

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII
IOSEPHI
OPERVM SE-

CYNDVS TO

*Not m v s the: the north.
Cord. in * the Rand.*

Decem posteriores Antiquitatum Iu-
daicarũ libros, vnà cum Iosephi vi-
ta per ipsum cõscripta, cõplectens.
Sigismundo Geleniõ interprete.

VIRTVS DVCE

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRV-
PHIVM LV-
GDVNIA

1558

Joannis Georgij Triglarii

450 247

6203
37

✓ Zinková list 161-
Ma. 100000

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IV-
DAICARVM LIBR
VNDECIMVS.

Cyrus Persarum rex Indcos Babylone dimissos
Pristinas sedes permittit repetere, collata eis
in ædificationem templi pecunia. CAP. I.

PRIMO autē anno regni Cyri, 1. Esd. 1.
qui fuit trāsmigrationis nostra 3. Esd. 2.
Babylonica septuagesimus, mi-
seratus est Deus captiuitatē et
calamitatē erūnosi illius popu-
li: & sicut illis per Hieremiā prophetā ante di-
ructā urbē prädixerat, quòd postquā seruierint
Nabuchodonosori eiusq; posteris per annos se-
ptuaginta, rursus eos restitutus esset in pa-
triā, & adificatio tēplo redituri essent ad felici-
tatē pristinā, ita eis omnia præsilit. Excitatio
enim ad id Cyri animo, effecit ut ille in hūc mo-
dum per uniuersam Asiā scriberet: Hæc dicit
Cyrus rex, Quoniam me Deus maximus orbis
regē constituit, hunc illū esse credo quē Israheli-
tarum adorat populus. Is enim meum nomē per
suos prophetas prädixit, & quòd tēplum eius
adificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa.
Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui
Esaia prophetias cōtinet, ducētis & decē an-
nis ante ipsius atātē cōscriptas. Hic enim sic re-

eum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd nelles
 Cyrum, quē multarum ac magnarū gētium regē
 declaraturus esset. remittere populū suū in ter-
 ram Iudaā, et tēplum suū adificare denuò. Hac
 Esaias pradixit centū quadraginta annis an-
 tequā tēplum denastatū est. Quibus lectis rex
 admiratus uasis diuinitatē, correptus est cupi-
 dine exsequēdi qua scripta legerat: cōuocatiq;
 clarioribus apud Babylonem Iudais, ai se illis
 permittere ut profisciscātur in patriā, urbemq;
 Hierosolyma & Dei tēplū adificent denuo. nā
 & ipsam Deū futurū illis auxilio, & se scri-
 pturū uicinis Iudae ducibus ac Sarrapis, ut cō-
 ferāt eis aurū et argētum ad tēpli fabricam, &
 uictimas ad sacrificia. Hoc mādato à Cyro ac-
 cepto, duarum tribuū principes, Iuda & Ben-
 iaminica, simulq; leuita & sacerdotes, properē
 Hierosolyma se cōferunt: multi enim maluerūt
 manere apud Babylonē, non sustinētes posses-
 siones suas relinquere. Quò cum peruenissent,
 omnes amici regij fuerunt eis auxilio, confere-
 bantq; ad templi structurā alij aurū, argentum
 alij, nonnulli pecudū & equorum multitudinē:
 soluentesq; nota quibus dānnati fuerāt, offere-
 bant solennes uictimas, quasi urbē denuo con-
 derent, & pristinū patrij ritus usum recipe-
 rent. Nam & uasa quibus olim tēplum spolia-
 uerat Nabuchodonosorus, per Cyrū tunc è Ba-
 bylone remissa fuerāt: ea Azirhidasi ararij re-

gij prefecto tradita sunt perferenda ad Abas-
 sare, asseruanda apud eum dum templum adi-
 ficaretur: cui mādaturū est quā primum id abso-
 lutum esset, mox ea sacerdotibus & magistra-
 ribus populi redderet in templum restituenda:
 quin & epistolā ad Syria satrapas in hac uer-
 ba scripsit: Rex Cyrus Sisina & Sarabafana S.
 Iudeis qui regionē meam habitant permisi, ut
 quicumq; uellent in propriā patriā reuersi urbē
 denuo conderent, & tēplum Dei Hierosolymis
 adificarent eodē quo prius loco: nisi autem eō
 etiā ararij mei prefectū Mithridatē, & Zoro-
 babelē principē Iudeorū, ut fundamentis iactis
 templum superstruant altitudine cubitorū L. X.
 & totidē latitudine, faciantq; tres ordines ē la-
 pide polito. & unum ligneū ē materie quā fert
 ea regio: similiter & aliare super quo sacrifici-
 cent Deo: quos sumptus omnes de meo uolo fie-
 ri. Vasa quoq; quæ Nabuchodonosorus rex de
 tēplo pradatus est, misit per Mithridatē ararij
 prefectum & Zorobabelē Iudeorum princi-
 pem, ut ea perferat Hierosolyma, & in tēplum
 Dei restituat, quorū numerus est hic: psylleres
 aurei L. argentei C C C C. thericlea pocula au-
 rea L. argentea C C C C. situla aurea L. argētea
 D. libatoria aurea X X X. argentea C C C. phia-
 la aurea X X X. argētea M M C C C C. prætrea
 uasa alia magna mille. Concedo etiā eis eosdem
 redditus quos maiores eorū soliti sunt accipere,

in precium pecudū, & vini & olei drachmas
ducentaquinque millia quingentas, & in simulā
artabas duo millia quingentas, atq; hac ē Sa-
maria tributis praeberi uolo: immolabantq; sa-
cerdotes has uictimas iuxta Moysi legē Hiero-
solyinis, & inter sacra precabuntur Dei pro
salute regis eiusq; generis, ut regnū Persarum
incolume maneat. Qui uerò per inobedientiam
hac mandata nostra irrita habuerint, eos in cruce
agere uolo, & facultates ipsorum fisco nostro
attribui. Atq; hoc fuit epistolae argumentum.
Numerus autem eorum qui ē captiuitate con-
uenerant Hierosolyma XLII. millia fuisse, &
insuper CCCCLXII.

Regii duces & satrapae Iudeos ab aedificatione
templi prohibent.

CAP. II.

II.
1. Esd. 4.

H I dum templi fundamenta iaciunt, & in
hoc aedificando toti sunt, circum finitima
gentes, praecipue Chusaei, quibus olim ē Perside
ac Media traductis Salmanasar Assyriorum
rex in Samaria Israelitis inde sublati nouas
sedes dederat, rogabant satrapas, & eos quibus
commendata erat haec aedificatio, ut Iudeos impe-
dirēt, quo minus urbē ac templum instaurare ua-
leant. Illi uerò pecunijs etiā corrupti uēdiderūt
Chusaeis suā circa demandatū officiū cessatio-
nē et negligentia, Cyro nesciente utpote distra-
cto in alia negotia, qui demū Massagético bel-
lo perijt, Cambyse deinde in paternū principatū
suce

ſuccedēte, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq; & Moabitarū ac Samaritarū regionibus redditur ei talis epiſtola: Domine, ſcui tuti, Raſhymus cōmentarienſis, & Semelius ſcribā, & magiſtratus Phœnices ac Cyrie. Cognoscere te oportet rex, q̄ Iudai qui Babylonē tradidit ſuerāt, in regione noſtrā uenerunt, & ciuitatē ob defectionē meritō deletā reſtituunt, forumq; rerū uenaliū: reparāt etiā mœnia, & tēplū exſtrūūt: quod ſi ita p̄gere ſinātur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos: opponētes enim ſeiſſos regibus, imperare potius, quam ſeruire conabuntur. Quando igitur iam ſeruet tēpli edificatio, uisum eſt noſtri officiū nō diſſimulare hoc negotiū, & admonere ut inſpicias maiorū tuorū cōmentarios, inuenturus in eis Iudaos regū deſertores & hoſtes, urbemq; ipſorū ob hoc crimen deſolatā ac dirutam. Quin hoc quoq; admonēdus es, quod ſi hac urbs incolatur denuō, mœniumq; ambitū abſoluat, intercludetur tibi uia in Phœnicen & Cauam Syriam.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Cambyſes autē lecta epiſtola, cū eſſet alipquin etiā natus ad malitiā, grauius cōmotus reſcripſit hoc modo: Rex Cambyſes Raſhym cōmentarienſi, & Beſſemo, & Semelio ſcribā, et reliquis Samaria ac Phœnices habi-

iatoribus hac dicit: *Zēlis* quas misistis literis
 insi inspicī maiorū meorū cōmentarios, ubi in-
 nensū est, urbē istā semper inimicā fuisse regi-
 bus, habitatoresq; eius seditiosos perpetuō stu-
 diisse cōcitandis bellis & rerum nouitatibus:
 quodq; reges habuerint potētes ac uolētos, qui
 cōtinuis tributorū exactionibus *Phœnicen* &
cauā Syriā nexauerint. Ego igitur iubeo non
 permitti *Iudaos* urbē denuō cōdere, ne per hāc
 occasionē crescat eorū malitia, qua cōcitari ha-
 Elenus rebelles fuerūt regibus. His literis perle-
 Elis *Rathymus* & scriba *Smelinus* cum collegis
 euestigio cōsecens equis properarūt *Hierosoly-*
ma, ducētes secū magnā hominū multitudinē,
 prohibueruntq; *Iudaos* ne urbē & tēplū adifi-
 care pergerēt. Itaq; dilatū est id opus per annos
 11. usq; in secundū annū regni *Darij Persarū*
 regis. *Cambyses* enim cū per sexenniū regnasset,
 subacta interim *Aegyptū*, reuertens ab ea ex-
 111. peditiōe apud *Damascū* est mortuus. Subla-
 sis deinde *Magis* qui post eius obitū regnū per
 integrū annū occupauerant, septe illa *Persarū*
 familia *Hystaspis* filium *Darium* communibus
 suffragijs regem declarauerunt.

Darius Hystaspis filius *Iudæis* templum ædifi-
 cat.

CAP. IIII.

1. Esd. 5. 6 **I**S adhuc priuatus nouerat Deo si regnum
 adipisceretur, quicquid sacrorum naforum
 apud *Babylonē* esset, remissurum se in templum
 Hier

*Hierosolyma: Et forte fortuna per illud tēpus
 uenerat ad eū à Hierosolymis Zorobabel, q̄ ca-
 priuorū Iudaorū dux declaratus fuerat, nā erat
 uetus regis amicus: quamobrem inter satellites
 eū alijs duobus assumptis, speratū honorem cō-
 secutus est. Primo autē sui regni anno Darius
 splendido ac magnifico apparatu excepit tam
 domesticos suos, quā Medorum ac Persarū sa-
 trapas, prouinciarūq; praesides ab Indis usq; ad
 Aethiopas, et praefectos copijs per CXXVII
 satrapias. Cūq; ad satietatē epulari discessissent
 cubitū ad suum quisq; diuersoriū. Darius post
 breuē in lecto quietē à somno relictus, nec uo-
 lens redormiscere, cepit fabulari cū tribus sa-
 tellitibus: Et qui proponendā à se quaestionem
 uerius ac prudentius soluerit, ei pramium fore
 promissū usum purpurae Et aurei poculi: in cu-
 batu quoq; ac uestigatione usurū instrumēto au-
 reo, Et tiara byssina, ac torque aureo: Et in cō-
 fessu habiturū locū regi proximum, annuerat
 sū inter gemiles regios. Post hac promissa qua-
 rit ex primo, num minū maximē polleat, ex se-
 cūdo num reges, ex tertio num mulieres, an for-
 tē ueritas magis quā hac omnia: his ad inqui-
 rendum propositis filius. Mane uerò accersitis
 megistānac Et satrapas ac toparchas, residēsq;
 ubi solebas iura reddere, iubet satellitū illorum
 quēq; corā toto cōetu respondere ad quaestio-
 nē sibi propositā, quid ipsi uideatur uerum. Tū
 a a s primus*

primus eorum sic exorsus est uini predicare po-
 tentia, Viri illustrissimi, equidem uino potentia
 palmā tribuere hand dubito, dum eius uirum
 hinc coniecturā capio. Animaduerto enim q̃
 quorūvis potamiū mentē subuertit, et uel regis
 animū sic afficit, ut non secus quā puer aliquis
 parentibus orbis curatoris egeat: seruū quoq;
 sua cōditionis oblitū ad dicēdi libertatē concit-
 rat, & pauperi addit animos diuitis: mutat
 enim et regenerat animas quas subingreditur:
 nā & calamitosorū extinguit tristitia, & ere-
 alieno atq; usuris oppressos facit aliquāisper ui-
 deri sibi omniū ditissimos, ut oblitū sui nihil so-
 nent humile, sed talēta crepēt, & alia fortuna-
 torū uerba magnifica: praeterea tam ducū q̃ re-
 gū illis sensum ac metū eximit, & omnē ami-
 corū ac familiariū memoriā: armat enim homi-
 nes uel aduersus charissimos, eosq; facit uideri
 alienissimos: cumq; edormito temeto per noctē
 sobriū fuerine redditi, surgūt omnino in seip̃ qua
 eis per ebrietatem patrata sunt: quò fit, ut his
 argumētis persuasus, uinū ducā rem omniū lon-
 ge potentiissimā simul & uolentiissimā. Postq̃
 primus prolata sua de uino sententia dicēdi fi-
 nem fecit, tū secūdus cœpit extollere potētiatē
 regiam, huius uires assencrans esse maximas o-
 mniū qua intellectu ac potentia prädita sunt:
 id conatus est probare his rationibus: Omnium
 verū penes homines esse imperiū, qui & terras
 & ma-

Et maria ad quoscūq; usus servire sibi adigūt:
at ipsis hominibus reges imperitare, eisq; quid-
libet pro suo mandare arbitrio: proinde qui in
fortissimū animalū habet dominiū, eorum vim
ac virtutē meritiō existimandā insuperabilem:
quid q̄ dum ad bella et pericula subditos mit-
tunt, omnes eorū imperata obsequēter faciūt, si-
ne dū per eos obijciūtur hostibus, sine dū cogū-
tur cū mœnibus ac turribus, atq; adeo cū mon-
tib⁹ ipsaq; rerū natura bellū gerere, ipsorū ins-
su parati vel occidi vel occidere, dū ne uidean-
tur a regijs mādatis usquā digredi? parata de-
inde uictoria, belli commoda uniuersa ad re-
gem redeunt. Iam uerò qui alieni à militia
utant agris colendis operam, post longos labo-
res Et sudores comparatis fructibus regi tri-
buta persoluunt: Et quicquid ille iusserit, hoc
necessariō sine mora perficitur. Interim ille
expletus omnibus delicijs Et uoluptatibus
dormit in cubiculo, excubantibus ante fores
satellitibus, Et cen uinctis metu nusquam
discedentibus: nemo enim audet dormiente illo
relictō abire ad curanda propria negotia, sed
unā hanc curam putans necessariam, in hac
una est assiduus. Et quī fieri potest, ut non is sit
omnium potentissimus, cui tanta hominū mul-
titudo pareat per omnia? His peroratis succes-
sit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus
Et ueritate, quarū uis quanta sit, quamq; pra-
polleat

polleat cæteris rebus omnibus, sic docere aggressus est: Confessus est & vinum pollere plurimum, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierū: nā & rex per mulierē in lucē hāc productus est, & eos qui nites colendo vinum nobis afferūt, mulieres & educant & pariunt, & nihil est omnino quod non illis acceptum ferendum sit: nam & vestimenta nobis texuntur harum opera, & rei domestica extra his est cōcredita, nec ullo pacto possumus carere fœminis: sed licet argēto multo abundemus & auro, pretiosisq; rebus alijs, simul atq; mulierem formosam cōspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in nise pulchritudinē, et libēter ei bonis cedimus, modō adamata forma frui liceat. Relinquimus etiā parētes ac patriā, & uel amicissimorum sapenumero propter mulieres obliuiscimur, ac ne cōmori quidē cum illis refugimus. Addam & aliud argumentū carum potentie non minimum: quicquid terra mari'ue lōgo labore quasitum, nōne totū hoc mulieribus cōmittimus? Ipsum etiā regem tantarum rerū domū nidi aliquando ab *Apame Rapsacis Themafini filia*, cōcubina sua cadi alapis, nec hoc tantū ferre, sed ut sibi detractū diadema capiti illa suo imponeret, ridenti eum ridente, & irata illa mœrentē, & adulatoriē se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciēti si quid eam offensam animaduerte-

ret.

ret. Interim dum sarcapa mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuo conijciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum: Dixi, inquit, et declaravi quantum mulieres polleant, verum tamen nec hæc, nec rex veritati ullo modo conferendus est. Nam cum terra sit maxima, calum item immensa altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumq; hac Dei voluntas gubernet ac moveat, qui Deus iustus est. & verax, cõsequitur ut veritas sit rerum omnium longe potētissima, cõtra quã iniustitia nihil omnino valeat: præterea reliqua omnia quantumvis polleat videantur, mortalia sunt, & celeres habent exitus: veritas vero immortalis est atq; sempiterna. Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia sunt, nec iniuria temporum aut fortuna reciprocis vicibus obnoxia, sed iusta & legitima, secretaq; ab omni labe iniustitia: his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. At clamante vero auditorio quod dixisset optimè, & quod sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertè habeat, insit eum rex postulare aliquid ex his quæ paulo ante ultro fuerat pollicitus. Libenter enim se cõcessurum, ut viro sapienti, & qui prudentia vincat ceteros: quare posthac, inquit, assessor meus eris, recipius inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eum notum, quo se obligaverat si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuo

IIII.

denovo condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra uasa olim per Nabuchodonosorū inde sublata, & Babylonē perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quā nunc mihi permittis, sapientiē me uirū indicans. Tum rex latus assurgēs excepit eū osculo, moxq; scripsit toparchis & satrapis, iubens eos deducere Zorobabelem, eosq; qui unā profecturi erāt ad instituendam & absoluentem tēpli fabricā. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiem cedrinā in Libano excisam deportarēt Hierosolyma, & instaurantē eam urbē adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adscriptū erat, iubere & uellē regē liberos esse omnes Iudeos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas uenit quicquā in regios usus à Iudæis exigere: et quantumcunq; agrorū occupare ualcāt, permittit cos immunes à tributis colere. Idemq; etiā Samaritis atq; Syriæ caua habitatoribus imperauit, ut agros, qui aliquando Iudæorū iuris fuissent, antiquis possessoribus redderēt, atq; insuper L. talenta in fabricā tēpli cōferrent. Ipsi autē iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasq; uestes in quibus pontifex & ceteri sacerdotes rem diuinā faciūt, de suo præberi uoluit, necnō etiā organa quibus lenita sacros hymnos acci-

nunt:

nunt: & custodibus urbis atq; tēpli certas terra portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certā pecuniā: deniq; de remittendis sacris uasis, deq; Iudeorum restitutione, confirmavit omnia qua prius Cyrus decreuerat. Zorobabel autē hāc gratiā à rege cōsecutus, quā primū egressus est regiā, suspiciens in calū gratias agit Deo, quòd corā rege inter cōcertatores uisus sit sapiētior, cōfitens totū hoc diuini esse beneficij: peractaq; gratiarū actione, precatus ut & in posterū propitius esse pergeret, Babylonē profectus est, latū popularibus suis nuntiū afferēs. Quo audito primū gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas et cōpotationes uersi, per huiusmodi hilaritates cōtinuos septē dies exegerunt, ob receptam patriā ceu natalitiā festiuitatē denuo celebrātes. Deinde duces Hierosolymitana profectiois ex sua quēq; tribu elegerunt, cōparatis & iumentis qua uxores ac liberos ucherēt: deducētib; q; quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter uiam emetiebātur hilares, personantibus omnia iibus, & cymbalis perstrēpētib; , prosequēte per lūsum ac letitiā & reliqua Iudeorū multitudine: nam certus numerus ē singulis cognationibus selectus proficiscēbatur: quas nominatim percensere nō liber, ne interrupta narrationis serie lectori tediū afferam: hoc tantū dicā cōpendio, fuisse pubertatē egresso

egressorū quater mille millia, et sexcēta uiginti octo millia, duntaxat ex tribu Iuda & Beniamitica. Zenitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta : promiscua uerò multitudinis puerorū ac mulierū numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Zenitici generis cantores adcrāt CXXVII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hac qui dicebant se Israelitas, nec tamē poterāt approbare genus suū, sexcēti quinquaginta duo : reiecti sunt etiā ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterāt, nec in Zeniticis & sacerdotalibus genealogijs inueniebatur: erāt autem numero DXXV. Sequebatur etiā seruitiorum multitudo septem millium CCCXXVII. cantores etiā & cantatrices CCXLV. camelī CCCXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quā modò recēsiui, fuit Salathiel filius Zorobabel, ex tribu Iuda & stirpe Davidis natus, & cum eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardocheus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragijs ad ducatum electi, qui etiā consulerunt in sumptibus huius profectiois minas auri centum, argenti uerò quinquies mille. Atq; in hunc modum sacerdotes ac Zenita & pars quadā populi Iudaorū, quā sum apud Babylonē erat, ad habitād. Hierosolyma sunt deducti : reliqua uerò multitudo

paulz

paulisper discedentes prosecuta, domos quisq;
 suas rediit. Septimo autē mense postquā Baby-
 lonē exinuerāt, Iesus pōtifex & Zorobabel prin-
 ceps dimissis circū oppida nūtijs è tota regione
 populū Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad
 mādātū eorū cōuenientē: & adificauerūt alta-
 re in quo prius fuerat loco, ad offerēda Deo sa-
 crificia iuxta leges per Moysen traditas. Qua-
 dam faciunt, nō aquis oculis aspiciēbātur à fi-
 nitimis gētibus, quibus exosi erāt omnibus. Ce-
 lebrauerūt autē etiā Scenopegiā per idē tēpus,
 iuxta legislatoris præscripta, & post hac obla-
 tiones & quotidiana sacrificia, uictimasq;
 sabbatorū atq; omniū sanctarū festiuitatū: tum
 qui uota nouerāt, reddebant ea sacrificantes à
 nouilunio mensis septimi. Deinde tēpli adifi-
 cationē sunt aggressi, expēdentes multas pecu-
 nias in camētarios & fabros, & multiū alimen-
 torum in cibos eorū qui cōuehebant materiē.
 Hoc enim Sidonij facile ac libētē faciebāt, tra-
 bes cedrinās de Libano deferētes, quibus mox
 in rates cōpactis, in Ioppensem portū eas perdu-
 cebant, ita ut primū à Cyro, et tum iterū à Da-
 rio iussi fuerant. Hac fiebant anno à reditu Iu-
 daorum secūdo, mēse secūdo, quādo iactis tem-
 pli fundamentis prima die Decēbris coeperunt
 superstruere: praposueruntq; operi curādo Ze-
 nitarum quotquot uigesimalium annū attigerāt,
 & Iesum eū filijs ac tribus fratribus, & Zoli-
 miclem

mielem Iuda fratrem, Aminadabi filium, cuiusq;
filios: quibus summa cura & diligētia cōmis-
sum negotiū tractantibus, celerius opinione cre-
scebat tēpli adificiū. Id ubi factū est, accedentes
sacerdotes ornatu suo cū tubis, & Zenita A-
saphiq; progenies, canebant sacros hymnos, in
Dei laudē à Davide quondā insitutos. Sacer-
dotes autē et Zenita cognationumq; principes
etate proecliores, qui & illud prius templum
videre meminerāt magnū & opulentū, & hoc
recēs pro praesentiū fortunarū tenuitate dete-
rius fieri animaduvertebāt, reputātes quantū ab
illa prisca felicitate abesses, oborta inde moesti-
tia tēperare à lacrymis nō poterāt: vulgus autē
cōtemū erat praesenti tēplo, ut quod nulla prio-
rum tēporū cōparatione seipsum cruciabat, nec
ullū detrimentū factū quibat animaduvertere:
cōtrā seniorū ac sacerdotū multo deteriore con-
ditione res suas esse existimantiū gemitus, nix
cōcētū tubarū obscurari poterat. Samaritae autē
inimici auditis tubis, & lauantū atq; dolentiū
promiscuis uociferationibus, accurrerūt uolētes
causam discere: & cognito qd Iudas ē captiui-
tate Babylonia postliminio reuersi templū in-
staurarent, adeūt Zorobabelē ac Iesum, princi-
pēsq; cognationū, postulantes ut eos admitterēt
ad templum cōmuni sumptu adificandū. Nam
se quoq; aiebāt Deū colere, & eius gloriari nō
mine, religionisq; eius studiosos fuisse iam inde
ab illo

ab illo tēpore quo *Salmanāſar Affyriorū rex*
 ē Chutia & Media gentē cā in loca illa tran-
 ſulerat. Ad qua poſtulat illi de cōmuni ſen-
 tentia reſpōderunt, ad ſimul adificandū admit-
 ti eos nō poſſe, cū & prius *Cyrus*, & nūc *Da-*
rius ipſos adificare iuſſerint: licere tamē eis ibi
 adorare: idq; facere uetari corū neminē, ac ne
 ceterarū quidē gentiū quēquā, cū omnibus
 hominibus eō ueniētibz templū ad adorandū
 pateat. His auditis *Chuihai*, ſic enim nrs *Sima-*
ritas appellamus, indignē tulerūt: & inſtiga-
 uerūt *Syria* gētes, ut *Satrapas* rogarent quem-
 admodū ſub *Cyr* primū, ac mox ſub *Cambyſe*,
 ut tēpli adificationē impedirēt, *Iudeorūq;* cō-
 nauus & diligentiē circa hoc opus operā quoad
 liceret de induſtria remoraretur. Per idē tēpus
 aſcendit *Hicroſolyma* ſ. ſines *Syria* ac *Phoeni-*
ces præſectus, & *Sarabazanes* cū quibuſdam
 alijs, rogauerūtq; *Iudeorū* principes, cuius per-
 miſſu templū ſic adificaret, ut arx potius quā
 fanū exiſtimari poſſit, & cur tam firmis mœ-
 nibz & porticibus urbē cinxiſſent. Reſponde-
 runt *Zorobabel* & *Ieſus*, ſeruos ſe eſſe *Dei* ma-
 ximi, cui tēplū hoc exſtruētū à quodā eius gen-
 tis rege fortunatiſſimo, & in omni uiriū ex-
 cellentiſſimo, per multas atates incolume ſtete-
 rit. Deinde ob maiorū ſuorum impietatē per
Nabuchodonosorū Babyloniorū et *Chaldaorū*
 regē expugnata et delata urbe, tēploq; ſpoliato

ac incēso, & populo in captiuitatē Babylonicā
 abducto, Cyrū qui Persidis et Babylonia regno
 potitus sit, regio diplomate mādasse tēpli instau-
 rationē, & donaria uasaq; per Nabuchodono-
 sorū sublata tradidisse Zorobabeli & Mithri
 dari ararij sui praefecto, ut ea deportaret Hiero-
 solyma, rursumq; in tēplū instauratū reponeret:
 eiusdē enim regis mandato Abassarū missum
 ad eā urbē, ut daret operā, ut id tēplum primo
 quoq; tēpore absolueretur: cū acceptis regijs li-
 tteris cōfestim uenisse, & fundamēta iecisse: atq;
 ex eo tēpore nūquā inimicas pētes interurbare
 adificationē, atq; impedire desistisse. Quare si
 illis ita uideretur, scriberet Dario, ut inspectis
 regijs cōmentarijs manifestū fiat uera ipsos o-
 mnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo,
 noluerunt adificationē inhibere incōsulto Da-
 rio, sed cōfestim ei de hac re scripserunt. Iudais
 autē sollicitis & metuentibus ne regē pōniteat
 iussisse reparari Hierosolyma, duo ppheta qui
 tūc erāt in populo, Aggeus & Zacharias,
 bono animo eos esse iubebāt, nec à Persis quic-
 quā timere: quādoquidē ipsi cōpertā haberent
 super hac re Dei uoluntatē: quibus credēs po-
 pulus assiduus erat in opere, nulla die id inter-
 mittēs. Cūq; Samarita Dario scripsissent, accu-
 santes Iudaeos qd urbē muniāt, tēplūq; arci quā
 fano similis exstruāt: assenerātes nō esse hoc in-
 re regis, & ostēdentes Cābysis epistolā, per quā
 eam

eam adificationē impediuerat & uetuerat, ratus non esse rebus suis iutam aut uilem: postquam etiam Sisimis & collegarū de eodē negotio literas accepit, insit regios cōmentarios super hac re cōsuli: & inuentus est apud Ecbatana castrū Media liber, in quo hac scripta continebantur. Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, ut templū Dei cū altari Hierosolymis adificaretur altitudine cubitorū l. x, et totidem latitudine, quod haberet ordines ē lapidibus politis tres, & ligneum unū ē materie quā fert ea regio: & sumptus in hoc ex arario regis praberentur. Sed & uasa tēpli quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reponantur Hierosolyma. Vtq; cura eius negotij sit penes Abasarem Syria ac Phœnices præfectū eiusq; collegas, qui abstinerēt quidē ipsi ab eis locis, seruos uerò Dei Iudaos & eorū principes smerēt templum struere: ipsi uerò adiutarēt cos in hoc opere de tribus sua provincia, & ad sacrificia quoq; suppeditarēt, tauros, arietes, agnos, hados, simula, oleū, uinū, et cætera quæ sacerdotes postulatuerint, q deprecantur sint Deū pro salute regis atq; Persarū. Quicunq; autē cōtra mādātū hoc facere ausus fuerit, is ut cōprehēsus in crucē agatur, & facultates eius fisco addicantur. Inibi etiā addita erat execratio, ut quicunq; eius tēpli adificationē uetare uoluerit, Deus eū feriat, atq; hoc modo iniquitatē eius cohibeat. Hac cū Darinus

in Cyri cōmentarijs inuenisset, rescripsit Sisin-
 & collegis eius hoc modo. Rex Darius Sisini
 magistro equitū & Sarabazani cæterisq; ma-
 gistratibus s. Mitto ad nos exēplar epistolæ
 Cyri, quā in ipsius cōmentarijs inueni: uoloq; ne
 omnia fiāt, quē idmodū in ea cōtinētur. Valete.
 Ergo cognita ex his literis uolūtatē regis, Sisi-
 nes & reliqui decreuerūt cā per omnia sequi:
 itaq; suscepta cura sacra fabrica, adinuabāt Iu-
 deos magistratūq; illorū & principes, & ma-
 gnis omniū studijs proficiebant tēpli, ædificatio
 iuxta mādātā Cyri et Darij, prophetāibus in-
 serim Aggeo & Zacharia: absoluitq; est in-
 tra septennium. Anno autē regni Darij nono,
 uigesimalertia die mēsis undecimi, qui nostris
 dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacer-
 dotes ac Zenita cū reliqua Israelitarū mul-
 tudine obtulerūt sacrificia pro renouata post ca-
 ptinitatē priūina felicitate, proq; recepto nouo
 tēplo, tauros cētū, arietes duccētos, agnos CCC.
 hircos X I I. pro peccatis: totidē tribuū: consli-
 uerūtq; Zenita iuxta Moysis leges ex ordine
 suo ianitores per singulas portas: ædificauerant
 enim Iudæi porticus quoq; quibus tēplū circū-
 quaq; includebat. Instāte dūde azymorū festo,
 mēse primo, qui Macedonibus est Xāthicus, no-
 bis uerò Nisan, cōfluxit totus populus ex oppi-
 dis in urbē, celebrauerūtq; id festū casti ac puri-
 tati cū cōiugiū ac liberū ritū patrio, et uicti-

matam paschalem immolantes decimaquarta luna
 epulati sunt per cōtinuos dies septē, nullis sum-
 ptibus parcētes, holocausta etiam offerētes, &
 agētes gratias Deo, qui eos tandē amiqua pa-
 tria & eius legibus ac ritibus restituerit, defle-
 xo ad benignitatē ac clementiam regis Persici
 animo: atq; ita summa liberalitate in re dimina-
 usi incoluerunt Hierosolyma, insituta ea Reip.
 forma, quae per optimates administratur: penes
 pōtiffices enim fuit summa auctoritas, donec A-
 ssamonaorū gens mutato rerū suarū regnū obui-
 nui. ante captiuitatē enim iam inde a Sauli &
 Dauidis tēporibus egerunt sub regibus per an-
 nos D. XXXII. menses sex, dies decē. & ante
 hos aequē monarcha res administrauerunt appel-
 lati Iudices, qui Reip. status plus q̄ quingentis
 annis durauit post Moysis et Iesu imperiū. Hoc
 igitur modo habebāt se Iudei in patriam resti-
 tuti sub Cyro & Dario regib⁹. Samaritae autē,
 infensa gens & inuida, multis molestiis eos af-
 ficiebāt, freti opibus, & affeclātes cognati Per-
 sarū uideri, quod inde essent oriundi: nam quae
 insi erāt, ex tributis in sacrificia cōferre graua-
 bantur, magistris equitū interim cōtinentibus:
 & quacūq; in re uel per se uel per alios pare-
 rant nostrā gentem ledere, nullā occasionē pra-
 termittēbant. Visum est itaq; senatui populoq;
 Hierosolymitano legationē ad regē Dariū mit-
 tere, & Samaritas accusare: cuius legationis

caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Caterum rex cognitis criminibus qua per legatos Samaritis obyciebantur, dedit eis liceras persfirendas ad magistros equitū eius provinciae, & ad senatū Samaritanū, in quibus hac continebantur. Rex Darius Tangara & Sambaba magistris equitū apud Samariam, & Sadraca ac Bobeloni reliquisq; eorū cōservis. Zorobabel, Ananias, & Mardocheus Iudaorum legati accusaverūt nos, q̄ molesti fueritis tēplum aedificātibz, quodq; nō prabeatis impēsas in sacrificia, quas me iubēte prabere illis debueratis. Peto igitur ut lecta hac epistola prabeatis eis ex regio arario, in quo tributa Samaria servantur, quicquid sacrificiorum usus postulat, ut non desinentes quotidie sacrificare, tam pro me, quam pro Persarum gente deprecemur.

Xerxis Darii filii in Iudaeorum gentem beneficia.

CAP. V.

V. **D**Efuncto autē Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paterna heres: nihil enim ex patris institutis circa divinum cultū mutavit & Iudeos summa benivolentia prosecutus est. Hoc regnāte pontifex eras Joacimus Iesu filius: apud Babylonē uerō degentium Iudaorū primarius sacerdos eras Esdras, vir iustus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. Is cum esset legū Mosaisarū peritissimus, in regis amicitia pervenit: & cum decre-

nisset

nisset proficisci Hierosolyma, secumq; aliquos à
 Babylonijs Iudais ducere, petijt à rege commen-
 datitias ad Syria satrapas literas, quas & im-
 petranis hoc modo scriptas: Rex regum Xerxes
 Esdrae sacerdoti, & lectori legis Dei, S. Decre-
 tum est à me, & septem meis consiliarijs, ut quicq;
 in regno meo de Israëlitis & sacerdotibus co-
 rum ac lenitis noluerit tecum Hierosolyma pete-
 re, per meam benignitatē hoc ei liceat facere, &
 inuisere Iudaeam iuxta Dei legē: uicq; Israelita-
 rum Deo dona perferatis, qua ego & amici no-
 nimus. Praterea facio tibi potestatem auferendi
 omne aurū & argentū quauincumq; populus
 tuus per totā Babyloniā degēs offerre noluerit,
 quo ematur uictima super altare Dei nostri im-
 molanda: & fabricandi ex auro ac argēto uasa
 quacumq; tu & fratres tui nolueritis. Sacra
 quoq; uasa qua tibi dātur, Deo tuo dedicabis:
 & si qd aliud in hūc usum opus fuerit, pro tua
 prudētia fieri curabis, et de nostro fisco eos sum-
 ptus facies: quin & praefectis ararij apud Sy-
 riam & Phoenicem te cōmendanti, scribens eis, ut
 quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei
 petierit, sine mora dent. Et ut Deus propiti-
 us sit mihi et meis liberis, uolo usq; censū coros tri-
 tici Deo secundū legē dari. Vobis quoq; magi-
 stratib' precipio, ut à nemine sacerdotū, lenita-
 rum, sacrorū cantorū, ianitorū, sacrorū seruorū
 quicquā exigatis, nēne ulla onera eis imponatis.

*Tu uerò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam consilium indices, qui per Syriam ac Phœnicem iura reddam populo legē tuam sciens: quin & nescientes doce liberē, ut quisquis legem Dei uel legē regiam uiolauerit, mulctetur pecunijs, aut etiam damnetur capite, uipote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis, Esdras gaudius adorauit Deum, et gratias egit, illi benignitatem regiam acceptā referendam, & illum maxime dignum cui gratia agantur existimans. Aduocata deinde Iudaorū concione, qui apud Babylonē degebant, & perlecta epistola, ipsam quidē retinuit, exemplar uerò eius in Mediam ad omnes sue gentis homines transmisit: qui cognita regis erga Deū pietate, & erga Esdras beneuolentia, omnes uehemēter sunt letati: multi uerò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem uenerūt, cupientes reuerti Hierosolyma: reliqua Israëlitarū multitudo assuetū iam domicilium noluit relinquere: quapropter duæ tantum tribus per Asiam & Europā sub Romano degunt imperio: decem autē tribus nunc quoq; ultra Euphratē sunt, infinita hominū millia, quæ uix est numero comprehendere. Ceterum ad Esdras magna multitudo cōuenit tā sacerdotum & leuitarū, quam ianitorū sacrorumq; uel cantorum uel ministrorū, ille uerò omnes qui ex captiuitate in patriā reuerti uolebāt ad Euphra-
tem*

tem congregavit: ubi peracto triduoano ieiunio,
 notisq; pro incolumitate & felici itinere conce-
 pitus (recusauerat enim deductores equites, dicēs
 Deo salutē suorū cura futura) iter ingressi die
 duodecima primi mensis anno regni Xerxis sc-
 ptimo, peruenērunt Hierosolyma eiusdem anni
 mense quinto. & cōtinuō sacerdotibus gazophy-
 lacij custodibus Esdras sacrā pecuniam tradi-
 dit, argenti talenta sexcēta quinquaginta, nasa
 argentea talentorū centum, nasa aurea talentorū
 uiginti, nasa area auro meliora pondo ta-
 lentorū X I I. Hac enim erant dona regis eiusq;
 amicorū, & Israelitarū Babylone manentium:
 quo facto obtulit Deo secundū legē holocausto-
 rum, tauros X I I. pro cōmuni salute populi, arie-
 tes & agnos L X X I I. hircos p peccatis X I I.
 prostratoribus etiā regijs, & prefectis Phœni-
 ces ac Syriæ scriptas a rege reddidit epistolās
 qui cū eis nō parere nō possent, oī honore gen-
 tem nostrā prosecuti sunt, & in oībus necessita-
 tibus eis fuerūt auxilio. Et consiliū quidē huius
 migrationis ab Esdra profectū est, successū am-
 tem felicē Deus addidit, ut equidē reor, uiri hu-
 ius uirtutē ac pietatē respiciens. Aliquāto de-
 inde post cōperit quorundā indicio, q̄ quidam ē
 nullo sacerdotū & Zenitarū parū seruauerint
 instituta & leges patrias, & ductis alienigenis
 uxoribus ordinē sacerdotale confuderint: rogā-
 tuosq; ab eis ut ferret auxilium legibus, ne Deus
 prop

propter paucos iratus omnes deniq; communi
 clade feriat, scidis uellē pra tristitia, uellens ca-
 pillos & barbā, & humi se prosternēs, eo quod
 primores populi deprehēsi essent in tali crimine;
 & cogitās nō esse audituros, si iuberet eos ux-
 ores cū liberis eycere, nolebas se à terra attollere.
 Itaq; cōcurrerunt ad eum quotquot erant bona
 mētis, & unā flebant addētes se socios eius tri-
 stitia. Esdras autē sublati ad calum manibus,
 Me quidē, inquit, pudet ad calum oculos attol-
 lere, dum cogito quod populus ne maiorū qui-
 dem suorū cladibus admonitus à peccādo absti-
 net: tu tamē clementissime Deus nostri misertus
 seminariū aliquod & reliquias superstites con-
 serua, quas Hierosolyma in antiquā patriā re-
 ducere dignatus es: & da ueniam presentis er-
 rari, mortē quidem cōmeritis, uerū tamen in tua
 bonitate sperātibz. Dum ita pius sacerdos la-
 crymatur cū eo ceteri qui ad eum cōuenerat mē-
 atus ex uiris & mulieribus atq; pueris, accessit
 eò quidā primarius Hierosolymita noīe Acha-
 ninus, cōfiteus se peccasse qui alienigenas uxores
 duxerint: suasiq; ei ut oēs adiunaret, ut uxores
 cum nata ex illis prole abycerent, & si quis legi
 parēre nollēt in eū animaduertēret: qui secutus
 uiri cōsiliū, exegit super hac re insurādum à
 principibus Leuitarū & sacerdotū & tribunalium
 Israēlitarū: quo facto exiit templū & cōiūit
 se in domiciliū Ioannis & Elia sibi, ibiq; totam
 eam

eam diem ieiunus praemacore exegit. Proposito
 deinde edicto, ut omnes à captiuitate reuerſi in-
 tra biduū aut triduū Hieroſolyma cōuenirent,
 & quiſquis per cōtempium non adſuerit intra
 praſcriptum tempus, ut ex cōmunicetur, bonaq;
 eius ſacro arario addicātur. Intra triduum con-
 uenerunt utriuſq; tribus homines, uigeſima die
 noni mēſis, quē Hebraei Thebethū, Macedones
 Apellauon nominā: cumq; cōſediſſent in ſupe-
 riore parte tēpli, praſentibus etiā ſenioribus, &
 frigus propter anni tēpus eſſet moleſtū, ſurgens
 Eſdras accenſauit eos qui contra leges duxiſſent
 uxores alienigenas. nunc ſi uelint rem Deo gra- 1. Eſd. 10.
 tiam, & ſibi metiſſis uilē ſacere, ablegādas eſſe
 uxores eiufmodi: acclamatum eſt facturos id o-
 mnes a quo animo, ſed eſſe earū non paruū nu-
 merum, & tēpus eſſe hibernū, nec poſſe rem eam
 intra unā aut alterā diem perfici: itaq; opus eſſe
 ut negotiū hoc differatur aliquantiſper, & tum
 demum principes aliquot qui ſint alieni ab hac
 culpa, cū ſelectis undecunq; ſenioribus inqui-
 ſitiōē faciunt eorū qui contra legis praſcriptum
 uxores duxerint. Conſenſerūt omnes in eam ſen-
 tenciā, & prima die mēſis decimī cōcepta inqui-
 ſitione, qua durauit uſq; primā diem mēſis ſe-
 quentis, inuenerūt multos tam ex Ieſu pontificis
 cognatione, quā ex cæteris ſacerdotibus ac Le-
 uitis & alijs Iſraēlitis, qui & uxores & natos
 ex eis liberos ſine mora abiecerūt, pluriſ faciētes
 legum

legum obseruantiam, quàm naturales affectus
quātumuis uolētos: moxq; ad placandū Deum
arictes immolauerunt, quorū nomina recensere
non est necesse: atq; ita Esdras hoc erratū circa
connubia correxit, & malā in hoc consuetudi-
nem emēdauit, ut in posterū hac reformatio stabi-
lis ac firma permaneat. Septimo autem mense
dum scenopægie festū celebratur, & fermē totus
populus conuenit, accedentes ad patentiē templi
pariē qua orientalem portā spectat, rogauerunt
Esdras ut eis legē Moysis legeret: quod & fe-
cit, stās in medio multitudinis, à mane usq; me-
ridiem. Ex qua lectione nō solum in presens &
futurum discerant quid esset iustum, sed etiam
præteritorū memoriam retractātes lacrymaban-
tur, sic cogitantes, quod nullas calamitates fuis-
sent perpessi, si præscripta legis diligēter obser-
nassent. Esdras autē uidens eos ad hūc modum
affectos, iussit ut domū abirent: esse enim festum
nec licere ea die flere: quin potius hortabatur ut
ad epulas uersi, ita ut festo die decessu, hilariter
agerent: & hac amictorū poenitentia in futu-
rum se munirēt, ne in similes casus incurrerent.
At illi sequentes eius monita, coeperūt re uera
festum agere: quod cum per octo dies fecissent,
digressi sunt in proprias patrias, magnam gra-
tiam Esdra habentes ob reformatam Rempub.
quo factum est ut post cōparatam sibi apud po-
pulum egregiam gloriam, senex uita defunctus
apud

apud Hierosolyma suis magnificè sepultus. Quo
tempore cum etiam Ioachimus pontifex esset mor
tuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium ei
successit. Caterum quidam ex captivis Iudæis, 2. Esd. 2.
pincerna regis Xerxi, Neemias nomine, de
ambulans ante primariam Persarum urbem
Susacum hospites quosdam post longum iter
exactum in urbem aduentantes Hebraicè inter
se confabulari animaduerisset, accedens ad
eos, rogabat undenam venirent: Et audio
quod è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se
haberet ille populus, Et caput eorum Hiero
solyma. Quibus malè se habere dicentibus,
quod eius mœnia diruta essent, Et circumui
cina gentes multa mala Iudæis inferrent, die
nocteq; agros excursionibus ac rapinis popu
lantes, Et multos ex ea regione atq; adeo ex
urbe ipsa captivos abducentes, ita ut passim
per vias reperiantur cadavera: fletis Neemias
motus popularium suorum miseris: Et subla
tis oculis ad celum, Quousq; inquit, patietis
domine gentem nostram tanti malis opprimi,
ut simus præda omnium? cunctante uerò illo
apud portam Et ob hæc lamentante, accedens
quidam nuntiavit ei, regem iam accubitum ire:
ille confestim ita ut erat, non abluta facie, ad
ministerium sui functionē properat. Rex uerò post 2. Esd. 2.
cœnā iam hilarior, uidens Neemiam subtristem,
rogab

rogabas quid esset in causa. Tum ille Deū prius precatus ut suade gratiā prius uerbis suis adderet : *Qui possum, inquit, rex alium uultū sumere, aut mœrorē ē corde ponere, quādo audio patria mea Hierosolymorū, in qua exstant sepulcra maiorū meorū ac monumēta, & portas incēsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hāc unam gratiā mihi cōcede, permitte mihi ut profectus illō muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simulq; literas ad satrapas cōmendatitias, ut et honorē ei haberent, et praberēt quicquid experet : Quare desine, inquit, tristari, & posthac libens nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq; regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, absterso a uultu omni mœrore, frōse exporrexerat pra latitia. Sequēti uerō die accitus, accepit literas regias, quas Sadao Syria, Phœnices, ac Samaria praefecto redderet: in quibus mādabatur de honore Neemia habendo, et de prabendis ei quibus ad edificādum opus sit. Cū igitur Babylonē uenisset, & multos à populis uirō se adiungentes comites assumpsisset, tandē peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis uigesimo quinto. & ostendens prius suis literas Sadao magistro equitum collegisq; eius reddidit : conuocato deinde Hierosolyma uniuerso populo, stans in medio tēpli sic eos est allocutus. Viri Iudai scitis quōd Deus opt. max.*

memor

memor maiorū nostrorū Abrahami, Isaac, & Jacobi, eorūq; pietatis, qua illos quōdā, eadē nos quoq; promidētia dignatur: & ecce illius sanc-
re nunc apud regē obtinui, ut mihi permitteret mœnia restituere, & quod superest ad absol-
uendum tēplum perficere. Quamobrē nunc ita faciendū censeo, ut quoniā non ignoratis q̄ in-
fensas habeamus gentes uicinas, & quod co-
gnita uestra in adificādo diligētia, nihil nō mo-
liētur, quo uestros conatus quantū in se erit im-
pediant: primū fori animo sitis, & omnē fidu-
ciam collocetis in Deo, qui faciliē resistet illorū
importunis inimicijs: deinde nec die nec no-
ctū operis structurā intermittatis, sed omni cu-
ra id opus cōtinuetis, quādoquidē nūc maximē
tēpestinū est hoc facere. Hac locutus cōtinuō inf-
sit magistratus dimesiri mœnia, & operas par-
siri in populū, attributo certo modo in singulos
nicos & oppida: pollicitusq; se quoq; cū dome-
sticis uelle adiutare impigrē, concionē dimisit.
Iudei uerò eius autoritate permoti ad opus se
expediebāt: qua appellatio tum primū illis &
regioni est indita, quādo à Babylonia sunt re-
uersi, quia Iude tribus iam olim ea loca occupa-
uerat. Eius rei fama ubi ad Ammanitas, ac 1. Esd. 4. 6
Moabitas, Samaritasq;, & Syria Cana incolas
perlata est, iniquissimē tulerūt, nec unquā cessa-
uerūt insidiari, & conatus ipsorū impedire: in-
terceptusq; multis Iudeis, sc̄tauerūt ipsum Nec-

miam per conductitios sicarios tollere crebros
etiā terrores eis incutebāt, rumores spargētes,
quasi magni diuersarū gentiū exercitus eos es-
sent inasuri, ita ut parū absuerit, quin hoc me-
tu ab incepto opere desisterēt. Neemiā uerò ni-
hil horū ab instituto detertere potuit, sed stipa-
tus aliquot satellitib. intrepidus pergebat, præ
nimio studio nullū laborē sentiēs: eā autē salu-
tis propria curā non ideo habuit, quod mortem
timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues
suos nō reparaturos mœnia: iussitq; in posterū
adificatores accinctos opus facere: & cemen-
tarius quidē nō sine gladio erat, similiterq; qui
materiā ei suggerebat: fœta uerò nō longe inde
in promptu esse uoluit, & tubicines intervallo
quingentorū passuū, ut si ubi se hostes aperuis-
sent, signa canerent, ut populus arreptis armis
resisteret, neue incernis ab hoste posset opprimi.
Ipse uero noctu circumquaq; urbē obibat, nun-
quam defessus aut opere aut duritia uictus &
excubijs, nec cibo nec somno utēs, nisi quātū po-
stularet necessitas: atq; ad hūc modū perdura-
uit duobus annis et tribus mēsis, tantū enim
tēporis elapsam est donec absoluerēt mœnia,
uigesimo octauo regni Xerxis anno, mense no-
no. Permunita deinde urbe Neemias & popu-
lus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulis
trāsegerūt: qua res ubi Syria gētibus est audi-
ta, graues indignatiōes in eis cōmouit. Neemias

autema

autem uidens nō satis magnam in urbe populī
 frequētiā, persuasit circūquaq; uicinis sacerdo-
 tibus & Zenitis ut migrarēt in urbē inibi ha-
 bitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: et agri-
 colarū plebem decimas in urbē cōferre iussit, ut
 esset unde sacerdotes ac Zenita uiuerēt, nec auo-
 carētur à diuino cultu ac ceremonijs: quod qdē
 illi perlibēter fecerūt: & hoc pacto factū est, ut
 urbs magis frequentaretur in posterū. Post hac
 & alia multa honesta & laude digna opera
 Neemias iam senex defunctus est, uir ad uirtu-
 tem & iustitiā natus, & in populares suos be-
 neficentissimus, relicto sempiterno sui momen-
 to in Hierosolymitanis mœnibus: atq; hac sunt
 quæ Xerxe regnante gesta sunt.

Quō Artaxerxe regnāte parū abfuit quin tota Iu-
 dzorū gēs Amani dolo extingueretur. CAP. V I.

EŌ mortuo regnū ad filium eius Cyrū quem V I.
 Graci Artaxerxē nominā, peruenit: quo Esth. I.
 apud Persas regnante in maximū periculū ge-
 nus Iudeorū adductū est, ne cū uxoribus ac li-
 beris deleretur, ob causam quā paulō pōst refe-
 remus: prius enim quedā de ipso rege dicenda
 sunt, qui factū sit, ut uxorē duceret Iudāā foemi-
 nā ex regio genere natā, quā etiā nostra gentis
 seruatricē fuisse ferunt. Artaxerxes enim post
 susceptū imperiū, & constitutos ab India usq;
 Aethiopiam CXXVII. satrapas, anno regni
 tertio amicos & duces gentium Sufis accepit

epulo sumptuosissimo, ut decebat regē opulentum, magnificos centū octuaginta dierū apparatus ostentantē: cui plurima gētes, & earū legati, per cōtinuos septē dies interfuerūt: id erat instructū in hunc modū. Tabernaculū fixit suffulū aureis et argēteis columellis, prætēxtū tēdis linseis & purpureis, multorū milliū capax: in eo ministrabatur aureis & gēmeis poculis: ad delectationē simul & miraculū factis. Mādantē etiā ministris: ne quē more Persarum ad bibendū cogerent, sed arbitratu suo quenq; appositis frui sinerēt: dimissis etiā per totā dittonem nuntiis, edixit ut feriant ab operibus festū pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoq; Vastē pari modo mulierū in regia celebravit cōuinium: quā rex ostēdere cōiuiui cupiens ad se accersiuir, pulchritudine omnes mulieres superantē. Illa uero nolēs Persarū leges seruare, quae uxores uetāt ab alijs prae-ter domesticos cōspici, non inuit ad regē: & cum nō semel ad eā eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negādo fuit pernicax: qua obliuione mulieris offensus rex, dimisso cōiuiui septē uiros illos, penes quos apud Persas legū est interpretatio, cōnocat: & apud eos uxore cōiuiui ream peragit, quod toties nocata ab ipso in cōiuiuium, ne semel quidē paruisset: iubetq; quid sit iuris, proferre sententiā. Quorum unus Dauchanus cum pro sententia diceret, non ipsi soli

soli factam iniuriã, uerumetiã Persis omnibus,
 quibus periculum instet, ne despecti ab uxori-
 bus inhonestã uitam degant in posterũ: quando
 nulla posthac maritorũ futura sit reuerentia, dũ
 ceteræ exẽplum à regina superbia sumunt, ni-
 hil ueritæ contra omnipotentẽ regem cõtumaci-
 ter agere: suaderetq; tam cõtumacẽ erga ipsum
 mulctari grauissimẽ, idq; decretum per omnes
 gentes promulgari: uisum est repudiari Vasten
 & honorem transferri in aliam mulierem. Rex
 uerò qui uehementer eam amabat, nec disiungi
 ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem
 poterat, mœrens qd uoluntati suæ non liceret sa-
 tisfacere. Qua in anxietate uidentes eũ amici, *Esth. 2.*
 consulunt ut inutilem mulieris amorẽ ex ani-
 mo eijciat, & facta per totum orbem formosa-
 rum uirginum perquisitione, quã alijs pratu-
 lerit optet sibi coniugem: noua enim inducta
 prioris aboleri posse desiderium, & eius recẽti
 consuetudine amorem paulatim distractũ in to-
 tum posse euanescere. Probauit rex consiliũ,
 moxq; mandauit certis hominibus ut forma ce-
 lebres uirgines ex toto regno selectas ad eum
 adducerent. Id mandatum illis diligenter ex-
 sequẽtibus inuenta est Babylone Esther puella
 uiroq; parente orbata, quæ apud paruum Mar-
 docheum educabatur: is erat tribus Beniami-
 ticæ, unus ex Iudeorum primatibus: hæc puella
 præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine.

Et gratius nullus in se oculos conueriebat: namque uni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissime, odoramentis atque unguentis preciosissimis quibus principes femina corpus curare solent. quotidie delibuta: atque hac tractatione per sex menses usa sunt quadringenta numero uirgines: quando uero satis iam curatas existimabat, et regis lecto repestiuas, una singulis diebus mittebat ad eum qui post complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta uero Esther delectatus eius consuetudine, et amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adianxit, nuptiasque celebravit anno regni sui septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimisitque quos angaros uocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse uero Persas et Medos, et primates aliarum gentium accepit coniunio nuptiali per mensem integrum: et ingressa regiam uxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quonam esset nata genere: pater uero eius et ipse Babylone Susa migravit, ibique degens obuersabatur quotidie circa regiam, sciscitans de puella quomodo se haberet: diligebat enim eam haud secus quam propriam filiam. Rex autem legem tulit, ut nemo e domesticis, innocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, ut si quis contra faceret, plecteretur capite: rex interim nirgam tenebat auream, quam quos

quoties aliquē ex innocatis uenientibus seruare uellet; porrigebat ad eū: isq; uirga cōtactu eximebatur periculo. Et de his quidē hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cū Bagathoms & Theodestes eunuchi cōspirassent cōtra regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudaeus, deprehensas insidias patriuo regina indicat: at Mardocheus per ipsam regi insidiatores p̄didit: rex uerò terribus, ueritatē per questionēs inuenit: & illis in crucē suffixis, Mardocheo tunc quidē pro salute sua quā ei debebat prēmij nihil persoluit, tantum nomen eius in cōmentarios suos referri iussit & annotari, ipsum uerò uersari in regia, receptū inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecitarum ad regē ueniebat, adorabāt eum omnes tam Persae q̄ exteri, idq; ipsius Artaxerxis iussu. Mardocheo uerò ppter patriā institutionē non adorāte hominē, ille cū hoc obseruasset, percontatus est cuius-esset: & audito esse Iudaeum, iratus exclamauit, Rem indignā, cum ingenui Persae adorarent eum, seruū istū dedignari idē facere: uolensq; p̄nas de Mardocheo sumere, parū putauit ipsum ad supplicij deponere, nisi gentem eius uniuersam perderet, & esset natura Iudaeis infestus: quandoquidē Amalecitarum gēs, ex qua ipse erat, à Iudaeis uictoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orsus est accusatio-

Esth. 3.

nem esse gentē quandā malā, sparsam per universum ipsius regnū, insociabilem, abhorrentē à cæteris hominibus, diuersis ceremonijs & legibus utentē, insensam & moribus & studijs reliquorū populorū, & totius mortalium generis. Hanc gentē, inquit, si nūc subditis tuis graui facere, exstirpabis fundit, nemine vel captivo vel seruo superflite relicto: & ne qd inde tuis tribus decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorū argēti millia, libet̃er tanta pecunia cariturus, modò regnū tuū repurgetur ab ista hominū collunie. Hac Amano poscēte, rex et argentiū illud ei se remittere dixit, et homines eos cōcedere, ut de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autē noto positus, confestim edictū nomine regis per oēs nationes euulgat in hāc sententiā. Rex magnus Ariaxerxes CXXXII. satrapis qui Indiam inter & Aethiopiā provincijs præfunt, hac scribit: Cōsecut⁹ imperiū tot gētiū, & orbis q̃ late nolui dominio positus, cū nihil superbū aut sanū in subditos admitterē, sed mā sueto ac mihi moderarer eos regimine, & pacē in primis ac iuris tutelā percurarē, cogitavi quō hac bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudētiā et iustitiā mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiā fidē secundū post me locū obtinēte Amāne, esse permixtā hominū generi gentē inimicā, & suis quibusdā legibus utentē à cæteris

din

diuersis, inobediētiē regibus, & deprauatā mo-
 ribus ac ritibus, nec monarchiā nec negotia vo-
 stra probantiē, nolo ac edico, ut hos ab Amane
 mihi parētis loco habito indicatos cū uxoribus
 & liberis perdatis, nemini eorū parcētes, neq;
 miserationi plus q̄ nostro edicto tribuētis: idq;
 fieri iubeo decimatertia die duodecimi mensis
 praesentis anni: ut una die deletis in totū nostris
 hostibus, in posterū pace ac securitate frui nos
 liceat. Hoc edicto oppidatim per totā regionem
 sparsa, oēs ad Iudaorū interneciōē in diē pra-
 scriptū sese expediebāt, idēq; studiū erat & su-
 sis in urbe regia. Rex interim & Aman cōui-
 uijs uacabāt & cōposationibus, perturbata cini-
 tate & futuri expectatione suspēsa. At Mar Esb. 4.
 dochaus re cognita, scissis uestibus, opertus sac-
 co & sparsus cinere ferebatur per urbē iniquū
 facinus clamitās, maximā gentem interneciōē
 esse addictā: & uociferādo talia usq; regiū pa-
 latii delatus, ibi demū cōstitit: nō enim fas erat
 illū tali habitu in regiā ingredi. nec alius erat
 Iudaorū habitus aut affectio in ceteris urbibus
 quacūq; regia littera perlata fuerat, omnibus ob
 denuntiātam sibi cladem lugentibus & lamē-
 tantibus. Et uerò regina nuntiātū est, Mardo-
 cheum in eam miserabili habitu stare pro fori-
 bus palatii, perturbata hoc rumore misit qui ei
 uestimenta mutarent. Qui cū id recusaret face-
 re, q̄ uōdum cessasset causa propter quam eum

habitu sumpserat, *uocatum* ad se eunuchum
Achraihem, qui tum fortè aderat, misit ad
 eum, scitatum quid mali accidisset homini, ut
 ealem cultum sumeret, se ne ipsa quidē rogāte
 uellet deponere: ibi *Mardocheus* omnē causam
 eunuchō exponit ordine, et q̄ edictum regium
 per uniuersam ditionem esset diuulgatum, &
 quantam nim pecunie pollicitus sit *Aman*, ut
 internecionem eius gentis à rege redimeret: ad
 hac exemplar edicti *Susis* propositi ad reginam
 perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, ut
 supplex regē adiret super hoc negotio, nec gra-
 uaretur pro incolumitate sua gentis ad tempus
 infra dignitatem sese demittere, & deprecari
 eius periculum. *Amanē* enim, cuius secunda
 sit post regē dignitas, incitare eum crebris con-
 tra *Iudaos* accusationibus. Hoc cognito regina
 rursus *Mardocheo* nūtiat, nec uocatā se à re-
 ge, & capitale esse inuocatum ad eum irrum-
 pere, nisi ipse incolumitatem donare uolens, uir-
 gam auream protēderet. his enim solis impune
 esse, quibus hoc forte cōtingeret. Quibus ille au-
 ditis rursus per eundē eunuchum orat eadē,
 dicens, non oportere eam respectū habere salu-
 ris propria, sed potius uniuersi generis: si enim
 hoc nunc facere negligat, Deum quidē omni-
 no laurum suis auxilium, ipsam uerò cum sua
 familia daturā pœnas eis quos tūc contēneret.
 Tum *Esther* nō mutato nuntio iubet patrum
Susis

Suscepit cōcionē Iudaorū aduocare, & pro reginae salute triduanū ieiuniū indicere: se quoq; idem facturā pollicita cū ancillis domesticis, ac tū demum uel cōtra legē adiurā regē, et mortē etiā libenter perlaturā si ita usus ueniat. Paruit ille regina et indiclo suis publico ieiunio, ipse quoque supplex Deū precatus est, ne populū suum deleri permitteret, sed quemadmodū antea saepe saluti eorū prospexisset, et indulgisset peccatorū ueniā, tum quoq; eos à denūtiato liberaret periculo. nō enim sua culpa se uenisse in discriminē infamis supplicij, sed ideo scire Amanē ira percitū, q̄ soli Deo debitū adorationis honorē à se nō tuleris, & propter diuinarū legū reuerentiā integrē seruata, uniuerso generi motū pernitiē. Similes erant preces totius populi, rogantis Deū ut eorū saluti prospiciat, & totum genus Israheliticū imminenti cladi eximat, quā uidebātur sibi habere pra oculis. Regina quoq; supplicabat more patrio humi in facie prostrata, & amicta uestitu lugubri, per tridnū abdicato cibo & potu & omnibus delicijs: rogabatq; ut miseratus daret ei apud regē quali maxime opus esset facundia, & maiore quā unquā antea forma gratiā, ut modo utroq; permotus rex ad clemētiā, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo cōstitis patrocinantē equis oculis aspiciat. Vtq; in rege odiū inimicorū ingeneret, omniumq; imminē

minentium in eorū perniciē, ni ipse aueriat in-
 Bstb. 5. fortunium. His precibus sollicita per triduum
 divina miseratione, denuo mutat habitum: &
 sumpto cultu qui reginā deceat, cū duabus pe-
 dissequis, quarū altera sustinebat innixā leni-
 ter, altera à tergo sinuosam & fluentē in terrā
 neſtē summus attollebat digitis, ad regē venit,
 rubore genas suffusa, & maiestate maxia uen-
 uſtatem praferens, nec omnino à metu libera.
 Quem ubi cōſpexit ſublimē in ſolio, inſignēq;
 cultu diſtincto auro & gemmis ac unionibus,
 horror quidā eā repēte ſubiit: & forte cornius
 eam ac ſubirato uultu inſpexerat: moxq; atto-
 nita fluctibus mēbris in ſuſtinentē ad laſus co-
 tam ſe reiecit. Rex autē non dubiū quin uolun-
 tate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus ne
 quid granius cōingi accideret, è ſolio ſe prorip-
 puit, blandēq; in uſnas exceptā reſonebat ſuauē
 alloquio, iubens bono animo eſſe, ſecurā q; in-
 nocata uenerit: legē enim illā latā eſſe in ſubdi-
 tos, ipſi uerò, ut regni ſocia, licere omnia. Hac
 locutus ſceptū in manū eius inferuit, & cerni-
 cem eius uirga permulcens aurea, à legis metu
 omnino fecit liberā. Illa hoc pacto reſocillata:
 Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi
 repēte acciderit: ut enim te cōſpexi tāta maie-
 ſtate uerendū, cōtinuò reſugiēs interius defecit
 me animus: & cū hac uerba agrē lāguida et
 exili noce protuliſſet, magis etiā ſolicitus ſolari
 eam

eam coepit prolixius, paratū se quiduis graufi-
 cari pollicens, uel si dimidiū regni sibi deposce-
 ret. *Esther* autē hoc tantū rogauit, ut ad cōnā
 sibi paratā cōiua cū *Amane* amico ueniret.
 Quod cū annuisset, amboq; uenissent, inter po-
 cula uxorem iubet dicere quidnā peteret: nihil
 enim nō impetraturā, etiāsi regni partē cupe-
 ret: illa in crastinū differre se petitionē dixit, si
 modō liberet ei redire cū *Amane* ad cōiniū.
 Id uerō libēter annuēte rege, *Aman* admodū
 letus abiit, q̄ solus tali honore dignatus sit, ut
 cū rege uocaretur à regina ad cōiniū, quod
 nemini alicri cōtigerat, & cū obiter in pala-
 tio uideret *Mardocheū* excāduit, q̄ nullus ab
 eo sibi honor exhiberetur: reuersusq; domū ad-
 uocata uxore *Zaraza*, & amicorū cohorte, a-
 pud eos denarrauit honorē, in quo esset tā apud
 regē, q̄ apud reginā. nā cū ea die solus cū rege
 apud eā cōnasset, in crastinū quoq; se uocātū
 esse: unū sibi esse permolestū, q̄ *Mardocheum*
Iudaum uideret in palatio: cumq; *Zaraza* di-
 ceret, oportere eum trabē quinquaginta cubi-
 sorum parare, & mane petita à rege potestate
Mardocheū in eam crucē tollere: cōprobata ea
 sententia iussit familiares curare ut eiusmodi
 trabs erigeretur in suo palatio, parata ad *Mar-
 dochai* suppliciū: id quod etiā mox factum est.
Deus autē ē irrisit *Amanis* spem improbā, cui *Esth.*
 sciebat euenturū lōge aliud. Nam ea ipsa nocte
 somnium

somnum regi ademit: qui nolens uigilia tēpus
 perdere, sed malens in aliquod regni negotium
 id impedere, insit scribā allatis cōmentarijs res
 tam a se q̄ a maioribus gestas legere: quo legen-
 te, intellexit quendā ob rem egregiē gestā do-
 natum amplis possessionibus in regione cuius
 nomē erat ascriptū: alium ubi fidē munera acce-
 pisse pretij maximū: tandē uentū est ad eū locū,
 qui cōtinebat Bagathoi & Theodestis cunu-
 chorū coniurationē, Mardochai detectā in-
 dicio: quo lecto cū scriba ad aliud deinceps
 trāfret, inhibuit eum rex, percōtatus an nō sit
 adscriptū redditū ei aliquod prēmium. Illo ue-
 rō negāte quicquā tale scriptū, insit eum desi-
 nere, & quota noctis hora esset, scitatus est ab
 eo cuius hoc erat officiū: & audito q̄ esset iam
 diluculū, mādauit ut uiserēt quisnā amicorū
 adesset pro palatij foribus, sibiq; renuntiarent.
 Forte autē Amā aderat, qui solito citius ue-
 nerat, rogaturus Mardochai suppliciu. Famu-
 lis uerō renūtiātibus Amanē esse pro foribus,
 insit eum intro uocari: cui ingresso, cū sciā,
 inquit, amicū te mihi prae cunctis beneuolum,
 rogo da mihi cōsiliū, quomodo possim pro mea
 magnificētia honorare quendā mihi admodū
 carū hominē: tum Aman cogitās quancunq;
 sententiā protulisset, in rem suā fore, q̄ ipse prae
 ceteris regi carus esset: indicauit ei quod puta-
 bat optimū his uerbis: Si uis hominē, quē tibi
 ais

ais dilectū, cumulare insigni gloria, fac ut equo
uehatur uestitus sicut tu, & aureo torque or-
natus: & unus aliquis ex intimis tuis amicis
praconis specie precedat, clamās per totā urbē,
q̄ sic honorabitur quē rex honorare uoluerit.
Id cōsuluit Aman putās hunc honorē nō aliq̄
deberi q̄ sibi. Rex uerò latus: Ergo, inquit, ua-
de, & sumpto equo, ueste ac torque, Mardo-
chaum Iudaeum quare, & sic ornatū equo in-
sidentē ipse precede, agēs praconē interim: nam
tu amicus es intimus, & cōsiliū quod dedisti
exsequēris optimē: debetur enim honor hic mea
uita cōseruatori. His prater omnē spem auditis,
nix fuit cōpos animi, & cū non haberet quid
aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & tor-
que aureo: inuēitūq; ante aulā Mardochaum
sacco amictū, insit eo deposito induere purpu-
ram. Qui ueritatē rei nesciēs, sed illudi sibi pu-
tans: Eccelestissime, inquit, adeōne calamitari no-
stra insultas? Persuasus itādē q̄ rex hoc ei pra-
mium pro accepta salute redderet, proq; dete-
ctis eunuchorū insidijs, induit purpurā qua rex
ipse uti est solitus: & ornatus torque, cōscēsoq;
equo urbē obequitabat, precedēte Amane &
clamāte, Sic honorabitur quē res honorare uo-
luerit. Perlustrata deinde urbe, Mardochaus
ad regē ingreditur. Amā uerò pra pudore do-
mum se cōtulit, et cū fletu uxori ac amicis qua
cōtingerā narrauit. Responderunt illi, ademptam
iam

iam ei omnē occasionem vindicādi in *Mardocheum*, quandoquidem illi manifestē *Deus* sit propitiū. Hæc illis adhuc colloquētibz, venerunt *Estheris* eunuchi, *Amanē* sine mora ad cœnā vocaturi: quorū unus *Sabuchadas* visa cruce defixa in ipsius adibus, qua parata erat *Mardocheo*, scitatusq; ē quodā famulo in quē usum parata sit: ut cognouit q̄ reginæ patruo, quē *Aman* volebat à rege ad suppliciū depo-

Esth. 7. scere, sunc quidē siluit. Caterū postquā rex cum *Amane* suauiter epulis accepit, insitū reginā indicare quidnā cum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculum sui populi, dicēs se ad interitū cū tota sua gente deditā, & ideo nunc ea de re uerba facere. Neq; enim se negotia eius interpellaturam fuisse, si in amarā seruitutē uendi eos infisset, q̄ mediocrē hanc calamitatē duceret: nūc uerò orare, ut se ab imminenti clade eripiat. Querente autē rege, quisnā hoc moliretur, iam apertē accusando in *Amanē* inuecta est, dicēs hunc, q̄ pessimē erga eos affectus esset, autorem talis cōsilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos ē cōuinio: & *Aman* paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginā erratum suū agnoscere, et precari ueniā: simulq; in lectū eius procubuit. Imerim superueniēs rex, & hoc uiso magis etiā cōmotus: Sceleratissime, inquit, etiā uim uxori uicē inferre uis? *Amanē*

autē ad hanc noctē exterrito, & ne hiscere quidem ualēte, ibi uerò Sabuchades eunuchus accedens accusabat. Amanē, quod in adibus eius inuenisset crucem Mardochoas paratā: id enim sibi cōpertum ex ipsius famulo, cum ad inuitandū eū uenisset: esseq; eā crucē altā quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, q̄ quod in Mardochoaū excogitauerat: iussitq; ut cōfessim in eā crucē sublatu necaretur. Subit hic mihi admirari diuinā potentiā iustitiāq; ac sapientiā uel ex hoc facto colligere, qui nō solum Amanem merito supplicio tradidit, uerum etiā pœnā in alterum excogitatā, in caput inuētoris illo inscio cōuertit. Atq; ita Aman inmodicē amicitia regis usus perijt, & facultates eius regina donata sunt. Mardochoas autē à rege accitus, qui iam cognatum esse cōiugis ex ipsa didicerat, anulū accepit ab eo q̄ prius Amani fuerat cōcreditus, regina uerò possessiones Amanis ei largita est: rogauit deinde regē ut Iudais presentem de uita amētiū adimeret, docēs cum de Amania Amadathis filij literis, sparsis quā latē pateret imperium: neq; enim se posse uiuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. Rex autē pollicitus est nihil ipsa inuita se mādaturū, neq; uoluntati eius ulli in re cōtra iturū. Permisit etiā ut ipsius nomine quicquid uellet de Iudais scriberet, et regio sigillo obsignatas literas p̄ omnes

Esth. 8.

d d pronin

provincias dimitteret : confirmatas enim régis
 signaculo , auctoritatem habuerunt apud omnes
 qui eas legerint, & cōtradiētariū eis videntur.
 Accitis igitur scribis regis , iussit eos pro Iu-
 dæis scribere ad magistratus omnium gentium, qua-
 sita sunt Indiā inter & Aethiopiā sub censu
 XXVII. satrapis: quarū literarū exemplū hoc
 fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus
 nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine
 honoris et beneficiorū quæ ex nimia cōferentiā
 bonitate percipiūt, nō solū erga inferiores exer-
 cent superbiam, uerum etiā cōtra ipsos auctores
 beneficij nō uerētur insollescere, quantum in se est
 tollentes omnē omnino gratitudinē quæ usquā
 est inter homines: & corrupti inopinata felicita-
 te, abutuntur ea cōtra illos per quos eā adepti
 sunt, nec Deū quidē timētes, cuius numē putāt
 se posse fallere. Ex his quidā propter amicitiam
 prepositi cū potestate administrādis publicis
 negotijs, priuatis indulgent odys: & decipientes
 eos quos penes summū est imperiū, falsis crimina-
 nibus ac calumnijs efficiūt ut indignētur inno-
 xys, atq; ita miseros adducūt in salutis pericu-
 lum: id quod nō ē priscis exēptis aut fama au-
 ditis nobis potest esse perspicuū, sed ex facinore
 quod sub nostris admissum est oculis: ut posthac
 nō oporteat mentē adhibere qualibuscunq; cri-
 minibus, uel potius calumnijs, sed de cognitis
 causis iudicare: & si quidē peccatum sit scuerē
 animad

animaduertere: sin cōtrā, absoluerē: & rebus,
 non uerbis credere. Namq; Aman filius A-
 madatis, genere Amalecita, & externi non
 Persici sanguinis, hospitij iure primū receptus,
 deinde per nostrā bonitatē in tāto honore ha-
 bitus, ut patris appellatione eū dignaremur, et
 adorari iuberemus, atq; secundū post nos locum
 obtinere, felicitatē suam ferre non potuit, neq;
 sobria mēte magnitudinem honoris metiri: sed
 regno meo struxit insidias, & eo cui uitam &
 imperiū debeo, benefactore ac seruatore Mar-
 docheō priuare me noluit, simulq; uita ac regnū
 socia Esther, malis artibus petitis ad interitiū.
 Sic enim orbatō mihi hominibus amicissimis,
 imperium postremo uoluit adimere. Ego uerō
 quoniā a scelestō homine destinatos neci Iudaeos
 nō malos esse cōpertū habeo, sed optimis institutis
 uiuere, ac Deū colere eū qui & maioribus
 meis & mihi largitus est & seruat hoc impe-
 riū, nō solū absoluo eos à pœna qua prioribus
 cōtineatur literis, per Amanē ad nos transmis-
 sis, quibus mentē adhibere nō debetis: uerū etiā
 nolo ut eos omni honore prosequamini: nā eum
 qui his perniciē molitus est, cū tota familia pro-
 portis Sūforū in cruces suffixi, omnipotēte Deo
 iustissimas pœnas à scelestō exigēte. Iubeoq; ne
 transcriptis in plurima exempla & per totam
 nostram ditionē nulgatis his literis, Iudaeos si-
 natis suis legibus in pace uiuere: eisq; sitis au-
 d d 2 xilia

xilio, ut possint pœnas sumere de illis qui eorū
 aduersis tēporibus iniurias eis facere ausi sunt:
 idq; decimatertia die mēsis duodecimi qui est
 Adar: quādoquidē Dens eā diem pro inter-
 necina salutarē eis esse uoluit: qua quidē felice
 sit ijs qui nobis bene cupiunt, & monumentum
 ultionis de insidiarū machinatoribus. Notum
 esse uolo omnibus & urbibus et gētibus, quod
 quacumq; aliquid ex his qua nūc mādamus per
 inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni
 uaslabitur: atq; ha litera proponatur per uni-
 uersam nostrā ditionē, & accingās se utiq; in
 praescriptā diē, ut se de inimicis suis uindici-
 ent. Cū his literis cōtinuo ueredarū per omnes uias
 dimissi sunt: Mardocheū uerò cultu regio co-
 ronaq; aurea & torque ornatū ē palatio pro-
 deuntē ut uidere Iudaei, felicitatē eā sibi quoq;
 cōmunē interpretati sunt. Ingens praeerea gau-
 dium, quasi noua salutis luce oborta, dum per
 singulas urbes proponūtur regia litera, Iudaeos
 omnes quotquot uel oppida uel agros habita-
 rent occupauit: ita ut multi aliarū gentiū, metu
 eorū circūcidentes uerenda, securitatē sibi hoc
 pacto quarerēt: nam ad decimāteriā diem mē-
 sis duodecimi, qui Hebrais Adar, Macedoni-
 bus Dysirus dicitur, perlata regia litera ani-
 mabāt Iudaeos, ut qua die ipsis imminabat exi-
 tium, ea in inimicos impunē sauirēt: quo factū
 est ut procuratores, magistratus, satrapa: tyran-
 ni, re

ni, reges in pretio Iudeos haberet, omnibus mo-
 destia indente metu ex Mardocho: post diuul-
 gas enim ubiq; regias literas, etia apud Susa
 interfecerunt Iudei ex inimicis suis circiter D.
 homines: et cum rex coniugi indicaret casorum
 intra moenia numeru: na incopertu esse quatus
 sit in alijs ciuitatib: rogaretq; ec quid amplius
 uellet, potituru enim cupitis: rogauit illa ut per-
 mitteret Iudeis sequenti quoq; die in reliquias
 inimicoru ad eundem modum desanire, et decem
 Amani filios in crucem agere: et id quoq; Iu-
 deis concessum est, rege nolente Estheri in ulla
 re contradicere. At illi rursum cateruatim de-
 cimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt ferme
 trecentos ex aduersarijs, ne minimu quidem attingendo
 ex eoru facultatibus: per alia uero oppi-
 da eodem Iudaoru incursu perierunt L. x. v. mil-
 lia eoru qui pro inimicis sunt habiti: qua eades
 decimatercia die patrata est, sequente uero festis
 attribuerunt epulis: apud Susa quoq; quartam-
 decima sequentis mensis per festos cœtus celebra-
 uerunt: unde hodie quoq; per totu orbem Iudeis
 hi dies festi sunt, et partes de conuinjs sibi mit-
 tunt inuicem. Scripsitq; Mardocheus oibus sub
 Artaxerxis dominio degentibus Iudeis, ut uni-
 uersi hos dies festos agerent, et posteritati quoq;
 traderent, ut sempiternu id festu ad perpetua rei
 memoria maneat. Acquu naq; esse, ut cu p eos
 dies dolis Amani in salutis discrimine adducti

sunt, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoria celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quomobrem ea festa per eos dies observant, Phrynae vocantes, quasi conservatoria. Caterum Mardocheus illustri loco apud regem fuit, vir prepotens, regi administrationis, regina vero etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt supra quàm vel sperare poterant. Atq; hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ evenere memorabilia.

Bagoes, penes què Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit. C. V. I.

Post Eliasibi autè pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hereditario: & huic quoq; defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, ut Bagoes Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret: idem dux etiã tributa Iudæis imposuit, ut prius quàm quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idq; ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus, huic quod amicus esset Bagoes, pontificatū se daturum est pollicitus: hæc fiducia Iesus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re usq; rixam progressa, tantam bilem monit fratri, ut ab eo per irā interficeretur: quæ quidē impietas fuit longe maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod gravius est, nullum tale impietatis exemplū exstat vel apud

Græcos

Gracos uel apud Barbaros. Deus certè hãc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatẽ amisit, & templum pollutũ est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo inuermisset, superueniens Iudais iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo uestro eadem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriore quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est, atq; hac occasione per septenniũ eius cadis pœnas à Iudais exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus: huic quoq; frater fuit Manasses nomine, cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege ultimo satrapa, Chuihaus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem esse urbem Hierosolytma, regesq; eius multa negotia tam Assyrijs quàm Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc cœu uadem futura cum Iudeorum gente amicitie.

Quanta Alexander Macedonum rex in Indeos beneficia contulerit.

CAP. VIII.

P*ER idem tempus Philippus Macedonum rex apud Megarus oppidum à Pansania Cerasla filio ex Orestarum gente insidijs interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto cõgressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus uicte*

egregie : subacta deinde *Lydia* & *Ionia*, du-
 eloq; per *Cariam* exercitu innasit in *Pamphy-*
liam sicut alibi dictum est. Hierosolymorū au-
 tem seniores agreferentes, *Iaddi* pontificis fra-
 trem, & quodammodo collegā, duxisse externi
 generis formidam tumultuabātur, rati gradum
 factum ad anequandas patrias leges de commu-
 nijs, atq; ita fore ut paulatim misceantur profa-
 nis gentibus: nā & prioris captivitatis & ma-
 lorum qua secuta sunt causam fuisse, quod qui-
 dam contra legem peccātes duxissent uxores non
 sui generis: postulabant igitur ut *Manasses* aut
 dimitteret uxore, aut non amplius ad aliare ac-
 cederet. Et cum pōtifex quoq; ab alari eum ar-
 ceret, profectus *Manasses* ad *Sanaballetem* so-
 cerum, se quidē amare dixit filiam eius *Nicaso*,
 nolle tamen propter eam privari sacerdotio, qui
 honor & gensilitius sit ipsi, & apud *Iudaos*
 semper in maxima existimatione fuerit. Ad
 hac cum *Sanaballetes* respondisset, se illi non sa-
 cerdotium tantum servaturum, sed & pontifica-
 tum paraturum, & totius sue provincia princi-
 pem eum facturū, modō filiam suam uxorem re-
 tineat: adificaturumq; tēplum Hierosolymitano
 simile in monte *Garizin*, qui imminet *Samaria*
 reliquis mōtibus celsior, idq; polliceretur ex con-
 sensu regis *Darij* se facturū: elatus tali spe *Ma-*
nasses mansit apud socerū, putans se pōtificatum
 dante rege cōsecuturum, iam enim *Sanaballetes*

erat senior. Cumq; multi sacerdotes & Israëlita intricati essent eiusmodi cōiugijs, nō leuiter turbabatur Hierosolymorū Respub. omnes enim hi defecerunt ad Manassē, Sanaballeie prabente eis & pecuniā, & agros ad colendū, & domicilia, ac modis omnibus adiutāte ambitionē generi. Quo tēpore Darius audito quòd Ale- VIII.
xander traiecisset Hellepontū, & prelio uictis ad Granicum suis satrapis ulterius procederet, contractis tam pedestribus q̃ equestribus copijs decreuit Macedonibus occurrere, priusquā totam Asiam sibi subijcerēt. Itaq; ultra Euphratem traducto exercitu, & superato Taurus mōte Cilicie, statuit in ea provincia hostem excipere prelio. Sanaballeies autē letus descensu Darij, aiebat se mox prastiturum Manassi pollicita, quā primum rex reuerteretur post uictoriam: persuasum enim erat nō ipsi tantū, sed & omnibus Asiaticis, ne primū quidem cōgressum expectaturos Macedonas, tātō inferiores numero: sed longe alius fuit euentus q̃ ipsorū opinio. Rex enim collatis cū Macedonibus signis uictus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & uxore cum liberis in hostium potestātē redactis, fugit in Persidem. Alexander uerò in Syriam ueniens cepit Damascū, & occupata Sidone Tyrū quoq; oppugnabat: scriptisq; ad Iudeorū pontificem literis petebat auxilium, et ut forū rerum uenaliū praberet exercitui: & ne

ad s qua

qua prius *Dario* conferre sit solitus, nunc des
Macedonibus, praelata eorū amicitia, fore enim
ut illum nō poeniteat: cumq; pōtifex nuntijs re-
spondisset, sacramento se obligatū *Dario*, ne ar-
ma contra eum sumeret, idq; ratū fore q̄ diu ille
mixerit: iratus *Alexāder* Tyri quidē oppugna-
tionē nō omisit, qua breui positurus videbatur:
minatus est tamē hac capta mox se ducturū con-
tra pontificē, ut omnes discant, cui insurrendum
seruari oporteat: quare non parcens labori tan-
dem Tyrum expugnavit, & constitutis in ea re-
bus *Gazam* profectus, in ea *Babemesem* Perfici
præsidij præfectum obsedit. Interea *Sanaballetes*
ratus iam adesse tempus, à *Dario* descivit, & as-
sumptis octo millibus de sua provincia, in *Ale-*
xandri castra se contulit: cumq; offendisset eum
Tyri oppugnationē aggredientē, & suam pro-
vinciam eius fidei cōmisit, & hunc pro *Dario*
dominū libenter agnouit: à quo obuijs manibus
exceptus, liberē iam quid uellet elocutus, ait se
generū habere *Manassē*, Iaddi *Iudeorū* pon-
tificis fratrem: eum sequi multos illius gentis ho-
mines, et uelle in sua provincia rēplam exstue-
re, idq; fore in rem ipsius regis, si diuidatur *Iu-*
deorū potentia: ne fortē de cōmuni sententia re-
bellantes multū negotij regibus facessant, quem-
admodum soliti sunt *Assyrijs* imperantibus.
Quod ubi impetratū est, omni ope adnitens tem-
plum edificauit, & *Manassē* eius sacerdotem
constituit.

constituit, amplissimum hunc honorem filia sua
 posteris relicturū se existimans. Septē autē men-
 sibus in Tyri oppugnatione, & Gaza duobus
 absumptis, Sanaballeres fato functus est: Ale-
 xāder uerò expugnata Gaza Hierosolyma pro-
 pere petijt. Iaddus uerò pontifex postquam hoc
 audiuit, sollicitus harebat inops cōsili, nec inue-
 niens quomodo regem deberet excipere, iratus
 eo quod antea neglexisset imperata eius facere.
 Ergo indictis populo supplicationibus, & im-
 molatis Deo uictimis, ad opem eius cōfugit, illi
 publicam salutem commendans. Proxima dein-
 de post sacrificium nocte, in somnis ei Deus ap-
 paruit, iubens ut bono esset animo, & coronata
 urbe portas aperires, utq; populus in albis ue-
 stibus prodiret obviam, ipse uerò cū reliquis sa-
 cerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de
 Dei prouidentia. Experrectus autem ē somno
 latus ciuibz hoc oraculum indicat, & paratis
 omnibus ut in somnis pramonitus fuerat, regis
 aduentū prastolabatur: & cū renuntiātū esset
 eum iam nō procul ab urbe adesse, progressus est
 eum sacerdotibus & urbana multitudine pom-
 pa quadam noua & uenerabili usq; ad locum
 qui dicitur Sapha, quæ uox speculam significat,
 quod ibi & urbs & rēplum in prospectu sit. Et
 cū Phœnices ac Chaldei sperarent sibi licere
 quicquid iratus rex posset permittere, direptio-
 nem urbi, & pontificis exquisitū supplicium
 planē

planè contrarium euenit. *Alexander enim ne
uidi è longinquo candidatū populum, & sacre
dotes ante agmē in amictu byssino, pontificemq;
in stola hyacinthina auro distincta, iara in ca-
pite gestantē cum praefixa aurea lamina in scul-
pta Dei nomine, solus ad eum accedens nomen
illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudeis
autē omnibus uno ore Alexandrū consalutan-
tibus, & in orbē cingētibz, Syria reges & re-
liqui obstupuerūt, nix credētes regē mentis com-
possem: solus Parmenio propius accedēs rogauit
familiariter, quid ita cum ipse adoraretur ab
omnibus, nūc adoraret Iudeorū pontificem. At
ille nō hunc se adorasse respōdit, sed Deo, cuius
pontifex esset, honorem eum exhibuisse: Hunc
enim, inquit, uidi & antea hoc ipso habitu, cum
adhuc essem in Dio Macedonia, qui me delibe-
rans quomodo Asiam possem subigere, hortan-
tus est forti esse animo, & sine mora exercitum
trahere, nā suo ductu potiturū me Persarū im-
perio. Quapropter quia nunc primū talem ha-
bitū uidi, agnoscens hūc & uisionis memor qua
me ad hanc expeditionē impulsit, puto me nō si-
ne numine in Darium exercitū ducere, et breuē
fore uictoriae cōpotem: & sublato Persarū im-
perio, cessura mihi omnia ex sensetia. Hac locu-
tus ad Parmenionē, & comiter cōplexas ponti-
ficem, deducētibz sacerdotibus in urbem perue-
nit: & ascēdens in templum immolauit Deo: &
sacer*

sacerdotu praescripto, ac pontifici quoq; suū. honorem exhibuit. Ostensoq; sibi Danieli libro, in quo Graecū quendam Persas debellaturū significat, hūc ipsum se esse interpretatus, laetus dimisit multitudinē. Sequēti nerō die uocatis eis insit ut quicquid uellent peterēt. Pontifice autem petente ut patrijs legib; uinere sibi liceat, utq; septimo quoq; anno cōcederetur eis tribuorum immunitas, cōcessit omnia. Rogāibus deinde ut eos quoq; Iudaeos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret uti institutis proprijs, hic etiam postulatū eorū satisfacturum se est pollicitus. Et cum fecisset eis potestātē, si qui uellet saluis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionē dederunt nomina. Atq; his apud Hierosolyma actis, mouit inde in alias propinquas urbes exercitū: cumq; ab omnibus amicē exciperetur, Samarita quorū tunc caput erat Sicilia, sita ad montē Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaica, uidentes quòd Alexander Iudaeos tractaret tam magnificē, decreuerūt se quoq; Iudaeos proficere. Sunt enim Samarita hoc ingenio, ut & ante diximus, in rebus Iudaeorū afflictis, negant se cognatos, ueritatē tunc dicendo: cum nero affulgere eis fortunam uiderint, confestim in societate irruunt, attinere ad se affirmādo, & à Iosepho eiusq; filijs Manasse & Ephraimo seriem generis sui deducēdo. Igitur splendido parati & magnam alacritatem pra

pra se ferentes regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro : collaudatusq; ab Alexandro omnibus. Sicimite cum advenit, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat, rogantes ut inuisat ipsorum urbem, & illud quoq; templum praesentia sua honoret : ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. Cumq; postularent ut septimi anni tributum sibi remitteretur, nam ne se quidem in eo se unare : quæsiuit, qui nati essent qui hoc rogarent : illis uerò dicentibus, Hebraeos quidem se esse, sed Sicimite notari à Sidonij : iterum quæsiuit an Iudæi essent : negantibus illis, Equidem, inquit, Iudæis id concessi. Reversus tamen & re diligentius cognita, faciam quod æquum videbitur : atq; hoc pacto Sicimite dimisit. Sanaballetis autem milites iussit ut se in Aegyptum sequantur, ibi enim se agros eis diuisurum : id quod paulò post fecit in Thebaide, iussus ei regioni esse praesidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum : templum uerò in Garizin monte firmum mansit incolume : & si quis apud Hierosolymite aut illiciti cibi sumpei, aut uiolati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimite confugiebat, calumniam se passum dictitans. Eodem uerò tempore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore : atque in eo statu res Hierosolymitana tunc fuit.

9

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDÆ-
CARVM. LIBER DVO-
DECIMVS.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis
cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum
traduxit.

CAP. I.

ALEXANDER Macedonum
rex in suâ potestate redacto Per-
sarum imperio, et constitutis, ut iam
dictum est, Iudæorum rebus, uiam fi-
niit. Imperio uero in multos suc-
cessores distracto, Antigonus Asiam occupat,
Seleucus Babylonem cum uicinis gentibus, Lysima-
chus Hellespontum, Macedonia Casander, Ptole-
mæus Lagi Aegyptum. Qui dum seditionibus agi-
tatur, et de imperio contendunt, durate longo
bello, et urbes multe afflicte sunt, et habitato-
res earum plurimi per diuersa præliorum certamina
desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est
sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem
appellabant. Is et Hierosolyma occupauit, dolo
tamē circumuenta: ingressus enim urbem sabbato
uelut sacrarum gratia, Iudæis nec arcibus, quod
nihil hostile suspicaretur, et alioquin eum dicere
in otio et quiete agentibus, sine difficultate po-
situs dominio, acerbè eam et inclementer tra-
iecit. Attestatur nobis Agatharchides Cni-
dus, qui successorum Alexandri res gestas
conscripsit, superstitionem nobis exprobrans.

quod propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit : Est gens que Iudaorū dicitur, urbem incolens magnā & bene munitam, nomine Hierosolyma: hanc passi sunt in Ptolemai potestatem pervenire : & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperūt. Et Agatharchides quidē de nostris hominibus hac prodidit. Caterum Ptolemaus multos captiuos ex montano Iudaea tractu & Hierosolymorū uicinia, Samariaq; & Garizin monte in Aegyptū traductos iussit sedes ibi fingere: & cum Hierosolymitas pertinacissimē irrisurandi fidē seruare cōpertum haberet ex responso quod Alexandri legatis post Darij eadem dederāt, multa ex eis prasidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cū Macedonibus conditione dedisset, sacramēto omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci praterea reliquorum Iudeorum sponse in Aegyptum migrauerūt, partim ubertate terra allekti, partim Ptolemai erga suam gentē liberalitate. Seditiones tamen cōtinua fuerunt inter eorum posteros & Samaritas instituta patria peruicaciter retinētes : pugnabantq; inter se ingiter, dum Hierosolymitani suum tēplum sacrosanctum esse affirmāt, & uiclimas a Iudeis non aliō mittendas : Samarita contrā in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Ptolema

Prolemæus Philadelphus Iudæorū legem in Græcā linguā uertit, & multis eus gētis captiuis dimisit, donaria multa deo in tēplo eius dedicat. C. II.

Post hunc Philadelphus assumptio *Aegypti* II. regno, quod per annos undequadragesima tenuit, & legē transferri in Gracā linguam curauit, & Hierosolymitac in Aegypto seruientes liberos dimisit, numero centum uiginti millia, idq; ex huiusmodi causa: Demetrius Phalereus regiarū bibliothecarū praefectus dabat operā ut si fieri posset omnes totius orbis libros colligeret, cōmens quoque ubicunq; audisset cognitu dignos, aut cupiditati regis gratos, cuius praeceptū erat in cōgerendis codicibus studium. Hic rogatus aliquando à rege q̄ multa millia iam cōparasset, ait se iam habere circiter ducenta millia, sed breui habiturum quingenta millia: praeterea compertum sibi certis indicijis multos esse apud Iudæos, qui leges eorū scriptas cōtineāt, dignos cognitu & bibliotheca regia, esseq; scriptos ipsorū lingua & literis, et exhibituros negotiū huius, qui uelint eos in Gracū sermonem uertere. Videri quidē quandā cum Syrorum lingua & charactere similitudinē, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur uerere, quin & illa ex Hebraeo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecā suā referat. Tum rex colludato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Iudæorū pontifici, ut curet
e e hoc

hoc negotiū ex sententia sua cōfici. Interea quidam Aristaeus ex intimis regis amicus, & ob modestiā admodum carus, cū iam dudū animū haberet rogare eum ut Iudeos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimā occasionē supplicandi, primū cum praefectis satellitibus Sosibio Tarentino & Andraea cōsiliū hoc cōmunicat, multum obtestatus ut preces suas apud regē quantum possunt adiuvant: & postquā intellexit ipsis quoq; rem cordi esse, adito rege sic eum allocutus est. Quia nō deceet nos rex verum dissimulare, sed ingenuē proloqui: cum hoc agamus ut Iudaorum leges non transcribātur tantū, verum etiā uertantur, quoniam honesto praetextu id facere possumus, dum tam multi huius hominū generis in regno tuo seruiunt? Quos ecce non alienū fueris a tua bonitate ac magnificentia, liberare a presenti miseria: quandoquidē is qui tuum gubernat imperiū, earum legū autor noscitur, quantū mihi sanē de ea re inquirēti perueſtigari potuit. Cōditorem enim huius universitatis eundem quē illi nos quoq; colimus, Iovim nominātes, nimirum q̄ inveni vitam omnium. Quapropter uel Deū reueritur, quē illi eximio praeceteris mortalibus cultu venerantur, reddere eis patriā, ut in natali solo liceat eis uitiā exigere. Nec est quod suspicaris rex, me uel genere, uel tribu eis propinquū, has preces offerre in illorū gratiā atq;

com

commodum: sed quū omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciā illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandē putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui et ipse aderat, dixit esse circiter centū viginti millia. Ad hac rex, Paruāne igitur tibi Aristae uidetur hac quā poscis liberalitas? Sosibio uerō & ceteris praesentibus, dignum esse ipsius magnificētia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiā: latius hoc eorū consensu iussit, ut quādo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centū viginti annumerēt. atq; hoc suū decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristae petitio quā Dei uoluntas fiat cōfirmatior. In eo cōprehendebantur non hi solū quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoq; qui uel antē uel post in seruitutē abstracti fuerant: & cū eam uindictā libertatis dicerent plusquam quadringēta talenta poscere, ne hac quidē impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere: Quicūq; ex militia patris nostri Syria ac Phoenicem incursauerunt, & subacta Iudaea mācipia inde in regionē nostrā eiuq; urbes abducta diuendiderunt: atq; etiā quicūq; uel antē uel post diuēditi sunt, hos omnes libe-

ros uolo fieri: proq; singulis mancipijs centū nū-
 ginti drachmas recipere, milites quidē unā cū
 caetero stipendio. reliquos uerò à mēsarijs regijs.
 Censeo enim hos prater patris mei uoluntatē, et
 prater omnē aequitatē in captiuitatē abductos
 militum licentia, qui uasata Iudaea sui cōmodi
 causa in Aegyptiū abstraxerūt hanc multitu-
 dinē. Quapropter iniustitia respectu, et cōmise-
 ratione eorū qui à potērioribus per uim oppri-
 muntur, iubeo Iudeos omnes qui seruitutē ser-
 uiunt dimitti liberos, iam dicta summa heris
 eorū pro libertate reddita, et absq; dolo malo
 huic nostro mādato satisfieri. Volo autē hoc edi-
 ctum proponi per tridū ex quo allatū fuerit,
 et interim heros profiteri huiusmodi mācipio-
 rum numerū: id enim et mihi ipsi profuturum
 existimo. Eum uerò qui parēre noluerit, cuius
 deferre liceat, multandū facultatibus qua fisco
 nostro debēt cedere. Hoc edictū cū primū obla-
 tum esset regi, nec tamē diseretē cautū esset illis
 quoq; qui uel antē, uel pōst capti fuerāt, libera-
 liter et illis indultū est eadē regis beneficentia:
 insitūq; ut ex collectis iam tribus distribue-
 retur pecunia in militē, et in mensarios regios.
 Quo facto, intra septē dies peractū est quicquid
 rex iusserat, impensis in redemptionē quadrin-
 gentis sexaginta talentis: quia domini exige-
 bant et pro infantibus illas centū nūginti dra-
 chmas, quasi regis edictum etiā hos cōplecte-
 retur.

retur, ubi adscriptū erat pro singulis mācipiorū capitibus eam summā numerandā. Hac ubi ex sententia regis magnificē sunt peracta, iussit Demetriū euulgare decretū de transscribendis Iudaorum codicibus: nihil enim temerē fiebat à regibus, sed omnia diligēter praeordinata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolariū in cōmentarios relatū est, & multitudo missorū donariorū, & quod à quoq; factū est, ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus iam auctorum quā artificum praestantia. Suggestionis sanē exemplar fuit tale. Regi magno Demetri'. Quia mādasti rex ut quod deest tua bibliotheca suppleamus, & libros qui hactenus nostrā inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summā circa hoc negotiū diligentiā reliquum faciens, scire te uelim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudaorū legis codices. Hebraicis enim characteribus & uernacula ipsorum lingua scripti cū sint, intelligi à nobis nō possunt: sunt etiā negligentius quā par est habiti, eo qd nondum eis regia prouidentia cōtigit: necesse est autē ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorē enim & sinceriorē legislationē continent, utpote diuinitus prodictā. Et hac est causa, ut Hecataeus Abdcrisā refert, cur nullus uel poëta uel historicus mentionē eius legis faciat, aut uirorum qui iuxta eius praescriptū res suas administrauerūt: quod sacrosancta sit, & pro-

cc 3 fano

fano ore tractari non debeat. Itaq; si idē tibi nō
debitur rex, scribes Indeorū pontifici, ut mittas
senos ex singulis tribubus seniores, legū earum
peritissimos, ex quorū interpretatione apertum
ac consonū sensum eorū librorum accipientes,
dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad
hanc igitur suggestionem iussit rex suos ut ad
Eleazarū Indeorum pontificē de hac re scri-
berent, simulq; per easdē literas certiorē facerēt
de Indeis per Aegyptē pristina libertati red-
ditis: praterea ad faciēdos crateres & phialas
ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta,
& gēmarum copiosam multitudinē: iussitq; cu-
stodes arcarum in quibus gēma seruabantur, li-
berā artificibus electionē permittere: mādaui-
etiā pecunia pro sacrificijs & reliquis tēpli usi-
bus cētum talenta erogari. Dicā autem & ope-
ra & eorum ornatum, ubi primum exposuero
exēplar epistola scripta ad Eleazarū pontificē,
qui hoc sacerdotij fastigiū hoc modo cōsecutus
est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon suc-
cessit, Iustus cognominatus, quod & Deū pie
coleret, & eius summa potiretur beneuolentia.
Quo mortuo, superstite unico filio paruulo, fra-
ter eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pō-
tificatū assumpsit, cui Ptolemaus hoc modo scri-
psit. Rex Ptolemaus Eleazaro pontifici salutē.
Multis Indais in regno meo degentibus, quos
Persa dum rerū potirentur captiuos eō perma-
nerant.

xerāt, pater meus eos in precio habuit, aliorum
 opera in militia usus amplis stipendijs condu-
 ctorū, alijs etiā castellorum custodia per Aeg-
 yptiū assignata, ut esset terrori indigenis. Ego
 uerò postquā principatum adeptus sum, cum
 in ceteros benignitate sum usus, tum maximè
 in tuos ciues: quorum supra centū millia in li-
 bertatē uindicauī, restituis de meo pretijs eorū
 possessoribus: ex his per atate idoneos allegi in
 militiam, nōnullos quorū fides id mereri uide-
 batur, inuer aulicos meos accēsi, rarus nullum
 gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea
 providentia qua me dignatus est rebus praeſce-
 re. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem
 Iudeis gratum faciā, uisum est mihi legem ue-
 stram in Graecam linguā uertere, et ita uersam
 in bibliothecā meam reponere. Bene igitur fa-
 cies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex
 unaquaq; sex uiros bonos iam seniores ad nos
 miseris, qui per atate legū periti, possint presta-
 re bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sen-
 tentia successerit, maximā gloriam nos inde ac-
 quisituros. Mitto autē qui tecū de hac re agāt,
 Andream praefectum satellitum, & Ari-
 staū, mihi charissimos: per quos etiā primicias
 donariorum tēpli & uictimarū misimus, talē-
 ta argēti centū. Rescribes autē quicquid uolue-
 ris, factururus nobis rem gratissimam. Haec epi-
 stola accepta, Eleazarus rescripsit quā potuit

honorificentissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemaeo s. Si uales cum regina Asmoë communibusq; liberis, nostra quoq; res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimū ob egregiā tuā uoluntatē: aduocataq; cōcione eas legimus, testes pietatis qua colis Deū maximū: ostēdimus etiā phialas quas misisti aureas uiginti, argenteas triginta, et crateras quinque, & mēsam dedicandā, centumq; illa talēta qua in uictimas & alios tēpli usus attulerunt Andreas & Aristaeus amici tui charissimi, uiri boni ac docti, tuāq; amicitia dignissimi. Quare scito nos tibi gratificaturos, etiā si quid praeter ingeniū nostrū facere oporteat: promocari enim beneficijs, in cines nostros collatis, non debemus segnes esse ad referēdā gratiā. Quāobrem cōtinuò pro te, sororeq; tua, & liberis, & amicis hostias obtulimus, & populus nota fecit pro felici rerū tuarum successu, & pro pacato regni tui statu: uiq; hac legis uersio itā felix tibi sit, q̄ cupis maximè. Delegimus etiā senos per tribus presbyteros, quos ad te cū lege misimus: tua autē pietatis erit ac iustitia, ut trāscripta lege ad nos eā tuto remittas una cū eius deportatoribus. Bene uale. Hae sunt quae rescripsit pōtifex. Supernacaneū autē nīsum est apponere l. x. x. seniorū nomina, qui cū lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola: donariorū tamen, quae rex Deo misit, ornatū & magnifi

gnificētiā, silentio praeferre nō possum, ut omnibus nota fiat eius regis erga Deū pietas ac liberalitas: abūdē enim sumptus suppeditās, et praesentia sua exstimulans artifices, opera eorū astudē uisendo, nullā eis segnitia aut negligētia relinquebat occasione: qua nūc recēsebo singula, nō q̄ historia cōtextus hoc admodū postulet, sed q̄ digna sit qua pradicetur regis liberalitas: primumq; mēsam conabor describere. Cupiens enim lōge maiore facere mādanic explorari ei⁹ qua tū Hierosolymis erat magnitudinē, quāta esset, & an maior posset fieri: & comperita eius mēsurā, quodq; maior etiā esse posset: ait se eius uel quincuplā magnitudinē redditurū, ni ueretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset utilis. Cupere enim se ea donaria nō solū ad ostentationē, sed ad usum etiam esse accōmoda: itaq; uolēs declarare se non auri penuria uel parsimōia parē priori facere: quod nō erat integrū addere magnitudini, id cōpēsant uarietate ornatu & operis pulchritudine. eū enim esset ingeniosus in cōtēplandis rerū naturis, et in excogiādis nouis et inusitatis opib⁹, p̄ sua sapiētia praescribebat artificib⁹ exigēs ne quid a praescriptis formulis discederēt: ac primū cōstituit mensa modo in lōgitudinē cubitorum duorū & semis, in latitudinē unius, altitudine sesquicubitali, totū opus ex auro facientes, lorica ei palmū latam circūdederunt: cuius cyma

versatiles sculpturā habebant resticulasā indi-
 stincta imitatione per tria latera: cū enim esset
 triangula, per singulos angulos eadē erāt figu-
 rationes, ut cōuersa nō alia sed eadē specie ocu-
 lis occurreret. Lorica uerò pars interior ad mē-
 sam uergens egregias sculpturas habebat: sed
 exterior eius facies longē pulchriores, uidelicet
 q̄ ha tota essent cōspicua. quin & cyme illa fa-
 cile & cito uertebatur, & quēnis ē tribus an-
 gulis pari mensura oculis subijciebāt. resticulis
 autē illis sculptilibus inserta erāt gēma precio-
 sa paribus intervalis distātes, fibulis aureis per
 foramina cōprehēsa: exterior autē loricae facies
 gēmis pulchris ouali specie distinguebatur, in-
 tercurrēte densa sculptura uirgarū qua per cir-
 cuiū mensa uoluebatur: huic subiecta erat co-
 rona per circuitū, omne genus fructuū represen-
 tans, depēdētibz racemis, & spicis emergēti-
 bus, & malis punicis intersertis: qua omnia cō-
 stabāt ē lapillis etiā colorē natiuū fructuū refe-
 rentibus, & auro circū totā mensam renictis.
 Sub hac corona rursus alia series onorū prio-
 ri similis cū uirgatis peraequē sculpturis nife-
 batur: ut ex utraq; parte spectaretur eadē ope-
 rū uarietas ac elegantia, etiā in lorica & Cy-
 marū ordine: ac ne innerfis quidē mēsa lateri-
 bus ulla sentiretur diuersitas, sed idē artificium
 usq; imos pedes perirederet: subdita enim lamē-
 na aurea quatuor digitos lata per transversam
 mensa

mensa latitudine, in eam pedes eius inseruerunt,
 quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensa
 iuxta loricā, ut his insisteret quaque uerteretur,
 eandē specie ostenderet. In mensa autē sculpius
 erat *Maader*, magni precij gemis per mediū tā-
 quā stellis uariiegatus, carbūculo & smaragdo
 suauissimè radianibus, alysq; generibus qua
 ubiq; grata sunt propter pretiū. Præter *Maad-
 drū* uerò resticulati quidā nexus circūqua; di-
 scurrebāt, rombo circa medium similes, in quo
 crystallus & succinū per intersticia paria cō-
 iunctim cū magna gratia spectabātur: pedum
 autē capitella liliorū similitudinē referebant,
 folijs sub mensa se reflectentibus, cū germen
 alioquin rectū uideretur: basis autē facta erat ē
 carbunculo palmum lata crepidinis specie, quā
 uero pedes innitebamur, octo digitorū latitudi-
 ne: erantq; sculpti singuli pedes opere subtilis-
 simo, hederis & palmitibus unā cum racemis
 per eos discurrentibus, indiscreta uerorū simili-
 tudine: tanta enim erat artis subtilitas, ut per-
 flante uento agitata, natura nō artis opus uide-
 rentur: constabatq; totū opus trimembri cōpo-
 sitione, sed tanto artificio, ut cōmissura nec ocu-
 lus nec cogitatione deprehendi possent: crassitu-
 do autē mensa erat semicubitalis. Tanta fuit in
 hoc dono regis magnificentia, opulencia mate-
 ria, artis pulchritudo ac uarietas ad natura
 imitationē expressa: quandoquidē hoc erat eius
 stud

studium, ut si nō magnitudine hac priorē illam
 mēsam superaret, certē nouitate cōmenti, & or-
 namentorū splēdore magis esset cōspiciēda. Cra-
 tera autē aurea fuerūt dua, squamata, à basi usq;
 praeincturā, spiras habētes varijs gēmis distin-
 ctas: deinde Maandrum cubitali altitudine ex
 omnigenis gēmis cōpositū: & super eum uir-
 gatam sculpturā, & deinceps usq; labrū plexi-
 le quiddā reti simile, crebra romborū specie in-
 terveniente: addebāt gratiā, inserta gēmea sen-
 tula, quatuor digitorū amplitudine. Labrū ue-
 rò crateris in orbē ornatū erat lilys et floribus,
 atq; implexis inter se palmitibus uuas ferenti-
 bus: & ornatus quidē utriusq; erat hic, am-
 plitudo uerò qua amphorā caperet. Argentea
 uerò quavis specula splendore nincebāt, certius
 etiā reddentes inspectātiū effigies. Hu ad-
 didis rex triginta phialas, in quibus quicquid
 spatij gēmis erat uacuum, frondibus edera &
 pāpinis sculptilibus adumbrabatur. atq; hac
 omnia nō solum artificum ingenijs ornabātur
 usq; ad miraculū, sed quadam etiā regis circa
 hac ambitione diligētius accurabantur: qui nō
 satis putās q̃ sine parsimonia sumptus prabe-
 ret, relictis etiā serijs negotijs saepe adibas offi-
 cinas & innisibat artificū opera, id quod ma-
 gis etiā accendebat eorum diligentia: uidentes
 enim q̃ cordi sit ei hoc negotium, maiore atten-
 tione uersabantur in opere. Atq; hac sunt do-
 naria

maria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templū trāsmiſſa. Quibus cōſecratis pōtifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerāt, nō sine muneribus ad regē eos remiſit. Hi poſtquā Alexandria ſunt reuerſi, rex cognito eorū ſimul & ſeptuaginta ſeniorū aduentu, conſeſtim legatos Andrēā & Ariſtaū acciuit: ab eiſq; & epiſtolā pōtificis recepit, & multa praterea ſciſcitādo didicit. Et cū uehemēter cuperet congreſſi cū ſeptuaginta ſenioribus q̄ Hieroſolymis ad interpretandā legē uenerāt, quicūq; priuatorū negotiorū cauſā expetebāt eiꝯ colloquiū, prater morē ſuū dimitti iuſſit. hos enim quinto quoq; die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe: tum uerò illis dimiſſis ab Eleazaro miſſos expectabat. Vt uerò ſenes illi uenerunt cum muneribus à pōtifice miſſis, & cū mēbranis qua legē aureis literis inſcriptā cōtinebant, primū de libris eos rogauit. ut uerò ex inuolucris deproptos obtulerunt, multū diuq; miratus mēbrana ſubilitatē, & cōmiſſuras qua ita latebant, ut uiſu diſcerni nō poſſent, gratias ſe illis habere dixit q̄ uenerint, & maiores etiā ei qui miſerit, ſed lōge maximas Deo, cuius leges attulerint. Cumq; ſeniores eorūq; comites uno ore omnia ſauſta regi acclamaffent, prae nimia letitia lacrymas nō cōtinuit, qua quidē mœroris inſignia etiā magnum gaudiū conſequi natura uoluit: iuſſitq; libros accipere quorum hoc

erat officium, tum demum viros salutavit, praefatus aquum fuisse ut prius de ea re propter quam acciti fuerant percotatus, deinde illos quoque compelleret. Diem quidem aduictus eorum tam gratum sibi confessus est, ut quoad viveret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret: forte enim eadem erat qua Antigonus navali praelio uicerat: voluitque ut conuiuia sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus praeerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad uictum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, ut ex eis ciuitatibus quae in ratione uictus aliquid peculiare habent uenientibus, more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consueti suauius viverent, et nulla in hoc nouitate offenderentur: quod honoris his quoque exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quod is callebat morem quo solerent vivere: quapropter omnia per se administravit quae ad illos accipiendos faceret. Ac primum duos accubitus stravit, rege ita iubente, qui uolebat diem eorum pariter ad dextram suam discumbere, reliquam uero post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinentem. Postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se a Iudaea uenientibus: quapropter praconibus & sacrificulis, aliisque id genus quorum est a suis precatiunculis auspicari conuiuium

*convivium, locus hic non fuit : sed unum ex conviviarii
 numero sacerdotem Elisaum nomine precatione
 mensam consecrare ipse rex iussit : qui stans in me-
 dio precatus est omnia fausta regi simul atque
 subditis : applausumque et acclamatum est ab o-
 mnibus libenti ac hilari animo : quo facto frue-
 bantur appositis. Cumque rex siluisset quantum
 satis visum est, cepit philosophari, proponens
 singulis questionem aliquam de natura subtili dis-
 quisitione dignam. Illis vero disertè ad quidlibet
 respondentibus, delectatus eorum consuetudine per
 duodecim dies instauravit convivium. Si quis au-
 tem cupit cognoscere quaestiones agitatae in eo
 convivio, legat Aristaei librum quem hoc argu-
 mento conscripsit. Quos sermones cum non solum rex
 admiratus esset, sed Menedemus etiam philoso-
 phus fateretur omnia gubernare providentiam,
 eoque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic
 quaestioni impositus. Rex vero iam tum se ube-
 riter ex eorum aducentu fructum percepisse factus est,
 per quos didicisset quomodo regnum administra-
 re oporteat : iussitque datis prius in singulos ter-
 tis talentis, deduci eos in diversorium. Quarto
 deinde die Demetrius assumptis eis transiit ag-
 grem illi septem stadiorum, et omnes qui insulam con-
 tinenti adiungit, et progressus ad septentrionale
 litus, assignavit eis ibi donec remota à strepi-
 tu, et contemplationi rebus idonea : rogavitque ut
 quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, ut
 nihil*

nihil desideret amplius, ordiantur interpretatione feliciter. Illi vero non parcētes labori quā poterat accuratissime interpretabantur, usque horā nonā assidentes operi: reliquum deinde temporis curando corpori dabāt, præter aliā copiā etiā de regi paratis cibis partes afferēte Dorotheo, ita ut mādātum ei fuerat: mane autē regiā ingressi, salutato rege in eundē locū ad institutū negotium se referēbāt: quod marinis aquis ablutis manibus prius mūdati aggrediebātur. Versione autē legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Indais in locum ubi uersa fuerat, præsentibus etiā interpretibus, perlegit codicē. Cōcio uero & seniorū interpretationem approbauit, & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepissent: rogaueruntque ut etiā optimasib' eorū copia legēdi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretū & magistratus populi postulauerunt, quādoquidē feliciter absoluta esset hæc interpretatio, ut rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ sententia cū omnibus placuisset, iusserunt ut prius si quis aliquid deprehenderet uel superesse legi uel deesse, diligentius inspectū & indicatū corrigcret, quādo cōsultū esset ut res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex multum gauisus est, uidens hæc quoque suā uoluntatē in publicum cessisse cōmodum: sed maiorem

em etiam percepit uoluptatem dum sibi lex
 veretur, non sine admiratione legislatoris sa-
 etia: coepitq; de ea re cōferre cum Demetrio,
 gās quī factum sit ut tam admirandarū legū
 e historicus ullus nec poēta mentionē fecerit.
 um Demetrius respōdit, neminē ausum eam
 attingere, quā cōstaret diuinā esse, & omni ue-
 ratione dignissimā: & punitos esse quosdā à
 :alesti numine, qui illā temerē attrectare non
 sint ueriti. Theopompū enim uolentē inde qua-
 dam suis scriptis inferere, mente motum fuisse
 diebus x x x. & per interualla insania preci-
 bus Deum placasse, facile cōiicientē quā morbi
 causa fuerit: atq; etiā in somnis admonitū, hac
 ideo pati, q̄ fuisset circa res diuinas curiosior,
 easq; uoluisset proferre profanis hominibus:
 quare cum à coepo destitisset, sanam mentē ei
 fuisse redditā. Theodecta etiā poēta, cū in qua-
 dam tragœdia uellet aliquid e sacris libris ad-
 miscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: et
 ciam erratum agnouisset, exorato Deo redditā
 acie. Acceptos deinde à Demetrio libros rex
 cum adorasset, asseruari iussit diligēter, ut in-
 corrupti manerēt: rogauitq; interpretes ut cre-
 brò è Indea ueniētes ipsum inuiserēt, id enim
 eis nō minus cōmodum fore quā honorificum.
 Nunc enim æquum esse ut remittātur: sed si ul-
 trò ad eum uenerint, cōsecuturos quicquid uel
 ipsorum sapiētia dignum sit, uel regia munifi-

centia. Tum quoq; remissi sunt donati ternis uestibus optimis, & binis auri talentis, singulisq; unius talenti calicibus, & toris discubitorijs: praeterea pontifici per eosdē misit decē lectos cum argenteis pedibus cum cōpetenti apparatu, & calicē talentorū triginta: ad haec decē uestes purpureas, & coronā insignē, & telas byssinas centum, praeterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicādas: rogauitq; eum per literas, ut si quis ex his uiris uellet ad ipsum uenire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cū doctis consuetudinē, & diuitias libēter in eiusmodi insumeret. Atq; haec sunt in Iudaorum honorē à Philadelpho exhibita.

Honor à regibus Afiz Iudzorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint. CAP. III.

SEd & ab Asia regibus honorati sum, propter nauatā in militia bonā ac fidēlē operam. Nā Seleucus cognomēto Nicanor in eoditis à se per Asiam & inferiōrē Syriā urbibus, in ipsa deniq; metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, uoluitq; pari ibi cum Macedonibus ac Gracis conditione degere, quo iure nunc quoq; uiuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudais externo oleo nolentibus uti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quē morem cū Antiochensis populus proximo bello abrogare uellet, non permisit

Mutia

*Muianus, qui tum Syria provincia praeerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimmi Iudeis ius ciuium, impetrare id non potuerunt. manifesto Romanorum equitatis & magnanimis indicio, sed praecipue ipsorum principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & insenssi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipsorum diminutum uoluerunt: idque nec ira propria, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sumus: maiorem rationem habentes ueterum gentis meritorum, quam praesentis offensionis, aut gratiae quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes, eos qui contra rem Romanam arma uulerant, iam satis suppliciorum exsoluisse: eos uero qui nihil peccassent, non esse aquum spoliari suis privilegijs & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudeos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiose commotis, & rogantibus Agrippam, ut ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Graeci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantis ut siquidem eiusdem generis haberi uelint Iudei, eosdem quoque deos colerent: cum res ad iudicium cognitionem deuenisset, uicerunt causam Iudei, obtinueruntque ut sibi liceret suis moribus uiuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil sibi licere mouere circa hoc negotium: qua si quis uolet
 ff exactius*

exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai
 libros tertium & quartum supra ceterum vigesi-
 mum. Sed Agrippa sententiam mirari non debe-
 mus, neque enim tum gens nostra cum Romanis
 bellum gesserat: Vespasiani vero & Titi magna-
 nimitate merito quis miretur, qui post tanta bel-
 li certamina nihil immoderate in nos statuerunt.
 Nunc unde digressus sum reuertar. Antiocho
 Magno in Asia regnante in continua vexatione
 tam Iudaea fuit quam Coele Syria: quod eo bellum geren-
 te cum Philopatore Ptolemao, huiusque filio qui
 Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue
 vinceretur, male mulctaretur, non aliter quam navis
 fluctibus utrinque oppugnata, inter prosperam &
 aduersam Antiochi fortunam iactata. Tandem
 victor Antiochus Iudaeam suae ditioni adiecit.
 Defuncto vero Philopatore, filius eius magnus
 exercitum duce Scopam misit in Coelesyriam, qui &
 multas eius urbes & nostram gentem in pote-
 statem eius retraxit. Aliquanto autem post An-
 tiochus ad fontes Iordanis cum Scopam praelio con-
 gressus sit superior: cumque recepisset occupatas
 a Scopam urbes Coelesyria simul & Samaria, In-
 dai quoque ultro deditionem fecerunt: receptumque in-
 tra moenia eius exercitum & elephantos liberali-
 ter aluerunt, & oppugnantibus praesidium in arce a
 Scopam relictum impigre auxilium tulerunt. Quam-
 obrem Antiochus equum ducem aliquam Indaeis
 pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit
 ad a

ad amicos suos & duces literas, testes benefici-
 orū quæ in ipsum cōtulcrāt, in quibus etiam
 significabat quomodo remunerari eos decreue-
 rit: earū exemplar subijciā, citato prius Polybii
 Megalopolita testimonio, ex libro historiarum
 eius XVI. Scopas, inquit, copiarū Ptolemai dux
 ad mediterranea verso impetu per hycem In-
 dsorū gēte subegit. ac paulo post in eodē libro,
 narrat quomodo victo Scopa Antiochus Ba-
 ranaē, Samariam, Gadara, & Abila recepit,
 moxq; Iudai qui Hierosolyma & celebre eius
 templū incolūt, ad eū defecerūt: de quo cū mul-
 ta essent dicēda, ait se id in aliud tēpus differ-
 re: & hæc quidē Polybius. Nos autē narratio-
 nem cōtinuabimus, inserta hic prius Antiochi
 epistola. Rex Antiochus Ptolemaos. Quo-
 niam Iudai mox ut regionē eorū sumus ingres-
 si studiū erga nos suū declarauerūt, & in urbē
 suā uenientes splendide exceperūt senatu obuiā
 progresso, exercituiq; nostro & elephantis co-
 piose victū prabuerūt, & cū eo simul prasidiū
 Aegyptiorū in arce expugnauerūt: nisum est
 nobis gratiā aliquā eis reponere, & urbē eorū
 refouere varijs calamitatibus affectā, & in pri-
 stinam frequentiā restituere, renocatis in eā qui
 nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primū de-
 creuimus pietatis ergo praberī eis in pretiū pe-
 cundum maclādarū, uini, olei, thuris, argenteorū
 viginti millia, & ad similā secundum prouin-

cialem legē tritici medimnos mille quadrigentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: uoloq; ut hac eis præbeantur ita ut mādani: & quod deest tēplo absoluator, sine porticus, sine quid aliud adificare opus fuerit. Lignorum autē materies cōporietur tam ex ipsa Iudæa q̄ ex alijs gētibus et ex Libano, immunitis à uectigalibus: qua immunitas & alijs rebus cōceditur ad apparatus atq; ornatum tēpli pertineñtibus. Permittit̄ etiā eis ut omnes uiuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis tēpli atq; cāroribus tributum quod pēditur pro capite, & aurū coronariū, & si quod est tributum aliud. Et ut eò citius urbs frequēteretur habitatoribus, cōcedo omnibus qui nunc eam habitāt, qui ne ante hyperberetæum mēsem eò se habitatum cōtulerint, immunitatē omnium tributorum usq; in triennium: remittimusq; eis in posterū tertiam partē tributorū, in præteritorū damnorū cōpensationem. Et quotquot ex urbe abrepti seruiūt, & ipsos & natos eorum uolumus esse liberos, ac bona quoq; eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictū etiā in honorē tēpli per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigena liceat intra septa templi ingredi contra uoluntatem Iudeorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patria purificati prius fuerint.

Nemo

Nemo etiam in urbe carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec panthera aut vulpis aut leporis, aut cuiusvis omnino ex his animalibus, quæ Iudeis uetitum est attingere: ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in urbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus licitari sibi uult: qui uero aliquid contra edictum hoc fecerit, trium nullum drachmarum argenti multam luat sacerdotibus. Idem rex amplius pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere cõperit. Zeuxidẽ enim amicũ præcipuum, in superioribus satrapijs ductantẽ exercitum, iussit quosdã ex nostratibus apud Babylonẽ degentibus in Phrygiam mittere, scribens in huc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutẽ. Si uales bene est, ego quoque ualeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res novas moliri audio, nidetur hoc negotium curam meam deponere.

Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudeis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarium cum tota suppellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia celeste numen pie colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimonijs.

Volo igitur ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatē vinēdi proprijs legibus: perductis deinde ad iam dicta loca, tū ad adificandas domos assignabis areas, tū agros ad colendū arvis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decēnium, ne quid pēdere cogantur ex annuis terra prouentibus: & donec ipsorū agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorū alimonia: ac reliquis quoq; tribuatur quantū satis est, ut benignē à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Iudeos benivolentia dixisse sufficiat. Post hac amicitia Ptolemao cōiunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra, filia & cōcessa dotis nomine Cœlesyria, unā cū Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuisisq; inter utrūq; regē uelīgilibus, optimates suæ quisq; patria exactionē eorū redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, cōserebant eam in regium ararium. Per ea tempora Samarita rebus secundis elati sæpe Iudeos infestabāt agros uastando, & abducēdo in captiuitatē homines, maximē sub Onia pōtifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatū assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotiū Simonis Iusti filius, quem

IIII. *Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat, & auarus, quæ causa fuit*

fuit ut tributū, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pēdere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commoueret Ptolemaum Euergetem patrē Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam q̄ tributum non redderet: minabaturq; ni faceret, regionem eius militibus suis se diuisurū, & novas colonias eò deduciturū: quod audientes Iudaei perterriti sunt, licet Onias perfrecta fronte hac conemneret, nihil curans prater pecuniam.

Josephus Tobiae filius imminentem Iudaeis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. C. XIII.

Iosephus autē quidam atate iuuenis, sed honestate, prudētia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus ē sorore Onia pontificis, cū indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortē enim in Phichola natali uico aberat, ueniens in urbē inuectus est in Oniam, qui non curares securitatē publicam, sed modō pecunijs parcas, conijceret in periculū populum, a quo & Reip. administrationē & pontificalem honorē acceperat. Quod si tanto amore pecunia teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & cines in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo uel totam, uel partem aliquā eius pecunia. Onia uerò dicente neq; principatū se morari, & pontificatū etiam modō liceat libenter se depositurū: neq; iturum ad regem, quoniam nihil cures hoc negotium: ro-

ff s ganis

gavit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata cōcione, hortatus est eos ne terreamur Onia sui anunculi negligētia, sed missa mœstitia meliorē securitatis spem concipiant. Se ipsum enim iturum legatū ad regem, & causam eorū bona fide acturum, persuasurumq; ei quod irascatur immerito. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse uerò egressus ex tēplo legatū regium excepit hospitio, & donatum preciosis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, premisit ad regē, dicens se quoq; mox secuturū. Iam enim magis etiam quā antē accensus erat ad eam profectiōē, quia legatus hortatus fuerat ut in Aegyptum ueniret, operamq; suam obtulerat: effecturum enim se, ut quicquid opus haberet, à rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Caterū reuersus in Aegyptum, denarravit regi Onia ingratitudinem, multū interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui uenturū aiebat, & patrocinatorum populo, cuius curā propter pontificis segnitiam susceperit. Tantis deniq; iuuenem assidue orabat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga absentē adhuc affecti essent optimè. At Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectiōem iumentis, vestibus & poculis, impensis

pensis in hac uiginti drachmarū millibus , per-
 uenit Alexandria. Fortes fortuna ita accidit, ut
 illo ipso tēpore ad regē uenirent omnes Syria ac
 Phœnices urbiū principes ad emēda uectigalia,
 quæ singulis annis rex uēdebat oppidanorū po-
 tentioribus. Hi uidētes Iosephū in itinere, deri-
 debāt eius tenuitatē & inopiam: qui cum apud
 Alexandriam audisset, Memphi Ptolemaū esse,
 profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in
 curru una cū regina & Athenione amico (is
 erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi
 usus fuerat) cōspicatus eum Athenio mox regi
 notū reddidit, dicens hunc esse illū iuuenē, cuius
 bonitatē ac liberalitatē Hierosolymis reuersus
 tantopere predicauerat. Tum Ptolemaus &
 prior eum salutauit, & currū iussit cōscendere:
 quo factō Oniam accusare cepit. At Iosephus,
 Danda est, inquit, senectuti uenia. Scis enim q̃
 senes & pueri eundē habent animū. Nos autem
 iuuenes officio nostro non decrimus, ut nihil de
 nobis merito possis cōqueri. Ex hoc primo collo-
 quio rex degustata iuuenis ciuilitate, ad cō-
 cepit eum amare, ut iuberet eū diuersari in regia,
 & quotidie suæ mēse adhiberet: quod cum pri-
 mates Syrorū uiderent apud Alexandriam, in-
 dignē ferebant. Cumq; dies auctōnis uenisset
 qua addicenda erant uectigalia, licitabantur ea
 nobiles suæ quisq; patria: et cum octo millia sa-
 lentorum colligerētur ē uectigalibus Cœlesyria,
 Phœn

Phœnicesq; & Iudaa ac Samaria, accedēs Iosephus culpabat illos licitatores, tanquā de composito tam parvū regi pretium promitterent. Se enim paratū duplū numerare, relictis regi damnatorū confiscationibus, quae prius publicanis solebāt accedere. Rege uerō libēter hac audiente, et ut amplifcatori reddituum suorū addicturum se promittere, rogante tamē ecquos fideiussores haberet, festinē respōdit, daturū se homines probos & honestos, quibus non granaretur credere. Quos ut pferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, inuāq; coningē, ut alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridēs permīsu eum absq; fideiussione habere uelligalia: id quod ualde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, nō sine pudore in patriam reuertētibz. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat ut posset cōtumaces in urbibus uicogere, & mutatus Alexādia ab amicis regis quingēta talenta, profectus est in Syriam. Et cum uenisset Ascalonē, tributumq; à ciuibz exigeret, & non solū nihil acciperet, sed cōitijs etiam appetere: cōprehensos circiter uiginti eorū primates affecit supplicio: & redactis ex eorū facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam trāsmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemaeus autē miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permīsu ei quicquid uellet facere. Hoc audito Syri, exēplo rectū castigata in

Asca

Iscaionitis inobediētia territi, patribus por-
Iosephū excipientes tributa soluebāt. Cumq;
ā Scythopolita per cōtumaciam detrectarene
perasa more solito tributa depēdere, horum
ioq; necatis primaribus, facultates damnato-
um ad regē misit: cōparatisq; multis pecunijs
et multa lucratus ex redēptione uectigalium,
is opibus ad constabiliendam presentē pose-
nam usus est, prudēter existimans optimum esse
nam partem felicitatē iuari ex ipsius redditibus:
multa nanq; munera regi atq; regina in manū
mittebat, multa etiam horū amicis et omnibus
in aula potētib; beneuolētiā eorū hoc pacto
sibi concilians. Usus est autē ea prosperitate per
annos x x i i, ex una uxore procreatis septē fi-
lijs, suscepto etiā uno ex fratris Solymij filia, no-
mine Hyrcano: quā hac occasione duxit coniu-
gem. Cum aliquādo uenisset Alexādrīam cum
fratre, ducēte secū filiam nubile, ut eam ibi ali-
cui nobili Iudao nuptiū traderet: cōnans cū re-
ge, ingressam in cōuiuium formosam saltatricu-
lam adamanit, soli q; fratri hoc indicauit, rogās
ut quandoquidē lege uetaretur habere rem cum
formina alienigena, subseruiret ei ut clam ea po-
iri posset. Frater uerò libenter operā suam pol-
licitus, ornatā filiam suam noctū ad eum addu-
xit, et in lectū eius collocauit: atq; ita parum
sobrius, per errorem cum fratris filia congressus
est: et cum hoc saepius fecisset, magis etiam in
amo

amorē accensus, conquestus est apud fratrem quòd
 periculum esset ne nō posset excuere amorē sa-
 traticula, quam foris rex nollet ei cedere. Tunc
 Solymus ait non esse opus ut hac de re sis an-
 xius, licere enim ei frui amata muliere, atq; etiā
 uxore eam ducere: fassus q̄ maluerit filia fieri
 iniuriam, q̄ fratrem tale dedecus in se admittere.
 Iosephus collaudata tam fraterna benenolentia,
 uxore duxit eius filiam: ex eaq; genuit quē di-
 ximus Hyrcanū filium. Is cum annos natus tre-
 decim adulescens adhuc generosam & pruden-
 tem prae se ferret indolem, fratrem in se cōcitavit
 odia, quòd eos in omnibus uideretur antecellere.
 Iosephus enim uolens cognoscere quisnā ex his
 ad uirtutē esset idoneus maximè, unumquemq;
 misit ad eos qui tum professione disciplinarum
 erant celebres: illi uerò propter segnitiam & la-
 borum impatiētiam indocti domū reuersi sunt.
 Deinde minimū natu Hyrcanū cum trecentis
 iugis bouum misit itinere septē dierum in solitu-
 dinem, ut illic sementē faceret: sed prius subtra-
 ctis clam lorīs quibus arator bones ad iugū so-
 les astringere. Quò postquā perueniū est, cum
 non haberet lora, cōtempio bubulcorū consilio,
 suadentium aliquē ad patrē mittere qui adfer-
 ret: nolensq; interim expectando eorū reditum
 tempus perdere, cōmentus est quiddā ueterano
 duce magis dignū, q̄ id aetatis homine. Macla-
 tis enim decē iugis carnes quidem in operarios

Tribuit : sectis autē tergoribus, & loris indē-
 lis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc mo-
 arata terra quā pater proscindi iusserat, se-
 nteq; facta, domū redijt. Pater autē reuersum
 osculatus ob prudentiam & acumen ingenij,
 q̄ excogitata auderet aggredi, ut solū ger-
 mū filium, magis etiam posthac amauit, indi-
 cē ferentibus reliquis fratribus. Interea uenit
 uidam nuntians q̄ regi Ptolemao natus sit fi-
 us: uersiq; omnes Syria magnates eum subditis
 & latitiam, natalē pueri celebrabant, ac deinde
 Alexandriam gratulatū sunt profecti magno
 paratu. Iosepho ob aetate iam grauantē domū
 enere coactō: periclitauit tamen filiorū animos,
 in quis ex his uellet eam profectiōē suscipe-
 re: & recusantibus ceteris, quod se negarēt sci-
 mores aulicos, quomodo uersandū sit cum re-
 bus, suadentibusq; ut Hyrcanū fratrem mitteret:
 libenter hoc audito, statim eum aduocat:
 rogatq; ecquid liberet, aut idoneum se putaret,
 ut ad regē salutariū accederet. Qui cū prom-
 tē eam profectiōē susciperet, & modica pecu-
 nia sibi opus fore diceret: uelle enim se frugalit-
 er uiuere, ut decē drachmarū millia sufficiens,
 imodū latatus est filij prudentia. Deinde puer
 um aliquandiu siluisset, suasisit patri, ne domo
 uicquam munerū regi mitteret: sed ut ad pro-
 curatorē suum Alexandrinum scriberet, ut pec-
 uniam ipsi praberet ad emendum regi id quod
 inuen

inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille uerò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni, qui omnē ipsius pecuniam trahebatur Alexandria, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties praesentium tempus ueniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc inebat facere. Ad hūc igitur acceptis à patre literis, Alexandria proficiscitur: moxq; fratres ad omnes regiones amicos scripserunt, ut eum aliquo modo perderet. Vt uerò exacto itinere Arioni epistolā reddidit, rogatus quōtā talenta uellet accipere: putabas enim decem petiturū aut nō multo amplius: ut respondisse sibi opus esse, iratus, procurator obiurgauit eum acriter, qd uellet eā per luxū perdere: monebatq; ut sequeretur exemplū patris, qui eā pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim nō plus quā decē prabaturum, & ea non in alium usum q̄ ut mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionē coniecit in uincula. Procuratoris autem uxore regina hoc renūtiante, & rogante ut puerum compesceret: graciosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit: ac mox per quendam missum ad Hyrcanū mirari se nūtiat, cur ad se à patre missus, non modò in cōspectum non uenerit, sed procuratorem etiam patris sui uiderit: inebatq; ut

ueni

eniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà
 regi nuntiari iubet, legē esse Iudais ne quis gu-
 laret de sacrificio, priusquam adito tēplo ma-
 lasset uictimas: eaq; ratione nec ipsum hactē-
 us regē salutasse, expectantē dona qua offerret
 regi de parente suo bene merito. Sernū autē iu-
 e se punisse, qui mādāta eius contēneret. Nihil
 nim differre inter maiorē & minorē domunū.
 Visi enim tales debet pœnas meritas, expectādū
 nox ipsi regi ut cōtemnatur à subditis. His au-
 titis rex risit, miratus tam magnū in puero ani-
 mum. Arion autē postquā hoc cognouit, nihil
 erans à rege praesidiū, datis adolescenti mulla-
 lentis liberauit se à uinculis. Elapsis deinde
 ibus diebus, saluaturus reges accessit: à qui-
 us libenti animo exceptus, & mensa cōmunē
 i adhibitus, in parētis sui gratiā: moxq; clam-
 ditū negotiatoribus, emi ab eis centū pueros
 rmosissimos, & literarū peritissimos, salento-
 ngulos, & totidē puellas eodē precio: tum no-
 tus ad cōuiuium regiū cum principibus, in-
 mo loco iussus est accūbere, propter etiā post-
 ibitus ab his quorum hoc erat officium: reli-
 uis autē conuiuiis ossa partiū absumpta carne
 ne Hyrcanum cōgerentibus, Tryphon quidā
 io plurimū in cōuiuijs rex delectabatur pro-
 r scōmata & facetas hominis, rogatus à cō-
 uis ad regem se uertit: & Viden, inquit, do-
 ne, quātum ossium ante Hyrcanum iaceat.

Hinc igitur collige quòd & pater eius totam
 Syriā ita spoliat, quemadmodū hic ossa nudauit
 carnibus. Rege uerò ad hoc dictū aridente, &
 rogāte Hyrcanū, unde illa ossiū cōgeries: Nihil
 mirū, inquit, domine: canū enim est ossa unā cū
 carnibus absumere, sicut isli faciunt: nulum cō-
 monstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium.
 Homines autē comesis carnibus solent abijcere
 ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi
 rex miratus urbanitatem, iussit omnes cōuiuas
 huic dicto plaudere, Sequenti uerò die aditis
 regis amicis & aulicis potērioribus, ipsos qui-
 dem salutauit: ex famulis autē eorū expiscatus
 est, quidnā oblaturi essent regi in festo natali-
 tio. Illis referentibus hunc daturū talenta duo-
 decim, aliū rursus aliud pro suis quemq; opi-
 bus: simulauit se dolere, qd nō haberet unde tā-
 eundem largiri ualeat, nec ultra talenta quinque
 numero: idq; mox famuli renuptianere domi-
 nis. Illis autē gaudētibz, quasi offensurus esse
 regē Iosephus propter exilitatem muneris, ubi
 dies statutus aduenit, alij quidē & hi munifi-
 centissimi obinlerant talenta non plus quā ui-
 ginti. Hyrcanus autē emptos à se centū pueros,
 totidemq; puellas adduxit, iussos singulos talē-
 tiam offerre, hos quidē regi, has uerò Cleopatra.
 Omnibus uero admirantibus tam profusam &
 inspiratā munificentia, atq; ipsis etiā regibus,
 amicos quocq; regis & ministros multorū talē-
 torum

orum donis honorauit, ne quid sibi ab illis naceretur periculi: ad hos enim fratres scripsit, ut quocūq; modo Hyrcanū tollerēt. Rex autem delectatus iuuenis munificētia, iussit eū dū quodcūq; uellet petere. At ille nihil aliud petijt, quā ut se rex patri ac fratribus cōmenderet per literas. Itaq; honorificētiissimē tractatū, & donatū regiē, scriptis quoq; ad patrē, & fratres, & omnes suos duces atq; procuratores cōmēdaticijs lucris, dimisit liberaliter. Fratres autem eū cognouissent tantū honoris ei habitū à regibus, & honoratiore multo reuerēti quā fuerat antea, decreuerūt obuiā proficisci, & de melio illū tollere, ne patre qdē inscio. Iratus enim b profusam in munera tā immensam pecuniā, nō erat de salute ei⁹ sollicitus: eā tamē irā metu egis dissimulare coactus est. Sed fratrib. adoratis eū in itinere, fortiter cōgressus, & alios non paucos ex eorū comitatu occidit, et duos quoq; patres inter ceteros: reliqui uerō fuga euaserūt ad patrē Hierosolyma. Veniens autē ad urbem eū exciperetur a nemine, territ⁹ secessit trans Iordanē flumiū, et illic uitā egit tributa colligēs à barbaris: quo tēpore in Asia regnū obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudeis pauperibus tum & inopibus splendidioris uitae occasione praeuit, per duos et uiginti annos prae-

positus exigendis Syria ac Phœnices & Samaria uelligalibus: & eodem ferè tempore patruus quoq; eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde uita perfuncto Onias filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar exstat.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum
Onia Iudæorum pontifice. CAP. V.

R Ex Lacedæmoniorū Arius Onia salutē. Incidimus in quandā scripturam antiquā, in qua inuenimus cognationē intercessisse inter nostras origines, & nostrū quoq; genus non esse alienū a posteris Abraha. Nequē igitur est, ut quī fratres nostri sitis, petatis à nobis quaecumq; libuerit. Idē nos quoq; faciemus, & res uestras tanquā nostras existimabimus, nostras itē nobiscū cōmunes habituri. Demaretes est qui has uobis reddit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquila sigillo, draconem tenentis unguibus. Et epistola quidē hac continebat. Iosepho autē mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellū inferūt nauis minimo: pleriq; enim sauebāt senioribus, & in his Simā pontifex propter cognationem. Hyrcanus autē Hierosolyma quidem noluit repetere, sed ultra Iordanum habitans assiduū bellum gerebat cū Arabibus, multos eorū in-

versiciēs, alios in captivitatē abstrahēs. Aedificavit etiā castrū munitissimū, è marmore candido exstructis usq; rectum eius parietibus, habentibus insculptas diversorū animalium effigies enormi magnitudine: idq; edificiū fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petrā perforans, speluncas in ea fecit multorū stadiorum longitudine: aulas etiam in eo castrō fecit aptas convivij, dietasq; alias & cubicula: salientium etiam aquarū eò tantam induxit copiam, ut loco voluptatis simul & ornamentū adderent. Speluncarū nerò ea non amplius aperuit q̃ ut unū caperent: idq; de industria factū est securitatis ac tuiela gratia, si quando fortē oppugnaretur à fratribus. Aedificavit etiā atria magna amplitudinis, eaq; hortis spatiosis ornavit, & locū hoc pacto instructū & absolutū vocavit Tyrū, qui est in finibus Arabia & Iudaea trans Iordanē sita, non procul regione Essebonitide: praefuitq; illi tractui per septenniū, toto tēpore quo Seleucus regnavit in Syria: post cuius obitū Antiochus eius frater in regnū successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemaeus et ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus: quorū grandiori Philometor cognomen indidit, minori vero Physcon. Hyrcanus autē videns prepotentem Antiochum, & veritus

ne in potestatem eius redactus pœnas daret
eorū quæ cōtra Arabas ausus fuerat, ipse sibi
manus intulit : possessionem uerò eius uniuersam
occupauit Antiochus.

Iudæi seditionibus agitari Antiochi opem in-
uocant.

CAP. VI

VI.

7. Mac. 1.

IS defuncto per idem tempus Onia pontifice,
fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, &
filius superstes etiā tum esset paruulus, de quo
suo loco dicitur. Hic Iesus priuatus est eo sacer-
dotio per regis indignationem, moxq; in Oniā
fratrum minimū pontificatus translatus est. Si-
moni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes
pontificatus peruenit, ut indicauimus. Caterū
Iesus Iasonē se uocari maluit, sicut alter frater
pro Onia Menelaus dictus est. Cōcitata autem
per fratrem cōtra nouum pontificem Menelaū
seditione, & populo in partes scisso, Tobia filij
steterunt à Menelaū partibus : maior autē po-
puli pars factionē Iasonis sequebatur : quorum
nim non sustinentes Menelaus & Tobia filij
secesserūt ad Antiochū, dicētes se uelle relictis
patrijs iſtutis, ac legib; religionē regis et Græ-
canicos ritus assumere : roganeruntq; eū ut sibi
permitteret gymnasium Hierosolymis extruere :
quo impetrato, adduxerūt sibi praputia, ut nu-
di quoq; non essent Græcis dissimiles : & con-
tēptis omnibus patrijs ritibus imitabantur mo-
res exterarum gentiū. Antiochus autem domi-
usque

sus fortuna prospera, expeditionē Aegyptiā
 facere statuit capius eius regionis cupidine, &
 contempta Ptolemei filiorū atque, rebus admi-
 nistrandis nondum idonea. Profectus igitur cum
 magno exercitu Pelusium, astu circumuento
 Philometore Aegyptum occupat, & redacta
 rursus in potestatem Memphi, locisq; circumui-
 cinis, ad Alexandriā duxit, & urbem & re-
 gē subiugaturus. Sed omnes eius conatus unica
 Romanorum denuntiatione repressi sunt, ita ut
 eam occupata relinqueret, sicut & alias dixi-
 mus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege
 homodo Iudaā ac templum occupauerit, quod
 in prioribus commentarijs breuiter tantū per-
 tinximus, ut necesse sit idē alius repetere.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma
 exercitu, occupatoq; eius urbis dominio, tem-
 plum etiam spoliauit. C A P. V I I I.

Reuersus ab Aegypto quāmetū Roma-
 norū reliquerat rex Antiochus ad Hie-
 rosolymitarum urbem mouit exercitum: &
 ingressus eā centesimo quadragésimo tertio an-
 no ex quo primum ad Seleuci familiam Syria
 regnum deuenerat, sine ullo negotio dominus
 factus est, admissus apertis portis per sua
 electionis homines: quam dominationem crude-
 ter exercuit, necatis permixtis qui diuersarū
 aut partium: direptisq; pecunijs & asporta-
 ti Antiochiā. Ea clades accidit anno secūdo
 28 + post

post urbem captam, regni eius familia centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellau, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidē est parciū, qui quasi pacate ueniens portas aperuerant, quo maiore licentia grassatū est in templi diuitias: qua cū essent maximis precij, uisa sunt satis amplum uiolati foederis premium. Spoliato igitur templo, & ablatis uasis sacri ministerij, & inter cetera candelabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam uocant, ac ne ualeis quidē relictis qua ē cocco ac bysso constabant, euacuatis etiā thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, cōiecit Iudeos in latum maximū: nam et quotidiana sacra iuxta legis scriptū uexuit eos facere: direptaq; tota urbe, habitatores partim necauit, partim captiuos unā cum liberis & uxoribus abduxit, usq; ad decem milliū numerum. Incendit etiam adificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem condidit, erat enim editiore loco sita, ipsi tēplo imminens: quapropter bene prius firmata mœnibus ac turritus Macedonicū presidium imposuit: admixti tamē erāt ex impijs Iudais sceleratissimi, a quibus plurimum uexata fuit ciuitas. In templo quoq; ara posita porcos mactauit, sacerificiū a Iudaorū religione alienissimū: & co-

gebat

ebat omnes abrogato ueri Dei cultu, ipsius uerari memina: & oppidatim exstructis tēplisq; altaribus, porcinas in eis quotidie ingulare iētimas. Cōminatus est etiā grauem pœnā, si uis liberos circūcideret, cōstituitis qui mādasa xigerēt, atq; etiā ni ad ea seruāda decreclātes ogerent. Et maxima quidē Iudaeorum pars nel pōne nel metu supplicij parebat edictis regijs: qui uerò probatiores erāt, & generosa indolis, maiorē rationē habuerunt moris patrij, quā pœre intensata sibi per aduersarios: quamobrem quotidie necabātur excruciasi tormētis crudelissimis. Flagris enim casi & lacerati corpora, uini adhuc & spirantes suffigebātur crucibus. Uxores autē eorū & circumcisos liberos strānūlabāt iuxta mandatū regiū, & suspendebant i crucifixorū parētum uernicibus: abolebantur etiā ubicunq; reperiū esset sacrum uolumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali male peribant. Samarita autē nidētes in tali calamitate cōstitutos Iudaos, nō amplius profuebātur se cognatos eorū, neq; Garizitanū templum esse Dei maximi, nihil absonū faciētes à suo ingenio, de quo autē diximus: sed dicētes se Medorū & Persarū colonos, ut re uera sunt, miserunt legationē ad Antiochū, cū epistola scripta in hunc modū: Regi Antiocho deo illustri suggestio à Sidonij in Sicimis habitantibus. Maiores nōstri cōpulsi crebris sue regionis pe-

*silentijs. & inducti veteri quadā superstitione,
 morē fecerunt observandi eam festivitatem qua
 apud Iudeos vocatur sabbatū: & exstructo in
 Garizino monte tēplo innominati numinis, im-
 molauerunt in eo solennes victimas. Nunc autē
 ex quo tibi visum est in Iudeos, ut eorū malitia
 dignū est, animaduercere, qui exsequuntur mā-
 data regia, existimātes nos hac propter eorum
 cognationē facere, volunt nos in cōmunem cum
 illis causam inuoluerē, cū finis ab origine Si-
 donij, quēadmodū extat relatiū in nostris anna-
 libus. Rogamus igitur te seruatore ac beneficū,
 ut mādes Apollonio nostro prasidi, & Nica-
 nori procuratori regio, ne quid posthac nobis
 molesti sint quasi haerentibus in eodē cū Iudaīs
 crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus
 q̄ origine: usq; templum quod hactenus nullius
 Dei titulū habuit, posthac vocetur Iouis Gra-
 canici, hoc enim pacto erimus à molestijs liberis:
 & securius intendētes priuatis negotijs, maio-
 ra tibi poterimus tributa solvere. Post hanc Sa-
 maritarū supplicationē rex & ipsam & talem
 epistolā remisit. Rex Antiochus Nicanori. Si-
 donij qui sunt apud Sicima miserūt ad nos sug-
 gestionem, quam his literis adiunximus. Quo-
 niam igitur nobis & amicorum consilio satis
 approbauerunt qui in hoc missi sunt, & alieni
 sint à Iudaorum criminibus, & placet illis in-
 acta Gracorum influentia ninere, absolvimus eos
 quāto*

quantum ad hanc causam & eorum templum
attinet, quod posthac appelletur Iouis Græca-
nici. Eadem autem & Apollonio magistratus
scripsimus, anno quadragesimo sexto, mēsis He-
catombaonis undecima.

Antiocho uetate Iudæos uti patriis legibus, solus
Assamonzi filius Matthias regem contempsit,
profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

EOdē tēpore habitabat in Modim uico Iu- 1. Mac. 2.
dea quidā Matthias nomine, filius Ioan-
nis, qui fuit Simeonis ex Assamoneo geniti, sa-
cerdos ex nice Ioaribi, Hierosolymita genere:
erantq; ei filij quinque, Ioānes qui & Gaddis
cognominabatur, Simon qui et Mathes, Judas
qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Au-
ran, Ionathas qui & Aphus uocabatur. Is
Matthias sapientum numero questus est apud filios
de iam afflicto rerū statu, direptione urbis, de-
predatione templi, ceterisq; calamitatibus: aie-
batq; præstare mori eos pro patrijs legibus, quā
sic inglorie uiuere. Cumq; uenissent in eū uicini
in hoc à rege constituti, ut Iudæos ad mandata
eius cogerēt: et postularēt ut Matthias ceteris
auctoritate potior, ad exēplū aliorū primus pro-
fana sacra faceret, ostēdentes à rege præmia: ne-
gauit se hoc facturū, etiā si omnes gētes Antio-
chi imperata facerent: ac ne liberis quidē ipsius
persuaderi ut patriam religionem deserant. Ut
uero silente eo Iudæus quidam in medium
proq.

progressus cepit immolare iuxta mādātum regiū nō amplius ferēs indignitatē rei, irruit in eum cū suis filiis armatus gladijs: nec solū eū erucidauit, sed etiā Apellem regiū ducē cum suis militibus, qui uolebat plebē eam cogere: dirutaq; ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cū dicto comitantibus filiis in desertū se contulit, relictis in uico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cū familijs in idem desertum profugerunt, ibiq; uictitabant in specubus. Quo audito duces regiū, praesidio Hierosolymitana arcis assumpto, Iudæos in desertū persecuti sunt: quos assecuti, primū uerbis persuadere conati sunt, ut ab incepto desisterēt, & admitteres rectius consilium, nō imposerēt sibi necessitatē saniendi hostiliter: & cū nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita ut erāt in speluncis exusserūt, nō repugnātes, ac ne aditus quidē spelūcarū obstruētes. Etenim propter religionē dici repugnare uolebat, ac ne in aduersitatibus quidem uiolare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaq; perierūt cū uxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille: multi etiā elapsi adiūxerūt se Matthia, cumq; principē sibi elegerūt. At ille docuit eos, pugnādum etiā sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eā occasionē obseruātibz, & non nisi sabbato illos

los aggrediētibz: atq; ita fore ut uel sine cer-
mine omnes facile opprimātur. Hac locusus
rsuasit eis, & in hodiernū usq; mos hic per-
anet, ut si ita necessitas postulet, pugnet etiā
bbatis. Collecta igitur circa se nō cōtemnenda
anu, & aliarum diruit, et prolapsos in impie-
uē quotquot adipisci potuit trucidauit: con-
uebant enim ad eū quos ante metus per circū-
icinas gētes sparserat: pueros etiā iussit circū-
idere q̄ hactenus uetiti fuerāt, expulsis qui ad
oc ut uetarent constituti erāt ab Antiocho.

Exacto autē anno post principatum morbo VIII.
orreptus cōuocatis ad se liberis: Equidē, inq̄,
ij, iam fatālē niā ingredior, interim cōmendo
obis meū propositū, & rogo ne per ignamiam
issetis id exsequi: sed potius memores paterna
oluntatis seruate ritus patrios, & rēpub. tan-
um nō collapsam restituite: neq; illis accedite
ui aut spone aut ni eā prodiderunt hostibus.
rastrate nos mihi germanos filios, cōtempiaq;
mni ni ac necessitate, parati sitis pro legū in-
ela uel moriē oppetere, si ita res postulet, cogi-
ites quòd Deus nos tales nō despiciet, sed der-
elatus uestra uirtute in pristinā patrijs mo-
bus minēdi libertatē restituet: corpora quidē
abemus mortalia, & fatali necessitati obno-
ia: sed praeclarē gestorū memoria uice immor-
litas esse poterit, cuius amatores nos aspira-
nolo ad gloriā, adeò ut nō grauemini uel im-
morē

mori egregijs facinoribus. Prima autē cura sit cōcordia, & qbus quisq; praeclit artibus, huius utatur reliquis cōcedētibus: Simonemq; fratrem eximia prudētia virū parētis loco habere obtemperātes eius cōsilijs: Maccabaeū autē propter fortitudinē exercitui praeficite. Hic enim ulciscetur suae gentis iniurias repulsis hostibus, Ad hoc autē negotiū adhibete quotquot usquā sunt insti ac p̄i, et hoc pacto vires uestras angebitis. Matthiae defuncto Iudas filius succedit. CAP. IX.

2. Mas. 3.

Haec locutus filijs, precatusq; Deū adfisc illorū conatibus, & populo pristinum uiuendi morem restituere, nō multo post moritur, & in Modim sepelitur: et post exhibitū ei publici luctus honorē, Iudas filius cognomine Maccabaeus administrationi rerum praeficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigre à fratribus, eiecto hoste, & impijs tribulibus necatis, totam eam terrā lustrauit à praeceitis piaculis.

Apollonius Antiochi dux in Iudaea praelio uictus occiditur.

CAP. X.

IX.

His auditis Apollonius praefectus Samaria raptim cōtra Iudam duxit exercitū. Nec in Iuda mora fuit, sed omnia ei factus praelio uictū cū alijs multis interfecit, gladio etiam eius positus uelut opimo spolio: plurimis etiam hostium uulneratis, & castris eorū direptis, diuatus prada redijt. Seron autē Caelesyria praefectus cognito quod Iudas multis undiq; ad eū confluen

influentibus magnas circa se copias habeat, et
 ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit
 intra eum ducere, sui putans officij animad-
 ertere in rebelles, & cōtumaces erga madaa-
 gia. Contractis igitur quibus praeerat militi-
 us, adiunctis etiā Iudaeorum perfugis, & im-
 ijs, progressus usq; Bethora vicū Iudaeae castra
 loco metatus est. Iudas autē occurrēs ei pu-
 nandi animo, ubi uidit milites suos parū ala-
 res partim propter hostium multitudinē, par-
 im quia ipsi ieiunauerāt: hortādo addebat il-
 lis animos, affirmās nō in numero militis suam
 victoriam, sed impietate erga Deum & fidu-
 a: idq; cōpertū plurimis maiorū suorū exem-
 plis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis
 rentes multa saepe hostium millia profigane-
 nt. Inuictum enim robur esse innocentia. His
 ictis persuasit ut non decrederēt praelium: &
 collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Sy-
 rorum exercitum. Prostrato enim duce omnes
 & fuga spem salutis posuerunt: quos persequen-
 us usq; ad campum occidit ex eis octingētos:
 reliqui enaserunt in regionem maritimam.

ysae & Gorgiae contra Iudaeos expeditiones &
 clades.

CAP. XI.

Auditis his rex Antiochus uehementer
 iratus omnes undiq; copias cōtraxit, con-
 ucto citam mercenario ex Grecia milite, pa-
 ns primo uere in Iudaeā irrupere. Cumq; nu-
 mera

merato stipēdio uideret thesauros suos exhan-
 stos deficere: nam neq; tributa omnia reddeban-
 tur propter crebras rebelliones gētiū. Et ipse
 nix magnanimus ac munificus nō erat cōtētus
 ea qua tū aderat pecunia, decreuit adita prius
 Perside regionis eius tributa exigere. Cōmissa
 igitur rerū administratione Lysia, amico pro-
 bata fidei, Et provincijs Asiae qua Aegyptiū
 inter Et Euphratē sita sunt cura eius creditis,
 relicta ei copiarū quoq; Et elephantorū parte,
 iussit ut Antiochū filium diligenter educaret
 usq; in suū reditū: eidēq; mādauit, ut subacta
 Iudaea, et habitatoribus eius sub hasta dinēdi-
 tis, deleret Hierosolyma, ac totā gētē extingue-
 ret. His mādatus profectus est in Persidē C. X. L.
 V I I. anno, Et traiecto Euphrate ascēdit ad su-
 periores Satrapias. Lysias autem delectis ad
 hoc negotiū eximijis ducibus ex amicis regijs,
 Ptolemao Dorymenis filio, Et Gorgia Et Ni-
 canore, attributisq; eis peditū quadraginta mil-
 libus, equitū septē millibus, in Iudaā misit eum
 exercitū: qui usq; Emmaus urbē progressi, in
 cāpestribus eius castra metati sunt: ubi cōuene-
 runt ad eos auxilia Syrorū, Et ex alijs uicinis
 regionibus, nec nō magnus perfugarū Iudeorū
 numerus: aderāt etiā in eis castris negotias oves
 nō pauci empturi mācipia, Et instructi cōpedi-
 bus, paratis in hoc ut uincerēt captiuos nume-
 rata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa
 hostium

ostium multitudine, hortatus est suos milites
 et forti essent animo, et in Deo collocarēt o-
 nem fiduciā, decretis supplicationibus, quibus
 ore patrio in magnis periculis induci sacros
 lent orare ueniā, ut Deus ad miserationē fle-
 us uires contra hostē eis adderet. Distributis
 inde more antiquo gētis in tribunos ac cēn-
 ones ordinibus, et ablegatis nonis maritis,
 ut ne agros recēs sibi cōparauerāt, ne distracti
 libus cupiditatibus pugnaret segnius, uerbis
 iā aggressus est hortari suos ad rē gerēdā stre-
 uē. Nullū socij tēpus nobis dabitur ad uirtutē
 et periculorū cōtempnū opportunius: nūc enim
 uiter certātibz paratū est libertatis premiū,
 ā suapte natura desiderabilē hoc magis nos
 rare decet, q̄ absq; hac ne religionē quidem
 eri poterimus. Sic igit̃ existimate, in hac pu-
 ra suū esse, utrū pristinā felicitatē recipiatis,
 ne est uita iuxta patrias leges rectē institutā:
 et per summā ignominiā etiā reliquia nostri
 neris intereāt, nisi fortes uiros praestiteritis: et
 hac cogitatione inite praliū. Cū igitur tam
 nauos q̄ fortes mors certa maneat, gloria uerō
 n̄p̄iterna propugnatores pietatis, legū, liber-
 is patrie, eos animos concipite, qui nobis in
 istina pugna possint esse usui, uel ad uictō-
 iam, uel certē gloriā. His suos Iudas hortatus 1. Mac. 4.
 et cogitat de futuro pralio, certo indice cō-
 it Gorgiā missum cū mille equitibus, peditū

quinq; millibus, ut ductu persugarum noctu se
 inopinū inuaderes: decreuitq; & ipse eadē no-
 cte in hostiū castra impetū facere, maximē q̃
 absintera esset bona pars illorū exercitus: itaq;
 cōfestim sumpta cena, relictiq; in castris mul-
 tis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emmausi
 propinqua castra hostiū. Interim Gorgias ne-
 mine in castris Iudaorū inuēto, ratus eos metu
 cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit
 ubinā essent querere. Indas autē sub diluculū
 peruenit ad castra hostiū, ducēs tria virorum
 millia nō satis instructa armis propter inopiā:
 uidensq; hostē armatū egregiē, et castra ex arte
 disposita, hortatus primū suos ut nō dubitarent
 vel nudis si ita opus sit, corporibus in pugnam
 ruere: quādoquidē Deus delectetur tali forti-
 tudine, eāq; suo praesidio cōtra armatos fulciat:
 iubet signa canere. Ex improniso deinde ador-
 tus nihil minus expectātes ita terruit, ut casis
 quosquos ausi sunt resistere, ceteros persequē-
 retur usq; Gadara, & usq; cāpos Idumae, &
 Azoti et Iamnia. Ceciderūt autē ex eis circiter
 tria millia. Victor Indas suos à prada cohibuit,
 Gorgiā adhuc superesse dictitās: quo profligato
 per otiiū deinde posse eos ditari ex spolijs. Ad-
 huc autē eo loquēte, ostenderunt se Gorgiani ē
 quodā loco edito: unde p̃spiciētes suorū cladē,
 & castra capea ac fumaria, animaduertiētēsq;
 Iudā se expectātē instructa acie, nō ausi manus
 confer

conferere, trepidè se retro in tutū receperūt. Iudas uerò sine certamine uictor, cum demū permisit suos ad prædā discurrere: disasusq; cum suis reperio plurimo auro & argento, hyacinthoq; & purpura incolumē reduxit exercitū, laudās Deū autore eius uictoria, qua haud exigū momentū ad futurā libertatē eis attulit. Lysias autē sequenti anno ad abolendā ignominia nouū exercitū parauit: contractuq; lectissimorū militū sexaginta millibus, & adiunctis quinq; millibus equitū, Iudā ingressus montana eius ascēdit, et ad Bethsura uicū castra posuit. Huic Iudas occurrit cū decē millibus: & cū uideres hostē lōge præstare numero, uotis pro uictoria factis Deo fretus primā acie aggreditur tanto impetu, ut ex eis quinq; millia sterneret: quo facto reliquis tantū terrorē iniecit, ut Lysias animaduertēs eis certō statutū aut mori aut in libertatē se asserere, neritus magis desperationē eorū q̄ uires, copias Antiochiā reduceret: ubi mercenarios cōducēs & maiores uires colligēs, parabat se ut ad primā opportunitatē bello Indeos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, ut quādoquidē tam multas uictorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato tēplo mactarēt solennes uictimas: ubi cū inuenisset templū desertū, & portas eius incēsas, & in atrijs uirgula enata propter solitudinē, lanciari cum

suis cepit ob tantā deformitatē: destinata deinde
 copiarum parte ad arcis oppugnationē, ipse
 intus repurgare templum aggressus est: quod
 postquā accuratē factū est, intulit in illud nasa
 noua, candelabrū, mēsam, & altare incēsorū ex
 auro fabrefacta omnia: addidit & uela foribus
 oppādi solita, ac postremò fores quoq; apposuit.
 Diruto etiā holocaustorū altari quod profana-
 tum fuerat, nouum ex collaticijs saxi impolitie
 cōstruxit. Vigesima autē & quinta mēsis chas-
 lei, quē apellatū Macedones nomināt, accēderūt
 lumina in cādelabris, & suffitiū fecerūt in al-
 tari, & panes supra mēsam proposuerūt, & in
 nouo altari holocaustomata immolauerūt: idq;
 accidit eadē die qua ante trienniū sacra eorum
 profanata fuerāt: integro enim triennio deseruū
 fuit tēplū post factā ab Antiocho profanatio-
 nem. ea enim incidit in annū CXLV. & dicm
 Apellai mēsis XXV. in Olympiadē CLIII.
 renouatū est autē eadē die CCXLI. anno,
 Olympiade CLIII. prädixerat autē eā deso-
 lationē ppheta Daniel ante annos CCCCVIII.
 diseritē dicēs à Macedonibus profanādū. Cele-
 brauit autē Indas recepei tēpli festiuitatē p dies
 octo sacrificās, in qbus nullū honeste uoluptatis
 genus omissum est, sed populo quidē sumptuo-
 sum ac splēdidū epulū est exhibitū, in Dei uerò
 laudē hymni & cāticis psonabāt omnia. Tāta
 uerò latitia ob reductos ritus patrios & priscā
 reli

religionē occupauit gentis eius animos, maxime
 quod ea felicitas ex insperato obtigerat, ut lex
 lata sit ad posteros, qua iuberet quotannis hoc
 festum reparari cum ceremonijs templi per octo
 dies celebrari: et ex eo tēpore mos hic apud no-
 stros obtinuit: vocamusq; hanc festiuitatē luma-
 num, opinor ideo, q̄ ex insperato nobis illuxerit
 tāta felicitas. Circūdatis deinde urbi mœnibus,
 & exstructis in eis firmis turribus custodias ad
 arcendum hostem imposuit: muniuitq; Bethsu-
 ram oppidū, ut eo tanq̄ arce ui posset cōtra ce-
 natus hostium. Quibus operibus perfectis, X I.
 uicina gētes moleste ferētes Iudaorū uires resu- I. Mac.
 scitari, p̄ insidias adoriēdo multos oppresserūt,
 cū quibus Iudas assidue bellū gerens conabatur
 eorū incursationes cōpescere: quo tēpore etiam
 Acrabatenā inuadens multos Idumaeos Esau
 posteros interfecit & depradatus est: & princi-
 pis eorū Batanis filiorū castella, unde Iudaos in-
 festabāt, ui capta casis propugnatoribus incen-
 dit. Quibus perdomitus in Ammanitas arma
 transtulit, quorū numerosam manū Timotheus
 ducebat, & his quoq; denictis, Iazorū eorum
 urbem expugnauit: abductisq; in captiuitatem
 uxoribus eorū ac liberis, direptā prius incendit,
 atq; ita domū uictor reuersus est. Sed quā X I I.
 primum uicina gentes sensere eius abitum, con-
 tractis copijs in Galaditica regione finitimos Iu-
 daeos adorti sunt: at illi refugientes in castrum

Dathema, significabāt *Iuda* per nuntios & *litteras*, quòd oppugnandi essent à *Timotheo*, rogantes ut se huic periculo eriperet: & interim dum legit has *litteras* *supervenerunt Galileorum nuntij*, querentes se infestari à *Ptolemaide*, *Tyro*, *Sidone*, & alijs finitimis populis.

Quomodo diuisis copijs, *Simon Tyrios* & *Ptolemaidenfes*, *Iudas Ammanitas* superat. CAP. XII.

I*udas* igitur prospiciens utrorumq; necessitatibus, *Simone* fratrē cū tribus selectorum millibus mittit auxilio *Iudais* habitantibus *Galilaam*: ipse assumpto *Jonatha* akero fratre cū octo militū millibus, in *Galaditicā* proficiscitur: quod supererat virium *Iudae* praesidio reliquit sub *Iosepho Zacharia* filio, & *Azaria* ducibus, quibus mādauit ut abstinere à pugna rātisper dū ipse ad eos reuenteret. *Simon* igitur postquā in *Galilaam* venit congressus cū hoste coëgit eū terga uertere: & fugientē persequutus usq; portas *Ptolemaidis*, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captivos cū tota supellectile in *Iudaā* transtulit. Interea *Iudas* cū fratre *Jonatha* triū dierū iter emens, accepti sunt à *Nabathais* pacifice: quorū indicio cōpererūt, q̄ multi ex ipsorū fratribus in extremo esset periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis *Galaditicis*: monitiq; ut properè illis succurreret, per desertū illuc festinauerūt. In eo itine re *Barasam* oppidū oppugnare adorti,
ni cep

ei ceperunt: casisq; ad unū puberibus lecta igni
 subiecto cōcremanerunt. Cumq; interim nox ap-
 peteret, nihilominus Iudas iter cōtinuauit usq;
 castellum in quo Iudeos obsideri acceperat. quō
 cum mane peruenisset, offendit hostē iam scalas
 & machinas admouere mœnibus: inssq; subi-
 cine canere, & cohortatus suos ut bonā ac fide-
 lem operam prestarent periclitātibus fratribus,
 diuisis trifariā copijs oppugnatores à tergo ag-
 greditur. Timothei uerò milites cognito Mac-
 cabæum adesse, cuius uirtutē & felicitatem iam
 ante suo periculo didicerāt, sine mora ceperunt
 fugere: ex quib⁹ ad octo millia cecidere, Iudeis
 acriter insequētib⁹. Inde ad Mallen barbaro-
 rum urbem flexo itinere, eaq; expugnata mares
 omnes neci tradidit, adificia incēdio sunt cōsum-
 pta. Eodē impetu & Chaspoma et Bosora cum
 alijs Galadiitica regionis oppidis euerfa sunt.
 Aliquāto post Timotheus cōtractis numerosis
 copijs, et inter ceteros auxiliares cōducta manu
 Arabū trans torrentem castra posuit cōtra op-
 pidum Rafam: ibi hortatus est suos milites ut
 strenuē pugnaret arcerentq; Iudeos à torrentis
 transitu: in hoc enim sitā uictoriam, Iudeis fu-
 turis superioribus si trāsire potuerint. Iudas au-
 tem audito q̃ Timotheus paratus esset ad pre-
 lium, properē cōtra eum duxit exercitum: tra-
 iectoq; torrente adortus hostes, partim resisten-
 tes prostrans, partim in fugam compulit, armis

etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate
 pedum salutē consecuti sunt, quidā uerò in fa-
 num quod Carnain dicūt refugiētes, tuos se ibi
 fore sperauerunt. At Iudas & oppidū id occu-
 panit, & incenso templo hostium alios flammis
 alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, &
 cōtractus ē tota regione Galaditica Iudais, una
 cum uxoribus & liberis ac facultatibus in Iu-
 daam eos iraducebat. In eo itinere cū uenisset
 ad Ephronē oppidū, per quod necessario trans-
 eundū erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit
 ad oppidanos rogās ut patefacerēt sibi transitū,
 nā obstructis portis uia interruperāt: quod cū
 ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus
 suos, corona oppugnavit mœnia: & diē acuo-
 etem ibi remoratus uicē cepit oppidum, occisisq;
 omnib⁹ marib⁹ per incēsi cineres iraduxit exer-
 citum: tantus autē erat occisorū numerus, ut in
 trāseundo calcāda essent cadauera. Traiecto de-
 inde Iordane in magnū campū ueniunt, quā sita
 est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis: inde in
 Iudaā reditū est hilariter, canēte hymnos et ui-
 ctoriale carmen multitudine: notinasq; hostias
 maclarūt pro incolumitate exercitus: quando-
 quidē post tot cōflictus ne unus quidē ē Iudais
 desideratus est. Interea Iosephus Zacharia fi-
 lius & Azarias duces, qui profecto Simone in
 Galileā cōtra Ptolemaidēses, Iuda uerò & Io-
 natha fratre in Galaditica, presidio Iudæa reli-
 cti

Eti fuerat: uolentes et ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloria, ad Iamiam uenerunt. Vbi armis excepti a Gorgia eius loci praside, amiserunt ad duo millia militum, nec prius destiterunt fugere, quam in Iudae finibus: hac autem elades merito illis accidit, ob contemptum Iudae mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste confererent: nam hoc quoque Iudae providentiam commendat, quod intellexit non impune fore si a mandatis discesserint. Iudas autem et fratres eius continuabant bellum contra Idumaeos, urgentes eos undique: expugnataque Chebrone munitiones eius diruerunt, et turres cremauerunt suppositis ignibus: peruasatisque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum: inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes disati praeda reuersi sunt in Iudaeam uictores et incolumes.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. C. XIII.

Eodem tempore Antiochus rex superiores sui regni provincias obeundo, audinit esse in Perside urbem pradiuit Elymaida nocte, et in ea templum Diana opulentum, repletum omne genus donarijs: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admo- exercitum expugnare conatus est. His uero qui in- erant nec aduentu eius nec oppugnatione terri- eis, sed foriter resistebus, spe sua frustratus est:

h h s non

non cōtenui enim repulisse illū à mœnibus, recedente etiā persecuti sum, ita ut plurimū desideratis fugientis more Babylonē se reciperet. Quā eladem cum agrē ferret, nouus insuper accessit nuntius de profligatis quos ad Iudaicū bellū reliquerat ducibus, deq; Iudaorū in dies crescente potētia. Accedente igitur alia super aliā cura, impar solitudini morbū sibi cōtraxit: quo magis ac magis inualefcēte, intelligēs adesse fatale tempus, amicos cōnotat: eisq; & uim morbi & causam indicat: nimirū quod pœnas ob afflicta Iudaorū gentē lucret, atq; ob spoliatū sacrilegio templū, & contemptū caelestis numinis, atq; his dictis exhalauit animā. Quamobrem demiror Polybiū Megalopolitanū, qui uir alioqui probus, ait hunc Antiochū perisse, & conatus sic Diana tēpli thesauros ac donaria diripere: uoluisse enim tātum, ac nō etiā perfecisse sacrilegium, nō uidetur res digna supplicio: quod si hac causa Polybio digna uidetur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo uerisimilius est ob exhaustum sacrilegijs Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamē magis probat Polybiū sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Antiochus Eupator profligato Iudeorum exercitu.
Iudam in templo obsidet. CAP. XIII,

Ceterum Antiochus prius quā extremum suū diem obiret, accitū ad se unū ex
purp

purpuratis suis amicis Philippū gubernatorem regni cōstituit : traditoq; ei diademate regiaq; stola et anulo, inssit hac Antiocho filio suo perlua reddere, multū obiectans ut educationis curam haberet, & regnū ei seruaret usq; dum per aetatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno C X L I X .

Lysias autem postea q̄ populo indicauit regis X I I I I . obitū, filium eius Antiochū sub sua tutela tum positum regem cōstituit, imposuo illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitana arcis presidium tenebāt Macedones cum Iudeorum perfugis, multa Iudais inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorū causa templum adibant, cōficiebant eos non magno negotio, q̄ arx ipsi tēplo esset supra uerticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id presidium, aduocatus ad id totius populi uiribus. Annus autē is agebatur cētesimus quinquagesimus, ex quo primum ad Selencū imperium earum regionū peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & exstructis aggeribus, totus incubebat huic operi: multi tamen perfugarū noctū elapsi, adiunctis sibi similibus impijs, uenerūt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret : maxime cum patris ipsius auctoritatem secuti in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc uerò periculum esse ne Iudas arcem cum

praesidio ni capiat, nisi ipse maturè suis opè affe-
 rat. His auditis Antiochus puer iratus est, ac-
 cersuq; amicis & ducibus, iussit eos mercena-
 riū parare milite, & per totā suam ditionē de-
 lectus habere: ita ut breui cōfectus sit exercitus
 peditū circiter centū millium, equiū uerò vi-
 ginti millia, atq; insup duo et triginta elephāti.
 Cum his copijs egressus est Antiochiā cōmissa
 Lysia administratione uniuersi exercitus: &
 progressus usq; Idumaeā, inde ascendit ad oppi-
 dum Bethsura, bene munitū et expugnatum non
 facile. Bethsuranis autē fortiter resistētibz, &
 admotas machinas per excursiones igne cōcre-
 mantibus, multum tēporis contritum est in hoc
 obsidio. Indas autē cognito regis aduētū, omīssa
 oppugnatione regi cū copijs obuiā profectus ca-
 stra posuit circa fauces quasdā dictas Bethza-
 charia, disitas ab hoste septuaginta stadijs. Re-
 rex relictis Bethsuris, exercitū duxit ad eas fan-
 ces ubi Indas castra metauerat: & q̄ primū dies
 illuxit, acie cū pugnaturus iussit ire cōpositam.
 Cumq; non posset elephātos explicare per aciei
 latitudinem propter locorū angustias, iussit ut
 unus post alium incederēt, attributis qui stipa-
 rent singulos mille peditibus, et equitibus quin-
 gentis. Beluis autē imposita erant celsa propu-
 gnacula instructa sagittarijs: reliquū autē exer-
 citum ab utroq; latere iussit montes ascendere,
 praepositis ex amicorū cohorte ducibus: atq; ita
 subla-

sublato militari clamore hostē aggreditur, mi-
 cans aureis et arcis clypeis, ita ut fulgore eorum
 coruscarent oīa : clamore autē reboabas quicquid
 erat in circuitu montium. Nec tamē Iudas tali
 aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu
 hostiū, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad
 manus venerāt. Caterum Eleazarus eius frater,
 quē Auranem vocabant, cōspicatus excellen-
 tem elephantū ornatū saleris regis, & ratus in
 eo regē inuehi, vasto animo in eū fecit impetum.
 & occisis multis prius q̄ ad eum penetraret, ca-
 teris uerò metu cedētibus, succedēs sub eius uen-
 irem, cōfodit beluam, & ipse simul pōdere eius
 illabētis oppressus est : atq; ita nō tamen inultus
 interijt generosē inter acernos hostiū cadave-
 rum. Iudas autē animaduertēs hostem tāto su-
 periore numero, Hierosolyma se recepit, uolens
 arcem iterū oppugnatione aggredi. Antiochus
 uerò parte exercitus missa ad oppugnāda Beth-
 sura, cū reliquo uenit Hierosolyma. Bethsurita
 seruiti apparatus regio, maximē cum cōmeatus
 eos deficeret, deditionē fecerunt, pacti prius ut
 hostis à se iniuriā omnē abstineat : quod quidem
 à rege non nisi salute uenus seruātū est : alioqui
 nudis eiectis oppidanis, suorū praesidiū ibi con-
 stituit. Sed apud Hierosolyma per multū tempus
 eum tenuit iēpli obsidio, quod fortiter à Iudeis
 defensum est : nullā enim eis rex intentauit ma-
 chinam, quā non illi cōtrarijs machinationibus
 elud

eluderent: tantum laborabatur uictus penuria,
quòd fruges ueteres absumpserat, & annus in-
ciderat septimus, per quem fructus nō colligun-
tur, q̃ cum cessare ab agricultura lex nostra in-
beat, nec permittat tum uel arare terrā, uel se-
rere: quo factū est, ut multi se clam subducerent
propter inopiam, ut penes paucos templi tutela
remāserit. Ceterum rex & Lysias imperator co-
gnito quòd Philippus usurpato sibi regno ad-
uentaret è Perside, decreuerūt soluta obsidione
illi occurrere, celantes tamen quantum fieri po-
terat id cōsiliū, tam militem quā duces reli-
quos. Quapropter dissimulato aduentu Philip-
pi, iussit rex Lysia ut alloqueretur duces & mi-
lites, dicens oppugnationē eam non esse modici
temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-
meatus eos iam deficerent, & auocarent multa
regni negotia qua opus esset regem componere.
Itaq; prestare fœdus & amicitia cum hac gen-
te facere, et sinere eos uti patrijs legibus, quibus
primari se non sustinentes rebellauerāt, atq; ita
redireuros esse in suā quēq; patriam. Qua sen-
sentia per Lysiam apud exercitū exposita, com-
muni omnium suffragio comprobata est.

Antiochus omīssā oppugnatione cum Iuda fœdus
facit & amicitiam.

CAP. XV.

Tum rex misso caduceatore pacem Iuda ac
ceteris obseſſis denūtiat, libertatemq; ui-
uendi proprijs legibus. Illi uerò libenter hæc au-
diunt.

dientes. accepta in hoc fide et iurciurādo inter-
 posito, exiuerūt ē templo. At Antiochus cū
 ingressus uidisset locū egregiē munitionum, uiolatis
 sacramēto insit suum exercitū, ut solo aquaret
 murum quo tēplum septum fuerat, et hoc facto
 reuersus est Antiochiam, ducēs secum Oniam
 pontificē, qui Menelaus dicebatur alio nomine.
 Lysias enim regi cōsultuit, ut eum interficeret, si
 uellet Iudaeos quiescere. Et ipse liber esse ab eo-
 rum molestationibus. hunc enim esse malorum
 omnium auctorē et principium, qui persuasisset
 eius patri, ut Iudaeos ab institutis patris deficere
 cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Be-
 roeam Syria neceuit, post exactum in pōtificatu
 decennium, hominē malum et impium, qui ne
 sibi principatum adstrueret, totā gentem a reli-
 gione deficere compulit. Ei successit in pōtifica-
 tum Alcimus, Iacimus alio dictus noīe. Cete-
 rum Antiochus eū offendisset Philippū iam
 occupasse tyrannidē, bello uictū, et in potestatem
 suam redactū affecit supplicio. Filius autē pon-
 tificis Onias, quem diximus orbatū patre adhuc
 puerū, uidens qd rex interfecit ipsius patris sa-
 cerdosium Alcimo dedisset nihil pertinenti ad
 cognationē pontificum, Lysia suadenae ut trans-
 ferret eum honorē in aliam familiam, fugit ad
 Aegypti regē Ptolemaeum: apud quem et uxo-
 rem eius Cleopatram in pretio habitus impetra-
 uit ab eo locum in praefectura Heliopolitana.

in quo

in quo templū Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliās dicemus tempestiuus.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Iudeos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

CAP. XVI.

XV. **E**odem tempore Demetrius Seleuci filius à
 I. Mac. 7 Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptioq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnū inuadit: cumq; certatim ad eū populi deficeret excipientes eū obuijs manibus, etiam Antiochū regem & Lysiam cōprehensos uiuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrii necati sunt, post exactū regni Antiochi annū aliterum, sicut et in alijs cōmentarijs diximus. Ad nouum regē confluxerūt multi Iudeorū ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pōtifex: accusabantq; totā gentem, precipuē Iudā cum fratribus, q̄ post interfectos omnes amicos et sanctores regis, se quoq; eiecissent ē patria, metu coactos solū uertere: postulabantq; ut ex amicis quempiam eō mitteret, qui cognosceret quāta per Iudam patrata fuerint. At ille iratus mittit eō Bacchidē amicum regis Antiochi Epiphanis, uirum strenuum, cui tum Mesopotamia præfectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoq; exercitū iubet ut Iudam et eum sequētes internecone deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudam,

*Iudeā, misit ad Iudā & fratres, inuitās eos ad
 pacē & amicitia. Volebat enim dolo eū circū-
 uenire. Sed ille noluit ei se credere, q̄ uideret
 adesse exercitū, quem putabat adductū belli po-
 tius quā pacis gratia. Quidam tamē ē populo
 credentes his quae Bacchides per praconē de-
 nuntiauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo
 propter cōmunem patriā, ad eos se cōsulerunt.
 & accepto ab utroq; iurciurādo, nihil mali pas-
 suros nec se nec eiusdē factionis homines, eorū
 fidei se cōmiserunt. Bacchides autē non seruata
 fide sexaginta interfecit ex eo numero, ceteros
 cautiore iam factos deterruit, quo minus ad eū
 accederent: itaq; amoto exercitū à Hierosoly-
 mis postquā peruenit ad uicū Bethzethō, com-
 prehēdit multos perfugas, & quosdā ē populo,
 & occisis omnibus iussit eius regionis homines
 parere Alcimo, ad cuius praesidiū relicta sub
 eo parte exercitus, Antiochiā ad regē Deme-
 triū reuersus est. Alcimus autē uolēs principa-
 tū sibi cōstabilire, & intelligens ad hāc rē opus
 esse populariū beneuolētia, comiter ac blādē ap-
 pellabat omnes, & loquēdo singulis ad gratia,
 breui numerosam manū adiūxit ad priorē quā
 antē habuerat. Horū pleriq; erāt impij & pro-
 fugi, quorū opēra & ministerijs uicēda regionē
 obibat, occidens eos qui erāt Iude partiu, quos-
 quos in suā potestate redigere poterat. At Iu-
 deas animaduertēs tācopore crenisse illius potē-
 tiam,*

tiā, et multos probos ac pios homines extinctos. ei⁹ uolētia, ipse quoq; obibat regionē. sterficiēs quotquot in manus eius uenirēt c studiosis Alcimi. Qui uidēs se uirib. imparē, quo posset diutius resistere, decreuit cōsugere ad auxiliū et o-
pes regis Demetrii. Profectus igit Antiochiā sollicitabat cōtra Iudā illius animū, accusans q̃ plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiā passurus, nisi maturē misso illuc exercitu uir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus unā cum uniuerso exercitu internecone perit.

CAP. XVII.

XVI.
1. Mac. 7

Demetrius uerò ne suis quidē rebus iutū existimans, si ita Iudæ uires augeri finiret, Nicanorē mittit, amicorū charissimū simul & fidissimū, qui etiā Roma fugienti comes fuerat: attributoq; quantū satis cōtra Iudā pœnabat exercitu, insit nemini parcēdo cū ea gente bellū gerere. Is profectus Hierosolyma, & primū dissimulās hostē, decreuit specie pacificatoris dolo Iudā intercipere: aiebat enim nihil esse causā cur belli subire deberēt aleā, paratum se illi cauere increitrādo sanctissimo, si quid forte periculi metuat. In hoc enim tantū se uenisse cū amicorū comitatu, ut mentē sui regis ei notam faceret, q̃ propensus su in fauorē Iudaici generis. Hac legatiōe persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicari, data uicissim & accepta fide

cxv

exceperūt eū hospitaliter cū toto exercitu. Cūq;
 post primā salutationē colloqueretur cum Iuda
 familiariter, signū quoddā suis dedit, ut eū cō-
 prehenderēt. Ille maturè intellectis insidijs pro-
 perè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad
 apertā nim uterq; se vertit. Cōmisso deinde pra-
 lio prope vicū Capharsalamā, inferior inde di-
 scedens Iudas in Hierosolymitanā arcē cōpul-
 sus est. Reuertenti deinde prater iēplū Nicano-
 ri sacerdotes facti sunt obuiā, ostentantes victi-
 mas, quas se dicebant oblaturus Deo pro salute
 regis Demetrii: at Macedo, ne à cōuicijs quidē
 in Deū cēperans, minatus est nisi populus Iudā
 sibi traderet, breui se reuersurū, & in templum
 ipsum seuiturū, ita ut ad solum usq; id dirnat,
 atq; cū his minis reliquit Hierosolyma. At sa-
 cerdotes tali denūtiatione mœsti cum lacrymis
 Deo supplicauerūt, ut sacratā sibi adē unā cum
 suis entoribus tutaretur ab hostiū iniuria. Ni-
 cator verò egressus Hierosolyma castris locum
 operauit apud vicū Bethdron, ubi se cū eo con-
 iūxit alia manus recēs eū ē Syria ueniēs. Iudas
 quoq; castra posuit ad aliū vicū nomine Ada-
 so, triginta modò stadijs distāte ab hostibus, ha-
 bēs circa se nō plus mille militū: hos cohortatus
 ne terreatur hostiū multitudine, neue cogitens
 cum q̄ multis decernerēt, sed quales ipsi, & pro
 qualibus premijs cōtenderent, iussit forti animo
 hostē aggredi & pugnā capeffere. Itq; edioate

acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter ceteros Nicator & ducis & militis stre-
 nu persunctus officio: quo iacere ne cetera qdē
 acies substitit amplius, sed amisso ducē uexterūe
 terga, arma iactantes, quo expediens fugerēt. Ju-
 das uerò impigrè cū suis persequēs saniebat ca-
 dibus: & tuba significabat uicinis oppidis &
 uicis uictoriā: moxq; undiq; armati profluentes
 profligatis incodiēte rueribus occurrebāt infestis
 gladijs, ita ut ne unus quidē incolumis auferret
 ex nouē millib⁹: tot enim in uniuersum fuerāt.
 Ea uictoria contigit decima tertia die mensis
 adā, ut nostri nominās, qui Macedonibus Dy-
 strus dicitur: eaq; die festiuitatē nostri per singu-
 los annos renouant ob rei prosperē gesta memo-
 riā. Post eā uictoriā aliquātisper quieuit Iudae-
 rum gens à cōtinuis cōsolationibus, pacis otio
 perfrūēs, donec iterū in eadē renoluta est disci-
 mina. Alcimo autē pōtifici uolēti demoliri ne-
 cerē adyti parietē, sanctorū uatū adificiū, mor-
 bus diuinitus inflatus est, per quē repente uoce
 priuatus in terrā procidit, & cruciatus nō pau-
 cis diebus miserē periit, post exactū in sacerdo-
 tio quadrienniu: quō defuncto pōtificaliū popu-
 lus cōmunibus suffragijs Iudae tradidit. Qui
 1. Mac. 8 quoniā multa audierat de Romana potentia, qd
 deuictis Gallis et Hispanis ac Carthaginiēsis
 Graciā quoq; subegerint, & reges Persen, Phi-
 lippum, magnumq; Antiochu perdomuerint,
 decre

decrevit cōciliare sibi eorum amicitia. Missis igitur in hoc Romā duobus ex amicorū numero, Eupolemo Ioānis & Iasone Eleazari filio, rogavit ut in societate reciperetur & amicitia, & ut Demetrio scriberent, ne posthac Iudeos bello lacefferet. Hāc legationē senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitia annuit: moxq; senatuscōsultū de ea re factū inscriptum aereis tabulis relatu est in Capitoliū, cuius exemplar in Iudaā missum est. Erat autē senatuscōsultū de societate & amicitia Iudeorū huiusmodi: Ne cui Romana ditionis cū Iudeis bellū gerere liceat, neq; prabere hostibus eorū triticū aut naues aut pecuniā: neq; si quis Iudeos inuadat Romani succurrant pro viribus: & nicissim si quis Romanos bello impetat, Iudai cōtra eum sint auxilio. Quòd si Iudai uelint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de cōmuni populi Rom. sententia: idq; ita demū ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemū Ioannis filiū, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atq; hoc fuit primum inter Romanos & Iudeos fœdus societatis ac amicitia.

Bacchidis dentro missi in Iudaā uictoria. C. XVIII.

Demetrius autē accepto nuntio cladis Nicanoris & exercitus, rursus Bacchidē in Iudaā misit cū alijs copijs: q. ex Antiochia profectus in Iudaā, ad Arbela oppidū Gali-

laa castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma: & cognito qd In das in Bethzetho uico suo contineret militem, raptim contra eum duxit peditem viginti equitum uero duo millia, cum Indas non plus haberet quam mille milites: ex his quidam territi multitudinem Bacchidis militum desertis castris diffugerunt, ita ut occingenti tantum reliqui fuerint. Indas autem quantum imminere iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat unde delectum in supplementum faceret, maxime in tali temporis angustia, decreuit cum occingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus ut generose subiret pericula, insit eos prodire in aciem: quibus consulentibus ut tunc se in eum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & uiribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, ut me terga obuerterem hostibus sol aspicias: nam etiam si mori nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregie gestas, tantamque uirtute pariam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus persuasit ut inrepede expectarent conflictum hostium.

Quomodo Indas praelio uictus occubuit. C. XIX.

INterea Bacchides productis extra castra quibus instruebat aciem, equitum alas hinc et inde in utroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis.

gis *Macedonica* : ipse in dextero cornu locū sibi optauit. Sic instructa acie postquā uenit in conspectum hostium, insit signa canere, & milite cum clamore eds innadere. Idē & *Iudas* fecit, collatisq; signis certatū est utrinq; acriter: donec uergente iam sole *Iudas* animaduertēs *Bacchidē* cum robore militū pugnā in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. *Perruptaq;* phalāge penetravit in mediam aciem: & impulsis in fugā aduersarijs persecutus est eos usq; montem qui *Aza* dicitur. Id conspicati qui sinistrū cornu tenebant, a tergo adorti *Iudam* circumnutnunt: qui uidens nullū superesse effugium urgetibus circūquaq; hostibus, in uestigio cum suis constitit: & caesis hostium plurimis lassitudine magis q̄ uulneribus confectus cecidit nō inultus, ad priora praeclara facinora extremo hoc moris deore addito: quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbatī tanto imperatore, tam demum in fugā effusi sunt. *Simon* autem & *Ionathas* fratres inducīs factis recepto *Iudae* cadauere, delatum in *Modim* nicum magnifico funere intulerunt monumēto patrio. & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit *Iuda* niri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mādatorum *Matthiae* patris, nullum unquam pro libertate popularium defugit aut laborem

aut periculū: quapropter meritiō uirtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata ē Macedonia seruissime patria, & per triennium ante obitū administrato pontificali sacerdotio.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IV-
DAICARVM LI-
BER XIII.

Ionathas defuncto fratri suo Iudz in principatu succedit.
CAP. 7.

1. Mac. 9.

QVEM ADMODVM liberata ē a Macedonib. oppressam populus Iudaorū denuō receperit, & quo pacto dux & propugnator eorū Iudas post multa exhausta certamina postremo praelio fuerit occisus, in precedenti libro satis declarauimus. Post eius obitū quotquot Iudaorū a pietate desciscerāt, resumptis animis infestabant reliquos populares: ita ut accedēte etiā fame, qua in forte regionē eā totā occupauerat, multi nō frētes gemituū infortunium, hinc a penuria, inde ab aduersarijs ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonica. Bacchides autē cōuocatis ad se Iudaorū desertoribus, qui religioni patria profanos ritus praeulerant, his administrationē regionis cōmisit: qui cōprehēsis Iuda amicis & suis

*Et sanctoribus, Bacchida eos tradiderunt: Et in
sortos primū cruciatosq; ad libitū, postremo om-
nes ad unū enecabat. In hac tanta calamitate
cōstituti Iudai, quantā post captivitātē Baby-
lonicā nunquā experti fuerant: quotquot erant
reliqui ex Iuda socijs, veritū gentis interitū adi-
uerunt Ionathā eius fratrē, rogabantq; ut ger-
mani amulus fieret, qui ad extremū halitus li-
bertatē propugnans praclaris conatibus sit im-
mortuus: nec sineret totā gentē sine praside ve-
nire in extremū salutis periculū. Tum Ionathas
paratū se vel ad moriē obtulit pro sucla popu-
li. Et nixus dignus qui Iuda fratri suo succede-
ret, cōmunibus Iudaeorū suffragijs administrā-
da militia praefectus est. Quo cōperto Bacchi-
des veritus ne Ionathas quoq; multū negotiorū
exhibeat regi Et Macedonibus, quemadmodū
antē Iudas fecerat, decrevit eū dolo tollere: sed
hoc eius propositū nec ipsum nec Simonē fra-
trē latuit: quamobrē maturē moniti assumptā
sociorū manu in desertū urbi vicinum celeriter
refugerūt: Et cū venissent ad aquā qua dicitur
lacus Asphar, ibi morabātur. Porro Bacchi-
des sensitēs eos timere, Et in desertis illis latita-
re, duxit contra eos omnes suas copias, Et pos-
sis ultra Iordanē castris confluentē illuc militē
recipiebat. Ionathas autem cognito illius ad-
uentu, misit fratrē suum Ioannem Gaddim ad
Nabathaeos Arabas, ut apud eos impedimēta*

deponeret, donec armis eū Bacchide decerneret, erant enim amici: sed in itinere inuaserunt eū Medabenses Amaraī filij: direptisq; impedimentis & quicquid secū deferebat; cōprehensum interfecerunt eū omnibus socijs: cuius facinoris paulō post pœnas dederūt eius fratribus, sicut suo loco dicitur. Bacchides autē cognito q̄ Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbato illū aggressus est ratus nō repugnaturū propter religionē diei. At ille cohortatus socios, et ostēso periculo q̄ nisi utri essent, nō possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: uotisq; Deo factis pro uictoria, impigrè hostē aggreditur: & prostratis nō paucis, uidem ipsum Bacchidē in seruire, ferire etiam conatus est: sed cū ille causē iclum declinasset, Ionathas cum socijs desilientes cōmiserunt se flumini, & in oppositā ripam enatarūt, hostibus nō ansis traicere, sed ad Hierosolymitanam arcem reuerientibus, desideratis ex eorū numero fermē duobus millibus. Post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida; Hierichuntē, Emmauntē, Bethoron, Bethellam, Thamuatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara. additis moenibus & muribus, ut impositis in eas praesidijs, res Iudaorum inde infestaret excursionibus: sed nihil eque uel Hierosolymitanam arcem inunxit, in qua acceptos à Iudaorum primatibus filios obsides inclusit,

inclusis, ut ibi custodirentur. Eodē tēpore nun-
 tiatum est Ionathā & Simonis fratribus, quōd
 Amaraei filij celebraturi essent nuptias, et ad-
 ducturi spōsam ab oppido Gabatha, filiā illu-
 stris cuiusdā inter Arabas: eamq; puellā tra-
 ducendā cū pōpa sumptuosa & splēdida. Fra-
 tres autē existimātes opportunissimū ad vin-
 dictam tēpus sibi oblatum, & faciliē ulturos se
 iniuriā fratri illatā, uersus Macdabam propere-
 uerūt, & insidijs in mōre collocatis expectabāt
 eorum trāsitum. Et uerō in cōspectū uenit spon-
 sus cum uirgine & amicorū comitatu, ut fieri
 solet in nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad unū
 interfecerūt, & cum ornāmētis ceteraq; praeda
 reuerfi sunt: uoti compotes, & egrege alijs ger-
 mani interitū de Amaraei filijs: occiderūt enim
 hi nō soli, sed cum uxoribus, liberis & amicis,
 usq; ad quadringētorum numerum. Atq; ita
 Simō cū Ionathā in palustria Iordanis reuerfi,
 illis cōmorabātur. Bacchides autē p totā Indāā
 presidijs dispositis, ad regē suū reuersus est, quo
 tēpore per integrū biēnium statūs nerū Indai-
 carum fuit pacatior. Trāsfige autē & uulgus
 impiorum hominum uidētes Ionathā & eius
 factionē securō uersari in Indāa propter tran-
 quillitatem temporum, per nuntios sollicitaue-
 runt Demetrium, ut Bacchida misso Iona-
 tham in potestatem suam redigeret, fore enim
 hoc persacile, & unica nocte posse omnes eius
 milites

milites inſperato incurſu opprimi: qui ubi inſu
 ſu regis in Iudaeam peruenit, ad omnes eius re-
 gionis amicos ſuos & auxiliares ſcripſit, dante
 operam ut comprehenderetur Ionathas. Cumq; o-
 mnium inſidijs appetereſceretur, nec tamē quicquā
 proficeret: cautus enim erat ne qui dolum prae-
 ſenſerat: iratus Macedo trāſugis, putāsq; &
 ſe & regē ab eis haberi ludibrio, interfecit ex
 eis L. principuos. Ionathas autē cū fratre et ſuorū
 manu metu ſeceſſit in uicium Bethalagā, qui in
 deſerto ſitus eſt: eumq; munitione mœnibus &
 turribus, ut tutū haberet receptaculū: quo au-
 diſto Bacchides cū totis ſuis copijs, adiunctisq;
 Iudaeorū ſuae ſactionis auxilijs cōtra eum profe-
 ctus eſt: & aggreſſus oppugnare munitiones,
 per aliquot dies in eo conatu perſiſtit. At ille
 nihil territus reſtitit acriter, reliſtoq; ad oppidi
 tūclā Simone fratre clam egreſſus, & collectis
 in uicina regione ſuae ſactionis hominibus, no-
 ctū in Bacchidis caſtra irruit, & multis truci-
 datis effecit: ut frater aduentū ſuū cognosceret
 quā primū enim tumultum ſenſit in caſtris ho-
 ſtium, eruptione facta incēdit eorū machinas,
 eade etiam nō mediocri edita. Bacchides uerō
 uidēs ſe a frōre ut tergo inuāſum ab hoſtibus,
 re inopinata cōſternatus ob inſperatū obſidionis
 exitū, nix fuit cōpos animi: totā autē indignatio-
 nem effuſit in trāſugas ne impoſtores, quorū
 opera miſſus à rege fueras, unū cogitās quomo-
 do ex

do ex dignitate sua & regis obsidioni sine im-
posito, exercitū sine ignominia posset reducere.

Jonathas festum bello Bacchidem compellit inito
cum Iudæis fœdere exercitum abducere. C A I I .

Qua eius uolūtate cognita Jonathas, mi- I. Mac. 9.
sit ad eum nuntios, petēs societatem &
amicitiā inter se & eum fieri, captiuis utriq;
redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificū, &
oblata occasione qua posset non inglorius ob-
sidionē soluere, amicitia eū Ionatha inijt, iure-
iurando interposito, neutrū arma moturū in al-
terum: redditisq; & receptis captiuis, Antio-
chiam ad suū regē reuersus est: nec unquā post-
hac Iudæā cum exercitu repetijt. Jonathas uerò
hāc securitatē nactus, & degēs apud Machmā
oppidum, adhīnistracioni rerum & iuri po-
pulis reddendo operā impendit, & senerē ani-
madueritēs in religionis patria desertores, repur-
gabat suā gentē ab huiusmodi contagionibus.

Alexander filius Antiochi Epiphania regem Deme-
triam bello aggreditur. C A P . I I I .

Anno autē sexagesimo supra cenesimum I I .
Alexander Antiochi Epiphania filius
ueniens in Syriā Ptolemaidē occupauit, prodi-
tione militū qui eam tenebāt praesidio, moresq;
Demetrii oderans, ut parum comis, & superbi
admodum. Inclusus enim in regium quoddam
castellum munitū quatuor turribus, nō procul
suum ab Antiochia, neminē admittebat: &
omissa

omissa reipub. cura degebat in otio per segnitatem, unde graviora etiam odia contra eum exorta sunt, sicui alibi à nobis dictum est. Audita igitur quòd *Alexàder* occupasset *Prolemaide*, eum omnibus copijs contra eum profectus est.

Demetrius missa legatione ad *Jonathan* multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CIIIX.

1. MAC. 10

Misit etiam legatos ad *Ionathã*, invitans eum ad societatem & amicitiam, praenitere *Alexàdram* cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idq; eo facilius, q̃ odia inter se & *Ionathã* intercesserant: cui mandabat ut haberet delectum militum, et arma pararet, reciperetq; *Iddæorum* obsides, quos *Bacchides* in *Hierosolymitanã* arcem incluserat. Talis cōditio cū offerretur à *Demetrio*, *Ionathas* venit *Hierosolyma*, & legit regias literas audiente iam populo quam arcis praesidio: quibus lectis impij & transfuga qui in arce erant vehementer sunt irriti, quòd rex *Ionathas* & exercitum colligere permitteret, et obsides recipere: quos suis quibq; paratibus restituit. Atq; ita *Ionathas* *Hierosolymis* habitabat, suo arbitrata multa in ea urbe reparans: nam & moenia eius insit saxo quadrato exstrui, quo firmitora essent cœra assultus hostium. Quod ubi senserunt q̃ dispersi erant per praesidia, omnes relictis illis receperunt se *Amiochiã*, exceptis solis q̃ *Bethsura* tenebat et arcem *Hierosolymis*: nã horum maxima pars cõstabat

stabat ex Iudeis religionis defensoribus, et ideo
pra metu non sustinuerunt praesidia relinquere.

Alexander maioribus quam Demetrius pollicita-
tionibus & delato pontificatu Ionatham in par-
tes suas traducit.

CAP.V.

Alexander autē cognito quid Demetrius I I I.
Ionatha promiserit, nec ignorās viri for-
titudinē, & quomodo se gesserit cōtra Mace-
donas, tum qualiter nexatus sit à Demetrio
cuiusq; duce Bacchide, apud amicos distitabas,
non posse se eo tempore cōmodiorē socium in-
venire quā Ionathā: qui & virtute sit eximia,
& peculiare odij causas cōtra Demetriū ha-
beas, quod datis vicissim & acceptis cladibus
exacerbatum fueras. Itaq; si idē ipsis videatur,
adesse occasionē inuitādi hominē ad amicitiaē
eumq; id purpuratis quoq; suis probari ani-
madueriret, scripsit talē epistolā. Rex Ale-
xander Ionatha fratri s. Quia iam dudū au-
divimus de fide tua simul, & fortitudine, mi-
simus ad te qui de societate agās, & amicitia:
& nostro suffragio hodie te pontificē Iudeorū
constituimus, & in amicorū nostrorū numero
ascribimus: mitto etiā tibi munera, stolam pur-
puream & coronā aureā, & rogo ut sic bono-
ratus à nobis, nō cedas nobis minus benenolen-
tia. His literis acceptis Ionathas pontificiā sto-
lam induit, in ipso sceno pegia festo, post qua-
driennium exactum à Iuda fratris obitu, cum
nacass

nacasset inserim sacerdotium: moxq; contraxit
 exercitiū, et fabricauit magnū armorū numerū.
 Demetrius uerò hoc cognito multum doluit,
 damnans suā cunctationē, q̄ nō praueniēs am-
 lum eblāditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi
 hanc occasionē, & ab Alexandro arripi pas-
 sus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & po-
 pulo in hanc sententiā. Rex Demetrius Iona-
 thæ & Iudæorū genti salutē. Quoniā seruastis
 nostra fœdera, & sollicitāibus uos inimicis no-
 stris nō accessistis, equidē laudo uestrā fidem,
 hortorq; ut constantes sitis in ea, dignā perce-
 pturi à nobis gratiā. Remittā enim uobis maxi-
 mam tributorū partē: & iam nūc remitto qua
 pendebatis tam mihi q̄ his qui me præcesserunt
 regibus: insuperq; salis pretium & aurū cord-
 narium, & tertiā seminis dimidiamq; partem
 fructus arborei solitā mihi cedere, ab hodierno
 in posterum uobis remitto: simulq; quod in sin-
 gula capita pendebarat ab his qui Iudæā inco-
 lunt, & tres attributas ei toparchias, Samariā,
 Galileam & Peraam, uobis concedo in perpē-
 tuum. Et Hierosolymitanā urbem sacram esse
 nolo, & ius asyli habere, immunemq; esse cum
 suis finibus à tributis atq; decimis. Arcē etiā
 eius permitto pontifici uostro Ionathæ, ut quos
 ipse fidos et amicos probauerit, in præsidio eius
 constituat. Eos quoq; Iudæos qui in re belli ca-
 pii seruissent in nostra ditione seruiunt, in pri-
 stinam

*finem libertatē restituo, ac ne iumenta quidem
 ad angarias adigi permitto. Sabbatis item &
 festis solennibus, & tribus diebus ea preceden-
 tibus immunitatē concedo. Eodē modo Iudeos
 qui in mea ditione habitant, liberos, & sine mo-
 lestia degerē uolo: & quicūq; ex eis mecum mi-
 litare uoluerint permitto, dūtaxat usq; triginta
 millium numerū: idq; ea conditione stipendiorū,
 qua ceteros meos milites. Habebo etiam eos in
 praesidijs & in meo satellitio, & principes eorū
 in antiquorum meorum numero. Permitto etiā ut
 patrys utatur legibus & ipsi & tres attributa
 eis praefectura: utq; pōisici cura sit, ne quis Iu-
 daeus aliud: tēplum praeter Hierosolymitanū re-
 ligionis ergō adeat. Præterea de in singulos an-
 nos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorū
 quindecim millia siclorū argēti, & quod pecu-
 nia superfuerit uestrum esse iubeo: & decē il-
 la drachmarū millia, quae de tēplo accipiebant
 reges, sacerdotibus atq; ministris tēpli remitto,
 ad quos ea pertinere cōpertū mihi est. Quicūq;
 etiā cōfugerint in templū Hierosolymitanū, fa-
 numq; contiguū, sine ob debitā regi pecuniam,
 sine alia de causa, immunes sine ab omni nexa-
 tione, tam ipsi q̄ eorū facultates. Permitto etiā
 ut reparetur templū, & operū sumptus de meis
 pecunijs fieri iubeo: sicut & moenia & turres
 alias aequae de meo nolo aedificari: tum si quae
 sunt loca per Iudeam apta ad struendas arces,*

imponendaq; praesidia, & hac meo sumptibus manentur. Atq; haec fuerunt litera ac pollicitationes Demetrii. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam est mercenario militi, quam equi in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisq; signis sinistrum cornu Demetrii opposita sibi aciem terga coegit vertere: haerentesq; diu fugientium uestigijs etiam castra eorum diripuerunt: ac dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsum imperium persequens, abreptus est in caenum quoddam profundum & transfusus difficile: ubi prolapsus equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatus enim corona confixerunt iaculis: ac ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in alijs commentarijs iam antè demonstravimus.

De templo Dei ab Onia xdficato. CAP. VI.

IIII.

ONias autem pontificis Onia filius qui profugus Alexandria degebat apud Ptolemaum Philometorem, ut iam antè diximus, videns Iudeam vastatam à Macedonibus eorumq; regibus, & sibi aeternam memoriā parare volens, decrevit à rege Ptolemao & regina Cleopatra per

per litteras petere, ut sibi liceat in *Aegypto* instar illius *Hierosolymitani* templi edificare, & in eo *Lenitas* & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autē consiliū cepit fretus maxime propheta *Esaias* uaticinio, q̄ ante D.C. amplius annos prænuntiat fore omnino ut temp'ū aliquando Deo maximo edificaretur in *Aegypto*, idq; hominis *Iudai* opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit *Ptolemao* & *Cleopatra* salem epistolam. Dum in bello strenuam uobis operā nauans cū Deo uarias regiones obirem, animaduerti apud *Cœlesyriam* & *Phœnicē* et *Leontopolim*, quæ est in præfectura *Helio-politana*, alijsq; in locis *Iudas* præter decorū habere tēpla, & ideo male inter eos cōuenire: quod & *Aegyptijs* usu uenit, propter multitudinē templorū & diuersitatē religionū. Et quia locum idoneū inueni apud castrū quod *agrestis Bubastis* dicitur, plenū uaria materia sacrisq; animalibus, rogo ut mihi permittatis templum quod illic est nulli sacratū numini, iamq; collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exstruere ad *Hierosolymitani* illius similitudinē, pari etiam modo & mēsurā, pro salute tua, & regina, atq; liberorū uestrorum: ut *Iudei* qui *Aegyptiū* incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuā concordia, eo accommodatiores fiant tuis usibus. Nam & *Esaias* uates prædixit, q̄ erit domino Deo sacrarium in

Aegyptio, et alia multa de eo loco cecinit. His Onia literis acceptis, rex, & soror eius ac cōmox Cleopatra, declarauerūt suā pietatē per epistolā quā ei rescripserunt. Nam peccatū hoc & prauaricationē legis à se in Onia caput reiecerunt. Sic enim rescriptū habet. Rex Ptolemaus et regina Cleopatra Onia gaudiū. Legimus tuas literas in quibus postulas ut tibi permittamus illud apud Leontopolim praefectura Heliopolitana collapsum templū repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanē miramur, si poterit acceptū esse Deo templū statūū in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniā ais prophetā Esaiam iam olim predixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in dominū. Onias igitur impetrato loco exstruxit ibi templū & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinē, sed minus, & nō peraquē opulentum. Mensurā uerò eius & uasa nūc nō libet repetere, cōmemorata iam ante in septimo belli & captiuitatis Iudaica uolumine. Nec defuerunt Onia similes ipsius Lenita ac sacerdotes, qui illic diuinū cultū frequētarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc tēplo hactenus. Apud Alexandriā uerò inter Iudaos & Samaritas qui sub Alexādro magno Garizitani templi religionē induxerūt, seditio est exorta de sacris ipsorū, ita ut res ad regis cognitionē peruenires:

ueniret: dū Iudei cōtendunt iuxta *Mōysi* prae-
scripta *Hierosolymitanū* templū esse legitimū,
Samarita uerò *Garizitanū*: pronocatūq; est ad
regē & amicorū eius cōcessum, ut ab his causa
audiretur, & utrius partis causidici succumbe-
rent, morte mulctaretur. patrocinebatur *Sama-*
ritis Sabbæus cū *Theodosio*, *Hierosolymitanis*
Iudæis Andronicus Messalam filius, iuraue-
runtq; per Deum & regē, qd ex lege probatio-
nes allaturi essent, & rogauerūt regē ut neca-
ret eum qui iusiurandū nō seruasse deprehēde-
retur. Itaq; rex multis amicis in cōsiliū adhibi-
tis, cōsedit causam aditurus. Iudei uerò q. *A-*
lexandriam habitabāt ualde erant solliciti pro
tuentibus iura *Hierosolymitani* tēpli, agrē fe-
rentes autoritatē antiquissimā et nobilissimā in
orbe tēpli uocari in discrimē. Sed cū *Sabbæus* et
Theodosius concessissent *Andronico* ut prior
diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatē
& religionē, ostēdensq; per cōtinuas pōtificum
successiones sacerdotū usq; in sua tēpora pro-
pagationē, & ab omnibus *Asia* regibus maie-
statē eius loci honoratam donarijs: *Garizitani*
uerò ac si oīno nullū esset, nunq ab his habitā ra-
tionē: his & talib' rōnibus psuasit regi ut de-
cerneret *Hierosolymitanū* esse ex sentētia *Moy-*
sis cōdiū, *Sabbæum* uerò & *Theodosiū* addiceret
supplicio. Atq; hæc sunt quæ *Alexādrinis* *Iu-*
dæis acciderūt *Ptolemai Philometoris* tēpore.

Quod Alexander post mortem Demetrii Ionatham
in summo honore habuit. CAP. VIY.

V.

I. Mac. II

Cæso autē in pugna Demetrio sicus su-
perius dictū est, Alexander assumpto Sy-
ria principatu scribit Ptolemao Philometori,
filia eius nuptiū sibi dari deprecēs, equū esse di-
cens, ut se affinitate dignetur post receptū, sancte
Deo, paternū imperiū, & Demetriū bello deni-
ctum, Ptolemæus uerò libet̃er eius postulatis ad-
missis, rescripsit & gratulari se ei de recepta re-
gno paterno, & filiam collocaturū in matrimo-
nium: iussitq; ut sibi Ptolemæidē occurreret, ad-
ducluro illō filiā, et ibi celebraturo eius nuptias:
subsecutus deinde literas, ad cōstitutum locum
peruenit cū Cleopatra filia, & reperto ibi Ale-
xandro eā coniunxit, addita in dotē auri & an-
genti summa quāta tam potētē regem decuit.
Ad has nuptias uocatus est p̃ literas ab Ale-
xandro et Ionathas p̃sifex, & cū uenisset ad
reges, ampliusq; muneribus utrunq; donasset, ab
utroq; in magno honore habitus est: nam Ale-
xander mutare eū uestē cōgēit, & purpuratum
assidere sibi pro tribunali: mādauitq; suis duci-
bus ut in mediū urbis eo producto, praconis uo-
ce edicerēt, nemini licere accusationē cōtra ho-
minē instituerē, aut ulla in re exhibere ei nego-
tium. Quo factō cū manifestū esset quāti rex
eum faceret, aduersarij qui ad accusandū parati
uenerant, subdixerunt se, ueriti ne ipsis potius
mali

mali aliquid accideret. Tanta autē benivolētia rex hic *Jonathā* profectus est, ut ei primum locum in amicorū suorum numero assignauerit.

Demetrius *Demetrii* filius deūcto *Alexandro* & occupato regno in fœdus & amicitiam *Jonatham* recipit.

CAP. VIII.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto *Demetrius* *Demetrii* filius, acceptis multis mercenarijs militibus a *Lasibene* *Cresensi*, solvens ab ea insula traiecit in *Ciliciam*: cuius rei nuntio *Alexander* vehementer est territus: moxq; ē *Phœnice* properavit *Antiochiam*, ut res eius ante *Demetrii* aduentū in tuto constitueret, interim *Cœlesyria* *Apollonio* *Dauo* duce preposuit. Is profectus cū exercitu *Iamniam* misit ad *Jonatham* pontificem nuntium, rem indignam dicens cum solu pro suo arbitrio vivere non subiectū regis imperio: & sibipsē esse opprobrium, quod eum sub imperium nō redigat. Ne igitur, inquit, in motibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, ut ferro decernamus uter nostrum sit virante præstantior. Ne sis tamen inscius, quod ē singulis urbibus fortissimi tecum militant, affueri semper tuos maiores vincere: quāobrem pronoco te in eum locum, ubi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est nisi tui refugium. His verbis irritatus *Jonathas*, de locis decem milibus militum, una cum *Simone*

kk 4 fraire

fratre profectus est Hierosolymis : et eum peruenisset Ioppen, extra urbē castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui inuis habebāt Apolloniū præsidiū. Ionathā autē oppugnationē instituyente, ueriti oppidani ne per uim caperētur, portas ei aperiuunt. Apollonius uerò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionathā, assumptis tribus equitū, octo peditū millibus Azorū se consulit : & inde profectus lenio gradu uer faciebat. Cumq; uenisset Ioppen, paulū retro cedēs traxit Ionathā in planitiē fretus equitatu, & in eo uictoria spem collocās. Ionathas uerò pgressus insequēbatur Azorū uersus Apollonium : qui ubi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est ut prælium committeret : cumq; nulle equites in insidijs positi fuissent in quodā toruore, ut se Indæis a tergo obijcerēt, Ionathas q̄ hoc maturē sensu nō est territus, sed instructa in laceruli formam acie, hortatus est suos ut utrinq; pugnaret in hostē, à tergo & a fronte adorienti resistendo : cumq; praeliū protraheretur usq; uesperam, data parte exercitus Simoni fratri, insit hunc cum hostium phalange cōfligere, ipse uerò suis mandauit ut obieclis scutis exciperent tela immissa ab equitibus : qui cum hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquā lacerunt, nō enim penetrabant ad corpora, sed obiecla sentorū eū rectitudine, densitate eorū facile repellebantur, & eadebāt irrita. Ibi uerò iaculando

lando à mane usq; post meridiem lassatū hōstem
 animaduertit Simon, phalangē aggreditur, &
 usus egregia suorū opera hōstem coēgit fugere:
 quo niso equites, ne ipsi quidē locū suū tenuerunt,
 sed fessi diuina iaculatione, & uidentes
 nihil amplius spoi suū in peditibus, nullo or-
 dine confusi fugiebant, dissipati per totā plani-
 ciem. Ionathas autē uictos Azotum usq; per-
 sequens, multis casis, reliquos desperata salute in
 templum Dagonis, quod est in ea urbe, cōpulsi
 qua capta eodē impetu, & ipsam & circumui-
 cinos vicinos incendit: ac ne Dagonis quidē reli-
 gione deterritus, & sanū ipsius & quorūq; eō
 cōfugerāt cōcremanis: fuitq; numerus tam eo-
 rum qui exusti sunt, quam qui ceciderūt in pra-
 dio, octo millia hominum. Denictō igitur hoc
 exercitū, ab Azoto profectus ad Ascalonem
 admonuit copias. & cum extra urbem castra po-
 fuisset, prodierūt ad eum Ascalonita cum ho-
 spitalibus muneribus: quibus acceptis, & col-
 landata eorū uoluntate, reuersus est illinc Hie-
 rosolyma, multam secum ducens pradam, quam
 abegit denictis hostibus. Ceterū Alexander
 audito qd nictus esset dux eius Apollonius, si-
 mulabat se laetū, quandoquidē ille prater animi
 sui sententiam aggressus esset Ionathā, amicum
 & socium: & misit ei uirtutis ergō fibulā au-
 ream, quod gestamen solis cognatis regis conce-
 debatur, & Aetaronis roparchiam ei possi-

V II. deſendam in perpetuū addixit. Per idem tempus Ptolemaus Philometor cum naualibus & terreſtribus copijs uenit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriſer excipiētibz ipſius inſſu ciuitatibz uſq; Azorū, ubi obuen-
debatz querimonijs deplorāiūm Dagonis tem-
pli incendium: accuſabantq; populariter Jona-
tham aucto-ē eius iniuriæ, qui & agros eorū uas-
taſſet ferro ac flāmis, & plurimos ciuiū dedidit
exilio, Ptolemæo penē diſſimulātē audiente eorū
querimonias. Jonathan uerō apud Ioppen ei
occurrit, excepit & muneribz & omni hono-
ris genere: deinde cum uſq; Eleutherū flumiū
regē deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. Poſt-
quam autē Ptolemaidē peruenit, minimū abſuiſ-
ſe quin oppreſſus ſit Ptolemaus, Alexandri inſidijs
per Ammonium eius ami- cū appetitus: quibz
detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammo-
nium ad ſupplicium, quod meritu aiebat, pro-
pter ſtru- ctas ſibi inſidias. qui cū non dederetur,
intellexit ipſum Alexandrum earū fuiſſe au-
torem, & cepit eū magno odio proſequi. An-
tiochenos autē iam antea propter eum Ammo-
nium inſenſos habebat, a quo plurimis affec- ti
fuerant incommodis. Non tamen effugit pernam
Ammonius, turpiter ut mulier caſus, dū ami-
ctus ſormineo querit latebras, quemadmodum in
alio diximus cōmentario. Ptolemaus autem af-
ſinitati Alexandri poenitens, & laj aduerſus
Demetr

Demetrium auxilij, abstracta à marito filia con-
fessim ad Demetriū mittit legatos de societate
& amicitia, his cōditionibus, ut data ipsi in ma-
rimonium filia, in paternū regnum eum resti-
tueret. At ille & amicitiam eius & oblatam
coningem perlibenter amplexus est: unus etiam
reliquis erat labor Ptolemao, ut Antiochen-
bus persuaderet Demetrium recipere, alienatis
ab eo propter iniurias à patre eius acceptas.
Perfecit tamē hoc quoq;: nam propter Ammo-
nium habētes exosum & Alexandrum, facile
impulsi sunt, ut eum ex urbe eicerēt. Atq; ita
elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptole-
maus uerò urbē ingressus, & à civibus rex cōsa-
lutatus est, & ab exercitu coactus duo sibi im-
ponere diademata, alterū Asia, Aegypti uerò
alterū. Sed cum esset natura iustus, & nimia po-
tentia minimē cupidus, ad hac prudens, & qui
nōellet Romanis inuidiosus fieri, aduocata An-
tiochēsum cōcione, persuasit eis ut Demetrium
reciperent, pollicitus eum maiore rationem ha-
biturum recentis eorū beneficij, quàm odiorum,
qua illis cum patre eius intercesserant. Se quoq;
affirmavit monstratorem ei fore uita recte insti-
tuenda & administranda Reip. nec passurum
quicquā tenere quod non deceat: nam quod ad
dominationē attineat, cōtentum se esse Aegy-
pti imperio: atq; ita perducti sunt in eam senten-
tiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent.

Cater

Ceterum cum *Alexāder* ducens validū exerci-
tum ē Cilicia inuasisset *Syriam* & *Antioche-*
niam agrū uastaret rapinis atq; incēdijs, occur-
rit ei *Ptolemæus* unā cū genero suo *Demetrio*,
iam enim cōfecta erant nuptia: & uictus *Ale-*
xander cōpulsus est fugere in *Arabiam*. Foris
accidit in eo pralio, ut equus *Ptolemæi* conster-
natus barritu elephanti cum excuteret, prostra-
tumq; aggressi hostes uulneribus in caput insti-
ctis in periculum extremū adducerēt, in ereptus
esset interuentu satellitū: attamen per integrum
quadriduū sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec
loquētes intelligere. *Alexādræ* uero caput *Za-*
belus *Arabū* dynasta recisum misit ad *Ptole-*
mæum, qui die quinta demū respirans à mune-
ribus, et ad se reuersus incūdistimo sibi rumore
simul & spectaculo capitis, ac mortis *Alexan-*
dri, panis animū & oculos: nec ita multo post
exsatiatus gaudio percepit ex inimici interitū
& ipse uitā finit. *Alexāder* autē cognomina-
tus *Peles*, per quinquēniū regnū obtinuit, si-
ue alias indicauimus. *Demetrius* autē cogno-
mine *Nicanor*, regno positus cum esset praua
ingenio, male mulclabat *Ptolemæi* milites, obli-
tus & auxiliij & affinitatis quæ p̄ *Cleopatra* nu-
ptias recēs intercesserat. Illi uero perosi hominis
ingratiitudinem receperūt se *Alexādræ*, ele-
phantis tamen in eius potestate relictis. Interim
Ionathas pontifex coactis ē tota *Iudæa* copijs

aggr

aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Adacedonicū praesidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primū contemnebant conatus Ionata, & satis fiderens loci munitionibus: tandē nocte aliquot scelesti elapsi peruenērūt ad Demetriū, arcis oppugnationē nuntiantes. Qui iratus mouit exercitū ex Antiochia cōtra Ionathā: eumq; peruenisset usq; Ptolemaidē, acciuit eum ad se per literas. Ille nō intermissa oppugnatione, cū senioribus populi & sacerdotibus aurū, argentū, nestem, aliq; xenia deferens uenit ad Demetriū, & hac munificentia mitigauit regis animū: tractatusq; honorifice, cōfirmatus est in pōificatione, quēadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autē eius transfugis fidē non habuit: acruentia rogatus ut pro Iudaea uniuersa tribusq; attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe, & Galilaea, c c c. tantum talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionatha fratri & Iudaeorum gēti gaudium. Exemplū epistola quā scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad nos ut sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudiū. Genti Iudaeorū amicis nostris, & iura amicitiae seruātibus, decreui beneuolentiae gratiam referre: quapropter tres praefecturas, Aspherimam, Lyddā, Ramathā cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudaeam attribuo, & remitto quicquid solebāt ante me reges accipere à sacrificam

ficanibus Hierosolymis, aliaq; tributa pro fructu terra atq; arborū: præterea salinarū uectigal & aurum coronarium, neq; quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur ut huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & deducatur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porro Demetrius uidēs ditionem suam pacatā, & nihil timendū periculi, dimisit exercitum, & stipēdia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secū ē Creta alijsq; insulis collectos adduxerat: quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat; solito ab alijs ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ad subeunda quoties opus esset periculi.

Tryphon Apamēnus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

CAP. IX.

VIII. **E**Am alienationē militū à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamēnus, Diodotus cognomine Tryphon, uenit ad Malchū Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei quā insensī essent Demetrio milites, suasisit ut sibi Antiochum traderet: effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primū difficilē se præbebat, quod nō satis ei fideret: tandem Tryphon euicis assid

assiduis precibus. Interea Ionathas pōtīfex nō
 lens tollere Hierosolymitanē arcis praesidiū, &
 impios irāsugas, reliquosq; qui arcem tenebant
 in ea regione, legatione cū muneribus missa ad
 Demetrium, rogabat eum ut praesidia de Iudae
 castellis eijceret. Qui nō hac tantū in re, sed ma-
 iora etiā gratificaturū se ei pollicitus est, quā-
 primū lenatus esset praesenti bello, per cuius ne-
 gotia nō liceret nūc id facere. Postulabat etiam
 ut pro iure amicitiae mitteret auxilia, quando-
 quidem sui milites ad hostem deficerent: moxq;
 tria millia delectorū militū Ionathas ad regem
 misit. Ceterum Antiochenses exosum habētes
 Demetrium, tam propter ipsius, quā propter
 paternas iniurias, cupiebant eum per occasio-
 nem aggredi: nidentesq; auxilium ei venisse à
 Ionathā, & considerantes breui augendas eius
 vires, nisi maturē praeuenirent, correptis armis
 circūsteterunt regiam aelut expugnaturi, & in-
 tercepto exitu conabantur illum in potestatem
 suam redigere. Qui vidēs populum armatū ho-
 stiliter se impetere, assumpto mercenario milite
 & Iudaeis auxiliariis, cōstixit cū Antiochen-
 sibus, & superans numero cōpulsus est cedere.
 Tum Iudaei receperūt se in tectū regie, et ē supe-
 riore loco missilibus feriebāt populū: quod cū
 rursū facerent propter loci eminentiam, facīle re-
 pulerunt eum à propinquis adibus: & mox in-
 iecto in eas igne, incendium totam urbē perua-
 gatū

gatum est, propter densitatē & difticiorū, quā tota
 ferē constabat ē materia lignea. Antiochenſes
 uerō nō ualentes adibus flagrantibus succurrere,
 in fugā se uerterunt. Tum Iudai de uno recto in
 aliud trāsilientes, multis modis eos inſectabantur.
 Rex autē animaduertens Antiochenos occupa-
 tos in eripiendis liberis et uxoribus, & ideo in-
 termiſſiſſe praelium, per diuerſos angiporus eos
 aggreſſus, multis occiſis reliquos coēgit abiectis
 armis deditionē facere: & conceſſa audacia ue-
 nia, ſeditionē compeſcuit, donatoſq; Iudaeſ pra-
 da quā ex direptionibus parauerāt, & collau-
 dados quaſi autores eius uictoria, remiſit ad Io-
 natham non ſine preclaro uirtutis eorū testi-
 monio: poſtea tamē ingratius apparuit, & non ſen-
 nauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi red-
 deret tributa omnia quae Iudaeorū gens ſolita eſt
 prioribus regibus pendere. Feciſſetq; etiam, ni
 impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatus
 contra Ionatham factū in illum poſitus uertere:
 reuerſus enim ex Arabia in Syria cum An-
 tiocho etiam tū adoleſcēte, diadema eius capiti
 impoſuit: & deficientib⁹ ad ſe omnib⁹ militibus
 qui fraudati ſtipēdijs fuerāt, aperto bello Deme-
 trium adortus eſt: et uno praelio factus ſuperior,
 cum elephāto, tum Antiochenam urbem illi
 ademit, cōpulſo in Ciliciam cedere. Tum An-
 tiochus adoleſcētis miſſis literis & legatis ad Io-
 natham, ſociū & amicu eum nominat, & pon-
 tificat

tificatū ei cōfirmat, concessis & quatuor prae-
 fecturis, quae Iudaorū regioni attribuit fuerant.
 Ad haec aurea uasa & pocula uetustūq; pur-
 pureā, & ius utendi misit ei, nec nō fibulā au-
 reā, cooperto inter amicos primarios. Simonem
 etiā eius fratrem militibus quantū eorum esset
 Tyrū inter & Aegyptium praeposuit, Ionathas
 uerò latus tot collatis in se per Antiochū be-
 neficijs atq; honoribus. & ipse suos legatos ad
 eū simul & Tryphonē misit, amicum se & sociū
 professus, gesturūq; unā bellū cōtra cōmunē ho-
 stē Demetriū, multa de eius ingrati tudine que-
 stus, quod pro beneficio iniuriā sibi reposuisset.
 Cū igitur permissum esset ei ab Antiocho, col-
 lectis etiā ē Syria & Phoenice militibus bellū
 cōtra Demetriū duces gerere, cōfessim profectus
 est ad uicinas urbes & oppida: à quibus hono-
 rificè exceptus, nullis tamen adiutus est mili-
 tibus: & cū Ascalonē uenisset, hic quoq; ab op-
 pidanis cū muneribus ei occursum est, quos &
 ipsos hortatus est, quēadmodū alias urbes Coe-
 lesyria ut à Demetrio deficerēt ad Antiochū,
 & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterēt:
 esse enim multas causas, cur ad hoc consentire
 debeāt: quibus persuasis ut polliceretur auxi-
 lia, ad Gazaos peruenit, ut hos quoq; cōciliaret
 Antiocho: hos praeter spem inuenit portas sibi
 clausisse, nolētes deserire Demetrio parti aduer-
 se se cōiungere: quare Ionathas irritatus est ut
 II & agros

Et agros nascaret, Et urbem conaretur ut cape-
 re: relictaq; ad eius obsidionem parte exercitus,
 cum reliqua manu in njcos sauebat incendijs.
 Tu Gazai videtes praesentem calamitatem ab ho-
 ste, nec ullum interim auxilium a Demetrio, Et spe
 quoq; incertam propter locorum distantiam, satius
 existimauerunt illo omisso necessitati suae consu-
 lere: Et missis ad Ionatham nuntijs recepti sunt
 in societatem atq; amicitiam. Aliquando enim ho-
 mines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit
 utile, cum deberent sapere ante acceptum incom-
 modum, Et ultero potius quam coacti imperata facere.
 Ionathas vero acceptis obsidibus, et missis Hie-
 rosolyma, digressus inde, totam regionem usq; Da-
 mascum obibat. Cumq; Demetrii validus exercitus
 accessisset ad urbem Cadasam, quae propinqua est
 Tyrionum agro Et regioni Galilae, uelletq; Iona-
 tha abstrahere a Syria laetum opem Galilae suae
 ditionis hominibus, occurrit eo propere Simone
 fratre ad Iudaeam praesidium relicto. Is collectis
 quotquot poterat eius regionis militibus, Beth-
 suram oppugnabat, locum totius Iudaeae munitissi-
 mum, Et infestum a Demetrianae factionis homi-
 nibus, ut iam ante diximus: qui cum aggeribus
 simul ac machinis uehementer infestaretur, ue-
 riti ne occupato per uim loco ad unum necaren-
 tur, per nuntium rogabant Simonem, ut sibi liceret
 relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere, Et
 proficisci ad Demetrium. Ille vero data eis in hoc

ut postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocavit presidium. Interim Ionathas in Galilæa motis à stagno Gennesara castris qua primum posuerat, in campū Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demeiriani uerò qui ante unū diē aduentum eius præsenserant, collocatis prius in mōte insidijs, ipsi in cāpo ei se opposuerūt. Quos cōspicatus Ionathas paratos ad praliū, & ipse suos pro tēpore ad certamen instruit. Sed cū a tergo se insidiatores Iudais ostēdisse, uerhi ne intercepti in medio cōtrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut penē omnes Ionathā desererēt in periculo. Soli duces Mathias Apsaloms & Iudas Chapsai cum quinquaginta uirorū fortiū manu permāserunt: qui a desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostium frontē impulerunt, ut territi censurentibus cederēt. Tum uerò illi qui Ionatham deslituerāt, uidentes fluctuantē & inclinā hostiū aciē, reuersi in praliū iam in apertā fugam uersos persequiebantur, donec ad Cedasā uenitū est, ubi intra castra cōpulsī sunt. Ionathas autem egregia uictoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cū omnia sibi ex sentētia, Dei fauore uideret cedere, misit Romā legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mādāta, ut in reuertēdo obiter inuiserēt Licedæmonios, eosq; cognationis admonerēt atq; fœderis. Qui postquam Romam uenerunt, expositis ad senatum

postulatis Ionatha pontificis, quod cuperet renouari foedera, & impetratis qua volebant omnibus, acceptisq; literis commendatiis ad reges Europa & Asia, quod iuius possent iter facere, in reditu peruenierunt etiā ad Lacedaemonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarū exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gentis Iudaorum, & senatus ac populus Iudaorū, Ephoris Lacedaemoniorum senatuiq; & populo fratribus suis Salutem. Si ualeatis, & res uestra tam publicè q̄ priuatim prosperè cedunt, gaudemus: ualemus enim nos quoq;. Superioribus tēporibus perlata ad Oniā pontificē nostrū, ab Ario rege uestro missa per Demotelē epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupide accepimus, et Demoteli atq; Ario omnē exhibuimus beneuolentiā, quāuis iam ante hoc nō ignoraremus, nimirū docti ē sacris nostris scripturis. Quod uerò non prius uos cognatos agnouerimus, ideo factū est, ne uideremur uobis capiēda amicitia occasione praeipere. Interim eo tēpore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinā facientes, etiā pro uestra salute ac uictoria uota nuncupauimus. Et cū multis circūquaque bellis nexaremur, propter uicinorū immoderatas cupidines, tamē nec uos nec alios amicos sollicitādos duximus. Nūc uerò peractō bello, misimus ad Romanos Numen.

menium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad nos dedimus literas, ut renouēi mutuā nostram amicitia. Bene igitur facietis, si nos quoque nobis scripseritis, et significaueritis, si qua in re nobis opera vestra possit esse usui, ad omnia obsequia prout nos habituri. Itaque Lacedaemonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudaorum secta erat, quae de rebus humanis inter se dissentiebant: una Pharisaorum dicta, altera Sadducaorum, tertia Essenorum. Horum Pharisei, quaedam, at non omnia, fato tribuunt: quaedam vero in sua potestate esse aiunt, ut vel fiat, vel non fiat. Esseni vero omnia in fatis potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus praeter fatis decretum accidere. At Sadducei fatum omnino negant, & ex rebus collunt, dicentes nihil fataliter evenire hominibus: et omnia in nostra ipsorum potestate esse, ut iam felicitatis nobis ipsi autores sumus, quod infortunij, si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentius tractabimus in secundo de Iudaico bello volumine.

Porro Demetrii duces volentes acceptae cladis abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham, qui coperto eorum aduentu properè in Amathensem agrum occurrit: nolens enim eos sine impedimento Iudaea intrare. Cumque ad quinquaginta stadia prope hostem

castra posuisset, misit qui res hostiū & munitiones perspecularentur: qui cū explorassent omnia, & quosdā captivos noctū adduxissent, indicātes q̄ ex iproniso hostis uellet eos aggredi, mature omnia cōmunij, dispositis etiā extra castra excubijs, & in armis retinens per totā noctem exercitiū, insuam parato esse animo, etiā si noctū pugnare opus sit, ne quid eos hostiū conatus fallerent. Demetrii uerō duces ne sensere Ionathā pramonitum habebāt inopes cōsilijs, hoc ipso turbati, q̄ uiderent sibi nihil successurum absq; insidijs, nec aperto Marte pares se Ionathā futuros ducerēt. Decreuerūt igitur abire, et relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostē fullerēt, noctū discesserūt. At Ionathas mane castra adortus, postquā deprehēdit inania, cepit fugientes persequi, sed frustra: iam enim trāsgressi flumiū Eleutherū in tuta loca se receperāt. Flexo igitur in Arabiā itinere, & Nabathæis uaslati, abactaq; prada & captiuis abductis, Damascū ueniēs, illic omnia uendidit. Per idē tēpus & frater eius Simon obeūdo totā Iudeā & Palestinā usq; Ascalonem, opportuna loca firmabat presidjs, atq; ita cōmunita regione armis & edificijs, Ioppen contendit: eiq; occupata ualidum imposuit presidium, quod intellexerat Ioppenses uelle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simō reuersi

uerſi ſunt Hieroſolyma. Ibi pōiſſet aduocata in
templum concione populi, ſuaſit ut reficerētur
urbis mœnia, & murum quo templum ſeptum
fuerat ruruſum reficerent, turribuſq; altis addi-
tis munitione redderēt, uſq; alium murum ex-
citarent inter arcem & urbem, atq; hoc pacto
excluderent eos qui arcem cuſtodiebant, & ad
commeatum penuriã eos adducerēt : præterea
ut arces hinc inde per regionem diſpoſitas, ad-
ditis nouis munitionibus firmiores etiã ac tu-
tiores facerent. Qua ſententiã cōprobata ſuffra-
gijs populi, ipſe aſſumpta ſibi manienda urbis
cura, Simoni ut idem in cæteris Iudæ locis cu-
raret, dedit negotium. Cæterum Demetrius tra-
iecto flumine peruenit in Meſopotamiam, no-
lens hanc & Babylonem ſimul occupare, ut po-
tius ſuperioribus ſatrapijs, ſedem belli ibi con-
ſtitueret : uocabatur enim per crebras legatio-
nes ab eorum locorum Græci atq; Macedo-
nibus, pollicentibus deditionem ſi ueniret, atq;
etiã contra Parthorum regem Arſacem au-
xilia. Qua ſpe accenſus properauit ad illos, co-
gitans ſi res aduerſus Parthos ceſſiſſent proſpe-
rè, facile ſe inde exturbaturum Tryphonem è
regno Syria: ut uerò magna alacritate exceptus
eſt ab eius regionis hominibus, collecto ualido
exercitu bellum Arſaci intulit, & ſuperatus
prælio amuſſoq; exercitu, ipſe uinus in poteſta-
tem hoſtium uenit, ſicut alias narrauimus.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus uoluit,
 & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni
 eius fratri bellum infert. CAP. X.

1 X. **T**ryphon autē cognita calamitate Deme-
 1. Mac. 12 try, nō amplius fidus erat Antiocho, sed
 13. cogitabat quonā pacto eo sublato regnū posset
 ipse innuadere, & occupare: nec aliud magis ni-
 debatur abstinere eius cupiditati, quā Ionathas
 amicus Antiocha. Itaq; decreuit illum prius è
 medio tollere, atq; ita demum adolescentē ag-
 gredi: quāobrē ad Bethsan profectus, quæ Græ-
 cis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionathā
 cum quadraginta millibus lectissimorū militū,
 paratū obfistere si quis uim inferre conaretur.
 Videns igitur hominē non imparatū ad certa-
 men, muneribus & conuatiē conatus est ei im-
 ponere, in suis ducibus ut imperata Ionatha
 facerēt, quo magis fidē beneuolētiæ ficta astrue-
 ret, et omnē illi suspiciōē eximeret, atq; ita in-
 cautum opprimeret facilius. Postremò suasisit ut
 dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis
 rebus omnibus: rogabat tamen ut retenta circa
 se modica manu, comitaretur eū Ptolemaidem,
 & acciperet in tutelā suā ciuitatē eam arcesq;
 finitimas, dicens se in hoc uenisse, ut has ei tra-
 deret. Ionathas uerò nihil mali suspicatus, cre-
 densq; uerē & beneuolo animo Tryphonē hæc
 consulere, dimisit exercitiū exceptis tribus mil-
 libus: ex his duo in Galilea reliquit, mille uerò
 secum

secum duxit, Tryphonē profecutus Ptolimai-
dem. Oppidanis uerò urbē confestim ita ut pra-
moniti fuerāt claudētibz, uinū capius est, mi-
liibus eius ad unū contrucidatis: moxq; missa
est in Galilaam pars exercitus, ut & illa duo
nulla nec opina per dolū opprimeret. Sed quia
rumor de Ionatha capto adueniū corū praeue-
nerat, arreptis armis maturē inde euaserūt. Nā
Tryphonis milites non ausi experiri uim, quod
intelligerent paratos pro tuenda uita extre-
mum adire periculum, infecta re unde uene-
rant retro reuersi sunt.

Quod Simoni Iudaeorū gens & pontificatū simul
& copiarum imperium detulit. CAP. XI.

Hierosolymis autē postquā auditū est de Io I. Mac. 13
natha captiuitate, & comitatus eius in-
teritu, ingēs dolor cepit omnes & tāti uiri de-
siderium, qd non sine causa timerēt, ne destituti
eius prudentia simul & fortitudine, infestaren-
tur a finitimis: qui in cā diem metu Ionatha co-
hibiti, tum uidebantur uelut dato signo coeri-
turi, & adducturi Iudaeorū gentē in extremum
salutis periculū nec eos fefellit sua expectatio:
quā primū eum auditū est necarum esse Iona-
thā, undiq; excitatū est in eos bellum: tanquam
nō habentes amplius cuius ductu militare pos-
sem, & rem gnaniter gerere: quin & ipse Try-
phon collecto exercitu, in animo habebat Iu-
daā innadere. Simon autē uidens Hierosolymi-

ianos meum nonorū motuū attonitos, & uolens
 eis cōtra Tryphonis conatus addere animū, cō-
 uocato in templum populo, sic exorsus est ad ees
 uerba facere: Non ignoratis uiri tribales, quā-
 pnaniter ac intrepidē ego & pater ac fratres p
 libertate mortis periculis nos exposuerimus:
 quibus domesticis exēplis excitatus, cū nō nonū
 sit in nōstra familia legibus patrijs & religio-
 ni propugnāda uitam impendere, nullo terrore
 adigi potero, ut uitā gloria praferam. Quapro-
 pter cum nō desit uobis dux paratus pro uobis
 quiduis quantūuis magnū nel pati nel facere, se
 quimini alacriter quocumq; duxero: neq; enim
 ego melior sum meis fratribus, ut uita parcere
 debeā: neq; ita degener, ut quod illis semper uis-
 sum est longē pulcherrimū, scilicet pro religio-
 ne atq; legibus uitā profundere, ipse per igna-
 uitiā subterfugiā: quin potius certū est germanū
 me illorū fratrem egregijs approbare facinoribus.
 Cōfido enim in Deo q̄ p̄enas ab hostibus exi-
 gere dabitur, nosq; unā cū uxoribus & liberis
 ab eorū iniurijs eripere, & insuper tēpli sancti-
 moniā tuā prestare ab illorū impia uiolentia.
 Video enim profanas gētes non ob aliud in uos
 cooriri, nisi q̄ existimāt destitutos ducis promi-
 dētia. His Simonis uerbis accēsa multitudo re-
 cepit animos & fiduciam, & posita formidine
 ansa est meliores spes cōcipere: ita ut uno ore to-
 tus populus acclamauerit, placere Simonē im-
 perium

perium accipere, & in locū fortissimorū fratrum
Iuda ac Ionatha succedere, nunquā enim se de-
treclaturos iussa illius. Itaq; collectis mox o-
mnibus quotquot ex suis ad militiā essent ido-
nei, aggressus est urbē mœnibus cingere, cōmu-
nireq; celsis et validis turribus: quo opere per-
fecto, misit Ioppē unū ex amicis Ionathā Ab-
salomi filiū, iussuū habitatores eius populari-
ter inde eicere, ueritus ne urbē Tryphoni tra-
derent: ipse interim mansit Hierosolymis ad ur-
bis custodiā. Tryphon autē Ptolemaide profe-
ctus cū magno exercitu, uenit in Iudāā ducens
secū nūctū Ionathan: ei Simon occurrit cū suis
copijs iuxta oppidū Addida, suū in monte cui
Iudaorū campi subiecti sunt. Tryphon uerò co-
gnito q̃ Simon Iudaorum princeps sit consti-
tutus, misit ad eū nuntios, & hunc dolo circū-
uenire cupiens: mandabatq; ut si uellet dimittē
fratrē Ionathan, centum argēti talenta persol-
ueret, & cū eis duos Ionatha filios mitteret ad
se obsides futuros, quòd ille dimissus non alie-
natus sit Iudāam à regis imperio: nunc enim
eum tantisper seruari in uinculis, diuū debitā
regi pecuniā redderet. At Simonē rechina eius
non latuerunt: sed intelligens q̃ & pecuniam
perditurus esset, nec fratrē liberaturus, quin &
filios ei⁹ insuper hosti dediturus, tñ timēs crimē
nationē suorū, ne negatus pecunijs et filijs uide-
retur fuisse fratri causa interitus, aduocato in

concionē exercitū postulata Tryphonis ad eos
 retulit, admonitis prius quòd subessent insidia:
 prastabilis tamē esse & pecunias et filios mittere,
 q̄ cōtempnis Tryphonis cōditionibus suspici-
 onem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit:
 atq; ita placuit & Ionatha pueros mitti & pe-
 cuniam. Quibus acceptis Tryphon nō seruauit
 fidem, nec amisit Ionatham, sed cū exercitū
 peragrabat regionē, uolēs per Idumaeam ascen-
 dere Hierosolyma, peruenitq; usq; Dora Idu-
 mae oppidum. At Simon cum perpetuo con-
 sectabatur, castra castris illius opponēs. Interim
 qui in arce erāt urgētibus Tryphonē ut prope-
 rē sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse
 equitū, quasi eadē nocte uenturus Hierosoly-
 ma: sed quia per eam noctē multa nix delapsa
 uiam operā difficilem maximē equis reddide-
 rat, irritū factum est eius propositum, & mo-
 ris inde castris, in Cœlesyriam redijt properē: obi-
 terq; in Galaditica regione interfecit & sepul-
 cro Ionatha, ipse Antiochiā se contulit. Simon
 autē a Basca oppido fratris ossa in Modim &
 paternū sepulcrum transtulit, publico luctu ho-
 norati: ubi amplissimū monumentū exstruxit
 patri simul & fratribus suis ē marmore polito
 & candido: excitato enim in latē conspicuam
 celsitudinē, porticus circumdedit & columnas
 singulas ē singulis lapidibus, opus admiratione
 dignissimū: ad hac pyramides septē parentibus
 & fra

Et fratribus cuiq; unā crexit, mira tā magni-
 tudine q̄ pulchritudine, quæ durat usq; ad no-
 stra tēpora: tāta fuit Simonis cura, ut Ionathas
 ceteriq; domestici q̄ magnificentissimo sepul-
 chro essent cōditi: qui defunctus est, exacto pon-
 tificatus simul Et imperij anno quarto. Cuius
 successor Simon cōstituit suffragio populi, pri-
 mo sui principatus anno suis immunitatē tri-
 butorum peperit, quæ hactenus Macedonibus
 erant soliti pendere: idq; accidit post annū cen-
 tesimum septingentesimū ex quo Seleucus Nica-
 nor Syria regno potitus est. Tanto autē in hono-
 re apud populū fuit Simon, ut tam in priuatis
 instrumentis q̄ in scripturis publicis adycterā,
 actū esse anno primo Simonis Iudeorū ethar-
 cha optimē de gēte sua meriti: nam huius prin-
 cipatu res eorū magnis accessionib⁹ auctæ sunt,
 Et multas de finitimis hostibus retulere victo-
 rias. Denastravit enim Gazarā, Et Ioppen, Et
 Iamniā, expugnataq; Hierosolymorū arce solo
 eam aquavit, ne posthac esse posset hostibus re-
 ceptaculum, ne' ne inde urbi aliquod inferretur
 incōmodum. Quo factō visum est ei opere pra-
 mium, si mons quoq; in quo sita fueras cōpla-
 naretur, ut solum tēplum emineret: effecitq; id
 cōmemoratis pro cōcione malis quæ a prasidia-
 rijs in eam diē Iudei passi fuerāt, quæq; etiā in
 posterum ferre cogerentur, si externus aliquis
 princeps ei loco imponeret prasidium: adeoq;

peruen-

permotus est eius exhortatione populus, ut non intermisso per triēniū neq; die neq; noctu opere, tandē ad planiciē cum locū indefesso labore per uices sibi succedētes redegerint, atq; ita nihil reliquerint quod obstarēt quo minus templum omnibus in urbe locis esset longe celsius.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

X. *Mac. 15* **N**ON multo autem post quā Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquā eius tutelā suscepit: sparsōq; rumore, q̄ inter exercēdū se esset extinctus, per intimos amicos sollicitauit milites magnis pollicitationibus, ut sibi regnū deferrēt, captum à Parthiis Demetriū dictitans, Antiochū uerò fratrem sibi potiretur imperio, ultorem fore defectionis quā fratrem eius deseruerim. Illi adducti in spem maximā, quasi ditādi hoc principe, imperiū ei continuo deserūt. Tum uerò adeptus iam concupiscentiam potestatis, nō amplius dissimulare prauum ingenium ualuit, quod priuatus regere conatus est, quō magis animos hominū sibi conciliaret: quam primū enim rex declaratus est, absq; persona Tryphonē agere cepit, id quod aduersariorum partibus nō mediocriter profuit. Milites enim perasī eius mores defecerunt ad Cleopatram uxore Demetrii, quā tum in Seleuciam sum

eum liberis se incluserat. Et cū Demetriū frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugiū suū & regnū ei offerens: fecit autē hoc partim amicorū suāsu, partim q̄ timeret ne quidā Selencenses urbē Tryphoni traderēt. Quò postquā venit Antiochus affluēte ad eum quotidie multitudine, & crescētibz viribus, bellū Tryphoni intulit: quem pralio uictū eiecit ē superiore Syria, & usq; Phœnicē persequēs, cōpulsū in Doram castrū munitissimū obsidione cinxit. Misit etiā legatos ad Simonē Iudaorū pontificē, qui de amicitia & societate agerent: qui & postulata eius libēter admisit, & mox misso cōmeatu ac pecunijs ad oppugnātes Dorā milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. At Tryphon elapsus ē Dora cū per fugisset Apamiam, urbe vi capta interfectus est, triennio postquā regno positus fuerat. Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebas dux regius ē Iudæa profligatur. C. A. XIII.

Ceterum Antiochus ab innatā auaritia beneficiorū immemor, traditis amico Cendebao copijs, misit eū ut uastata Iudæa Simonē in potestātē redigeret: qui audita eius iniquitate, quāuis iam senior, tamē indignitate rei permotus, inueniliter hosti cum exercitu se obuiam: pramissisq; cum fortissimo quoq; filijs, ipse

ipse cum reliquis copijs subsequetur diverso itinere: positisq; compluribus locis inter angustias insidijs, nusquam nõ rem gessit ex sententia: & n̄ omnibus congressibus factus superior, reliquum uite in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuulio per dolum occisus est. CAP. XIII.

XIII. **I**s per octo annos Iudeis præfuit, postremo in
 1. Mac. 10 **I**nnuicio casus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui uxore etiã eius & duobus filijs cõprehensis ac cõiectis in uincula, misit quosdã ut tertium quoq; Ioannẽ (cui & Hircano fuit nomen) interficerent: adolescens autẽ hoc præsentiens matrem in urbẽ refugit, fretus favore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulq; odio quo Ptolemæũ prosequeretur populus. Is enim nolentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod iam Hyrcanum receperat. Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.

XIIII. **I**lle igitur recepit se in quandam arcẽ supra
 1. Mac. 16 **I**hierichuntã suam, quæ Dagon dicitur: Hyrcanus uerò accepto paterno pontificatu, & saceris operatus, ciam litatũ esset eduxit cõtra Ptolemæum exercitũ: & oppugnãdo locum cetera quidem erat superior, uinceretur autẽ sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia: hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris

flagris cadebat in loco omnibus conspicuo, minitans se precipitaturum eos nisi frater ab oppugnando desisteret. At ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu clanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus daret operam ut redactum in potestatem inimicum afficeret poena, & ulcisceretur homines sibi natura coniunctissimos: gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus vero talibus uerbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quam primum uerberari & lacerari matrem uidebat, refrigescere statim oppugnationis ferox, et uincebatur filius maternis affectibus. *Historia-*
Camq; hoc pacto traheretur diutius obsidio, cum Bi-
 superuenit annus ille quo solene est Iudaeis ces- blicarum
 sare ab operibus, recurrente anno septimo: atq; finis.
 ita liberatus a bello Ptolemaeus occisis Hyrcani
 matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Corylam, qui tum apud Philadelphenses
 inuaserat tyrannidem.

Quod Antiochus cognomento Plus ducto contra
 Hyrcanum exercitu, placatus ccc. talentis foedus cum eo iussit.

C A P. XVI.

Antiochus autem memor incommodorum quae xv.
 a Simone acceperat, Iudaeam aggressus est.

III

ex quo

ex quo regnare coeperat anno quarto, principatus vero Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimam Olympiade: nastratūq; agris Hyrcanū in urbem ipsam cōpulit, eam septenis castris cum cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatē mœnium & virtutē propugnaculorum, accedente etiā aquarū penuria, cui tandem sub occasum pleiadis delati imbres fuerūt remedio. Postremo ad septentrionalē muri parietē, quā pluviosior erat aditus, excitatis centum turribus quas surgebāt usq; tertiā consignationē, impositisq; in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: dupliciq; fossa longa simul & lata cinctis Iudaeis praelusit omnē exitū. Illi cōtra crebro excursantes, si forte negligentiū custodiri castra offenderent, afficiebant hostē clade aliqua: q̄ si paratos ad resistendū inuenirēt, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcanus autē postquā cognovit sibi obesse suorū multitudinē, q̄ inutiliter absumerētur ad viā necessaria, secretā infirmiorē urbē eiecit extra mœnia, solis retentis q̄ ob vigorem aetatis ad pugnam erat idonei. Antiochus autē exclusos neq̄uebat progredi, ita ut miserabiliter oberrantes mœnibus cōficerētur inedia: sed cum supervenisset festū scenopegia, miseratione suorū rursus in urbē recepti sunt. Rex etiā rogatus ut gratia festi inducias septē dierū concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc cōcensu vicissim misit magnificē, tauros

tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea
quā argentea referta omne genus aromati-
bus: et exercitui praeiit epulū, longe diuersus ab An-
tiocho Epiphane, q̄ capta urbe porcos super al-
tari mactauerat, & in re carniū illarū templum
asperferat, uiolatis Iudaorū legibus simul & ce-
remonijs: unde acerbissima exorta sunt eius gē-
tis cōtra eum odia. At hic Antiochus pro-
pter religionē Pius cognominatus est ab omni-
bus. Hyrcanus uerò cognita eius aquitate &
pietate delectatus, legatos ad eū misit, rogantes
ut liceat sibi patrijs uiuere legibus. Tum rex
repulsis qui suadebant internecione delendam
gentē infociabilē, & discretā instituto à reli-
quis omnibus, & approbata Iudaorū pietate,
imperauit ut obseſsi arma sibi iraderēt, & ue-
tigalia Ioppes caeterarūq; extra Iudeam ur-
biū concederent, & insuper praesidiū recipe-
rent, promittens pacē eis se daturū his cōditio-
nibus. Assenserūt illi ad omnia, excepto pra-
sidio, q̄ uitarēt exterorū cōsuetudinē: quod ne
reciperēt maluerūt regi dare obsides & D. ta-
lenta insuper: quorum C. C. C. mox representata
sunt, & inter obsides fuit etiā ipſius Hyrcanī
frater: deiecta q; mox lorica quae imposita erat
mœnibus, soluta est obsidio. Caeterū Hyrcanus
aperto monumēto Davidis, qui olim regum o-
mnīū fuerat diuissimus, tria millia talentorum
inde protulit: quibus pecunijs fretus primus

omnium cepit externū militem alere: & inito cum rege fardere, exceptū in urbē cum exercitu tractavit liberalissimē: quin & profectū in expeditionē Parthicā secutus est una cū auxilijs. Testis est nobis Nicolaus Damascenus, sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycū fluvium, ubi Indatem Parthorū ducē profligaverat, haesit ibi per biduū ad preces Hyrcani Indai, q̄ in id tēpus fortē quadā Iudaorū festinitas incurrerat, per quā nō licebat eis iter facere. Et verū est quod ille scripsit: nam p̄tercoste instabat post sabbatū, quo tempore nostrū iter facere nefas habetur. Deinde cū Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo pralio vitellus & vitam simul amisit et exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Dimearius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antē in alijs commentarijs diximus.

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

XVI. **C**eterū Hyrcanus audita morte Antiochi, cōfestim ad urbes Syria duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturū se eas vacuas propugnatoribus. Medabā igitur nō sine labore sexto demū mēse ni cepit: deinde Samegam cū vicinis oppidis, & insuper Sicima atq; Garizim cū gēte Chusaeorū quae accolebat tēplum instar Hierosolymitani exstructū permisso Alexandri à Sanaballetē duce in gratiā generi

neri ipsius *Manassis*, qui fuerat frater *Iaddi* pontificis, ut antè dictū est: incidit autē huius tēpli desolatio post annū C. C. *Hyrcanus* uerò etiā *Idumaea* urbes cepit, *Adora* & *Marissam*, subiugatisq; omnibus *Idumaeis* edixit ut circūciderentur, nisi mallerent ē proprijs pelli sedibus: at illi amore patriæ admiserūt & circūcisionē & reliquā iuxta *Iudaicos* ritus uiuēdi formam: atq; ex eo primū tēpore inter *Iudaos* cēseri cœpsi sunt. Caterū *Hyrcanus* pontifex renouaturus cū *Romanis* amicitia, misit legatos ad senatū: ubi recitatis eius literis amicitia impetrata est his conditionibus. *Fanius M. F. Pr.* indixit senatū in campū V I I I. Id. *Februarias*, presente *L. Manlio L. F. Mentina*, & *C. Sēpronio C. F. Falerna*, propter eas res quas legati retulerunt, *Simon Dosuhei*, *Apollonius Alexandri*, *Diodorus Iasonis*, uiri honesti ac probi, missi à populo *Iudeorū*: q; etiā egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cū pop. *Rom.* & de negotijs publicis, ut *Ioppe* & portus, *Gazara*q; & fontes atq; urbes reliquæ p̄ *Antiochū* ablata præter senatus decretū, restituant hæc omnia: neue militibus regijs liceat p̄ regionē ipsorū aut subditorū iter facere: & ut eo bello per *Antiochū* attētata præter decretū senatus fiat irrita: usq; legati à senatu missi, curēt reddi quicquid *Antiochus* abstulerat, & pretiū agrorū æstimēt q; eo bello nastati sunt: & ut litera cō-

mendatitia legatis dentur ad reges & liberos
 populos, quo tutius possint veneri in patriam.
 Quibus de rebus visum est senatui renouare so-
 cietatē & amicitia cū uiris bonis, & missis à
 bono atq; amico populo. De literis autē scribē-
 dis respōsum est cura futurū senatui, q̄ primū ab
 alijs negotijs uacauerit, & daturū operā ne ul-
 la posthac eis infiratur iniuria, mādaturūq; est
 pratori Fanio, ut ex publica pecunia legatis nu-
 meraret uaticū, quo cōmodius se referre possēt
 in patriā: atq; ita publico sumptu legatos pra-
 tor domū remisit, cū cōmēdatitijs ad eos p̄ quo-
 rū loca erāt trāsire. Et Hyrcani quidē ponti-
 ficis rerū status hic fuit. Demetrius autē rex cu-
 piens bellū Hyrcano inferre, opportunitatē non
 habuit, inuisus ex aequo tam Syris q̄ militibus,
 propter mores improbos, ita ut miserint ad Pto-
 lemaeum Physconē, rogātes ut aliquē ex Seleuci
 genere eis daret, quē possent regē sibi cōstitue-
 re: cūq; is misisset Alexandrū Zebinā, cōmisso
 pralio Demetrius uincitur, et refugiēs è pugna
 ad Cleopatram uxorē in Ptolemaide, exclusus est
 ab ea: delatusq; inde Tyrū ab inimicis capit̄, et
 diu miserē nexatus, tandē interficitur. Ale-
 xander autē regnū adeptus foedus ferijt cū Hyr-
 cano pōtifice, deinde petitus bello ab Antio-
 cho Grypo Demetriū filio, in pralio casus occu-
 buit. At Antiochus regnū Syria cōsecutus nō
 ausus est expeditionē contra Iudaos suscipere,
 audito

XVII.

audito q̄ frater ipsius germanus, eodē nomine dictus Antiochus, copias cōtra se apud Cyzicū colligeret. Quapropter nihil in Iudaeos mouens, decreuit parare se cōtra fratris aduentū, cognominati Cyziceni, eo q̄ in illa urbe educatus su: patre autē genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est: acciderat enim ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterū nubret, sicut aliās diximus. Porro Antiochus Cyzicenus ubi peruenit in Syriā, multis annis cum fratre cōflatus est. Hyrcano interim per totū illud tēpus agente in pace cōtinua: mox enim post Antiochi cadē defecerat à Macedonib⁹: iamq; nec ne subditus, nec ut amicus ullā illis ferebat opē amplius: sed maximis successib⁹ res eius aucta sunt Alexātri Zebina tēpore, & maioribus etiam regnātibus his duobus fratribus: bellū enim quo se atterebāt mutuò, occasione Hyrcano praeiuit, ut securè frueretur Iudaeae prouētibus, & ingentem pecuniarū uim inde cōgereret. Et Cyziceno uastante fratris regionē, non dissimulauit et ipse quid moliretur: uidensq; Antiocho nihil esse ab Aegypto praesidiū, sed iam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex cōtinuis inter se certaminibus, utrunq; facile despectit.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritidis auxilium ferens uictus aufugit. CAP. XVIII.

Quapropter duxit exercitū ad Samariam urbem munitissimā, quae q̄ nunc Seb-
 m m 4 uoce

nocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus: hanc adortus oppugnabat nullis parcēs laboribus, insensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudaeorū & socijs, sed Syria regi subditis. Cum itaq; urbē fossa & duplici muro cinxisset per LXXX. stadia, obsidionē praefecit filios Antigonū & Aristobulū: quibus urgētibz & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritae, ut coacti uesci cibis insuetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opē implorauerint: q̄ cum uenisset properē, niētus est ab Aristobuli militibus: & insequētibz cum fratribz usq; Scythopolim, agrē euasit: ac illi reuersi cōtra Samaritās rursū eos cōpellunt intra mōnia, & cogunt iterū ab eodē Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemao Lathuro circiter sex armatorū millibus, quos ille inuita matre & tāum nō imperio per eam deturbatus miserat, primū uagabatur p̄ ditionē Hyrcani latrocinabūdus cū Aegyptijs, nō audens quidem aperto Marte decernere, q̄ esset impar uiribus: existimās tñ se uastādis agris effecturū ut Hyrcanus obsidionem Samaria solueret. Sed postq̄ multos ē suis anisus exceptos hostiū insidijs, profectus est inde Tripolim, Callimādro et Epicrati ducibus demandato bello Iudaico: ex his Callimander audacius q̄ prudentius cū hoste cōgressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autē pecunia corruptus, Scythopolim & alia

Et alia quadā oppida manifestē Iudeis p̄didit,
 nec quicq̄ Samaritis obsessis p̄fuit: atq; ita Hyr-
 canus integro anno in oppugnatione exacto, nō
 comētus urbē capere, etiā solo eam aquavit, in-
 ductis illō torrētibus; quorū elunie ita cūcta for-
 data sunt, ut ne negligiū quidē superesset eius op-
 pidi. Incredibile autē quiddā narratur de Hyr-
 cano p̄tifice, dignatū eum esse divino colloquio.
 Fertur enim q̄ illa ipsa die, qua eius filij cōse-
 ruerunt cū Cyziceno praliū, p̄tifer ipse solus in
 templo odoramēta adolēs uocē audierit, nūcian-
 tem filiorū recentē de Antiocho uictoriā: idq;
 mox progressus renūciavit multitudini, et paulō
 pōst certius cōprobatū est eius oraculū. Et Hyr-
 cani quidē res gestae sic se habuerunt. Accidit
 autē hoc tēpore ut nō Hierosolymis solū, sed et
 apud Alexandriam reliquamq; Aegyptū et
 Cyprum fortuna aspiraret Iudaorū successibus.
 Cleopatra enim regina à filio Ptolemeo Lashu-
 ro dissidēs, copijs suis duces p̄posuit Chelcias
 et Ananiā filios Onia q̄ tēplum in Heliopoli-
 tana p̄fectura edificauerat Hierosolymitano
 simile, ut aliās diximus: ex horū sentētia regina
 gerebat oīa, sicut et Strabo Cappadox testatur
 his uerbis: Pleriq; enim q̄ prius nobiscū uenerūt
 in Cyprū, qui uē pōst à Cleopatra illō missi sunt,
 confestim deficiebāt ad Ptolemaum: soli uerō ex
 Onia factione Iudaei cōstanter manserūt in offi-
 cio, eo q̄ ciues eorū Chelcias et Ananias apud
 mm s regin

reginam essent in pretio. Hac Strabo. Hyrcano
 autē apud Indeos felicitas inuidiam peperit, sed
 precipue Phariseorum secta male ei nolebat, de
 qua supra mentionem fecimus: tanta autē eorum
 auctoritas est apud populū, ut etiam si regi oblo-
 quantur aut pōtifici, fidem tamē eis vulgus ha-
 beat. Horum discipulus ē Hyrcanus fuerat, in
 primis charus huic hominū generi: quos cū ali-
 quando uocasset ad cōuinium, et accepisset co-
 miter, postquam animaduertit eos exhilaratos,
 sic illos affatus est: Scire eos suam uolūtatē, q̄
 nihil magis cuperet quā iustus esse, et omnia
 iuxta Dei placita facere, quēadmodum et ipsi
 doceant: attamē si quid in ipso desiderarent, et
 aliqua in re à iustitia præscriptis aberrantē de-
 prehenderent, officij illorū esse, ut admonitione
 corrigant: cum uerō omnes eius uirtutē compro-
 barent, uehementer gauisus est eorū testimonio.
 Tandem unus ē cōiuiis Eleazarus, uir malus et
 seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere
 audire ueritatē, si uis esse iustus abdica te pon-
 tificatū, et cōtēntus esto principatu populi. Illo
 uerō causam rogante cur ita hoc postularet:
 Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus,
 matrem tuam captiuā fuisse, regnante Antiocho
 Epiphane. Falsus autem erat is rumor, et ideo
 grauiter his uerbis Hyrcanus offensus est, nec
 minus Pharisei ceteri. Tum Jonathan quidā ē
 Saduceorum secta, qua est Phariseis contraria,

precip

*præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de cõmuni
Pharisaorũ sententia cõnitium Eleazarum:
quod si dubium nideatur, manifestũ fore inter-
rogatis illis qua pœna hominẽ dignum cẽseant.*

*Quod postquã Hyrcanus rogavit, dicens ex
pronuntiata ab illis sententiã se cogniturum, at
ex eorũ consensu factũ sit sibi cõnitium, & illa
satis putarẽ si vinculis castigaretur & verbe-
ribus, & iniquum nideretur capite hominẽ ple-
cti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus ele-
mens sit in animadversionibus: vehementer ex-
acerbatus est, quasi iam cõperitum haberet, eos
esse auctores opprobriata sibi generis infamia.
Nec destitit Ionathas furens calcar addere, in-
stantũ ut deseris Phariseis ad Saduceos defice-
res, & abrogatis illorũ constitutionibus earum
observatores pœnis afficeret: atq; hinc factũ est,
ut et ipse, & eius filij parum gratiosi apud nul-
lum fuerint: quẽadmodum aliãs opportunius
dicetur. Nunc enim indicandũ est, quod multas
constitutionũ à maioribus per manus acceptas
Pharisei tradiderint populo, quæ non sunt scri-
ptæ inter leges Mosaicæ: & ideo Saducei his
autoritatẽ abrogant, dicentes oportere eas tan-
tum servari, quæ scripto continentur: atq; hinc
magna inter utrosq; exorta est cõtrouersia, dum
ditiores stant à Saduceorum partibus, Pharisei
cætera multitudinis nituntur fauorib⁹. Sed de his
duabus sectis et Essenorũ tertiã satis docuimus*

in 11. de Iud. bello volumine. Hyrcanus autē seditione sedata, & post hāc exacta vita feliciter, elapsusq; uno & XXX. annis eius imperij morit̃, relictis quinq; filijs superstuitib⁹, tribus maximis à Deo habitus dignus honorib⁹, principatu gentis Iudæorū, et pōtificatu, & ppheta: fruebatur enim diuinis colloquijs: unde tantā nactus est futurorū præsentiā, ut prädixerit duos maiores natū ē suis liberis, nō diu fore paterni principatus cōpotes: quorū exitium operapretiū est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinitio.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit. C. XIX.
DE functo enim eorū patre, Aristobulus natu maximus uoles principatū in regni formam uertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos & menses tres ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad priſtinas sedes postliminio reuersus est: cumq; fratrem suum secundū Antigonū amaret, in societate dominationis eū assumpsit, ceteros uerò in uinculis habuit: matrem etiam cōiecit in carcerem principatus amulā (nā illam Hyrcanus dominam rerū reliquerat) atq; eò crudelitatis processit, ut fame necaret in uinculis: post matrem uerò interfecit fratrem quoq; quē præ alijs diligere uidebat, et in regni societate admiserat, alienatus ab eo per calūnias, quas primo quidē reiecit, partim q̃ eum diligeret, partim q̃ per inuidiam cōfictas putaret. Sed cum aliquādo An-
 rigon

igitonius magnificè reuerteretur è bello, quo tem-
 pore populus solenne scenopegia festū celebrat,
 accidit ut Aristobulus agrotās decūberet, fra-
 ter uerò interfuturus sacris splēdidissimè orna-
 tus in templū ascenderet cū armatorū comitatu,
 potissimū pro salute regis uota facturus. Tum
 hi quibus studiū erat excitare inter fratres discor-
 diā, nacti occasione è rebus prosperè gestis An-
 tigonē et pōpa quā adornauerat, uenerūt ad re-
 gem & omnia exaggerauerūt, dicētes hac iam
 esse supra priuati hoīs conditionē, & affectati
 regni manifesta indicia: aiebantq; uenturū bre-
 ui cū ualida armatorū manu ad occidēdum re-
 gem, q̄ stultū existimet cū regno solū potiri li-
 ceat, cōmunicato honore contentū esse. Aristobu-
 lus autē quamuis nō omnino huī credere, ta-
 men prospiciens quō posset & suspitionē uitare,
 & securitati suā cōsulare, collocauit satellites in
 loco quodā obscuro & subterraneo (decūbebat
 autē in turri quae pōst mutato nomine Anto-
 nia dicta est) mādauiq; ut siquidem sine armis
 frater ueniret, nemo eū attingeret: q̄ si armatus
 aduētare, ut trucidaretur: pramissit tñ ad eum
 qui rogaret ut inermis ueniat. At regina et re-
 liqui infidiatores, persuaferūt nūtio ut cōtraria
 diceret, audisse fratrem q̄ armaturā eximiam sibi
 comparasset, cupereq; ita armatum cōtemplari.
 Antigonius uerò nihil mali suspicās, & fretus
 fratris benenolētia, ita ut erat cū tota armatura
 uenit

venit ad Aristobulū, contemplandā se prae-
 turus: cumq; peruenisset ad turrim Stratonis,
 quā valde obscurus erat transitus, à satellitibus
 interfectus est. Huius autē casus facile ostendit
 quantū possint liuor & calumnia, & quā sint
 efficaces ad subuertēdam etiam naturālē bene-
 uolentiam. Id illud maximē admirari dignum
 est, quod Iudas quidā, cuius prae-dictiones nun-
 quā se fellerunt, natiuitas est. Is cum uideret
 Antigōnū accedentē ad templum, apud disci-
 pulos qui eum ob hāc scientiam affectabantur
 exclamauit, poenitere se iam uita, quādoquidem
 eius uanitatē coargueret incolumis Antigonus,
 quē ea die apud Stratonis turrim moriturū pra-
 dixerat: quoniam locus ille abesse d. C. stadijs, &
 dici pars maior exacta esset: atq; ita periculum
 esse ne mētiatur suum oraculum. Ad hūc mo-
 dum sollicito nūtiatur Antigōnū casum ad cel-
 lam subterraneam turris, quae & ipsa Stratonis
 uocabatur, sicut & illa maritima quae post Ce-
 sareā nominata est: quae ambiguitas uicem per-
 turbauerat. Aristobulum autē continuo cepit
 fraterna necis poenitētia: quae res morbū eius ag-
 grauauit, dum factū suum cōtinenter detestare-
 tur, ita ut postremō crescentibus doloribus san-
 guinē uomeret. cum quidā ē ministris efferens,
 diuina opinor ita uolente prouidentia, prolapsus
 in eo ipso loco effudit, q Antigoni cadis cruenta
 habebat uestigia: quo facto ingens eorū qui ui-
 derant

derat clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita ut clamoris causam sciscitaretur Aristobulus: omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quod natura ita comparatum sit, ut suspecta nobis sine qua dissimulatur silentio. Tandem ubi minis ac terroribus expressit ne faterentur veritatem, conscientia graviter ictus animum plurimas effudit lacrymas: et gemitum ex imo pectore ducens, Ergo non latei Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quam tam cito reposcor poenas cognati sanguinis. O corpus impudens quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atque ita parentare oppressis per nefas et parricidium? nix ea factus erat, cum exhalavit animam, uno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Gracorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iuraa, magnaque eius parte attributa ad Iudaea limites: cuius habitatores comminatione exilij coegit circumcissionem ceterosque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura aquus erat et modestus, ut attestatur Strabo ex autoritate Timagenis, sic dicens: Hic vir aquus fuit, et Iudaeis multis in rebus commodatus nam et ditionem eorum auxit, et partem Iuraeorum eis attribuit, denique circumcissionis sedere.

Alexandri Iudaeorum regis res gestae. CAP. XX.

Post

XIX. **P**ost Aristobuli obitum Salome eius uxor,
 quā Graci Alexandrā nominant, solutis
 eius fratribus, quos ipse ut diximus uinxerat:
 Iannem, qui & Alexāder est, regē constituit,
 atque ceteros pracedentē atq; modestia: cui acci-
 dit ut mox natus exosus patri factus sit, nec un-
 quam dū ille uineret in eius conspectū admissus:
 eius odiū causam serūt hāc: Cum aliquñ in somnis
 ei Deus apparuisset, rogauit de successore, soli-
 citus de Aristobulo et Antigono quos praeca-
 seris diligebat fratribus. Sed cum Deus huius ef-
 figiē designasset, cōtristatus q̄ u in omnes fortu-
 nas esset successurus, in Galilaea educari eū no-
 luit. Sed oraculi fidē eūctus approbanis. Poitius
 enim hic regno post defunctū Aristobulū, alie-
 rum fratru insidiantem sibi, interfecit: alterum
 comensū priuata & otiosa uita, in honore ha-
 buit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi
 uisum est cōducere, ad Ptolemaidē duxit exer-
 citum: & cum prosperē pugnasset, uictos intra
 moenia cōpulit, eosq; obsessos oppugnare ador-
 tus est. Sola enim ē maritimis Ptolemais & Ga-
 za expugnāde supererant, & prater has Zoil-
 lus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim &
 Dora occupauerat. Sed cū Antiochus Philo-
 metor et frater eius Antiochus Cyzicenus mu-
 nis cladibus suas uires attererēt, nihil presidij
 ab eis expectandū erat Ptolemaidē sibus, uerum
 Zoilus tyrannus cum ijs quos alebat militibus
 eorum

eorum quoq; dominationi propter discordiam regū inhians, nōnihil opis attulit. Nā reges negligere videbātur illorū periculū, athletis similes, quos cū defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per intervalla se ad instaurādū certamē refouēt. Supererat una spes ab Aegypti regibus, & Ptolemaeo Lathuro, q̄ à matre Cleopatra è regno eiectus Cyprū obtinebat: ad hūc igitur missis legatis, orabāt ut auxilio ueniēs ex Alexandri manibus periclitātes eriperet: q̄ cū ei spem fecissent q̄ delatus in Syriā habiturus esset Gazeos & Ptolemaidēs in suis partibus, simulq; Zoilū & Sidonios, multosq; alios adiuturos, elatus promissis nauigationē parabat. Interim Demetrius q̄ plurimū apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidēsi bus ut mutarēt sentiētiā, cōducibili⁹ dicēs incertiā cū Iudais belli aleā subire, q̄ in certissimā seruitutem accito domino se dedere, & insuper non praesens solū bellū sustinere, sed maius etiam ab Aegypto imminens. Cleopatram enim non permissurā Ptolemaū uires sibi parare è uicinia, sed cōtra eos uenturā cum ualido exercitu: dare enim reginā operā, ut illū etiā è Cyprio eiciat. futurum autē ut si Ptolemaū sua spes frustretur, ipse in Cyprū retrorsum fugiat, miseri uerò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemaeus cognita in itinere Ptolemaidēsū mutatione, nihilominus cursuan-

continuauit, & cū appulisset ad Sycaminū, eò
 loci copias exposuit, quæ cōstabant cōnumera-
 tis peditibus & equitibus circiter x x x. mil-
 libus. His adductis ad Ptolemaidē, et castris ibi
 positis, cū neq; legatos eius admittere, neq; uer-
 ba audire uellet, in magnā cōiectus est sollicitu-
 dinē. Postq̃ uerò Zoilus ad eū & Gazai uene-
 runt, petētes auxiliū cōtra Iudeos & Alexā-
 dru agros ipsorū nastantē, obsidio quidē urbis
 metu Ptolemai soluta est. Castrū reducto domū
 exercitū Alexāder cepit aslu agere, clā Cleo-
 patrā cōtra Ptolemaū uocās, apertē uerò amicū
 eius & sociū se simulās: quin & cccc. argēti
 talenta daturū se pollicitus est, si ille uicissim in
 gratiā ipsius Zoilū tyrānnū tolleret, et agros
 eius Iudais attribueret. Tunc igitur Ptolemaus
 libēter Alexādrī amicitia admittēs, Zoilū ca-
 pit: deinde uerò cōperto q̃ ille clam ad matrem
 ipsius Cleopatrā nuntios mitteret, dissoluto cum
 eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemai-
 dē, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad cōti-
 nuandā oppugnationē ducibus cum parte exer-
 citus, ipse cū reliquis copijs ad nastandā ac do-
 mandā Iudaā se cōtulit. At Alexāder postq̃
 intellexit ejus propositū, & ipse ex sua ditione
 collegit circiter l. millia, uel ut quidā scripto-
 res malunt l. x x x. millia, & cū his hosti inie-
 obuiam. Ptolemaus uerò ex improviso adortus
 sabbato Asochim Galilæa oppidū ni cepit, &

circ

circiter decem captiuorum millia præter aliam multam prædam abduxit.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro uictoria. C. XXI.

DEinde aggressus & Sephorim non lōge inde distātē, multis desideratis abiit cōstiturus cū Alexandro: cui occurrit ad Iordanē fluuiū, iuxta Asophon, qui non multū distans est à flumine: & castra ex aduerso hostiū metatus est. Habebat autē Alexander in prima acie pugnare solitos oēties mille, quos hecatonemachos appellabat, gestantes aratos clypeos: sed et Ptolemæi prima acies aque aratis scutis utebatur. Et cætera quidem inferiores sibi nisi cunctatiorēs erant ad prælium: cōfirmabat autē eos nō parū Philostephanus aciei struēda artifex, inbōs trāsire fluuiū supra quē castra habebat: nec Alexandro transitū eorū impedire plaenit, rato faciliore sibi fore uictoriam, si hostis à tergo haberet fluuiū, & è pugna nō posset refugere: & primū quidē a quo Marte certabatur, multis utrinq; cadētibus: deinde cū iam Alexandri milites superiores fieri inciperēt, Philostephanus cū parte suorū maturē cedētibus opē attulit: cūq; inclinato Iudeorū cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorū fecerunt fuga initiū, cæterosq; exēplo suo traxerūt: cōtrā Ptolemæi milites acriter inslādō Iudeos fugiētes cadebāt, & tandē profligatos eousq; insecti sunt interficiendo donec lassatis manibus

ferrum quoq; hebesceret. Ferunt xxx. millia
 cecidisse in eo pralio: Timagenes autē l. millia
 in suis scriptis retulit: ceteros partim captos,
 partim fuga seruatos incolumes. Ptolemaeus uē
 rō cum post uictoriā lōge lateq; excurrisset, serō
 tandē in quosdā Iudaorū uicos se recepit: quos
 ubi uidit refertos pueris & mulieribus, mada-
 nit militi ut promiscuē ingulatos & in frustra
 concisos, in lebetes seruētes mēbratim cōtuleret,
 ut qui effugerāt ē pralio hostē crederet huma-
 nis uesci uisceribus, & eo maior terror incute-
 retur reliquis: & huius crudelitatis tā Strabo
 quā Nicolaus meminit. Sidē etiā Ptolemaidem
 ni expugnauerūt, sicut alias indicauimus. Por-
 rō Cleopaira uidēs augeri filij potentiā, subiecta
 Gazgorū urbe, & Iudaorum regione impunē
 peruasata, nō permitteūdū duxit ut ille magis
 cresceret, maximē cū circa Aegypti portas ob-
 uersaretur, et immineret eius imperio: qua pro-
 pter cōtinuō tam nauales quā terrestres exciuit
 copias, quarū supremū regimen penēs Chelciam
 & Anania Iudaos esse uoluit: bonā etiā diui-
 tiarū suarū partē cū nepotib. et testamēto apud
 Cōū insulā deposuit. Iussoq; Alexandro filio cū
 magna classe in Phœnicem appellere, & defi-
 ciētibus ad se eius regionis incolis, peruenit Pto-
 lemaidē: unde exclusa oppugnationē eius urbis
 instituit. Tū Ptolemaeus relicta Syria propera-
 uit in Aegyptū, sperās ex improviso occupatu-

rum se praesidijs uacua: sed opinione sua frustra
 tus est. Per idē tēpus alterū ē Cleopatra ducib⁹
 Ethelciā mori cōtigis, dū circa Coelesyriā Ptole-
 mēū persequitur. At Cleopatra auditis filij co-
 natibus, & q̄ ei iētanti Aegyptū non ex sen-
 tētia successerat, missa eō parte exercitus omni-
 no eū ex ea regione expulit: atq; ita rursum ex
 Aegypto eiectus, apud Gazā exegit eā hyemē.
 Interim Cleopatra Ptolemaidē, simul cū prae-
 sidiarijs expugnat. Quō cū uenisset Alexander
 eū muneribus, et ita exceptus tractaretur, ut di-
 gnū erat hominē afflictū à Ptolemao, nec aliud
 habentiē refugiu: cumq; quidā amicorū reginae
 suaderēt, ut illā quoq; regionem occuparet, nec
 sineret tāā bonorū Iudaorū multitudinē unius
 uiri parere nutib⁹: Ananias cōtariū cōsultuit,
 iniquū facin⁹ dictitās, si hominē in societate re-
 ceptū suis facultatib. exueret, praesertim suū co-
 gnatum. Sic enim fore ut illata huic iniuria, o-
 mnes ubiq; gentiū Iudaos a se alienaret. His ra-
 tionibus Anania regina inducā, abstinuit ab
 Alexandro iniuriā, & fœdus cū eo renouauit
 apud Coelesyria urbē Scythopolim. Tū uerò li-
 beratus metu periculi quod à Ptolemao haec-
 tū impēdere uisum est, expeditionē suscepit in
 Coelesyriā, ubi Gadara post decē mēsiū obsidio-
 nē cepit: & paulò pōst potitus est Amathūte,
 quod est castrū omniū quae ad Iordanē sita sunt
 munitissimū, ubi Theodorus Zenonis filius res

suas charissimas deposuerat: qui ex inopinato
 Iudaeos aggressus, interfectis ex eis decē millib⁹,
 impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamē hac
 clade rex absterri⁹ est quo minus in maritimo
 tractu Raphia bello aggredereur, & Anthe
 donē, cui postea Herodes rex mutauit nomē in
 Agrippiade, quā & ipsam armis in potestate
 suā redegit: & cū animaduertisset Ptolemaum
 Gaza relicta in Cyprū recessisse, & matrem eius
 Cleopatram in Aegyptū, insensus Gazaeis q̄ ac-
 ciuissent illū cōtra se in auxiliū, & urbē eorū
 oppugnauit, & agrū depopulatus est: interim
 Apollodorus eorū dux noctu cū duobus mil-
 libus cōductiorū militū, & decē millibus quae
 ex oppidanis armauerat erupit in castra Iudeo-
 rū: & quādin nocturna erat pugna, superiores
 erāt Gazaei, hostibus adueniū Ptolemai suspi-
 cātib⁹: sed quā primū dies illuxit, & rei ueri-
 tas apparuit, Iudaei se cōglomerarūt, & impetu
 facto in oppidanos circiter mille ex eis interse-
 cerūt. Attamē ne sic qdē quāuis granāte ino-
 pia noluerūt cedere, parati quiduis potius per-
 ferre, q̄ ab hoste subigi: & addebat illis animū
 Aretas rex Arabū, auxiliū spē ostentās. Sed
 priusquā ille ueniret, Apollodoro perēpto ciui-
 tas capta est. Nā Lysimachus ipsius frater inui-
 dens ei q̄ tā grātiōsus esset apud populū, occiso
 eo collegis manū militū, atq; ita urbē Alexā-
 dro tradidit: qui primo pacatus introgressus
 est.

est, deinde immisit in oppidanos militem permis-
sa saue di licetia, ac passim Gazai trucidaba-
tur: nec tamen illi moriebantur inulti, sed repu-
gnantes inuasoribus non pauciores Iudeos interi-
mebant: alij uero desolatas prius ades incendebant,
ne hostis prada potiri posset: quidam etiam suis met
manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in
captiuitatem abstraherentur. Senatores autem nu-
mero D. in Apollinis confugerant: forte enim so-
mnus habebatur cum hostis intromissus est. Ale-
xander uero etiam his ingulatis, et diruta insuper
urbe reuersus est Hierosolyma, anno post quam
castra ad Gazam admonerat. Eodem tempore etiam
Antiochus Grypus occisus est Heracleonis in-
sidijs, anno etatis sue quinto et quadragesimo,
regni uero nono supra nigesimum: cui succedens
Seleucus filius bellum gessit cum Antiocho pa-
trino, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in
prelio captum neci tradidit. Nec ita multo post
Cyziceni filius Antiochus cognomento Euse-
bes peruenit Aradum, et imposito sibi diade-
mate Seleuco bellum intulit, quem uno prelio ui-
ctum et tota Syria expulit. At ille fuga delatus
in Ciliciam, postquam a Mopseatis receptus est, cepit
ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactio-
nem, una cum regia et ipsum et amicos concre-
mauerunt. Regnante uero apud Syros Antio-
cho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater
bello eum aggreditur, et uictus uitam simul

amissit atq; exercitum: post quē frater eius Philippus assumpto diademate regnavit in parte Syria. Interim Ptolemæus Lathyrus quartum eius fratrē Eucarum cognomine accitū à Gnidæ, regē apud Damascū constituit. His duobus fratribus strenuē resistēs Antiochus, breui exinctus est: vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorū regina cū Parthis bellū gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syria regnū remāsi penes duos fratres, Philippū atq; Demetriū, sicut alias narratū est. Porro in Alexandrū domi seditio coorta est cū per scenopogia celebritatē in parantē sacrificare cōiecta sunt citrea: nā hoc festo nostris morē esse palmeos et citreos thyrsos gestare indicavimus: quin & cōitijs imperitus est populariter, improbrātib; captivitatē, & indignū qui sacris operetur iactantib;: quibus iniurijs exacerbatus occidit eorū circiter sex millia: et exstructo circa sanū & altare septo ligneo pertinēte usq; ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas: nā Syris infensus, nō utebatur eorū opera. Denictis deinde Arabibus, tributa Moabitibus & Galaditis imperavit, & Amathūē diruit, nō audēte Theodoro man⁹ cōserere. Cōgressus etiā cum Arabū rege Obēda, et pertractus in insidias, cū camelorū multitudine protrusus esset

in

in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara uicem Galadiidis, agrè euasit ipse incolumis: delatusq; fuga Hierosolyma, super acceptam cladē per sex annos à sua gente bello uexatus, non minus quam l. millia Iudeorū occidit: & cum eos hortaretur ad recōciliationem, adhuc magis accēdit eorum odia: dum rogātū quid se uellent facere, ore uno responsum est, ne seipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetriū Encarum, qui ab illo auxilia peterent. XX.

Demetrius Eucerus Alexandrum pralio su-
perat. CAP. XXII.

Ille ueniēs cū exercitu, cōiunxit se cōcis qui se accinerāt, & circa Sicima castra posuit. Alexāder uerò cū mercenariorū sex millibus & ducentis insuper, Iudeorūq; sua factionis uiginti millibus illi occurrit: habebat autem ille equitū tria millia, peditum uerò quadraginea. Itaq; multa utrinq; tentata sunt, dū hic mercenarios utpote Gracos ad defectionem sollicitat: ille uerò stātes cum Demetrio Iudeos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postq̃ uisum est armis decernere, uictoria suis penes Demetriū: in quo pralio miles Alexādrī cōditius ad unum casus est, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Ceterū postq̃ Alexāder ad mōtes perfugit, miserati eius fortunā confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorū metu Demetrius

non s. retrō

retrò abiit. Post hæc Iudæi proprijs viribus bel-
 lum gesserunt aduersus Alexandrū, sed semper
 victi multos amittebāt ē suorū numero: tandē
 potētissimos eorū cōpulsos in Bethoma oppu-
 gnauit, & capto oppido redactos in potestate
 abduxit Hierosolyma, ubi facinus cōmissū lōgē
 inhumanissimū: epulās enim cum pallacis excel-
 siorē loco unde prospectus patebat, ad D C C C.
 insit suffigi crucib. in cōspectu adhuc uiuentiū
 ingulauit uxores eorū & liberos, pœnas exigēs
 pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores
 fuerūt, liete sape ab inimicis afflictus in extre-
 mū uisa et regni periculū adductus fuerit, dum
 nō cōtenti proprijs eum impugnare uiribus, ex-
 terna etiā auxilia cōciunt: & postremò in eam
 necessitatē eum cōpellunt, ut quæ loca in Aëoa
 bica et Galaditica regione subegerat restitue-
 ret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus
 eum cū inimicis cōiungerēt: præter alia quæ in
 eius cōtumeliā gesta sunt innumera. Iniqua ta-
 men fuit talis animaduersio, ita ut propter hæc
 crudelitatem Thracida cognomē apud Iudæos
 inuenerit. Ceterū aduersariorum exercitus ad
 octo milliū numerū noctū in tutū euaserunt: et
 toto tempore quo uixit Alexandr. egerunt in
 exilio: atq; ita demū liberatus à tumultibus se-
 cure administravit regnū in posterum. Deme-
 trius autē relicta Iudæa profectus Beræā, Phi-
 lippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens
 secum

secum decē millia peditū, et mille equites. Straton uerò Berge tyrānus et Philippi socius Zixum principē Arabum exciuit & Mishridatem Sinarē praefectum Parthorum, qui postquā uenerunt cū magno exercitu Demetrii castra oppugnaverunt, & ita siti q̄ missiliū telorū multitudinē deditionē cum suis facere cōgeuerunt: abductiq; ex ea regione prada maxima, Demetrium captiuum ad Mishridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses uerē quotquot in castris inueni sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus uerò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est: at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syria regno positus est.

Antiochi Dionysii in Indiam expeditio. C. XXIII.

DEinde Antiochus cognomine Dionysius, frater ipsius, Damascū principatum ambiēs peruenit, & ibi rerū positus rex factus est: q̄ cū exercitū duxisset cōtra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascū aduolat: & cū opera Milesij arcis praefecti urbe Damascenorū positus esset, per ingratitudinē nō remunerauit eum, q̄ uellet uideri terrore urbē, non proditione cepisse: quapropter suspectus ei redditus, rursus Damascum amisit: progressum enim in circum animis gratia Milesius exclusit, & urbē seruaui Antiocho. At ille auditis
de

de Philippo rumoribus cōfessim redijt ex Arabia: moxq; duxit in Iudēā exercitū octo milium peditū, & equitū octingentiorū. Cuius inuasionē Alexāder metuens, fossam profundam duxit a Caparsabe, quā nūc Antipatris dicitur, usq; ad Ioppēse mare, quā solū patebat accessus: excitatoq; muro & p̄ internalla castellis ligneis per C. L. stadia, praestolabatur Antiochū: at ille omnibus his incēsis traduxit hac exercitiū in Arabiā. & cū Arabz primū cēfisset, deinde cū X. equitū millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus praeliatus est acriter. itaq; de uictoria certus occisus est, dum alterū suorū cornū laborās uulū in integrū restituerē. post eius casum exercitus refugit in uicū Tanā, ubi maxima eius pars fame absorpta est: Post hunc Coeleſyria regnū Aretas adipiscitur, notatus ad imperiū a Damascenis propter p̄dium quo perſequebātur Ptolemēū Mēneū. Is quoq; in Iudkā p̄fectus cū exercitu, deuictō Alexādro apud Adida, certis cōditionibus reduxit suos unde uenerat. Alexander uero ad Dion oppidū admoto milite, eoq; uī cāpio, ad Essam inde duxit, ubi erāt Zenonis res pretiosissimae: & primū triplici muro eum locū circūdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanā duxit & Seleuciā: & subactis his quoq;, redegit in suā potestātē uallē quā Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectūq; multis criminibus

Deme

Demetrio locorū eorū domino, principatu suo illum exiit, & tertio demū huius expeditionis anno domū reduxit exercitiū, magna alacritate Iudais eū ob res prosperè gestas excipientibus. Per hac tēpora iam & Syrorū & Idumaorū et Phœnicū urbes tenebāt Iudai, ad mare Stratonis turrim, Apolloniā, Ioppen, Limniā, Azotū, Gazā, Anthedona, Raphiā, Rhinocurā: in mediterraneis per Idumēā regionē Adora & Marissā, totāq; Samariā et mōtes Carmelū ac Itabyriū: ad hac Scythopolim, Gadara, Gamlanitidē, Seleuciā, Gabala: & Moabiticas urbes, Esebonē, Medabā, Lembā, Oronas, Teliathonē, Zarā, Aulonē ciliciū, Peltā: hanc ultimam diruerūt, q̄ incole recusarēt Iudaicos ritus recipere: possidebāt & alia Syria nō obscura oppida, qua imperio suo nouiter adiecerant. Post hac Alexander ex temulentia morbo contracto, & triēnio integro quartana laborās, nec tamē abstīnēs a castrensibus officijs, tandē exhaustis viribus fato cōcessit in Gerasenorū finibus, obsidēs Ragaba castellū quod ultra Iordanē suū est. Quē uidēs regina iam mori nūcūm, & nullā salutis spem prae se ferentē, flens & seipsam plangēs, suā simul et liberorū desolationē lamentabatur. Cui me, inq̄, & hos filios relinquis, alieno indigētes auxilio? praeipue cū nō ignores q̄ infensus sit tibi totus populus. Tū ille cōsuluic ei, ut suis monitis pareat, si uelit se-
curē

cure cū filijs regnū obtinere. Primum ut apud milites celes suā mortē, tātisſer dū caſtellū illud capias. deinde poſtquā uictrix magnificē Hierō ſolyma reuerſa fuerit, Pharīſaei nōnihil licentiae permittat: hos enim pro habito ſibi honore laudaturos tam, & cōmendaturos apud populum: poſſe enim plurimū apud Iudeos, ſine exoſum aliquē cupiāt ledere, ſine amicū iunare. Valde enim his fidē habere uulgus, etiāſi p inuidiā de quopiā malē loquant: nec ſe ob aliā cauſam incurriſſe totius gētis odiū, q̄ quia hoc genus offenderit, Ergo, inquit, ubi Hieroſolyma peruenis, accerſiſ ſuis corū primoribus, oſtēde illis meū corpus, & uerbis q̄ proximē ueritatē ſimulatis permiste ut eo utātur arbitratu ſuo, ſine inſepulcro & proiecto cadaueri uelint illudere ppter antiquas iniurias, ſine alio quolibet modo in id ſauire, & pollicere nihil te niſi ex illorū ſentētia geſturā in adminiſtrādo imperio. His uerbis ſi apud eos uſa fueris, et mihi magnificētiſ quam a te ſepultura cōtinget, cōtētiſ illis permiſſa poteſtate, & in ſecurē dominaberis. Poſt hac monita uxorī data moritur, anno regni ſui
XXVII. uita uerō undequinqueſimo.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum ſuccedit.

CAP. XXIIII.

Alexandra uerō capto caſtello iuxta mariti monita Pharīſaeos allocuta eſt, & omnia illorū arbitrij faciēs, quae ad cadauer uel
ad re

ad regnum pertineret, ex infensis, benenolos eos
sibi reddidit: cum illi progressi ad plebē cōcio-
nabantur, res gestas Alexandri celebrātes, &
regē iustū se amisisse cōquerētes, populū ad eū
luctū ac mœstitiā provocauerūt, ut nullū ante-
hac regē funeraverint sumptuosius. Caterū **XXII.**
Alexander duos quidē reliquit filios, Hyrcanū
& Aristobulū, regni tamē administrationem
Alexandra testamento reliquit: ē filijs autē Hyr-
canus erat rebus administrādis parū idoneus,
& amator otij: minor nerō natus Aristobulus
audax & industrius: sed mulier gratiosa erat
apud populum, eo q̄ semper visa sit agrē tulisse
ea, qua maritus prater officiū faceret: illius con-
silio pōtificatus Hyrcano obuenit, nō tam ætatis
prærogativa, q̄ propter innatā segnitie: alioquin
ex Phariseorū senectia pmissu regina gerebant
omnia: quibus etiā plebs parēre iussa est: & si
quid cōstitutionū Hyrcanus focer abrogauerat,
quas Pharisei iuxta maiorū traditiones indu-
xerāt, id totū sancitū est denuō. Nomen igitur
regni erat penes reginā, penes Phariseos nerō
administratio: nam hi & exulibus reditū, &
iunctis solutionē procurabāt: quadā tamē etiā
per se providebat mulier, & magnum mercede
cōductorum militū alebat numerū, viresq; suas
ita augebat, ut terrori esset circūvicinis tyrānis,
et obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua
attinet, quæta erat eius ditio, soli Pharisei tur-
bas

bas excitabāt, incitantes reginā ut necaret illos
 qui Alexandro autores fuerūt sumēdi DCCC.
 simul uiris supplicij: moxq; unū ex his ingulane
 Diogenē, deinde aliū post aliū, donec potēiores
 cōueniētes in regiā, et cū his Aristobulus, pra
 se ferēs, nō placere sibi quae fierēt. Et si occasio
 daretur nō permissurus tantā licētiā macti, cō
 memorabāt ei quātis rebus gestis et quātis ex
 haustis periculis fidē suam domino approbaue
 rint, quodq; hac de causa magnis premijs eos di
 gnatus su: rogabātq; eā ne omnino in cōtrariū
 spes suas uerteret: nūc enim q periculū ab hosti
 bus euasissent, domi ab inimicis mactari more
 pecudū, nemine opē ferēte: aiebātq; siquidē con
 tenti sint iam occisis aduersarij, propter innatū
 affectū quo dominus prosequatur, patienter se
 laturos hanc calamitatē: q si illi sanire perge
 rent, petebant sibi dari discedendi ueniā: neq;
 enim nisi ipsius reginae permissu quāsiuros sibi
 incolumitatē, alioqui laturos ut ibidem in ipsa
 interficiātur regia. Sed turpe esse tū sibi tū re
 ginae, si illa dissimulāte a mariti inimicis uexē
 tur: nihil enim libentius auditurū Arcetā A
 rabem. Et reliquos tyrānos, q si ipsa se priuaret
 talibus uiris, quorū illis olim uel nomē auditū
 errori fuerit. Quod si ne hoc quidē uelit cōce
 dere, Et malis indulgere Pharisaeorū cupidita
 tibus, salte per castella se distribueret: se enim,
 quādoquidē fortuna ita persequat Alexandri
 famē

familiares, cōtentos esse in humili statu uita reliquū exigere. Hac & alia multa cū dicerēt, & ad miserationē tam casorū q̄ periclitantium manes Alexandri inuocarēt, omnibus circūstātibz cōmota sunt lacryma: sed maximē Aristobulus mentem suā declarabat, multis uerbis maiore corripit. Verū illi sibipsis causa fuerunt horū malorū, qui sēmina ambitione imperandi prater aquū cōmiserūt regni habenas, quasi uerō deessent posterī. Tum illa inops melioris consilij, custodiā castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Macharite, in quibus res sibi carissimas recōdiderat. Nec multo post Aristobulū filiū cū exercitu misit uersus Damascū, cōtra Ptolemā Mennē, q̄ grauis erat urbi uicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domū rediit. Per idem tēpus nuntiātū est Tigranē Armeniorū regē cū D. milium millibus inuasisse Syriā, & breui in Iudāā esse uenturum: ea fama nō immerito reginā & totam gentē terruit: miseruntq; ad eū legatos cū magni pretij muneribus, obsidentē tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius auctor erat, ut Tigranē excluderēt. Ibi inueniū regē legati rogauerūt, ut bene sibi de regina sua, deq; tota Iudaeorū gēte polliceretur. Ille uerō collaudatos quod ē longinquo uenissint ad exhibendū sibi officium, insit omnia bona sperare. Capta uerō

*Ptolemaide nuntiatur Tigrani, Lucullū domū
 persequitur Mithridatē, illū quidē non affecu-
 sum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā
 ingressum uastare eā regionē: quo cognito ille
 statim domū reuersus est. Post hac cum regina
 in morbu difficilē inci disset, & uisum est A-
 ristobulo iam adesse tēpus aggrediēdi negotiū,
 noctū egressus uno comitū famulo cōtulit se
 ad ea castella, quibus paterni amici erant pra-
 posui. Iam dudū enim molestē ferēs qua mater
 gerebat, cum uerò longe magis timebat, ne illa
 morua totū suum genus ueniret in potestatem
 Pharisaorū: et uidebat q̄ ineptus esset admini-
 strationi frater, ad quē spectabat successio. Con-
 scia uerò fuit eius comatus sola uxor quā domi
 reliquit cū liberis: ac primū uenit Agaba, ubi
 Galestes erat unus ē potētibus, à quo perliben-
 ter excepit. Sequētis uerò luce regina sensis
 Aristobuli absentia: nec tamē statim suspica-
 ta est illum ad res nouādas esse profectū. Verū
 posteaquā uenerunt nūtiij alij super alios, quod
 iam hoc, iam illud castellum occupasset, (nam
 uno incipiēte statim reliqua omnia in eius po-
 testatē se dediderunt) cum demū in magna cō-
 sternatione fuit et ipsa regina & uniuersa gēs:
 sciebant enim nō multū abesse Aristobulum,
 quin sibi usurparet gēis imperium: & uehe-
 menter timebat ne pœnas exigeret ab illis qui
 in ipsius familiares debacchati fuerant: placuit
 igitur,*

igitur, ut uxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum: ad Aristobulum autē magnus fiebat cōfluxus, ut iam nec strepitus decesset, nec ornatus regius: nam intra quindecim ferme dies occupauit castella niginiduo: in quibus habēs receptaculum, colligebat exercitū à mōte Libano et Trachonitide & à tyrānis: homines enim semper pluribus se agglomerātes libēter obteperabāt, sperantes etiā nōnihil utilitatis se percepturos ex eo, quē ipsi ex insperato res nouas molientē euexissent ad dignitatis regia fastigium. Iudaorū autē seniores & Hyrcanus reginā cōueniunt, & rogabant ut praesentibus rebus aliquod expediret consiliū. Aristobulum enim iam penē totā dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus: se autē nō decere, etiāsi maxime ipsa agrotet, ea superflue consultare absq; illius cōsciētia: periculū autē iam esse penē proforibus. At illa inbebat eos facere quicqd putaret reipub. cōducere: habere eos magnā facultatē, uires gēis, milites, & in arario multā pecuniā: sibi enim iam nō admodū cura esse rerū administrationē, nimirū deficiente corpusculo. His dictis nō multo pōst extremū halitum reddidit, exacto anno regni i. x. uita tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suū egregia, ut quae mirū in modū honorū & imperādī cupida operibus declarauit suā industriā, quasi

*exprobrās uirū infcitia, qui parū feliciter admī-
nistrant respublicas: semper enim praesentibus
magis q̄ futuris intēta, & omnia possidendo
moderata gubernationi, neq; ab honestate neq;
a iustitia deduci uoluit. Familia tamen eius in
tale incurrit infortuniū, ut potētia quā sibi mul-
tis sudoribus & periculis parauerat, propter
huius nō muliebres cupiditates paulo post ami-
serit: quia et cū inimicis familia sua sensisse ui-
detur, & rempublicā orbasse praesidiis: quin
& post obitū eius ex reliquijs mala ipsius ad-
ministracionis multa turbele originē duxerunt
in domo regia: attamen quā diu rebus pra-
fuit, gentem in pace continuit: atq; hic fuit re-
rum Alexandra regina exitus.*

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IYDAICA-
RVM. LIB. XIII.

Post contentionem de regno inter fratres con-
uentum est ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus
priuatam uitam degeret.

CAP. I.

*DE Alexandra regina rebus et
obitu in praecedenti volumine
diximus, nūc quae deinceps con-
secuta sunt, dicturi sumus: nihil
magis studentes, quā ne quid
uel per ignorantiam, uel per obliuionē prae-
mittamus. Nam qui historiā & rerū propter
antiq*

antiquitatē obscurarum expositionē scribere se
 proficietur, debent quidē non negligere orationis
 cultū, & elegantē compositionē, tum quicquid
 lectioni gratiā conciliat, & adimat tedium: sed
 precipua cura impendēda est ueritatis studio, ne
 suam fidē sequētes fallant et inducāt in errorem
 aliquē. Cum igitur pontificatū accepisset Hyrcanus
 anno tertio septima & septuagesima supra
 centesimā Olymp. Q. Hortētio, Q. Metello Crē-
 tico Coss. statim bellū ei Aristobulus insulit, et
 commissio ad Hierichuniē pralio, multi ex eius
 militibus ad fratrem transfugerūt: quo factio Hyr-
 canus in arcem cōfugit, in quam custodiendi filij
 & uxor Aristobuli à matre eius depositi fue-
 rant, ut antē diximus. Reliqui etiā eius factionis
 hoīes cū uictoris metu intra septū sani se rece-
 pissent, breui deditiōē fecerunt. Cēptū est dein-
 de agi inter fratres de pacis conditionibus, in
 quibus obtinuit Aristobulus ut regnaret, &
 fratrem sineret in otio frui qua illi obuenerant sa-
 cularibus, & priuatā uitam agere. Hoc fœdus
 iētū est in ipso tēplo, & data acceptaq; fide, iun-
 ctusq; dexteris sancitū: & post mutuos cōplexus
 in conspectu populi factos digressi sunt, alter in
 regiam, alter priuatus in ades Aristobuli.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac poten-
 tiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyr-
 cani ad Arctam regem Arabum. CAP. II.

Amicus autē quidā Hyrcani Idumæus no- II.

mine Antipater, uir pecuniosus, natura facili-
 osus et industrius, insensus erat Aristobu-
 lo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: quauis
 Nicolaus Damascenus huius genus deducat à
 primatib⁹ Iudaorū q in Iudæā uenerūt è Baby-
 lonia. Sed hoc dicit in gratiā Herodis eius filij,
 quē fortuna ad Iudaorū regnū euexit, sicut suo
 loco dicetur. Hic igitur Antipater primū no-
 cabatur Antipas, eodē quo pater ipsius nomi-
 ne: quē ab Alexandro rege et eius uxore con-
 stitutum ducē totius Idumææ ferunt amicitias
 Arabum et Gazæorū et Ascalonitarū co-
 luisse, multisq; eos sibi conciliasse munerib⁹. Itaq;
 minor Antipater suspectā habēs Aristobuli
 potentiā, et timēs eum propter mutuā simula-
 tem, clācularijs obreclationibus effecit ut con-
 tra illū potēiores Iudaorū cōspirarēt, iniquum
 esse dictitās sinere Aristobulū incubare usur-
 pato per iniuriā imperio, ex quo eiecisset fratrem
 natū maiorem, eumq; aetatis prerogatiua spoli-
 as-
 set: eisdē uerbis etiā Hyrcanū obtundebat assi-
 duē, addēs ne uitā quidē illi esse in tuto, nisi ma-
 tura fuga salutis suæ prospiceret: amicos enim
 Aristobuli nūquā nō cōsultare, quō eo sublato
 de medio, dominationē alieri cōstabiliat. His
 sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quod esset
 natura bonus, et calūnias nō libēter admitteret:
 quā quidē animi lenitas et quietis amor para-
 uit ei opinionē ignavia. At Aristobul⁹ planē
 cons

contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater uideret Hyrcanū nihil moneri suis monitis, nō destitit tamen quotidie novas de fratre criminationes fingere, quasi infidiaretur uita illius: tandē urgēdo agrē obtinuit, ut assentiret fugere ad Arctā regem Arabū, suū quoq; pollicitus auxiliū: idq; eo facilius impetrauit, q̄ Iudaa cōfinis sit Arabia: premititur itaq; Antipater ad regē, accepturus ab eo fidē, q̄ inimicis nō dediturus esset suū supplicē: quod ubi ille interposita fide promissit, Antipater ad Hyrcanū reuersus est Hierosolyma: & nō multo post assumpto eo noctu urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbē qua Petra dicitur, apud quam erat Arctea regia:

& q̄ esset regi amicissimus, rogabat eum ut Hyrcanū in Iudaa restitueret, & instādo quotidie dandoq; munera tandē persuasit. Hyrcanus quoq; pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurū se ei regionē cum duodecim oppidu, qua pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat: erant autē hac: Mebaba, Naballo, Liuias, Tharabasa, Agalla, Athone, Zeara, Orona, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba. I I I.

Aristobulus praelio victus compellitur Hierosolyma.

CAP. III.

Talibus promissis permotus Arctas expeditionē suscepit contra Aristobulum, dicens quinquaginta milia pedestris simul & eques

equestris exercitus: moxq; nicit pralio: post eam
 victoriam multis ad Hyrcanū transfugientibus,
 desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma.
 Arabs autē adducto secū toto exercitu, oppu-
 gnabat eum in tēplo adiuvante Hyrcanū etiam
 populo, solis sacerdotibus nō deserētibz Ari-
 stobulum: sed Aretas admotis tam Iudeorum
 quā Arabū exercitibus acriter oppugnationi
 instabat. Dum hac ita gerūtur instante azymo-
 rum festo quod Pascha vocamus, optimates Iu-
 deorū relicta sua regione fugerūt in Aegyptū.
 Quidam autē Onias vir iustus & Deo charus,
 qui aliquādo siccitatis tēpore impetraverat pijs
 precibus pluviam, tūc in lacbras se abdidit, ci-
 vile bellū praesentens: hunc in castra adductum
 Iudai rogabāt, ut quēadmodum olim sterilitati
 attulerat remedium, ita tunc denoueret diris
 Aristobulū & quotquot eius factionē seque-
 bantur: id eum diu recusans cogere a turba,
 stans in medio eorū sic precatus est: Deo uni-
 versi huius mundi rex, quoniam & hi qui me-
 cum stant iui sunt populus, & qui oppugnan-
 tur iui sacerdotes sunt, precor ut neq; hos cōtra
 illos, neq; illos cōtra hos orantes exaudiat. Post
 hac nota circumsteterunt eum quidā ex Iudais
 viri perditī, & obruerūt lapidibus: quam cru-
 delitatem Deus ultus est cōtinuō, cadisq; Onia
 pœnas exegit in hūc modum. Dum Aristobu-
 lus oppugnatur cum sacerdotibus, supervenit
 Pascha,

Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum honorare sacrificijs : quib⁹ quia carebāt obseſſi, rogaerūt ſuos tribules ut accepta quātam poſtularēt pecunia uictimarū copiam ſibi facerēt: illis uero pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubētibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerūt, & per ſunem ē muro demiferūt pretium: at illi accepta pecunia non reddiderunt uictimas : ſed eò prægreſſi ſunt impietatis, ut non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem quibus per pactorū ſpeciem illuſum fuit orauerunt Deum ut pœnas de tribulibus ſuis ſumeret : nec dilata eſt uindicta, ſed procella uehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam uaſtationem fructuum, ita ut tritici modius ueniret drachmis quindecim.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scuro petentes auxilium.

C A P . I I I .

I*nterea Pompeius Scurū miſi in Syriā, ipſe IIII. in Armenia diſtens bello quod adhuc gerebat cōtra Tigranē : ille uero ubi Damascum uenit, recena capta à Meſello & Lollio prope-
rauit in Iudæam continuato itinere : huic legati facti ſunt obuiam, tam ab Hyrcano quā ab Ariſtobulo, utriq; petentes ſocietate & auxilium: & cū Ariſtobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scurus Ariſtobuli promiſſa prætulit : is enim liberalis erat,*

00 1 & abun

et abundans pecunijs, et rogabat officium praestari facilius: alter uero pauper erat ac tenax, et cum maiora quam frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri uidebatur. Nam difficilium erat expugnare urbem adeo munitam et ualidam, quam profugos repellere et Nabathaeorum urbem, praesertim non ualde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidione soluit, denunciatis Aetia ut recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scantus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus uero cum magno exercitu contra Aetiam et Ezyroanum profectus est: et congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, praelio uicte, caesis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Caphalio frater Antipatri cecidit.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerunt. CAP. V.

NON multo autem post, cum Pompeius Damascum uenisset, et obiret Coelestiriam, praesto fuerunt ei legati ex uniuersa Syria et Aegypto atque Iudaea: misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, uide auream Diademenorum: meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his uerbis: Venit et ex Aegypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: et ex Iudaea siue uitis, siue hortus, quod opus τρυφῆς, id est delectamentum uocabatur: hoc

hoc donū vidimus etiam nos Roma dedicatū in Iouis Capitolini tēplo, cum inscriptione Alexandri regis Iudeorū, astimabaturq; quingentis talentis: ferunt autē missum à dynasta Iudeorum Aristobulo. Paulo post iterū venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiā accusabat eos qui acceperant pecuniam, primū Gabinium, deinde Stator, ille CCC, hic CCCC talenta, hos quoq; inimicos ei faciens. Qui cum iussisset eis ad se disceptatorē venire, incunte vere copijs ex hybernis venocatis in Damascenū agrū profectus est, obiterq; arcē in Apamia diruit, quā Antiochus Cygicenus munierat: et Ptolemai Mennai ditionem consideravit, niri noxij non minus quam fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei cōmūctus: mille tamen talentis isle redemit se à supplicio, quā Pompeius erogavit in stipēdia militum. Excidit etiam castellum Tyfiada, cuius tyrānus erat Silas Iudeus: transiens deinde per Heliopolim & Chalcidē, superatoq; medio monte in Celsi Syriam veniens, a Pella Damascū se contulit: ibi & Iudeos audivit, & eorū principes, qui inter se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, siue gens ipsa ab utroq;. Dicebant enim se nolle esse sub regibus, quod patrimon institutum habeant, ut sui Dei pareant sacerdotibus: hos autē duos esse quidem è sacerdotum genere, sed nolle prin-

cipatum

cipatū gentis in aliam formā traducere, ut eam
 in servitutē subigant. Hyrcanus autē quereba-
 tur, q̄ cum maior natu esset, primaretur prero-
 gativa ab Aristobulo: & minimā portionē re-
 gionis sibi relicta, cetera à fratre usurpata per
 vim omnia: hūc etiam & terra incursare finiti-
 mos, & in mari habere piratarum receptacula:
 nec enim impulsurū fuisse gentē ad defectionem,
 nisi turbarū concitator esses, atq; natus ad vio-
 lentiam. Attestabanturq; illi hæc dicenti plus
 quā mille ex Iudeorū optimatibus, quos An-
 tipater ad hoc induxerat. Alii cōtra, excidisse
 eū principatū aiebat propter ignaviā, quod
 natura ad nihil esset manus idoneus, quā ad
 obeunda negotia, & ideo venisse eum in publi-
 cum contemptū apud suæ gētis homines. Se na-
 rò necessario principatū assumpsisse, metuentem
 ne is migraret in aliā familiā: appellatione verò
 vii, quæ & pater ipsius Alexander usus sit: &
 in testimoniū citabat quosdā iuvenes fastuosos,
 exosos omnibus propter purpureas vestes, capil-
 litij curā, & phaleras, ornāmētāq; cetera: q̄ hoc
 cultu tanq̄ ad pompā, & nō ad iudicium vene-
 rant. Pompeius verò his cognitis, & improbata
 Aristobuli violentia dimisit eos placidē, promitte-
 tens se venturū in eorū ditionē, quā primum
 inspexisset res Nabateorum: interim iussit eos
 quietos esse, comiter habēs Aristobulum, ne is

¶ I. alienatus intercluderet ei trāsitus: nec tamen
 ullam

nullam apud eum iniuit gratiam: non expectatis
enim Pompeij promissis profectus est ad oppi-
dum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

Quo stratagemate castella occupauerit. C A. V I.

Qua re offensus Pompeius, assumpto exer-
citu quē in Nabathæos parauerat, et ex-
citus à Damasco ceteraq; Syria copijs auxilia-
ribus, alijsq; Romanis legionibus qua dñlū eius
sequebantur, cōtra Aristobulū movit. Vt uerò
præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas,
ubi Iudæa mediterranea uersus est initiū, inue-
nit elegantiē arcem in montis uertice sitā Ale-
xandriūm: eò quia refugisse Aristobulū intel-
lexerat, accersivit illum ad se per nūtiōs: ille ue-
rò multis suadensibus ut cauere bellum à Ro-
manis, descendit: & cum de iure principatus
cum fratre disceptasset, permissu Pompeij rur-
sum in arcē se recepit, idq; iterum & tertio fe-
cit, simul spe regni Pompeio obsecundans, &
omnia eius imperata se facturū simulans, simul
redeundo in arcē se muniens, & apparatus bel-
licos faciens, metu ne ad Hyrcanū transferretur
dominium. dubitante autem Pompeio ut traderet
sibi castellā, & præfectis de ea re propria manu
scriberet, nō traditurus alioquin: paruit quidem,
sed agrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad V I I.
certum bellum se preparaturus: nec multo post
Pompeio ducenti contra eum exercitum in ini-
nere uenit nūtiū ē Ponto, Mithridatem à filio
suo

suo Pharnace occisum esse significans.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. C. VII.

E*t cum prima castra habuisset apud Hierichunem, ubi palmeti sunt præstantissima, et opobalsamum provenit inter unguenta præcipuum, incisus acuto serpo fruticibus succi in modum scatens, mane sequenti monis inde versus Hierosolyma. Tum vero Aristobulus ante actorum prænitens obviam ei venit, et oblati pecunijs etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat ut omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Pompeius vero data petenti venia, misit Gabinium cum milibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus et nudis manibus milibus Aristobuli pactum irritum facientibus.*

VIII. *Ea res vehementer Pompeio movit stomachum, et additis Aristobulo custodibus ipse ad urbem propenat, cetera quidem probe munitam, satum è septentrionali latere iniurijs exposuã. Circuit enim ea parte vallis lata et profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur.*

Pompeius templum cum inferiore urbis parte ut expugnat.

CAP. VIII.

I*dius autè erat dissidium, urbani quid opus esset facto non cõsistentibus: nam quidam censebant urbem Pompeio dedendam, Aristobuli vero factio excludi eum iubebat, et bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis:*

hi præ

hi praeuenientes alios templum occupant. Et
praeviso ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se
expediunt: at illi inuoluntario exercitu tradiderunt
Pompeio urbem et regiam. Ille Pisoni legato suo
misso eum cum parte exercitus et urbis et regia
commisit custodiam: ipse vicinas templo domos
aliaque propinqua aedificia muniebat, et primum
conditiones pacis eis obtulit: quas cum non ad-
mitterent, omnia quae circum erant oppugnationi
parauit, Hyrcano alacriter suppeditare quicquid
usus posceret. Pompeius uero à septentrionali tem-
pli latere, quod maximè erat oppugnationi ob-
noxium, admonuit milites: erant autem hac quoque
parte turres altae, et fossa manu facta, praeter pro-
fundam uallè quae templum cingebat: nam etiam
uersus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte,
qua parte Pompeius erat cum suo contubernio:
erigebantque quotidie magno labore aggerem Ro-
mani, cadentes circumquaque arbores: quod opus
ubi perfectum est, agrè completa fossa propter im-
mensam altitudinem, admotis machinis à Tyro-
aduectis quatuebat templum saxis missilibus: sed
nisi patrius nobis mos esset per otium septimum
quemque diem exigere, non potuissent absolute
aggerem uentantibus aduersarijs: prohibere enim
nimis inferentes lex permittit, sed opus facientem
hostem impedire nos non sinis. quod ubi animad-
uerterunt Romani, sabbatis neque eminus inces-
sebant telus Iudaeos, neque manus cum eis conso-
rebant:

rebant: tātum erigebant aggerem et turres, machinasq; admovebant, ut eis postmodum aduersus nos uti possent. Facile est autē uel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quam obseruantes legū simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obfuit, quò minus solēnia perageremur sacrificia, bis per singulos dies mane et circa nonā horā super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidē discrimine sacra intermitterentibus: etenim capto tēplo tertio demum mense, die ieiunij, C. L. X. X. I. X. Olymp. C. Antonio, M. Tull. Cicerone Coss. hostis quidē irrumpēs ingulabat omnes obuios: illi uerò nihilominus sacris operabātur, neq; metu mortis, neq; iam casorū multitudinem absterrenti, passuri quicquid liberet uictori potius, quam defensori altaria, aut aliquid omisuri praescriptū patrij legibus. Quòd autem hac non fabula sit impietatis laudē conficta, sed rei ueritas, attestātur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanaq; conditor historia T. Linius. Nam cōcussa turri maxima exbris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinā trahente muri proximi, ceteratim infuderunt se hostium agmina: sed primus enasit per ruinas Cornelius Faustus Sylla filius, sequente cohorte militum: mox alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumq; Fabius & ipse centurio cū manu suorū ualida.

Omnia

nia autē erāt plena cadib⁹, & Iudeorū alij
 manis cōfossi cadebāt, alij mutuis uulneri-
 :nōnulli p̄ abrupta semetipsos iactabāt, aut
 iectis in ades ignib⁹ cōcremabātur, nō susti-
 es spectare quae patrabātur ab hostibus: ceci-
 rūt ē Iudeis duodecim millia, Romanorū per-
 uici desiderati sunt. Capi⁹ est Absalomus, pa-
 uus simul & socer Aristobuli. Lasa etiā est
 ō mediocriter tēpli religio, humanis antehac
 nec uestigijs penetrati, nec oculis. Introgressus
 est enim in illud Pōpei⁹, & unā cū eo nō pauci
 alij, & inspexerūt quae nefas est uidere nisi solis
 sacerdotibus: cūq; intus essent ex auro mēsa &
 cādēlabrū & pocula, et odoramētōrū magna co-
 pia, praeterea in thesauris sacra pecunia circiter
 talentorū duo millia: nihil horū pra pietate atti-
 git, sed hic quoq; sui similis fuit, & nihil cōmū
 su indignū ceteris uirtutibus. Sequēti uerō die
 iussus purgare tēplū aditus, & instauratis legi-
 timis sacrificijs pōtificatū Hyrcano reddidit, tū
 ppter alia ipsius officia, tū qā tota regione habi-
 tantib⁹ Iudeis auctor fuit ne arma p̄ Aristobulo
 sumerēt: deinde belli cōeitatores securi percussit,
 Faustoq; & alijs q primū murū cōscēderūt, di-
 gna praemia psoluit. Et Hierosolyma qdē pop-
 Ro. fecit stipēdiaria, urbes uerō quas eorū cines
 sibi subiugauerāt in Coele Syria, adēptas illis inf-
 su p̄prio parere praesidi: et totā gēte prius elatā
 rebus prosperis, contraxit itra ueteres terminos

Gadara deinde paulo ante diruta instauravit in gratiā liberti sui Gadarensis Demetrii: reliquas uerò, Hippum, Scythopolim, Pella, Diō, Samaria, Marissam, Azotum, Iamnia, Archusam suis restituit habitatoribus, eaq; in mediterraneis, prater uarijs bellis dirutas. Maritimas uerò, Gazā, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quae ab Herode magnificè cōdita, & portibus atq; tēplis exornata, Casarea mutato nomine appellata est: has omnes Pōpeius liberas esse iussas provincia cōtribuit. Quorū omnium malorū causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicē: nā cum primū libertatē amisimus, subiecti Romanorū imperio. & regionē de Syris bello captā reddere ipsis coacti sumus, & insuper plus q̄ decē nullia taliorū tēni tēpore a nobis Romani exegerūt: & regnum quo prius pōtificale genus honestabatur, ad plebeios trāslatū est homines. Sed de his suo loco dicemus. Ceterū Pōpeius Coele Syria usq; ad Euphratē amnem & Aegypti terminos Scauro tradita cū duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciā abiit Romā properans, at duxitq; secum Aristobulum minelium cum duabus filiabus & totidem filijs.

Scaurus bello aggressus Aream, fœdus Antipatri suū cum eo fertit.

CAP. IX.

1 X. Scauro autē ad Arabia Petrā profecto cū exercitu. & quia difficilis ad eam aditus esset.

set, circumvicinos agros populare, militibusq;
me laborantibus, Antipater inssu Hyrcani
umentū ex Iudaea & alia necessaria eis pra-
ebat: missusq; ad Aretam legatus à Scarra,
o, qd hoespes esset. persuasit etiā illi pecunia nu-
merosa uastationem agrorum redimere spōsor
factus pro trecentis talentis: atq; his conditio-
nibus hoc bellum finitū est, non minus è Scan-
ri quā ex Areta sententia.

Alexander à Gabinio uictus, in quodam castel-
lo oppugnatur. CAP. X.

Aliquāto autē post Alexādro Aristobali X.
filio Iudaeā incursionibus nexare, impera-
tor Gabinus è Roma uenit in Syriā: u & alia
multa memoratu digna gessit, & cōtra Alexā-
drū ex editionē suscepit. Hyrcano iā nō ualēte
ei resistere, et de muris Hierosolymorū reficiē-
dis cogitare, quos Pōpeius deiecerat, sed ab hoc
conatu p Romanos cohibitus est. At Alexā-
der puagando regionē multos Iudeos armavit:
collectuq; propter decē armatorū millibus, &
mille quingētis equitibus, munitionibus firma-
uit Alexandriū castellū iuxta Cores sitū, &
Macheranē in finibus Arabū: cōtra eū uenit
Gabinus, pramisso M. Antonio cū alijs duci-
bus: atq; ita Romani cōiuncti cū Iudeis in offi-
cio manētibus, quorū duces erāt Pitholam &
Malichus, assumptis etiā Antipatri auxilijs,
occurrerūt Alexādro, sequēte cū reliquo exer-

citu Gabinio: tū ille recepit se propius Hierosolyma, ubi cōfereō pralio Romani occiderunt hostiū circiter tria millia, nec pauciores capti sunt. cum Gabinius ueniēs ad Alexandriū inuitabat cōclusos ad pacē, ueniā prateritorū pollicēdo: & cū multis hostiū extra castellū stationem haberēt, Romani eos adorti sunt, ubi multis casis egregiā operā nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationē parte exercitus, ipse reliquā Iudēā plustrabat: & quosquos inueniebat urbes diruas, edificari iubebat. atq; hoc pacto inslaurata sunt, Samaria, Azotus, Sythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Margissa, Gaza, & alia nō pauca: idq; mādāte Gabinio, quarū posthac habitatio tua permāsi, cū antē longo tēpore deserta fuissent. His ita per rationē dispositis, reuertitur ad Alexandriū: & cū inēderetur oppugnatio, per legatos ueniam petiit Alexāder, offerēs castella Hyrcaniā & Macharuntē, & postremō Alexandriū, quae Gabinus diruit. Cūq; Alexandri mater ad eū uenisset, quae Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Roma assensuatis, impetrauit ab eo quicquid petiit: moxq; dispositis eius rebus, adduxit Hyrcanū Hierosolyma, curaturū tēplum & suū sacerdotiū, deinde cōsiliariis quinque inuidicis cōuentibus, in eodē aquales partes totā provinciam distribuit: ita ut alij iura peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem, alij, quereci

uarii uerò Hierichuntē, quinti Saphorā, quod
 ē Galilææ oppidum, sicq; liberati dominis sub
 iugum gubernatione debebant.

Aristobulus Romæ uinculis elapsus, rursus in Iu
 dæa captus à Gabinio Romam remittitur. C. XL

Ceterū cū Aristobulus Roma pfugus XII.

Creuerſus eſſet in Iudaā, & conareſ Alex
 andriū recēs dirutum denuo munire, Gabinius
 miſit eō milites ducibus Ciſenna, Antonio, &
 Seruilio, qui eū locū occupari nō ſinerēt, & da
 rēt operā ut ipſum cōprehēderēt: nā multi Iu
 daeorū ad eū ppter nominis celebritatē conflue
 bāt, nouarū rerum auidi: ſiquidē & Piſtolaus
 Hieroſolymorū præſectus cū mille armatis ad eū
 trāſſugit: alioqui in eo cōfluxu multi fuere non
 ſatis armis inſtructi. Aristobulus uerò uolēs oc
 cupare Macharūtē, tales dimiſit ut inuiles ad
 uoliedū aliqd, aſſumptisq; tantū armatorū octo
 millibus, illuc cōtēdit, quos aſſecuti Romani ui
 cerūt egregiē: quāuis enim repugnātes aliquā
 tiſſper impreſſione facta cōegerūt terga uertere.
 occiſis eorū circiter quinq; millibus: reliqui ue
 rō diſſipati, ut qſq; potuit ſalutē ſibi queſiue
 rūt. Aristobulus tñ plus mille ſecū trahēs pfu
 git Macharūtē, muniebatq; id caſtrū, et quāuis
 rebus aſſiſtis benè ſperare nō deſtitit. Sed non
 ultra biduū ſuſtinere potuit oppugnationē, &
 multis acceptis uulneribus captiuus cū Anti
 gono filio; q ei ſuga comes fuerat, ad Gabinium.

adductus est: neq; ita reflāte fortuna rursum remissus Romā in uinculis est habitus, postq̃ regno & pontificatu positus est annis tribus cū dimidio, uir in ea dignitate magnificus et magnanimus. Liberos tñ eius dimisit senatus, cū ex Gabinij litteris cognouisset, pmissum hoc eorū matri, dū castella traderet: q̃ mox in Iudæā reuersi sunt. Porro Gabinio parati expeditionē in Parthos, & iam Euphratē trañciēti, mutata sententia uisum est Ptolemæū in Aegyptū reducere, sicut alias indicatū est. In hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis, & pecunijs: & illius cōsilio Iudæi q̃ Pelusū accollunt, cū custodes Aegypti adiuti, in societate praecti sunt. Caterū reuersus ex Aegypto deprehēdit Syriā laborare dissidijs & tumulib. Aristobuli enim filius Alexander, denudò inuasor per nim principatu multos Iudæorū ad defectionē impulit, collectoq; magno exercitu regionē obeūdo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in morē Garizim cōpulsos obsedit. Gabinio uerò hoc in statu Syriā offendēs, Antipatrū propter notā uiri prudentiam prēmittit ad tumulnatores, si forte posset ad saniorē mentē reductis persuadere ut meliora sequātur cōsilia: quod ille sedulo fecit, & multos reduxit ad officii. Alexandro uerò potiri nō potuit: is enim habēs secū x x x. Iudæorū millia, ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis

dea

ecernere ad montē Itabyrium: quo praelio de-
 derata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum vi-
 tor cōstituitis Hierosolymitanis rebus ex An-
 ipatri sententia, contra Nabazeos profectus,
 eos quoque profligat uno praelio: nobiles etiam
 Parthos *Nathridaem* & *Orsanem* ad se pro-
 fugos remisit. sparsa rumore q̄ ausurissent in
 patriam: tantisq; rebus gestis Roman reueriens
Crasso provinciam tradidit. De his autē *Pom-
 peij* & *Gabinij* contra Iudeos expeditionibus
Nicolaus Damascenus, & *Sirabo Cap-
 padox*, nihil ab altero discrepans.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæā iter,
 & sacrilegium. CAP. XII.

C *Rassus* autē expeditionē contra Parthos XIIII.
 parans in Iudæā peruenit, & pecunia sa-
 cram, quā *Pompeius* nō attigerat, duo millia ta-
 lentorū abstulit, totoq; reliquo auro, cuius sum-
 ma accedebat ad octo talentorum millia tēplum
 spoliavit. Tulit etiā trabem ex auro solidā, tre-
 centas manus pēdentē. Mina autē apud nos cō-
 st. ut duobus libris cū dimidia. Hāc trabē ei tra-
 didit sacerdos sacri thesauri custos *Eleazarus*,
 nō pra militia, nā erat vir bonus & iustus: sed
 cū cōcreditiā haberet auleorum tēpli custodiā,
 ex hac trabē pēdentium, quorū admiranda pul-
 chritudo erat, & apparatus preciosissimus: vi-
 dereiq; *Crassum* totum esse in colligēdo auro,
 cimens omnibus templi ornamentis, trabem hāc

pp + red

redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius
 eum increiurando obstrinxisset, nihil aliud loco
 moturū, cōsentium eo quod ipse traderet, aestima-
 sum plurimis aureorū nullibus. Hac trabs in-
 ferta erat trabi cana lignea, quod ceteris omni-
 bus ignotū solus sciebat Eleazarus. Crassus ta-
 men & hāc pro reliquo tēpli auro accepit, &
 mox uiolato increiurādo totū quātum intus erat
 egeffit. Nec est mirādū tamas diuitias in nostro
 tēplo fuisse, cuius Deum cum omnes ubiq; ter-
 rarū Iudaei uenerēs ac colant, tam ex Europa
 quā ex Asia longo tēpore huc eas cōtulerāt.
 Nec ad iactationē cōficta est praedicta summa,
 nec caret testibus: sed cum alij multi, tum Stra-
 bo Cappadox attestatur nobis his uerbis: *Mi-*
thridates autē misit in Coum insulā qui affer-
rent sibi inde pecuniā, quam Cleopatra regina
ibi deposuerat, & Iudaorum octingēta talenta.
Nobis autem nulla est publica pecunia, prater
hanc Deo sacrā: & satis apparet, q̄ hanc Iu-
dai ex Asia in Coum deportauerāt metu belli
Mithridatici, Non est enim uerisimile, eos qui
Iudeam habitabant, habentes urbem adeò mu-
nitam & templum, pecunias in Coum misisse.
Sed nec Alexandrinos Iudaos hoc fecisse est
credibile, quibus nihil erat à Mithridate peri-
culi. Idem Strabo alibi testatur, Syllam quo tē-
pore in Graciam traiecit, gesturus bellum cōtra
Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem
 agis

atam seditionibus gentis nostra, qua orbem
arum repleuerit: sic enim scribit: Quatuor
genera in Cyrenensium urbe, ciues, agri-
colae, inquilini, & quarti Iudei: hoc iam in o-
mnibus urbes subrepsit, nec est facile inuenire lo-
cum in orbe habitabili, quē recepta semel non
neat: nam & Aegyptus & Cyrene, utpote
ē solita parere dominis, aliaq; multa regio-
nū ritus admisserunt, aluntq; cōgregatio-
Indaeorum maximas, tēpore coalitas, & men-
institutis domesticis. Per Aegyptum sanē
in colonia sunt eius gētis, absq; eo qd Alexā-
na urbis magna pars eis assignata est: habet
in proprium magistratū qui sua gētis res ad-
iudicet, & cōtrouersias ex iure dirimat, &
actus atq; pacta rata habeas, nō aliter quā
in absoluta republica. Inualuit itaq; hac gēs
Aegypto, eo qd antiquitus originē inde ha-
uerit, & facile migretur eō propter uicinitatē.
Cyrenaicā uerō regionē inde trāsire ut con-
minā, quēadmodū etiā Iudaea est, uel potius
ritē olim regni Aegyptij. Hac Strabo. Cate-
Crassus rebus arbitrari suo cōposuit, Partho
ditionē inuasi, ubi cū omnibus copijs perijt,
ut alias narratū est. Cassius autē in Syriā re-
uerſus occupata ea resistebat Parthis, ppter re-
uē uictoriā excursantibus: & cū uenisset Ty
inuisit etiā Iudaeā. Vbi Tarichaeas primo im-
petu cepit, & ferme X X X. millia captiuorum

abduxit. Pitholaū quoq; q Aristobuli partes
 fovebat interfecit, horiāte Antipatro, qui pla-
 rimū apud eum poterat. Et maximā inter Idu-
 maos autoritatē habuit: apud quos duxit uxo-
 rē illustri inter Arabas loco natā, Cyprō nomi-
 ne, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus,
 Et Herodes, q postea regnavit, et Iosephus atq;
 Pheroras, et filia Salome. Hic Antipater etiā
 alios dynastas hospitio sibi cōi ixit et amicitia,
 sed maxime Arabē, apud quē et liberos de-
 posuit, dum bellum cōtra Aristobulū gereret.
 At Cassius reparatis copijs ad Euphratē se cō-
 sultū, ibiq; Parthi: se opposuit, quēadmodū et
 ab alijs scriptoribus est memoria proditum.

Pompeii fuga in Epirum, & Scipionis aduentus
 in Syriam.

CAP. XIII.

XIIII.

Aliquāto autē post Casar occupata Roma,
 et Pompeio unā cū senatu ultra mare Ioni-
 um fugato, solutū ninculis Aristobulū decre-
 vit in Syriā mittere, additis ei duabus legioni-
 bus, quo facilius ordinaret provinciam: sed is bre-
 vi frustratus est sua spe, quā ex accepta à Cesa-
 re potestate conceperat, à Pompeianis veneno
 sublatu, et à Cesarianis funeratus. Corpus an-
 tem eius diu melle curatum iacuit, donec An-
 tonius id in Iudæam remissum mandavit repo-

XV. ni in regum cōditorijs. Scipio nerò iussu Pō-
 peij securi percussu Alexandrū Aristobuli fi-
 liū, eo q aliquādo cōtra Romāos rebellaverat: et

hio

hic quidē apud Antiochiā affectus est supplē-
cio: fratres uerò eius ad se recepit Ptolemaus
Mennaus dynasta Chalcidis, quæ sita est in
monte Libano: nam misso Philippione filio
Ascalonem ad uxorem Aristobuli, iussit eam
cum eo mittere ad se Antigonum filium &
filias, quarum alterius Alexandra amore ca-
ptus Philippio dux & eam coniugē: deinde uerò
occiso prius eo Ptolemaus ipse duxit Alexan-
drā, et germanorū eius curā habere nō destitit.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quā fidelitudo
eorum opera adiutus sit. CAP. XIII.

Post Pompeij autē obitum et uictoriā Cæ-
saris, bellum ei gerēt in Aegypto mul-
tis in rebus usus fuit Antipater Iudæorū gu-
bernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate
enim Pergameno adducēte auxilia, nec ualente
trāsire per Pelusium, & circa Ascalonē ha-
rente, Antipater ei se adiunxit cū armatis Iu-
dæorum tribus millibus, egitq; cū Arabū pri-
matibus ut et ipsi uenirēt auxilio: cuiusq; potis-
simū opera ē tota Syria auxilia cōtracta sunt:
nam certatim opē tulerunt Cæsari Iamblichus
dynasta, & Ptolemaus eius filius, & Tholo-
maus Sohemus filius Libanū montē incolens, &
urbes penē uniuersæ. Mithridates uerò motus ē
Syria castris puenit Pelusū, & nō receptus ab
eius loci hoībus urbē oppugnavit. Vbi praci-
pua operā nactus Antipater, primusq; de-
iecta

ieſta quadā muri parte aditum ceteris irru-
pentibus in urbē aperuit, & Peluſū quidē ſic
capitū eſt. Antipatrū autē et Mithridatē pro-
perātes ad Caſarē irāſitu arcebat Iudai Aegy-
ptij, qui regione qua Onia dicitur incolant. Hos
Antipater ne tribules in partes ſuas traduxit,
maximē cum oſtēdiſſet Hyrcani pontificis li-
teras, in quibus rogabātur, ut amicos ſe prabe-
rene Caſari, eumq; cōmeatibus iuuarēt, & re-
bus exercitus neceſſarijs: qui moti autoritate
Antipatri ac pontificis, libenter paruerunt.
Quod ubi audierunt qui Memphim accolūt,
& ipſi Mithridatem accerſuerunt, & ille eo
profeſſus hos quoq; adiunxit ſuis partibus.

Antipatri res geſtæ & cum Caſare amicitia. C. X.V.

Poſtquā autē nētum eſt ad Delta quod vo-
cant, cōſlixit cū hoſte circa locum qui Ca-
ſtra Iudaorum dicitur. Curabat autē dextrum
cornu Mithridates, ſiniſtrū Antipater. In ea
pugna Mithridatis cornu inclinatum eſt, nide-
baturq; cladē accepturum, niſi maturē præter
fluminis ripā accurrens cum ſuis Antipater,
qui iam aduerſarios proſligauerat, exemptis ſo-
cijs periculo, Aegyptios iam vincētes coëgiſſet
terga uertere: qui adeo fugiētibus inſtitit, ut ca-
ſtra quoq; hoſtiū caperet, aduocato etiā in præ-
da partē Mithridate, quē inſectādo hoſtē lon-
ge à terg. reliquerat. Is ex ſuis oclingētos deſi-
derauit. Antipater non plus quinquaginta.
Mithri

Mithridates uerò de his *Casare* per literas cer-
 tiorē reddidit, ingenuē fassus *Antipatrum* et
 salutis sibi causam fuisse, & uictoria: ita ut *Ca-*
sar & tunc eum collaudauerit, & postea eorū
 eo bello in rebus periculosissimis eius fori ope-
 ra usus sit: in quibus certaminibus etiā uulnera
 accepit. Quamobrē finito tandē bello classe de-
 uēctus in *Syriā* *Casar* magnos honores cōtulit,
 eum in *Hyrعانū* quē cōfirmavit in pōtificatu
 eum in *Antipatrum*, quē ciuitate Romana et
 immunitate donauit. Nonnulli uerò aiunt *Hyr-*
عانū ipsum huic expeditioni interfuisse, & in
Aegyptum uenisse. Attestatur mihi *Strabo*
Cappadox, ex auctoritate *Asini* sic scribens:
 Postquā *Mithridates* in *Aegyptū* inuasi, &
 cum eo *Hyrعانus* *Iudaorum* pōtifex. Idē *Stra-*
bo alibi ex auctoritate *Hypsocratis* sic scribens:
Mithridas ē primò solum uenisse, acciū deinde
 ab eo *Ascalonē* gubernatorē *Iudaeae* *Antipa-*
trum tria milia militū ei adiunxisse, & eiusdē
 hortatu ceteros dynastas socia arma cōtulisse,
 in hūc; *Hyrعانum* pōtificē. Hac *Strabo*. Eodē
 tempore etiā *Antigonus* *Aristobuli* filius ad
Casare ueniēs, quēstus est de patris infortunio,
 q̄ propter ipsum ueneno extinētus esset. *Ari-*
stobulus, & frater suus a *Scipione* securi p̄cus-
 sus: rogabatq; ut sui miseretur, paterno prin-
 cipatu eicēti. Præterea *Hyrعانū* acensabat &
Antipatrū, q̄ per uim principatū gentis gene-
 rant.

rent, nec abstinere ab ipsius iniurijs. Antipater uero causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonusque; seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit: commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Casare, ipsum uerborum suorum teste adducens. Aristobulum autem merito Romam uinctum periretuum, perpetuum hostem & inimicum pop. Ro. Fratrem uero huius conuictum latrocinij debitas poenas Scipioni dedisse, & non per iniuriam oppressum. Tum Casar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudaea declarauit.

Cesaris literarum & senatusconsulta de Iudaeorum amicitia.

CAP. XVI.

XVII.

Hircano uero etiam patriae moenia restitueret permissum, rogauit hanc gratiam: iacebant enim usque; ad id tempus, ex quo a Pompeio fuerant diruta: deditque; hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Praetulit ad senatum idibus Decembribus in aede Concordiae, praesente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quae Alexander Isionis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudaeorum, uiri optimi & socij nostri petierunt, renouantes ueterem erga populum Romanum beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro

argue

argumentū societatis attulerunt, estimationis
 aureorū L. nullium. & litteras petierunt ad li-
 beras ciuitates ac reges, ut per regiones eorum
 atq; portus sicurè possint iter facere. Placuit
 igitur senatui eos in amicitia & societate reci-
 pere. & omnia qua petierunt cōcedere, & alla-
 tum clypeum accipere. Hac acta sunt Hyrcani
 pontificatus & principatus anno nono, mense
 panemo. Quin & ab Atheniēsisibus honor ha-
 bitus est Hyrcano, quasitus beneficijs: miserūq;
 ad eum decretū scriptū in hanc sententiā. Sub
 indice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, pa-
 nemi mēsis luna uigesima, oblatum est ducibus
 decretū Atheniensium, Agathocle principe: de
 quo Eucles Menādri Alimusius scriba recu-
 lit Munychionis undecima, cōcilio iudicū facto
 in theatro: suffragia collegit Dorotheus sum-
 mus sacerdos, & assessores ex populo. Diony-
 sius Dionysij dixit: Quonia Hyrcanus Ale-
 xandri pōtifex Iudaorū ac ethnarcha perpetua
 tam publice q̄ priuatim ciues nostros benemo-
 lentia prosequitur, nullā bene merēdi occasiōē
 pratermittēs: & quotquot Atheniensium uel
 propter legationes, uel propter priuata negotia
 illuc diueniūt, acceptos comiter, deducēdos etiā
 eruat in reditu, idq; multorū cōlati testimonijs:
 uisum est nūc Theodosio Theodori (referēte, et
 populum de huius uiri uirtute cōmonēfaciente,
 quam propensus sit ad benemerendū de nostris
 ciui

ciuibus) honorare hunc uirū uirtutis ergo corona aurea iuxta legē, ponere ei effigiē auream in tēplo *Demi & Charitum*: & praconis uoce promulgeri eam coronā in theatro *Liberalibus* dum noua tragœdie aguntur, & *Panathenais* & *Eleusinijs*, et in gymnicijs certaminib⁹. Curāq; esse nostris ducibus, ut dum ille in amicitia nostra perseueras, ut quicqd in honorē eius & gratiā pro fauore & meritis excogitauerimus, exsequatur sedulo: quo pspicua sit omnibus populi nostri erga bonos uirps gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendū de nobis inuitentur. Eligētiā legatos idoneos ex omni *Atheniensiu* numero q ad illū decretū hoc perferat, horteturq; ut acceptis his honoribus ceteri nobiscū benefi-

XVIII. *cij.* Et hactenus de collatis a populo Rom. & *Atheniensiu* in *Hyrcanū* honoribus. Porro *Cesar* ordinatis rebus *Syriae* cū classe profectus est. *Antipater* autē deducto *Cesare* in *Syriā*, reuersus ante omnia disiecta per *Pōpeium* monia restituit, & obeundo provinciā nauarū rerum cupidus cōpescuit, tum minis agens, tum consilijs. Fare enim, ut si *Hyrcano* contenti sint principe, feliciter degat fruēdo suis quisq; possessionibus, Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capient, se quidem pro praeside habituros dominū, *Hyrcanum* uero prò rege tyrannū, iū Romanos atq; *Cesarē* acerbos hostes

hostes pro principibus, hos enim nequaquā laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi cōstituerint: atq; his monitis ille regionē totā cōposuit.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasælo Hierosolymorum regimen cōmittit. & quod Sex.

Cæsar Herodē magnū ac illustrē reddidit. C. X V I I.

Cæterum cum Hyrcanum stupidum ac segnē animaduerteres, Phasælum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicina regioni ducem cōstituit, Herodi secundo Galileam curandā cōmisit, etiā tum admodum adolescēti, nec excedēti annū quintumdecimū: quod tamē illi nihil obsuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionē inuenit quomodo posset uirtutē suā ostēdere. Comprehensum enim Ezechiā primariū latronē, & cæterorū ducē, Syria fines incurfare ac prædari solitū, affectis supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factū magnā ei apud Syros conciliauit gratiā, nihil magis cupiētes, q̄ repurgari tandē regionē à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per uicos & oppida, ut aut rē pacis, & fruendi securē possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factū innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administrāti Syriam. Quapropter etiā Phasælus excitatus est ad emulationē fraternæ gloriæ, nolens uirtutis laude haberi inferior: nihilq; magis studuit quàm gratosus esse apud Hierosolymitanum

populum, omnia negotia publica per se obendo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquā iniuriam: quo factum est, ut Antipater haud seaus, q̄ si rex esset à tota gēte coleretur, & in tali haberetur honore, qualis nō dedeceret dominū: nec tamen rebus tam secundis more ceterorū hominū deprauatus est, quo minus Hyrcano fidē seruaret atq; amicitia. Ceterū optimates Iudaeorū uidentes eum cū filiis tā opere crescere, tam sanore gentis, q̄ Hyrcani pecunijs, & peraripiēdis ex Iudaea reditibus, malignē erga eum affecti erāt: iam enim amicitia cōtraxerat cū Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano ut pecuniā eis mitteret, ipse huius muneris sibi usurpauit gratiā. Misit enim tanquā de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptā. Has Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, ut gaudere etiā factō uideretur. Sed maximē terrebat Iudaeorū primates uiolentiū ac audax Herodis ingenium et tyrannidis cupidū, ademptesq; Hyrcanū aperitē iam incensabant Antipatrū. Quonsq; tandem dissimulabis qua geruntur quotidie? an nō uides Antipatrum cum filiis suocinctos principatus opibus, tibi uerò prater inane regni nomē nihil fieri reliquum? Sed eane ista nescias, nēne se securum putes, incolumitatis tuae atq; regni iuxta negligens: neq; enim procuratores tuos amplius agens, (noli falli hac opinione) sed

iam

iam ex professo dominationē exercēt: nam Herodes Ezecia cū plerisq; alijs interfecit, cōtemp-
tū nostris legibus, quæ hominē quantumvis
scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius
damnātū ex sententia iudicis: iste merò hoc au-
sus est, prius quā a te potestātē hanc acciperet.
Tandem Hyrcanus his auditis motus est: accen-
derunt autē eius irā matres etiā eorū quos He-
rodes necauerat: nam hæ per singulos dies in
tēplo nō desinebāt precibus suis iū regē iū
populum obtundere, rogantes ut Herodes corā
confessu iudicū facti sui rationem cogeretur
reddere. Permotus igitur his hominē ad iudi-
cium & dicēdam causam euoc. u. At ille præ-
fō fuit, præmonitus tamē a patre, ut nō priuati
more, sed cū comitatu ad se iuendū idoneo
ueniret. Ergo ordinatis Galilæa rebus, quem-
admodum existimabat sibi cōducere, mediocrē
sed tamē sufficientē sibi manū adiunxit in i-
tinere, ne uel Hyrcanum terretet si plures addu-
ceret, uel ipse sine tutela subiret iudicij pericu-
lum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit
ad Hyrcanū ut eum absolueret, minis si contri-
fecisset additis. Quod quidē facile ab illo impe-
tratum est, ne qua tristiore iudicū senectia feri-
rectur, quandoquidē amabat eum nō secus atq;
filium. Cumq; cōstitisset ante iudiciū unā cum
suis, omnes sunt attoniti, nec quisquā eorū quib;
absentē accusauerāt, ausus est hiscere: sed hare-

bant inopes consilij. Tum unus quispiā Sameus nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgēs sic exorsus est: Equidem iudices, enq; rex, nec ipse unquam uidi quenquā qui ad causam apud nos dicendā uocatus ad hūc modum cōparuerit, nec uos puto posse proferre huiusmodi quēpiā: sed quisquis hactenus apud hunc cōfessum indicādum se praeuix, humilis uenit, & habitu timēis periculū, ac captantis misericordiam, attritus & promisso capillitio. At bonus isle Herodes cadis reus, et iam graui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & erine belle cōposito, cū armatis stipatoribus: ut si capitale iuxta leges sententiā in eum tulerimus, nobis maclatis ipse enadat illata ui legibus. Verūm isti non succēseo q̄ maiore incolūmitatis sua quā legū rationē habeat: sed nobis magis & regi, qui hanc ei cōcessistis licētiā. Scitote tamen potentē esse Deū, & q̄ iste quē nunc in Hyrcani gratiā legibus eripitis, & nos aliquādo et regē ipsum puniet. Nec uanus fuit uates: nam Herodes regnū adeptus omnes illos iudices & regē quoq; sustulit, excepto uno Symca: hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia post obsessā urbē ab Herode ac Syfio, admittendi Herodem auior fuit populo, neq; nos propter peccata eos posse dominationē illū effigere, sicut suo loco dicitur. Porro Hyrcanus animaduertiens iudices propensiores ad

damnan

damnandum Herodem, rem in sequentiē diem distulit, & clam eū admonuit, ut fuga sibi consulcret, non enim esse remedium aliud: atq; ita ille secessit Damascū, quasi regē fugiēs: cumq; conuenisset Sex. Casarē, & res suas in tuto collocasset, palam prae se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi uerò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hac omnia tenerent: qui non ignorabat quidem eos uera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amēciam. Ceterum cum Sex. Casar accepta pecunia Herodem praefecisset Cœlesyria, uehementer timuit ne ille contra se duceret: nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, ueniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursum & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placātum eum & rogātum, ut terruisse contentus, re ipsa lederet nemanem, ne'ue ulterius aduersus autorem suae dignitatis procederet. Debere etiā eum non tam meminisse quòd citatus sit, quā quòd absolutus etiam, & gratiā habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandū quoq; quam periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his uel illis annuat uictoriam: atq; eo minus tum eam esse sperandam, quando non solum cōtra regem suū & alio rem belli moueat, uerum etiā benemeritū, ipse nulla

afflictus iniuria: nã si quid illi nunc obijciat, non
 it fuis esse culpã, sed consultorũ non bonorũ, qui
 ei opinionẽ crudelitatis cõciliant. Paruit his mo-
 nitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes
 quòd potetiam gẽi declarauerit: atq; eo tum in
 XLX. statu res fuerũt Iudaica. Caterũ Cesar Romanus
 reuersus expeditionẽ parabat in Africã contra
 Scipionẽ & Catonẽ: tum Hyrcanus per legatos
 eum rogauit, ut confirmaret capta societatẽ &
 amicitiam. Nunc uidetur mihi operapretiũ per-
 censere omnes honores gẽi nostra à Rom. impe-
 ratoribus habitos, et inita eũ eis fœdera, ut uni-
 uersis notũ sit, quòd tam ab Europa q̃ ab Asia
 regibus obseruari fuerimus propter fidẽ ac forti-
 tudinem. Quoniam autẽ multi nos odio habẽtes
 non credunt de nobis Persicarũ uel Macedoni-
 carum rerũ scriptoribus, q̃ ea monumẽta nō ita
 perunlgata sint, apud nostrates seruata & alios
 quosdã barbaros, ceriẽ Romanorũ decretis con-
 tradicere nō poterunt: nã hæc & publicẽ dedi-
 cata sunt in urbibus, atq; etiã in Capitolio, &
 colinis insculpta sunt æreus. Quin & Iul. Cesar
 apud Alexandriam auctatus est Iudeis inscri-
 ptione coline arca, q̃ Alexandrina ciuitatis ius
 habeant, quare his argumẽtis usus sum: appo-
 nam etiã senatuscõsulia et decreta Iulij Caesaris,
 qua ad Hyrcanũ & nostrã gentẽ attinẽt. C. Iu-
 lius Cesar imp. & pont. max. dictator iterũ, Si-
 doniorẽ magistratibus, senatus & pop. salutem.

Si na

Si ualeat bene est, ego quidē & exercitus uale-
mus. Mitto uobis exemplū tabula, qua ad Hyr-
canū Alexandri filium, Iudeorū ethnarchā ac
pontificē attinet, ut in publicis uestris monumen-
tis reponatur, inscriptū Graecis et Latinis literis
in area tabula. Est autē hoc: Iul. Caesar imp. ite-
rum & pont. max. de consilij sententia decreuit.
Quoniā Hyrcanus Alexandri filius Iudeus &
nunc & praeueritis tēporibus tā pace q̄ bello bo-
nam ac fidelē operā in nostris negotijs praestitit,
sicut ei multi imperatores attestati sunt, & in
proximo Alexandrino bello in auxilium uenit
cū M. D. militibus, et ad Mithridatē à me mis-
sus uirtute cesis nemini: has ob causas Hyrca-
num filiū Alexandri et eius liberos ethnarchas
Iudeorū esse iubeo, & pontificatū Iudeorū per-
petuo retinere more patrio, esseq; ipsum et filios
eius nostros socios, et in amicorū nostrorū recipi
numerū. Iura quoq; omnia pontificalia habere
ipsum & filios decerno: & si qua controuersia
exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudiciū pe-
nes ipsum esse: ad hac nec hyberna militi debe-
re, nec pecunias ab eo exigi. C. Caesaris consulis,
placita, cōcessa, decreta, sic habēt: ut filij princi-
patū gēis Iudeorū, et donata sibi loca possideāt:
ut potifex ipse ac ethnarcha Iudeorū iniuriam
passus adsit: utq; ad Hyrcanū Alexandri filium
Iudeorū pontificē mittantur legati acturi de so-
cietate & amicitia: dedicariq; areā tabulā hac

cōtinentē in Capitolio, & apud Tyrū, Sidonem, Ascalonē, in templis, inscriptam Romanis atq; Gracis literis: utq; hoc decretū apud omnes oīm urbiū quaestores ac magistratus publicetur, quō pro amicis habeantur, & legatis eorū hospitia praebeantur, & decreta hac ad omnia loca misantur. C. Caesar, imperator, dictator, cōsul, honoris, uirtutis & benignitatis causa, cōcessit in tōmodum S. P. Q. Romani, Hyrcanū Alexandri filiū eiusq; filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorū totiusq; gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Caesar quintū Cos. decreuit habere & munire Hierosolymorū urbem, et gubernare eam Hyrcanū filium Alexandri pontificē Iudeorū ac ethnar-
cham secundum suam uoluntatē, & ut Iudais secundo locationis anno de redditibus eorū subducant, immunesq; sint ab angarijs et uectigalib⁹. C. Caesar imp. iterū, statuit ut singulis annis tributa pēdant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absq; anno septimo quē Sabbaticum nomināt, quoniam in eo neq; fructus arborum colligunt neq; seminant: utq; in Sidone secundo quoq; anno tributū reddant quartam partem satiorū: & ad hac Hyrcano eiusq; filijs decimas persoluant, sicut hactenus eorū maioribus. Nūq; nullus uel praeses, uel dux, uel legatus, in finibus Iudeorū auxilia colligat: nēue malis liceas pecunias ab his exigere, uel hyber-

norum.

norum, uel quocunq; alio nomine: sed sine im-
 munes ab omnibus molestationibus. Quacumq;
 etiam postea parauerūt, uel emerunt, his omni-
 bus fruantur. Ioppen præterea quā ab initio ha-
 buerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam
 reciperentur, placere ipsorū esse quemadmodum
 antea. Tributa quoq; eius oppidi habere Hyr-
 canū Alexandri filium cum suis filijs, tam ab
 eius agri aratoribus, quam ueligalium portus
 nomine, & eorū quæ Sidonem exportantur, an-
 nua modiorū X X M. D C L X X V. excepto an-
 no septimo quē uocant Sabbaticum, in quo neq;
 arant, neq; de arboribus fructus colligūt. Vicos
 item quos in Magno campo Hyrcanus & sui
 maiores ante eū possederūt, placet senatus eun-
 dem Hyrcanū & Iudæos etiam nūc habere, iura
 quo et antea habuerūt. Mancre etiam iura quæ
 ab initio inter Iudæos & eorū pontifices fuerāt,
 & quacumq; beneficia à S. P. Q. R. concessa.
 Præterea eodē iure licere illis uti & in Lydda.
 Loca etiam, agros, habitationes, quas pro ami-
 citia reges Syria ac Phœnices per donationem
 populi Rom. possederāt, placere senatus ut Hyr-
 canus Iudæorū ethmarcha habeat: esseq; ius Hyr-
 cano eiusq; filijs et legatis ab eo missis ludos &
 gladiatores spectādi inter senatores sedentibus.
 Nūq; quotiescunq; postulauerint à dictatore aut
 magistro equitum in senatum introducantur.
 & respōsum eis omnibus intra decem dies red-

datur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Caesar
 imp. IIII. Cos. V. perpetuus dictator, huiusmodi
 uerba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pon-
 tificis Iudaorū ac ethnarcha. Quandoquidē mei
 antecessores imperatores testimonium reddide-
 runt Hyrcano Iudaorū pōtifici Iudaicq; tam in
 provincijs quā apud S. P. Q. R. & hoc nomi-
 ne S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum est nos
 quoq; horū meminisse, & dare operam ut Hyr-
 cano ac Iudaorum gēni filijsq; Hyrcani à S. P.
 Q. R. pro suo erga nos favore gratia referatur.
 C. Iul. Cos. Parianorum magistratibus S. P. Q.
 Sal. Accesserunt me in Delo Iudai & quidam
 de colonijs Iudaorū, presentibus etiā nostris le-
 gatis, & indicauerūt mihi decretū, quo uetatis
 eos uti patrijs sacrificijs & ritibus: mihi uerò
 nō placet talia decreta aduersus amicos nostros
 & socios fieri, uetariq; eos uiuere suis moribus,
 & cōferre pecunias in epulas ac sacrificia, quam-
 doquidem nec Roma hac facere uetantur. Nam
 C. Caesar Cos. in edicto quo interdixit in urbe so-
 dalitia, hos sōlos neq; pecunias cōferre, neq; con-
 uinia parare uetuit. Ego quoq; cum alia sōda-
 litia interdixerim, hos solos sino iuxta patrios
 mores ac leges cōuenire. Quapropter æquum est
 etiam nos si quod decretū fecistis contra amicos
 nostros & socios, id abrogare propter eorū uir-
 tutem, & erga nos beneuolētiā. Post mortem
 autē Caesaris M. Antonius, P. Dolabella Coss.

adnos

aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorū postularis, & amicitiam cum eis renouauerūt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per uniuersam Asiam, & prima eius provincia ciuitati Ephesiorū, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarcha Iudaorū mihi retulit de ciuibz suis quòd militare non possint, eo quòd neq; arma gestare neq; iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; uicium more patrio possent sibi querere. Quamobrem ego quoq; quemadmodum alij ante me imperatores immunes eos nolo à militia, permittoq; ut patrijs utantur moribus, cōuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia: noloq; ut hac ipsa scribaris per urbes prouincia singulas. Atq; ita Dolabella Hyrcano per literas rogāti gratificatus est. Laetum Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudaos ciues Romanos templa Iudaica habētes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronuntians duodecimo Cal. Octobreis. Multa itaq; exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & imperatorū decreta ad Hyrcanū & gentem nostram aliasq; urbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum praesid

praesides, de quibus propter hac qua hoc loco in-
 seruimus credere facile est his qui nostra scripta
 candide lecturi sunt. Quando enim tam mani-
 festa argumenta exhibuimus nostra cum popu-
 lo Romano amicitia, ostensis aereis columnis &
 tabulis in Capitolio nunc usq; durantibus, du-
 ranturq; in posterum, omnia hic apponere su-
 peruacaneum ac molestum duximus, existiman-
 tes neminem fore tam difficilem, ut de re rei de-
 cretis comprobata dubitet, ac non potius ex his
 etiam de ceteris coniecturam faciat, nos uera
 dicere. Satis ergo iam declarata sit qua per ea
 tempora nobis cum pop. Rom. intercessit amici-
 tia & societas. Incidit autem eisdem tempo-
 ribus tumultus in Syria ex causa huiusmodi.
 Cecilius Bassus unus è Pompeianis per insidias
 interfecto Sexto Cesare ipse occupauit provin-
 ciam cum legionibus. Quo facto magnu bellum
 exortu est circa Asinum, Casarianis ducibus
 contra eum ueniens cum equestribus ac pe-
 destribus copys: ad quos & Antipater misit
 auxilia cum filys, memor beneficiorum accepto-
 rum à Cesare, ideoq; repetendus poenas ab eius
 interfectore iustum existmans. Id bellum dum
 trahitur, Marcus ueni Sxtii successor, & in-
 terim Caesar ab his qui cū Cassio & Bruto con-
 iurauerant in senatu occiditur, exactus in prin-
 cipatu suo tribus annis cum dimidio, sicut &
 ab alijs scriptoribus memoria proditum est.

Cassius

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta
ab eis exigit. CAP. XVIII.

Bello deinde civili post eadem *Cæsaris* ex- X X.
ortio, consularibus alijs aliò discurrentibus
ad parandos exercitus, *Cassius* in *Syriam* venit,
occupaturus eū qui circa *Apamiam* erat exer-
citus: solutaq; obsidione tam *Marcum* quam
Bassum in suas partes pertraxit: obeundoq; ci-
uitates comparabat arma & milites, tributa
etiam exigēdo graua: sed maximè *Iudaam* af-
flixit, plus quam septingentis argenti talentis
imperatis. Tum *Antipater* res ubiq; turbatas
uidens partem eius pecunia duobus filijs exigen-
dam committit, partem *Malicho* sibi parū ami-
co, partem quibusdam alijs: & primus *Herodes*
ex *Galilea* quantum imperatum erat afferens,
maximam apud *Cassium* gratiam inijt: prudens
enim illi uidebatur consilium, iam tum Roma-
norum alieno sumptu captare beneuolentiam.
Sub alijs autē procuratoribus ipsa ciuitates ne-
mundabatur unā cū suis habitatoribus: quarum
quatuor erant precipua, *Gophna*, *Emmus*, *Lyda*,
Thamna, nam earū plebes *Cassius* hasta sub-
iecit: adeo autē exacerbatu erat, ut etiam *Ma-*
lichum interfectoru fuerit, nisi *Hircanus* per
Antipatru centum talentis de suo muſu, iuro-
rem eius lenisset. At ille post *Cassij* discussum
maximè insidiatus est *Antipatro*, per huius
mortem *Hircani* dominationi securitatē se pa-
ratur

raturū existimās: nec tñ lacnerū Antipatrum
eius cōsilia: nā tūm hoc sensisset, ultra Iordanem
profectus copias colligebat tū ex indigenis, tum
ex Arabib⁹. Verūm Malichus vir callidus in-
ficiabat insidias, deierās apud Antipatrū et fi-
lios, q³ Phasaelo Hierosolymorū presidū venōte,
Herode nerō habēte armorū custodiā, ne in men-
tem quidē sibi unquā tale aliqd venerit. Et ui-
dens nō succedere quod, pposuerat, recōciliatus
est Antipatro, Marco Syria presidēte: q³ post-
quā intellexit res novas in Iudaea molitū Ma-
lichū, minimū absuit, quin eū interficeret, quem
tamē Antipatri precibus donavit incolumem.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tol-
lit.

CAP. XIX.

SEd Antipater imprudens seruauit Ma-
schum ut se perderet: nā Cassius Et Marcus
eoacō exercitu Herodē totius Coele Syria duce
fecerūt, attributis ei navalibus, equestribus, Et
pedestribus copijs, regnū etiam polliciti post fi-
nitū bellum quod tum gerebant contra Anto-
nium Et iuniorē Casarem. Malichus nerō tum
maximē timens Antipatrum, decreuit ē medio
tollere: corruptoq; pincerna Hyrcani, apud quē
ambo epulabantur, veneno necauit hominē, Et
assumpta armatorū manu suscepit ciuitatis gu-
bernacula. Ceterū postquam Herodi ac Pha-
saelo innotuerunt structa in parentē insidia, in-
dignantibus illis Malichus strenuē pernegauit
omnia

omnia : atq; hic fuit finis Antipatri, viri iusti
 ac pii, & patrie amatissimi. Ex filiis autē aliter
 Herodes confestim volebat patriis morē ulcisci.
 & cū exercitu aggredi Malichū : sed Phasaelo
 grandiori magis placuit dolo circumuenire ho-
 minē, ne uideretur ciuile bellum incipere : itaq;
 accepta Malichi satisfactione simulauit se cre-
 dere, non esse illum paterna necis cōsciūm : seq;
 uenit ad excolendum monumētum quod patri
 struxerat. Interim Herodes ueniens Samariam,
 eamq; nimis afflictā offendens, refouere eam oc-
 cipit, & iura reddendo cōtrouersas ciuium diri-
 mere : nō multo autē pōst instante Hierosolymis
 festo, & ipse uenit in urbē cum mulcibus, quem
 Malichus metuens Hyrcano suasisit ne eum in-
 trare permitteret : id quod Hyrcanus fecit, pra-
 texens nefas esse sanctis populi ceremonijs pro-
 fanam turbā superinducere : at Herodes contem-
 pta obnuntiatione noctu urbē ingressus est, &
 Malichum uelociter perterritus : at ille soli-
 tarium artium non immemor palam lacryma-
 bandus conquirebatur de Antipatri tanquam
 amiei interitu, clām uerò parabat sibi satelliti-
 um : quare uisum est Herodis amicis simula-
 tionem hanc non coarguere, sed ad uisā dum su-
 spicionem uicissim comiter tractare Malichum.
 Herodes iussu Cassii Malichū dolo interficit. C. XX.

A Tamen Cassio de patri obitu significante
 per literas : & ille qui nō ignorabat mores
Malich

Malichi, rescripsit ut ulcisceretur parēis iniuriam: clam eīam mandauit *Tribunis* apud *Tyrum* agentibus, ut adessent *Herodis* iustis conatibus. Cumq; capta a *Cassio* *Laodicia*, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, *Herodes* expectabat daturū esse illi pœnas *Malichū*: at ille circa *Tyrū* *Phœnices* suspitione cōcepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea urbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & surtim illum in *Iudæam* abducere: & occupato cōtra *Antonīū* *Cassio*, gente ad defectionē concitata, sibīpsi principatū eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & *Herodes* homo callidus intellecto eius proposito, pramisso famulo quasi ad parandam cenā, quia comites omnes inuitauerat, re amicum uera ad *tribunos*, iussit eos *Malicho* cū pugionibus occurrere: illi uero egressi, & nacti eum prope urbē in littore, confoderunt hominē: quo facto *Hyrchanus* adeo est attonitus ut obmutuerit: tandē egrē ad se reuersus percōtabatur *Herodē* quid hoc rei esset, et quis interfecisset *Malichum*: & audito factū esse iussu *Cassij*, laudauit facinus: malū enim uirū fuisse, & insidiatorem patriæ: atq; ita *Malichus* p oppresso *Antipatro* pœnā persoluit debitā. Porro *Cassio* profecto ē *Syria*, apud *Iudæā* tumultus exoritur. Felix enim relictus cū multis *Ierosolymis*, in *Phasaelū* fecit impetū, & populus arma corripuit.

puit. Herodes uerò ad Fabiū profectus est Damasci praesidē, & uolens fratri succurrere, morbo praepeditus est: donec Phasaëlus per se superato Felice, in turrim primum compulsus, incolumitatem deinde pactum abire passus est: quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauius, & post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorē impenderet: nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cetera Masada longe munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatē dimisit.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyrionum tyranni paternum regnum repetētem Herodes profligatum è Iudaea pellit. CAP. XXI.

Aristobuli autē filium Antigonum, qui conciliato sibi pecunijs Fabio exercitum coparauerat, Ptolemæus Mæneus adoptat propter affinitatē: hunc etiā Marion adiunabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidē adeptus, per Syriā quoq; tyrannidē exercens, dispositis in ea praesidijs, atq; etiā in Galilæa cōtermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, et praesidiarios Tyrios clemēter dimisit, donatis ex his nōnullis propter beneuolentiā qua ciuitatē eorum prosequēbatur. His peractis occurrit Antigono, cumq; praelio superat, & uix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem

Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quā populus. Iam enim gener per sponſionē aſcius erat in Hyrcani familiam, quo libētius eiuaſutelam ſuſcepit, ducturus Alexandri Ariſtobulo geniti filiā. Hyrcani uerò ex filia nepiē, ex qua poſtea pater factus eſt filiorū trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antē uxore ē ſuis popularibus Dorē nomine, ex qua ſuſcepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniis cum ſibi cōciliat, quo factum eſt ut ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.

Ceterū Caſſio apud Philippos ab Antonio & Caſare deuictō, Caſar inde in Gallias. Antonius in Aſiā proficiſcitur: qui ubi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderāt & Iudeorum primates, Phaſaëlum & Herodem accuſaturi: quaſi in ſpeciem ſolum regnaret Hyrcanus, re autem uera tota poteſtas eſſet penes hos fratres. Herodem uerò Antonius in magno honore habuit, qui ad obieſta diluenda uenerat, quo factū eſt, ut ne ad colloquiū quidē aduerſarios eius admiſerit, id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progreſſo autē Ephreſum praſtō ſuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, aſſerēs coronam auream, & rogās ut quos Iudaos Caſſius praeter ius belli captiuos abduxerat, ſcriptis per
prou

provincias literis in libertatem vindicaret, & agros per Cassium ademptos genti restitueret. Quorū postulata Antonius aqua existimans. confestim scripsit Hyrcano & Iudeis, simulq; ad Tyrios misit decretū hanc sententiam continens. *M. Antonius imp. Hyrcano pontifici ac ethnarcha Iudaorum salutem. Si ualetis bene est, ego & exercitus ualemus. Lysimachus Pausania, Iosephus Mēnai, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eādem quam prius Roma legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter persunēti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia: quare cognitam non tam ex uerbis quā ex operibus uestrā amicitia, & mores compositos ac pios, non cōplecti ēti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersari nostri ac popu. Rom. incurſauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neq; iusiurandum praestitū seruantes: non tam priuatum nostrum negotiū agentes, quā suscepta defensione reipub. in diuini simul ac humani iuris uiolatores uindicanimus. Eorū enim facinus sol ipse auersatus uidetur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Caesarem. Sed postquā impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscā gigantum audaciam, & agitatā furoribus melescentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis*

opportunitis locis & usq; ad mare montiū nullo
 permunitis, ut per unicam ceu portam pateret
 aditus, dijs ipsis corū iniusta molimina dumnā-
 ribus nitimur: & Brutus cōpulsus intra mœ-
 nia Philippensiu, obsessusq; a nobis, addidit se
 Cassio socium exitij: qui postquā meritas pœ-
 nas dederunt, pace nos in posterū fruituros spe-
 ramus, & Asiā cōquieturam à bellorum tu-
 multibus. Iam enim nostra opera aniuersum
 Asiæ corpus uelut è graui morbo colligere se
 incipit. Cum igitur etiā de te cum tua gente an-
 gendo ornandoq; cogitem, cura mihi erit quic-
 quid in rem uestram fuerit: edictum etiam op-
 pidatum proposui, ut quotquot uel liberi uel ser-
 ui sub hastā à C. Cassio, Cassianisue uenundati
 sunt, liberè dimittantur. Voloq; ut quæ mea &
 Dolabella benignitate uobis concessa sunt, ea
 perpetuo rata sint. Tyrios quoq; inbeo ut iniu-
 riam a uobis abstineā, & quicquid de Indæo-
 rum finibus occupant, id totum restituant. Co-
 ronā autem quam misisti accepimus. M. An-
 tonius imp. Tyriorū magistratibus S. P. Q. R. S. L.
 Renuntiatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pon-
 tificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum di-
 tionis uos occupasse, idq; factū quo tempore no-
 stri aduersarij tenuerunt eam provinciā. Quo-
 niam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ
 pietatiq; prospicientes iudicauimus in ingra-
 tos ac perfidos, uolo etiam uobis pacem esse cum
 nostra

noſtris ſocijs: et quicquid ab aduerſarijs noſtris
 accepiſtis, habere uos non permittimus, ſed iu-
 bemus uos prioribus dominis reddere: nemo
 enim eorum neq; prouinciam à ſenatu accepit,
 neq; exercitum, ſed quæ per uim corripuerunt,
 largiti ſunt miniſtris ſuæ uiolentiæ. Quando igi-
 tur illi meritis pœnas dederūt, æquū cenſimus,
 ut ſocij noſtri ea quæ antè habuerunt, nemine
 uctante, retineant: noſq; ſi quos Hyrcani Iudæo-
 rum et hnarcha agros, poſtquā C. Caſſius bellū
 illicitū in noſtra prouincia mouit, occupaſtis,
 eos reddatis: nèue illam uim interponatis quo
 minus ad priſtinos dominos redeant: quòd ſi
 aliquid iuris in eos prætenditis, quā primū ad
 ea loca uepero integrum uobis erit ius ueſtrum
 repetere, id quod etiā ſocijs noſtris peræque in-
 tegrū ſeruabimus. *M. Antonius imp. Tyrriorū
 magiſtratribus S. P. Q. Sal.* Ediſtū meum ad
 uos miſi, quod uolo curetis reſerri in publicas
 tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco
 aliquo cōſpicio proponi, ut legi poſſit ab omni-
 bus. *M. Antonius imp. ac triuuir dixit:* Quo-
 niam C. Caſſius hoc perturbato rerū ſtatu alienā
 prouinciā & militem præſidiariū inuaſit, &
 ſociorū noſtrorum facultates diripuit, & ualla-
 uit Iudæorū gentem amicam pop. Rom. inſolen-
 tia eius armis noſtris perdomita, iudicijs atque
 ediſtis quæ ille perpetravit corrigimus, ut abla-
 ta reſtituātur noſtris ſocijs, & ſiue corpora Iu-
 deor

daorum sine bona diuendita sint, illa in libertate, hac ad pristinos reuertatur dominos. Qui autem contra edictum hoc nostrum fecerit, poenas daturus est: & qui inobedientia conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem fere exemplo Sidonij, Antiochen-
sibus & Aradijs scripsit: uisumq; est hoc loco etiam hac inferere, argumento futura quanta providentia nos dignatus sit Romanus populus.

Antonius in Syriam prouinciam ueniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit. CAP. XXIII.

XXI. **P**ost hac autem in Syriam aduentante Antonio, Cleoparra in Cilicia facta illi obuia, amoribus suis eum implicauit: quo tempore rursum centum est Iudaorum gente potentissimi uenerunt ad eum, ut accusarent Herodem una cum suis, electo ad hoc eloquentissimo quoque: est suo numero. Inueniunt autem causam defendendam Mesala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, qui iam socer factus fuerat. Antonius nero audita utraq; parte apud Daphnen, sciscitatus est ex Hyrcano, utra pars melius administraret rem publicam. Qui cum respondisset Herodem in hoc praestantiorē esse, Antonius qui iam antea familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudaorum eis commisit gubernacula. Literas quoque in hoc scripsit, & ex eorum aduers

uersarijs XV. coniecit in uincula, occisurus etiā, nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidē cessauerunt à legatione reuersi. Sed rursus mille uenerūt Tyrum, Antonium ibi praestolaturi. qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magistratui, ut in Iudeorū legatos nouatores rerum animaduerteteret, & Herodi adiutor esset ad principatum parandum. Herodes uerò ante urbem diuersantes in littore accedens, hortatus est eos ut se subducerēt: nam & Hyrcanus cū eis aderat, admonens quantum instaret periculum si contendere pergerēt, quod illi contēpserunt: moxq; erumpentes in eos Iudei cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui uerò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo uerò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos uinxerat interfici. Aliorū deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius, & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemaeus Mennei defunctus est, cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multum apud eum poterat.

Parthi Antigoni Aristobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIIII.

Antigonus deinde mille talenta & quin- XXII.
 g. tias mulieres daturum se Parthis est
 rr 4. poll

pollicitus, si ab Hyrcano in illum regnū transf-
ferrent, & Herodem unā cum suis interficeret:
qua tamen non dedit, sed Parthi nihilominus
offerrenti regnum Antigono, duxerunt uersus
Iudeam exercitum, Pacorus per maritima, sa-
trapa per mediterranea. Pacorum excluserunt
Tyrū, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intronise-
runt. Ille aliam equitum in Iudeam speculatum
promisit, iussam etiam adiutare Antigonom:
eos ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus
nomine. Adiungensibus autem se Antigono
Iudeis Carmelum montem incolentibus, & pa-
ratis cum eo in hosticū innadere, ille spem con-
cepit posse se horum opera partem quandā re-
gionis in potestatem redigere, qua Drymæ uoca-
batur: & quibusdam eis occurrentibus per-
uaserunt usq; Hierosolyma. Vbi adiungētibz
se alijs iam multū aucti numero, aggressi sunt
oppugnare regiam: moxq; ferentibus opem his
qui fratrum partes sequebantur, & pugna in
foro conferta, repulerunt hostem inuenes: eoq;
in templum compulso, miserunt armatos quos-
dam in propinquas ades ut eis essent presidio,
in quos coortus populus, destitutos auxilio cum
ipsis concrimanis adibus: quam iniuriam paulo
post Herodes ultus est, aduersarios adortus præ-
lio, & multis interfectis ex illorum numero.
Cumq; quotidiana uelitationes inter eos fierēt,
hostes expectabant conuenturas è tota regione
urb

urbas ad pentecosten, quam uocant, festiuitatem. Qua dies postquā illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quam inermium: qui & templum & urbem occupauerunt, excepta regia: hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus: eius murum Phasaëlus custodiebat. Herodes uerò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio, & egregia pugna edita coëgit multa millia terga uertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra uallum quoddam in propinquo positum: in ea pugna & Phasaëlus adiunxit non nihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in urbem ingressus est, prætexit quidem quasi seditionis compescenda gratia, sed reuera principatum illi adstruere cupiens, quin postquam à Phasaëlo occurrente exceptus est hospitio, suasisit ei ut legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens: ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteq; ut potius Pacorum & alios ad se uenientes opprimeret. Itaq; profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atq; Phasaëlus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos uocant, legatos deduxit. Ut uerò in Galilaeam uentum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis

rr s prae

præcians: & Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatq; muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaëlus uerò cū suo comitatu deductus est in propinquū iuxta mare diuersorium. Vbi audito qd Antigonus mille talenta & quingētas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerūt barbaros: quidā etiam nuntiauit, noctu illis parari insidias, & clam adhiberi custodiam. Et cerè cepissent eos, nisi expectassent donec relictī Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatīs ille presentiens effugeret: id quod uerum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non defuerūt qui hortarentur Phasaëlu, ut nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuē Osilius, qui id secretū cognouerat à Samamella Syrorū tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat, nā nō longe mare aberat: ac ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere, sed accedens Barzapharnē, negabat eum rectē facere, qui agitarei eiusmodi consilia. Si enim pecunijs opus habeas, plures accepturum à se quā ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hac audiens deierabat non esse uera, & inanibus eum turbari suspitionibus: moxq; ad Pacorum abiit.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlu captiuos abducunt.

CAP. XXV.

Quo

Quo profecto statim Parthorum quidam
iniecerunt uincula Hyrcano & Phasaë-
lo, multum detestanti eorum periculum: ad He-
rodem autem missus eunuchus mandatum ha-
bebat, ut productum extra muros comprehen-
deret. Phasaëlius uero miserat nuntios, qui indi-
carent Parthorum perfidiam: quos quoniam ho-
stes interceperant, Herodes re cognita Pacorum
adiit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum
dominos: qui cum scirent omnia, dolose dissimu-
labant: aiebantque oportere eum cum ipsis progres-
sum extra regiam occurrere literarum latoribus:
nondum enim eos esse comprehensos ab aduer-
sariis, sed adducere significaturos quod bene Pha-
saëlo successerit: id Herodes non credidit, ut qui
ex alijs de fratre capto audierat: quam eius suspi-
cionem agebat Hyrcani filia, cuius filia ipsi de-
sponsa erat: huius monitis, licet alijs continen-
tibus libenter parebat, utpote mulieris corda-
dissima. Interim dum Parthi quid faciendum sit
consultant, quod non placeret aperte tantum virum
aggredi, & rem in sequenti die differunt: He-
rodes animaduersa eorum trepidatione, & ma-
gis etiam permotus nuntio de intercepto à Par-
this fratre, utcumque negarent alij, appetente ne-
spera decreuit ad fugam uti hac opportunitate
temporis, neque diuius inter hostes cunctari in
rebus tam dubijs. Assumpto igitur armatorum
quos circa se habebat subsidio, & impositis in
imenta

iumenta mulieribus, matre & sorore, & spōsa
 sua Alexandri filia uxor Aristobuli, matreq;
 sponsa Hyrcani filia, & fratre natu minimo, fa-
 mulatioq; ac reliqua turba comitū, properabas
 uersus Idum. & inscijs hostibus: ex quibus ne-
 mo erat tam ferreus, qui nō tali rerū facie cōmo-
 tus fuisset ad misericordiā, feminis infantulos
 suos trahentibus, & cū lacrymis ac ciulatu re-
 linquentibus patriā, & uinctos amicos, nec de
 se meliora sperantibus. Verū Herodes obdurato
 cōtra saucientē fortunā pectore, & ipse presens
 erat animo, & comites inter eundū singillatim
 accedens hortabatur ne mœrori succumberent:
 hunc enim fuga officere, in qua sola salutis spes
 sit repōita: quibus uerbis accēsi conabātur ca-
 lamitati resistere: interim minimū abfuit quin
 ipse sibi manus inferret, euerso uehiculo & ma-
 tre adducta in mortis periculū: adeo & casus
 hic eum terruit, & metus, ne inter has moras
 superueniret hostis insequēs: iamq; gladiū strin-
 xerat uolens se percutere, cum inuertiū proxi-
 morū est prohibitus, obtestantiū ne suos inimi-
 corum iniurijs relinqueret: neq; enim esse uiri
 fortis, se uno in libertatem asserto amicos con-
 temnere. Partim igitur ui, partim pudore co-
 actus desistere ab incepto facinore, refota matre,
 & pro tēpore adhibitis remedijs, pergebat in-
 stitutum cursum petēs castellū Massadā quā
 maximis cōpendijs: in quo itinere nō semel im-
 pugna

pugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quicuerunt, sed sexagesimo ab urbe stadio illum aggressi in pugna pertraxerunt: quibus victis et profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante preparatus conflixisset, in eo loco ubi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiã condidit cū primis memorabilẽ, adiuncto etiã oppido, quod Herodiũ vocari voluit. Postea uerò quã ad Resfam vicũ Idumæa pervenit, occurrit ei frater Iosiphus: ubi consultatum est inter eos quid factò opus esset, cū tantã turbã secũ traherent, etiã absq; milite conductitio: Massada uerò, ad quod castellũ decretũ erat confugere, tantã multitudinẽ nõ caperet. Maiorem igitur partiẽ dimisit, numero supra novẽ millia, insis alijs alias per Idumæã salutẽ sibi querere, addiditq; viatico: expeditioribus autẽ quibusq;, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: deposuitq; ibi cū suo comitatu mulieribus, quorũ omnium numerus ad octingentos pertingebat, q̃ ibi & frumentũ et aqua & reliqua omnia necessaria suppeteret, ipse properavit ad Petrã Arabia. Caterũ ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos unã cum ipsa regiã, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remãssit. Herodis etiã facultatum magna pars evasit, præsertim quas
illa

ille maturè providēs in Idumeam deportandas
 curauerat. Nec cōtenti Parthi urbis direptione,
 ne, egressi agrum quoq; late populati sunt, &
 Marisam urbē opulentam euerterunt: atq; ita
 Antigonus in Iudaā à rege Parthorum redu-
 ctus, Hyrcanū & Phasaëlum ninēlos accepit.
 Vehemēter autē tristatus est, q̄ mulieres effu-
 gissent, quas Parthis tradere cōstituerat, et unā
 cum pecunia daturum se promiserat. Veritus
 deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum
 restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, ampu-
 tauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc
 nisiū ad recipiendū pontificatū esset idoneus,
 quādo lex hunc honorē non cōcedit, nisi ei qui
 integro sit corpore. Sed maximè miranda est
 Phasaëli generositas, qui ubi neci se destinātū
 cognouit, non tam mortē indignè ferens, q̄ mi-
 serabile ac turpe ducēs inimici arbitrati cade-
 re, cum manus sibi inferre nō posset propter uin-
 cula, alliso ad sacrum capite uitam abruptit, quod
 illi tum in tali necessitate cōstituto, uisum est
 honestissimū, adempta inimico potestate saniē-
 di in se pro libidine. Feritur autē q̄ sauciato ue-
 hemēter capite, Antigonus submissis medicis,
 pro remedio uenenum in uulnus indiderit: ante
 tamē q̄ exhalaret animā, audito ex quadā mu-
 liercula q̄ Herodes frater hostē euasisset, ualde
 tranquillo animo mortē tulit, ultorem suae necis
 post se relinquens, qui posset ab inimicis poenas
 exigere

exigere. At Herodes non fractus malorū se circumstantium magnitudine, expediebat consiliū ad moliendas res arduas. ad Arabū enim regē Malchū, multis suis beneficijs iam antè obligatum proficiscitur, cum maximè opus haberet mutuā operā postulaturus, & accepturus pecuniam uel munere uel fœnore ab homine sibi obnoxio: nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operā ut eum quàmprimum ab hoste redimeret, uel trecenta talenta paratus expendere: qua de causa etiam Phasaeli filiū septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabes. Sed cum occurrissent ei missi à Malcho qui denuntiarent ut finibus eius regni exccderet, sic Parthis iubentibus, (pratexebat autē hoc suasu optimarū suorū ne debitā pecuniam redderet, utq; ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos deposuerat) respondit se non uenisse ut molestus esset cuiquā, sed ut colloqueretur cum rege de rebus necessarijs. deinde cum consultius uideretur discedere, ualde molestē abiit Aegyptū uersus iter ingressus, et tunc quidē in quoddam templum diuertit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti uerò die cum uenisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autē pœnitētia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit: iam enim ille procul aberat uersus Pelusium properans: quò postquā peruenit, nō recipientibus eū

nautis

nautis qui nauigaturi erant *Alexandriā*, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristina fortuna reuerēciam honorificè in eam urbē deductus, à *Cleopatra* detinebatur: qua tamen efficere nō potuit ne *Romā* properaret, licet hiberno tēpore, & parū tranquillis, ut nuntiabatur, rebus *Italia*. Soluens igitur inde uersus *Pamphylia*, & cum gravi tēpestate conflictatus, agrē in *Rhodū* euasit, iactura etiā sarcinarū facta. Vbi duo ex amicorū cohorte ei praestiterunt, *Sappinas* et *Ptolemæus*. Et cum inuenisset eā ciuitatē grauiter afflictā bello quod contra *Cassiū* gestū est, ne praesenti quidē inopia cohiberi potuit, quo minus uel supra uires eam refoueret: instructaq; triremi & cum amicis conscēsa, in *Italia Brundisium* appulit: Inde *Romam* profectus, ante omnes *Antonio* denarrauit ea quæ sibi in *Iudea* cōtigerant: & quod frater *Phasaelus* à *Parthis* captus occisus sit, & *Elycanus* apud eosdē captiuus detineatur: quodq; *Antigonum* regem cōstituisse, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat: & quod eas noctū absportasset nō sine labore, & agrē manus hostiū euasisset: & post hæc omnia familiā in extremo periculo relictā oppugnari, ipso per medias tempestates contēptis omnibus difficultatibus properante ad unicum subsidium quod in illo haberet reposuam.

Herod

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

CAPVT XXV.

Antonium uerò mutata Herodis fortuna XXII.
 cōmiseratio subiit, reputantē q̄ etiam ab
 illo fastigio deuoluatur homines, nō mediocri-
 ter mouēte eum cū paterni hospitij memoria,
 tum pecunia quā Herodes pollicebatur, si eius
 ope rex fieret, quemadmodū ante potestātē te-
 rrarchæ cōsecutus fuerat: sed precipuē huc im-
 pellebas odiū Antigoni, quē q̄ pro turbulento
 haberet ac Romanis infestissimo, ad inuandum
 Herodem erat propensor. Caesar quoq; partim
 propter Antipatri militiā in Aegypto cū pa-
 tre ipsius toleratā, & hospitij ius ac reliquā be-
 nenuolentiā, partim ut Antonio gratificaretur,
 quem ualde studiosum Herodis sciebat, ad di-
 gnitatē ipsius tuendā & conatus promouendos
 erat paratissimus, conuocatoq; senatu Messala
 ac deinde Atratinus, cōmendarunt productū
 Herodē, iam patris q̄ ipsius beneficia & stu-
 dium Romani nominis cōmemorantes: simulq;
 accusauerunt & hostē declarauerūt Antigo-
 num, non solū ob uetera crimina, uerum etiā q̄
 contēptis Romanis à Parthis accepisset impe-
 rium: quibus rebus cū senatus esset offensus,
 tum Antonius eum docuit, q̄ etiā ad Parthi-
 cum bellū plurimū cōducere regnare Herodē:
 idq; mox omniū suffragijs approbatū est. Quo
 insignius fuit Antony erga illū studiū, nō solū
quia

quia præter ipsius speciem regnū ei parauit, nunquam enim putabat Romanos hoc sibi cōcessuros, solitos hunc honorē regio seruare generi: et ideo coniugis sua fratri id petiturus erat *Alexandro*, nepoti ex patre *Aristobuli*, ex matre *Hyrcani*: sed etiā quia intra septē dies insperata felicitate ornatū dimisit ex Italia. Hūc adolescentē postea *Herodes* interfecit, ut suo loco indicabimus. Caterū dimisso senatu, *Antonius* & *Caesar* mediū habētes *Herodē* exiuerūt, consulibus caterisq; magistratibus deducētibz, ascenderuntq; in Capitoliū sacra ibi facturi, & senatuscōsulta deposuiri: & nouus rex primo regni sui die cōiuiui acceptus est ab *Antonio*. atq; hoc pacto ille regiū fastigium adeptus est CLXXIIII. Olympiade, C. *Domitio Calpurnio* iterū, C. *Asinio Pollione* Coss. Toto autē eius absentia tēpore *Antigonus* familiā eius oppugnabat in *Masada*, abundantiē quidē cetero cōmeatu, sed laborantē aquarū inopia, ita ut hac de causa *Iosephus* frater cū ducētis familiaribus ad *Arabas* inde fugere decreuerit, audierat enim *Malchū* iam pœnitere, q̄ parū officiosus in *Herodem* fuisset: id consiliū mutauit imbre noctu de celo demisso, cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus q̄ diuina ope hac difficultate lenati magno animo excurrerāt, & cōferentes manus cum *Antigonianis*, modò apertē, modò clām multos

multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus ut Parthos à Syria pelleret, post illorū abscissum in Iudæam venit, eo praetextu, quasi Iosepho laturus auxiliū: sed re uera hoc cōsilio, ut pecuniā extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecunia uim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cū maiore copiarū parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi ut ipse sperabat succurrerent.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus
Antigonum. CAP. XXVII.

Interim Herodes ex Italia reuersus Prole- XXIII.
maidē, collectis nō mediocribus copijs iū ex
cōductinio, iū ex sua gēis milite, pperabat per
Galilæā cōtra Antigonū, adiutus à Silone ac
Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus
fuerat cū mādatis ut Herodē in suū regnū de-
ducerēt: quāuis Vētidius iū fortē distinebatur
cōponēdis ciuitatum tumultibus, quos irruptio
Parthorū excitauerat. Silo uerò in Indæa erat,
sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamē
Herodis ulterius procedētis copia angebantur
indies, & tota Galilæa, paucis exceptis, stabas
ab eius partib: ducti autē ei uersus Masadā,
& necesse esset seruare cognationē in eo castello

obsessam, impedimento fuit Ioppe, quā occupatā
 ab hoste opus erat primū capere, ne quā hostilē
 munitionē à tergo relinqueret petiturus Hiero-
 solyma: qua occasione arrepta Silo movit exer-
 citū, quē cū Indai persequerētur, Herodes cum
 modica manu eis occurrit, & Indais profligatis
 Silonē agrē repugnantē servavit. Capta deinde
 Ioppe properavit Masadā ad liberādos obsi-
 dione domesticos. Ex indigenis autē alij propter
 paternā amicitia illi se adiungebāt, alij propter
 ipsius gloria, nōnulli q̄ amborū deninēti essent
 beneficijs: sed maxima pars ob spes quas de con-
 firmato iam rege cōceperāt. Agebat autē val-
 de exercitus, cui Antigonus in trāsitu locis op-
 portunis struebat insidias, & iamē nihil aut pa-
 rum hostē ledebat his artibus: nā Herodes re-
 ceptis ē Masada domesticis, & capto Ressa ca-
 stello, petebat Hierosolyma, sequētibz Silonis
 milibus, & multis Hierosolymitanis eius po-
 tentia perterritis. Cūq; ad occidentalē urbis tra-
 ctum castra posuisset, q̄ hac parte dispositi erāt
 custodes sagittis cū impetebant & missilibus:
 deinde quibzdam caternasim excurrētibz &
 stationes hostiū infestātibz, Herodes caducea-
 torē clarigare iussit circa mœnia, se bono publi-
 co venisse, & ad salutē urbis, ne apertorū quidē
 inimicorū retaliaturū iniurias, sed etiā inimi-
 cissimorū in se peccata oblivioni traditurum.
 Ad hac Antigonus ita respōdebat, verso ser-

mone

mone ad Silonē ac Rom. milites, iniquū eos fa-
 cere q̄ Herodi regnū aſtruāt, homini priuato et
 Idumæo, hoc eſt ſemijudæo, cum id more gētis
 debeat ſucceſſioni generis: nā ſi offenſi q̄ ipſe
 à Parthis regnū accepiffet, ideo uelint hoc au-
 ferre, nō deſſe multos ex eo genere q̄ legitime
 poſſint id accipere, nihil de po. Ro. malemeriti,
 & ſacerdotes inſup, quos iniquū ſu priuari de-
 biis honoribus. Ad hūc modū ambobus inter
 ſe cōtēdentibus, & uſq; cōiitia prorūpētibus.
 Antigonus pmiſit ſuis ut arcerēt hoſtes à mœ-
 nibus: q̄ cū ſtrenuē iacularētur è turrib⁹, facile
 eos fugauerūt. Tū uerò Silonē largitione corru-
 ptum eſſe patuit: ſubornatis enim aliquot mili-
 tibus è ſuis familiarib⁹, q̄ cl. moribus largiores
 cōmeatus & pecuniā in alimēta flagitarēt, ab-
 duciq; ſe in hiberna ad cōmodiora loca poſtu-
 larēt, naſtis circa urbē omnibus quòd Antigo-
 niani amoliti eſſent uitæ neceſſaria: turbari cœ-
 pit exercitus, & parare abiitū. Contra, Herodes
 rogabat Silonis tā duces, q̄ milites, ne ſe deſere-
 rēt, miſſum tū à Caſare & Antonio, tum à ſe-
 n. ſeu reliquo: ſibi cura futurū ne qd exercitus
 deſideret, atq; etiā ut abūdē adſint quacūq; re-
 quirerēt. Poſt quas preces cōtinuò dimiſſis ſuis
 p̄ agros, nullā Siloni diſcedēdi anſam reliquā fe-
 cit, maior enim q̄ quiſquā ſperaret rerū neceſ-
 ſariū allata eſt copia: familiarib⁹ etiā ſuis apud
 Samariā agētibus imperauit, ut frumētū, uinū,
 ſs 3 oleum.

oleū, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntē comportarēt, ut & in posterū inde suggeri possent militibus. Ea res nō sefellit Antigonū, sed cōtinuo dimisit p̄ agros q̄ per insidias frumētatores interciperēt: qui sicut iussi sunt cōparata circa Hierichuntē armatorū multitudine, in seffisq; mōtib; intēti obseruabāt eos q̄ cōmeatus cōueherēt. Nec Herodes interim segnis erat, sed assumptis X. cohortibus, quarū V. ē Romanis, toridē ē Iudais cōstabāt, adiunctisq; mixti generis conductitijs & equitarū modico, Hierichuntē petiit: offendēsq; urbē relictā ab habitatoribus, & D. ex his ad montiū uertices confugisse cū familijs, hos quidē captos dimisit: Romani uerò inuadentes urbē diripuerūt, reperiis intra ades omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur relicto in ea praesidio reuersus est, & Ro. exercitū hibernatū in recēs deditas regiones dimisit, Idumaeā, Galilaē & Samariā. Antigonus quoq; pro largitione obtinuit à Silone ut paritē Rom. exercitus inuero Tyddā acciperet, captans Antonij gratiā: atq; ita Romani degēbant in magna rerū copia, ab armis tātis per uacantes. Herodi uerò otuari nō libuit, sed misso in Idumaeā Iosepho fratre cum M. peditibus & CCCC. equitibus, ipse in Samariam profectus, et deposita ibi matre cognatisq; alijs quos ē Masada eduxerat, in Galilaam duxit, expugnaturus quadam loca ab Antigono infessa praesidijs:

praesidijs: cumq; Sephorim calo ningenae peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnā nactus est rerū necessariarū copiam. Inde in latrones quosdam speluncarū recessus habitantes equitū alam immisit, cum peditū tribus cohortibus, ut eos cohiberet à maleficijs: aberāt autem non longe à nico qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cū toto exercitu, et magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptū est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam uincētes coëgit terga uertere, suos uerò fugiētes gradum sistere: nec hoc cōtentus, profligatos & palantes usq; Iordanē persecutus est, atq; ita uniuersam Galilaam in partes suas traduxit, prater eos qui erāt in speluncarū receptaculis: numeratūq; uirūm C L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hiberna dimisit. Interea Silo ad eum uenit cū suis ducibus qui apud Antigonom in hibernis fuerant, illo nolente eos post unū mensem exactū amplius alere: nam & ad circumuicinos miserat qui inberent eos sublatis omnibus rebus ad uictū necessarijs in mōtes refugere, ut Romani pra inopia fame perirent: at Hierodes Pherora fratrum minimo cōmeatum curam cōmisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille uerò breui & militibus magnā necessariarum rerū abundātiā praeiuit, & castellū illud prius desertū denuo cōdidit, Eodē tēpore An-

sonius morabatur Athenis. In Syria uerò Ven-
 tidius Silonē accersens cōtra Parthos, iussit pri-
 mum Herodi nauare operā, deinde ad proprium
 bellū exire provinciales auxilarios. At ille
 Silone ad eum mīssus, ipse contra latrones in spe-
 luncis degētes duxit militē. Erant autē ha spe-
 lunca sua in praeceptis mōtibz, angustis transi-
 tibus accessibiles, & acutis cincta rupibus: in
 harū caernis illi cum totis habitabāt familijs.
 Rex autē arcas in hunc usum cōpactas de uer-
 tice mōtis per machinas demittebat catenis fer-
 reis, cō q̄ nec infernē propter asperitatē montis
 ascendere daretur, nec supernē contra eos dere-
 pere: ha arca cōpleta erat militibus hastas fal-
 catas gestantibus, ad attrahēdos repugnātes &
 deturbandos per praeceptis. Hac tamē arcarū de-
 missio periculosa erat propter immensam aliam
 dinem, & in speluncis nō deerant nictui neces-
 saria. Vt uerò demissa sunt arca ad earū ostia,
 & nemo pra metu audebat progredi, quidā sen-
 satus accinctus gladio, manu utraq; apprehēsa
 catena qua arca sustinebatur, demisit se intra
 fauces mora impatiens, illis exire cūctantibus: re-
 ad quandā caernā accedens, primū iaculis mul-
 tos intus cōfecit: deinde resistere conatos falcata
 hasta attrahēdos dabat in praeceptis, deinde peni-
 tius recōditos innadēs ingulauit multos, ac tum
 demū in arcam se recepit. ceteros uerò eiulatum
 audientes panor corripuit, et salutis desperatio:

eos tamen conatus impediuit nox interueniens,
 muliꝫ; rege per praconē pollicente ueniam de-
 ditionē fecerunt. Sequēti uerò luce eodē usi sunt
 oppugnationis genere, magis etiam ex arcis ex-
 eundo & pugnādo in foribus, & subiecto igne
 antra incēdendo. inerat enim intus multa mate-
 ries. Senex autē quidam deprehensus intus cum
 uxore ac septem filijs, rogatus ab eis ut se fugere
 hostē permitteret, stans ante hostium, primum
 quemq; exenniē ingulabat, donec ad unū omnes
 confecit, & uxore ultimam: deinde praecipitatis
 cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mor-
 tem seruituti praferēs: primò tamē in obscurita-
 tem Herodis multa eiecit cōiitia, licet rex ē spe-
 cula quadam dextrā porrigeret, & polliceretur
 ueniam. Spelunca igitur omnes hoc modo expu-
 gnata sunt. Rex autē Ptolemao praeposuo ei re-
 gioni, in Samariam profectus est cum sexcentis
 equitibus, & tribus millibus peditum, ut armis
 cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemao
 sua praefectura nō bene cessit: nā inuasus ab his
 qui & antē Galilaam turbauerant, interfectus
 est: quo facto receperūt se in paludes & loca in-
 accessibilia, totū cum tractū rapinis infestantes
 & excursionibus. Herodes autē reuersus poenas
 ab eis exegit latrocinij, & ex defectoribus alios
 mox interfecit, alios refugientes in loca munita
 expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas
 diruit: atq; ita sublati rerū nouarū autoribus.

civitates centū talentis multavit. Interea caso
 in pugna Tacoro, & Parthis profligatis Ventu-
 dius Herodi in auxilium mutis Machera cum
 duabus legionibus & mille equitibus, iubente
 hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, &
 pecunijs corruptus, invito Herode ad eū se con-
 sulit, tanquam inspecturus eius negotia. At
 Antigonus suspectū habens eius adventū non
 admisit hominem, sed per funditores glandibus
 impetitū arcnit, satis declarans suum animū: ille
 tunc demū Herodem bene monuisse, & se non
 obtemperantē errasse intelligens, in Emantem
 urbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iu-
 daeorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo
 amici aut hostis discrimine, iratus ob ea qua si-
 bi acciderat: quo facto rex exacerbatus petebat
 Samariā, nā decreverat ea de causa adire An-
 tonium, alijs sibi opus dictitās, quoniam his qui se
 magis quā hostē laderent: alioqui sufficere vel
 seipsum ad opprimendū Antigonū. Machera
 uerò consecutus eum rogabat ut maneret: aut si
 certū esset pergere, saltē Iosephum fratrem sibi at-
 tribueret, gerēt bellum cōtra Antigonū. Itaq;
 recōciliatus Machera multū roganti, relicto ibi
 Iosepho cum exercitu, praecepit ei ne rem totā in
 discrimē adduceret, neue cum Machera cōten-
 deret. Ipse uerò properavit ad Antonium oppu-
 gnantē Samosatā sitam ad Euphratē fluvium,
 ducēs auxiliares tā pedites q̄ equites. postquam
 autem

autem peruenit Antiochiā, reperitis ibi multis collectis qui cupientes adire Antoniū, non audebāt se cōmittere itineri, propter obsidētes uias barbaros & senientes cadibus, bono animo esse iussis ducē se prabuit. statione autē altera procul à Samosata insidiabatur barbarorū turma cōmeantibus ad Antoniū: ubi quā exitus erat in campestria occultauerāt se nō pauci equites, non moturi se loco, donec uiatorū agmen perueniret in planiciem. Cumq; iam primi pertransiissent, Herodes q̄ presidio erat extremo agmini, inuaditur à ferme quingentis equitibus: qui cū primos sibi occurrētes in fugā uertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostē repulit, & excitatis suorū animis pugnā redintegrauit, reuertentibus qui paulo antiē fugerāt, ita ut ubiq; caderētur barbari. Rex autem sauire ferro nō destitit, nec nisi receptis iumentis qua non pauca gerebāt sarcinas, simulq; mācipijs, ceptū iter prosecutus est. Et cū plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirētur, hos quoq; cū ualida suorū manu aggressus in fugā cōpulit: multisq; ex eorum numero casis securū sequētibus se iter praestitit: illi uerò seruatore eum & protectore suum appellabāt. Postquā autē prope Samosata nētum est, exercitū instructū & ornatū ei honoris causa misit obuiā Antonius, propter adducta auxilia, et quia p̄fligatos ab eo barbaros audierat.

mule

multumq; gaudius eius aduenit, & cognitio qua
obiter gesserat, collaudata viri virtute, cōplexus
est eū & salutavit comiter, in summoq; honore
habuit ut regē recens à se declaratū. Antiocho
autē paulo post id castrū dedente, & hoc pacto
finito bello, Sosio provinciā Antonius cū exer-
citu tradidit, cōmendatoq; ei Herodis negotio,
in Aegyptū ipse profectus est. Tum Sosius duas
legiones cū rege pramisit in Iudaeam, ipse cū re-
liquo exercitu sequebatur. Interim absente fra-
tre Iosephus in Iudaea perierat hoc modo: Imme-
mor mādatorum fratris qua illi Antoniū adi-
turnus dederat, assumptis & à Machara quin-
que cohortibus versus Hierichuntē profectus ad de-
merēdas eius agri fruges, in montibus castris lo-
cum cepit: et quia Rom. cohortes constabāt ē ty-
ronibus nō admodū rei militaris peritus, q̄ ple-
riq; ē Syria delecti essent, circumuētus ab hoste
inter locorū difficultates, amisso exercitu et ipse
fortiter pugnas occubuit: sex enim cohortes desi-
deratae sunt. Antigonus uerò potitus cadaueri-
bus, Iosepho praecidit caput, L. talentis a Pherora
fratre redimendū: quo facto Galilaei à suis pra-
fectis deficientes, factionē Herodis in lacum de-
mersam necauerūt, & apud Iudaeam multa no-
nata sunt. Machara autē Githam castellū mu-
niebat. Regi uerò apud Daphnen Antiochia
suburbium fratris casus renūtiatus est, iam antē
tale aliquid expectati propter quadā insomnia,
quibus

quibus nō obscure de fratris morte premonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquā ad Libanū montē peruenit, assumptis oclingētis eius loci hominibus, ducēs etiam unā Romanā legionem, Ptolemaidem petijt : unde noctu profectus cum exercitu, per Galileam progrediebatur: cui occurrētes hostes, pralio victi cōpulsī sunt in castellum unde exiuerāt pridie: quod primo mane oppugnare adortus, vi repētina tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos nicos abducere. Superveniente autē ab Antonio legione aliera, qui castellum tenebāt territi noctu id deseruerūt. Rex quoq; properavit Hierichuntē, volens ulcisci fratris interitū: quō postquam uenit, honoratissimū quemq; adhibuit ad conuiuium: peractāq; cœna dimissis cōuiuis recepit se in cubiculū. Hic uidere licuit res regis à Deo nō negligi. Tricliniū enim illud in quo cœnatum fuerat, iam uacuum sine cuiusquā noxa concidit: quo factū est, ut omnes Herodem Deo charū crederent, ut qui miraculose seruatus uideretur è tanto periculo. Sequenti uerò die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montiū uerticibus, Romanos terruerūt, eorumq; uelites procursando iaculis & saxis feriebāt regiones, adeò ut ipsi quoq; regi quidā uulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samaritiam ducem quendā nomine Pappū, volens uideri ita abundare copijs, ut foris quoq; posset bellum

bellū gerere. Sed ille *Machara* se opposuit. *Herodes* uerò occupatis quinq; oppidis, praesidia-
riorū circiter M. M. in eis interfecit, & incensis
oppidis cōtra *Pappū* reuersus est, qui castra ha-
bebat ad uicū *Isanus* nomine: & confluentibus
ad se multis à *Hierichunte* ac *Iudaea*, ubi ani-
maduersit hostē prae audacia uenire ad pugna,
collatis cū eo signis uicit egregiē, & accēsus ul-
ciscendi fratris cupidine, sauiendo instabat in
uicū fugientibus. Repletis autē adibus milite, et
quibusdam in tecta cōfugientibus, his superatis
& tectis dirutis uidit omnia referta & consti-
pata militibus, hos igitur saxis supernē impeten-
tes acernatim conficiebāt: nec fuit toto hoc bello
spectaculū miserabilius, q̄ uidere innumera ca-
danera cumulata intra parietes: & hoc facinus
maximē fregit hostiū audaciā, ita ut nō amplius
sperarent aliquid latius. Videre enim erat eos
agminatim diffugere, & nisi repēte ualida tem-
pestas interuenisset, regū uictores petiissent con-
festim *Hierosolyma*, & bello finē imposuissent.
Iam enim *Antigonus* de fuga dispiciebat, co-
gitans urbē deserere. At rex iam uespere inſis
parare coenam militibus, ipse pugna lassatus in
quoddā cubiculum lauatū abiit, ubi maximum
discrimen adiit, quod tamē euasit *Dei* providen-
tia. Cū enim esset nudus, & unius tantū pueri
ministerio lauaret, intus in eisdē adibus latebāt
quidā hostium armati, quos metus eò cōpulerat:
dumq;

dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, ut illa so rege consenti essent sibippsis fuga salutē querere. Sequēti uerò die praefiso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pherora in uisionē fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hac ubi tempestas desauit, moto inde exercitu uenit Hierosolyma. & castra prope urbē metatus est, anno tertio postquam Roma declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quā maxime oppugnationi obnoxia putabat moenia, ante tēplum fixit ictoria, uolens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi: & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres crexit adiutus operarū multitudine: & caesa circumquaq; materie, praepositisq; huic operi uiris idoneis, durante etiā tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, nepotē Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Antigonus à Sofio & Herode opprimitur.

CAP. XXVIII.

Peraclis uerò nuptijs uenit per Phœnicem XXVI,
Sofius, pramissisq; per mediterranea copijs, mox & ipse affuit, habens secū multos tam pedites quā equites: uenit etiā rex à Samaria, ad ueterem exercitum non mediocrem accessiōnem adducens, erat enim circiter XXX millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum moenia.

moenia, & asidebāt septentrionali urbis lateri,
 ad undecim legiones peditū, & sex equitū mil-
 lia, praeter auxiliares Syrorum copias. Praerant
 autē duo cum imperio, Sosius ab Antonio mis-
 sus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum
 gerens, ut deiecto Antigono hoste pop. Ro. ipse
 pro eo ex senatusconsulto regnū acciperet. Intus
 autem certatim resistebant Iudaei ex tota ea re-
 gione collecti & conclusi intra moenia, templum
 domini iactantes, & frustra populo ominātes, non
 deserturum Deum suos in periculo: direptisq;
 extra urbē iam hominū quam equorū alimētis,
 per clancularia etiam latrocinia difficultatē an-
 none agebāt obsessores. Cui rei Herodes ita
 prospexit, ut cōtra latrocinantes opportuna loca
 praoccuparet insidijs, & cōmeatus additis pra-
 sidijs etiam è longinquo cōueheret, ut breui ne-
 cessaria victui abundarent in exercitu: ad hac
 operarum frequentia facile absoluti sunt tres illi
 aggeres, aētas enim erat, & opus seruebat, nulla
 interturbatū aēris intemperie: machinis etiam
 murum quatiebant, & nihil intentatum relin-
 quebant. At obsessi intrēpidē repugnabāt, co-
 natus eorū eludentes varijs artibus: excurrentes
 enim crebrò, modò incepta, modò iam perfectā
 opera incendebant, & conferentes pugnā cum
 Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia
 tantum rei militaris cedebant: tum pro disie-
 cto machinis muro intus recentem exstruebant,
 & cuni

Et cuniculis obuios agebant alios cuniculos, ut
 nonnunquā sub terra manus consererent, uten-
 tesq; desperatione pro fortitudine ad extremū
 perdurabant, idq; obsessi à tam numeroso exer-
 citu, ipsi fame simul laborantes Et inopia, nam
 in sabbaticū annum incideras oppugnatio. Tā-
 de euaserunt in moenia primū lectissimī viginti
 milites, deinde Sosy cēturio, captus est enim pri-
 mus murus die X L. secundus uerò quinquadeci-
 ma: Et quadā porticus circa tēplū exusta sunt,
 quas Herodes Antigonom incendisse calūnia-
 batur, uolens in eū concitare inuidiam populi.
 Capta uerò exteriore tēpli parte Et ima urbe,
 Iudaei ad interiora templi Et superiore urbem
 refugerunt, timentesq; ne à Romanis impedire-
 tur mactare Deo quotidianas uictimas, per le-
 gatos petierunt ut has tantum sineretur intro-
 ducere. Rex uerò annuit, sperans remissa tandē
 obstinatione cessuros. Vi uerò spem suam fru-
 stratam uidit, pertinaciter pro Antigoni re-
 gno contendentibus, totis uiribus adortus urbē
 expugnauit, moxq; omnia repleta sunt cadi-
 bus, Romanis longa oppugnatione exacerbatīs,
 Herodianis Iudaeis conatibus aduersam factio-
 nem exstirpare funditus: crasq; continua caedes
 per angiportus Et domos, ne religione quidem
 sempli tuente supplices: non atati ulli parceba-
 sur, non sexui, ne imbelli quidem: Et quamuis
 obstante rege Et precibus intercedente, nemo

tamen temperabat à manibus, sed ueluti furore per citi saniebat nullo ætatis discrimine. Antigonus quoq; neq; ueteris neq; recētis sue fortune ratione satis habita descendit è turri, Sossioq; ad genua procidit: & ille nihil miseratus mutam eius fortunā, insultauit homini Antigonom appellans, non tamen incustoditum reliquit tanquā feminam, sed uincto custodes addidit. Ceterū Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in compeſcendis alienigenarum auxilijs: ruebat enim multitudine conductitiorum ad uisendum non sanum solū, sed intimum etiam adyū. Rex uerò alijs precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade uictoriam existimās, si quid eorum qua uideri fas non est, ueniree in conspectum profana multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidē Sosium rogans, solitudinisne se regem Romani facturi essent, exhausta urbe rapinis simul ac cadibus: exiguumq; dicens sibi uideri tanta ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominiū consingeret. Illo uerò referente pro expugnatione urbis direptionem meritis permitti iulsi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis: atq; ita redempta ciuitate ab ulteriore uexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio uerò etiam regiè dedit munera, ita ut omnes bene

numm

nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatū M. Agrippæ & Canidij Galli, C L X X X V. Olympiade, mense terzio, ferijs quibus solenne sit ieiuniū, tāquam recurrente in idem tēporis monumentū illata Iudais à Pompeio calamitate. Nam et ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos uiginti-septem. Sosius autē consecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonū uinctum ducens ad Antoniū. Herodes autē uertus ne asservatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud senatū iure secum contenderet, docens se regio natū sanguine, Herodē uerò plebeiu, et q̄ si ipse propter offensum Rom. popu. indignus esset qui regnet, certē filijs eius infontibus regnū debeat: hac inquā timēs multis pecunijs induxit Antoniū ut Antigonū tolleret, quo factō tum demum Herodes metu liberatus est, atq; ita Assamonei principatus desyt post annū centesimū uigesimū sextū: qua domus illustris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorē sacerdotij, facinorāq; maiorum egregia quibus propugnauerunt Iudeorum rempublicam. Verū hac familia intestinis seditionibus agitata amisit imperiū. Administratio autē rerum peruenit ad Herodem Antipatri filiū, plebeio natū genere, & subiecto regibus. Atq; hūc Assamoneorum exitum a maioribus traditum accepimus.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIB. XV.

Expugnatis à Soso & Herode Hierosolymis, Anti-
gonus ab Antonio securi percutitur, Herodes
uero præcipuum quemq; ex amicorum eius co-
horte interimir. CAP. I.

HIEROSOLYMORVM
expugnationē Sosij ductu atq;
Herodis, & captiuitatē An-
tighi, superiore uolumine di-
ximus, nūc quæ deinceps conse-
cuta sunt dicemus. Postq̃ tota Iudæa positus est
Herodes, quantū urbana plebis etiā nondū re-
gnū adeptis fauerat, eos uicissim promonebat;
aduersa autem factionis homines quotidianis
absolvebat supplicijs. In præcipuo honore apud
eum erat Pollio Phariseus, & Sameas huius
discipulus: dum enim obsiderentur Hierosoly-
ma, hi cōsulebant ciuibus ut Herodē in urbem
reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit.
Pollio uero hic olim capitis reo Herode Hyr-
cano cateruq; iudicibus prædixit opprobrijs, q̃
absolutus eorū sententijs ab omnibus illis pœnas
exigeret, quā prædictionē procedente tēpore Deus
euentu cōprobauit. Tunc uero capitis Hierosoly-
mis, omnē regiā supellectilē in unū congeßit: à
diuitibus quoq; ablata & collecta magna uī
auri ac argenti, totū id Antonio eiuq; amicis
don

donauit. Interfecit etiā XLV. primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiā cadauera scrutabātur, ne quis eorū efferretur pro mortuo, & quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totū ad regē referebatur: nec ullus finis malorū aderat. nā bona eorū auaritia domini egentis absumebat: & agri inculei manebāt propter tempus anni sabbatici, quo nobis non est fas serere. Caterum Antonius accepto Antigono uolebat eum uinctū seruare ad triumphum: sed ubi audiuit gētem ad res nouas spectare. & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum securi percutere, nix enim Iudaei contineri poterāt in officio. Testis est Strabo sic scribens: Antonius Antigonum Iudaeum perductum Antiochiam securi subiecit, Romanorumq; primus affecit regē hoc supplicio, ratus nō aliter posse adduci Iudaeos ut Herodē pro illo regē constitutū admitterent, nā ne tormentis quidem adigi poterant ut appellatione regis eū dignarentur, tanta apud eos fuit prioris regis existimatio: quare uisum est ignominiosa morte obscurare eius memoriā, & lenire publicū Herodis odiū. Haec Strabo. Hyrcanus autē pontifex I I. captiuus apud Parthos, cognito q̄ Herodes regnū assecutus sit, ruersus est ad eū, in hūc modū dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorū duces, Hyrcanū qui primò pontifex, deinde rex

fuit.

fuit, et fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerāt: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, et turpi uita honestam mortem præferens seipsum interfecit, sicut supra diximus.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

CAP. II:

HYrcanum autem ad se perductum Pbraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit, et uinculis solutum permisso Babylone degere, ubi magna erat Iudaorum frequentia: hi non aliter quam pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed quantum Iudeorum ultra Euphratem habitas: ita ut non admodum presentis fortuna pœniteret hominem. Sed postquam rescivit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, et gratiam ab eis expectans, quod aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen ut maneres ei suadebant, commemorantes obsequia sua et honores quos exhiberent non aliter quam uel regi uel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono: nec reges solere meminisse accepti in priuata uita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sine mutabiles: nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriam desiderium. Herodes quoque

quoq; ei scripsit, rogaret *Phraatem* & eius regni *Iudeos*, ne sibi inuideret communē cum genere futuram potestatem: nunc enim adesse tempus referenda suo quōdam & altori & sernatori gratia. Simulq; etiam ad ipsum *Phraatem* legatū misit *Saramallam* cum multis muneribus, eblanditurū ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optime merito. Nec tamē reuera hoc agebat: sed quia ipse gravis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quarebat *Hyrcanū* in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod postea fecit. Tunc autē dimissum à *Partho*, & ab illis *Iudeis* honorificē adiutū uiaturo, cū excepisset, in summo honore habuit: primumq; in conuentibus locū ei tribuendo, & in conuiuijs semper honoratiore cedendo, patremq; appellitando, lætabas hominem quō minus suspicaretur insidias: quin & alijs artibus procurabas quicquid putaret sibi ad stabilicdū principatū cōducibile, unde tamē domestica seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustriū crearetur pontifex, accito *Babylone* nō obscuri generis sacerdote *Ananelo*, huic summū sacerdotiū dedit. Mox igitur *Alexādra* nō tulit hāc cōtumeliā, *Hyrcani* filia, uxor *Alexandri Aristobuli* regis filij, ex quo liberos habebat, alterū formosissimū, nomine *Aristobulū*, alterā *Mariānem* *Herodis* cōiugē, insigni pulchritudine foeminam. Hac ini-

quissimè ferebat contemptū filiū, q̄ eo supersti-
te aliunde vocatus pontificatū usurparet. Scri-
bit igitur Cleopatra per quendā fidicinē, ut pō-
tificatū filio suo petat ab Antonio. Sed Anto-
nio rem negligēte, amicus eius Gellius ob qua-
dam negotia in Iudæā profectus, ut vidit Ari-
stobulū delectatus est eius forma, admiratus sta-
turā adolescentis simul & pulchritudinem, nec
minus Mariannem regiam coniugē, felicemq;
prole Alexandrā pradicans: cū qua colloquū-
tus persuasit ut depictas amborum effigies ad
Antonium mitteret, fore enim ut his conspectis
ille nihil non à se impetrari patiatur: his verbis
excitata mulier eas effigies ad eum transmisit.
Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eos
sibi uisos non mortali, sed p̄tē diuino natos
genere, uolēs Antonium in amores pellicere: qui
indecorū sibi ratus puellā Herodi nuptā accer-
fere, atq; etiā Cleopatra suspiciones uitans, scri-
psit ut aliquo honesto prætēxtu filiū ad se mit-
teret, addens nisi molestum uideatur. Qua post-
quā relata sunt Herodi, nō putauit tutū Ari-
stobulū in ipso flore atatis, uidelicet decimūse-
xtum agentē annū, ad hac genere nobilissimum
mittere ad Antonium, primū Romanorū nemini
cedentē, deinde procliuē ad libidines, et huius-
modi uoluptates undecunq; uenientem impunē
propter potentiā. Rescripsit igitur, si uel pedem
ē regno suo moueat adolescens, fore ut cuncta
comp

compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouatione rerum sub alio rege sperantibus: hoc pacto cum satis fecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, uxore etiam Mariamne assiduus precibus obtinente, ut fratri debitum pontificatum redderet, dicenteque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis uerbis in Alexandram inuectus est: eam & clam regno suo insidiatam, et per Cleopatram id agerere ut ope Antonij à se regimen transferatur in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublica alijs parare, quod ipse quasisset multis sudoribus ac periculis: se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eam ceterasque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hæcenus propter aetatem immaturam prælatus sit. Hac postquam elocutus est uerbis meditatiis quo magis factum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra nix sui copos, in præ gaudio, tum quod se suspectam intelligeret, cepit cum lacrymis pro se uerba facere, fassa se pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatiencia: regnum autem negans se uel ambisse unquam, uel etiam si ultro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi uideri, quod filiam

eum ipso regnare uideas, satisq; ita consultū securitati totius familia. Victā igitur beneficiorū magnitudine accipere se honorē filij, futuramq; posthac regi obsequentiissimā: ueniamq; praetorū petere, si quid fiducia generis et necessitudinis propter indignitatē rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis uicissim dexteris discesserunt, omni ut tum uidebatur suspicione sublata.

Herodes Aristobulum coniugis suae Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

CAP. III.

III. **T**um rex confestim pontificatum abrogas Ananelo, uiro peregrini generis, utpote nato ex Iudaeis olim ultra Euphratē traductis per Assyrios, ut antē diximus: multa enim milia huius gentis Babyloniam incolunt, unde et hic erat, a pontificibus alioquin oriūduus, et Herodi iam dudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cū autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit, quō familiam suā componeret perturbatā, propter neglectas leges patrias: alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus: primus Antiochus Epiphanes eam legē uiolauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiū fratre ipsius Onia. Secundō Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se trāstulit. Tertiū Herodes Aristobulum adulescentē uino adhuc pontifici successorē dedit, atq;

atq; ita tum uisus est discordia domestica attu-
 lisse remediū: nec tamen ut decebat post recon-
 ciliationē uacauit suspicionibus, ueritus *Alexandram* ne in posterum quidem quieturam, si
 daretur rerum nouandarum occasio. Insiit igitur
 eam continere se intra regiam, & nihil pro
 potestate agere: ad hac obseruabatur assidue,
 ita ut nihil regē laceret, ne eorū quidē qua ad
 quosidianā uiuendi rationem attinent: quae om-
 nia exasperabāt eam, & incitabant ad odiū.
 plena enim muliebri superbia suspectam se ob-
 seruari indignissimē ferebat, malens quiduis po-
 tius pati, quā amissa licentia, honoris specie in
 seruitute & timore uitā degere: misit ad *Cleo-*
patram literas, praesentem rerū suarum statum
 deplorans, & rogans ut opem aliquam sibi af-
 ferat. Illa insiit eam unā cū filio clam in *Ae-*
gyptū ad se confugere: quod consilium placuit,
 moxq; tale quiddā cōminiscitur. Paratis dua-
 bus sandapalis in has se & filium inclusit, ins-
 sis famulis conscīs, ut noctu has efferrent: erat
 autem mare petendum, ubi paratum stabat na-
 uigium quod eos in *Aegyptū* deucheret: hac
 apud *Sabbionem* amicum mulieris *Aesopus*
 ipsius seruus effutiuit, putans eum non inscium
 eius consilij: quo cognito *Sabbion*, qui hacten-
 us inimicus *Herodis* erat, suspectus quasi so-
 cius insidiarum quibus *Antipater* ueneno
 sublatua est, arripuit occasionem concilianda
 sibi

sibi per hoc iudiciū regia benivolentia : & ad
eum insidias Alexandra detulit : ac ille passus
eam cētare negotium, in ipsa fuga deprehensam
retraxit. Veniā tamē erroris dedit, non ausus ei
mali quicquā facere. Crebatur enim nō cessa-
turam Cleopatram, odij tali ansa prebita: qua-
re simulata magnanimitate, volebat per clemē-
tiam videri indulgentior : statuit tamen modis
omnibus adolescentē tollere, sed interponenda
erat mora, quō magis laterēt insidia. Iamq; in-
stabat Scenopegia, festū apud nos cum primis
celebre, cuius solēnitatis dies decreuerat cū re-
liquo populo per hilaritatem exigere: attamen
hinc quoq; data est occasio per inuidiam, quo
magis acceleraret quod semel statuerat. Post-
quam enim adolescēs annū tuum egressus deci-
mumseptimū, sacris iuxta legem operaturus ad
altare ascēdit ornatu pontificali, ceremoniasq;
decēter tractabat, ipse eximia forma & statura
quā pro etate procerior, tota facie generis di-
gnitatem praeferēs, conuertit in se multitudinis
oculos simul & studia, reputātis secū etiā an-
tistobuli memoria digna facinora. Victi
igitur affectū paulatim se aperiebant, cōfusi ni-
mio gaudio, nec continētes fauētas voces ac cō-
precationes, licentius quā sub tali rege decebat
proferētes debitā familia beneficiorū tuum me-
moriā tuam gratiā. Hac omnia perpulerūt He-
rodem, ut quod de adolescentē decreuerat persi-
ceret.

ceret. Itaq; peracta festiuitate dum apud *Alexandram* accipitur conuiuium, comitate pertrahito in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam inueniliter colludere: cumq; loci eius natura esset aestuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quae ibi circa aulam erant, imminētes frigus captabant meridiano tempore: ac primū spectabant natantes quosdā ē socijs & famulis: deinde postquā pronocante *Herode* adolescēs quoq; eis se miscuit, amicorū quibus hoc datū erat negotiū, deprimētes eum natantē, & quasi per lulum ac perulantiā mergentes nō prius destiterūt quā omnino aqua profocatus sit. Hic fuit *Aristobulus* exitus anno aetatis decimo octauo, pōtificatus primo, qui mox ad *Ananellū* redijt. Hic casus ubi mulieribus renunciatus est, uersa repēte rerum facie lamētatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totamq; urbē in more sparsa mœror occupat, nulla nō domo calamitatē deflente tāquā propriā: sed precipuus fuit dolor *Alexandra*, quā cisi dolus nō scellit, perpeti tamē metu maioris mali necesse habuit: & sepe ad inferendā sibi manū pronior, impetum tamē hunc animi repressit, si fortē superesse posset extincto per summū nefas filio, & reserua diutius nita nullā significationē dare q̄ data opera necatū sensisset, donec aliquando se offerret ulsionis facultas: quapropter dissimulansq;

lanter hoc tulit, nullā suspiciōē pra se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidē facere, se inscio casum hunc cōtigisse, nō luctū solum fingens, sed & lacrymas & mœstitiā uera simillimā; ac fortasse uera etiā miserationis nō nihil sentiebat ad conspectū extincti in ipso flore atatis ac pulchritudinis, tamen si mortem eius plurimū ad securitatē suā existimaret cōducere: sed potissimū hoc agebat, ut alienus uideretur ab hoc crimine. Caterū quod ad magnificentissimū funeris apparatus attinet, nihil sibi ad summā liberalitatē fecit reliquū, tā in exornando cōditorio, q̄ in cōgerendis cō aromatibus & alijs rebus preciosissimis, quō maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regis inhians, partē eorū ab Antonio impetrare conatur. C. I I I I.

Alexandra tamē nullo modo emolliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbāte mœstitia per luctū accēdebat ad uindictæ desideriū. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatra indicat, simulq; filij sui miserabilem interitiū. Illa uerō iam dudum adiunādi eā cupida, et tum etiā miserata mulieris infortunium, non secus q̄ propriū curauit hoc negotium: nec unquā destitit incitare Antoniū ad ulciscendam necem inuenis: indignū facinus dictitans, Herodem opē eius alieni iuris regno positum, in legitimā regū stirpem tam insolenter debacchari

chari. His permotus Antonius postquā Zao-
diceā peruenit, accersiu it ad se Herodē, dicturū
causam de obiecto necis Aristobuli crimine:
factum enim improbabat, si quidē ipse Hero-
des autor eius fuisset. At ille nec causa sua sa-
tis fidens, & Cleopatra odia metuēs, indefinēter
Antonium cōtra se irritantis, decreuit quidē
parēre, neq; enim aliter facere poterat, sed com-
missa regni cura Iosepho patruo, clam ei man-
dauit, ut si Antonius in se grauius aliquid sta-
tuisset, cōfestim Mariāmen interficeret. sic enim
se affectum erga uxorem, ut etiam si post ipsius
mortē aliquem potiri cōtingat illius pulchritu-
dine, ad suā id iniuriā pertinere existimet: aie-
batq; totū hoc negotiū exhiberi sibi ppter eius
scēmina formā, in quā ille iam pridem fama co-
gnitā accēsus sit: atq; his mādatis, non admodū
lata sperās de rerū suarū exitu, proficiscitur ad
Antoniiū. Porro Iosephus creditū sibi regimē
administrans, & sapissimē Mariāmen con-
ueniēs, partim propter negotia, partim honoris
causa, dum crebra mētio fit coniugalis amoris
quo eam Herodes prosequeretur: irradientibus
hanc eius assēuationē mulieribus, presertim
Alexandra, ille nimio studio approbandi eis
affectum regis eō prouectus est, ut mandatum
illud proderet, ratus id certissimum amoris ar-
gumentum, quod neq; sine ea uiuere susline-
ret, neq; uel morte ipsa ab ea disiungi: qua Io-
sephi

*sephi uerba mulieres non tam ut indubitatum
 Herodis amoris signū interpretata sunt, quā
 exhorruerunt illius tyrannicum animum, si uel
 mortuus sauires in earum capita. Insuper per
 ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est,
 excruciatū eum ab Antonio neci traditū: qui
 eum reliquam regiā turbauit, tum mulieres ma-
 ximē. Alexandra uerō etiam Iosephū horiata
 est, ut assumens eas ad signa legionis Romana
 cōfugeret, quæ tum ad regni custodiā circa ur-
 bem tendebat sub tribuno Iulio: sic enim primū
 si quid turbatum in aulam incideret, ipsas in
 tuto fore propter Romanorum beneuolentiam.
 Deinde sperandū esse consequuturam quiduis
 Mariammen si in Antonij conspectū uenerit,
 atq; etiam regnū recepturā & quicquid debe-
 tur regio generi. Tenente adhuc ea cōsultatione
 litera ab Herode supernenerūt rumori contra-
 ria: quamprimū enim uenit ad Antoniū, mu-
 neribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis
 attulerat: & crebris colloquijs indignationem
 uiri leniuit, ut minus posthac ponderis apud eum
 haberet Cleopatra instigatio: negabat enim
 Antonius oportere regē facti sui rationē red-
 dere, alioqui ne regē quidē futurū: sed dato illi
 semel honore, etiā liberā potestātē permittendā
 esse: idq; ipsum etiā Cleopatra aiebat conduci-
 bile, si non multum se mīsceret alienis imperijs.
 Hac significabant Herodis litera, reliquumq;
 honor*

honore quo se dignaretur Antonius, ad cōfessionem adhibēs & ad quotidiana cōiunia, idq; nō cessante à criminationibus Cleopatra : qua capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi usurparet, omnibus modis quarebat illū perdere. Sed quia iustū se praberet Antonius, nihil posthac expectandū grauius, uenturumq; breui constabilito tam regno q̄ amicitia : nec relietam Cleopatra cupiditati ullam spem, quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriā ei cōcessisset, hac cōditione, ne posthac Iudeā peteret, & ut molestā esse desineret. His literis redditis uoluntas cōfugiendi ad Romanos euauit: nō tamen latuit id consiliū, sed q̄ primū deducto aliquātisper Antonio cōtra Parthos eunte Herodes in Iudeam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cū suis uoluerit : nec hoc cōtenta Salome etiā maritū suū Iosephū criminata est, Mariammes cōsuetudinem obijciens: hoc autē fecit propter similitudinē ueterē, q̄ regina elati animi fœmina inter muliebres cōtentiones exprobraret ei obscuritatē generis. Porro Herodes qui semper ardēter amauit Mariammē cōiugē, statim perturbatus est, nō ferēs zelotypia stimulos: agra tamē se continēs, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariammē percūctatus est, ecquid haberet cū Iosepho cōmercij, illa uerò pernegante factū cū

deiterationibus, et quicquid infans femina posset in defensione adducere, rex paulatim assentiendo placari se sinebat, uictus amore uxoria, ita ut postremo ueniā peteret, q̄ temerē fidē habuisset rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata pudicitia, suū uicissim amorē cōmemorāsq; eandē ut mos est amantiū prorumpentibus lacrymis ruit in cōplexus mutuos: cum tamē nōdum uxori amoris sui fidē faceret, tātoq; magis conaretur id efficere: cum illa, Non est, inquit, amantiis mādare s̄ quid ipsi humanitus accidat, uxorē innoxiā addi sati comitē. Hoc uerbo rex uelut ictus pra dolore cōfessim eā ē cōplexum dimisit, nociferabaturq; capillos sibi lace-rans, tenere se manifestō deprehēsam cōstupra-tam à Iosepho coniugē: nunquā enim proditiuū fuisse data sibi priuatim ac secreto mādata, nisi obstricta mutui fide per stupri consuetudinem: atq; ita parū absuit quin eam interficeret. Sed amore uictus, licet agrē, cohibuit se tamē. Veruntamen Iosephum ne in cōspectū quidē admissum iussit interiri, & Alexandrā ut maiorū omniū causam, uinctā coniecit in custodiā.

2111. Interea turbabātur res Syria. Cleopatra non desinēte in omnes incitare Antonium: quem hortabatur ut auferēs cuiq; suam dynastiā, ipsi contribuere, multumq; apud eum poterat irruitum suis amoribus: cumq; natura esset alieni appetēs, nihil sibi putabat illicitū: primō fratrem, cui

cui debebatur regni successio, ueneno sustulit,
 agentem annum x v. deinde Arsinoën sororē
 suam Ephesi in tēplo Dianæ supplicē, interfe-
 cit per Antoniū. Pecuniarū etiā ubicūq; spes
 affulgeret, neq; tēplum, neq; sepulcrū, neq; asy-
 lum ullū unquā uiolare dubitauit, modō ad il-
 lam redirēt spolia quasita uel sacrilegio: misce-
 baiq; sacra profana, fas nefas, ut augetetur lu-
 eris uel iniquissimis: ad summā nihil satis erat
 mulieri sumptuosa & uoluptatibus dedita,
 cuius cupiditates uix totius orbis expleri pos-
 sent opibus. quāobrem & Antoniū cōtinuō so-
 licitabat, ut alijs ablata ipsi largiret: & ingres-
 sa cū illo Syriā, statim cogitauit quāmodo eam
 possessionē suam faceret. Nam Eysaniā Ptole-
 mai filium interfecit, causā eum studere re-
 bus Parthicis flagitabat etiam ab Antonio
 Iudaam simul & Arabiā sibi dari, ademptas
 suis regibus. Verū ille erat quidē adeo dedi-
 tus ei mulieri, ut nō illecebris solum, sed etiam
 beneficijs eius captus uideretur: puduit tamen
 eum tam insignis iniustitia, ne uideretur ad
 procacis fœmina nutū libēter peccare etiam in
 rebus maximis: ne igitur uel negādo eam con-
 tristaret, uel imperata illius omnia faciēs uide-
 retur mortalium omnium nequissimus, partes
 de utriusq; regione ablatas ei largitus est: ad
 hæc urbes quotquot sunt intra fluiuium Eleu-
 therum usq; Aegyptum, præter Tyrum &

Sidonem, quas iam inde à maiorum atate sciebas liberas, quamuis has quoq; illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cleopatraz reginz in Iudzam aduentus. CAP. V.

H*æc affecuta Cleopatra, & Antoniũ in Armeniam cum exercitu profectum usq; Euphratẽ prosecuta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabia partem & Hierichuntini agri redditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longe pretiosissimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularum nim maximam: per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitus eius appetiit. mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis uerisimile sit per stuprum quasitam occasionem struendis insidijs, sed illa amorem pratexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex a quo omnibus: eum uero etiã abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, reuult: deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestijs leuare posse eos quibus uel hætenus infensa fuerit, uel in posterũ futura sit: quin & ipsi Antonio id fore utile, quãdoquidem nec illi fida futura sit, si in quam*
tempo

temporum difficultatē delapsus opera eius opus habeat. Huc procliniore cohibuerunt amici, indignū censentes, hominē in magnis uersantē negotijs in manifestū se periculū conijcere, & obsecrantes ne quid ageret temerē: nō enim hoc laturū Antonium, quānumvis ei hoc approbetur utile: quin hoc ipso augēdum eius desiderium, quōd per uim atq; insidias amisisse eam uidebitur: nec superesse uel mediocrem excusationem, quādo mulier sit oīm eius aetatis lōge honoratissima, et si quid utilitatis ex eius nece possit existere, coniunctū sit cū Antonij iniuria. unde facile apparere q̄ magna & immedicabilia mala exoritura sine in regno & familia regis ipsius, cum nihil uetet recusata illius illicita postulatione, res pro praesenti statu rectē disponere. His deterrētes, & periculū probabilibus rationibus ostendētes, cohibuerūt eum à tāto facinore. Ille placata munerib' regina, uersus Aegyptū eam deduxit. Caterum Antonius subingata Armenia Ariabazē Tigranis filiū cū filijs suis satrapis uinctū in Aegyptū misit, munus Cleopatrae, & quicquid pretiosū de eo regno ceperat. Regno autē Armenia potitus est Artaxias filiorū illius natu maximus, q in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus et Nero Caesar per uim à se pulso iuniorē ipsius fratrem successorē dederunt. Quod autē attinet ad tributa regionū quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea

inſtè reddebat, parũ intũ putàs, præbere Cleopa-
 7. tra occasione maleuolètia. Arabs uerò poſtq̃
 eorũ exactio ad Herodẽ ſpectare cepit, aliquã-
 diu ſoluebat ei ducẽta talẽta annua: deinde ma-
 lignior factus, & ad dandũ ſegnior uix partes
 quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Herodes bellum Aretz infert, quo tempore Anto-
 nius à Cæſare Aſtiaco prælio uictus eſt. C A P. V I.

QUam eius iniquitatẽ & iuris contemptũ
 non ſerēs Herodes illaturus erat bellum,
 ni remoratus eſſet Romanorũ conſectiõibus: cũ
 enim expectaretur pugna Aſtiaca, qua in
 C L X X V I I. Olympiadem incidit, Cæſar de
 imperij ſumma decertaturus erat cũ Antonio.
 Herodes uerò multorũ iam annorum poſſeſſor
 regionis pacate et reſerta pascuis ac pecoribus,
 uonis quoq; abũdans redditibus & opibus, de-
 lectus habendo magno apparatu expediebat
 auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei
 remiſit, negans ſibi opus eſſe: uerũ quia iam ex
 ipſo q̃ ex Cleopatra audierat de Arabis perſi-
 dia, inſiit in illum bellũ uertere: nam & regina
 hoc in rem ſuam fore exiſtimabat, ſi alter ab
 altero mutuis attererẽtur cladib⁹. Igitur An-
 tonij inſſu reuerſus Herodes domi cõtinnuit exer-
 citum, cum quo mox inuaſit Arabiam equi-
 tati ſimul & pedeſtribus copijs inſtructiſſi-
 mus, Dioſpolim petens quò occuſuri erāt A-
 raves, non enim eos latuit hac expeditiõ. Poſt
 acer

acerrimū igitur conflictū penes Iudaos fuit ni-
 ctoria. Post hac rursus magnus Arabū exer-
 citus confluit ad Cana, qui locus est in Cœlesy-
 ria: quod praesentiens Herodes duxit contra eos
 maximā exercitus sui partē: cumq; neller mu-
 nitis nullo castris per occasionē deinde praelium
 committere, imperāti hac reclamabat multitu-
 do, mitteret moras & cōfessim in Arabas du-
 ceret. Faciebat autē eis animos, tum q̄ pulchrē
 instructā aciem habere se credens, tum recens
 memoria prioris pugna in qua egregiē uicerant.
 Cum igitur ardor eorū nix cohiberi posse uide-
 retur, decreuit rex uti alacritate multū, & pro-
 fessus se nō cessurum illis uirtute, armatus ante-
 agmen ibat in hostē, subsequētē instructa acie:
 qua res attonitos reddidit Arabas, paulisper
 enim repugnare conati, ut uiderūt nō posse ferrī
 eorū audaciam, maiore ex parte in fugam uersi
 sunt, actumq; de eis fuisset, ni Athenio Hero-
 dem inuasisset, eiusq; exercitum. Hic Cleopatra
 dux erat in ea regione, & quia Herodē oderat,
 non imparatus pugna euentū expectabat, quie-
 scens si Arabes uincerent. Vbi uerō uinci eos
 animaduertit, cū collectiua manu indigenarum
 fessos iam, & uictoriam suam putantes ex im-
 prouiso adortus magnam stragem adiebat. Nam
 Iudaei uiribus in professos hostes absumptis, tum
 uerō etiam ob uictoriam dissolutiores, facile ho-
 sti cedebant, multaq; uulnera accipiebāt in locis
 asperis

asperis & inaequalibus, quorum peritiores erant
aduersarij. His igitur uehementer laborantibus
Arabes resumptis animis reuersi in praelium
erucidabant iam fugientes : nec una erat exitij
facies, pauciq; in castra euaserunt. Rex uero ui-
dens eos uiribus impares, citato equo profectus
est ad euocandos qui illis succurrerent : nec ta-
men licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorum
castra capta sunt. Arabibus autē non medio-
cris felicitas ex insperato cōigit, dum & uicto-
ria potiuntur, a qua plurimū aberāt, & hostium
uolidum exercitum opprimunt. Ex illo tēpore
Herodes latrocinij coepit agere & excursioni-
bus in Arabiā, castra ponēdo in montibus : &
cauebat quidem totū exercitū praelio cōmittere,
sed interim non mediocriter proficiebat suis la-
bori assuesfaciens, & continuis exercitijs prapa-
rans ad abolendam tandem ignominiam.

De terræmotu qui Iudæam concussit. C. A. VII.

Quo tēpore dum maximè apud Actium
Antonius conflictatur cū Casare, septi-
mo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nun-
quam antè motu cōcussa, magnā per totam eam
regionē iacturā fecit pecudum, quin & homi-
num oppressa sunt ruinis adiurn circiter decem
millia: militaris tamē multitudo nihil detrimēti
accepit, utpote sub diuo agitans. Hac clades in-
maius etiam aucta rumoribus, quos nuntij gen-
tilium odiorum non ignari dabant auribus
Arab

Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudaorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarij: legatos itaq; gentis, qui rebus afflictis pacē petiturae uenerant, cōprehensos necauerūt, moxq; magna alacritate properauerūt ad hostilem exercitum. at illi non ausi aduētum eorum praestolari, utpote deiecti animis ob calamitatem, Remp. negligere, nec multum à desperatione abesse uidebantur: quos ita affectos rex excubabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. Cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quē prius uiderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere: eos igitur his uerbis consolatus simul & cohortatus est.

Herodis concio ad exercitum. CAP. VIII.

Non ignoramus, uiri fortissimi, multa hoc tēpore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterrerī nō mirū fuerit. Sed quoniam bellū est pro foribus, & quae haestenus acciderūt talia sunt ut uestra uirtute possint corrigi, cohortādi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis priusmū robur animi. ac primū de bello uerba faciam, declaraboq; nos id iustissimis de causis gerere, cōactos inimicorum iniurijs: id quod uel precipuē debet acnere uestrā fortitudinē. Deinde osten-

dam,

u u s

dam, nec hac quæ nos cōvulsant, esse tam graua
quàm videntur, & magnā nobis superesse spem
victoria: ac primum de eo differam quod prius
proposui, nosq; ipsos testes eorum quæ dicturus
sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniusti-
tiam, & q̄ sint erga alios quoq; omnes perfidi,
nimirū genus hominū impium ac barbarū: sed
nos precipuē infestauerunt, ob auaritiā & in-
uidiam perpetuis iniurijs nos laceffentes. Et ta-
men ne alia beneficia nostra in eam gentē colla-
ta cōmemorem, quis eos imminēte Cleopatra de
libertate periclitātes eripuit nisi nos? Mea enim
cum Antonio cōiunctio, & illius erga me be-
neuolentia in causa fuit ne qd̄ isti grauius pate-
rentur: dum ille cauet cōmittere quod & nobis
suspectū esse posses: deinde postquā precib⁹ illa
enicit us de utraq; regione portiones quadā ei
deciderētur, in his quoq; dispēsandis nō cessauit
mea industria: & datis de meo magnis munerib⁹
securitatem ambobus acquisiui meo vnius
sumptu, dū c. c. talenta expēdo, & pro alijs du-
centis fideiubeo, pro redditibus eius ipsius terræ
quā isti olim nostrā occupā: atqui equū erat
nos Iudeos & à tribus immunes esse, nec cui-
quā ullā agrorū partē decidere: certē in Ara-
bum gratiā, qui nobis salutē suā debēt, indi-
gnū erat quicquā expēdere. Sed multo iniquius
est, eos q̄ negare non possunt suā liberalitatē no-
stram esse beneficiū, & eam ob rē gratias nobis
eger

egerunt, fraudare nos debitis, praesertim amicos
 & pacis tempore: quandoquidē fides etiam hosti
 seruanda, multò magis inter amicos locū habeat
 necesse est: at nō inter tales quales isti sunt, qui
 nihil honestū putant nisi cū lucro coniunctū, &
 iniuriam impunitā esse debere, qua lucri gratia
 committitur. Dubitanne igitur est, nostri officiū
 esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse
 fieri nult, iubetq; nos semper ulcisci nim & in-
 iuriam, maximè in bello nō solum iusto, verum
 etiam necessariò: quod enim cōfessione omnium
 tam Graecorū quàm Barbarorū est crudelissimū,
 hoc casis nostris legatis perpetraverūt. Nam &
 Graeci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse
 volunt, & nostri honestissima sanctissimāq; le-
 gis praecepta per angelos, hoc est nuntios à Deo
 acceperūt: hoc enim nomē & Deum in homi-
 num notitiā adducere, & hostes hostibus cōci-
 liare potest. Quid igitur magis nefarium, q̃ le-
 gatos de iure agentes interficere? aut qua illis
 post hoc facinus expectāda vel in bello prosperi-
 tas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè nō vi-
 deo. Dixerit fortè aliquis, Ius quidē & fas pe-
 nes nos est, sed penes illos vires et maiores copia.
 Verū isthac oratio indigna est nostris homini-
 bus: cū quib; enim iustitia est, cū illis etiā Deus.
 ubi autē Deus est, ibi nec multitudo, nec fortitu-
 do deesse potest. Sed age etiā per se vires nostras
 expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda
 primo

prima congressu eos profligauimus, non ferentes
 nostrā impressionē: victores deinde nos Arhe-
 nio, nō indicto bello, ex insidijs aggressus est: ue-
 rū hęc fortitudo eorū diccda est, an insidia po-
 tius, & secūda iniquitas? Cur igitur nobis mi-
 nus sit animi, quib⁹ oportebat esse plus spei? aut
 cur nobis timēdi sint, qui quoties absq; dolo cer-
 tandū est, semper succumbūt: quando uerò uin-
 cere uidetur, per iniustitiam hoc faciunt? Quid
 quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso
 magis ad uirtutē excitari debet? nō est enim ge-
 nero si laus infirmisimum quemq; aggredi, sed
 posse etiā fortes deuincere. Quòd si quē dome-
 stica clades terrēt, & terremotus proximus, pri-
 mū cogitet hoc ipsum esse quod Arabas de-
 cipit, putātes grauiorē quam re uera fuit: deinde
 nō decere ut illis audacia, nobis timiditatis, ea-
 dem causa sit. Illi enim nūc audent, nō quòd ali-
 cuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos
 credūt calamitatibus. Vbi autē nos uiderint oc-
 currere, collabēt eorū fiducia, & nobis hoc ipso
 crescent animi, q̃ iam cum nō ita ferociter uisus
 pugnabimus: nā neq; admodum afflictī sumus:
 neq; ut quidā putant, irato Deo nobis hoc acci-
 dit: sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei uo-
 luntate hoc factū est, mirū ni eiusdem uoluntate
 cessauit calamitas, & hac castigatione cōtentus
 est. Quòd uerò prasens bellū ei probetur ut in-
 ustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim

per

per totam regionē terramotu oppressis, uestrum
 qui arma gestatis nemini quicquā mali cōtigis-
 sed omnes estis incolumes, manifesto diuina vo-
 luntatis indicio, quòd si populariter militassetis
 unā cū liberis & uxoribus, neminē uestrum de-
 sideraretis. Hac cogitātes, & quod maius est, ha-
 bere uos Deum protectorē omni tēpore, perse-
 quimini iusto bello gentē impiam, nec amicitia
 iura, nec fœderū fidem seruātem: in occidendis
 legatis fortē, cum uirtute gerenda res est, semper
 fugacem. His uerbis Iudeorū animi non medio-
 criter accēsi sunt ad praliū. Herodes autē sa-
 cris de more peractis, pperē duxit eos ultra Ior-
 danē cōtra Arabas: metatusq; castra nō procul
 hostibus, decreuit castellū intra utrosq; sitū oc-
 cupare: cōmodum sibi id ratus, siue pugnādum
 esset, siue castra in tutiorē locum transferenda.
 Cumq; idem esset Arabū quoq; consiliū, cir-
 ca eum locum certamen cōtractum est: ac pri-
 mū telis uelitati eminus, deinde manus conse-
 runt, utrinq; nōnulli cadētib; donec Arabes
 uicti discesserūt. Ea pugna Iudeis tantū momen-
 tum ad bene sperandū fuit, ut quia hostes certa-
 men detrectabāt, ausi sint uallum eorū diuellere
 ipsa castra expugnaturi: atq; ita coacti proces-
 serunt non satis benefrācta acie, ne tantillum
 quidem alacritatis aut spei ad pugnā asserētes:
 conscruerūt tamē manus uel quia plures nume-
 ro, uel quia necesse erat lacessenti hosti resistere:

post

post diuinū igitur conflictū non paucis utrinque
 casis, tandem Arabes in fugā versi sunt. Tunc
 autē strages impulsis semel edebatur, ut non so-
 lum hostiū gladijs conficerentur, sed præ impetu
 fugientis incōdita multitudinis alij proculcaren-
 tur, alij suis ipsorū telis se induerēt. Itaq; quinque
 millia desiderata sunt: cetera turba refugit qui-
 dem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non
 tam cōmeatus, quam aqua penuria. Porro Iudæi
 quia nō potuerūt unā cum fugientibus irrumpere,
 obsidione eos cinxerūt, et auxilijs aditus, et fu-
 gam obsessis intercludendo. In hac rerū difficul-
 tate Arabes legatos ad Herodem miserūt, pri-
 mum pacem petentes, deinde quia sitis urgebat,
 præsentī necessitati remediū. At ille nō legatos,
 non pecuniā pro captiuis, nihil denique equū ad-
 mittebat, enixè cupiens facinorū in suos patra-
 torū pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter
 alia mala pręgranāte, progressi præbuerūt se min-
 ciendos, et in captiuitatē abigēdos, ita ut inera
 quintā diem capti sint ad quatuor millia. Sexta
 uerō omnes reliqui decreuerunt prodire, et ho-
 stem aggredi, uel certā cladem malentes, q̄ pau-
 latim ignominiose opprimī. Quæ sentētia post-
 quam placuit, eruperūt ē castris, sed parū idonei
 ad prælium, fractis tam uiribus quam animis,
 propter extremū infortunium mortē in lucro re-
 putātes. Quare primo conflictu circiter septuaginta
 millia ceciderūt: domitaq; per hanc cladem gentis
 fero

ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem
egregium experiri sunt, clientelam se dederunt.

Herodes ad Casarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.

CAP. IX.

Qua felicitate ille multū elatus domum re- V I I.
uertitur, aucta ob rem bene gestam ex-
stimatione. Sed dum maximè res suas constabi-
luisse videtur, summū discrimen adiit. Anto-
nio apud Aclium denictō armis Caesaris. Tum
enim aclum de se putavit, non ipse solus, sed &
amici eius omnes & inimici: nemo enim crede-
bat impunè ei fore tātam Antonij amicitiam:
quo factum est ut amici quidem nihil dissimu-
larent desperationem, inimici verò condolare se
fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in fu-
turum meliorem statum Reipublica. Ibi Herodes
videns prater Hyrcanum neminem superesse re-
gij generis, statuit eum è medio tollere: siue eua-
surus esset periculum, tutius ratus neminē ex-
tare digniorē imperio: siue opprimendus esset à
Casare, successionē illi invidens. Hac secum vo-
luntati, ab ipsius Hyrcani familia praebita est
occasio: qui quòd esset miti ingenio toto vita sua
tempore nullis se admiscuit negotijs, omnia for-
tuna permittens, & quācūq; illa conditionem
attulisset, ea bene cōtentus. Verum Alexandra
ambitiosa scēmina, & mutationis spem modeste
ferre nesciens, sollicitavit patrem ne ulterius ser-
ret Herodem afflictores suae familiae, sed potius
sibi

sibi quoq; cauere, seq; sperata fortuna seruaret :
 cōsultuit deinde ut Malcho Arabiā ditione te-
 nenti scriberet, peteretq; ab eo tutelā & hospi-
 tium. Si enim cōtingat Herodem male mulctari
 ab offenso Casare, dubio procul ad ipsum redi-
 tarum imperium, propter nobilitatē generis, &
 fauorē populi. Talia suadentē Hyrcanus primo
 repulsi, deinde uictus importunitate mulieris,
 interdū noctūq; eandē cantilenā de futurorum
 spe, deq; Herodis insidijs occinētis, ad Arabem
 literas dat amico cuidam Dositheo : in quibus
 scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad
 Asphaltitem lacū deducerent. Distat à Hiero-
 solymitanis finibus per trecēta stadia. Ha litera
 ideo Dositheo potissimū credita sunt, quod &
 Hyrcani cliens erat, & filia : & exosum ei He-
 rodē nō una de causa uidebatur uerisimile : nam
 Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquāto
 ante fratres eius apud Tyrū inter alios ab An-
 tonio interfecti fuerant : nihilo tñ magis ob hac
 Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciēs
 præsentiis regis gratiā, ostendit ei epistolam. Qui
 actis primum gratijs, unū etiam ab eo postulauit
 ministerium, ut cōplicata epistola, & obsignata
 Malcho eā redderet, & responsum ab illo reci-
 peret : muliū enim sua referre, si etiā illius men-
 tem intelligat. Quod ubi Dositheus sedulo exse-
 cutus est, Arabs rescripsit paratū se & ipsum
 & familiā recipere, atq; etiā oēs illius factionis
 Iudeos,

Iudeos, missurumq; instructam manum qua eos:
tuo deducere valeat, et uoluntati eius obsec-
turum per omnia. Postq; auē etiam hanc epistolā
Herodes accepit, aiteno Hyrcano, rogauit eum,
et quid haberet eū Malcho fuderit: quo infi-
ciūte, prolati in cōsistorio literis, occidi eū im-
perauit. Atq; hac ita in ipsius Herodis cōmē-
tarijs scripta habentur: nā ab alijs tradūtur ali-
ter, uidelicet non ob hoc crimen, sed quasi regi
insidiarū, necatū esse. Scribūt enim sic: In quodā
conuiuiō dissimulata suspitione quesuissē ex
Hyrcano, num quas literas à Malcho accepis-
set: respondisse illū accepisse quidem, sed nihil
præter officiosam salutationē continentes. Al-
terū amplius interrogasse, num quod etiā mu-
nus accepisset: eumq; respondisse, nihil præter
quatuor iumenta quibus uelaretur: regē tra-
xisse hoc in crimen: corruptela ac proditiōis,
moxq; hominē duci iussisse. Infamē autem pe-
rissē argumentū afferunt mississimū ipsius in-
geniū, ut qui ne iuuenis quidē unquā nullam te-
meritatis aut audacia significationē dederit, ac
ne tuum quidē eū ipse principatū potiretur: sed
eum quoq; pleraq; omnia ex Antipatri ad-
ministrauerit sententia. Tunc uerō iam octua-
gesimū annū excesserat, sciebatq; opes Herodis
in ruo esse: Euphrate etiam traiecto, relictisq;
qui trans eum annē in summo honore habue-
runt, in patriam postliminio redijt, ut sub illius

potestate minores, quo minus uerisimile est ex
 molitū facinus a sua natura alienissimum, cōfi-
 daq; uidentur hac ab Herode omnia. Hic finis
 fuit Hyrcani post uariā fortunam, qua tota uita
 circumactus est: nam uixit etiam cum matre
 Alexandra pontifex Indaeorū creatus, per nonē
 annos cum honorē obtinuit: cui defuncta cū in
 regnum successisset, elapsis tribus mensibus ab
 Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pōpej
 ape restitutus, recepitq; omnibus honoribus
 quadraginta annos in eis exegit. Deinde iterū
 ab Antigonō pulsus, & mutilato corpore, ca-
 ptiuus apud Parthos iuxit: unde aliquāto post
 domū reuersus, quamuis multa sibi de Herode
 polliceretur, nihil tamen eorū cōsecutus est post
 tantā fortune uarietate: & quod omnium est ma-
 ximē miserabile, ut modō diximus, in extrema
 senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim
 equi amantissimus & perpetua modestia, im-
 periumq; maxima ex parte per alios admani-
 strabat, amore otij, & imperiū sibi conscius.
 Antipater ceritē atq; Herodes huius bonitate
 ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meri-
 tis cōtra ius ac fas, occisus est. Ceterum Herodes
 Hyrcano sublata ad Casarē properās, & nihil
 boni de se sperans propter amicitia Antonij,
 suspectā habebat Alexandrā, ne usa hac tem-
 poris opportunitate ad defectionē cōcitaret po-
 pulū, & intestinis seditionibus regnum pertur-
 baret:

bari : quare mandata regni cura Pherora suo
fratri, & matrē Cypron, & sororē, & totā de-
niq; cognationē in Masada deposuit : insin-
q; fratrē, si quid sibi accidisset durius, habenas re-
gni retinere. Mariāmen uxorē, quia pro-
pter similitudinē cum matre eius et sorore degere
non poterat, in Alexandria cum Alexandra
matre collocavit, cōmissa quaestori suo Iosepho
& Sohemio Itureo castelli custodia, uiris &
autē semper fidiſſimis. & tunc honoris causa
his mulieribus regijs adhibitis. Verū his quoq;
mandatū dederat, ut si quid quod nollet acci-
disse sibi cognoscere, confestim ambas inter-
ficerent, regnumq; pro uiribus liberis eius ac
Pherora fratri conservarent.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cesare
obtinent.

CAP. X.

His mandatis properavit Rhodum, ut illic
Casari occurreret. Quò postquā appulit,
posuō tantū diademate, de cetero paratū regio
nihil mutavit: admissuq; ad colloquiū, tum ma-
ximè ostendit animi sui magnitudinē, neq; ad
supplicationes (ut in tali fortuna mos est) nec-
sit, neq; preces adhibens, quasi rogando ueniā,
sed facili sui rationem reddens intrepidē. Pate-
batur enim apud Casarem & amicitiam sibi
intercessisse maximam cum Antonio, & totis
uiribus se conatū ut pene illam esset rerū im-
perium : non armis quidem coniunctis, q̄ tum

xx 2. dist

distineretur bello Arabico, sed misso ad illum
 frumenta simul atq; pecunijs: nec tamen se hac
 parte sibi ipsi satis fecisse: professionem enim amicū
 pro bene de se merito non opes solū, sed caput
 etiam & salutē debere obiectare periculis. Id
 quia nō licuerit, ceriē hanc laudē suam esse, q̃
 ne post. *Ætiacā* quidē cladem illū deseruerit,
 neq; fortuna iam aperte mutata ad novas spes
 se trāstulerit: quo tēpore si uō auxilio, at consi-
 lio à se adiutū hominē, cōmonstrando quo mo-
 do seruari possit, nec omnino in ordinē redi-
 gi, uidelicet si *Cleopatrā* interficeret: hoc enim,
 maturē perpetrato, licebat illi in ciua opes suc-
 cedere, atq; ita faciliores à te pacis conditiones
 impetrare. Ille uerò per incogitantia consilium
 meū aspernatu est: atq; hoc pacto tibi magis, q̃
 sibi cōsultuit. Nunc igitur si odio *Antony* meū
 quoq; studiū damnas, non negauerim ea quæ se-
 ci, neq; uercor ingenuē sateri quanto illū amo-
 re persecutus sim: q̃ si amoro personarū respec-
 tu hoc tantū in disquisitionē uocas, qualis sim
 amicus, et q̃ memor beneficiorū, licet tibi quicq;
 hoc experiri: mutato enī nomine nihilominus
 manebit amicitia, & laudem suam merebitur.

VIII. His uerbis cum magnā generositatem præ se
 ferret, non mediocriter allexit *Cæsarem*, uirum
 liberalē ac magnificū: ut occasione dicēda cau-
 sa paulatim insinaret se in illius amicitiam.
 Quare diademate resiliens hortatus, non ut

non minus suā q̄ quondam Antonij amicitia
 coleret, in summo honore habuit, addens scri-
 psisse Capidium, quātum apud monarchas fa-
 vore Herodis aditus sit. Ergo ubi prater spem
 acceptum se vidit Casari, & ope eius denuo cō-
 firmatū in regno, senatusconsulto quoq; per illū
 impetrato, deduxit eum in Aegyptū, donatū
 plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius
 sibi conciliauit, & animi declarauit magnitu-
 dinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij
 amico impetrare ueniā, quod tamen nō potuit,
 quia Caesar animaduersurū se in illum iuraue-
 rat. Reuersus deinde in Iudaeam auctus honore
 ac potestate, omnes qui cōtr.ā expectauerāt an-
 tonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper
 illustrior ē periculis euaderet. Mox igitur pa-
 rauit se ad excipiendū redeuntē ex Aegypto
 Casarē: qui postquā uenit, omni regia magnifi-
 centia eū accepit apud Ptolemaidem: exercitui
 quoq; omnē hospitalitatē exhibuit, & rerū ad
 uictū accommodarū copiam: quo factū est, ut in in-
 timā familiaritatē reciperetur, unā obequitare
 solitus dum traducuntur copia, tractansq; tum
 ipsum tum amicos ministerio uirorū & L. di-
 eissimo & sumptuosissimo cultu insigniū: quin
 & squalida ac inaquosa loca transcutibus ni-
 hil deesse passus est, non uinū, nō aquā, qua mi-
 les tum magni etiam delectabatur. Ipsum quē-
 dem Casarem talentis D C C C. donauit, adeoq;

satisfactū est omnib. ut Lucullū etiam quā pro
eius regni facultatibus tractatos se faceremur:
quo magis amicitiaē prōptiaq; ad benemerendū
voluntatis fidē fecit, & usus opportunitate tē-
poris egregiā opinionē magnanimitatis sibi pa-
ranis: rursusq; ab Aegypto redeuntes alios
Romanorum primates tot officijs prosecutus est,
ut nemini mortalium hac parte cederet.

Nerodes Mariammem calumniis oppressam in-
terfici.

CAP. XL.

Sed cum primū in regnū reuersus est, pertur-
batā familiā inuenit, in sensamq; sibi uxore
Mariammem & socrū Alexandrā irata enim,
id quod nō immeritō suspicabantur, non securi-
tatis causa se in id castellū conclusas, sed quas
in carcere, ita ut nec suis nec alienis bonus frui
possent, agerrimē ferebant. Mariamē quoq; ma-
ritū simulare amorem credebatur, q̄ ei bonū esset
atq; cōmodū: sed nihil molestius ferebat, quā q̄
ne illo quidē defuncto spes relinquebatur ipsam
fore superstite: nec unquā excidebant mandata
olim Iosepho data, ita ut omnibus modis deme-
veri conaretur custodes, praecipuē Sohemū, non
ignara incolumitatē suam suam in eius mani-
bus. Ille uerō principio fidus erat, non discedēs
ab Herodis praescripto: deinde munusculis ac
blanditijs muliebribus paulatim mollitus est: po-
stremō effusijs omnia mandata regia, praesertim
q̄ non speraret eum cum eadem potestate re-
uerf

uersurum: eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculū, & a mulieribus paratam gratiā, praesens dignitatē & in posterū facile retenturis. Quod si Herodē rebus ex senectutis confectis redire contingeres, nihil eū nisi uxoris arbitriū atturū: sciebas enim quā impotenter eam rex amaret. His ille de causis a mandatis discessit. Mariāne uerò iniquissimo animo talis noua sibi semper alia ex alijs ab Herode nasci pericula: notaq; futebat ne ille unquā saluus reuerteretur, cogitans uitam sibi eū fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertē fassa quid se uereret. Ille enim cū prater spem magna ornatus fortuna appulisset: prima, ut par erat, uxori letum de hac re attulit nuntium: eamq; solam pra alijs uxoribus ob amorē ac inuendissimā consuetudinē saluauit & complexus est. Mulier uerò narrante eo suos successus, suaq; deiq; ferre uidebatur, nec belle suū affectum oculabatur: sed ut erat ingenio minimeq; fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeq; eius cōtristari magis q̄ gaudere uidebatur: ut iam Herodes nō iam suspicionibus quā manifestis signis turbaretur: agebatur enim uidens inexpectatam & apertam uxoris auersationē: quam molestiā pra amore ferre nō ualens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat. & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu di-

strab

strabebatur: adeo animus inter amorē & odiū ambigebat, ut cū saepe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore uetaretur. Nihil autē magis timebat, quā ne suū pro de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius laderet ob defuncta desideria. Talibus curis aēluantē, & sic erga Mariammā affectū, ut uidere soror eius & mater, opportunissimū tempus se nascas praeterierunt: moxq; assiduīs calumnijs concitabāt hominē accendentes eius odiū ac eglyptiam: quas ille nec reueiebat, nec tamē libebat credere, & scire in dilectā coniūgē: peius tamē indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorē uertit in odium. Ac forsasse iam eum sanius in eam aliquid statuisse, ni cōmodum nuntiatum esset, extinctis Antonio et Cleopatra, Casarē Aegypto potiri: cui obuiam properans, familiam sic ut erat reliquit. Discendenti Mariammo cōmendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitēs, & cuiusdam Iudae partis ei dominū impetravit. Caterū Herodes in Aegypto cum Casare congressus, liberior iam cū illo egie amicitia fretus, & magnis ab eo beneficijs ornatus est: quadringenriorum enim Gallorum Cleopatra satellitiū ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat, & tribuit etiā eius regno Gadara, Hippon, & Samar

mariam, & in mariinis Gazam, Anibedonem, Ioppen, Stratonisq; surrim: quæ illi nō mediocris fuit ad regiū splendorem accessio. Deducto deinde usq; Antiochiā Cesare in regnū reuersus sensit fortunā quā fors propitiā, tam domi aduersā, maximè quod ad coniugiū attinget, quā parte sibi antè uidebatur felicissimū. Flagrabat enim legitimo coniugio Mariāmes amore, quā qui ardentissime, ne illis quidē excepit, de quibus a scriptoribus produitur: ea femina cætera pudica, & inuiolata fidei, immātam habebat muliebrem, quandam morositatē improbius illudens obnoxy, marii patientia, ita ne nō habita regia potētia ratione, nō rarò contumeliosius eū tractaret, quam tamē ille dissimularet & moderatē ferebat, licet soliam apertē & sorori, eūq; & matri exprobraret humilitatē generis, quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odi, atq; etiam calumniarum quoties directæ occasio: eaq; suspiciones paulatim crescētes durauerunt, integrū annū post Herodis à Cesare reditū, tandem diu præmeditatū odiū in hunc modū erupit: cū merediano tempore quietis causa in cubiculū se rex contulisset, pro coniugali affectu Mariāmen accersit: hāc autem interrogata quidem est, sed una cubare uoluit, rogantē contemnens, & insuper patriæ ac fratris sui necem approbrans: quo indignè ferēte, & mix ab inferendis mulieri manibus tem-

perante, postquā ex strepitu commotiōe eorum
 sensit soror, submittit iamdudū subornatū pin-
 cernā, qui indicaret sollicitatū se à Mariamne,
 ut ei operā cōmodaret in propinando regi ama-
 torio poeulo: Et si amplius sciscitaretur quale-
 nam id esset, dicere pharicatū penes ipsam esse,
 à se requisitū tāū ministeriū: q̄ si rex mētiōe
 amatorij nihil moueretur, tum Et ipse fileret,
 nihil enim illi fore periculi: hac prodoctum illo
 ipso tēporis articulo inuolantē ad eū alloquē-
 dū: atq; is cōposito uulnū ingreditur, et quasi
 rem ualde seriā afferens, ait se largitione à Ma-
 riamne sollicitatum, ut amatorij regi misceret.
 quo audito cū ille perturbaretur, ait pharicatū
 quoddam sibi oblatum, cuius ipse nimis ignoret:
 ideoq; id renuntiare, quod hoc Et regi Et sibi
 satius existimet. Ad hac uerba Herodes, iam
 antē satis cōmotus, cū magis etiam exasperatus
 esset, cumuolūm Mariamnes fidissimum tor-
 mentis examinauit, sciens quod sine illo nihil
 nec magnum nec paruum remanē fite qui cru-
 ciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil
 respondit, hoc tantū prodidit, offensam esse mu-
 lierem propter ea quae Sohemus indicauerat:
 adhuc eo loquente exclamauit rex, Sohemum Et
 sibi antehac Et regno fidissimum nō fuisse hac
 proditurum, nisi aliquid commercij secretioris
 inter ipsos intercessisset, moxq; Sohemum con-
 prehensum imperat interfici, uxorem uerò
 causam

causam suam inbet agere aduocato inimicorum
amicorū cōsilio, accusatōne accuratā exorsus,
et cōsiliū ueneficij crimē intentans. erat autē
uerbis immodicus, et iracundior quā decorū iudicij
postulas: quo factū est, ut cum eum ita uelle ui-
derens, omniū qui aderant suffragijs damnata
sit, qua sententiā prolata, uisum tamē est tam ipsi
quā alijs quibusdā praesentibus, nō esse eius sup-
plicij precipitandū, sed includendā in aliquam
regia carcerē: at Salome cū sua factione modis
omnibus dedit operā ut mulier sine mora nece-
retur: quō tanto facilius rogē perpulerūt, q̄ di-
cerēt imendū esse aliquē motū in populo, si sci-
retur uinā afferuari in carcere, atq; ita Ma-
rianne ducta est ad supplicium. Id conspicata
Alexādra, et intelligēs sumit exitū sibi expe-
ctandū ab Herode, omīssa priūstina ferocia, ual-
de indecore mutata est. Volens enim ostēdere se
nō esse consciā eius criminis, cepit filia conui-
uium facere omnibus audientibus, scelestissimā
et ingratā erga uirū elamitās, dignamq; tali
exitio, qua ausa sit tā immane facinus, nō enim
pro merito tractatū maritū amantissimū. Haec
illa turpiter fingēte, et inuolutura ut uideba-
ent capillos misera, etiā alij merito damabant
ineptiā eius simulationē: sed in nemine hoc ma-
gis apparuit, q̄ in ipsa qua ducebatur ad inter-
itiū. nam neq; uerba ullo eam dignata est, neq;
uel tam illū inuoluptis eius perturbata, excusso

animo

animo improbare se illius intrepide dimittendi mul-
 tu significabat; ipsa intrepida specie, ac ne colo-
 re quidē metu mortis mutato ibat, generosam
 indolē extremo quoq; suo tēpore praeserens. Ad
 hunc modū perijt mulier & tēperans & ma-
 gnanima, sed nō satis modesta, & paulo con-
 sentiosior. Ceterum forma uenustata, & comi-
 tate cū maiestate cōiuncta dici nō potest quan-
 tū omnes aetatis suae feminas superauerit; qua
 potissima causa fuit, quā minus inuēdē cū rege
 nitiā dederes. Obsequijs cuius ubi amorem ab eo
 culpa, et nihil molestū expectāz, licetiosius aequo
 se gerebat: molestē etiā ferebat suorum casus, idq;
 apud ipsum quoq; faebatur. Tandē effectus ne
 exosa esset regis & matri & sorori, atq; etiam
 illi ipsi à quo solo nihil timebat. Ea percipit
 impotentius etiam flagrare coepit rex, iam altē
 miserē affectus sicut diximus: neq; enim uul-
 geri cōiugū more amabat, sed cū penē ad in-
 saniam usq; indulgeret huic cupidini, ne licen-
 tioribus quidē uxoris moribus effici potuit, ne
 iudices magis ac magis tam diligeret. Tum nerō
 maximē sibi uisus est irato Deo necasse Ma-
 rianum, saepe inuocabat eius nomē, saepe etiam
 indecore lamentabatur: excogitabat autē obla-
 tiuēdā quaecunq; poterat, apparādus cōiuijs
 ac cōpotationibus, nihil tamē proficiebat: quā-
 re & regni curā reliquit, adeoq; dolori succen-
 buit, ut saepe ministros inberet uocare Ma-
 rianum

riamnen, quasi illi adhuc uiveret. Sic affecto
 superna pœnitentia, qua & plebi & parricidiorum
 maiorem partem absoluit, omnibus irato
 Deo hanc immensam interpretantibus pro-
 pter iniustitiam regina supplicium: ita aucta regi a-
 gritudine postremo in solitudines se abdedit
 pratextu uenationis, ubi afflictas se intra pau-
 cos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflam-
 matio & dolor cernicis, mœte etiam mora non-
 nihil: nec remedia quicquã proderant, sed cum
 exacerbare potius malum uideretur, res mini-
 mum à desperatione absuit. Itaque medici par-
 tim propter morbi consumaciam, partim quia
 in tanta difficultate nõ erat libera diæta electio,
 permittebat ei quicquid appeteret, in incertum
 euentum salutis fortune committentes. Quo sic
 apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente,
 Alexandra habitas tuum. Hierosolymis re co-
 gnita conata est urbis arces in suã potestatem
 redigere, alteram templo contiguam, alteram in
 ipsa urbe suam: nam qui has obinect, totã gen-
 tem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrifi-
 ciis quotidiana possunt peragi, neque Iudei sine
 sacrificijs degere, quibus nunc citius continetur
 quã religio. Prefectus igitur teneat, ut sibi &
 generis ex Herode ac filia pueris eas iraderent,
 ne forte illo defuncto occuparentur ab alijs: quod
 si contingat eum sanitatem recipere, interim à
 nemine intus eas seruari quàm à domesticis.

Hac sollicitatio non est aequis auribus accepta,
 sed cum essent alioquin etiā fidi, tum eo magis
 manebāt in officio, quod & Alexandrā ode-
 rant, nec fas putabant desperare de salute prin-
 cipis: amici enim erant veteres, unus etiam ne-
 pos regis, Achiabui nomine, quare continuo
 per nuntios de Alexandrā significauerunt: ille
 sine mora eam insit interfici: superatoq; tandē
 morbo affectu et corporis viribus & animi sic
 effractus est, ut quauis ex causa ad sciendum
 esset propēssimus: quāobrē ne ab inimicis qui-
 dem amicis sanguinarius manus abstinuit. Co-
 slobaro, uidelicet, Lysimacho, Antipatro co-
 gnomine Gadia, & Dositheo, occasione arre-
 pta huiusmodi. Erat Coslobarus unus inter pri-
 mates Idumaeorū, penes cuius maiores olim fue-
 rat sacerdotiā Coxe numinis, quod iū religiose
 ab ea gente colebat, priusquā sub Hyrcani prin-
 cipatu Iudaicos ritus acciperet: hunc Herodes
 quā primū regnū adeptus est, Idumaea ac Gaza
 preposuit, data in matrimonium Salome sua so-
 rore, cuius maritū Iosephū interfecerat, ut iam
 dictū est. Ea felicitate prater spem oblata, infla-
 tus ille, paulatim ad eam insolentiam progressus
 est, ut regis imperata decrederet, indignū ratus
 Idumaeos seruire hominibus quorū sacra et re-
 ligionē acceperant: nusiūq; legationē ad Cleo-
 patram, docēs Idumaea semper maioribus eius
 regina paruisse, proinde nunc quoq; impetran-
 dam

dam esse regionē ab Antonio, se enim paratū
 illi potius obsequi. Hac autē moliebatur, non
 q̄ Cleopatrā mallet habere dominā, sed ut acci-
 sis Herodis opibus, eò facilius ipse Idumaeorū
 dominationem innaderet: nam spem ei faciebat
 tam generis claritas, q̄ pecuniarū copia: quibus
 parandis ille nunquā non interius, ne à turpibus
 quidē lucris abstinebat, nimirū nihil mediocre
 uoluit in animo. Sed Cleopatra frustra ten-
 tato precibus Antonio, nihil impetrare po-
 tuit: Et Herodes re cognita interfecturus erat
 hominē, nisi intercessissent pro eo tam mater q̄
 soror: ita tamē eum donavit illarū precibus, ut
 nunquā posthac illi fideret. Orto deinde inter
 cōiuges dissidio, Salome libellū repudiij marito
 misit, prater legitimū marē patria: lex enim no-
 stra solus maritus hac ius permittit, mulieribus
 autē ne dimissis quidē fas est nubere, nisi prioris
 viri permissu. Verū illa magis ex propria licen-
 tia q̄ cōmuni iure fecit diuortii, Et ad fratrem
 se cōferens, ait se praeluisse fraternā benevolen-
 tiam cōiugali fœderi, cōspirasse enim eū ad res
 nouas moliedat cū Lysimacho, Antipatro Et
 Dosithaeo: sui q̄; rebus fidē ascribebat per Baba
 liberos, quos ille iam per X I I. annos seruasset
 incolumes: erat autē hoc verū, Et iū prater o-
 mnem opinionē à rege audiū uehementer eius
 animū perculit. Quod enim ad Baba liberos as-
 tines, decreueras eos aliquādo tollere, aduersa-

ros semper suis conatibus, si d' procedēte tēpore
 per oblivionē hoc omiserat: causa uerō odiorū
 hæc fuit. Regnante Antigono dū Herodes ob-
 sideret Hierosolyma, in tantis rerū difficultati-
 bus maior populi pars fessa propēsa erat ad ac-
 cipiendū Herodē intra mœnia: sed obsistebant
 Baba liberi pollentes auctoritate ac opibus &
 fidei Antigono, q' putarēt cū regē magis esse ē
 republica. Tandē capta urbe p' Herodē Costo-
 barus destinatus ad observandos urbis exitus, ne
 quis aduersa factionis eliberetur, sciēs magnā
 esse Babæ filiorū apud vulgus auctoritatē, & co-
 gitans illos inuicem rerū statu magnū momentū
 afferre posse suis conatibus. Subtrāctos clam in
 suis agris habuit. Nec tūc quidē licet suspectus
 Herodē perimurto fefellit, negās se quicquā scire
 quō illi deuenirent: rege deinde per edicta præ-
 mium promittēte iudici, et modis omnibus eos
 perquirēte, ne iū qdē scire uoluit: ueritus enim
 nō impune sibi hoc fore post primā negationē,
 pergebat eos occultare, iam necessitate etiā, nō
 modo beneuolentia. Hoc post quā sororis iudi-
 cio rex cōperit, missis quibusdā ad loca latebrarū,
 & illos interfecit, & quosquā in eodem hare-
 bant erimine: ut nihil iam reliquū esset ex Hyr-
 cani cognatione, sed sublatiis manibus. quorum
 excellebat dignitas arbitratu suo posset quic-
 quid uellet agere, nemine amplius resistente.

X. Quo factū est ut magis ac magis discederet à
 patrijs.

patrīs ritibus, et peregrinis studiis veterū insti-
tuta corrūperet inuiolabilia : quo tēpore perma-
gna facta est bonorū in rū in deterius inclina-
tio, labante disciplina qua antehac populus so-
lebat cōtineri in officio. Ac primum athletica
certamina quinto quoq; anno in honorē Casa-
ris instituit theatro Hierosolymis exstructo:
deinde in cāpo amphitheatrū utrūq; sumptuo-
so opere cōspiciū, sed alienū à Iudaicis morib⁹,
apud quos nullus est horū usus, nulla spectacu-
lorū ostēctatio. Ille tamē celebritatē hāc nobilif-
simā esse uoluit, denūtiatā circūuicinis atq; etiā
lōginquis gētib⁹: propositisq; premijs magnus
undiq; athletarū ceterorūq; certatorū cōcursus
factus est, cōfluxerūq; exercitatisimī quiq; in
hoc genere: euocabantur enim magnis premijs
nō hī tantū q gymnicis certaminib⁹ dāt operā,
sed musici etiā praestātes, & q uocātur thyme-
lici, necnō quadrigarij ac trigarij, & q singulis
equis celetizontes cursum peragūt: magna con-
tentione regis, ne quid desideraret, quod usquā
in hoc genere sit spectabile. Theatrū ipsum per
circuitū titulis erat ornatū Caesaris, & trophais
denictarū ab illo gētiū, auro atq; argēto collu-
centibus. Quod uerō ad instrumētū & appa-
ratū attinet, nō ueltes preciosissime, nō gēme ra-
ritate insignes decrāt in his spectaculis : cōqui-
sitis etiam feris plurimis, leonibus ceteriq; uel
robore spectandis, uel aliquo natura miraculo,

hæmodò inter se, modò cū dānatis hominibus cōmunicbātur: quæ peregrinis quidē spectatori-
bus plurimū admirationis simul atq; delecta-
tionis afferebāt, indigenis nerò proæsus ad disse-
lutionē patriæ disciplina cedere videbātur: ni-
hil enim magis impiū existimabāt, quā ex spe-
ctādis hominibus cū bestijs cōparatis nolutra-
tem crudelē capere homines: absurdum equē
peregrinis artibus mutare inslitia domestica.
Sed nihil tam molestū fuit quā trophæa: quæ cū
putarēt armis cōtectas imagines, quarum usus
interdictus est nostris legibus, indignissimē eas
ferebāt: à quibus cū eos sic abhorrere Herodes
animaduerteteret, per nim nihil agere noluit, sed
blādīs alloquijs conabat hęc superstitionē exi-
mere, nihil tamē mouebant, sed credētes cū gra-
uiter peccare, uno ore exclamāt, Etia si reliquæ
omnia ferre oporteat, nō laxuros se intra urbem
hominū imagines, (sic trophæa vocabant) hoc
enim nefas esse. Herodes nerò uidēs eos turba-
ros, & sine satisfactione nō facile cessuros, acci-
sis ad se præcipuis ex illo numero, & in thea-
trum adductis, rogabat eos, ostensis trophæis,
quidnā hoc esse putarēt: cūq; rechemassent, ho-
minū esse imagines, iubet detrahi ornatū appo-
sitū, & ostendit nudos stipites: quo factō in ri-
sum uentis indignatio concepta ex suspitione
imaginū: atq; ita sedato multitudinis tumore,
pleriq; iam mutati a quo animo ferebāt omnia:
quidam

quidā namē ne sic quidē destiterūt externos mo-
 res abominari, uerūt ne ex hac mutatione se-
 queretur magnū aliquod reip. incōmodū: puta-
 neruntq; sui officiū labātī disciplina publica uel
 capitis periculo succurrere, nec pati Herodem
 quicquā cōtra receptos mores inducere. Et pro
 rege hostē agere. ex his X. ciues cōiurauerūt cō-
 tēpto periculo, sicasq; nē sibi cederūt: Et in his
 unus cecus, ob indignitatē eorū quā audierat
 nō tam paratus ad agēdū aliquid, q̄ ad patien-
 dum si quid assertoribus patrij moris accideret.
 cuius exēplo nō mediocriter cōfirmati sunt ce-
 ceteri. Hī cōmunicatis cōsilijs in theatrū uadunt,
 sperantes nec ipsum regē impronissum impetum
 suū eussurū, aut certē multos ex aulicis eius sibi
 patoribus opprimēdos: Et uel hoc sibi fore mor-
 tis solatiū, si illū uiolata religionis ergō in popu-
 li inuidiā adducerēt. Et illi quidē quasi duces
 se ceteris prabētis hac facere stauerāt. Quidā
 uerō ex his quos Herodes ad perseruanda Et
 indicāda iustitia disposuerat, re totā expiscatus,
 regi theatrum ingressuro aperit. Is nō ignarus
 quantū odiorū sibi quotidie cōciaret, recipit se
 in regiā: Et nominatim cōiuratos accersit: quī
 cōprehēsi in ipso facinore, Et sciētes nullū esse
 effugiū, decreuerūt praesentiē necessitatē ferre for-
 ti animo: nihil enim inficiari interrito uultu si-
 cas prosulerūt, profitētes se rectē ac piē coniur-
 asse, nō propter priuatos affectus, aut sui com-

modi gratia, sed pro disciplina publica, quā nemo bonus uiolare ne morte quidē sibi intentata sustineat. Hac illi cū magna cōfidentia pro se attulissent, à regijs abducti per omnes cruciatus necati sunt: nec multo post delator eorū inuisus omnibus à quibusdā interfectus frustra con-
eiusus est, & obiectus canibus, idq; multis inspe-
ctantibus: nemo tamē hoc factū prodidit, donec
post longas ac molestas Herodis inquisitiones à
cōsecijs quibusdam mulierculis per tormēta ex-
pressa est cōfessio: tum uerò autores eius facino-
ris cū toris familijs plectebantur, plebe nihilomi-
nus interrita, & parata leges defendere, ni ma-
iore cohiberetur potētia. Quod animaduertens
rex omni ope obuiā iuit eorū conatibus, ne fortē
hac rerū nouitate ad apertā defectionē adduce-
rentur. Cū igitur duas arces munitas in urbe
haberet, unā in qua ipsius erat regia, alterā ue-
rò iuxta templū Antonia à se cōmunitam, ui-
sum est tertiam quoq; munire Samariam, mu-
tato nomine Sebaſten, qua foris totā gentē con-
tineret in officio: abest à Hierosolymis itinere
unius diei, ad urbanos etiā tumultus cōpescen-
dos opportuna. Aliam etiā toti genti ceu arcē
imposuit, olim Stratonis turrin dictā, ipse Ca-
saream appellari maluit. In magno etiā, quem
uocant, campo sorte lectis equitibus caſtellum
condidit, & in Galilea Gabalam, Eſthmoni-
um in Perea. His arcibus ad tuendam regni per-

totam regionē opportunē dispositis, adempta est
 vulgo leuissimis quibusq; causis mobili tumultuandi materia, parato ad quoscunq; clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel praeueant, vel recēs ortos cōpescant. In primis autē Samariā cinclurus mœnibus dedit operam ut iam è milite auxiliari, quàm è finitimi gētibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statueras, partim quo illustriorē eam faceret, sed maxime quia praetextu magnificētia securitatē rebus suis hoc paeto procurabas: urbi abrogato uetere nouū nomen Sebastēs imposuit, agrosq; eius natura feraces habitatoribus diuisit, ut mox ab inijs essent locupletes: firmissimū deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & praeter ueterē ambitum tantum sparij cōplexus, ut nulli celebrium urbium cederet: erat enim x x. stadiorum circuitus: in eius medio fanum sesquistady amplitudine esse uoluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum exstruxit eum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci quo arce uti uoluit, pulchritudine uerò loci sua liberalitatis ac magnificētie monumentum relicturus ad posteros.

De fame quæ in Iudæam terram incubuit. C. A. XII.

XL.

Eodem anno qui fuit regni Herodis decimus tertius, maxima calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebantur statæ temporū vicissitudines. Primum siccitas diuturna obeminuit, inde infecta est sterilitas, ne illis quidē fructibus proueniens quos spōte sua terra solet edere. Postea per inopiam mutata niſtus ratione, morbi iam inualuerūt & pestilentia, succedentibus alijs post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd agroti in tanta pecunia nec curam sibi cōuenientem, nec alimētum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superflues per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerū difficultatibus. Itaq; absumptis ueteribus frugibus, & nullis in earū uicem subnaſcentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indices crescente, dum non uno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum: quapropter necessitas multa ad præſentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem ample facultates supponebant, dum fraudatur agrorum redditibus, absumpta in ædificationē urbium uetere pecunia: adeoq; omnia uarijs malis uasabantur, ne uix effet cui succurri posset. Ad hæc accedebat populare in regem odium, quòd serè soleat calamitatum culpa

in eos reſci, penes quos eſt regimen Reipublica. Cogitabas tamen aliquam medelam afferre tam difficili reſori, ſed modum nix expediebas, quod nec ſinitimi res ad niſſu neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniaru tantum ſuperceſſet, quantum poſſet omnibus ſufficere: attamen videns opus eſſe ut omnes ad ſerenda opem conſilia conferret, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aurea quam argentea, id totu concidit, nec laudatoru artiſicum parcens operibus, nec uafis ad uſum neceſſarijs: inde conſectam pecuniam mittere in Aegyptu, quantum Petronius obtinebat pro Caſare. Is licet obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugiendum, tamen quia priuatum amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, pra alijs eis conceſſit frumenti exportatione, tam in emendo, quam in euehendo adiuuans, ita ut maximum momentum ad gentis ſalute in eo fuerit. Porro Herodes aduecto frumento, & approbata populo ſua diligencia, non ſolu mutauit auerſorum a ſe animos, uerum etiam eximiam laude beneficentiae & prouidentiae retulit. Nam primum his qui ſibiſſis frumentu quarere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſime diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium uel aliam debilitate cibos parare non ualebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, ut in promptu alimentum haberet. Quin & aduerſus hiemis aſperitatem

tatum pronidit, ne qui periclitaretur inopia ne-
 ssitum absumptis pecoribus, & lanis alijsq; re-
 gmentis deficientibus. Vbi vero etiā huic neces-
 sitati prospectū est, propinquis quoq; Syrorū ur-
 bibus sollicitudinem impendit, distribuit ad se-
 mē faciendā frugibus: quod sanē & ipsi fuit
 cōmodum, terra mox uberē referēte gratiam, ut
 omnibus alimenta suppetere: & quāprimum
 segetes messi matura facte sunt, ad L. M. homi-
 num quos ipse aluerat dimisit p agros: atq; ita
 res penē perditas restituit sua diligentia, nō me-
 dioeriter sublenatis etiā finitimis, qui eisdē labo-
 rabāt difficultatibus: nemo enim eius opē imple-
 ravit, quē nō pro ipsius dignitate adiunxerit: sed
 & castella & urbes, & ex plebe qui grauaban-
 tur numerosiore familia, ad illū cōiungentes ne-
 cessitati inueniebāt remediū: ita ut renocatis ad
 rationē qua in exteros sātum insumpserat, re-
 perta sint frumētī cororū X. millia. corus autem
 capit X. medimnos Atticos: intra regni nerō
 sui pomteria LXXX. millia cororū expēsa sunt:
 qua quidē eius cura & iam opportune collata
 gratia tantū apud Iudeos ualuit omniū sermone
 celebrata, ut positis odijs quicquid hactenus nel
 administrādo regno, nel transgrediendis patriis
 ritibus peccauerat libenter obliuiscerētur, benē
 compensatum putātes eius liberalitate, qua nūc
 sunt hoc difficillimo tēpore: nec minor nel gra-
 tia nel gloria parca est apud exteros, ut per hae
 mala

mala non mediocriter nomē regis illustratū fuit, & quāsum damni domi acceptū est, tantū foris ad celebritatē nominis accreuerit. Cū enim in alienis necessitatibus itā ostendisset magnanimitatē, omnes non qualis antē fuisset reputabant, sed qualem iū recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cesari, quingētos selectos ē suo satellitio, quos Aelius Gallus duxit in expeditionē Arabicā, eorumq; saepe foris opera usus est. Rebus igitur in pristinā felicitatem restituitis, regiā in superiori urbis parte edificauit, exstructis adib⁹ amplissimis, exornatisq; auro & marmoribus & subsellis, ut magnū uirorū numerū possent capere: domibus etiam pro cuiusq; dignitate appellatione indita, ut una diceretur Caesaris. Agrippa aliter. Coniungem^{xii} deinde duxit amore correptus, ne distraheretur magis uoluptatibus. Occasio autē nouarum nuptiarum fuit hac: Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexādrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebatq; filiā omnium eius aetatis pulcherrimā: cuius forma cū uulgi sermonibus celebraretur, primū fama illius Herodes permotus est; deinde conspecta amore captus uoluit uti sua potētia, ne tyrānice uideret agere, maluitq; in legitimū thorū puellā introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamē contempnū dignus uideretur, quo cupiditati suae satisfaceret, id quod aequius iustum est elegit, ut

videlicet honoris accessione cum ornaret : mox
 igitur Jesu Phabetu filio pontificatū abrogat, et
 suecessorē ei dat Simonē, atq; ita affinitatē cum
 illa contrahit. Peractis deinde nuptijs novum ca-
 stellum cōdit, quo loco Iudaeos olim profligavit,
 dum pelleretur armis. Ansigoni : distat autē à
 Hierosolymis circiter L. X. stadijs, natura firmū,
 & ad excolendū idoneū : collis enim est leniter
 acclinis, attollens se in manufactā altitudinem,
 habēs mamma specie circumferētiam : estq; di-
 stinctus secretibus turribus, ascēsu arduo, qui per
 C. C. gradus lapideos soāditur : intus autē diuer-
 soria sunt regia, magnis impēsis structa, tam ad
 firmuatē, q̄ ad pulchritudinē : & in pede collis
 habitationes spectau dignissima, non propter
 alia, non propter aquaductus egregios, magno
 sumptu ē lōginquo perductos : circumnitiacēs pla-
 nities adificijs referta est ad instar urbis magnitu-
 dinē, cui collis ille nice arcis imminet. Ita omni-
 bus ordinatis ex sentētia, nullos amplius in re-
 gno suo motus timuit, duobus potissimū modis
 subditos in officio cōtinens : timore suppliciorum
 quæ nemini remittebat, et liberalitate qua pro-
 uidebat publicis necessitatibus : cōmuniēbatq;
 se accuratissimē, quasi incolumitas sua p̄tinere
 etiā ad Remp. Ciuitatibus se comē et humanum
 præbebat, dynastas p̄ occasionē colebat, ad cōci-
 liandā sibi corū gratiam munificētissimus, q̄ in-
 uatā habere magnanimitatē regiā. Ita factum
 est.

est, ut cum apud omnes esset graciosus, magnis
verū suarū incrementis augetetur. Hac tñ ambi-
tio studiumq; de merēdi Casarē cum Rom. poten-
tioribus causa fuit ut multū à patrijs institutis
decederet, & leges diuinas violaret, dum in ho-
norem eorū urbes condidit, & tēpla exstruit, licet
non in solo Iudaico: hoc enim illi nequaquā la-
suri erant, q̄ nefas sit nostris statuas ac effigies
more Græcorū colere. Quapropter extra eorum
regionē tales urbes collocabat, excusans se Iu-
daeis, q̄ non spōse, sed potentiorū iussu hac face-
ret: & interim Casarem Romanosq; tāto magis
sibi deuinciens, q̄ in eorū honorē à patrijs con-
suetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus
scopus erat utilitas propria, & studiū memoria
propaganda ad posteros, ita ut in condendis &
exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

Cæsarea conditur.

CAP. XIII.

ERgo quum animaduertisset in maritimis
locum condenda urbi opportunissimum,
cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, &
formam eius magnificē descripsit, & adificijs
marmoreis totam exornauit accuratissimē, tam
regijs palatijs, quam priuatorū ciuium adibus.
& quod fuit omnium operosissimū, portum à
sempestatibus tutum addidit, magnitudine Pi-
rao parcm, stationibus instructū & diuersorijs,
admirandum structura, eo quod propter loci
matrem omnis materia tanta fabrica aliunde
magno

magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc
 urbs in Phœnice, quâ in Ægyptû præternavi-
 gatur, Dora inter & Ioppê, litorales urbeculæ,
 non satis portuosas, & Africo sint opposita: hic
 enim procellosis fluctibus arenas in litus pronol-
 uens, nullam stationē quietā esse patitur, ita ut
 plerunq; naves mercibus onusta in solo ancoras
 iacere necesse habeant. Hanc locorū incōmodi-
 tatem correcturus circulū portus circumdūxit,
 quantum putaret magnæ classi recipienda suffi-
 cere: & in viginti ulnarū profundum pragra-
 dia saxa demisit, quorū pleraq; pedū quinquā-
 ginea longitudinis, latitudinis uerò octodecim,
 altitudine nouempedali fuerant, quedam etiam
 maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta
 brachium ducentos pedes longū efficit, cuius spa-
 tij dimidium oppositū est frangendis fluctibus,
 inde poeymation Græcè dictū: reliquum susti-
 nebat murum lapideum distinctum turribus,
 quarū maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus
 a Druso Caesaris priuigno immaturo fato defun-
 cto. Inerant & crebri fornices, nantarū dincr-
 foria. Exscensus deinde lato ambitu totum por-
 tum cingebat, locus ad inambulandum animi
 ransu incundissimus. Os autē portus patet uer-
 sus septentrionē nemorū serenissimum: crepidulo
 uerò totius ambitus, a sinistra quidē portum in-
 trantibus turris est lato margini insistent ad fir-
 mius resistendam fluctibus: a dextera autem dūā
 colum

columna lapidea coniuncta turri ex aduerso sua
 pares celsitudine. Circum portū ades continuata
 serie marmore politissimo exstructa sunt, exstāte
 in medio tumulo, in quo tēplum Caesaris à longe
 conspicuū adnauigantibus. Et in eo statua, Ro-
 ma altera, altera Caesaris, unde nomen Casarea,
 urbi tam materia quàm artificio structura con-
 spicua, cloacis etiam subterraneis nō minus mi-
 randa: quæ paribus distantes interstitijs in mare
 exeunt, una transversa dirimente, ut imbricū
 Et purgamentorum proluuias facilius in mare
 deferatur, Et marini aestus, quoties accedūt sub-
 intrare possint, Et totam urbē subluere. Exstru-
 ctū etiam theatrū ē saxo, Et à meridionali por-
 tus latere amphitheatrum capacissimum, unde
 latè prospectus patet in maria. Atq; hæc omnia
 duodecim annorū spatium sunt absoluta, rege nec
 labori parcenē nec sumptibus. Hæc iam altera
 urbe post Sebasten cōdita, decreuit Romam mis-
 sere filios Alexandrū Et Aristobulum, ut sa-
 lutarent Casarem: eratq; ei paratum hospitium
 apud Pollionē Herodis studiōsissimum, liebat
 tamen etiam Caesaris uti hospitio. Excepit enim
 adolescentes summa humanitate, fecitq; Herodi
 potestatem, ut arbitrari suo ē filijs quemcunq;
 uellet heredē regni designaret, aucto prius noua
 accessione Trachonitidis, Batanae, Et Auran-
 nitidis, tali de causa. Zenodorus quidam cōdu-
 acerat ditionē Lysania, nec cōtemnus his prouen-
 tibus

nibus in Trachone fovebat latrocinia, inde
 quoque captans cōpendium. incolae enim locorum
 eorū libenter rapto nituntur, affueti praedae ex Da-
 mascenis agere: eos Zenodorus ad id non metaba-
 bat, ut lactorū etiam esset parsiceps: ab his male
 vexati propinquorū agrorū coloni, parum pro-
 vincia praefide querebatur obundebar, postulantes
 ut Zenodori iniurias per litteras significaret Ca-
 sari. Ille rescriptis expugnanda esse latronum re-
 ceptacula, et regionē eam ditioni Herodis con-
 tribuendā: sic enim fore ut eius providentia ca-
 veretur in posterū, ne Trachonitae vicinis ullas
 exhiberent molestias: alioquin difficile erat eos
 compescere iam assuetos his artibus victū qua-
 rere: ut qui nec oppida haberent, nec agros, sed
 in speluncas ac cuniculis more ferarum refugia.
 Habebant autem paratā aquae et cibariorum
 copiam, ut externa ni petiti possent satis diu bel-
 lum in latebris trahere. Specus enim illi aditus
 habens angustos, nec nisi unū post alium homi-
 nem admittentes, sed intus sunt amplissimi et
 supra quam credas capaces, plano solo desuper
 cecli, nam totus is locus constat petra aspera, et
 non facile meabili, nisi aliquo ducente per sema-
 tas, quae non per directum feruntur, sed multis
 meandris flexuosa sunt. incolae quoties propin-
 quos populari nō datur, ipsi inter se exercent la-
 trocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regio-
 nem postquam Herodes accepit à Casare, adhi-
 bitis

biis ducibus ad eos penetrans maleficia cōtr-
 exit, & circumuicinis securitatem peperit. Zeno-
 dorus autē parum inuidia, parum dolors adem-
 pta possessionis permotus, Romā ad accusandum
 Herodem profectus est: nihil tamen efficere po-
 tuit. Interea in Asiam Agrippa mittitur, XIIIo
 administraturus transmarinis provincias pro
 Casare: cum quod esset amicissimus, Herodes
 apud Mizylenen eum saluasset, in Iudeam re-
 uersus est. Ceterum Gadarenenses quidā Agrip-
 pam adueni, Herodē accusaturi, quos illi ne an-
 ditos quidem ad regē ninctos remissi. Arabes
 etiam iam dudum infensi Herodi, tum aperire
 ceperunt inimicitias, idq; de causa, ut tum ui-
 debatur satis probabili. Zenodorus enim despe-
 ratis rebus suis Auranitidem ditionis suae par-
 tem illis elocauerat L. salensis annuis: quā quia
 donatio Caesaris cōplectebatur, non patiebantur
 auferri, modō excursionibus ac ut eam sibi ini-
 dicantes, modō cōtendentes de iure possessionis
 apud indices: pelliciebāt etiam ad se egenos mi-
 lites, qui miserorū more meliora speras ex rerum
 nouitatibus. Haec cum maturē Herodes cognou-
 isset, maluit tamen bonis rationibus occurrere
 quā hostiliter, ne daret occasionē nouis moti-
 bus. Decimosextimo demū eius regni anno Ca-
 sar uenit in Syriā: moxq; Gadarensium plurimū
 ceperū clamare in Herodem, granē eum disti-
 cantes ac tyrannicū, instigati huc posissimum
 Zen

Zenodori criminationibus : qui interposito intercurando pollicitus erat, nō prius se desitutum quān quonvis modo efficeret, ut illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Caesaris : ab hoc persuasi clamitabant, idq; aliquāto audacius, quia ne illos quidem poenas dedisse uidebāt, quos rex deditos ab Agrippa acceperat : erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis uerò acceptas iniurias libenter cōtemnebat ac remittebat. Cū igitur de ui & rapinis eius, uiolatiq; ac dirutis templis querebātur, Herodes quidē nihil territus paratus erat causam suam dicere. Caesar uerò comiter illū tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantē multitudinem : & prima quidē die qua congressi sunt, facta est horū mentio, deinde uerò interruptū est hoc negotium. Gadarēses enim uidentes quorsum Caesar & amici eius tenderēt, & certis coniecturis timētes ne dederētur Herodi, sequēti nocte alij se ingulauerūt, alij precipitauerunt tormentorū metu, quidam etiam in flumen se iacientes necauerūt : atq; ita cum se ipsi pradamnare uiderētur, sine mora Caesar Herodem absoluit. Accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim praecordijs ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam Syria periit. Caesar uerò & huius portionē, sanē non contemnendā, donauit Herodi : quae sua Galilaā inter & Thraconem,

complect

complectitur *Vlatham*, *Paneadem*, & agros fi-
 nitimos : adiūxit eum deinde rectoribus *Syria*,
 mandavitq; ut omnia ex eius sententia fierent.
 Deniq; eò tum felicitatis prouectus est *Hero-*
des, ut cum in toto quālate patet *Romano* im-
 perio duo essent omnium potentissimi *Casar* &
Agrippa, *Casar* post *Agrippam* nemini ma-
 iorem quam illi honorem haberet, *Agrippa*
 item post *Casarem* nemini: qua mutua benueo-
 lētia fretus *Pherora* suo fratri tetrarchiam im-
 petrauit, de suo regno decisis centum talentorū
 reditibus, ut etiam si quid fatale sibi accideret,
 in tuto essent res illius, neq; subiceretur *Hero-*
dis filiorū imperio. Deducto inde ad mare *Ca-*
sare in regnum reuersus, in terra *Zenodori* ele-
 gantissimum ei templum construxit ē marmo-
 re candido, prope *Paniū* quod uocant: id spelū-
 ca est in monte amenissima, eiq; subiecta in
 immensum hians terra denexitas, plena aquis
 stagnantibus, ei mons ualde magnus imminet:
 sub spelunca autem scatent fontes *Iordanis* flu-
 minis: hunc locum alioquin etiam celebrem or-
 nauit templo exstructo in honorē *Casaris*. Tunc
 etiam tercia tributorum partē remisit regni sui
 subditis, prætexit quidē ut post sterilitatē se re-
 fierēt, re autē uera ut placaret eorum animos,
 offensos talibus regis operibus, quae uidebantur
 planē ad religionis & bonorum morum permi-
 ciam tendere, ut omnium iactabatur fermonti-

bus: cui rei & aliud ille remedium attulit, occasionem turbelarum auferens, & iubens sua quemq; agere negotia, neitis per urbem conuenientibus & frequentioribus conuiuijs, appositisq; etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrasaccerent propositis: nam multi etiam & propalim abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & disposui crancam in urbe, quam per itinera, qui obseruarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia: adeo enim hanc curam nō negligebat, ut saepe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quocunq; pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam uerò multitudinem sacramento obstringebat, insurrendū exigēs q̃ non discessuri essent à fide & officio: atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui uerò liberius stomachabantur, & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam insurrendum à Pollionis Pharisei Sameaq; sectatoribus plerisq;: quod cum non impetrasset, non tamen in eos ut in ceteros tales sentijt, Pollionis reuerentia: remisit etiam hanc necessitatem his qui Essai apud nos uocantur, genus hominum Pythagoreis Gracorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixius: nunc prætereundū non uidetur, nec alienum à proposita historia.

cur

ex religiosam de his opinionem rex habuerit.
 Erat quidam *Essenus Manahemus* nomine,
 cum alias uita honesta & probata hominum
 testimonio, tum uerò diuinitus etiā concessum
 habens donum fatidici spiritus. Hic cōspicatus
Herodem etiam tum cum ceteris pueris ludum
 literarium frequentantem, regem Iudæorum sa-
 lutauit. Ille putans se aut videri, aut non satis
 notum esse homini, correxit eius uerba, unum
 de plebe se profitens. Tum *Manahemus* subri-
 dens, & blando plausu posteriora eius permul-
 cens uerius quàm feriens, Imò regnabis, inquit,
 & feliciter dominaberis : sic enim *Deus* uult :
 & memor es *Manahemu*, uerberum, qua te
 fortuna mutabilis admoneant. Nihil enim te
 magis cogitare decet, quàm de iustitia & pie-
 tate, & equitate erga cūas subditos : sed scio te
 hoc non facturum, futuri præsciis. Eris enim
 tam diuini quàm humani iuris inmemor, licet
 aliqui fortunatissimus, & sempiterna dignus
 gloria. Nec tamen *Deum* latebis, qui te extre-
 mo uite tempore graui castigatione reprehen-
 surus est. Hæc uerba non magni fecit *Herodes*,
 qui tum nihil tale sperabat : prosperis deinde
 successibus ad regnum & tantam felicitatem
 elatus, cum maxime uigere *Manahemum* ac-
 cerseum rogat de diuinitate imperij. Ille ni-
 hil certi respondit, sed scitâte rege, num decem
 annos duraturum sit, & uiginti, inquit, & tri-

ginta : atq; ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes uerò uel hoc contentus Manabemum data dextera dimisit, & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hac tamen si fide excedere uidentur, uisum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

CAP. XIII.

XIII.

Decimo octauo autem sui regni anno Herodes post tot praeclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo. Dei templum denuo construere, ampliore ambitu, & huic conueniente celsitudine: ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Caterum ueritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequens haberes, aduocata cōcione sic eum allocutus est: Nō habeo necesse, uiri tribules, ut uel gesta uel opera mea commemorem, quae ex quo regnare coepi. plus uobis utilitatis & securitatis quam mihi, ornamenti & laudis attulerūt. scitis enim ipsi q̄ in maximis uestris difficultatibus nulla privati cōmodi ratione uobis prospexi: & quae hactenus opera Deo iuuante absolui, uobis potissimum seruiunt, per quae factum est, ut res Iudaica nunc magis quā inquam antea floreant.

Quare

Quare ut dicere coepi, non opus est singulatim
 percensere uel urbes uel alia adificia quibus tū
 Iudaam ipsam, tum alias huic contributas re-
 giones excolimus: sed illud potius nobis nunc
 proponā, quod maximè uel ad religionis cultū,
 uel ad regionis ornatum attinet. Templo huic,
 quod postliminio reuersi à captiuitate Babylo-
 nica patres nostrī instaurauerūt, desunt ad pri-
 scam altitudinē L. X. cubita: tanto enim celsius
 erat uetus illud Solomonis edificiū: nec hoc cul-
 pa maiorum nostrorū accidit, per quos non ste-
 uit, quin par illi pristina structura surgeret: sed
 hanc mensuram praescripserunt Cyrus & Da-
 rius Hystaspis filius: sub quorū imperio quia illi
 sum uixerunt, sicut postea Macedonū, non po-
 tuerunt assequi primum illud pietatis archety-
 pum. Nunc quoniam Deo nolēte ego rerū po-
 tior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus
 suppetunt, & quod maximū est, Romanorū or-
 bi dominorū amicitia, dabo operam, ut quod
 maiores sub alieno nutu uiuentes non satis ac-
 curauerunt suppleam, & quicquid deest ad ho-
 norē Dei (memor acceptorum beneficiorum)
 gratè ac piè persoluā. Hac tam inopinata ora-
 tione omnium animi sunt attoniti, quòd supra
 spem polliceri uideretur: & angebatur magna
 sollicitudine, ne fortè demolitus uetus adificiū,
 nouum nō posset absoluerè: quare periculosum
 uidebatur consiliū, & conatus perdifficilis.

Quod ubi animaduertit rex, iussit eos bono ani-
 mo esse: mansurum enim uetus templum inte-
 grum, nec demoliendū tantisper dum omnis ma-
 teria cōparetur, qua sit ad futurā fabricam ne-
 cessaria, neq; eos sefellit. Nulle enim plaustra pa-
 rauit qua lapides conuherēt: & ex omni arti-
 ficum copia peritissimos selegit ad decē millia,
 & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotali-
 bus suo sumptu uestitos, partim camēdaria, par-
 tim lignaria fabrica nō imperitos: hosq; omnes
 adhibuit operi, materia iam ante cōnecta. Sub-
 latis deinde ueteribus fundamentis, & novis
 repositis, desuper tēplum exstruebat, longitudi-
 ne centum cubitorum, altitudine totide & ni-
 ginti amplius: qui niginti cubiti aliquanto post
 fidētib; fundamentis decesserunt, eosq; denuo
 addere decreuerunt nostri Neronis tēporibus.
 Constabat autem structura ē lapidibus candi-
 dis firmissimis, magnitudine niginquinq; cu-
 bitorum in longū, octo in alium, latitudine ue-
 rò cubitorum duodecim: habebatq; basilica si-
 militudinē, hinc & inde humilior, medietate suā
 parte excelsum, à multis stadiis conspicuū, ma-
 ximē ex aduerso habitantibus aut aduentantē-
 bus. Ianua uerò penē ipsi tēplo par, & superli-
 minare auleis uariiegatis ornabatur, floribus
 purpureis distinctis, & habentibus columnas
 intextas, sub quarum capitibus nitis expande-
 batur aurea depēdentibus botryonibus, miran-
 dum

dum sanè opus tam manus quàm materiæ præcio. Cinxit etiam totū tēplum amplissimis porticibus, quæ responderent reliquæ magnificētiæ, & priores illas pulchritudine uincerēt, harum duæ ualidis muris fulciebantur, opere uel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus, à uertice sensim uersus oriētale urbis latus resupinus. huius uerticem primus Solomon rex noster instinctu Dei muro circūdedit. Radices quoq; eius alio muro cinxit, cui uersus austrum subiecta est uallis profunda: hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se uinctis, complectens interius spatiū, & in profundum descendens, ut miranda sit magnitudo & altitudo structura formæ quadrangulæ. Saxorum enim magnitudo à fronte est cōspiciua, interiora ferro uincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatū est uertici, cavitatis quæ intererat murum inter & tumulū expleta est, ut complanatis omnibus fieret arca, & circum quadriporticus quatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus; Interius deinde ipsum uerticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quā longum est duplicem habet porticū, spectantem ianuā templi siti in mediotulio. Eam porticū priores reges adornauerant. Circū tēplum affixa erāt spolia barbarica, quæ omnia

Herodes denno dedicanit, additis etiā recētibz Arabicis. In sepiētrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamoneorum, qui gētis sacerdotum simul & principum tenuerunt, & surrim id uocauerunt, repositoriū stola pontificia, qua nō promebatur, nisi pontifice sacris operauero: hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, usq; Tiberij Caesaris tēpora. Eius principatu Vuellius Syria praeses à Hierosolymis honorificētissimo hospitio receptus, quò gratiam eis referret, à Cesare impetravit, ut iuxta sua postulata ipsi haberent sacra stola custodiam: fueruntq; Iudaei eius custodes usq; Agrippa regis obitum: post quē Cassius Longinus praeses Syria, & Cuspius Fadus Iudae procurator, iusserūt eos denno stolam in Amoniā deponere, diēlitātes debere eā in Romanorum potestate esse, quēadmodū & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudij Caesarē, deprecaturi talē necessitatē: ubi inuenerūt iuniorē Agrippā, cui petēti concessa est stola custodia, scriptis de hac re ad Vuellij literis, Olim autē fuerat sub sigillo pontificis & praefectorū gazophylacio, qui pridie solennis festiuitatis adibant arcis & praesidij Romani praefectū, & recognito prius sigillo stolā accipiebant: ac mox peractō festo, repositā in eundē locū, & in cōspectu arcis praefecti obsignatam deponebant: quod

quod quidem hoc loco propter toties uariatum
 nouē admonere uisum est. Sed tū Herodes hanc
 quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam
 templi, & in memoriā amici sui Romanorum
 imperatoris Antonij uocauit Antonia. Occi-
 dentalis autē porticus quatuor portas habebat:
 harum ab una transitus erat in regiā per uallē
 in medio interiectā: due ferebant in suburbia,
 extrema in urbem, gradibus multis usq; in uiam
 uallē dispositis, & inde alijs sursum per accline
 endētibus. Vrbs enim sua erat ē regione tēpli,
 hecatriali specie, toto australi tractu in profun-
 dam uallē desinens. Quartum autem laus me-
 ridianū etiam ipsum habebat portā ab utroq;
 ingulo aque distantē, & triplicē porticum ba-
 silicam longitudine ab oriēiali uallē ad occidē-
 alem pertinentē. Nec enim ulterius poterat. Ibi
 pectaculū erat, si ullum aliud sub sole, memo-
 rabile. Nam quum uallis in immēsum dehisce-
 ret, ita ut caligaret despiciētium oculi, desuper
 exstructa erat praeterea porticus: cuius tecto con-
 scenso si quis utraq; altitudinē coniunctam cō-
 templeretur, absq; uertigine id nō poterat, uisu
 deficere ob nimiam profunditatē, priusquā ad
 imum peringeret. In eius porticibus stabant
 paribus intervalis quatuor columnarū ordi-
 nes, quorū quartus insertiū habebat lapideū
 parietē. Crassitudo autē cuiusq; columna, quā-
 sam possent tres homines conseruis inter se cō-
 plecti

plesti brachijs: lōgitudo nīgintiseptem pedum,
 subiecta spira duplici. Numerus unīversarum
 fuit centū sexagintaduo, capitellis sculptis ope-
 re Corinthio pulchris usq; ad miraculum. His
 quaternis ordinibus fiunt per intervalla terna
 porticus, ita ut in uno quoq; latere duae pariles,
 triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta
 altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se
 mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo ve-
 rò duplicata, tanto superabat utraq;. Earum
 lacunaria lignea, sculpturata figuris varijs. Atte-
 dia verò connexitas altius surgebat, excitato su-
 per epistylia pariete lapideo politissimo, colūnis
 insertis distincto, mirabili artificio cōmissuris
 oculos fallentibus. Atq; hoc modo se habebat
 primus ambitus. Interius verò non longo inter-
 stitio secūdus, paucis gradibus scansilis, septum
 habebat lapideum, cum inscriptione quae ve-
 tares transgredi alienigenā, sub interminatione
 poenae capitis: hoc interius septum tam austrino
 quam septentrionali latere patebat ternis ianuis
 aequidistantibus, ab oriēte verò una magna, per
 quam intrarent casti una cum uxoribus. Po-
 teriora autē fani mulieribus nefas erat ingredi.
 Tertium verò spārium intimū, solis sacerdoti-
 bus accessibile. In eo tēplum erat & ante illud
 altare, in quo hostias immolare Deo soliti. He-
 rodes autē interiora, à quibus profani lege ar-
 cebantur, non ausus ingredi, per sacerdotes cu-
 rabat

abbat fabricam intimarum porticum: absolute
 quoque octo annis reliquo edificio, tandem etiam
 templum ipsum eorundem sacerdotum opera
 quatuordecim annis perfecit. Quo facto ingens gaudium
 exortum est in populo, omnibus gratias agen-
 tibus Deo pro tam celeriter finito opere, et re-
 ti pro accurato tam alacriter negotio sancta
 minantibus, et instaurationem templi magna
 festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos
 boues Deo mactauit, et alij pro suis quisque sa-
 crilegiis tantum uictimarum, quantum uix
 comprehendi possit numero, fallente ueram esti-
 mationem earum multitudine. Incidit enim in
 hanc celebritatem absoluta templi fabrica etiam
 natalis regni, quem Herodes anniuersaria hila-
 ritate solitus est colere, ut hoc pacto condupli-
 icaretur letitia publica. Caterum rex inter alia
 templi opera etiam cryptam fecit subterraneam
 ab Antonia ferentem ad orientalem portam
 templi, cui sursum etiam imposuit, in eum usum
 ut occulte illuc posset ascendere, si quid per tu-
 multum contra regem uellet mouere populus.
 Fertur toto tempore quo templum struebatur
 nunquam interdum pluuisse, noctu tantum imbris
 descendens ne interromperetur aedifi-
 catio: eaque fama quasi per manus tradita ad
 nos peruenit à maioribus. nec est ueri absimile,
 si quis diuinam prouidentiam respiciat. Et de
 templo instauratione hactenus.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIBER XVI.

Alexander & Aristobolus ad patrem reuerſi. Salo-
mes ac Pherorꝝ calumniis appetuntur. C A P. I.

INTER ceteras reipublica cu-
ras ad ſe pertinere exiſtimans
rex etiã priuatas iniurias tam
in urbe quàm in agris compe-
ſcere, nonam legem iuliſ prioribꝫ
diſſimilem, quam ipſe ſanciꝝt, ut perſoſſores
parietum liceret mēdere in ſeruitutē extra re-
gni terminos: quod uidebatur non tam ad pœ-
nam maleſcorum tēdere, quàm ad diſſolutionē
patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud
exteros, & diuerſam uiuēdi rationē habentes,
& cogi ad faciendum quicquid illis imperare
libuerit, religionem magis ladebat, quàm ipſos
conuiſtos ſcleris. Qua de re ſatis cautū erat in
priſtinis legum ſanctiōibus: uidelicet, ſurem
quadruplum redderet, quòd ſi non ſu ſoluēdo,
uendi, non tamē exteris, nec in ſeruitutē perpe-
tuam, ſed uindicandū in libertatē anno ſepti-
mo. Quamobrē ſic uulgo interpretabantur, no-
nam illam legē iniquā pœnam ſtatuerē, & ty-
vannicum quiddā magis quàm regiū ſapere, nō
ſine cōſēptꝫ inueterati iam moris publici: tra-
ducebaturq; hoc nomine rex omnium crimi-
natio

nationibus inuidiosissimis. Per idem tēpus nauiganit in Italiam, saluamq; Casarē, & ad inuendos Roma suos liberos. Ibi Casar humanissimē tractato filios reducēdos domū reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquā reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studijs multitudinis, quod essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis viri, & modis omnibus regiū quiddā pra se errēt ipsa specie. Mouerunt hac ad inuidiam Salomem sororem regis, ceterosq; quorum calumnijs Mariamne oppressa fuerat, metuentes eā potentia, quā uiderēt nō de fore ultores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoq; calumnijs appetens, discitantes patrum incūdam eis esse patri consuetudinē, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auerantibus pollutum materno sanguine. Videbāt nim calumniatores esse causam odij, & hac via expugnare se posse & abolere paternā beneuolētiā. Nec hac ad ipsum regē perferebant, contenti in vulgū tales rumores spargere, quibus tandē ad illum per lasia facile diuinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem uinceretur affectibus.

Ierodes dat Alexandro & Aristobulo cōiuges. C. II.

Sed cum nondum frigesceat paterna pietas, rex nihil mali suspicans, in eo quo parerat honore illos habuit, & q̄ iam essent adul-
ti, uxor

ti, uxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes
 filiam Bernicē, Alexandro Archelai Cappa-
 II. docum regis filiā Glaphyram. Post hac au-
 dito quod Marcus Agrippa ex Italia redi-
 set in Asiam, profectus illo inuitauit eū in re-
 gnum suum, ut venire dignaretur ad amicum
 & hospitem: quo impetrato, nihil pratermisit
 quod illi voluptatē afferre posse crederet, exci-
 piens eum in recens cōditis urbibus, & osten-
 dens adificia, ad hac omne genus deliciarū &
 magnificentia tam ipsi quā amicis exhibens,
 apud Sebasten & Casariēsem portū, & in ex-
 structis à se arcibus, Alexādrō, Herodio, Hyr-
 cania. In urbē quoq; Hierosolymitanā eū per-
 duxit, occurrentibus populariter omnibus ami-
 cū & cūlen festino cū faustis acclamationi-
 bus. Agrippa autē Deo hecatombe immolata
 populo epulū prabuit: et quāuis libēter ibi diu-
 tius fuisset cōmoratus, appetēte tamē hyeme tē-
 pestatū meū maturius abnauiganit in Ioniā,
 unā cū amicis maximis honoratus muneribus.

Herodes ad Agrippam nauigat.

CAP. III.

REX autem exacta domi hyeme, inflante
 uere rursum ad illū properauit, audi-
 to quod cum exercitū Bosphorū peteret: factaq;
 prater Rhodum ac Cōmū nauigatione, Lesbū
 petis, ratus se ibi eum inuenturū. Sed repulsus
 aduersis Borea flatibus, aliquot diebus apud
 Chium hæsīt: ubi & priuatim multos salutarū
 ueni

uenientes regijs honorauit muneribus : & quū animaduertisset porticum urbis dirutam bello Mizbridatico iacentē adhuc, & propter inopiā reparari nō posset ad priſtinā pulchritudinem & amplitudinē, tantū pecuniarum contulit in eius fabricā, quantū abundē ad absoluendam ſufficeret, hortatus ut quā primū ueterem ornatum urbi redderent. Mutato deinde uento uimū Mythylenen, deinde Byzantiū allatus, ne tudini Agrippā iam ultra Cyaneos scopulos ronectū, quanta potuit contentione ſecurus, ad Sinopen Ponticā urbem eum offendit, exasperato uisus eum claſſe appellere: fuiq; graſſimus eius aduentus. & ſingulari affectu ſe uicem cōplexi ſunt: quōd euident eſſet arguētum fidei et amicitie, regē intermiſſis proprijs negotijs praſto factū Agrippa opportuniſſimo tēpore. Quāobre indiuiſus ei harebat Herodes in exercitu, laborū ſocius, et conſiliorū articeps. Nec minus aderat quū remittendus ſet animus, ſolus adhibitus ex aquo et in diſſilibus propter beneuolētiā, & in iucūdu horis gratia. Conſectis deinde Pontici negotijs, ſorū cauſa illuc Agrippa uenerat, placuit nō ueri nauigio : ſed per Paphlagoniā, Cappadociam ac maiore Phrygiā terreſtri itinere ruenerū Ephēſum: & inde rurfum Samum uicerunt nauibus. Toto autē eo itinere ferē r ſingulas cinitates in multis Herodi gratifi-

catus

catus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adiungere petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatoris opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius noti copos factus est. Cumque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea qua neminem laderent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currente ad beneficentiam. Primum enim iratum Iliensibus reconciliauit, & pro Chrys debita Casaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & alijs item, quacumque in re singulis opus esset, affuit.

Ionici Iudaei gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

CAP. IIII.

Postquam autem uentum est in Ioniam, praesto fuit magna multitudo Iudaeorum, eius regionis urbes incolentium: qui uacti opportunitate questu sunt de indigenarum iniurijs, quod nec legibus suis eos minere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacra pecuniam Hierosolyma mittere uetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica, conuertendamque in eos sumptus sacra pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorum cohorte Nicolo, qui causam eorum ageret: qui coram Agrippa, assi

pa, assidentibus Romanorū honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modū pro eis verba fecit. Omnibus quidē qui aliquā iniuriam patiuntur, Agrippa praestāissime, confugiendi ad potestatuū maiorū opē incumbit necessitas: nobis uerò etiā impetrādi qua petimus adest fiducia. Neq; enim aliud postulamus, quā quod iam antē uestra beneficētia cōcessum est: quodq; hi nobis adimere conātur, qui aequē ac nos uestro subiecti sunt imperio. Atqui si magnū est uestrū beneficiū, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quod nos dignos eo indicastis: sin paruum, turpo fuerit, ne parua quidem nos posse concedere. Quamobrē satis apparet nobis illatam iniuriam ad nos quoq; pertinere, quorum istī & iudicia cōtēnere non uerentur, & gratiā irritā reddere. Quod si ipsos aliquis interroget, malint ne uita carere, an patrijs institutis, pompis, sacrificijs, festiuitatibus, quibus honores deorū suorū concelebrant: scī scio quiduis potius passuros quā diuelli a patrijs ritibus. Nam & bella pro religionibus uindicandis saepenumero suscipiuntur, & huius qua per nos fruimur trāquillitatis ac felicitatis hoc maximū habetur premiū, quod cuiq; licet suo more uiuere, et pietatē colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc alijs inferre conātur: quasi uerò non perinde sit, uel tuā uel alienam pietatē impedire ac ledere. Quin et aliud

consideremus. Est'ne ulla gens aut ciuitas aut populus, qui nō summā suā felicitatis in uestro principatu & Romana potentia collocet? est'ne qui uestrā gratiam uelit esse irritam? Nemo sane, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id uel priuatim uel publicè nō referat. Atqui istū dum uestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis ullum ius saluū relinquūt, eorū quæ uestra benignitas concessit, quæ tamē sunt inestimabilia. Quale enim uel illud est, quòd quoniam multa alia gētes regibus pareant, hi sub tutela Romanorū principum in libertate felicissimā uitā exigunt? Vostre autē res, etiā si nemo sit molestus, nullam tamen merētur inuidiam. Cætera enim cōmuni cum reliquis uestris subditis felicitate fruētes, nihil nobis eximiam poscimus, nisi ut liceat patriam pietatē colere & quod nec per seipsum est inuidendū, et permittere eis etiā cōducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquā meritò offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neq; enim celamus præcepta uitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoq; die ab omnibus alijs negotijs uacantes, perdiscēdis legibus operam damus, indicantes hanc disciplinam plurimū conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cum per se quoq; in
disqui

disquisitionem vocari nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: ut non possit non esse religio, tot seculis sancita deferere. Ha sunt iniuriae quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicam pecuniam per sacrilegium diripientes, in omnibus tributa imponentes, festis diebus ad lites et negotia profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantum in religionis nostra contumelia, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atque illicitis odijs prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex aequo consulens, et benevolentiam mutua subditorum alit, et obsistit odijs. Has iniurias, Agrippa praestantissime, rogamus ut a nobis prohibeas, usque in posterum quoque detur nostris vivere moribus, quemadmodum antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: et exstet de hac re multa senatusconsultum in Capitolio arcis tabulis consecrata, qua hodieque leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atque benevolentiam, et alioqui sacrosancta etiam si nullum nostrum praecessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de pristinis beneficijs detrahitur, ut ea potius indices praeter omnem speciem reddatis cumulatiores: quae quidem omnia percipere praesentis temporis angustiae non patitur. Sed ne vanè iactare videamur

nostra officia, omisſis praeſcriptis ſatis reſtari po-
teſt uel rex noſter qui tibi aſſidet: quod enim
ille beneuolentia aut officiij genus familia ueſtra
non exhibuit? ubi fides eius deſiderata eſt? quid
non in honorẽ ueſtrũ excogitauit? ad quã ne-
ceſſitatẽ nõ primus praſto affuit? Quid igitur
prohibet nos quoq; nonnihil gratia pro huius
meritis accipere? Nec praeſtereunda eſt patris hu-
ius Antipatri fortitudo, qui bello quod Caſar
in Aegypto geſſit cũ M. M. militum auxilia-
riorum affuit: in quo ita ſe geſſit, ut tam terre-
ſtribus quã naualibus praelijs nulli uirtute ce-
deret: nec libet cõmemorare quantũ tunc rebus
eius momentũ attulerit, qualibus ac quantis ab
eo muneribus auctus ſit: cũ potius à principio
adducere debuerim literas quas ea de re impe-
rator ſcripſit ſenatui, quibus à pop. Rom. ho-
nores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro:
poterat enim hoc ſolũ argumentũ ſufficere ad
declarandũ nõ immeritò nos dignatos tantã gra-
tia, & à te confirmationẽ eius petere: à quo uel
non aſperare debuimus, uidẽtes tantã tibi cum
rege noſtro amicitia intercedere: quandoquidẽ
& à Iudaã habitantibus renunſiatũ eſt nobis,
quantũ uictimarũ obtuleris Deo, quibũſue no-
tis illũ honoraueris: utq; populũ epulo excepe-
ris, & muneris hospitalitatis officijs delectatus
ſis: quae quidẽ omnia debet argumenta haberi
amicitia Iudaorũ gentis & tanti Romanorum
princip

principis, confirmata corā ipsis Herodis penatibus. Per hac te obtestamur in ipsius regis praesentia, nihil aliud quā ut qua ipsi cōcessistis Iudaeorū generi, aliorū fraude intercipi nō patiamini. His Nicolai verbis nemo Gracorum se opposuit: quia nō de iure cōtendebatur apud iudices, sed supplicatio tantū offerebatur iniuriā deprecās. Nec illi inficiabātur, sed hoc solū facto praeexebant, q̄ onerosi sibi essent inquilinū Iudaei. At illi et ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquā iniuria patrijs legibus uiuere. Quamobrē Agrippa intellecto q̄ nimis paterētur, sic respōdit: se nō solū propter Herodem amicū illis gratificari paratū, sed etiā quia aequum postulare uideātur. quare etiā si plura petiissent, concessurū se fuisse quicquid saluis populi Rom. cōmodis concedi posset: nunc quia id tantū postulat, ut qua prius cōcessa sint rata maneant, confirmaturū se pop. Rom. beneficium, et daturū operā ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria uiuētib⁹. Hac locutus dimisit conuentū. Tum Herodes assurgēs ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus uale dicto à Lesbo digressi sunt.

Herodes in Iudaeam reuertitur.

CAP. VI

REx igitur paucis post diebus secunda nauigatione usus Casaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam urbana multitudo, quā reliquis Iudaeis

qui tū forte aderāt, rationē eis sua peregrinationis exposuit, & impetratā immunitatē. Iudæis per Asiā degētibz cōmemorauit deinde quantū felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quā ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi uerō simul oratione simul munificentia regis deliniti, cum maxima letitia discesserunt, omnia fausta regi comprecari.

Domesticū dissidiū inter Herodē & filios. C. A. VI.

- III. **I** Nterim domesticū dissidiū indies augebat, Salome tanquā hereditario odio adolescētes psequēte, atq; ex praterito facinore quo matrē eorū oppresserat, audaciā assumēte, et hoc agēte ne q̄ superesset q̄ posset ulcisci moriē immerita. Nec deerat occasio, q̄ adolescētes nō optime erga patrē affectū uiderent, parim memoria materni interitus, parim dominādī cupidine. Rursum igit̄ uetera mala renouabant, his in Salomē ac Pherorā cōiugia iactātibus, illis uicissim odia & insidias cōtra adolescētes exercētibz: & cū esset odiū mutū, nō erat tñ simile: dū hī uel ppter genus & mores ingenuos, uel propter aetatis imperitiā pcaci lingua irā nō dissimulāt: illi cōtrā maleuolē ac astutē calūnijs uia praeferunt, prouocātes adolescētū ferociā, quā mox erāt apud patrē eorū in suspiciōē uocaturi: uoluntatē uindicādī maternā necē uel propria manu nō deesse illis hoc argumēto colligētes q̄ nec

fuderet eos talis matris, & iniuste interfectam
 contēderent. Tamq; fabula erāt totius civitatis,
 cunctis simplicitate adolescentium miserātibus,
 nec cessante Salome occasiones verisimilis crimi-
 nationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferētes
 matris mortē, & iuveniliter cōtentiosi, nō illius
 modō nīcē, sed suam quoq; sortē miserabantur,
 quod necesse haberent cū infelicis parētis inter-
 fectoribus. nīcā degere, & se quodammodo conta-
 minare illorū contubernio: atq; huic dissidio ma-
 gnū incrementum absentia regis addidit. Qui
 postquā reversus est, & cōcionem illam apud
 populū habuit, mox tum à Pherora tū à Salome
 est monitus, imminere magnū periculū ab ado-
 lescētibus, palam iactantibus nō impune laturos
 qui matrem interfecissens: his affinxerunt, Ar-
 chelaum Cappadocem eis spem facere, quod ope
 illius pervēturū sine ad Casarē, & patrē accusa-
 tūri. Quibus auditis Herodes turbatus est, tāto
 magis q̄ eadē & ab alijs renūtiabatur: & per
 hac anteacltorū admonebatur, q̄ propter dome-
 sticorū dissidia nec amicus nec dilectissima con-
 iuge diu frui potuerit: futuraq; ex praeeritis col-
 ligens, & maiore aliquā calamitate secuturam
 timens, planē confusus erat animo. Reuera enim
 quemadmodū foris supra spem fortuna utebatur
 propitia, sic domi prater opinionē omnia male
 cedebāt: ut meritō ambigendū sit, possit ne pen-
 sari tāta felicitate externa eius calamitas dome-

stica, an satius esset carere ex aequo utraq; : & intra priuatā fortunam cōsistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, nīsum est aliū filium qui etiā nū priuatus erat accersere, cōprimendisq; adolescentū ferocibus animis illum opponere, et honoribus euehere : is dicebat Antipater non quod uellet, sicut postea uictus affectu nimio fecit, omnia in illū cōferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorū arrogātiā, si uiderent nō esse necesse ut sibi solis seruetur tā regni successio. Quapropter hūc quasi succedantē in domū induxit, putās se iam prospexisse adolescentibus, ut posito fastu tractabiliores se patri praebeant. Sed longe aliter enenit : nā & illi factū hoc iniuriā suā interpretabātur : & Antipater tali erat ingenio, ut prater spem nactus ampliōrē libertatē, in hoc omni ope incūberet, ne fratribus primo loco apud patrē cederet, & alienatū iam ab illis per calūnias, & propēsum ad hoc, ut (quod iste nehemēter cupiebat) insensior etiam in dies fieret. Quamobrē nihil aliud cogitabat, hoc tantum cauens, ne ipse uideretur fratrū delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neq; suspecti essent regi, & fidē etiam propter amicitiam uerbis suis possent adstruere. Iam enim cōplures ad hūc noua spe inflatū colendū se contulerāt, & Herodē fucata specie benenolentia captabant : cumq; per multas, easq; inter se fidas perso

personas, hac ageretur fabula, adoleſcētes magis etiā quā ante occasione illis praebebant: nā & lacryma ſepe eis prorūpebant, nō ſerenis in- iurias ac cōtumelias, & matrē interdū inno- cabant, patremq; iam aperte ut parū aquū amicis in- cuſabant: quae omnia malitioſe ab Antipatrī coniuratis obſervabātur, moxq; affingētes etiam nō nihil Herodi renūciabant, ſouentes domeſti- cum diſſidium. Rex enim agrē hac ferēs, & no- lens humiliare Mariamnes filios, maioribus ſemper Antipatrū augebas honoribus: cuius precib⁹ poſtremo niſus, matrē eius in regiā in- duxit. Caſari etiam ſepe pro eo ſcribēs, primatim hunc diligētius cōmendabat: & cū nauigares ad ſaluādum Agrippā, poſt decennalē admi- niſtrationē Aſia deceſſurū, ſolū ex filijs An- tipatrū ſecum duxit: quē ei cum multis mun- ribus tradidit Romā ducendū, & recipiendū in Caſaris amicitiam: ut iam uiderētur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Antipatro Romae degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Caſarem accuſat. C. A. VII.

Ex peregrinatio nō mediocriter Antipa- tro profuit ad honorē & primatū inter re- gios liberos. Illuſtris enim factus eſt Roma, pa- ternis literis cōmendatus amicis omnib⁹. Unum moleſtē ferebat, qd non poterat fratres cōtinuis nexare calūnijs, & uerebatur ne patris animus mutatus, equiorē ſe praeberet erga Mariamnes

filios.

filios. Hæc assidue cogitans nō desisteat à proposito : & absens quoq; per literas exacerbabat patrē in eos, quasi de incolumitate ipsius sollicitus, sed reuera ad speratā regni successionē malis artibus uiam sibi pramuniens: donec ad eandem iram Herodem perduxit, ut inimicus esses adolescentibus. Sed cū repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret temere, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cesarē, ne propter indignationē uideretur parū pius erga filios. Quò postquā peruenit, non inuentū ibi Cesarē Aquileiam usq; persecutus est : & cū uenisset in colloquium, rogassetq; ut de infortunio suo uellet cognoscere, adductos coram filios accusauit insolentia tētatiq; ueneficij, conquerens eò processisse illorū odia, ut per immane facinus paterno regno potiri cuperēt: cū sibi per Cesarē libera potestas permissa sit relinquendi eum successorē qui in pietate erga patrem sit cōstantior: illos uerò etiamsi principatus nō accedat, cōtentos esse patris exitio, idq; etiam cum sua uitæ periculo querere: tam immane ac scelestum odium inueteratū esse in eorū animis. Eam calamitatē diu toleratā nunc demū se cogi aperire Cesari, et aures eius talibus inquinare sermonibus: & quo tandem suo meritō? quāne iniuria? aut quomodo eos aquū putare, ut quem ipse principatū longo tēpore per multa pericula quasisset, eius nō sinant esse dñm, nec liberā potestatem

479
vestrae permittant relinquēdi eius cuiusq; per
pietate hunc honorē promerito, ut ad hoc pra-
mium spectantibus maior fiat de pietatis officijs
contentio: maximē cum saluo natura iure ne fas
quidē sit illis cogitare tale aliquid: neminē enim
posse affectare patris regnum, nisi qui eiusdem
opiet interitū, quandoquidē nino nō detur suc-
cedere. Se quidē nihil passum illis deesse eorum
qua regis liberis ab amantissimo patre praestari
conueniat, nō ornamenta, nō ministerium, non
delicias, cōiugia quoq; procurasse illustrissima,
alteri sua sororis, alteri Alexandro Archelai
regis filia collocata. Et quod maximū sit, ne post
talia quidē ansa patria se potestate in eos usum,
sed ad cōmuncem benefactorē Casarē adduxisse,
Et decedentē ex iure uel patris uiolati, uel regis
per insidias appetiti, ex aequo se cū eis apud ta-
lem arbitrum disceptare: rogare tamen ne impunē
sit illis tantū facinus, nēue ipse cogatur in perpe-
tuo metu uitā degere: quādo ne illis quidē expe-
diat post tam nefarios conatus solē inspicere, Et
impunitatē auferre post procalcata pietatis ac
humanitatis iura omnia. Hac crimina postquā
Herodes magna uehementia filijs obiecit coram
Casare, adolescētes qui ne loquente quidem illo
continere lacrymas poterāt, tum uerō perorata
causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidē tan-
ta impietatis sibi cōscij, graue tamē accusatorem
patrē sustinentes: q; neq; decorū esset cōtra eum
liberē

liberè dicere, neq; tuum causam suam deferere. Quamobrem hærebāt ancipites lacrymis ac gemitibus miserationē sibi quærentes. Et hoc ipso solliciti, ne uiderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia Et consternatione impedirentur: quod tamen Caesaris prudentiam non latuit: adeoq; omniū quotquos aderant mouebant misericordiam, ut ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Alexandri defensio, & cum parente reconciliatio.

CAP. VIII.

Tum iuuenes ubi obseruauerūt Et illū iam flecti Et Casarē, ceterosq; partim cōdolentes sibi, partim etiam non tēperantes à lacrymis, aliter illorū Alexander uersa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quàm beneuolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum iudiciū. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquā ad oīem seruatorē nos adduxisses: poteras enim uel pro regia, uel pro patria potestate in fontes animaduertere. Ceterū adducere nos Romā, Et hūc testem ac arbitrum facere, seruare uoletis argumentū est: nemo enim ad fana ac tēpla adducit quē uelit p̄dere. quod sanè causam nostrā aggrauat, qui quidē ipsi nos indignos uita cēsemus, si sustinēda sit læsa erga talem parentē pietatis opinio: quāto enim satius mori innoxios, q̄ tanti sceleris suspectos uinere?

Quare

Quare si ueritati satis patrocinari poterimus, felices nos uel tuo iudicio, uel euaso discrimine. Quod si uincit calūnia, supernacaneū fueris nos solem hūc cernere : quid enim hoc nō amota suspitione profuerit? Videtur quidē in nostrā aetatem affectati regni crimen cōpetere, & probabilius hoc facit infelicitatis matris calamitas. Sed uide obsecro, an non idem crimē in quocumque nostri similē torqueri possit. Nihil enim prohibet quicumq; rex habeat liberos defuncta matri superstites, eos in suspicionē uocare, quasi patri struāt insidias. Sed suspicio nō sufficit in impietatis crimine. Age proferat qui potest argumentū tentati facinoris, quod aliquā fidē calūnia ualeat astruere. Potest ne quisquā indicare uenenuū paratū, aut conurationē cum aequalibus, aut corruptos pretio famulos, aut scriptas cōtra te literas? cum tamen horū singula interdū de nihilo fingat calūnia. Gravis enim res est dissidēs inter se regia : & spes principatus, quē tu ais pietatis pramiū, saepe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certē nullius facinoris cōuinci possumus : calumnias autē refellere apud obturatas aures quī possumus? Sed liberius quasdā uoces iecimus. At nō in te pater, quod nefas esset : sed in eos qui quicquid audiunt effutunt. Mater aliquis nostrū defleuit : at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortē, à quibus minime debuit, malē audiat. Principatū affectamus quā in pater
obtin

obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re uera contigerunt, an nō conatus noster est superuacuuus? Sin minus, xericē sperare licet. An te interfecto ab his expectari posses successio, quos post tam atrox facinus nec terra lacura sint, nec maria? Quid subditorū pietas, & totius gēis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, et sanctissimū à te inflauratū templū ingredi? Quid, si ceteros contemneremus, posseine quiscunq; intersector tuus poenā euadere incolumi Casare? Non tā impios genuisti, neq; tā stultos, sed infortunatiores fore quā tuis etiam rebus est conducibile. Quod si neq; quod accuses habes, neq; quicq; deprehendisti, quid tibi potest tāta impietatis fidē facere? Quia mater perijt. Sed illius fatū cautiores nos potius, q̄ irritiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed qd opus est excusare qua nunq̄ facta sunt? Quare ab omnium dño, Casare, & nūc nostro arbitro, hoc tantū petimus, ut si re uera de nobis suspensiones potes ponere mi pater, uisamus quātumuis infelices. qd enim miserius q̄ temerē insimulari criminis grauiissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua, nostramet snāa damnemur: nec enim usq; adeo chara nobis est uita, ut eam cū auctoris molestia retinere uelimus. His uerbis & Cesar ne antè quidē ad credendū calūnia facilis, magis etiam flexus est, q̄ inuentis in Herodē oculis ipsum

ipsum quoque permoneri animaduerteres : Et quotquot praesentes aderant sollicitudo cepit de iuuenibus, non sine regis inuidia apud omnes aulicos : nam absurditas calumnia, iuuenumque in ipso flore aetatis periclitatum miseratione, ad ferendam opem concitabat animos omnium : sed multo magis postquam tam cordate Alexander accusationi patris respondit : manentibus reus in eodem habitu, Et praemorsitia humectes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, ut uideretur rex ipse excusationis egere, quod sine ullis certis argumentis tam temere criminationem aggressus sit. Postremo Caesar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui infantes peccasse pronuntiavit, quod non tales se parati praestitissent, ut nulla posset in eos habere suspicio. Herodem autem rogauit ne suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere cum fidei talibus calumnijs : Et posse illos in posterum moderari offensas prioribus, Et redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspensiones ueretur utrinque diligentius coleretur pietas. Post hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes unus post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderant tam ingenuis quam famulis. Tum igitur post actas Casari gratias una discesserunt, ei cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes CCC. talentis Casarem donauit, munera edente Romae,

Et cōgiarium diuidentē populo. Caesar uicissim
 ei donauit dimidiū redditū ē metallis Cyprijs, et
 reliquū dimidiū pcurationi eius cōmisit: alijsq;
 hospitalibus officijs honorato, liberā potestatem
 permisit eligendi successorē quēcumq; ē filijs, aut
 si mallet distribuēdi regni in singulos. quod cum
 ille iam pararet facere, negauit se cōmissurum
 quin ille q̄ diu uineret tam regnū haberet in po-
 testate q̄ filios. His ita peractis rex rursus in
 Iudaeā repetiit. Quo absente Trachonita, nō par-
 ua ditionis pars ab eo defecerāt, sed opera ducū
 quos in regno reliquerat perdomiti, rursus co-
 acti sunt imperata facere. Caterum Herodes Cy-
 filij nauigātes cū appulissent Eleusam oppidum
 Cilicia, quod Sebaste mutato noīe dicitur, offen-
 dunt ibi Archelaū regē Cappadociā. Is excepto
 rege perhumaniter, multū gaudius est ob recōci-
 liatos filios, Et q̄ Alexander eius gener egregiē
 refellisset obiecta crimina: datusq; uicissim regijs
 muneribus digressi sunt. Post hac Herodes in
 Iudaeā reuersus, aduocata in tēplum cōcione, qd
 ea in peregrinatione egisset exposuit: denarra-
 taq; humanitate Caesaris, et alijs rebus quas illos
 quoq; scire uoluit, extremā orationē uertit ad fi-
 lios: aulicosq; Et ceterā multitudinē ad cōcor-
 diam adhortatus est, pronūtiāns filios post se re-
 gnaturos, primū Antipatrū, deinde ex Mariā-
 me natos Alexandrū Et Aristobulū. Interim
 debere oēs se unū respicere, Et pro rege habere
 atq;

atque domino, non obstantia senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus et subditi in officio cōiunguntur, et liberi. Milites quoque cum suis ducibus si se unum respiciant, felicem vitam acturos absque ullis perurbationibus. His peroratis dimissæ concione, quibusdā recte visus dixisse, quibusdā secius: iniecta enim emulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquā mutationem videbantur.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam
Cæsaream celebrat.

C A P . I X .

PER idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam edificari coepit, regni vero anno V. I. I. supra nigesimum, Olympiade R. X. C. I. I. in eius dedicatione magna fuit celebritas. Et apparatus facti sunt sumptuosissimi: exciti enim sunt ad certamen artifices musici, et athletæ gymnicorum certaminum: ad hæc gladiatorum ac ferarum coparatus magnus numerus. Quicquid huius generis in præcio est ita Roma quam apud gentes ceteras. Cōsecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instanti ad id per singula quinquennia. Tunc omnem apparatus rex suo sumptu magna ambitione undecumque curavit cōvehire, multa in hac cōferre ætate uxore Cæsaris Iulia, et mittere per multa præciosa ex Italia, ut omnibus copiosis sumptibus ad D. iuliam accederet. Congregata igitur ingens multitudinem spectantium

B B

grat

gratia, legationes quæ à diuersis populis mitteren-
 bantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuer-
 sorijs & mensijs & cõtinuis hũuilitatibus, dũ ho-
 minum frequẽtia spectaculis se totos dies oble-
 ctat, nocturno cõuiujs & ostẽtatione magni-
 ficẽtia, cũ insigni laude magnanimitatis regia:
 in omnibus enim studebat ut postèriora quaq;
 maiorẽ admirationẽ sui facerẽt: feruntq; ipsum
 sape Casarẽ et Agrippã dixisse, qd maior q̃ pro
 præsenti ditione esset Herodis magnanimitas,
 qui dignus uideretur totius Syriae atq; Aegy-
 pti imperio. Post hæc celebritatẽ & festos dies
 aliud oppidũ exstruxit in cãpo quĩ dicitur Cu-
 pharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis
 idoneo, amne circũfluente ipsum oppidũ, & lu-
 co circũdante pulcherrimarũ arborũ: hæc à suo
 patre Antipatro denominauit Antipatridas:
 deinde castellũ maris suũ nomine referens su-
 pra Hierichumẽ cõdidit, cui Cypron uocabulũ
 imposuit, cõmunis egregiẽ, & instructo ama-
 nis domicilijs: nec fraterni afflatus oblitus me-
 moria illius dedicauit adificia pulcherrima, pri-
 mum iuxta pharo non minore in ipsa urbe, in
 defuncti monumentũ Phasaelũ uocauit, propu-
 gnaculũ urbis munitissimũ: deinde eiusdẽ nomi-
 nis oppidũ circa uallẽ Hierichumĩnam cõdidit,
 quã itur ad septentrionalia: quo factũ est, ut cir-
 cũquaq; situs ager antea penẽ desertus diligẽtĩ
 coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde

appellatus. Quin et reliquā eius beneficentiā
 enarrare perdifficile fuerit, quāta cōtuli in ur-
 bes iam Syria q̄ Graecia. Et ubicūq; illū pere-
 grinari cōgisc plurimas enim ediuuiis, aut ex-
 structis publicis operibus, aut scubi incaptis pē-
 debant propter inopiā, pecunijs in absoluitiōe
 eorum erogatis. Inter hac precipua sunt quod
 a hodijs Pythiū tēplum suo sumptu exadifica-
 uit, et ad cōpingendas naues multa argēti ta-
 lētia prauis. Nicopolitani urbē ad Aeliū a
 Cesare conditā habitantibus maiore partē publi-
 corū operū suis perfectis impendit. Antioche-
 sibus urbē maximā habitantibus, faciente mediā
 eius longi udmē plana, hanc ipsam utraq; la-
 tere, ornatu porticibus, et uiam eius subditi-
 lem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum
 urbis, quā ad inuictū cōmoda. Ludos etiā
 Olympicos non satis respicientes sua celebrari
 propter inopiā, adiuuiis attribuit, annuū redi-
 titibus, quō stledidit. Et sacrificia fierēt, et alia
 quae ad decorandū tam frequentē cōuentū per-
 tinent, pro qua munificentiā perpetuum agono-
 tetae declaratus est. Et ualens quispiā mori per
 in uo homine tāā diuersitate ingenu. Si enim
 spectemus eim liberalitatem ac beneficentiā qua
 erga omnes usus est, non possumus non dicere
 cū natura beneficentissimum. E diuerso si inu-
 sias eius, et senitiā, in subditos, etiam conuin-
 ctissimos consideremus, fatari cogemur hominē
 fuisse

fuisse durum, inexorabile, & ab omnialionum
 modestia: atq; ita pugnant inter se uoluntates
 habuisse uidebitur. Ego uero aliter credo, &
 utrūq; ab una causa profectū existimo. Eo enim
 qd honoris esset cupidissimus, & totus hinc af-
 fectus deditus, incitabatur ad magnificentiā, si-
 cuti spes esset aut in præsens laudis, aut in po-
 sterum memoria: quare qd esset supra facultates
 sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis:
 nā cū in alios erogaret plurimū pecunia, necesse
 erat eū aliquando male querere. Deinde sciens
 se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offen-
 sas tenere uidebat difficile, neq; enim poterat
 nisi uellet reditus minuire: itaq; obusebatur
 suorū odio in suū cōmodum: nam si quis illorū
 non per omnia seruitiū toleraret, aut uideret-
 ur uelle dominationem eius exantere, in tales
 impotēter sauebat, non aliter quā in hostes,
 nullo cognatorū aut amicorū discrimine, quod
 solus uellet honorari ab omnibus. Quā autē
 honoris cupidus fueris, colligere licet ex his
 ipsis honoribus quos ille Casari & Agrippa
 ceterisq; eius amicis exhibuit: uolebat enim
 exemplo esse suis, ut quemadmodum ipse prae-
 stantiores coleret, & uisum coleretur ab omni-
 bus: & hoc pacto satis declarabat uini rei ma-
 iora esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges
 patrias non licet hoc modo potentiores colere,
 quos necesse est maiore rationem iusti & aequi
 hab

habere quā officiorū salū: quibus satis incom-
modū erat, q̄ nō possent statim & tēplis dēme-
veri, regia grātiā, & similibus adulationibus,
explere insanā cupiditatē glorioſi hominis.
Atq; hac mihi causa videtur cur Herodes er-
ga familiares & cōsiliōrū participes iniquior,
erga exteros et alienos tāto beneficētior fueris.

Iudæorum Cyrenēlium & Asiaticorum ad Cz-
sarem legatio.

CAP. X.

V I.

Aſiatici autē & Cyrenēſes Iudæi multum
affligebātur ab earū regionū civitatibus,
qui cū à priſcis regibus accepiſſent ius civitatis,
ex equo cū cæteris, tū multas iniurias à Græcia
patiebātur, quaſi exportarēt pecunias, et eſſent
noxij reliquis civibus. Cūq; Græci nec finē nec
modū iniuriarū facerēt, coacti ſunt per legatos
de eis apud Cæsarem conqueri. Is reſcripſit ad
provincias, placere ut Iudæis ſervetur æquale
ius cum alijs: cuius reſcripti exemplar ſubjici-
mus, quo teſtatis fiat quomodo erga nos aſſe-
ſſi fuerint imperatores veteres. Cæſar Aug.
Pont. Max. Trib. poteſtatis ita cenſet: Quoniā
Iudæorum gens ſemper fida & grata fuit pop.
Rom. non nunc ſanctum, ſed ſuperiori etiā tem-
pore, præcipuè patri meo Imp. Cæsari, ſub Hyr-
cano pontifice: placet mihi de communi iurati
ſenatus ſententia. Iudæos uti proprijs ritibus ac
legibus, ſicut utebantur tempore Hyrcani pont.
Dei Max. & ſanis eorum ius aſſili manere:

licereq; eis notinā pecuniā per certos homines
mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstāda na-
dimonia sabbatū, aut pridie sabbatorū posthorā
ix. in parasectue. Quod si q̄s deprehēditur furari
sacros libros, aut sacra pecuniā ex lotis eorū
religiosis, tunc teneri sacrilegū, & bona eius
addici arario Ro. po. Suggestionem etiam eorū
oblatam mihi per C. Azariū Censorinum, pro
ea pietate qua omnes homines complector, iu-
beo cū hoc decreto dedicari in illustri loco, quē
uniuersa Asia meo nomini consecrānt apud
Argyrā: q̄ si quis contra decretum ausus fue-
rit, non mediocri pœna multabitur. Inscriptū
est columna in templo Caesaris. Caesar Norbano
Flacco S. Iudais ubicunq; gentium de gentibus
sacram pecuniā ex ueteri instituto Hieroso-
lyma mittere nemine prohibente liceat. Hac Ca-
sar. Agrippa quoq; pro Iudais scripsit in hūc
modum. Agrippa Ephesiorum magistrari-
bus, senatui & pop. S. Pecunia sacra qua Hier-
osolyma mitti solet more patrio, procurationē
de tuscetā penes Iudæos esse uolo in Asia: &
si quis sacram Iudæorum pecuniā furatus ad
asylū confugerit, eum inde abstractum dedi ad
pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrile-
gi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi
sabbatū cogantur ad præstāda nadimonia.
M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus &
senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam

Aug

Augustus scripsit Plinio Libya praefidi, abjſq;
 eius provincia magistratibus, non eſſe uetandos
 mittere ex more ſacram pecuniam Hieroſoly-
 ma: cōqueſti ſunt nunc apud me, nexari ſe im-
 proborum quorundam ſycophantijs, & uetari
 hoc facere praeſextu quorundam tributorum,
 qua tamen non debent. Hos ego ſuo iuri ſuiq;
 moribus relinqui in eo; & ſi qua in urbe pecu-
 nia ſacta intercepta eſt, eam per delectos ad hoc
 idoneos Iudeis reſtitui. C. Norbanus Flacchus
 procos. Sardinianorum magistratibus Sal. Caſar
 mihi ſcripſit, iubere ſe neminem Iudeorum ne-
 tari iuxta patrium morem collectas pecunias
 Hieroſolyma mittere: quare ego quoque nobis
 ſcribo de hac re, ne nos lateat tam mea uolun-
 tas quam Caſaris. Nec aliter Iul. Antonius
 procos. reſcripſit: Ephęſiorum magistratibus
 ſenatus ac pop. S. Aſiam habitantes Iudei Fe-
 bruar. idib. reddenti mihi ius apud Ephęſum
 indicauerūt, Caſarē Aug. & Agrippā cōceſſiſ-
 ſe ſibi ut patrijs legib' ei moribus, primitiasq;
 ſuo quęq; arbitrari pietatis ergo conſerre, dē-
 portandis abſq; impedimento ad templū Dñi
 maximi: rogaueruntq; ut ab illis conceſſa meo
 conſenſu rata habeam. Quare ſcire nos uolo,
 me quoq; iuxta Caſaris & Agrippa decreta
 permittere, ut quicquid uolunt iuxta patrium
 morem nemine prohibente faciant. Hac decre-
 ta in hoc poſuimus, ut quoniā ſcripta noſtra

in Græcorum manus peruenitura sum. ostendere
 rem eis iam inde à maiorū aetate hunc honorem
 nobis habitum, ne prohiberemur per potestates
 publicas uti patris moribus, imò illorū cōsensu
 religione concessa Deum coleremus. Quæ qui-
 dem eo crebrius inculco, ut flectā gentes exte-
 ras, & odiū nostrī, cuius nullam rationem ha-
 bēt idoneā, eorum animis extimā: nam moribus
 nulla gens eisdē utitur perpetuò, sed oppidatim
 ferè in his fit mutatio. Iustitia uerò omnibus ho-
 minibus ex aquo cōpetit, res utilissima tā Græ-
 cis quàm barbaris, cuius maxima in nostris le-
 gibus habetur ratio, nasq; omnibus, modò eas
 inuiolatas seruemus, caros ad amicos potest red-
 dere. quāobrem rogatos omnes nolumus, ut non
 tam nos ob diuersum nita genus horreāt, quā
 cōplectātur ob uirtutis studia. Hac enim cōmu-
 nis est omnibus, & sine hac nō potest humana
 nita consistere. Nunc ad historia cōtextū redeo.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Da-
 uidis subit.

CAP. XI.

Herodes multū pecuniarum domi forisq;
 profundens, audito q̃ Hyrcanus qui ante
 eū regnavit, recluso Davidis sepulcro tria mi-
 lia talentorū argenti extulisset, superesseq; mul-
 to plura quæ possint quancūvis magnis sumpti-
 bus sufficere, multo tempore animū habuit idē
 aggredi. Tūc uerò noctū apertū sepulcrū ingre-
 ditur, cū prius accuratē cauisset ne hoc resisteret

pop

*populus, assumptis tantis amicorū fidissimis
 depositis tamen pecunias nō inuenit sicut Hyer-
 canus, sed mundi preciosi & aureorū ornamē-
 torū nim magnā inde sustulit. His inuitatus ad
 diligentius seruandū, inuictus processit usq; ad
 conditoria corporū Solomonis ac Davidis: ubi
 duos satellites amisit, erumpente (ut fertur) ex
 adytis flāma contra progressos scintillare: quo casu
 territus exiit, et tactus religione ad expiandū
 se in aditu sepulcri monumētū ē candido mar-
 more cōdidit sumptuosissimis impēdijs: eius ope-
 ris et Nicolaus illum tēporis scriptor meminit,
 sed nō itē de descensu regis, prater decorū id san-
 ctū existimās: idq; more suo fecit. Fini enim re-
 gis hac auribus dedit, captas gratias, & ea tan-
 tum attingēs qua ad gloriā illius pertinere uisa
 sunt: quin & multa eius aperte inuisa facino-
 ra aut alia specie afficta fucauit, aut quauum
 posuit occultare studuit: quādoquidē etiā cru-
 delitatis in Mariāmē ac filios speciosam causam
 astruere conatur, illā impudiciā, hos insidiarū
 patri paratarū insimulās: & hoc toto opere fa-
 cit perpetuo, qua rectē ac iustē rex gessit nimis
 extollēs laudibus, cōtraria uerō diligētiter excu-
 sans. Sed illi ob quā dixi causam danda uenia,
 nō tam ad posteritatis cognitiōē, quā ad gra-
 tificandum suo regi scribenti. Nos uerō qui &
 generis propinquitate Asamēnos reges con-
 iungimus, & sacerdotū honore fungimur, surpe-
 due*

ducentes mendacium, in corrupte res gestas expo-
nimus, salua reuerentia posteriori regis illius, quæ
etiã nunc rerũ potiusdicitur, maiorũ tantũ veritatis
ratione habentes cũ ipsorũ quoq; uenit. Ceterũ
Herodis domus post uolatu sepulcrũ cepit labi
in deterius, siue diuis uiricibus in eã partẽ in-
cumbentib. quæ iam antea male habebat: siue for-
te fortuna talis calamitas incidit in ea tempora,
ut merito uideri possit impietatis premiũ. Dis-
fidium enim erat in aula bello ciuili simile, &
odia mutua cõtrita calumnijs. Sed inter omnes
timuebat Antipatri contra fratres artificiosa
machinatio, qui per alias inuolucẽ illis falsis cri-
minationibus, ipse patrociniũ eorũ sape simu-
labat, ut approbata sua beneuolentia facilius in-
uenies clã posset opprimere: atq; talibus uersu-
sij circumueniebat patrẽ, ut putaret hũc solũ in-
columitatis suæ curã gerere: quæpropter etiam
Ptolemæi procuratorẽ suũ rex. Antipatro cõ-
mendauit, et cũ matre eius omnia cõmunicauit
cõsilia, adeo ut nihil nõ horũ arbitratu gereret.
& insensum eũ redderent his quos exosos regi
esse ipsorũ intererat. Mariãmes uerò filij rẽ in-
dies ferebãt agrius, propter nobilitatẽ indignan-
tes suo loco se dimoueri ac deterioribus cedere.
& tantũ nõ in ordinẽ redigi. Quin & uxores
ipsorũ eisdẽ laborabãt passionibus, quarũ alie-
ra Alexãdro nupta Archelai filia Glaphyra
adito munio prosequeretur Salomen, cũ propter
mariũ

mariti amorē, tū q̄ insolentius se erga filiā eius
 gereret: ea nuptia erat Aristobulo, quā illi sibi
 honore aequari ferebat mulieribus: atq; hac al-
 tera cōtensione accedēte, ut Pheroras quidē re-
 gis frater alien⁹ erat à discordiā: habebat enim
 priuatā causam suspicionis & odij. Incideras
 in amorē ancille propria iam infamū, ut oblata
 sibi à rege in cōiugium filiā fastidires, cōtentus
 ancille oblectibus. Id exerrime iulius Herodotes
 uidens germanum affectū à se tot beneficijs, &
 penē regni sociū, non respondere pietate muneris,
 & infortunatū se fratrem existimans: & tū non
 ualeres Pheroram ad aquiatē mentem reduce-
 re, puellam collocasti cum Phasaeli filio: proce-
 dente deinde rēpore ratus iam deservisse fra-
 tris cupidines, cōquestus de repulsa, alterius cō-
 ditionē ei detulit, qua Cyprus nomine dicta est:
 Tum Ptolemaus Pherora cōsulit, ne pergat fra-
 trem contemnere, & ab amore turpi resipiscat;
 propter quē stultū sit priuare se regis amicitia.
 & in eius uiscē odiū ac trāquillitatis iacturam
 incurrere. Ille intelligens hoc sibi utile. q̄ iam
 antē calumnijs appetitus ueniā à rege consecutus
 fuerat, mulierē iā filij maritū ex se factā ablegat:
 ut regi pollicetur ducturū se filiā eius alterā: cō-
 dixitq; diē x x x. ad celebrādas nuptias, iure-
 iurando interposito nihil sibi posthac eū able-
 gata fore cōmercij. Elapso antē praefinito tem-
 pore iuramentum antiqui succubuit, ut non flaret
 polh.

pollicitis, & rursum reuoluerunt ad priſtinā
 mulieris cōſuetudinē. Ibi, cum Herodes, nō am-
 plius potuit inā regere, ſed ſape, iacebat nocte
 quaſdam, ſigna alienari a fratre animi: nec
 decrat multi qui per occaſionē huius eiꝯ affe-
 ctū foverēt calūnijs. Itaq; nec dies abibat ulla
 nec hora, quin aliqd ei nouarū turbarū accide-
 ret, cōmiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas na-
 tura uolebat eſſe cariſſimas. Nā & Salome in-
 ſenſa Mariamem filijs ne filiā quidē nuptiā. A-
 riſtobulo adoleſcētū alteri ſinebat frui caritate
 uirgine, pellicies ad ſſuēda et prodeſſa ſecreta
 cōiugū colloquia: & ſi qd. ut aſſolet, offeſſu cur-
 larū incidere, exacerbās multis ſuſpicionibus;
 quo factū eſt ut ſecreta eorū, expiſcaret omnia.
 & puella quoq; inuenē exoſum redderet. Illa
 uerō in matris gratiā ſape narrabat, q̄ illi quo-
 r̄ies ſoli eſſent, crebrā mētionē Mariamem fac-
 rent, et odioſe de patre loquerētur, minarēturq;
 ſi principatus ipsis contingeret, reliquarū regis
 uxorū filios ſcribas ſe facturos in oppidulis, ad
 hoc, enim cōducibilē illis fore literaturā, cui uā
 darēt operā. Uxores etiā regias ſi quādo uide-
 rēt matris ornāmēta uſurpare, pro praſentibus
 delicijs neſcituros ſe cilijs, incluſas ubi ne ſolē
 quidē liceat aſpicere. Hac mox Salome regi re-
 nūtiabat: qua ille tamen ſi pmoleſtē ferret, emē-
 dare tamē malebat q̄ punire: maximē autē exa-
 ſperabatur ſuſpicionib; & iudicis ſeiſſo peior.
 omnib;

omnibus omnium rumoribus credebatur. Atque
 tunc obiurgatione filios castigasse cōuenit, & il-
 lorū responsione placatus aliquantisper quiescit.
 Sed mox malū recruduit. Pheroras enim Ale-
 xandri conuenit. maritū ut diximus Glaphyræ
 Archelai filiam atq; se audisse ex Salomo. He-
 rode ardentius amare Glaphyrā, nec posse hunc
 affectū excutere. Hoc audito iuuenis zelotypus
 uehementē excādit: & quicquid honoris ac do-
 minatus Herodes mulieri exhibebat in gratiam
 filij, quod quidē ferē quotidianū erat, in peiorē
 partē interpretabatur, suspitione cōcepta ex his
 qua audierat: neq; diutius potuit eā indigna-
 tionē cōcoquere, sed adiuo patre cū lacrymis ei
 feruorē Pheronā aperit. Quamobrē ille magis
 adhuc turbatus est, nō ferēs insimulari se falsō
 tam turpis crimina, multa querēs de suorū ma-
 litiā, à quibus pro beneficijs talē reportaret gra-
 tiā. Atroxq; accersitū Pheronā adortus iurgio,
 Pessimē inquit omnium mortaliū, eò ne ingratis
 diuis prolapsus es, ut talia de nobis uel dica-
 nel cooires? uōne deprehēdo tuū propositū, q-
 uō cōiutio tenns hac dixisti filio, sed ut insidias
 & ueneficium hoc pacto in caput meū strueres?
 Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus ut iste
 filius puteretur patrē suspectū impune ferre ta-
 lem iniuriā? At tu tibi uideris sermonē in ani-
 mū, an in dextrā gladiū inseruisse, quo parentē
 cōficeres? aut quid tibi uoluisti, cum & ipsum
 fratrem

fratrē odieris, in me tantū calūniando simulans
 beneuolentiā. Et ea dicēs quā salua pietate ne
 cogitari quidē poterās. Apage te hinc post tā
 peruersum erga fratrē benemeritū animū: et tu
 quidē quod ad uixeris tua consciētia frangere: ego
 uerō dabo opem ut sis melior, neq; di-
 gnas pœnas exigēs, Et maioribus q̄ digni sūt
 beneficijs eos prosequēs. Sic de Iomachā rege,
 Pheroras cū in manifesto crimine deprehensus
 ueneretur, Salomes ait hoc esse cōmentū, Et ab
 ea prima hos sermones profectos esse. Quo au-
 dito illi (nā forte aderat) cōpositio ad uerborū
 fidē uolū exclamat, nō esse hac sua, Et omnes
 hoc unū agere ut eā inuisam regi faciat, Et de
 medio tollat Herodis amāssima, Et praecantē-
 tem ipsius pericula. Nunc uerō etiā maioribus
 se appei infidys: solā enim autore fuisse fratri,
 ut abiecta qua se oblectabat muliercula, filiam
 regis duceret, Et hanc esse causam odij, hac illa
 loquēte, simulq; capillos sibi uellente, Et pectus
 plangēte, species quidē negāti erat uerisimilis,
 sed multa mens dissimulabatur: gellū fictitiū.
 Pheroras autē mediū tenebatur, ne praetextum
 quidē ullū sui facti inueniēs, cum nō inficiare-
 tur se dixisse, Et audisse eadem persuadere nō
 posset: ea perturbatio non sine altercatōe du-
 rant aliquādiu. Tandē rex petens Et fratrē
 Et sororē ablegauit: collaudatq; filij cōperam-
 tia, Et q̄ hos sermones ad se detulisset, admo-
 dum

adun serò ad curā corporis se cōsulit. Post hanc
cōsensationē malè audierat Salome, quòd nide-
retur autor huius calūnia: & uxores regia ma-
lè ei nolebant, q̄ scirēt morosam & uariabilē,
& pro rōpore nunc inimicā, nūc benenolā. Scio
per igitur aliquid contra eam. Herodi occurrē-
bant, arrepta occasione ex easu quodā fortuito.
Erat Arabū rex Obodas, homo segnis & uis
deditus: negotia uerò eius administrabat Syl-
laus uir callidus, atq; florēs & corporis specia.
Hic, cū propter quadā negotia ad Herodē ue-
nisset, cōtemplatus unā cernantē Salomē animū
ad eam adhibuit: cōperioq; esse uiduā, uenit oī
ea in colloquiū. Illa quā deorim q̄ antè trasta-
batur astringere, & nōnihil inuēta forma iactantia,
non abhorrebat à nuptiis: & cū per eos dies fre-
quentaretur cōtinentia, existerēbat, multa nō in-
dignasigna q̄ cōsensus & mutus amor inter
eos intercederet. Hac uxores regi nō sine deri-
sione referebant. Herodes autē hoc nō cōtētus
sciscitabatur ex Pherora, & inebat cū inter
cūā observare, quomodo erga se inuicē affecti
sint. Ille neminē traxit q̄ uerbis & manibus aspe-
ctibus satis indicarent quā tenderēt. Post, hac
Arabus iam suspectus abāt. Exap̄s deinde
duobus aut tribus mēsis hanc ipsam ob cau-
sam reuersus, & collocutus de huius re cū Hero-
de, postulauit ut Salomen sibi collocaret: for-
enim ei hanc affinitatē uilem propter Arabū
com

commercia, quāvis principatū & debent sibi, ut
 iam magna ex parte cōtigisse. De quo ciam ille
 ad sororē remississet, percontando an ei nubere sit
 animus, mulier facile assensum praeiit. Post
 diebus deinde ut Syllae accensere in
 daemone religionē, & tuum demā uxore duceret,
 alioqui non esse licitū: ille facere hoc nō susti-
 nuit, lapidādū se dicēs a popularibus si faceret:
 atq; ita re infecta discessit. Ex eo tēpore Phe-
 rora Salomē insinulans in cōperantia, ac ma-
 gis etiā uxores regia, dicēs: tam cōsueuisse aut
 arabe. Ex puellā quā fratri desponsatam ille
 domestica muliercula illecebris, uictus recusā-
 uis ducere, Herodes in sororis gratiā collocatu-
 rus Salomos filio nato ē Costabaro, mātrem sen-
 tentiā persuasus, a Pherora negante adolascen-
 tem amaturū, talē socorū propter patris sui co-
 dem, & aequius cēsente ut ipsius filius, tam du-
 eat, successurus in tetrarchia dominiū: quod ubi
 is persuasit, impetravit prioris offēsa, veniam.
 Mutatis igitur sponsalibus puella data est nu-
 ptiū adolēscētulo, addita & taliorū dote. Nec
 interim cessabat turba domestica, imō augeban-
 tur etiam, a turpibus inijs progressa usq; ad ta-
 lamitatemq; dissimulat. Erāt in delicijs: Hana di
 propter formā eunuchi regnans a paucis, ab-
 ter ab epulis, tertius subditarius, quorum o-
 pera etiā in scrijs regni negotijs uti est solitū.
 Alios quidam ad regem detulit corruptos esse ab

Alex

Alexandro filio accepta magna ni pecunia: et
 quæstionibus examinati ecquid cū illo habuif-
 sent consuetudinis rem fassi sunt: præterea nul-
 lius tentati cōtra patrē facinoris se esse cōscios.
 Admoſi deinde acrioribus tormentis, niſti
 neceſſitate, miniſtris magis magiſq; in gratiam
 Antipatri ſeuientibus, aiunt Alexandrum
 innatū contra parentē odiū alere: hortantūq;
 eos ut Hierodē deſererēt iam inuile, faciētūq;
 fucū atati, & ſenium diſſimulantē ſincto ca-
 pillicio: quin potius ſibi adhiberent animū, po-
 ſituro uel inuito patre regno debito, exſpecta-
 rentq; breui dignitatē primariā: iam enim non
 tantū generis prerogatiuam ſibi ſuffragari, ſed
 inſtructa etiam ad inuadendam dominationē
 omnia; ſtatuſque pro ſe multos duces militiū, mul-
 tos amicos, regios, paratos quiduis uel agere uel
 pati, in ipſius gratiā, His auditis Hierodē totum
 ira & timor occupat, quod filij uerba & con-
 tumelioſa uiderētur, & minacia: utroq; igitur
 exacerbatuſ, uerebatur ne quid grauius contra
 ſe conſlatū eſſet, quā ut eodē temporis momento
 poſſet cauere & occurrere: quamobrem nō auſus
 palam inquirere, per diſſoſſos clancularios rem
 gerebat, omnes ſuſpectos iuxta habens atq; in-
 niſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritiſ
 ſecutiuaſ ſuam collocans: quarū adeo nulla
 erat finis, ut qua quiſq; ei coniunctior eſſet, eo
 magis amereſcit, ut tanto ad nocendū potētior,

Ceteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, uel nominari a delatore sat eras, moxq; ad suam securitatē pertinere putabas illorū interitus. Postremo etiā domesticū anxij de incolumitate propria in seipsum uersi sum, cuiusmodi rati qui alios praeniterent calūnijs, certissimūq; hoc ad salutē remediū: qui mox uoti compotes hoc ipso aliorū in se conciebāt inuidiā, uidebanturq; merito retaliandi, & sic accipiēdi, ut ipsi tractassent alios. Iamq; etiā priuatas similitudines hoc modo exercebant: moxq; deprehēsi eadem patiebantur, occasione cōtra inimicos uicēs proliquo, quo paulo post ipsi cōprehendebantur. Rex enim uelox erat ad poenitentia, eo qd multos nō cōuictos tollerēt: quod tamen non in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorū pari multasse supplicio.

Tantum erat tūc in aula regia perturbatio, utum ac formidini. Naulis etiam inimicis amicis denuntiavit ne uel in conspectū suū ueniret, uel intra limina palatij, maxime his qui fiducia meritorū hac lenius ei reuerēdi fuerāt. Andromacho enim & Gemello ueteribus amicis, & qui plurimū regē tam legationibus quā consilijs iuuerant, filiosq; eius indiligenter, & maiorem ceteris habebant fideliā, anteculā reuerēdiant: aliter quā Demetrius eius filio Alexandri utebatur familiariter: Gemello uero quod ipsum sciret fauere inuenitiam, & inter edul-

cator

eatores eius ac eruditores fuerant, & Romane
 peregrinationis comes haſerat. Nec dubium eſt
 quin granius aliquid in eos libenter ſtaſiſſet,
 ni obſtaret uirorum claritas: quare contentus
 eſt tum ablegatus ademiſſe auctoritatē, ut poſita
 proborum hominū reuerentia debaccharetur
 licentius. Florū porro omnium malorū fax erat
 Antipater, qui ex quo primū tempore paucam
 animaduertiſſet formidinis obnoxium, conſi-
 liorū ei ſociū ſe adiungens accendebat hominis
 ſenſitā: & tunc uidebatur egregiē fungi offi-
 cio, ſi daret operā ut quicūq; reuiſi poſſent tol-
 lerentur de medio. Tunc igitur pulſo Andro-
 macho & reliquis amicis liberioribus, primum
 rex quotquot putabat Alexandro fidos exami-
 nante tormētis, num cuius tenuit cōtra ſe facti-
 noris eſſent conſeſſi: illi uerō immoribantur crimi-
 natiōibus, quōd nihil haberēt dicere: atq; hoc a-
 crius incumbebatur quaſtionibus, quōd prater
 opinionem nullum deprehendī poſſet ne exco-
 gitatū quidē maleficiū. Et Antipater calli-
 dus artiſex, interpretabatur tortorū à ueritate
 malle, quā à fide erga dominos & amicos di-
 ſcedere, urgebatq; ut ſecreta perquirerēt ap-
 prehenſis pluribus. Tandē unus ē multis tormē-
 ta non ferens ait, ſe non ſemel audiſſe inueniētem
 dicere, quoties laudaretur à proceritate ſtatura,
 aut ſagittandi peritia, ceterisq; uirtutibus exi-
 mjs, hæc à natura ornāmēta ſibi magis conceſ-

sa quam beneficia: patrem enim pra. inuidia his
 offendi omnibus, qua propter quādo simul in-
 ambulanti contrahi se de industria & submitti,
 ne appareat procerior, & in uenatorijs iacula-
 tionibus illo praesente destinata nō ferire, quod
 norit genitoris ingenium non ferens laudari
 filium. Hæc uerba dum expēduntur intermis-
 sis tormentis adiecit, conspirasse eum cū fratre
 Aristobulo ut in uenatione patri insidias
 strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnū
 postulaturus Romam persurgeret. Inuenta sunt
 etiam iuuenis littera ad fratrem scriptæ, conque-
 rensis de patre, non rectè factū quod Antipa-
 tro addixisset agros, ex quibus ad eum redirent
 C. C. talenta annua. Tum uerò Herodes proba-
 bili, ut ipsi uidebatur, argumento cōfirmatus in
 suspitione, Alexandro comprehēso iubet inijci
 uincula: & rursus incipit scire, quamuis ne
 ipse quidē audis satis crederet: neq; enim ex-
 cogitare poterat cur deberet ab illis per insi-
 dias appeti: & querela illa pueriles cōtēiones
 uidebātur, nec uerisimile post manifestū parrici-
 diū uoluisse eos Romā petere: quāobrem uolēs ma-
 ius aliquod impietatis argumentū inuenire, so-
 liciteq; cauēs ne uideretur filiū temerē damna-
 se ad uincula, & quæstioni subijciens honora-
 tiores Alexandri amicos, non paucos eorum
 nihil tale confessos interfecit. Cumq; tota re-
 gia tumultu, terrore ac tormentis perstrēperet,
 iuuenis

iuuenis quidā in tali necessitate constitutus di-
xit, Alexandrū Roman ad amicos literas mi-
sisse, rogantem ut curarent se accersiri a Cesare,
indicaturū de quibusdam cōtra illum conspira-
tionibus, quādo pater societati Romanorū pre-
tulerit Mithridatis Parthorū regis anucitiam:
addidit habere eum uenenu quod apud Asca-
lonem paratū sit. His auditus Herodes credidit,
consolantibus eum in calamitate adulatoribus,
quod nō temerē quidquā faceret. uenenu tamen
summa cura quasitū nusquā inuentū est. Cete-
rū Alexandr oppressus malis adeo non cessit,
neq; inficiatus est, ut patrē exasperaret amplius,
sive uolens pudefacere facilitatē eius ad creden-
dam calumnijs: siue ut, si forte crederet, inuolue-
ret eum cum tota regia magnis calamitatibus.
Quatuor enim libellos a se conscriptos ei misit,
negās opus esse tormētis pluribus. Strictas enim
insidias, participesq; eorū esse Pherorā & ami-
corū fidiissimos. Quin & Salomen obrepentem
noctū cum inuito se esse congressam, omnesq; eō
tendere, ut illo sublato optatam assequerētur li-
censiam. Eiusdem conspirationis arguebātur et
Ptolemaus & Sapimius, pra cunctis regi fidis-
simi: nec aliter quam rabie quadā occupati in se
innicem efferebātur homines pridē amicissimi,
non defensione, nō coarguitione expectata tan-
sisser dū ueritas pateret, iudicium praenueniente
supplicio talij vinciebantur, alij necabantur, alij

nihil latius expectantes moras ipsas quã repre-
sentationem malorũ agrius ferebant : ingensq;
toror ac torpor sordabat pristina felicitatẽ re-
gia. Ne Herodem quidẽ ipsam vitam in tali per-
turbatione non cadere poterat, cui q; nemini se-
auderet credere pro tormento erat futuri exitus
expectatio: sepeq; illi obversabatur irruẽs gla-
dio stricto filius, noctes atq; dies nihil aliud vo-
lueranti, ut iam minimum abesset ab infamia.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri
reconciliat. C A P. XII.

I X.

Dum ita Herodes animo angitur, Arche-
laus Cappadocum rex de filia & iuvene
genero sollicitus, suum amici quoq; uicẽ miserã
involuit tam perplexis & turbatis negotiis, of-
ficij sui persequit prosecutionẽ ad eum suscipere.
Quẽ ubi sicut audierat affectũ inuenit, impor-
tunam rem putavit, si obiurgaret ac temerita-
tis & nimia crudelitatis argueret. fore enim ut
ille ex aduerso contendẽs & excusare se studẽs
exacerbaretur amplius. Quapropter alia ratio-
nem cõmentus est, qua res affectus componeret,
indignatione uersa in inuicẽ, assereat regẽ ni-
hil præter equitatem, sed omnia rectẽ fecisse. Se
quoq; dirempturũ illud coniugium, ac de filia
quidẽ parsurũ, si sceleris conscia non f. cisset in-
diciũ. Tum Herodes ubi præter opinionẽ ni-
dit hominẽ pro se lesũ tam grauius excede-
scere, asperitate remissa, & factũ suũ iusta asti-
matione

ratione valens expädere, paulatim ad paternas
 affectus rediit. Jamq; utroq; flexo ad misericor-
 diam, quoties aliquis obiecta à iuvene crimina
 refelleret, ad iram cōmonebatur rex: postquam
 uerò Archelaum quoq; accusationem aggredi
 uidit, lacrymis affectū prodens, rogabat illum ne
 nimium indulgeret ira, neque propter iuuenis ex-
 trasū coniugium dirimeret, Tum Cappadox na-
 ctus eum iam maiore, cepit crimina transferre
 in amicos, qui deprauarent hominē iuuenē. Et
 rudem omnis malicia, precipue fratrem regis ur-
 gens suspicionibus, nā cum et Pheroras in He-
 rodis indignationē incurrisset, intelligens recon-
 ciliatorem neminē Archelao magis idoneum,
 citatus illum adiit, alia quoq; desperātis de sa-
 lute signa preferens: qui nō despectis preces sup-
 plicis, negans tamen sibi facile tam cito flectere
 offensum regis animum. Satis esse ut ipse à fratre
 veniam peteret, prius confessus se fuisse causam
 horū committens: eam confessionē profore multum
 ad leniendā iracundiam, ac tum demū se quoq;
 oportunius deprecatorē accessurum. Parui ille
 consilio, quod utriq; cessit feliciter: nā et iuue-
 nis prater opinionē exemptus est criminationi-
 bus, et Pherora Archelaus reposuit in fratris
 gratiam: ipse quoq; in ea maxima gratia apud
 regē in tam difficili ipsius tēpore, laus in Cap-
 padociam profecta est: nā et muneribus di-
 missus est praecipuus, et facile primum inter

amicos locū obtinuit. Conuenit etiā inter eos ut Herodes Romā peteret, quandoquidē de hoc negotio Casari scripserat, feceruntq; simul iter usq; Antiochiā, ibi praesidē Syriae Titū recōcilianti Archelao, atq; ita in Iudaeam reuersus est.

Trachonitarum defectio.

CAP. XIII.

Sed interim dum ille Romā profectus a re-
gno abest, bellum Arabicum ex hac causa
exortū est. Incolae Trachionis, quam regionē Ze-
nodoro ademptā Casar Herodi attribuerat, ue-
riti exercere latrocinia, cogebantur in studijs
agricultura mitius degere. Hoc uita genus ne
ipsos delectabat, neq; turra respondebat labori-
bus: tamē a principio cohercente rege abstine-
bant iniuriam ab accolis, nō sine laude Herodis
diligentia. Sed quādo rex nauiganit in Italiam
Alexādrum accusaturus & commendaturus
Antipatrū Casari, Trachonita sparsio rumore
de eius interitu, defecerūt reuersi ad pristina la-
trocinia: tunc tamē absente rege a ducibus eius
sunt perdomiti. Caterū XL. ex his latronū prin-
cipes captorū exemplo terrui, relicto patrio solo
fugerūt in Arabiam, recipientes eos Syllae pro-
pter non impetratū Salomes coniugium: a quo
cum munitū quendam locū accepissent habitan-
dum, excursionibus non Iudaeam tantū infesta-
bant, sed totā Coelefyriam, abigebantq; pradas
in sua receptacula, Syllae praebeere impunitatem
& securitatē maleficijs. Herodes autē reuersus
a Roma

à Romana peregrinatione, cōperit multa damna
 illata suis à latronibus : eumq; non posset eos in
 potestate suam redigere, quòd essent sub tutela
 Arabum, nec tamen iniuriam acceptā conco-
 queret, perlustrato Trachone interfecit illorum
 domesticos : quo facto illi irruationes, maxime
 quòd legē haberent qua inberet domesticorum
 eadem inultā non sinere, contempto periculo to-
 tam Herodis ditionē agendo & ferendo perpe-
 trisuexabāt incursionibus. Tum rex ad presi-
 des à Cesare missos Saturninū & Volumnium
 rem desulit, latrones deposcens ad supplicium.
 Illi hoc audito maiore manu se communitre, per-
 turbare omnia repētinis insultibus, agros simul
 & nicos populari, ingulare quotquot in manus
 eorū inciderent, ut bello quàm latrocinio res ef-
 fici similior, iam enim usq; ad mille accreruerāt.
 Quare Herodes & latrones sibi dedi postula-
 bat, & mutuum creditū repetebat, exacto iam
 præsinito tempore, sexaginta illa talenta quā
 Oboda per Syllam cōmodauerat. Syllus utrò
 qui detruso a regimine Oboda ipse administrā-
 bat omnia, inficiabatur eos latrones esse in A-
 rabia, & pecuniam differebat reddere, de qua
 disceptabatur apud Saturninū & Volumnium
 Syria presides. Tandem illis autoribus conue-
 nit, ut intra triginta dierum spatium & debi-
 tum redderetur, & ex utroq; regno restitu-
 rentur persugae, sed apud Herodē profusio nemo

Arabum inuenimus, uel ob maleficiū, uel quā-
cumq; de causa profugus: uerum Arabes con-
uicti sunt latrones ad se recipere.

Expediō Herodis in Arabiam. CAP. XIII.

Ceterum postquam aduenit praefectus
Circenus, Syllanus nolens stare cōuenit Ro-
mam profectus est: Herodes uerò exsequebatur
restitutionem pecuniarū ac latronum, Saturnina
et Voluminio permittentibus ei cōsumaces ar-
mis persequi: collectoq; exercitu inuasit Ara-
biam, septem mansiones emensus triduo; cumq;
peruenisset ad castrum in quo se latrones con-
tinebant, primo impetu id cepit, ipsaq; mun-
itionē nomine septem diruit, nullo alio damno
dato regionis incolis. Et cum in auxiliū eorum
procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum
est praelium, in quo pauci ex Herodianis, Ara-
bum uerò XXV. cum ipso duce ceciderunt: re-
liqui in fugam cōpulsi sunt. Hoc modo latrones
ulius Idmonorum tria milia in Trachonem de-
duxit, ut cohercerent ibi latrocinia: et ad du-
ces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas,
quibus eos certiores fecit, quod in cōsumacē
equum Arabas concessō ab eis iure usus sit,
nihilq; egerit praeterea: idq; ipsorum inquisi-
tione postea uerum comperitum est.

Syllanus Herodem accusat apud Oesarem. C. A. XV.

Sed aliter Romanum properatum nuntius Sylla-
relatū est, suo more exaggerantibus omnia:

is iam

isdam ante infinuatus in notitiam Caesaris, forte,
 eum circa palatium obuersans, his auditis cōse-
 rim mutata uesle acutus eū adiutū narrans ut
 bello afflicta sit Arabia, eorumq; regnū euer-
 sum ab Herode ingresso eū exercitu: ad hac la-
 crymās querebatur, cecidisse duo milia et quin-
 gentos Arabū primates. Et in his amicū ac co-
 gnatū suum Nacebum, direptaq; magnas opes
 apud Rapiā repositas: atq; hac facta per cōtem-
 ptum Oboda, qui nec opias paratas habuerit,
 nec duce se absente idoneum. Hac dicente Syl-
 lao, addenteq; quod nec ipse hanc profectiōem
 suscepturus erat, ni crederet Caesari cura esse pa-
 cem publicā omnium, neq; se domi præsente He-
 rodes nisi suo malo eam pacem uiolaturus. Caesar
 querela commotus, percontatus est ex Herodis
 amicis qui tū aderant. Et ex suorū quibusdam
 recens reuersis à Syria, hoc tantum an Herodes
 ullum exercitū extra regni sui fines eduxerit. Id
 eum illi fateri necesse haberēt, nec Caesar causam
 expeditionis audire dignaretur, magis etiā ira-
 tus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo
 usum tanquā amico, posthac habiturū eum pro
 subdito. Syllam quoq; ea de re scripsit ad Ara-
 bas. His literis illi elati neq; latrones qui effu-
 gerant uoluerūt dedere, neq; acceptā mutuo pe-
 cuniam persolvere, neq; pro pascuis que condu-
 xerant, quicquā numerare, freit eo quod rex of-
 fendisset Caesarem. Quin et Trachenica hac ca-
 casio

casione usi insurrexerunt in Idumaeorum custodiam, & iuncti Arabibus latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis terribus quam vindicta stuentes miris modis in eos saeviebant. Hec omnia Herodes ferebat, offenso Casare, minus iam habens vel fiducia vel audacia. Legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos, primum ne admisit quidē: iterū venientes dimisit infecto negotio. Quamobrē vehementer anxio meū augebat Syllam, Roma praesens credulo Casari quidvis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Oboda in Arabū regnū successit Aretas, dictus Aretas mutato nomine: hunc ille per calumnias pelleri conabatur, & sibi principatū usurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Casari daturū se pollicitus: quem iratum sciebat Areta quod se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & illo literis cū munibus misit ad Casarem, & in his multorum talentorum coronā auream: in his literis accusabat Syllam, quod nequissimus servus venenosum latisset Obodam, quo etiam nino invasisset rerum administrationē, uxores Arabum adulterans, & conflato aere alieno nam sibi ad occupandum principatū municiens. Casar autē ne hos, quidē legatos audire dignatus, aspernatusq; contraria munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudaeorū res ac Arabum indies se habebant

bant deterius, turbatis omnibus, & componente
 nemine: nam regum alter nondum principatum
 suum constabilierat, & proinde suos coercere
 non poterat. Herodes autem ueritus ne si se de-
 fenderet, eo magis irritaret Casarem, cogeatur
 perferre omnes iniurias. Postremo nullum finem
 arguentibus malis inueniens, decreuit denuo Ro-
 mam legatos mittere, si quid equius per amicos
 impetrare posset a Casare. in eam legationem
 Nicolaus Damascenus profectus est.

Eurycles calumnie contra Herodis filios. C. X V I.

PEr idem tempus dissidium cum filiis domesti-
 cum multo magis exacerbatum est: quamvis
 cum iam ante nunquam prorsus uacaret suspi-
 cione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id ma-
 xime ob eam causam inualuit. Eurycles quidam
 Lacedamonius, uir domi nobilis, sed ingenio
 pessimo, adulator, et delicijs perditus, sed utruq;
 nisium egregie dissimulans, usus Herodis hospi-
 tio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad
 gratiam cum eo conuersatus effecit ut reciperetur
 inter amicos precipuos. Is diuersabatur apud
 Antipatrum, Alexandro quoq; propter crebros
 congressus familiaris: quibus enim sibi cum Ar-
 chelao Cappadocæ amicitia intercedere, & ideo
 simulabatur se Glaphyræ obsequijs colere: cumq;
 uideretur omnibus ex æquo deditus, obseruabas
 quacunq; uel dicerentur uel fierent, undecunq;
 captans gratificandi per calumnias materiam.
 deniq;

XI.

deniq; ad eò se blandis colloquijs infirmavit uni-
 eniq; , ut illi soli fidus videretur, ceteros ita tra-
 ctare, prout amico esset còmodum. His artibus
 ita sibi deuinxit *Alexàdru*m ut inuenis puer-
 ret ei soli iatò se posse querelas suas concedere:
 aperiebat igitur ei dolorè suum, quòd puer es-
 set à se alienatior, casumq; matris narrabat: &
 quòd *Antipater* praeceptis fratribus dignitate
 solus posset omnia. Haec diutius ferenda nò esse,
 patre iam talibus imbuto odijs, ut cum ipsis nec
 còuiuia nec colloquia communicare sustineat.
 Haec ille, dolorè suum in sinu amici, ut iuxta ap-
 debatur, deponens: at ille omnia referebat *Ant-
 ipatro*, negans ad se hos perimere, tacere tamen
 non posse ob periculi magnitudinē, & còsultans
 ei uelle, ut caueret ab *Alexandri* insidijs: non
 enim eum dissimulare animum, sed ipsis uerbis
 praeferre cupiditatē parricidij. Post hos bened-
 lensis pignus maxima ab *Antipatro* accipie-
 bat munera, & ad ultimū ab eo persuasus est, ut
 ad *Herodem* referret de hoc negotio. Rex nar-
 ranti de *Alexandri* odio facilem aurē praeiuit,
 & eò deductus est uerborū ambagibus, ut im-
 placabilem iram in filium conciperet: id quòd
 sine mora declarauit. *Eurycli* enim l. calensā
 donans: quibus ille acceptis ad *Archelaum* se
 contulit, & multum *Alexandru*m predicans,
 operam etiam suam còmmemorans quam utilis ei
 fuerit ad conciliandam patris gratiam; & ab eo
 quoq;

quoque accepta pecunia, prius quam deprehēderetur hominis malitia discessit. Reversus deinde in patriā, cum ibi quoque simulibus aribus ueretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Iudeorum rex non tam ut ante cōtentus aurem præbere criminatōibus Alexandri & Aristobuli, proprio seruebat odio, citam nemine accensante obseruās singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid uellent cōtra eos diceret & inter cætera Euaratum Comen cōmunicasse cum Alexandro consilia: uidebaturque multos sermones audire libentius. Oblatus est deinde iuuenibus manus inforeuuium, calumnijs namquam cessantibus, & omnibus cōtinuum aliquid malo de eis ad regē deferentibus, festiōe incolumitatis eius studio. Erāt Herodi duo facellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatē corporū: hi propter quantā offensam pulsi ē regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quod essent exercitatissimi honorabatur pecunijs alijsque muneribus. Atrox igitur rex de his etiam suspicione cōcepta, tormentis eis admonuit. Ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se sollicitatos ab Alexandro, ut interueniendum Herodam seras persequentem interficerent: facile enim constringi posse, præcipitatum ab equo suscipiet ictus transfixione esse, nam & ante penē simile quiddam ei acciderat. Simulque indicauerunt aurum deorsum in equos

equorū stabulo. Et præfectum uenatorū argue-
 bant, quod eis præbuiſſes lanceas regias. Et ar-
 ma, ipſo iubente, Alexandri famulus. Poſt hos
 præfectus arcis Alexandri correptus ſimiliter
 examinatus eſt: huic obiectū eſt quod eos in ira
 caſtellū reciperet, pollicitusq; eis eſſet pecuniam
 regiam ibi reconditam. Sed illo pernegāte filius
 eius accedens, uera eſſe dixit omnia: protuliſq;
 referentes manū Alexandri literas in hāc ſen-
 tentiam. Quāprimū Deo fauēte perfecimus
 quæ decreuiſmus, ad uos ueniemus: curate igitur
 ut quæadmodum eſtis polliciti, uos in caſtellum
 recipiatis. His literis niſis, Herodes poſthac pœ-
 indubitato habuit, paratæ ſibi à filijs inſidias.
 Alexander autem dicebat Diophantiū ſcribam
 imitatu ſuum characterē, eſſeq; Antipatri mar-
 titia excogitatu illā ſchedulā. Diophantus enim
 habebatur magnus calū artifex, Et poſt in ſimi-
 libus depreheſus dedit ſuppliciu: eos uero q; torti-
 ſunt rex apud Hierichuntē produxit ad popu-
 lum, ut accuſarent filios, ubi ſaxis ſunt obrutis
 cūq; uulguſ concitū pœna Alexandrū, cum
 fratre uallet afficere, Herodes per Ptolomæū, Et
 Pharnacē eos cohibuit: Et iuuenes in carcere aſ-
 ſeruādos tradidit: eō nemo admittēbatur, adhi-
 bitis qui exploratæ eorū dicta, Et facta omnia
 itaq; pro condemnatis habebantur. cum alio-
 rum opinione, ſum ſua: eorū alter Ariſtobulus
 præ anxietate etiam uentū ſuum ac ſocrum ad-
 miſerat

miserationem praesentis calamitatis, eiuſq; au-
 toris odium inuitans, An non tibi quoq; in-
 quit, periculū imminet, delata q̄ ſpe nuptiarum
 Syllae de omnibus quae hic fiunt per litteras ſi-
 gnifices. Quae uerba mulier ſtatim ſuauiter reu-
 lit: ille nō amplius ſe continēs uinciri eos iubet,
 & ſeorsum quēq; quid contra patrē moliti ſint
 ſcripto prodere. Hoc inſi ſacere, ſcripſerunt, in-
 fidias quidē nec paraſſe ſe, nec cogitaſſe: ſed co-
 natos fugere, quod non poſſent amplius ad hunc
 modū ſuſpecti & ſoliciti uiuere. Eodē tempore
 cū ueniſſet à Cappadocia ab Archelao legatus
 Mela unus ē dynaſtarum illius numero, molens
 Herodes declarare eius maleuolentiā, acciuit ad
 ſe Alexandrū ē uinculis: & rurſum interro-
 gauit de fuga, quonā & quomodo decreuiſſent
 diſcedere. Ad Archelau, ille reſpōdit, pollici-
 tum q̄ inde Romā mitteret. Caterū cōtra parē-
 tē nihil durius aut parū pietati cōueniēs ſe ma-
 chinatos eſſe, neq; quicq̄ ueritatis ineſſe cōſictis
 aduerſariorū criminationibus, cupiuiſſe etiā ut
 Tyrannus cum ſocijs examinaretur cauſius: ſed
 illis appropriatam mortē per Antipatrū, qui
 admixtis ſuis uulgū in eos cōcitanerit. His di-
 ctis rex inſiit & ipſum & Melā duci ad Gla-
 phyrā Archelai filiā, ut interrogaretur, num
 ignoraeſſet paratas Herodi inſidias. Quō ut uen-
 iū eſt, cōtinuō mulier uinctū conſpicata maritū,
 caput ſibi plangēs, & praemiſeratione attonita

clare ingemuit: iuueni quoq; manatibus lacry-
 mis, qui aderant miserabili hoc spectaculo tur-
 bati, diu nihil mādatorū potētū uel dicere, uel
 facere. Tandem Ptolmaeo, cui commissus erat iu-
 uenis, iubente dicere, num & uxor fuerit con-
 silij conscia: Qui potuit, inquit, non esse, carior
 mihi uita, & parēs librorū cōmunia. Ad hac
 illa exclamauit, nullius mali se esse conscia: qd si
 id aliquid ad salutē eius cōferat, paratā se men-
 tiri uel in suā perniciē, & nihil omnino nega-
 turā. Tum Alexander, impiū quidē, sicut su-
 spiciantur quos minime oportuit, nihil nec ego
 cogitauit, nec tu es cōscia: sed quod ad Arche-
 laum abire, & inde Romā, decreuimus. Hoc et
 illa facente, Herodes rarus conuictus a se, Ar-
 chelau maleuolētia, dedit Olympo & Volunio
 literas, iussis ut inter nauigandū appellerent ad
 Eleusam oppidū Cilicia, & Archelao scripta
 de his redderent: & post expostulationē qd filijs
 conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare
 pergerēt: & si inuenerint à Nicolao placatum
 Casarē, redderent ei literas, & argumenta qua
 ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur.
 Igitur Archelaus pro se attulit, noluisse qui-
 dē excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri
 eorū putaret utile, ne quid ob suspiciones et dis-
 sidia durius in eos statueret: non tamē missurū
 fuisse ad Casarē, nec confirmaturū eos in male-
 uolentia: Romā autē delati inuenerūt iam He-
 rodi

rodi reconciliatū Casarem, ciq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit. Quamprimū Romam uenit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllaem accusandū suscepit: animaduertit enim dissidere inter se Arabas, quorū aliquot eius omnia facinora indicauerūt, & hoc autore necatos ple-
rosq; cognatos Oboda manifestè coarguerūt ex ipsius literis interceptis per aduersarios. XII. Quæ
fortuita occasione Nicolaus uti nō neglexit, studēs Herodem reducere in gratiā Caesaris. Sciebat enim si defensionē regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicē: quod si accusaret Syllaē, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. cōtestata igitur lite, & præstituta ad agendū die, Nicolaus assistentibus sibi Areta legatis acriter accusauit Syllaē, intersectorē asscurans domini ac regis sui multorūq; Arabū, pecuniā etiā mutuatū ad perturbandam quietem publicam, matronasq; arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia: addidit his grauissimū crimen, circūuentum mendaciū eius Casarem, quem nihil uerī de gestis ab Herode docuerit. Ad hunc occasionis locū postquam uentum est, Caesar interlocutus iussit eum omīssis ceteris hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiā duxerit, neq; duo milia & quingentos illic interfecerit, neq; captiuos abductis regionē depradatus sit. Ad hæc Nico-

laus, de his se uel maximè ait docere posse, nihil horū aut ceriè minimā parciè ita se habere, quē-
 admodū ab illo relata sint, neq; ullā mereri in-
 dignationē. His præter opinionē auditis cū Ca-
 sar attentius auscultaret, ille primum indicauit
 ei de D. talcitis mutuo sumptis, deq; syngrapha
 in qua ascriptū erat, licere post elapsū præsti-
 tutū tempus pignora ex uniuersa regione cape-
 re: deinde, non expeditionē hostilem hāc fuisse,
 sed executionē iuris & repetitionē debiti: idq;
 non propere actū quanquā permittente syngra-
 pha, sed appellatis prius sæpe de hac re Satur-
 nino & Volumnio Syria præsidibus: postremò
 apud Berytū in horū præsentia Syllæo per Ca-
 saris fortunā iurato, omnino intra triginta dies
 exhibiturū se & pecuniā, et Herodis perfugas:
 & cū horum nihil Syllæus præstitisset, aditos
 rursū præsides Herodi permississe pignora ca-
 pere, atq; ita demū illum profectū in Arabiā:
 Hoc est, inquit, illud bellū quod aduersarij tam
 tragicè exaggerauerunt: quod tamen qui potest
 bellū uocari, permissu præsidū, & ex pacto illa-
 tum post periurio uiolatos tum alios dcos, tum
 in primis nomen Caesaris? restat de captiuis iam
 dicere. Latrones Trachonita x l. primum, mox
 plures, fugiētes Herodē metu supplicij, recepta-
 culū sibi fecerunt Arabiā: hos Syllæus fouit et
 aluit in omniū hominū iniuriā, agrosq; eis de-
 dit, & prædarū fuit particeps: quos tamen ipsos
 eod

eodem increiurando tenebatur restituere cum
 mutuatitia pecunia ad praescriptū terminū: nec
 potest ostendere quenquam praeter hos captū in
 Arabia: immo ex his ipsis aliquot euaserunt.
 Nunc confutata etiā de captiuis inuidiosa sy-
 cophantia, audi Caesar mendacissimū figmentū
 quod ad prouocandā iram tuam cōmentus est.
 Affirmo enim q̄ cū Arabū manus nos inua-
 sisset, & unus atq; alter è nostris cecidisset, tuam
 demū Herodes repugnare coactus Nacebū, &
 cum eo x x v. non amplius cecidit, quorū sin-
 gulis centuplicatis iste bis mille & quingentos
 cecidisse retulit. His motus Caesar, nullū irato
 ad Syllaū uersus, rogauit quot Arabes ea pu-
 gna desiderati sint. Hastitante illo, & erratū in
 numero satēte, lecta sunt syngrapharū cōditio-
 nes, & rescripta praesidū, literaq; urbiū cōtinē-
 tes querelas de latrocinij. Ad ultimum eō res
 denenit, ut Caesar dānato capitis Syllaο, Herodē
 in gratiā receperit: & p̄nitēs q̄ calūnijs per-
 motus durius scripsisset, hoc quoq; Syllaο op-
 probrauerit, illius mēdacij impulsū se disces-
 sisse ob officijs amicitia. In summa, remisit eum
 in prouinciā, ut postq̄ satisfecisset creditoribus,
 daret suppliciū. Caterū Aresa indignari per-
 gebat, q̄ regiā dignitatē ac potestatem usurpa-
 ret, priusquā à se acciperet, nolebatq; Arabiā
 quoq; Herodi iradere: sed hoc consiliū mutau-
 rūt reddita ipsius litera. Olympus enim & Vo-

luminis cognito placatū esse Casarē, mox ita ut
 mandatū erat obtulerūt ei literas, cōtinentes ar-
 gumenta quibus filios impietatis conuincerat:
 quibus lectis nisum est nō onerare insuper alio
 regno senē, & infortunatū circa filios: admis-
 sisq; legatis Areta, & hactenus obiurgatis q̃
 rex eorū temerariē principatum sumptisset, nō
 expectata sua senectia, admissis mura, & re-
 gnū ei auctoritate sua cōfirmavit. Post hac He-
 rodi iam recōciliatus scribit, dolere se uicē eius,
 qui tales haberet filios, debereq; eū, si quid cō-
 tra pietatē ausi sint, ut in parricidas animad-
 uertere, se enim liberā ei potestātē permittere:
 q̃ si tantū fugā meditari sint, ipsum quoq; salua
 pietate oportere leni castigatione contentū esse:
 quare suū cōsiliū esse, ut indicto cōsistorio apud
 Berytum Romanorum domiciliū, & adhibi-
 tis praesidibus cum rege Cappadocum Arche-
 lao, amicisq; ceteris & uiris illustribus, de cō-
 muni sententia quid statuendum sit dispiciat;
 atq; hoc fuit argumentum epistolae Caesaris.

Herodis filii damnantur apud Berytum in con-
 cilio.

CAP. XVII.

XIII.

Qua accepta Herodes supra modū gaudi-
 us est, tum q̃ redisset in gratiā, tu pro-
 pter cōcessam sibi statuendi de filiis potestātē li-
 berā: & nescio quo pacto accidis, ut qui prius
 in secūda fortuna durus quidē pater fuerat, nō
 tamē temerarius aut princeps ad filiorū interitiū:

nunc

nunc rebue suis in melius mutatis, & recepta
 pristina fiducia, nouo more laxauerit habenda
 odijs. Ergo conuocat per nuntios quosquos mi-
 sum est Cesari, uno Archelao excepto, vel q
 hominē oderat, vel quod uereretur ne obsile-
 ret suo proposito: & postquā Beryum cōtine-
 runt cū praesides, tum ceteri exciti ē diuersis ur-
 bibus, filios quidē, quos adducere in concilium
 noluit, in Platane nico-Cidoniorū detinuit, non
 longe ab urbe, ut posset eos si uocaretur sistere:
 ipse uerò solus introgressus, coram cōfessu C. L.
 uirorū, usus est accusatione non iam propter in-
 fortunū & necessitatem miserabili, quā pa-
 tri parum decora. Vehemens enim erat, & in
 coarguendo crimine hesitans nō satis se expli-
 cabat, multaq; furoris ac feritatis praeferebat
 iudicia: nec probationes exhibebat cognitori-
 bus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecore
 pater cōtra filios, literaq; ab ipsis scriptas lege-
 bat: in quibus nīhil insidiarum aut impietatis
 inerat, sed tantū de incunda fuga consilium, &
 conuitia signa offensi animi: ad quae postquam
 ille peruenit uociferabatur quasi in cōfessu in-
 fidys, remq; exaggerabat, deierās mori se malle
 quam audire talia. Postremò dicens sibi & à
 natura & à Cesare potestatem in eos datam:
 addidit etiam patriam legē ita iubere, ut si cui
 accusatio parentes manus imponant capiti, ne-
 cesse habeant circumstantes saxis eum ferire.

atq; in hunc modū interficere: quod cū sibi proprium sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorū quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam ut iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quā ut per occasionē indignationi insula parentis suum addans suffragiū, & exemplum edans ad posteritas, non oportere tales insidias negligi. Hac locutio rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio uidentes rem eō deuenisse, ut nulla sit spes reconciliationis & gratia, potestate eius confirmauerunt. Et primus Saturninus uir consularis, multisq; defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis, damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem prateritis infortunis hoc maximum nolit adijcere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam uoluerunt. Contra Voluminius capite plectendos pronuntiat, qui tam impij erga patres fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, ut omnino uiderentur addicti ad suppliciū. Moxq; inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quō cum Nicolaus appulisset à Roma ueniens, rex prius expositis quae apud Bergiū acta fuerant, percontatus est quid Roma amici sentiret de eius filiis. Ille respondit uideri consilia iuuenum impia, coniiciendosq; uinctos in carcerem: deind

deinde persuato diligentius negotio, si ita uideatur, occidendos, ne putetur plus ira, quam rationi tribuere. sin cōtrariū placeat, absoluedos, ne aliquid committatur immedicabile: eam esse Roma pleborumq; amicorum sententiā. Tum rex diu multumq; tacitus secum cogitavit, & illum secū navigare iussit. Postquā autem Casarem ueniret, mox omnes fuerūt de filiis solliciti, euentū expectantes: ualde enim metuebāt ne propter inueteratum disidiū immineret eis exitium: cumq; dolerent eorum uicem, tamē nec loqui temerē, nec audire dictū aliquod liberius uacabat periculo: sed in sinu misericordiā calantes, taciti dolorem dissimulabant. Unus omnium uetus regis miles nomine Tiro, filiū habēs Alexandri aequalē & amicum, quicquid aliq̄ quieti occultabant, ipse liberē eloquebatur, & sepe exclamare cogebarur in turba, perisse ueritatē & iustitiā in rebus humanis, & pro his regnare cū mendacijs malitiā: eoq; tantā caliginem inductā negotijs, ut ne grauissima quidem errata sua homines animaduertirent. Hac loquēdi libertas quamuis nō abesset à periculo, omnes tamē mouebat, q̄ non sine ratione fortiter se gereret tali tēpore: libet̄erq; hac audiebāt singuli, & cū sibi canerent silētio, eius tamen non improbabāt licenciā: nam tāi mali expectatio potuisset à quouis cōmiserationis nocēs exprimere. Ille nerò etiā ad regē magna libertate se

ingerens, postulavit solus cū solo colloqui: quod
 ubi cōcessum est: Nō possum, inquit, brex diu-
 sius ferre hāc anxietate animi, quae me cogit au-
 daces uoces, et mihi periculosas, pmere: sed tibi,
 si uelis, utiles. Vbi nūc est tua mens? ubi animus
 ille semper hactenus quācumuis arduis par ne-
 gotijs? quā nā hae est tanta amicorū ac cognat-
 orū penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut
 amicos existimo, qui tantū scelus sustinent in
 quondā felici regia. Quid tu? quid agitur non
 dispicies? occide sine duos inuenes ē regina uxore
 susceptos, & in omni uirtute eximios, teipsum
 hac aetate cōmissurus uni filio alēi spes impro-
 bas, et cognatis quos ipse toties iudicasti dignos
 supplicio? An nō animaduertis tacitū vulgus
 simul & tuū errorē dānare, & miserari cala-
 mitatē inueni? adhac tū militaris turba, tuum
 ipsi duces illis cōpatiūtur, & execrātur auctores
 huius infortunij. Hae primò sannaquis auribus
 accipiebat rex, admonitus tam suae calamitatis;
 quā domesticorū perfidiae. Sed illo immodestē
 ac militariter instante, & per simplicitatē non
 habentē rationem temporis, turbatior iam &
 opprobriationem hanc magis quā admonitiōē
 amicum existimans, sciscitatus quinā essent illi
 aepreferentes duces aut milites, nominatim in-
 dicatos omnes cum ipso Tirone uinctos in-
 fernari in carcere. Huius facti occasione Try-
 pho quidam confor regis accedens eū ait, se non
 semel

semel à Tirone sollicitatum, ut inter curandum
guttur ei nonacula praeideret, oblectata spe ma-
gnorū munerū, & primū loci inter Alexandri
amicos. Hac locutiū iubet corripī: moxq; totius
est & tonsor & Tiro cū filio: qui vidēs patrē
sanissimē tractatū, obstinatē cruciatus perfer-
re, nec tamē superesse ullā spem salutis ex cru-
delitate regis conijciens, ait se indicaturum ve-
ritatem, si tormenta sibi ac parenti remitteren-
tur: acceptaq; in hoc fide, dicebat cōuenisse in-
ter eos ut Tiro sua manu regem interficeret: pa-
tere enim ei aditū soli ad solū, atq; ita perpetra-
to facinore libenter quidvis passurum in Ale-
xandri gratiā. His dictis patrē exemis cruciati-
bus, incertum veritate expressa, an ut se ac ge-
nitorem hoc pacto à diuturniore vexatione re-
dimeret. Herodes autē eiecta ex pectore omni
si qua prius inerat dubitatione de filiorū suppli-
cio, nec ullū relinquens locū resipiscētia, prope-
rauit exsequi suum propositum: & productis
in concionē trecentis ductoribus militū, unā cū
Tirone ac filio: tōsoreq; indice, omnes accusantis
apud populum: in quos multisudo quicquid ad
manū veniret conijciens, ad unum eos interfe-
cit. Alexander autem & Aristobulus ducti
Sebastem, ibi iussu patris sunt strangulati: &
corpora eorū in Alexandriū recōdita sunt, ubi
maternus eorū avus & pleriq; ex progenitorū
serie sui sunt. Et fortasse alicui mirum non vi-
debitur

debuer, coalitum tanto tēpore odiū adeò excre-
 nisse, ut modum excedēs ipsam naturā nūcerit.
 Illud meritò dubitari possit, in adolefcētes ne ea
 culpa confrenda, qua patrē longo tēpore exa-
 speratum tandē in odiū coniecērunt immedica-
 bile: an in ipsius dariniā, & cupiditatē tam glo-
 ria quā dominationis immodicā, qui nullum
 ferret socium, malens omnia suo arbitratu fa-
 cere: an potius in fortunā, cuius potentia nullis
 humanis rationibus resistere licet, ne sapiētis-
 simis quidē. Unde persuasum habemus eam o-
 mnes humanas actiones praeferuisse, ut neces-
 sario consequatur: eamq; nim fatum vocamus,
 quòd nihil sit quod illa non efficiat. Sed hunc
 sermonē ne arduū leuiter attingisse sufficere, qui
 & nostris studijs nonnihil tribuit, & varietas
 actionū causas examinat: qua quidē cōtem-
 platio iam olim inclusa est legis nostra volumi-
 nibus. Caterū ex duabus reliquis causis quod
 ad filios attinet, accusare quis posset eorū inue-
 nilem arrogantiam, & fastum regiū, qd nimis
 eribuerint patri calumniatoribus, & in acta
 eius ac vitam parum aequi inquisitores fuerint,
 malitiosè suspicaces, & lingua tēperare nescij,
 ac per hoc geminas ansus prabentes suis obser-
 uatoribus, & ad inuendam regis gratiā dela-
 toribus. Patri autem planè pudendus error est
 & inexcusabilis, qd neq; insidiarū structurarum
 conuictos, neq; ulli huius conatus argumentis
 depr

deprehensis, permiffa sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuvenes, nec apud suos solum gratiosos, nō in uenationibus segnes, nō in militariibus exercitijs contemnēdos, aut civilibus facundia studijs: horum enim omnium non erant rudes, praeserim Alexander natu grandior. Satis eras, etiamsi damnare libuisset, aut uinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cuius iuscula positus ne apertam quidē nim, adeo non insidias, extimescere debuerat. Nunc tam cito eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud est quam argumentum impialicentia: maximè cum esset ea aetate, in qua excusatio ignorantia uel imperitia non competit: neq; enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Adinus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus: post longas uerò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè uidebantur charissimi: qui tamen minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen saniam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cadibus: qua de re dicturi sumus in sequentibus.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIBER XVII.

De Antipatri Herodia filii malitia.

CAP. I.

ANTIPATER autem subla-
tis fratribus agitatus diris, gra-
du iam ad extremam cōtra pa-
trem impietate facto, nondum
improba spei satisfaciebat &
in iururum auide. Liberatus enim amulorum
metu, qui possent in principatus societatem uo-
care, in aliam maiore difficultate parandi sibi
regni incidit, uidelicet odium quo populariter
inuisus erat omnibus: huc accedebat quod illū
magis etiā haberet sollicitū, alienati militū ani-
mi, a quibus pēdebat regū securitas, si quando
gens ipsa uideretur nouarum rerū cupida: quæ
mala suamet culpa sibi germanis oppressis con-
ciliauit: & tamē haud aliter quā rex cū pa-
tre administrabat res Iudaorū, credente se He-
rode eius fidei, & id factū quo supplicium me-
rebat, interpretante argumentū benenolētia,
quasi saluti regis cōsulens illos prodidisset, non
moram gerēs odio quo tam illos quā patrē pro-
sequebatur: quandoquidē & illos propter pa-
trē oderat totus infessus furijs: dabatq; operam
ut nulli essent qui insidias eius detegerent, aut
ad quos posset Herodes aperta ui petitus refu-
gere:

gere: sed tum longe magis stimulabatur ceptos
 conatus persequi. Nā eo defuncto proponebas
 sibi certū imperiū: q̄ si diutius uitā protrabe-
 ret, periculum uidebat ne proditis aliquo modo
 suis rebus patrē haberet insensissimum. Ideo
 nullis parcebat sumptibus in demerēdis pater-
 nis amicis, hominū odia beneficijs uolēs obrue-
 re, præcipuē quotquot Roma erant magnificen-
 tissimis muneribus sibi cōcilians, et ante omnes
 Sitturninū qui tum Syria præerat. Spes etiam
 erat fratrem ipsius corrūpi posse donorū magni-
 tudine: pariterq; regis sorore, nuptā uiro inter
 amicos regis primario: erat enim callidissimus
 ad deuinciēdos per beneuolentia specie hominū
 animos, & dissimulandi odij summus artifex.
 Non tamē fallebas amitā, qua iam ante perspe-
 ctum habebat eius ingeniu, nec decipi poterat,
 & ideo machinis omnibus occurrebat eius ma-
 litia: quāuis filiā habebat nuptā eius anūculo,
 quā ipse Antipater post Aristobuli mortem
 ei iungendam curauerat. Nam alteram marci
 matris filius Callas uxore duxerat: sed nec af-
 finitas hac effecit quo minus cognoscere tur eius
 malitia, sicut nec prius illa consanguinitas ex-
 tingueret meritū odiū paruit. Salomē autē, ada-
 mato Syllea cupienti nubere, Herodes cōpulis
 ad Alexa coniugiū, adiuvante Iulia, & ne re-
 cusaret persuadēt, ne aperte inimica fratri fie-
 ret, iurato ni cōsensum præberet alienatur ū se
 ab

ab ea benenolentiā: quare illa paruit auctoritati uxoris Casarea, alioquin etiā utile danti consilium. Per idē tempus remissa est ad patrē Capadocum regis Archelai filia, quondam uxor Alexandri, reddita etiā dote ex fisco regio, ne-

II. quid ea de causa exoriretur cōtrouersia. Ipse autē filiorū liberos educabat magna diligentia. Alexander enim ē Glaphyra duos mares suscepserat, Aristobulus ē Bernice Salomes filia tres, & duas feminas. Eos aliquādo presentibus amicis cōmendans, et filiorū deplorans infortuniū, Deū precatus est nequid simile comingeret eorū liberis: sed potius uirtutibus cū atate aucti, gratiā sibi nutritionis reponeret: desponsauit etiā suas adultas uxores, maiori ex Alexandri filijs Pherora filiā: Aristobuli nerō filio filiā Antipatri: & eiusdem filiā in idē Antipatri filio: alterā autē filiā, Herodi suo filio, nato ex filia pōiificis. Mos enim nobis est patrius, plures simul uxores habere. Hac cōnubia rex procurauit miseratione pupillorū, per affinitatē Antipatrū ad caritatē eorum inuitans. Sed ille eundē erga pueros animū obtinuit, quē erga parētes ipsorū habuerat: sollicitus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent suae potētia, Archelao quoq; rege adiūte nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarū alterā filio suo coningē. Eodē incitabatur propter studia populi, miserātis orbatos parentibus

tibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio
 prosequētis. & parati aliquādo per occasionem
 detegere eius erga fratres malenolentiam: qua-
 propter machinabatur de hoc negotio decreta
 patris irrita facere, agere laurus si deberet eos
 habere potestatis participes: flexitq; Herodem
 precibus ut ipsi filiā Aristobuli ducere permit-
 teret: et filio suo Pherora filiā: itaq; prater eius
 sententiā mutata sunt pacta cōnubialia. Rex au-
 tem eodē tēpore nonē uxores habebat: una erat
 Antipatri mater, altera summi pōtificis filia,
 ex qua puer natus est patrē nomine referēs: erat
 inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed ste-
 riles: praterea Samaritis una, & ex ea liberi
 Antipas & Archelaus, & Olympias filia,
 quā postea duxit regis fratruelis Iosephus. Ar-
 chelaus autē & Antipas Roma apud priuātū
 quendā amicu educabatur: ex Cleopatra etiam
 Hierosolymitana Herodē genuit & Philippū,
 qui & ipse Roma educabatur: ex Pallade autē
 Phasaclū: ex Phadraitē & Elpide filias ha-
 buit Roxanā & Salomē. Maiores autē natū fi-
 lias, Alexandri ex eadē matre sorores, quarū
 coniugiū Pheroras contēpserat, alterā Antipa-
 tro sororis sua filio collocauit, alterā Phasaclō
 fratris sui filio. atq; hac fuit Herodis pgenies.

De Zamari Iudæo Babylonico.

C A P. II.

VOlens deinde à Trachonitis tanta esse o-
 mnia, uicū Iudæis magnitudine urbis de-
 creuit

creuit in eius regionis medio cōdere, qui et suis
 esset presidio, & unde hostes facilius ex pro-
 pinquo posset innuadere. Cumq; intellexisset for-
 te fortuna uirū Iudaū ē Babylonia cū quingen-
 tis equis sagittarijs & centū sermē cognati-
 ris Euphrate traicēto circa Antiochiam qua
 sita est ad Daphnen degere, ubi à Saturnino
 preside Valathā castellū ad habitandū accep-
 rat, accersiuit eū unā cū suis, pollicitus ei agros
 in praefectura Batanea, qua Trachonitidi confi-
 nis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omniū
 etiam tributorū ac uectigaliū immunitatē pro-
 misit tam agris quā hominibus. His cōditioni-
 bus allēctus Babylonius uenit, acceptoq; agro
 castella ibi condidit, & uicū nomine Bathy-
 ram. eratq; hic uir pro obice cōtra Trachonitas
 indigenis, simulq; Iudaīs à Babylone Hieroso-
 lyma religionis ergō petētibz, quo tutiores es-
 sent à latrocinijs: multiq; undiq; ad eū conflu-
 xerūt Iudaei obseruatores legis patriae: & facta
 est ea regio ualde populosa propter immunita-
 tem, qua illis mansit Herode incolumi. Philip-
 pus deinde qui successit, pauca ei nō diu ab eis
 exegit: porrō magnus Agrippa & eodē nomi-
 ne filius, licet multis grauatos exactionibus, li-
 bertate tamen frui permiserunt: quibus succe-
 dentes Romani & ipsi grauibz tributis eos op-
 primunt, sed salua libertate: de quo aliās suo tē-
 pore dicemus prolixius. Zamaris autē Babyloni-
 nus,

nus, qui hanc regionē possidendā accepit ab Herode, exacta cū uirtute uita, moritur egregijs liberis superstitionibus, & in his Tacimo equite insignis fortitudinis, qui cū ala Babylonia reges stipare est solitus: is in extrema senectute decedens filiū reliquit Philippū, uirū manu propriū, & uirtuti si q̄s alius deditū, regiū: Agrippa ob hac gratū & amicissimū: q̄ ab eo uniuersis suis copijs exercēdis ac ductādus est prepositus.

Antipatri contra Herodem infidiz. CAP. III.

Ceterum in eo rerū Herodus statū quē diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquā semel prospiciēdi suis cōmodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac beniuolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callidē regēs suā malitiā, & in omnibus facile fidem à parēte impetrās eratq; omnibus formidabilis ob uersutiā magis etiā, quā ob potentiam. Sed precipuē Pheroras illū colebat, & ab eo uicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro sanctibus: obnoxius enim erat Pheroras & uxori & socrus & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis uirginibus: attamā ferenda erant, & absq; illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuo se inuicem adiutantibus: quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres cōsentiebāt in omni-

bus. Sed Pherora cum Anipatro propter lenes quasdam res non satis conveniebat, diuellente eos regis sorore: qua iam dudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantum perniciem conspirare, & parata rei eius iudiciū facere: qui ne cognouerunt mutua suam amicitia suspectam hoc nomine regi & iniuriam, hoc contra excogitauerunt, ut non congrederentur in propatulo, fictiūq; conuictijs simularent dissidium, maxime prasentis Herode, aut alio quopiam qui ei renuntiaturus id uideretur: clam autē alerēt & confirmarent mutua benivolentiam: atq; ita etiā fecerunt. Hoc autē Salomen non latuit, nec cum primò excogitatuū est, nec postea cum coepit fieri: omnia enim peruestigabat, moxq; ad fratrem affingēs aliquid deferebat, uidelicet occulta eorum conuenticula & clācularias consultationes, mirū ni euasura in ipsius perniciem, si mature sibi nō prospiceret. In aliorū enim cōspectu dissidentes & iactantes inter se conuictia, celare amicitia: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam uelint esse suā amicitia. Hac illa & peruestigabat diligēter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentē, sed cohibentem se adhuc, quod suspectū haberet etiā sororis proclive ad calumnias ingeniu. Erat enim quadam Iudaorū secta exaltiozem patria legis cognitionē sibi iudicans, quibus tanquā Deo
ut uid

ut videri volebant caris, addictū eras hoc mulierum sodalitiū. Hi Pharisaei vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdū regibus quoq; infestū, ut eos etiam aperte impugnare nō vereatur: nam cū tota gens Iudeorum fidem suam inreuerendo obligasset regi et Casari, hi soli nō inrancrunt, excedentes sex milium numerū: quibus hoc nomine à rege multatis, Pherora uxor pro eis multā persoluit: cui reponētes gratiā quoniā credebantur futura praesire ex Dei colloquijs, pradicēbāt, decretum esse Deo regnū ablatū ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoq; regi per Salomē innotuit, et quod anticorū quosdam sollicitarent muneribus atq; corrumpēt: qua in culpa Pharisaeorum aliquos deprehensos interfecit, praecipuos auctores huius consilij, cumq; his Bagoam eunuchū, & suas delicias Carum, praestantissimae formae gratia sibi commendatum: & praeter hos quoscūq; è domestica familia cum Pharisaeis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatuſ erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent naticinia. prosperè enim cessura nono regi omnia, constabiliendo successione prolis legitima. Herodes IIII. porro conuictis Pharisaeis ac supplicio traditis amicorū consiliū aduocat, & apud eos Phe-

rora uxoris accusationem instituit, quod ipsius
 impulsu frater conditionē regiarū virginū spre-
 uerit: id crimē ad suam etiam iniuriā pertinere
 affirmās, quod mulier raptis legibus natura in-
 ter fratres seras disidia quibuscūq; ualeat tam
 uerbis quā operibus: multā quoq; cōtuma-
 cibus à se impositā illius persolutam esse impen-
 dijs, & in summa consciam esse totius reconditae
 conspirationis. Rectē igitur facturū Pheroram, si
 non expectatis fratris precibus sponte talē mu-
 lierem ableget, fratres inter se cōmittentem mu-
 tuis odijs: quandoquidē ei aut huius uxoris id-
 eltura faciendū sit, aut fraterna coniūctionis ac
 beneuolētie, nec nisi illa reiecta mansurū sit in-
 tegrū germanitatis uinculum. Pherora autem
 quamuis uehementi regis oratione grauaretur,
 tamē aiebat se & fraterna pietatis iura persan-
 cte culturum, & a coniugali caritate haudqua-
 quam discessurū: emoriq; se malle, quā sine di-
 lecta uxore uiuere. Tum Herodes licet grani se
 iniuria existimaret affici, irasci tamē fratri dis-
 sulis, cōtemnus Antipatro & eius matri inter-
 dixisse Pherora cōsuetudine, & uenisse mulie-
 rum regiarum canuēticula. Illi facturos se iussa
 regia polliciti, per lauentes quoq; dabatur co-
 messationes cōueniebant, precipuē Pheronae &
 Antipater: quin rumor erat Pheronae uxorem
 cum Antipatro quoq; supri habere consuetu-
 dinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Herod

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. C A. I I I I .

Quapropter suspectum habens patrem, & metuit ne ulterius serpendo eius odia ad se quoq; perueniret, scribit amicis Roma degentibus rogans admoneant Herodē per literas, ut quā primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus et testamēto, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natū sibi ē filia summi pontificis. Eodem tēpore etiam Sylleus Arabs Romanam profectus est, non factus imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminū reum egit apud ipsum Cæsare, quorū Nicolaus antea: accedebat & aliter accusator Aretas, multorū honoratorū cades apud Petram se invito patratas obijciens, maxime Solhem hominis in omni virtute praestantissimi: quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectū fuisse ob talem quādam causam. Erat in satellitio Herodis Corinth⁹, cui fidei rex plurimū tribuere solitus est. Hunc Sylleus pecunijs corruptū eō pduxit, ut ei regis sui eadē sit pollicitus. Hoc abi Fabatus ex ipso Sylleo cognovit, regi mox indicavit: qui ē Corintho confessionē extorsit cogitari facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq; duos Arabas ab eodē satellite insimulatos cōprehendit, nesciūm utrū principem, alterū Syllei amicum priuatum. qui & ipsi tormentis admoti confessi

sunt ideo se venisse ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atq; adinuaret etiam in opere, si ita factum opus sit: quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Pheroræ obitus.

CAP. V.

P*heroram autem obstinate permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeo ut paulo post decumbente rege vocatus ad accipienda quadam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatus Hierosolyma sepelivit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo poenas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.*

Pheroræ uxor accusatur neficii, & Herodes cognoscit Antipatri infidias.

CAP. VI.

v. **P***herora mortuo Taphnita duo è libertis eius carissimis Herodem aduenit, rogantes ne inuisam pateretur fratris mortem, utq; inquireret*

in

in miserū eius & iniustum interitum. Quo at-
tentius aurē simul ac fidem præbentē illorū ser-
monibus, aiunt eum apud uxore cœnasse ea die
qua morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei
mixtū nono cuidam cibi generi, quod gustatum
perniciem attulerit homini: id venenū allatum
ab Arabissa quadam muliercula, nomine qui-
dem amatorium, re autem vera Pherora letife-
rum: sunt enim Arabū mulieres venefica ma-
xima. hac autē qua tuum insimulabatur, diceba-
tur amica Syllæ familiarissima. ad eam compa-
randi veneni causa profecta fuerāt uxoris Phe-
rora mater & soror, & cū illa reuersa sunt pri-
die quā ille cœnā letiferam sumeres. His au-
ditus rex ad iram concitatus torse ancillas ea-
rum, & quasdā etiam ingenuas: & cum nulla
quicquā fateretur aut detegeret, postrema qua-
dam dolore uicta nihil aliud protulit, quā
quod imprecata est Antipatri matri cruciatus
similes, quando quidem ipsa causa esset præsen-
tium tormentorū omnibus. Hac vox ad diligen-
torem inquisitionem Herodem permonuit, ita ut
extorqueret earū secreta omnia, comessationesq;
illas & occulta cōuenticula, tum sermones ma-
tris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos
inter Pherora mulierculas: ne id quidem reti-
cente, centū talenta se accepisse ab eo, ut abstine-
ret Pherora colloquijs. Addebāt ancilla quāto
patrē prosequeretur odio, uq; sapenumero apud

matrem de eius longanimitate quereretur, dum in-
 serim etiā ipse consensesceret, ut non multū se in-
 uare posset tam sera successio : adhuc simul nu-
 eriri multos fratres ac fratrū filios, ut ne sperare
 quidem iurō liceat : quandoquidē iam nūc si fa-
 tale quid sibi accideret, fratri destinata sis suc-
 cessio, non filio : addere his solitū accusationē sa-
 nitia, non tēperantis nec à filiis : cuius meum Ro-
 mā sibi discedendū esset, Pherora uerò in suam
 tetrarchiam. Hac quia probè congruebant cum
 illis quæ ex sorore antea rex audierat, exempta
 est omnis dubitatio : deprehensamq; in tam ma-
 litiosis conatibus Doridem matrē Antipatri,
 spoliata multorū talentorū ornamentois eiecit ē
 regia : & mulieribus ex domo Pherora propter
 hoc indicū factus est placatior. Sed nihil magis
 eius cōtra filium indignationem cōmouit, quam
 Samarita Antipater, Antipatri filij procura-
 tor, qui in tormentis inter cetera de eo confessus
 est, quòd letale uenenū Pherora tradidisset, quo
 se absente ac per hoc minime suspecto patrē tol-
 leret : id uenenū allatum ex Aegypto per An-
 tiphilū unū ex amicis Antipatri, missum inde
 à Theudione annunculo ipsius Antipatri, fratre
 Doridis : haberiq; apud Pherora uxorē, à ma-
 rito ad afferuādum acceptū. De quo rogata per
 regē mulier, habere se fassa est : & mox quasi ad-
 offerendū id proptrans, de recto seipsam deiecit :
 nec tamen letalis fuit casus, quia forè in pedes
 cecid

cecidit: ex quo postquā se recollegit, rege polli-
 cito incolumitatē & ipsi & familia, si totā rei
 veritatem promeret: contra extremos cruciatus
 minato, siquid per obstinationē celare pergeret,
 iuravit se omnia dicturā ita ut acta sint: & ne
 multorū iura fuit opinio, nihil omnino mentita
 est. Venenum id, inquit, ex Aegypto attuleras
 Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, pro-
 fessione medici. Thendio deinde in domum no-
 stram intulit, et ego servani acceptū à meo Phe-
 rora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem
 comparatum. Postquam igitur maritus in mor-
 bum incidit, & tu officiose ad visendū eum &
 curandū venisti, motus ille, & ad pietatē flexus.
 tua benevolentia, me accita, ô uxor, inquit, cir-
 cumvenit me Antipater, dum pestiferis cōsilijs
 & nefecijs ministris suum patrē meum fra-
 trem appetit. Nunc igitur quandoquidē in ger-
 mano nihil pietati qua habemus erga me usus
 est uideo decedere, & mihi imolare uitae termi-
 num, age ne fratricidali animo manes maiorum
 contaminem, me inspectatē venenū illud exure:
 tuum se sine mora prolatū iuxta viri mandatum
 concremasse, paululo servato ne si post mariti
 mortem rex eam trachare debet durius, possit ei
 necessitati occurrere. Haec locuta venenū quoq;
 in cū pyxide in mediū protulit. Post hac alter
 Antiphili frater, & cōmunis eorum mater per-
 tormētia idem fateri coacti sunt, pyxidē etiam
 agno

agnoscendo. Accusabatur autē etiam pontifici-
 an filia regis uxor, quasi secretorū horū omnium
 particeps, sed cōscientiam dissimulans: quapro-
 pter et ipsam rex abiicit, et filiū eius ē testā-
 mento delenit, ubi successor destinatus fuerat.
 Socero quoq; Simoni Boethi filio sacerdotio pri-
 uato surrogauit Matthiam Theophili filiū Hie-
 rosolymitani genere. Interim Roma uenit Ba-
 thyllus liberius Antipatri, et subiectus qua-
 sitionibus fassus est atulisse se uenenuū quod da-
 ret patroni sui matri et Pherora, nī si prius il-
 lud parū fuisset efficax, hoc posteriore Herodem
 aggredereētur. Simulq; uenerūt ad regē ab ami-
 cis Roma degētibus littera, insinētū Antipatri
 scripta, in quibus Archelaus et Philippus ac-
 cusabātur, quod crebrō crimē patris refricarene
 de cade Alexandri ac Aristobuli, miseraren-
 turq; fasū germanorū innocētium: iam enim et
 ipsi renocabātur in patriam, non ob aliud quā
 ut euocati fratrum interitus accessio fieret: hac
 autē amici in Antipatri gratiā faciebant, ma-
 gnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se
 patri scripsit de adolescentibus, quasi eos exen-
 sans, et uerba eorū asati impuans. Ipse interim
 decretabat contra Syllam, et primatū colebat
 amicitias, cōparatus uarijs ornamentis ducento-
 rum talentorū precio. Mirum autem est, quod
 sum per se septem menses ante eius reditū tam
 multa contra eum in Indea mora sint, nihil
 eorum

eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerū observatio, & niarum custodia, partim populare hominū in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem uellet querere.

Antipater capitis damnatus in uincula conficitur.

C A P . V I I .

Ceterum Herodes ad Antipatri litteras, quibus significaras rebus ex sententia peractis breui se rediturū in patriā, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiā quod nollet accideret. Simulq; modicè de matre eius quæstus est, pollicendo remissurū se querelas post aduentū illius: modisq; omnibus magnā charitatē pra se ferebat, uertus ne ille suspitione aliqua tactus differret ad se reditū, et moras Roma trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has litteras in itinere accepit in Cilicia: eas uerò qua Pherora mortē nuntiabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, nō tam quòd Pherorā amaret, quā q̃ ille morte præuētus pollicita de patre ueneno tollēdo nō prastiterat. Iam ad Celen-
derim oppidū Cilicia peruenerat, cū dubitare cœpit de reditu, uehementer contristatus matris ignominia: & amicorū quoq; uariabans sententia, alijs euentū alicubi expectare, alijs sine mora domū nauigare consulentibus: facile enim dissoluturū criminationes omnium, quādoquidem

nunc quoq; nō aliunde quā ex illius absentia aduersarijs audacia uiresq; ad calumniandum erexissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appelliq; ad portū Sebastum, quē Herodes magno sumptu constructū sic appellauit in honorem Caesaris. Iamq; manifestum erat incidisse Antipatru in infortunium, nemine salutante aut accedente hominē, quem prius uotis & sanctis acclamationibus discedentē prosecuti fuerant: tunc uerō cōtrarijs uotis licebat cum deuocere diris fraterni sanguinis ulricibus. Forte per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc uero ab Herode in consiliū de rebus agendis adhibitus. Quibus una sedentibus supervenit Antipater omniū in seius, & ita ut erat purpuratus in regiam ingressus est: quo mox admissō, amicorū comitatus per ianitores exclusus est. Id primum mentē eius perculit, iam sentientē quō deuenisset: quādo etiam pater accedentē à complexu repulit, perpetratū fratricidium & cogitatū patricidium opprobrans, & Varū cognitorem ac iudicem in crastinum denuntiāns. Ille tam inopinato malo uelut ictus abiit attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & uxorem: hac erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudeorum rex fuerat: ab eis edoctus de omnibus, parabat se ut in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce praesidēte Varo ac rege, adhibituq; in consessum

seffum utriusq; amicis , acciti sunt etiā cognati
regis & Salome, tum illi qui secreta cōsilia pro-
laturi erant, quiq; tormētis examinati fuerant:
nouissimūq; serui matris Antipatri capto pau-
lo antequam ipse rediret in patriā. apud hos de-
prehensa fuerant litera, quarū hac erat summa:
ne reuertetur, quādo in patris notiā peruene-
rim cōsilia omnia, unicūq; ei refugium superesse
Cesarē, et si caueat ne in patris manus deueniat.
Tum Antipater procumbens patri ad genua
supplex orabat ne de causa sua prius discerneret
quam cognosceret, sed defensionem rē integrā ser-
uaret: rex uerō postquā inuisit eū in mediū sisti,
deplorauit infelicitatē suam in procreandis ta-
libus liberis , quodq; senecta atate incidisset in
Antipatrū : enumerauit deinde curas educa-
tionis & institutionis, quāq; benignē sugges-
sisset illi ex opibus quantū ipse cuperet : quibus
rebus omnibus nihil se profecisse quò minus ca-
pitalibus appetere insidijs , ut regnū quod iure
& patris uoluntate cōtingere poterat, ante tēpus
in impietatis premiū cederet. Mirariq; se An-
tipatrū quānam spe elatus in tantā peruenisset
audaciam. Successorē enim principatus iam scri-
pto testamēto designatū fuisse: niuensi quoq; sibi
ex aequo participem dignitatis , splendoris , po-
testatis. Habuisse quinquagena talenta redditus
annui : Romam proficiscens instructum fuisse
LCC. talentorum uaticis. Obijciebat deinde
frax

fratrum accusationē, quorū sine fontium idem
accusator atq; imitator, sine innoxiorū circum-
uentor ac parricida fuerit. Se enim nec cōperisse
de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos sta-
nuisse nisi ex huius sentētia: tam nūc per ipsum
irritam quodāmodo fieri, qui quasi hāres in pa-
tricidium illis succederet. Hac dicenti lacryma
oborta orationē cum abruptissē, roganis Ni-
colauum Damascenū amicitia & domestica con-
suetudine coniunctissimum, & pulchrē eius ne-
gorij gnarū, ut prosequeretur quae attinerent ad
examinatos cōscios, & ad conuincendū filium.
Sed ille praeniciens, causamq; suam exorsus di-
cere, hae ipsa exempla p̄ uerna benenolētia pro
se adducebat, nimirum: *patris* sua meritis red-
dita. Se enim & prospexisse solerter quid facto
opus esset, & sicubi res operā suam postulasset,
consecra dedisse omnia: nec aquū esse ut qui pa-
trem eripueris ab aliorū insidijs, ipse nunc eius-
dem reus agatur criminis, et restata iam dudum
pietatis nouā apud homines rerū imperitos ma-
culam cōtrahat. Quam enim sibi fuisse causam
sceleris, cum successione designatus rex haberet
magis q̄ speraret, & nemine uetante honorū es-
set particeps? neq; enim probabile esse, affectatū
cum periculo quod iam pro uirtute cōtigerat, et
ob incertam spem contemptā certam infamiam,
maxime cū is conatus fratribus nō successerit,
quorū ipse & delator fuisset, & cōuictorum de
impie

impietate punitor etiam: nec se poenitere gestorum, quæ argumento sint quam incorrupte parentem diligat. Quæ uerò in urbe per se acta sint, testem esse Cæsarem, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extareque eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum et improborum hominum posthaberi calumnijs, quibus nihil magis sit cordi, quam regiam familiam inter se committere, nactus comminiscendi osium per suam absentiam, quod se presente nunquam habere potuerint. Sub fine dicendi fidem abrogabat questionibus, pes quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, et postremo se quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moueretur conciliū, miserabiliter lacrymante Antipatro et sibi met conuerberante facie, ut uel inimicos subiret miseratio, Herodesque ipse quantumvis dissimulans fieret mitior: Violaus ut rogatus fuerat accusationem à rege acceptam prosequens, exaggerabat singula, proferebatque testimonia, et indicia criminis collecta ex questionibus subiectorum confessionibus: ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filijs, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamē æquē miranda fuisse priorum temerariam stulticiam, qui ruditate corrupti à malis consiliarijs naturales affectus pietatis aboluissent, ambitione principatus magis quam opum cupidine. Sed Antipatri stupenda esse iam sceler

lertam audaciã, qui sauior nocētiſſimis beſtijs,
à benefactoribus tamen iniuriam abſtinentibus,
nihil mollius ſit tanta parentis indulgentia, ne
fratrum quidē calamitate deterrius, quo mi-
nus crudelitatis eorū emulatoꝝ fieret. Atqui
tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti ietati
per illos facinoris, te inquirēte coarguti ſunt, tu
in cōuictos animaduertiſti: nec improbamus q̃
eos iuſta indignatione proſecutus ſis, immo mi-
ramur te imitatu eorū intemperantiã: & facile
colligimus, illa quoq; te nō ad ſecuritatē patris,
ſed ad fratru ſeciſſe perniciē, ut deteſtando eorū
malitiã, pietatis erga cōmunē parentē opinione
tibi quæreret, & deinde ipſe in eū ſauire poſſet
impunitus, quod tandē facere aggreſſus es. Dū
enim fratres fontes addicis ſupplicio, & parcis
eorū ſocijs, omnibus facis perſpicuū benē cōue-
nire tibi cū eis, quorū poſthac uti poſſis i oppri-
mendo patre opera: itaq; duplicē uoluptatē ce-
piſti tui dignā moribus: aliterã palam quaſi re
bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus: al-
teram clam maiore facinore per occultas inſi-
dias conſido patrē ſubvertere, cuius modò nim
dex uideri uolueras. Si enim uerē deteſtatus
eſſes illorum malitiã, nunquā imitandā tibi
propoſuiſſes. Nimirū hoc agebas iſtis artibus,
ut dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſ-
ſoris amulos, & tum demū fratricidio necem
patris adderes, ut in occulto manerent inſidia
quib

quibus oppugnasti germanorum capita, & non
 solū ipse meritum supplicii effugeres, verū etiā
 miserū parentē poena tua vicarium supponeres,
 inaudito ad hoc aui parricidio, & qualis nullū
 exemplū extat in omni hominū memoria: non
 enim qualicunq; patri insidiatus es, sed aman-
 tissimū simul & indulgentissimū, iam regia po-
 testatis particeps, iam successor designatus, tum
 praesentis fruendi uoluptate ante tēpus permissa,
 tum in futurū spe testamento patris cōfirmata.
 Tu uerō cupiditatibus tuis nondū non ex illius
 bonitate, sed ex tua malitia statuebas, nō contē-
 tus societate patris indulgentissimi, nisi quoque
 suam partē praeiperes: & cuius te seruatore
 uerbis praeserebas, cū re uera quarebas perdere,
 non ipse tantū sceleris, sed matri quoq; inurēs
 eiusdē notam sceleris, & fratrum disturbans be-
 nenolentiā, dissidijsq; miscēs omnia: et post hac
 ausus es patrē uocare bestia, ipse uenenatissimis
 quibusq; bestijs nocentior, proprio ueneno abu-
 tens in coniunctissimos optimeq; de te meritos,
 muniensq; te custodibus ac uarijs tam uirorum
 quā mulierū technis cōtra unū senem, quasi nō
 tua sola scelerata mens satis esset ad explendum
 odium. Et nunc post tortos tua causa uiros &
 mulieres, seruos & ingenuos, post aperta con-
 iuratorum indicia, audes ueritati cōtradecere:
 & qui dudum patrē sperasti è rebus humanis
 tollere, nunc quantū in te est conaris legē quoq;

contra sui similes scriptam abolere, simulq; Va-
ni equitatē, omnēq; quanta est in rerum natura
infinitā. An ideo mentis dices tormētis exa-
minatos, ut fidem abreges patris tui seruatori-
bus? tibi scilicet in tormētis plus credendū est.
Non liberabis regē Vae à cognatorū iniurijs?
nō dabis neci hanc pessimā bestia, pietatē erga
genitorē simulantē in fratrū perniciē, ac deinde
ut solus regnez deprehensum in struēdu illi ca-
pitatibus insidijs? Suis parricidiū nō priuatum
esse crimen, sed publicā uita ac natura iniuriā,
quod cogitatū estā nō minus quā perpetratum
contaminet: imò quod qui non punit, & ipse in
naturā parētē est iniurius. Post hac matris eius
quadā adiecit, quae illa garrulitate muliebri ef-
fugerat: cōsultos uates de regno, & sacris exi-
sialibus impetiū regis caput: tum libidinosus
& ebriosus. Antipatri uoluntates cū Phe-
rora mulieribus: quēq; ad testimoniā persine-
rēt per tormēta elicitā, multa & uaria, partim
præmeditata, partim repentina necessitate ex-
pressa, atq; hoc ipso certiora. Homines enim q-
quid antea metu Antipatri silentia texerant,
post uersam eius fortunā uidētes accusationi-
bus inimicorū obnoxia, odia in eū sua exsatu-
rabant. Atamē non ita aliorū odys grauaba-
tur, ut proprijs sceleribus, hostili in patrē ani-
mo, disturbata fratrū cōcordia, cōmissis inter se
domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia
intra

iusta exerceret, nec amicitia fidem coleret, nisi
 quatenus sibi videretur cōmodū: idq; cū iam-
 dudū à multis esset observatū, quo quisq; erat
 aq̃natis amātor, eo gravior illi fuit aduersa-
 rius: et q̃ primū autò licuit, magnis notificatio-
 nibus reū urgebant, qcquid scirēt certatim pro-
 dentes: cumq; uariorū criminū proferrēt in-
 dicia, nihil tamē fingi apparebat, q̃ neq; ad re-
 gis gratiā loquerētur, neq; periculi metu silētio
 quicquā regerēt, sed dānarēt omnes scelestos co-
 natūs. Antipatri, cūq; nō tam ob patris secu-
 ritatē q̃ suometipsius merito de medio tollendū
 cēserent, et tradendū supplicio: nec hi soli qui in-
 terrogabātur eū accusabāt, uerū etiā spōtanei
 delatores pleriq; aderant: ita ut licet callidissi-
 mus esset mēdaciōrū artifex, et frōis perfrictis-
 sima, tamē ne hiscere quidē cōtrā ualcret. Postq̃
 autē Nicolaus accusare eū & cōvincere desi-
 tit, tum Varus potestatē ei dicēdi pro se fecit, s̃
 quid haberet quo declararet suā innocentia. Se
 enim nihil magis optare, & idē patrem quoq;
 eius optare scire, quā ne in ullo obic̃to depre-
 hinderetur crimine. At ille pronus in faciem
 & supplicabūdus humi iacēs, Deū conscientia
 sua inspectorem obstitabat, ut euidentī aliquo
 signo probaret alienum se ab omni culpa, nec
 quicquā unquā molitum in patris perniciē. Is
 enim est mos malorum omnium, ut quoties ne-
 farium aliquod facinus aggrediuntur, nihil nō

sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: cum autē suis sceleribus inciderant in periculū, tum demum illis in mentē uenit Deus, per cuius inuocationē & testimoniū nolunt eripi, singentes se cūcta illius arbitrio permittere: id quod etiam quoque Antipatro usu euenit: qui cū ante omnia sic gessisset quasi nullum numē interesset rebus mortalium, imminente uisione destitutus inris praesidijs, ad diuinā confugiebat potentiā. se in hoc diuinitus seruatiū assuerās, ut pro incolumitate patris excurias ageret. Tum Varus cū crebris interrogatiōibus nihil eliceret, illo Deū tantū innocente, uidens alioqui nullū fore finē, iubet proferri uenenū in medium, ut quānam uipraditū sit experimento posset colligere: quod mox allatū, & ad bibendū datum cuidā dānato capitis, sine mora necauit hominē: quo facto surgens abiit ē cōcilio, & sequenti die Antiochiā profectus est, ubi plurimū solebat degere,

¶ 11. quod illic esset Syrorū regia. Herodes uerō cōfestim uinxit filiū, omnibus ignorātibz quā nā fuissent eius cū Varo ante discessum colloquia: coniectura tamen erat cūcta regē facere ex illius sententiā: cōiecto deinde in carcerē, Romanū Casari de eo significauit per literas, missis etiā qui corā eloquerētur mādāta, docerentq; quā seclerata sit hominis malitia. Per eosdē dies intercepta sunt Antiphili ad Antipatrum ex Aegypto missa litera quibus solutus hac in eis scripta

scripta rex ipse cōperit. Misi ad te *Acme* literas, etiā cum vita mea periculo: scis enim q̄ si deprehēderer, infestas mihi duas potētes familias redderē. Tu dabis operā ut rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentū huius epistolae: rex autē diligenter requisivit etiā aliter, ea tamen nusquā comparēbat, & servus *Antiphili* negabat se astulisse ullam praeerea: & cū diutius harerēt, unus ex amicis regis animadversa quadā sutura in interiore servi tunica (nam duabus erat induus) suspicatus est in ea plica celatas literas, nec eum sua fefellit opinio: depromptaq; est inde epistola haec serē continens.

Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales insisti literas, & adieci confictum exemplar epistolae quasi à *Salome* ad dominā meam missa: qua lecta scio q̄ poenas ab ea tanquā ab insidiatrice exiger. Et nerō quam à *Salome* scriptam uideri uolebant, *Antipatri* cōmentum erat supposito *Salomes* nomine, ipsius arbitrari & cōmodo scripta, sed *Acme* ministerio. Eadē & regi scripsi in hāc sententiā. *Acme* regi *Herodi*: Cū mihi sit cura ne quid te lateat ad salutē tuam pertinens, inuentā *Salomes* epistolā contra te scriptā ad meam dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabas ut sibi liceret *Sylleo* nubere: hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vita discrimē adeā. Sed hoc cōmentū prodebāt qua ad ipsum

Antipatrum scripserat, significans se voluntari-
eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse,
& insertu his exemplar fictitiarum Salomes lite-
rarum ad suam dominam, qua insidias Herodi con-
derent. Erat autem hac Aeme Iudaea genere,
agens in ancillatu Iulia uxoris Caesaris, operamq;
hanc Antipatro magna pecunia vendiderat,
qua contra amitam suam & patrem meretur. Cate-
rum Herodes cognita hinc filij malitia, minimum
absuit quin illum euestigio tolleret, ut concitato-
re turbelarum omnium, qui non solum suam & soro-
ris salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam
etiam corrupisset domus Caesaris: eodem incubabat
eum & Salome, pectus plangens, & mori non recu-
sans, si nullum exaret violata a se fidei argumentum
idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cum fi-
ducia promere, si quid haberet quod pro se as-
ferre posset. Qui cum ad hac ne hiscere quidem va-
leret, rogatus ut quando medicus teneretur de-
prehensus in maleficio, saltem socios sceleris pro-
deret, omnem culpam conferebat in Antiphilum,
alium praeterea nominabat neminem: ibi Herodes
vehementi dolore animi saucius cogitavit eum Ro-
ma mittere, ut apud Caesaris tribunal parricidij
causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope
eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis ut
ante retinuit: legatos autem et literas accusatrices
misit ad Caesarem, simul indicans adiutum eum Ae-
mes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplarib.
Her

Merodis morbus, & Iudæorū seditio. CAP. VIII.

INterea dū legati instructi mandatis ac literis Romā properāt, rex morbo correptus testamentū condidit, successione regni relinquens natorū minimo. exasperatus in Archelaū & Philippū calūnijs Anipari: Casariq; legauit mille talenta, & uxori iulia liberisq; eius & amicis atq; libertis talenta quingēta. Suis quoq; filijs distribuit pecunias & agros ac redditus, similiter etiā nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quā propter perpetuā & incōcussam beneuolentiam dicitur egregiē. Desperata deinde salute, q̄ iam ad septuagesimū ætatis annū accederet, mirum in modū effractus est, ira impatiens & amarulētus in rebus omnibus: in causa erat opinio concēptus, quodq; existimaret gentem lætari suis infortunijs: quā opinionē confirmauit quorundā apud populū grauiosorū seditio, mota ex causa tali. Iudas Sariphai filius & Mathias Margalothi doctissimi erāt Iudæorum, & interpretes patrie legis præstātissimi, ob idq; chari populo q̄ iuuentutem disciplinis instituerēt: totis enim diebus eis dabant operā quotquot cupiebāt in uirtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbū regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, ut sublati operibus quæ rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nā hanc

esse regi causam cum calamitatum domesticarum suarum postremo praesentis morbi, uidelicet, quod contemptis legibus multa nouare ausus sit: nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cetera supra maiorem portam templi dedicauerat domum preciosam, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostris homines uictis imagines statuere, aut consecrare animantium effigies: quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraherent. Etsi enim res uideatur non carere periculo, tamen etiam iucunda uita preponendum esse honestum obitum, si conueniatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori: & alioquin ignavos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos uirtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio à praesenti uita discederent: magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum premium laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam uiri quam foemina ueniant. quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superueniens extinctum regem nuntians, & propensior iam ad facinus perpulsi: itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt secum

turibus, inspectame congregata in templū mul-
 titudine. Quod ut renuntiātū cognovit dux re-
 gius, maiore aliquam conspirationē mēnēs, oc-
 currit eō cum valida suorū manu cohibiturus,
 demolitores aquila: & irraēs in vulgum rudē
 & imparatū ac conglobatū temerē, facile reli-
 quis disiectis & cedētibus circiser x l. iuvenes
 resistere ausos cōprehendit, eumq; his auctores
 facinoris Iudam & Matthiā turpe putātes oc-
 dere, omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante
 quo freti ausi sint sacratam imaginem demere:
 aiunt, se & deliberasse id multo antea, & deli-
 beratū excentos, ut fortes viros decuit. Nā &
 honori divino, inquiunt, succurrimus, & legem
 cuius discipuli sumus vindicamus. Nec est
 quod mireris si tuis decretis leges preponimus,
 quas nobis Moyses autore ei doctore Deo per-
 tulit: nec recusamus moriē ac supplicium quod-
 cunq; nobis intuleris, conscj nos non ob malefi-
 cium, sed pietatis causa hac perpeti. Hac illi nō
 minore animo quān verbis preferentes forti-
 tudinē, aquē tuam ad constanter patiendū ala-
 cres, atq; anī ad fortiter agendum fuerant.
 Hos rex uinctos misit Elieciūthem: moxq; ac-
 citis Iudaorum primoribus in concionem eorū
 lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit cōme-
 morare labores suos exhaustos pro republica,
 tum instauratū templum impēdijs ingentibus,
 quale opus p c x x v. annos nemo Asamonao-

rum regum ad honorē Dei ualuisse perficere: nec exstructū id tantū a se, uerim etiā ornatū uotinis munerib⁹ ac donarijs tēplo dignissimis: ob hæc facta sperasse se uel post obitū sempiternam, & memoriā, & gloriā. Nunc, proh uisus, uino etiā ac superstui pro beneficijs reponi iniuriam, & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata uiolari ac detrahi: qua iniuria licet in ipsum intentata, re tamen uera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiorē quiq; ueriti crudelitatis eius, ne fortē efferatus in se. quoq; grauius animaduerteres, negauerūt hæc facta ex ipsorū sententia, uideriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in ceteros maior, Mathia pontifici ademit sacerdotiū, quasi nō alieno ab hoc consilio, etiq; successorē dedit fratrem uxoris suæ Ioazarum. Huius Mathie pontificatu accidit etiā aliū pontificē ad unā diē substitui, quā Iudai populariter ieiuniū celebrant. Nam Mathias ea nocte qua præcedebat dicm ieiunij, uisus est sibi per somnū cū uxore cōgredi: & cum ob hoc ad rem diuinā faciendā nō esset idoneus, Iosephus Ellemi filius adiutor uicarius propter cognationē ei datus est. Ceterum Herodes post multatū Mathiam sacerdotio, alterum Mathiam seditionis autorem eiusq; socios uinos exussit, in quā noctē etiā defectus luna incidit. Regi uerò morbus factus est grauior, pœnam

poenam impietatis exigente numine: lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehēderetur, quam intus popularetur nisi venaraderat & uehemēs uoracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulq; uexabatur intestinorū exulceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, simuliterq; inguina: ipsa quoq; uerenda purrefacta scatēbāt. uermiculis, accedēte fœda nec minus molestā renigine, nō sine fœtore grauissīmo: sup hac omnia neruorū cōtractiōne laborabat & difficultate anhelitus. Quam obrem cōstans erat inter uiros diuinos & fatidicos opinio, regem lasa tot modis pietatis Deo poenas expēdere. Qui tamen si grauius affligeretur, q̄ ut uideretur posse morbo perferēdo sufficere, tamē euasurū se sperabat, accensendis medicis intentus & medicamētis cōquirēdis undiq;: profectus enā ultra Iordanē flumiū, calidis aquis se fouebat apud Calliroē, quæ præter uim medicā potu quoq; iucūda sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis firacē effluunt: ibi de medicorū consilio immissus fouēdus in reserū oleo solū, misus est illis iam agere animā. quare exorta cōploratione familiarū excitatur, & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donatum militibus quinquagenas drachmas, insit distribui: magna deinde liberalitate usque in duces atq; amicos, rursum Hiericham

richumtem reuersus est: ubi atra bile pragnā-
 se cō immanitatis prolapsus est, ut facinus ani-
 mo cōciperet lōge atrocissimū. Nam cum ē tota
 ditione nobiliores Iudeorū ad eū conuenissent,
 euocati minaci edicto pœnā capitis intētiā nō
 parentibus, insensūs ex aquo siue fontibus seu
 innoxys, uniuersos cōclusit in circo: accitā dein-
 de Salome sorore mariuq; eius Alexā, ait in-
 stare sibi terminū uitæ, succumbētī tātis dolori-
 bus: quod quidē ferēdum esse, quādo iuxta cō-
 munem mortaliū sorī accidat. illud permolestū
 esse, si carēdum sit extremo honore luctus qui
 debeatur regibus: non enim ignorā sibi esse Iu-
 dsorū menī, q̄ optatā suam mortē latis acce-
 pturi sint, animis, quādoquidē uel à uiuēte etiā
 tum nō abstinuissent cōtumelias: sed illorū esse
 off: cū, leuamē aliquod presentis huius doloris
 discernere: nam si assensum consilio suo præ-
 beant, fore suū suus longe q̄ aliorū regū hono-
 ratiū, et manibus suis gratius, omnibus per
 totam ditionē non fīcte lugētibus. Ergo quam-
 primum uiderint se exhalasse animā, debere eos
 clausam Circo nobiliū multitudinē cingere mē-
 litibus, ignorātibus etiam tum suū obitum, non
 prius uulgandū quā mandātū exsecuti sint,
 iubere deinde ut circumuētos unā omnes iacu-
 tis configerent. Quibus hoc modo casus duplicē
 se eis habiturum gratiā, uel quod mandatorum
 fuerint memores, uel quod obitū suum publico
 luctu

luctu honorauerint. *Hæc ille cū lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidē ac benivolentiam, perq̃; omnia sacra obiectabatur, ne se extremo hoc honore fraudatū uellent, eis contra pollicentibus daturos se operam ut cuncta iuxta ipsius mandatū fierent. Hic sanē etiamsi quis præteritam eius in cognatos seuitiam tribuere uellet pro incolumitate & securitate sollicitudini, ex hac certē nouissima eius uoluntate deprehēdere potest quā inhumano animo præditus fuerit: quādoquidē iamiam ē uita discessurus curabat ut ex singulis familijs uno aliquo sublato, totam gentē in luctum & charissimorum desiderium conijceret, nec laesus à quoquam eorum nec ualens eis quicquā obijcere: cū hi quibus ullū est uirtutis studiū, etiā inimicis tali suo tēpore odia remittere soleant.*

Antipatri exitum.

CAP. IX.

DUm hac mandata cognatis dat superueniunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsare, quarum summa erat, *Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatā Antipatro operā: ipsumq̃; Antipatrū relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exiliū uellet eū pel- lere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est uoluptate nuntij pœna Acmes, & permissa sibi potestatis libere statuendi de filio: mox repetitus grani dolore, cibi tamē auidus, malū simul & culcullū poposcit.*
Solebat

Solebat enim & antea per se repurgatū pati-
laris incidendo comedere : tunc uerò circūspi-
ciebat, scribere seipsum cupiens: perpetrassetq; fa-
cinus, ni Achiabus nepos iētū praueniēs, cla-
more sublato cohibuisset eum dextera: moxq;
denno luctus cū trepidatione ac tumulu occup-
panie palatiū quasi rege iam agēte animā. Quē
strepitū ubi persensit Antipater, ratus patrem
uerē uitā finisse, spem cōcepit fore ut solutus nim-
culis sine difficultate regnū acciperet : cepitq;
cū custode carceris de missione agere, multa &
in praesens & in futurū post acquisitā potestātē
pollicens. Ille uerò adeo non paruit, ne mox co-
matus eius regi renuntiaret, usq; sollicitatus ab
eo ostēdato prēmio. Tum Herodes, qui iam an-
te male affectus erat erga filiū, postquā audiuit
custodē carceris, exclamās pra indignatione, ce-
caput sibimet uerberās, quāuis morti proximus
erexit se in cubitum, insinq; unum ē satellitiū
sine mora eum occidere, & corpus obscuro fu-
nere condi in castello Hyrcanio.

Herodis mors, testamentum & funeratio. C A P. X.

DEinde mutata uoluntate mutauit etiam
testamentū: Antipatē enim quē priori-
bus tabulis regni successorē destinauerat, Gali-
lae simul ac Perea tetrarchā constituit: regnū
uero Archelao largitus: Trachoniticā, Gau-
loniticā, Bataneam, & Paneas regiones te-
trarchia nomine assignauit Philippo filio, ger-

mano

mano fratri Archelai: lamniam autē, Azotū
 & Phasaelida Salome sorori sua attribuit, &
 argenti signati quingētia millia. Habita est &
 caeterorū cognatorū ratio, abundeq; prospectū
 singulis leganda pecunia & redditibus annuis.
 Casari quoq; legauit argēti signati cēties cēte-
 na millia, praterq; sua uasa tam aurea q̄ argē-
 tea, magnūq; uestis pretiosa numerū. Iulia autē
 Casari uxori, & quibusdā amicis quinquagies
 centena millia. His ita ordinatis quinta die
 postquā Antipatrū filiū occidit, uita defunctus
 est post detrusum regno Antigonū anno trige-
 simo quarto, ex quo autē a Romanis rex decla-
 ratus est, anno X X X V I I. uir in omnes ex æ-
 quo seuius, ira seruius, iuris dominus: fortuna au-
 tem propitia usus, si quis alius: ex priuatis enim
 natus regnū affecutus est, & innumeris circū-
 datus periculis semper euasit feliciter, uixitq;
 longissimo tēpore. Quantū autē ad domesticos
 et filios attinet, hic quoq; felix fuit sua sentētia,
 oppressis inimicis & aduersarijs, sed infelicis-
 simus meo iudicio. Caterū Salome & Alexas
 priusquā regis mors innotesceret, in circo clau-
 sos domū suā quemq; dimiserūt, dicētes ipsum
 ita iubere, ut in agros digressi curarent suamet
 ipsorū negotia, atq; hoc pacto magno beneficio
 uniuersam gentē sibi deuinxerunt. X I.
 deinde regis morte, congregataq; in Hierichun-
 sinum amphitheatrum omni militia, primum
 GG leger

legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq; ne eandē seruaret & Archelao filio, quē regni successorē sibi subliuere. Deinde Ptolemæus, cui anulus regis signatorius creditus fuerat, testamentū perlegit, quod nō aliās ratū habendū esset, q̄ accedere cōsensu Caesaris. Moxq; acclamatuū est regi Archelao, & milites caeteruatim unā cū suis ducibus pollicebātur eandem quā patri hactenus præsitiissent fidem atq; operā, letis ominationibus Deū illi fauorē comprecantes. Post hac funus parabatur regi, Archelao curāte ut exsequia patri fierent quā splendidissima, & omnem ornatū proficere ut in pompa comitaretur mortuū. Ferbatur autē in lectica aurea, distincta uarijs gēmis pretiosis, & instrata purpura: corpus quoq; amictū erat purpura, imposito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceproq; in manu dextra: lecticam stipabant filij & cognatorū numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationū genera: primū satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi uelut ad praliū: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus: hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. Ea pompa processit Herodium usq; per octo stadia, ubi quemadmodum antē mandauerat sepulchus est. Et Herodes quidē sic defunctus

functus est. Archelaus autē per septē dies iuxta patriam legē luctu parētis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini prabito, in templū ascendit: & quacunq; transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residēs, accipiebat letus gratulatricēs voces fauoris indices, & ipse uicissim omni comitate respōdebat multitudini, agebatq; grates q̄ obliti patris sui diuicia, nihilo deterius erga ipsum affecti essent, pollicebaturq; parem pro corū studijs gratiam: adhuc tamē abstinere se à regis nomine, q̄ ab autoritate & assensu Caesaris pendeat, penes quē sit testamētī à patre scripti cōfirmatio: quāobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntē ultrò offerere ambitiosum diadematis honorē se accipere uoluisse, cū nondū cōstaret de legitimi collatoris animo. Caeterum q̄ primū cōstabilis esset in imperio, cura sibi fore, ut beneuolētia omniū uideatur dignissimus: daturūq; operā, ut per omnia patre suo sit illis cōmodior. Illi uerò, sicut uulgus solet, rati primis diebus aperiri mentē huiusmodi potestates ineuntū, quo māsfuetius & officiosius eos alloquebatur Archelaus, eo maioribus eum ferebat laudibus, poscebantq; sibi ab illo beneficia: quidam ut leuius annuū tributū perderēt: alij solutos dimitti quos Herodes nō paucos uinxerat, & in his plerosq; diu in carcere

detinuerat: nonnulli negligaliū immunitatem, quibus granabatur forū rerū uenaliū, magnis flagitabant nociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens ut conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans: postremo re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

Populus seditionē mouit contra Archelaum. C.XI.

XII. **I**nterea Iudeorum quidam nouarū rerū cupidi per conuenticula deflebant Matthiā & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coërciti nō ausi fuerāt luctu honorare aquila aurea uiolatores. recēs neci traditos, tūc cum clamoribus & eiulatu in defunctum regē iactabant cōiugia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in unū, in uindictā eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui chari Herodi fuerant, & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorē alium. Archelaus autē licet importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamē placidè conabatur, quod pararet professionem ad Casarē, ut sententiā Caesaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, ut omisso uindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestē ferrent interitum: ad hac postulata eorū non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia posce

poscere, opusq; esse cōcordia, donec ad ipsos re-
uerteretur cōfirmatus rex assensu Caesaris: tum
demū dispiciendū super his rebus, & statuen-
dum de cōmuni sentētia: interim quiescerēt, ne
seditionis crimē incurrerēt. Hac mandata ex-
ponenti reclamatum est strenuē, periculum in-
sentiantibus quicunq; conaretur verbis eos ad
saniorē mentē reducere: q̄ plus suae volūtati tri-
buerent, q̄ auctoritati praesidentiu: & indignum
ducerēt, si amicorū quos uiuo Herode amiserāt,
ne mortuo quidē illo impetraretur ultio: adeo
enim cōcitati erant ut id tantū ius & fas puta-
rent, quod ipsis uoluptatē allaturū uidebatur,
ne sui quidem periculi memores, dum inimicos
ledere cupiunt: & cū multi ad eos à rege mī-
terentur, quī partim ipsius nomine, partim ex
sua persona uerbis sedarent turbidos, neminem
audire sustinebant, sed ad maiore iram accen-
debantur, ausuri aliquid si maior accessisset nu-
merus. Cumq; festū instaret quo patriū Iudeis
est uesci non fermentatis panibus (Pascha uo-
cant, monumentū ueteris ex Aegypto effugij,
quo summa alacritate maiorem solito populus
maclat uictimarū numerū, & infinita turba,
nonnulliq; etiā extra regionis terminos habi-
tantes confluant religionis gratia) seditiosi de-
ploratores legis doctorū Iuda ac Matthia con-
globati in templo permanebant, non deficiente
uictu quē illos non pudebat medicato querere.

Tum Archelaus ueritus ne ad granius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunal cum cohorte qui cōpescerēt homines, prorsus quā cetera turba huius furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebē exasperauerūt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunal cum paucis effugerunt sancti: quo perpetrato rursus sacris operati sunt. Archelaus porro de rerum summa periclitari sibi misus est, ni plebis impetū illū reuinceret: namque totū exercitum in eos immittit, simulq; equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditem euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exsiperent: ab his equitibus ad tria millia uirorū cesa sunt, reliqui fuga se in proximos mōtes receperunt. Archelaus autē per praconem edixit, ut omnes in sua discederent: illi metu gravioris mali festinitate relictā abierunt, quāuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit unā cum matre sua, ducens secū Nicolaum & Ptolemā, multosq; ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiā profecta est Salome Herodis soror, ducēs secū suā prōgeniē: alij quoq; ex cognatis sequebātur multi, quasi collaboraturi pro parāda regia dignitate. Archelao

Archelao, re autē uera obnixuri ei potius, & praecipue perpetrati in templo facinus incensuri. Cum hoc comitatu cuncti occurrat apud Caesaream Sabinus procurator Caesaris in Syria, in Iudaeam properas ad asseruendam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemaeum. Ita ille in praesidio gratia neque arces occupauit in Iudaea, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinques in potestate Archelai, satisper donec Caesar de his aliquid statueret: & haec pollicitus mansit Casarea. Sed post sua aliter Romam nauigauit, aliter uersus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, et occupauit regiam: accitis deinde praefectis arcium, & regijs procuratoribus, rationes reposcebat ab eis et arces sibi committi postulabat. Praefecti tamē non discesserunt à mādatis Archelai, sed omnia seruabāt in ipsius aduentū integra, praetexentes ea se seruare Caesari. Eodem tēpore etiā Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomonem, quasi Archelao praefectus, eo quod prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quam ualidiores deberēt esse, quam illa scriptae posterius. Ducebat autē secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemaum, inter amicos olim Herodis principum, & tunc suis fauentē partibus: sed maximē illum ad affectandum regnum mouit.

XIII.

Irenaus orator, uir eloquens, & diu uersatus in regijs negotijs. Quapropter suadetibus quibusdam ut fratri cederet natu grandiori, & heredi regni scripto in testamēti paterni tabulis, notuis parere huic consilio: qui postquam Romā peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, q̄ Archelai odio, libertatē maximē cupientes, & degere sub Romano præsidente quod si parū succederet, cōmodiorem sperantes Antipam q̄ Archelaū, studebāt illis paribus. Quin & Sabinus scripsit Casari literas, in quibus accusabatur Archelaus. At ille per Ptolemaeum Casari libellum obtulit, continens ius suum & testamentū patris, simulq; rationes pecuniarū Herodis obsignatas cū ipso anulo, atq; ita euentū exspectabat. Qui perlectis his omnibus, Variq; ac Sabini literis, tum quantū pecuniarū esset ac annuorū reddituum, præterea quā Antipas sibi regnū vindicans scripserat, amicos in consiliū aduocat, & in his Caiū Agrippa & Iulia filia sua filium, iam à se adoptatum, primū ei locū in consistorio tribuens: moxq; potestatē facit dicere uolentibus de præsenti negotio. Ibi tū primus exoritur Antipater Salomes filius, uir facundissimus & insensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nūc de regno agere, cuius potestatē iam dudum inuasisset non expectato assensu Caesaris, dum festo die tā multos interimeret: qui etiamsi essent hanc penam prome

promeriti, eius tamen exigenda ius seruandum
fuisse potestati legitima, nō ipsi usurpādum, siue
regi cū iniuria Caesaris, cuius cōtempnisset suffra-
gium: siue privato, quod prius esset etiā. Quare
immerito nunc eum ab ipso hunc sperare calcu-
lum, quē iam quantū in se fuit, ferendi eius iure
privauerit. Ad hac obijciebas ei mutatos an-
soritate propria quosdam duces militia: quodq;
sedisset in regio solio, & tanquā rex quasdam
causas determinasset, annuissetq; postularis po-
puli, deniq; nihil non fecisset quod per Caesarem
confirmatus posset facere: ab illo quoq; dimissos
aiebat eos qui in circo inclusi fuerant: multaq;
afferebas alia, partim uera, partim uerisimilia
propter inueniēte ambitionē hominis recens eue-
cti ad tantū potestatis fastigium: praterea negle-
ctum patris luctū, & comessationes insequenti
mox post eius obitū nocte celebratas: qua indi-
gnitate motū ad seditionē populum, uidentem
pro tātis beneficijs mortuo patri talem ab eo re-
ferri gratiam, ut interdū tanquā personatus la-
crymas fingeret, per singulas autē noctes delitijs
frueretur regijs: qui cū tam prauo ingenio sit
praditus, nihilo graviorē fore erga Caesarē, si ab
eo regnū acceperit, quā hactenus fuisset erga
parentē amantissimum. Cantu enim se oblectare
& choreis, tanquā in morte inimici non patris,
haudquaquam abesse ab immāni scelere: nunc
uenire ad Caesarē ut annuū eius regnū accipias.

cum iam ante non aliter se gessisset, quam si constabilis rex fuisset auctoritate ipsius. Maxime autem exaggerabatur in sacro loco perpetrata cedes impia, idque die festo, quando iam hospites quam indigena victimarum more mactati sint, et sanum refectum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prae texeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniurijs. Quare ne per somnum quidem unquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, ut cuius mores haberet cognitos: imò in posterioribus tabulis eius adversarium successorem destinatum Antipatem: hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus premortuo, sed integris etiam tum rationis et corporis viribus. Imò etiam si iam tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualis nam rex futurus sit, qui auctoritatem Caesaris in confirmando regno contempserit, et prius adhuc cives in templo ingulare non dubitauerit. His dictis Antipater, et ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao, eadem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando destiterint, quam ille coactus sit eos in compelescere: hoc magis

culp

culpabiles, quod non solum malitiā suam exercuissent, verum alijs etiam necessitatē fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorū in speciem quidem infestati Archelaum, sed re vera contumaciam hāc ad ipsius Caesaris pertinuisse iniuriā: missos enim ab eo qui tumultuantes sedarēt, facto ab ipsis impetu contra ius et suas neccatos, nulla fœli reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrū, sine equitatis respectu, dum modò odio quo prosequatur Archelaum morē gereret. Eorū igitur esse culpā qui priores iniuria nō abstinuerint, et aliorū arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cetera quoque de quibus Archelaū accusauerāt, in eos ipsos accusatores referebat, dicēs nihil horū nisi ex illorū sententiā gestum, nec ea tam iniusta esse, quā ipsi uideri uelint, dum per hoc aliquid Archelao noceāt. Tantā illis inesse cupidinem ledendi cognatū hominē, cum de patre bene meritū, tum ipsos omnibus semper persecutū officijs. Testamentū certe à rege mentis compote esse scriptū, et posteriores semper potiores esse tabulas, has uerò tanto magis, quod Cesari rerū domino auctoritatē confirmandi relinquāt. Nec Cesarem iniquitatē istorū imitaturum, qui cum maximis ab Herode uino affecti sint beneficijs, nūc extremam eius uoluntatē niolare contentur: quin potius uiri amici ac socij, et omnia fidei suae permittentis testamentū ratum habiturū: multum enim

enim interesse debere inter horum malitiam, & Caesaris virtutem atq; fidem toti orbi cognitam. Quapropter nō indicaturū parum sana mentis decretū eius, qui probo filio successione reliquerit, & insuper ad ipsius fidē confugerit: quādoquidem verisimile nō sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sentētia Caesaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoq; dicendi finē fecit. Tum Caesar Archelaum ad genua sibi accidentem crexit humanissimē, dignum esse regno pronūtiāns: prae se ferens nihil se facturum, nisi testamento prae scriptū & Archelao ipsi commodum: vidensq; hac promissione confirmatum in spe iuvenem, nihil tum

XIIII. amplius super ea re statuit. & dimisso concilio solus secum dispiciebat, nisi ne regnū ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, praesertim cum omnes eius ope indigeant.

Seditio Iudaeorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit. CAP. XII.

Sed priusquam quicquā certi de hac re determinatū sit, Marihace Archelai mater morbo vitam finit, & à Varo Syria praeside nenerunt litera defectionē Iudaeorū significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gēte tumultus: ad quos cōpescendos cum Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuerēs Antiochiam, legionē unam reliq

reliquit Hierosolymis, ut Iudeis nonandarũ rerum facultatẽ præriperet: nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quãprimũ enim Varus abiit, Sabinus Caesaris procurator ibi subsistens vexabat Iudeos, fretus relictis illic copijs, et parem se iam putans populo: nã armatis multis satellitibus, contra Iudeos his uerbatur, molestans eos, & ad defectionẽ irritans: ut qui et arces occupare conaretur, & uolentas pecunia regia scrutationes faceret, privati lucri & prada cupidine. Igitur instante p̃terecoste, sicut nos nomenclaturam celebritatẽ quandã patriam, confluxerunt undiq; multa millia, nō solum religionis gratia, uerumetiam indignẽ ferẽtes Sabini intemperias, nec tantũ ex Iudea grauius offensa, sed è Galilea quoq; ac Idumaea, tũ à Hierichũte, & trans Iordanẽ sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere: partitiq; trifariã hoc modo castra faciunt: pars una circũ occupat, reliquarum duarũ altera tẽplum à septẽtrionali et orientali regione circũsides: ab occidentali altera quã sita erat domus regia. Ita inclusos undiq; Romanos oppugnare etiã parabãt. Tum Sabinus territus audacia hominũ, quibus decretũ esset aut mori aut uincere, statim ad Varũ misit literas, hortãs ut properet, relictamq; legionẽ presenti periculo eripiat, alioqui breui cõtrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appell

appellabatur, manu Romanis innuebat ut in Iudeos eruptionē facerent: & cum ne amicis quidem se auderet cōmittere, postulabat ut alij propter eius auaritiā mortis periculo se obijcerēt. Qui postquā progredi ausi sunt, cōflictus fuit acerrimus: & quamuis strenuē milites rem gererent, non tamē frangebantur Iudeorū animi, licet multis cadentibus: sed circūducta suorum parte ascenderunt porticus quæ erant in extremo templi ambitu: unde in aduersarios pugnantes uel mittebant, uel fundis intorquebant lapides, non tantū adiutores suorū, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebāt expositos iēlibus, nec ualentes contrā missilibus ad se pertingere, eoq; facilius uincebant: atq; hæc pugna conditio diu durauit. Deinde Rom. indignitate rei moti, ignē clam subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomētia aggerētibz breui ad tectū emicuit: eius materies q̃ esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facile correpta est incendio, quo lacunaria illa pretiosa et magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderāt improniso perierunt exitio: pars enim cū tecto ruente unā præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis cōfixis nonnulli desperatione salutis & ui mali astoniti, aut in flammâ sese dederūt, aut suismet gladijs confecti sunt: q̃ si aliqui refugientes quā ascenderant in tutum se recipere uolebāt, hos omnes

Romani

Romani cōtrucidauerunt, quòd incrimibus nihil prodesset ferocia, ita ut ne unus quidē ex his qui rectū ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani qua se incendiū remisit alij ab alijs perusti, penetrauerūt ad sacra pecunia conditorij, cuius bona pars furto militū disperūt : ad Sabinū autem propalam x l. talenta ex ea prada relata sunt. Iudai uerò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna charorū amicorū plurimis, & insuper spoliato sacrario : sūcto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus cecisuros minitantes, nisi quamprimū discederēt : quòd si mox abirent, impunitatē Sabino unā cum suis pollicentes : pro quibus etiam aulicorū maxima pars stabat. Rufus quoq; & Cratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorū & strenuissimorū uirorū ex Herodis exercitu, in partes Romanorū se transtulerunt : simulq; equitatus Ruse duci parebat, non mediocris sunt ad rem Romanam accessio. Interim Iudai nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes ut abirent, ne uel diutius uindicatibus se in liberauit à maioribus acceptā obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidē promissis habere non poterat, propter ea qua perpetrauerat, nimia etiam auitatē hostium suspectā habebat, & expeclabat à Vero subsidij.

In hoc x v.
nextus

rerum flammam etiam alibi per Iudæam diversis in locis innumeri tumultus exoriebatur, ut quemque aut lucri aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia qui aliquando sub Herode meruerant, tunc vero dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regiones, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Archiabi, qui nusquam a quo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Judas Execia latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditione: & potitus eius armamentario, armatusque inde suis ad unum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupavit: iamque formidatus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectansque hoc fastidium non bonis artibus quantum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubique turbatur, etiam Simon Herodis regis servus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quovis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis alijs regis palatijs, et præda concessa sua factionis hominibus, maiora etiam ausum videb

videbatur, ni maturè occursum fuisset: nā Gratus regionū militū dux, tum Romanorū partes fouens, suas copias cōtra Simonē duxit: ubi post acerrimū conflictū transammani homines incōpositi, & ferociter magis q̄ peritè pugnātes delati sunt: ipsum Simonē per angustas quasdam fauces fugientē Gratus affecutus obtruncavit.

Apud Amatha quoq; Iordani flumini appo sua palatiū regium incēsum est à quadā hominum colluie, qualis & circa Simonē fuerat. Tānus tum furor per totā gentē grassabatur, eo quòd proprium regē non haberet, qui multitudinem bonis rationibus cōtineret in officio: qui uerò externi ad castigandos seditiosos uenerant, malū potius exacerbārēt, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidē & Athronges, uir nec maioribus claris prognatus, nec uirtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, uasto tantum corpore & manūū robore insignis, attētauit dignitatē regiā, paratus animæ periculo depacisci nocēdi licentiā: huic erāt quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prōpti ad quoduis arduū facinus, instrumentū ut ipsis uidebatur idoneū ad occupandā tyrannidē, & eorum quisq; ductares cohortē militū: magna enim ad eos turba confluxerat, quā in fratres quasi legatos distribuat obire iubebat praelia: ipse diademate ornatus cōsultabat de rebus agendis, quā i penes se ser-

nabat arbitriū: durantiq; diu potestas huius, ei non inanis regis appellatio, dū quicquid collibuisse exequitur, maximè in Romanos cadibus sapiens, & milites regios, urisq; ex aquo infensus: his propter licentiā qua sub Herode usi fuerāt, Romanis propter recentē iniuriā id odium indies magis exasperabatur, imminēbāq; ubiq; omnibus, uel lucri cupidine, uel in cōsuetudinē iam uersa occidendi libidine. Circa Emaumtem etiā Romanam cohortē frumenta & arma in exercitiū portantiē insidijs exceperūt: ductorēq; eius Ariū centurionē cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes superueniēs cum regio nulte Gratus seruauit, relictis casorum cadaueribus. In hunc modū longo tēpore praelia per occasionē conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incōmodis, & suam gentem maioribus etiā inuoluerūt calamitatibus: tandē ipsi capti sunt, unus à Grato pugna uictus, alter à Ptolemao: maximo nam deinde in Archelai potestate redactō, ultimus qui supererat, fratri casu territus, & nullā uidens salutis spēs reliquam, quod eius copia exhausta essent uel morbo uel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoq; Archelao se dedit: sed id aliquāto post factū est. Tunc uerò Iudaea plena erat latrocinij. & ut quisq; seditiosorum coetus coimerat, passim reges creabantur in reipub

publica perniciem, quòd minima eius mali pars
 rediret ad Romanos, ipsi uerò inter se diuturnis
 conflictarentur cadibus. Ceterù Varus cogni-
 to ex Sabini literis periculo, timēs tertia legio-
 ni, assumptis duabus reliquis (nam tres in uni-
 uersum erāt in Syria) et quatuor turmis equi-
 tum, auxilijsq; regum ac tetrarcharū propera-
 bat in Iudaeam ut obsessis succurreret, insis qui
 promittebantur conuenire Ptolemaidē. Bery-
 tiorum etiam urbem praetereundo, mille quin-
 gentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoq;
 Petrus amicus Romanis factus propter Hero-
 dis inimicitias non paruat manu misit tam pe-
 ditum quàm equitum. Postquam autem apud
 Ptolemaida in unū cōuenit totus exercitus, par-
 tem eius filio et amicorū uni tradidit ducendā
 cōtra Galileos eius urbis agro finitimos: qui re-
 gionē eorū ingressus, profligatis quorquos an-
 si sunt cū armis occurrere, Sephorim cepit, et nē-
 ditis sub hasta incolis, urbē absumpsit incēdio.
 Ipse Varus uersus Samariā progressus cū exer-
 citu, à ciuitate quidē abstinuit, quā sciebat im-
 munē à seditiosorum contagio: castra autē po-
 suit in quodā uico, qui erat Ptolemai possessio.
 Arus nomine: eū Arabes incenderunt, pro-
 pter Herodem amicis quoq; eius insensi: inde
 progressi Sāpho alium uicum ydē Arabes di-
 ripiunt, moxq; incendunt, quāuis munitissimū:
 quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia

*miscentes flammis ac cadibus. Nā & Emmaus
 cremata est Vari iussu, in uidiēti castrorū ibi mi-
 litum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cū
 appropinquaret Hierosolymis, Iudaei qui legio-
 nem ab ea parte obsidebāt, ad primū uenientis
 exercitus conspectum territi diffugerunt, oppu-
 gnatione quā inceptabāt relictā. Hierosolymi-
 tani autē Iudaei grauitē à Varo increpiti, ex-
 cusationē afferebāt, populum quidē propter fe-
 stum confluxisse, bellū uerò non ex sua senten-
 tia, sed ex conuenarum audacia susceptū: & se
 adeo nō oppugnasse Romanos, ut potius unā cū
 illis oppugnati fuerint: & iam ante obuiam ei
 processerat, Iosephus Herodis regis nepos, Gra-
 tiusq; ac Rufus cū militibus, et Romani qui ob-
 sisionem tulerant. Sabinus enim in eius cōspe-
 ctum nō uenit, sed subducens se clām ex urbe,
 ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per
 totam regionē parte exercitus, perquirebat de-
 fectionis autores: & indicio repertos, alios ut
 fontes punyret, nōnullos dimisit incolumes: ac liq;
 sunt in cruces ea de causa circiter duo millia.
 Post hac ablegato exercitu cuius non erat usus
 amplius, quiq; cōtra eius uoluntatē lucri studio
 multa maleficia patrauerat, ipse audito decem
 millia Iadaeorū in unū confluxisse, properauit ut
 eos deprehenderet: illi nō ausi manus cōserere,
 deditionē fecerunt arbitrati Achiabi. Varus
 autē data seditionorū uulgo defectionis uenia,
 duces*

Duces eorū misit ad Casarē. Ille ceteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitia respectu à nefarijs armis abstinerint. Itaq; Varus rebus cōpositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in presidio, reuersus est Antiochia. Archelao autē Roma aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudaeorū legatio, postulās ut eis liceat suis legibus uiuere: erantq; legati quinquaginta, quibus adcrant Iudaeorū urbem incolentiū plus quā octo millia. Cūq; Casar conuocasset in adē Apollinis magno sumptu à se exstructā cōcilium amicorū & primariorū ciuiū, uenerūt eò legati, prosequente Iudaeorū turba, & Archelaus cum amicorū comitatu. Cognati autē regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odiū, & tamen legatis suffragari grauabantur, q̄ p̄deret eos coram Casare aduersari homini tam propinqua cōiuncto necessitudine. Adcrat & Philippus è Syria Vari hortatu ueniens, ea potissimū de causa, ut fratris aduocatū ageret, cui Varus benè cupiebat: deinde nōnihil sperans, si impetrarent Iudaei potestātē uiuendi suis legibus, fore ut diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoq; redires pars aliqua. Data igitur Iudaeorū legatis dicēdi copia, postulātes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt. Regē illū fuisse nomine te-

nus, alioquin omnibus omnium tyrannorū ar-
 tibus usum ad subiecte gētis perniciem, nec his
 contentū quasdam novas ex suo cōmēntum esse
 ingenio. Nec opus esse cōmemorari quā multis
 uitam ademisset, cū lōge deterior fueris cōditio
 superstītū, quos non modò perpetua truculencia
 & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum
 rapaces manus nō abstinnerit: itaq; uicinas ur-
 bes ab exteris habitatas illū ornamētis exco-
 luisse, quò magis in suo regno sitas exhaustire
 exactionibus: adegisseq; genē suā ad extremā
 paupertatē, quam cū primis florētē acceperit,
 dum nobiles ex causis parū probabilibus dāna-
 eos capitis insuper bonis spoliatur, aut facta uiuē-
 di gratia, nudat eos possessionibus. Deinde cum
 annua tributa imposita sint per singulos, seor-
 sum tamen placandā fuisse auaritiā amicorū
 eius & aulicorū, atq; etiā seruorum qui huius-
 modi exigendis praeessent, ut hoc pacto iniurio-
 sam uexationem redimerent. Silentio enim prae-
 tereundas constuprationes uirginū, & per con-
 sumeliā creptam matronis pudicitia: quando-
 quidē hae patientibus maximum sit solatium,
 si quā paucissimis sciatur suū dedecus: in sum-
 ma non aliter ipsis praefuisse Herodem, quā si
 saeuissima bestia in eos commissum fuisset im-
 perium. Itaq; cū multis olim ea gens oppressa
 sit cladibus, nullum tamen exstare in rerū mo-
 nuuentis exemplum, cum quo conferri possit
 praef

prasens per Herodē illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaū promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri nō posse, quin quicumq; tandē Herodi succederet, moderatius multis tractaret subditos: et in eius gratiā patrem honoratū luctu publico, libenter gratificaturis, & in ceteris ad conciliandā sibi eius beneuolentiam. At illum quasi timeret ne non uideretur germana parētis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendū sit, idq; priusquā confirmatus esset in potentia, cū totum negotium etiam eum penderet, ex arbitrio Caesaris: editumq; mox subditis futura uirtutis ac modestia & aequitatis specimē, duem tria millia sua tribus ciuium Deo in ipso templo pro uictimis ingulat. An non igitur omnes iustissimo illū prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conuertur peragere, et ius regni sibi uindictet? Postremo summa postulatorū hęc fuit, ut mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi provincia Syria, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuū, utrum seditionibus delectentur, & rerū nouationibus, an obedire sciat prasidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudaorū, Nicolaus utriq; patrocinator est, dicens Herodē quidem quoad uixerit nunquā fuisse accusatū, nec esse aequū eos qui si iusta uicē accusatiōē attulissent, castigatio-

nem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus laceſſere. Quæ uerò obijciātur Archelao, ipſorū imputanda eſſe uiolenta contumacia: qui eū affectaſſent res non conceſſas legibus, & pacatores ferro ac ſaxis aggreſſi eſſent, nunc uitio uerterent eiſdem rationibus ſe eſſe cohibitos. Verſa deinde in accuſatores criminatione, aiebat eos libenter agitari ſeditio- nibus, quod neſciās parere legibus, eſſeq; gen- tē omnium pernicioſiſſimam. Hac Nicolaus.

Cæſar Herodis teſtamentū confirmat. CAP. XIII.

Cæſar uerò his auditis dimiſit cōcilium. Paucis deinde diebus Archelaū non re- gē declarat, ſed dimidia parte ditionis quæ He- rodus fuerat ei cōceſſa ethnarcham eū cōſtituit, regnū quoq; pollicitus, quā primum ille ſe tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitiſ eſt in alios duos Herodis filios, Philip- pum, & Antipā eū qui cū Archelao de toto regno cōtenderat. Huic tranſammana regio ceſ- ſit cum Galilæa, & C. C. talenta annua. Batanaa uerò cū Trachonitide, & Auranitis cū parte quadā Zenodori (ut uocant) domus obſigis Philippo, & centū talenta annui redditus: Ar- chelao uerò Iudæa & Idumæa, præterq; hæc Sa- maria, cui ex auctoritate Cæſaris tributorū quar- ta pars remiſſa eſt eo q̃ cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. In eius diſi- one cōprehēdebātur urbes, Stratonis turris, Sebaſte, Ioppe,

Joppe, Hierosolyma: nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti urbes Caesar ob id separatas à regni terminis Syria cōtribuit. D C. autē talenta quotānis redibāt ē sua ditione ad Archelaū. atq; hoc fuit Herodis filiorū patrimoniū. Salome autē prater legatas à fratre urbes Jamniā, Azotum & Phasaélida, argētīq; signati quingenta milia, Caesar largitus est in Ascalone palatium: percipiebatq; ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitās in ditione Archelai. Reddita sunt etiā ceteris regis cognatis legata, ita ut testamento cauerat. Duodeinde eius filia uirgines prater relicta sibi à patre, accipere ex Caesaris munificentia ducena quinquagena signati argēti millia, & elocata sunt Pherora filijs: imò totū etiā regis legatum mille quingentorū talentorum aestimatione cessit ipsius filijs, paucis aliquot nasis sibi retētis, non tam ob pretiū charis, quā ob amici memoriam.

De Pseudalexandro.

CAP. XIII.

His ita ordinatis per Casarē, iuuenis quidā XVIII.
Iudeus genere, educatus Sidone apud quendā Romani ciuis libertū, adoptauit semetipsum in Herodis familiā, per occasionē similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiē, attestatib. omniū quoque utrūq; uiderant oculis: atq; hac uia grassari cepit ad regium fasligium. itaq; ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regie rerū gnarus, alio-

HH § quin

quin etiā aſtutus erat, & natus ad excitandas
 turbas egregias, illius inſtitutione ſimulabat ſe
 Alexandrū illum Herodis filiū, morti ſubtra-
 ctum cuiusdā beneficio, cui demandatū ſit eius
 interficiēdi negotiū: ſuppoſitis enim necis ipſo-
 rum vicarijs. & ſe creptū & fratrem Ariſto-
 bulū. His nugis inflatus, alijs quoq; non deſine-
 bat ſucum facere: cumq; Cretā appuliſſet, quot-
 quot Iudaorū uenerūt in eius colloquiū, omni-
 bus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, tra-
 iecit in Melum inſulā: ubi magnā pecunia uim
 quaſiuit praeſextu regiae proſapia. Et iam ſpe-
 rans recepturū ſe paternū principatum, remu-
 neraturūq; beneficos, Romā properat ſuis ho-
 ſpitibus deducenſibus. Cumq; adnauigaſſet Pa-
 teolos, ibi quoq; à deceptis Iudaeis ſimul ſanore
 exceptus eſt, cōcurrentibus tanquā ad regē qui
 Herodi uel hoſpitiū iure coniuncti, uel aliquo
 erant obſtricti beneficio: in cauſa fuit hominum
 natura rumorū auida, praefertim conciliante
 forma ſimilitudine: nam etiam illis qui ualde ſa-
 miliares Alexandro fuerant, perſuaſum erat
 hunc ipſum eſſe, non alium, idq; alijs nō dubi-
 tabant aſſenerare inreiuſtando interpoſito. Quod
 poſtquā Romam perlatū eſt, uniuerſa Iudaorū
 illic agentiū multitudo proſecta eſt obuiā, tam
 inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratias,
 & publico applauſu propter maternum genus
 excipientes hominem leſtica geſtatū per uia-
 nihil

nihil enim ei ad regium cultū decras, suppeditantibus sumptuum hospitibus: affluenteq; ceratim multitudine, acclamabatur sanctis orationibus, ut fieri solet in re præter spem incolumi. Id ubi allatum est ad Caesarē, nolebat fidē habere nuntio, q̃ sciret Herodem non facile potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadū unum ē suis libertis familiariter olim uersatū cum adolescentibus illō mittit, insum ut Alexandrū in conspectum suū adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs sagacior. Nō tamen imponi potuit Casari, quod non tanta esset similitudo ut etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexāder enim Cumanus habebat duratas opere, et corporis illa gratia carebat, qua solet bene natus Cō educatis cōtingere, q̃ ipse non uixisset in tantis delicijs. Postquā igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorē atq; discipulū, Cō ex cōposito loquentibus adesse fiduciam, percōtabatur quid factū esset simul crepto Aristobulo, aut cūnam ille non uenisset, unā cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposcere? Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorū quibus mare nauigantes expositi sunt: ut si quid ipsis contigisset durius, non omnino Mariannes genus intercideret, sed superesses saltem Aristobulus. Hac illo assenerant, simulq; cōcinnēte autore hui⁹ fabula, Caesar sedu-

cto

Elo adolescente: Tibi, inquit, si nō me quoq; coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuā salutē attinet: nūc age dicito quis nā sis, & quis te ad hac audenda impulerit: neq; enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cū non posset aliud, totū cōmentū indicat, quibus modis, & à quo sit cōpositū. Casar autē Pseudalexandrum, ut pollicita seruaret, in remigū ordinem allegit, q̄ esset ualido corpore, doctore nēro eius affecit supplicio: ceterū Melijs abundē magna mulcta fuit, que in fictitiū Alexandrum frustra impēderat: atq; ita coeptū Pseudalexandri temerariū turpis cōsecutus est exitus.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

C A P. X V.

XI X.

Ceterū Archelaus iam ethnarcha in Iudaā reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatū abrogat, insimulato q̄ seditiosis cōsensit, eamq; dignitatē in Eleazarū illius fratrem collocat: apud Hierichuntē deinde regiam magnificē reficit, aquarū quibus Neara nicus inuabatur, dimidio deriuato in palmetū recens à se in subiecto cāpo consitū: nouū etiā nicū conditū à se denominauit Archelaida: & cōtempito more patrio, Glaphyrā Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugē, & liberorū ex illo susceptorū matrē, duxit: quāuis Iudai lege netēnt fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subroga-

to in

to in uinctis locum Iesu Sia filio. Decimo autē principatus Archelai anno primates tam Iudaorū q̄ Samaritarū nō ferētes eius tyrannidē, detulerūt eū ad Casarē, maximē cū scirēt eum contra ipsius mandatū fecisse, à quo iussus fuerat ex aequo ac bono praesse subditis. Hoc audito Casar ira cōmotus accersit procuratorē eius Roma agentē, & ipsum Archelaum nomine: nec dignatus quicquā scribere. Vade, inquit, et quā primū illū ad nos adducito. Qui accelerata nauigatione in Iudeam delatus, reperit eum cū amicis in cōuiuiō: indicatāq; uoluntate Caesaris, ad profectiōē hortatus est. Mox ubi uenit, Casar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennā in exiliū, quae est urbs Galliae, multatū prius omni pecunia. Sed priusquā Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi uidere decē spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: expectusq; nō contēnendā uisionē ratus, cōiectores diuinos super ea cōsultuit. Quibus dissentiētib; cū uariaret interpretatio, Simon uir Essaeus praefatus ueniā, ait hanc uisionē Archelao significare mutationē in deterius: boues enim significare miseriā, q̄ in perpetuis laboribus degat hoc animal: praeterea rerū mutationē, quia terra horū opera uersata nec locū eundem retineat, nec faciē: ceterū decē illas spicas totidem annorū praefinire numerū. eas enim redire an-

nuis vicibus, iamq; inflare Archelao domina-
 tionis terminū. Sic ille hoc somniū interpreta-
 ens est: post cuius visionē quinta die venit in
 eadē procurator Archelaus, ad euocandum
 illū missus à Casare. Simile quiddā & Glaphy-
 ra eius uxori accidit, Archelai regis filia: hæc
 ut iam diximus, uirgo nupserat Alexandro He-
 rodus filio, fratri huius Archelai: quo à patre
 occiso, iterū nupsit Iuba regi Mauritania: hoc
 quoq; defuncto, uiduā apud patrē agentem in
 Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Ma-
 riamme priore cōiuge, tāto ardebat amore Gla-
 phyra. Huic degēti cū Archelao tale somniū
 obuersatū est: Visa sibi est Alexandrū uenien-
 tem cōplexu excipere præ gaudio: illū uerò ex-
 postulantem dicere, Cōfirmasti Glaphyra uul-
 gare illud dictū, nō esse fidendū mulieribus, quæ
 uirgo mihi coniuncta matrimonio, & cōmuniū
 liberorū parēs, oblita nostri amoris capta es se-
 cundarū nuptiarū desiderio: ac ne ea quidē con-
 tumelia cōtenta, ausa es cū tertio cubare spōso,
 turpius, & impudēter ingressa meā familiam,
 et nuptia Archelao, patrē meū habere maritū
 sustinēs. At ego nō obliuiscar ueteris tue be-
 nenuolentia, teq; liberabo ab hoc opprobrio, mi-
 hiq; te meā uindicabo. Hoc somniū cū illa expo-
 suisset apud quasdam familiares sibi mulieres,
 post paucos dies uita functa est: quod ego ideo
 hic referēdum putavi, & sermo sit mihi de illis
 regib

regibus: & alioqui res magni exempli uidetur, certissimū immortalitatis animorum & diuina providentia argumentū cōtinens. Cui uerò hæc uidentur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs nō obstrepat qui salubus excitantur ad uirtutis studia. Caterum ditione Archelai contributa Syria, missus est illo à Cæsare uir consularis Quirinius, qui cēsum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum uenderet.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IYDAICA-
RVM LIB. XVIII.

Quirinius ad censendā Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam uenit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est. CAP. I.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatū usq; promotus, et in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, ut iura populus redderet, facultatesq; censcret omnium: & cū eo uenit Coponius, præfectus turma equitum, penes quē esset totius Iudææ rerū administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæā uenit iam attributā prouincia Syria, ut percenscret facultates eius regionis ciuium & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret.

illi

*Illi uerò tamesi primum agrè ferrent mentionē
 descriptionis, nō sunt tamē reluctati pertinaci-
 et, parendo auctoritati pontificis Ioazari, qui
 Boethi fuit filius: atq; ita illius suasu sine con-
 trouerſu census peraclus est. Exiit tamē poſt
 quidam Iudas Gaulanites, oriſus ex oppido Ga
 mala, qui adiūcto ſibi Phariſao Saddūco, ſolli-
 citabas ad defectionē populos, cenſum nihil al-
 liud quā manifestam ſeruitutis profeſſionem
 eſſe dictitans, & uniuerſam gentē ad tuendam
 libertatē adhortās. Fore enim ut re bene geſta
 fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in
 earum poſſeſſione laudē quoq; ſibi parēt forti-
 tudinis: nec ſperandū auxiliū cœleſtis numinis,
 niſi ipſi quoq; rebus ſuis conſulāt. Accipiebā-
 tur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accēderen-
 tur ad audendum aliquid: atq; ita dici nix po-
 teſt quātum hi uiri totā gentē cōturbauerint,
 dum omnia miſcēt cadibus & latrocinijs, pro-
 miſcuiſq; nullo amicorū aut inimicorū reſpe-
 ctu pradaſionibus, & inſigniū uirorū cadibus:
 prætextu quidē propugnanda libertatis publi-
 ca, ſed re uera primatorū lucrorum ſtudio. Itaq;
 conſiciētibz ſe mutuo cinibus, & furioſiſſima
 coniectione certātibus, ne externus quidē hoſtis
 ceſſabat interim: ac ne extrema quidē fames for-
 tē ſuperueniens potuit eos compeſcere, quō mi-
 nus ſauirent expugnandis oppidis, & funden-
 do civili ſanguine, donec poſtremo malum cō
 prog*

progressum est, ut hostilis flamma Dei templū inuaderet. Adeò periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuisse, dum super tres pristinas sectas novam quartam inducunt, & novitatum cupidos affatim ad se contrahunt: id quod non in praesens tantum turbavit rempublicam, sed futurarum etiam cladum fuit seminarium. Quamobrem conveniens videtur paucis de eorum placitis disserere, propter quae tot mala gentem nostram inundaverunt.

Quae & quot sectae fuerint apud Iudaeos. CAP. II.

Iudei patria sapientia studiosi iam inde à mul-
tis retro seculis in tres sectas erant divisi, Essenorū, Sadduceorum, & eam qua Pharisaeorum vocata est. De his licet nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Pharisaeorum uictus simplex est, nullus mollis delicijs: & quicquid his ratio dictavit, id sequuntur pertinaciter: maiores natu venerantur, nec audens eis responsare monentibus aut obloqui. Fato quaecumque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum uti dicentes, ut cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum praemia quoque con-

singere ex uirtutis aut malitia merito : & has
perpetuis damnari carceribus, illis facile esse ad
uitā reditū: per hæc placita magnā sibi autori-
tatē parauerunt apud populū: & quicquid ad
solennes preces ac cultū diuinū attinet, iux-
ta horū interpretationē ac præscriptū solet fie-
ri. Tantū habēt à ciuitatibus sapientia, tēperan-
tia, & uita honestioris testimoniū. At Saddu-
caorū opinio cū corpore extinguit simul & ani-
mas, nec quicquā præter legē seruādum existi-
mant: nam de sapientia cū præceptoribus disce-
ptare ad uirulentem reputant: huius sectæ pauci
sunt, sed serē dignitate præcipui. Ex horū tamē
sensitua uix quicquā agitur: nam quoties ma-
gistratus licet inuiri suscipiūt. Phariseorū de-
cretis assentiūt, ni facerēt nō ferēdi à plebeiōrū
multitudine. Essenorū uerò placitū uniuersa-
tatis regimē citra exceptionē Deo asserit im-
mortalitatē animis: nec aliud quicquā æquē ac
iustitiā omni cōtentione expetendū existimat.
Ad templū autē donaria mittētes, sacra ibi nō
faciunt, q̃ sanctioribus utātur ceremonijs: qua-
propter exclusi à cōmuni fano seorsum sacrifi-
cant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris
colēdis in totū dediti. Mirāda etiā est eorū in-
sistia, qua omnes Græcos et Barbaros longē su-
perant, multis iam seculis iriti in eius continuis
studijs. Facultates in cōmune possident, nec ali-
quis diues magis utitur suis bonis, quā quibus
nihil

nihil possidens. Atq; hoc instituto uiuūt uiro-
rum supra quatuor millia, nec uxores habētū,
nec seruos, q̄ alterū ad iniuriā cōmunis natura
pertinere cēseant, alterū trāquillitati uita parū
cōmodū: quare per se ipsi uiuētes inuise sibi mi-
nistrāt. Quāstiores creant uiros probos ex sa-
cerdotū numero, qui ex agrorū redditib; & fru-
gum prouētū cibos eis conficiāt. In summa ean-
dem ferē uiuēdi rationē sequuntur, quā hi qui
apud *Dacos* *Plisti* nominantur. Quarta autem
studiū sapiētia seclātium uia primus auctor fuit
Iudas Galilaus: hi cetera cū *Phariseis* consen-
tiunt, nisi q̄ cōstāntissimo libertatis amore fla-
grant, credētes solū Deū dominū habendum ac
principē, facilius uel exquisitissima pœnarū ge-
nera latrū unā cū cognatis suis ac charissimis,
quā mortālē aliquē appellaturū dominū: quod
quia multis sape spectatū scio, plura de hoc non
libet dicere: nō enim uereor ne fidē nō inueniāt
mea uerba, imō illud potius, ne tam insignē pa-
ricitiā & doloris conēptum parū assequantur
qua quidē animos suas plurimū in gente nostra
creuit accēsa acerbissimis *Gessū Flori* iniurijs,
quibus postremo effectum ut deficerent à *Roma*
pop. Et de *Iudaorum* seclis hac suffecerim.

Urbes ab *Herode* & *Philippa* tetrarchis in hono-
rem *Cæsaris* conditæ.

CAP. III.

Quirinius autem uenditis & confiscatis *Iu-*
Archelai facultatibus, peractōq; censu,

II

quā

qui incidit in annum trigesimumseptimū, post
 victū à Casare in Actiaca pugna Antonium,
 cum mora esset contra Ioazarum pontificem ple-
 bis seditio, priuauit eū hac dignitate, & A-
 nanum Sethi filium substituit. Herodes uerò &
 Philippus suæ quisq; tetrarchia res ordinauit
 & cōposuit: quorum Herodes Sephori cincta
 moribus, fecit eam totius Galilææ caput et de-
 fensaculum: aliud deinde oppidum quod tunc
 Betaramphitha dicebatur, cōmunitum nomine
 mutato Iuliada ab uxore imperatoris appella-
 uit. Philippus quoq; Panceada suā ad Iordanis
 fontes instruxit edificijs, indito Casarea nomi-
 ne. Vico etiā Bethsaide in ripa lacus Genesa-
 rethini urbis speciem addidit, frequētato incolis
 & aucto opibus, quæ Iulia Caesaris filia cogno-
 minem esse uoluit. Caterum Coponio, quæ cum
 Quirinio missum diximus, Iudaā administran-
 te huiusmodi quiddam accidit: In festo azymo-
 rum, quod Pascha uocamus, mos est sacerdo-
 tibus post median noctē aperire templi ianuas:
 tunc igitur quāprimum aperta sunt, Samarita-
 ni quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserūt
 ossa humana per porticus & per totū templū:
 quo factū est ut posthac sacerdotes solito dili-
 gentiores custodias agerent. Paulo post Co-
 ponius Romam reuertitur, successore accepto
 M. Ambiuio, cuius tempore Salome Herodis
 regis uxor uita decedens Iulia Lamniam cum
 sua

sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem. Archelaidemq; plurimus palmeris consutam, quorum fructus est praestantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo praefide Caesar facto functus est, qui secundus fuit Romanorum imperator, praefuitq; Reip. annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero priuignus successit, Iulia filius, Romanorum imperator tertius: a quo quintus Iudaorum praeses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaëlem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transfudit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camathi filio pontificatum tribuit: hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho qui cognominabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudaea exactis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine urbem à se conditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilae in ora lacus Genesarethici: unde non longe apud Emmaum cum sunt aqua calida: hac pariter à conuenis,

partim à Galileis habitata est: quorum nonnulli
 eò migrare coacti sunt, quidā etiā è nobilitate
 sedes illic sibi optauerūt: quoq; maior effet fre-
 quentia, recepti sunt ad incolendū etiā tenuis-
 simi quique undecūq; cōfluentes, & in his ali-
 quot quos nō satis cōstabat esse liberos. hos ma-
 gnis immunitatibus ac beneficijs prosecutus a-
 strinxit ad habitādum, alij domos, alij agros lar-
 gitus, quò minus horrerent adificatā præter ri-
 tum patrū in solo multis sepulcris referto: cum
 iuxta nostras leges ad septem dies impurus ha-
 beatur qui in talibus locis habitet. Eodē tem-
 pore Phraates Parthorū rex per insidias subla-
 tus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa:
 Phraates habens legitimos liberos, ancillā Ita-
 lici generis Thermusam nomine, inter cætera do-
 na à Cesare missam, primū in concubinarū nu-
 mero habuit: procedente deinde tēpore obstu-
 pefactus præcellētī mulieris forma, susceptio iam
 ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eā sibi con-
 iunxit. Quæ cū quicquid uellet regi persuade-
 ret, cogitans filio suo Parthorū regnū astruere,
 intellexit nihil se effecturā, nisi ablegaretur le-
 gitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito ut
 Romā eos obsides mitteret: quod illis sine cun-
 ctatione faciendū fuit, patre nolūtati Thermusa-
 sam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad
 regnū educabatur: qui tedious rarus exspe-
 ctare dum à patre decedēte principatū accipe-
 ret,

vet, eum matre cōtra eum conspirauit, cum qua
 creditus est etiam stupri habere consuetudinem.
 Ergo parricidio simul & incesto exosus popu-
 laribus, prius quā confirmaret suas opes per
 tumultum pulsus interijt. Tum uerò nobilissimī
 Parthorum animaduertentes nō posse sine rege
 consistere ipsorum Rēpublicam, nec tamen uo-
 lentes eligere alienum ab Arsacidarum san-
 guine, putantesq; satis esse semel uiolatā regiam
 maiestātē Italica mulieris libidinibus, Herodem
 per legatos accinuerunt. Is erat quidē regij gene-
 ris, sed inuisus multitudini propter nimiam cru-
 delitatem, quod intractabilis esset, & ad iram
 pronissimus: hunc cōiurati aliquot interfecerūt,
 ut quidā tradunt, in conuiuio: solent enim per-
 petuo gestare gladios. Vt uerò à pluribus fertur,
 in uenatione occisus est. Legatione deinde missa
 Romā, petierunt regē unum ex obsidibus, pra-
 latuq; est Vonones ceteris fratribus. Videbatur
 enim capax eius fortuna, quā ei duo maxima in
 terris offerebant imperia, externū simul & do-
 mesticum. Sed breui pœnitētia subiijt barbaros,
 natura mutabiles, & indignitatū impatientissi-
 mos: dedignabātur enim facere imperata man-
 cipij, (sic uocātes obsidem) & hac appellatione
 exaggerātes ignominiam: nō enim belli iure sibi
 regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis
 consumeliā: moxq; uocant Artabanū in Me-
 dia regnantem, Arsacidam genere: ille paruis

libenter, & praeſto fuit cū exercitu. Cui cum occurrisset Vonones, primum manēte etiam tum in officio vulgo Parthorū, praelio victus Ariabannus retrō in Mediā repulſus eſt. Sed paulo poſt inſtauratus copijs Vononē auſum conſligere uideit egregiē, ita ut cum paucis equitibus in Seleniciam confugeret. Ariabannus autē magna caede graſſatus in proſtigatos barbaros, & clade attonitos, in Crefiphontē ſe recepit cum uictricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autē refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, miſſis Romā legatis ſuper hoc negotio. Venerō repulſam paſſus eſt à Tiberio, pertaſo ignauiam hominis, & moto Parthi cōminationibus bellum iam intentantis, deſtitutus omni ſpe regnandi, & potentiores Armeniorū Niphatem accolentes ſequerentur factionē Ariabani, Silano Syria praefidi ſe dedit. Is reſpectu educationis qua illi Roma contigerat, hominē apud ſe aſſernauit in Syria. Armenis autem Orodem unū è ſuis filijs Ariabannus regē impoſuit. Per idem tēpus cum Antiochus quoq; Comagena rex ſaro conceſſiſſet, contentio nata eſt inter plebeios & nobiles, his regnū in provincia formans redigi poſtulātibus, plebe cōtrā cupiente ſub rege ut antē uinere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas miſſus eſt, fortuna occaſionem quarente illius exiſio: poſt redactam

daclam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera ueneno sublatus est, sicut dicetur alias.

Iudeorum contra Pontium Pilatum seditio. C. III. V.

Ceterum Pilatus Iudaea praeses à Casarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Caesaris in urbem intulit ad legis nostrae cōtumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies: & ideo qui ante hunc fuere praesides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi: primus Pilatus ignavis omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit: quod ubi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Casaream, ubi per multos dies supplices orauerunt praesidem, ut trāferret illas imagines aliò. Pilato uerò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Caesaris, cum Iudaei precari non desinerent, sexto post die iussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, capta loci opportunitate, & aptissimus esset insidijs: ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus ut eos circumueniant, mori minitans, nisi quam primum quiescerent, et suam quisque domum discederent. At illi procidentes humi, & exteros prabentes ingulos, manifestè pra se ferebant, uita sibi chariorē esse observationē legis patriae. Tum Pilatus admiratus iam constans legum studium, continuo reportauit eas imagines Casaream à Hierosolymis: deinde aqua ductum struere aggressus est ex sacro arario,

inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo
 stadio: id agerrimè tulit populus, & congregati
 per cœtus numerosos usq; ad multa hominum
 millia, uociferationibus conabatur eum deter-
 rere à proposito. Nonnihil uerò, ita ut sit apud
 inconditam multitudinē, etiam conuictis laceffe-
 bant presidem. At ille milites sub populari ha-
 bitu clam armatos fustibus insit reliquā multi-
 tudinem corona cingere: & quàmprimū uulgu-
 s cœpit iacere cōuicta, dedit illis signū ex compo-
 sito: illi suprā quàm mandatum erat usi sunt fu-
 stibus, tumultuatores & quietos cadentes nullo
 discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes
 ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserant
 saucij: atq; hoc modo cōpressa est seditio. Eo-
 dem tempore fuit IESVS, uir sapiens, (si ta-
 men uirū eum fas est dicere: erat enim mirabi-
 lium operū parrator, & doctor eorū qui liben-
 ter uera suscipiunt: plurimosq; tam de Iudeis
 quàm de Gentibus sectatores habuit) Christus
 hic erat: quem accusatū à nostra gentis princi-
 pibus, Pilatus cū addixisset cruci, nihilominus
 non destiterūt eum diligere qui ab initio cœpe-
 rant. Apparuit enim eis tertia die uiuus, ita ut
 diuinitus de eo uates hoc & alia multa miran-
 da prädixerunt: & usq; in hodiernū Christi-
 anorum genus ab hoc denominatum non deficit.

- ¶ II. Circa eadem tempora etiam aliud Iudeos tur-
 bavit incommodum, & Roma in sacris Isidis
 summa

summa turpitudine deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorū nefando scelere, ac tū demum res Iudeorum prosequar. Erat Roma Paulina, mulier nō minus probitate morum quā natalium claritate illustris, adhuc opulenta & formosa, ut quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autē erat Saturnino, viro tali coninge dignissimo: huius amore captus est Decius Mundus iuuenis nō obscurus in equestri ordine: & quia maior erat sœmina, quā quæ posset corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis insania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarū millia: ac ne sic quidē valens eam flectere, non ferens amoris importūtam, decrevit morbū finalē & vitam finire inedia. Hoc eius propositum non fefellit. Idem libertā Mundi paternā, varijs instructam, sed non probatis, artibus: quæ indigne ferens obstinationē iuuenis, blandæ oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se, ut potiatur Paulina cōplexibus. Cumq; ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus L. tantū drachmarū millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Itā refocillato iuvene, & accepta quantam petierat pecunia, nonam doluiam ingressa est, videns Paulinam nō capi pecunijs. Sciens porro eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conueniens aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide
silens

filensij. & quod efficacissimū est ostensato pra-
 mio, in praesens uiginti quinque millibus, & alie-
 ris totidem post nauatā operā, indicat eis amo-
 rem iuuenis, rogans ut omnibus modis adnisc-
 rentur eum reddere uoti cōpotem. Illi auri cupi-
 dine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natu
 maximus properè se ad Paulinam consulit, &
 admissus, impetratoq; absq; arbitris colloquio,
 uenire se ait missum ab Anubide capiti ipsius
 forma, & iubere ut ad se ueniat. Illa libensi ani-
 mo accepit nūtiū, moxq; iactabat se apud fa-
 miliariter notas mulieres, q̄ dignata su amore
 Anubidis: marito quoq; indicat, condictā sibi
 cenā & cubile Anubidis: id eò facilius con-
 cessum est, q̄ cognita & probata esset nro pu-
 dicitia coniugis. Itaq; in tēplum proficiscitur, et
 post cenā inslante somni tēpore inclusa per sa-
 cerdotem, tenebris conciliantibus in latentē ibi
 Mundum incidit: totamq; eam noctē obsecuta
 est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo de-
 inde abeunte priusquam sacerdotes doli conscij
 surgerent, Paulina manē ad maritū reuersa con-
 gressum cū Anubide pradicat, & idem apud
 amicas quoq; magnificis uerbis exaggerat. Illis
 nec credere libebat rei naturā considerantibus,
 non mirari tamē non poterant ob insignem mu-
 lieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam
 tercia Mundus adamata forte fortuna obuius,
 o factū benè Paulina, inquit, quod & ducenta
 illa

illa millia mihi seruaſti, quæ potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus mea uoluntati geſiſti. Nihil enim mea reſert q̃ Mundum contempſiſti, quandoquidem prætextu Anubidis op̃ata uoluptate expletus ſum: atq; his dictis abiit. At mulier tum primũ deprehenſo flagitio, ueſtem ſibi lacerat, & re tota ad maritũ delata, obſecrat ne tã inſigne ludibrium impunitũ ſinas: maritus porrò imperatori totum ſignificat. Tiberius poſtquàm accuratiſſima in-
 quiſitione didicit omnia, ſacrificos illos im-
 poſtores in crucẽ egit, unaq; Iden inuentricẽ huius ſcleris, cuius præcipua opera fuit in corrupenda pudicitia mulieris: dirutoq; templo ſtatnam Iſidis inſit mergi in Tyberim, Mundum autem miſſiore pœna exilij caſtigaffe contentus eſt, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promiſi reddetur, de Iudaorum per id tempus Roma degentium aduerſitatibus.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de
 Pilato.

CAP. V.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolũ uerterat, uir modis omnibus peſſimus. Is cum Roma agens gerebat ſe pro Moſaica legis interprete, aſcitu in ſocietate tribus alijs per omnia ſui ſimilibus. His cum ſe in diſciplinam dediſſet Fulvia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei ut purpuram

puram & aurum in Hierosolymitanū templum
mitteret: qua accepta in proprios usus uertent,
quod iam antè destinauerant. Id post quā Tibe-
rius ex amico suo Saturnino ipsius Fulvia ma-
rito de iniuria coniugi facta quæsto cognouit,
iussit uniuersos Iudæos ex urbe pelli. Ex quibus
Consules delectu habito, quatuor milia militum
miserunt in Sardiniam: plurimos etiam, qui pa-
tria religione detrectabant militiam, affecerunt
pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelera-
tos omnes Iudæi coacti sunt urbe cedere. Interea
ne Sarraritani quidem tumultu caruere. Conci-
tauit enim eos impostor quidā pro nihilo ducens
mendacium, & omnia comminiscens ad plebis
gratiam, iubens ut conuenirent in montem Ga-
rizim apud eam gentem sanctissimū, asscuerant
se illic eis ostensurum sacra uasa reposita, quæ ibi
Moyse deposuerit. Illi creduli sumptis armis
Tirashabam nicum insederunt, expectantes ibi
confluentes ceteros, ut magno agmine montem
ascenderent. Sed Pilatus prior cliuū montis oc-
cupat equitibus suis & peditibus, qui prælio
congressi cum Samaritis apud. nicum collectis,
alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: mul-
tos etiam uiuos captos abduxerunt, quorū præ-
cipuos & potentiores Pilatus multauit capite.
Tum primates adueni Vitellium uirum consu-
larem, & Syria præsidem, Pilatumq; cadis ac-
cusant, negantes defectionem fuisse à Romania
illum

illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudaeae missio, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Caesarem ad obiecta per Iudaeos criminata. Ita ille decem annis exactis in sua provincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quo prius quam perveniret, nita excessit Tiberius.

Vitellii aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Acrem susceperet.

C A P. V I .

Vitellius autem in Iudaeam profectus pervenit Hierosolyma, in ipsa festivitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit civibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo assevari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus, exstructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo praeter illum utebatur, recepturus priatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exaedicata denominavit ab amico.

Anto

Antonio, & stolam, ita ut ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, et successor, cuius regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificia stola possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa reposita, & obsignata sigillo pontificum atque custodum sacri ararii, praefecto castelli accendente ibi lucernam quotidie. Hanc septimo ante festum die praefectus exhibebat pontifici: qua purificata induens sacrorum tempore, sequenti die rursus eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestate eam stolam tradidit, iubens securum esse praefectum quoniam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiapha pontificis subrogato Ionathae Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano foedus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis praemijs sollicitavit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieverunt, sed Alanis transiit dederunt per suam

suā regionē, & patefactis portis Caspijs immiserunt eos in regnū Ariabani. Quo facto & Armeniā denuo Parthi amiserunt, & peruadente totā eorum ditionē bello, nobilissimū quique eius gentis ceciderunt unā cū regis filio & multis populariū millibus, regioq; tota hac incursione nastata est. Vitellius etiā pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regis ipsum Ariabanū conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens remedium quod ab optimatibus immineret periculū, habēsq; suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occasione transiuri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Ariabani, & assentiente illo, cōuenerunt ad Euphratē rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerūt, cum suo quisq; satellitio. Postquā autē de fœdere cōuenit, Hircades tetrarcha utrūq; excepit conuiuium, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo post Ariabanus misit Tiberio filiū Dariū obsidē cū multis muneribus, inter quae etiā uirū stature cubitorū quinque, genere Iudeū, Eleazarū nomine: qui propter nastitatē gigas cognominatus est. Post hac Vitellius Antiochiam redijt, Ariabanus in

*Babyloniā. Tum Herodes nolēs primus nūtiā-
re Casari de impetratis obsidibus, omnibus dili-
genter perscriptis misit ad eū tabellarios, nihil
amplius relinquēs significandū per consularē
presidē: quare superuenientibus Ptelis literis,
Casar rescripsit, omnia sibi iam antē esse cog-
nita ex Herodis nuntiis. Quo ille graviter offen-
sus, & factum in deteriorē partē accipiens, irā
calabat in pectore, donec ad Caiū pervenit re-
rum regimen. Tunc etiā Philippus Herodis
frater diem suū obiit, anno Tiberij principatus
vigesimo, quū ipse praeuisset triginta septē an-
nis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanae,
uir perpetuo modestus, & amator quietis ac
oij. Degebat enim semper in sua ditione. Quo-
ties domo progrediretur, iter faciebat cū paucis
selectis comisibus, subsequente sella in qua se-
dēs solitus est iura reddere: & si quis ex occur-
su opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi
sella posita residēs causam cognoscebat, aut son-
tem dānaturus, aut absoluturus innoxiiū. Obiit
autē Iulide, & illius in monumentū q̄ iam
antē sibi construxerat, magnifice ac sumptuose
funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, di-
tionē eius Tiberius provincia Syria attribuit,
ita tamen ut tributa in ea retrarchia collecta
seruarentur intra ipsius regionis terminos.*

Herodis bellam quo ab Areta superatus est.

CAPVT VII.

Interea

I Nierea Herodē inter & Aretā regem Pe-
 tra bellū tali de causa exoritur. Herodes te-
 trarcha uxore habebat Areta filiā, cum qua
 iam multo tēpore conuixerat. Romā deinde iter
 faciens diuertit ad Herodē fratrem, sed genitrice
 natū alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris
 Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobu-
 li cōmunis fratris filia, & Agrippa maioris so-
 ror, ausus est de impetrando eius coniugio mē-
 tionē facere. Quæ assentiente, conuenit inter eos
 ut quā primum ille Roma reuerteretur in pa-
 triā, mulier migraret in eius domicilium. Inter-
 cessit autē & hoc pactū, ut Areta filiā eijciat.
 Post hac Romā nauigat. Vbi postquā expeditiue
 negotia propter quæ uenerat, domū reuersum
 uxor, cōperto quid pactus sit cū Herodiade, dis-
 simulanter rogat ut se mutet Macharumē, ca-
 strū suum in confinijs regionis Areta subdita,
 quantū poterat calans suū propositum. Morem
 gessit Herodes mulieri, putans eā nihil sensisse.
 Illa quæ iam antē curauerat apud Macharum-
 em, patri suo tunc obnoxia, ad iter omnia pa-
 rari, à præfecto eius excepta, deducensibus A-
 rabibus, magna celebritate peruenit in ades pa-
 tris: eiq; indicauit Herodis animū. Vnde simul-
 tate nata sequuta est de Gamalititi agri fini-
 bus cōtentio: & contractis utrinq; copijs bellū
 per legatos gestū est, cōmissoq; prælio Herodis
 exercitus internecone perijt, proditus à qui-

- busdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipēdia. Hac Herodes per literas Tiberio significat. Ille nerò indigne ferens *Arcta* audaciā, scribit Vitellio ne ei bellū inferat, & aut vivū captū abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atq; hac fuerūt mādata Tiberij. Apud Iudaeos autē fuit opinio, iusta ulsione numinis deletū Herodis exercitū, ppter Joannē qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virū optimū, Iudaeos excitantē ad virtutū studia, et in primis pietatis ac iustitiae, simulq; ad baptisimi lavacrū: quod ita demum deo grauum aiebat fore, si non ab uno tantum alterāne peccato absterneant, sed animis per iustitiā prius mundatis, addans & puritatē corporis. Quumq; magni concursus ad eū fierent, plebe talis doctrina avida, Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas defectionē aliquā pararet, q̄ viderētur nihil nō facturi ex eius consilio, iudicavit satius esse prius q̄ noni aliquid exoriretur illum tollere, q̄ rebus turbatis feram pœnitentiā agere: itaq; vinculum missum in Macharunsem supra dictā, illo occidi imperat: quod factum sequuta est Iudaeorū existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum. Vitellius autē ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & lenis armatura, atq; equitum auxilijs missis à socijs regibus properās versus Periam
- peru

peruenit Ptolemaidem. Quumq; nellet per Iudaam exercitū ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neq; enim patrios ritus permittere, ut inferantur ulla imagines, quales Romana signa habebant pleraq;. Quorū precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missoq; per magnū campum exercitū, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma sacrificaturus Deo in festiuitate qua tum instabat publica. Quò postquā uentum est, honore summo exceptus à populo, hasu ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilū pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populū sacramento adegit in fidē Caij noui principis: renouatasq; ex itinere copias in hiberna dimissus, omisso bello propter delatum in alium imperiū. Ferunt Arciam accepto expeditionis Vitellij nūtio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad petram peruenire illū exercitū. Vnum enim è ducibus prius moriturū, uel qui bellū paret, uel cuius iussu paretur, uel eū contra quē mouendū sit. Ita Vitellius Antiochiā repetijs. Agrippa autē Aristobuli filius ante unum annum Romam uenerat, ut propter negotia quadā cōueniret Casarem. Sed prius quā de hoc dicam, explicabo Herodis progeniē, uel quòd ad praesentem narrationem id pertineat: uel quò magis appareat, quantum ualeat diui-

na providentia, quandoquidē absq; pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana potentia, ut licet uidere in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis perijs: quod sanē exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiā: simulq; in primis uidetur memorabile, quomodo Agrippa ex privata fortuna, prater omnium quibus notus erat opinionē, ad tantā potentiā peruenctus sit. Et quamuis iam antē de ea re facta sit mentio, dicemus tamē hic quoq; diligentius. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia nata sunt dua filia: harū altera Salampso nomine nupsit Phasaëlo regis ex fratre Phasaëlo nepoti, idq; ex ipsius patris auctoritate: altera uerò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaëlus ē Salampsonē gennie quinq; liberos, Antipatrum, Herodē, Alexandrū, & filias Alexandrā ac Cypron, quae nupsit Agrippa Aristobuli filio. Alexandram uerò duxit Timius Cyprius uir nobilis, in quo matrimonio absq; liberis defuncta est. Cypros Agrippa duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariammen, Drusillā: filij uerò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorū Drusus ante pubertatis annos obiit. Cum horū patre etiam reliqui germani educabantur apud anum, Herodes & Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice uerò nepis ē Sal

ē Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati
 enim erant infantes adhuc patre Aristobulo,
 quē unā cū Alexandro ab Herode occisum di-
 ximus. Postquā autē per aiatē mairnerūs, He-
 rodes hic Agrippa frater duxit Mariāmen fi-
 liam Olympiadis Herodis regis filia, prognatā
 ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea su-
 scipit Aristobulum. Tercio fratri Agrippa
 Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Eme-
 senorum regis filia, ex quibus nata est filia
 Iurda. & ipsa Iotape nomine: & hi quidem
 ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias ve-
 rò soror eorū nupsit Herodi magni Herodis fi-
 lio, quē susceperat ē Mariāne filia Simonis pō-
 nificis, ex quibus prognata est Salome: post quā
 natam Herodias in contempnū legis patriā de-
 buo nupsit Herodi marii germano eodē patre
 genito, relicto priore adhuc superstitie. Is fuit
 Galilaorū tetrarcha. Salome autē filia Philip-
 po nupsit Herodis filio tetrarchiā habēti Tra-
 chonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobu-
 lus eā duxit filius Herodis, eius qui Agrip-
 pa fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio
 nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobu-
 lus: atq; haec est Phasacli & Salampsonis
 progenies. Cypros autem Antipatro filiā Cy-
 pron peperit, quā duxit Alexas Silcius Ale-
 xa filius, & ex ea filiā uē Cypron genuit. Hero-
 des autē & Alexander, quos dixi fuisse fratres

*Antipatri, sine prole discesserunt. Caterum Alex-
 xāder Herodis regis filius q̄ à patre necatus est,
 Alexādrū & Tigranē filios suscepit è Gla-
 phyra Archelai Cappadocū regis filia: ex his
 Tigranes apud Armenos regnās cū apud Ro-
 manos delat⁹ esset, sine liberis obiit, Alexāder
 autē Tigranē fratri cognominē filiū habuit, qui
 Armenis per Neronē rex impositus, Alexā-
 drum filiū genuit: hic Antiochi Comagenorū
 regis filiā duxit Iotapen, & Lesidisin Cilicia
 rex à Vespasiano cōstitutus est. Progenies autē
 Alexādrī ab initio ab institutis patrijs ad re-
 ligionē Græcorū descendit. Reliqua autē Herodis
 regis filia nulla relicta prole è vita excefferunt.*

XII.

*Percensitis igitur Herodis posteris qui ad
 Agrippa regni cēpora pertigerunt, superest ut
 narremus quib. ille fortunis iactatus, postremo
 ad maximam dignitatem ac potentiā enaserit.*

*Navigatio Agrippæ ad Tiberiū, & quomodo ac-
 cusatus uinctus sit, utq; post excessum Tiberii à
 Caio eius successore solutus sit. CAP. VIII.*

Paulū ante Herodis regis obitū Agrip-
 pa Roma degēs, & per conviciū insinua-
 tus in familiaritatē Drusi imperatoris Tiberij
 filij, nactus est etiā amicitiam Antonia Drusi
 maioris coniugis, cōmendatione matris suæ Ber-
 nices, qua apud illā erat in precio. Cumq; na-
 tura esset liberalis & magnanimus, quā diu
 mater uixit noluit ingenium suū exerce-
 re, ne in
 eius

eius indignationē incideret: sed postquā Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrii, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in liberos Caesaris, quorū favore captabas, redactus ad inopiā, nō potuit amplius Romanis vivere: quādo et Tiberius amisso filio venit amicos eius in cōspectū suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæā abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habēs q̄ creditoribus munusculatū pecuniā redderēt, et quidē multis ac importune urgētibus. Quare nullū cōsiliū expediens, et pudore presentis status, secessit in castrum Idumæa Malatha, cogitans miserā vitam aliquo pacto abrumpere. Quod eius propositū ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororē quoq; eius Hero diadem scripsit, significans et quid Agrippa decreverit, et qua necessitate adactus: hortataq; est eam ut pro iure cognationis afferret auxilium, et se in hoc imitaretur, quæ quantum posset sublevarēt eius miseriam, quamvis in lōge minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore eumq; coninge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde viveret, et magistratu eius civitatis in eū collato, quò esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate persistit, quāvis ne sic quidē satis fieret propinqui necessitatibus. Cū enim apud Tyrū in con-

nino largius indulgissent poculis, non talis
 Agrippa contumeliam, exprobrante Herodo
 inopiam, & quod suo sumptu hominem aleret:
 quare ad Flaccum virum consularem & tum
 Syria praesidem se contulit, cum quo Roma ami-
 citiam contraxerat: à quo receptus cum eo vi-
 uebat, iam antè habente apud se Aristobulum
 fratrem quidem Agrippa, sed inimicum, non
 obstante tamen hac similitate, quo minus ex
 aquo utrumq; complecteretur proconsul. Sed
 Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius
 quieuit, quàm & Flaccum insensum fratri red-
 deret, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum
 Sidonijs contendentes de finibus, disceptaturi
 apud Flaccum, cognito quod Agrippa multum
 apud eum posset, rogauerunt ut adesset ipsorum
 partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox
 paratus fuit omnia pro Damascenis facere.
 Aristobulus autè quia pactos de pecunia fen-
 serat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta in-
 quisitione, ac depreheso crimine, Agrippa ex-
 cidit amicitia praesidis: rursusq; ad extremam
 egestatem relapsus venit Ptolemaida, & q non
 haberet unde alias viveret, decreuit navigare
 in Italiã. Sed quum deesset pecunia, insit Mar-
 syã suum libertum ut quavis arte à feneratoribus
 eam sumeret. Ille Proin Bernica Agrippa matris
 libertum, qui defuncta patrona testamento in
 Antonia clientelam venerat, rogat ut accepta
 fide

*fide sub syngrapha daret munus. Alier iam
 ante debere sibi nonnihil Agrippā asseneras,
 extorsit à Marsya syngrapham uiginti millium
 drachmarū Ausicarū, detractis sibi de ea sum-
 ma duobus millibus & quingētis, eo facilius, q̃
 nō posset Agrippa aliter facere. Recepta igitur
 pecunia profectus Amhedonē, ei ibi nauē
 nactus, parabat se itinere. Id ubi cōperit Heren-
 nius Capito procurator Iamniae, misit eō milites
 exacturos argēti trecenta millia, quorū debitor
 Caesaris fisco factus est dū adhuc Roma ageret:
 atq; ita imposita est illi mandandi necessitas: &
 tunc quidē facturū se iussa simulat: sed quāpri-
 mum nox terris incubuit, praecisis manū retina-
 culis nanigat Alexandria. Ibi ab Alexandro
 Alabarcha poposeit munō ducēta argēti mil-
 lia. Ille nō ipsi se munaturū professus est, sed Cy-
 pro, cōingalem amorē in ea demoratus & uir-
 tutes ceteras: fideiusū mulier, & mox Ale-
 xander quinq; talentis representatis Alexan-
 dria, reliquā summā exhibiturū se promisit Pn-
 teolis, profusione Agrippa ueritus. Ita Cypros
 expedita mariti nanigatione in Italiā, ipsa cum
 liberis in Iudcā itinere pedestri reuersa est. Ca-
 terum Agrippa postquā Puteolos appulit, scri-
 psit ad Tiberiū Casarē degenē Capreis, uenisse
 se officij causa significās, et potestatē accedendi
 eam insulā postulans. Tiberius nil cūctatus hu-
 manissime rescripsit, gratulās ei reditū ad Ca-
 preas*

preas incolumē. Nec minore alacritate præsensem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Caesar receptis literis ab Herēnio, & Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutū tēpus persolutis, de reddēdo admonitus, fuga se ē subiectis ipsius procuratori locis propriens, exigēdi facultatē admissi, agrē tulit: mandavitq; cubicularijs non prius admitti hominē q̄ persoluto debito. Ille nequaquā ira Caesaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Caesaris: qua memor Bernices huius matris cōsuetudinis, familiariter enim ea fuerat usa, simulq; educatū fuisse ipsum cū suo Claudio, praeiit ei pecuniam illā: & reddito debito, nemine prohibēte fruebatur amicitia principis: adeoq; conciliatus est Caesari, ut is nepotē suū cōmendaret Agrippa, mādaretq; ut progredientē semper comitaretur officij gratia: hoc beneficio deuinctus & deditus Antonia, cepit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratū ob parētis memoriā. Erat ibi forte Albius Samarita liberius Caesaris, ab eo mutuatius decies centena millia, debitū Antonia reddidit: reliquū materiā habuit demerendi Caium

III. officiosus. A quo receptus in intimā amicitiam, quodam die dum unā gestatur incidit in confabulationē de Tiberio: & quia soli erant, precaturo

precatus est Tiberio, ut q̄ primū principatus locum Caia digniori cederet / has voces excepit Eurychus, libertus Agrippae, & auriga, ac tū quidē siluit. Insimulatus deinde à patrone quasi uelē ei furto subduxisset, sicut re uera subduxerat, & ex fuga retractus, cū perductus esses ad Pisonē urbi praefectū, rogatus fuga causam, ait se habere secreta quadā qua cuperet indicare Caesari, ad salutē ipsius pertinētia: quapropter ninctus missus est Capreas: hunc Tiberius more suo detinebat in ninculis, q̄ esses cunctator, si quis unquā alius aut rex aut tyrānus: nā neq; legationes sine mora admittere, & praesidibus prouinciarū uel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde ninctos quoq; negligebat audire: mora hanc rationē reddes amicis scitātib;: legatos quidē ideo admitti tardius, ne illis citō dimissis alij denno creati redeāt, atq; ita obruatur continuo excipiendus & dimittēdis legationibus. Potestates autē semel cōstitutas ideo suere, ut parcat subditis: cū enim natura omnis magistratus ad auaritiā sit pronior, externū cui nullus certus sit praestitutus terminus, eo magis ad rapinā sollicitare homines: itaq; si diuina eo fruatur, exsatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri: q̄ si successor imminet, non suffecturos eorū audiat prouinciales, dum decessor tāto magis spoliatur, quāto minus tēporis ad hoc faciendum sibi

pntat

putat reliquū. Rebatuſq; hac ſimilitudine. Cō-
 ſanciati cuiusdā vulnera muſca agminatim in-
 gruenſes operetrāt, eū quidā forte fortuna pra-
 eſerens miſeratus eſt, putās languidiore q̄ ne il-
 las poſſet arcere: accedeſq; propius parabas eas
 depellere. Orante autem ſancio ut ſic eū ſmect:
 quaſi aliter cauſam, cur ita liberari ab hac
 moleſtia negligeret. Tum ille: Imò his abactis
 maiore moleſtiā mihi faceres: nā ha iam ſatu-
 rata ſanguine remiſerūt nōnihil: q̄ ſi recentes
 accederet, & ſamelica, me iam antè peſſimè af-
 fectum facile perderet. Quare ſe quoq; aiebat
 hac ratione providere ſubditis, multorū rapa-
 citate nexatis, q̄ more muſcarū eos infeſtarent,
 maximè ſi ad innatā cupiditatē metus citò de-
 ſinēdi accederet. Quòd autē vera narrē de in-
 genio Tiberij, teſtatur mihi factū ipſius: nā cū
 duobus ſupra viginti annis obtinueris imperiū,
 duos in uniuerſum Indais miſi gubernatores,
 Graiū & ſucceſſorē eius Pilatū, nec aliter ſe-
 geſſi circa ceteros imperio ſubditos. Vinctorio
 quoq; cauſas ideo ſe aiebat ſerius cognoscere,
 ne affecti ſupplicio cito lenētur malis qua me-
 ruerim anteaſtis ſceleribus, nūc dū lōgioreſ mo-
 ris terūt, multo gravior reddi illorū infortuniū.
 Sanè hac fuit cauſa cur Butychus tam diu ege-
 rit in uinculis, priuſquā Caſari anres ei prabere
 ſit collibitū. Procedēte deinde tēpore à Capreis
 uenit Tuſculanū, ſtadijs ſerè centū ab urbe diſ-
 ſuum.

suum, & Agrippa rogavit Antonia, efficeret ut tandem audiretur Eurychus, cognoscere-
 turq; cuius accusaret patronum criminis: nam
 Antonia in magno honore habebatur apud
 Tiberiū, vel propter affinitatē, q̄ Drusi fratris
 uxor fuerat: vel propter continentia, q̄ florente
 etiā tūm aetate uidua recusavit alteras nuptias,
 licet hortante Augusto ad iterandū coniugiū,
 in eoq; uita genere omnē canerit infamia: huc
 accedebat priuatū beneficiū, quo maxime de-
 ninxerat hominē. Cum enim res novas cōtra eū
 moliretur Seianus amicorū unus, uir ualde po-
 tens propter praelecturā pratorianorū militum,
 conspiratibus multis senatoribus & libertis Ca-
 saris, & uiris militaribus, tātū illi conflatum
 erat periculū, ut minimum quin opprimeretur
 absuerit: quo tempore illi stris opera fuit An-
 tonia, per quā occursum Seiani malitia: quā-
 primū enim intellexit insidias composuās in
 principē, rem totā ei perscripsit accuratissimē:
 traditūq; literis Palanti seruorū suorū fidi-
 smo, misit eum Capreas ad Tiberiū: quibus ille
 cognitis Seianū occidit, & socios cōsiliū: An-
 toniaq; iam antē habita in pretio, maiore etiā
 in posterum fidē habuit per omnia. Hac igitur
 hortate ad audiendū Eurychum, respōdit Ti-
 berius: Hunc quidem si quid cōtra Agrippam
 mentitus sit, praesentē poenā sufficere: sed uiden-
 dum illi esse, ne dum inconsultius à liberto pae-

nas expevit, inquisitione facta, malū quod alteri
 molitur sibiſſe conciliet. Quod ubi Agrippa
 audiuit ex Antonia, tanto magis urgebat in-
 quiri de hoc negotio: & cum nullū orādi finem
 faceret, nata opportunitatē Antonia, uidens
 Tiberium à prandia lectica gestari, precedente
 ipsius nepote Caia una cum Agrippa accessis
 propius: et pedibus eū comitata, petiit nocari et
 examinari Eurychū. Ad quā ille: deos testor
 Antonia, q̄ nō spēte, sed tuis coactus precibus
 faciam quod facturus sum: quo dicto Macroni
 Sciani successorī imperat Eurychum adducere:
 quo sine mora ueniente, rogat eū Caesar quidnam
 cōtra eū afferat à quo libertatem acceperit: qui
 respondit: Domine, uelabantur in curru Caius
 iste & Agrippa, me sedēte illis ad pedes: ubi
 post multos sermones ulero citroq; habitos. A-
 grippa his uerbis ad Caium usus est: O si iam
 tandē dies illa ueniat, qua senex iste decedēs te
 orbi relinquat principem: nihil enim huic uoto
 obesse posset nepos eius Tiberius, quē tu facile
 opprimeres. Tum uerò ad publicā orbis felici-
 tatē mea quoq; priuatim accederet. His uerbis
 Tiberius facile credēs, nōnihil etiā ueteri offen-
 sa motus, q̄ Agrippa inſſus uolere Tiberium
 ipsius ex Druso nepotē, neglecto hoc mādato ro-
 tus in Caium erat propēſior: uersus ad Macro-
 nem, Huic, inquit, inſice uincula. At Macro-
 nō satis intelligens quem nam ille diceret: neq;
 enim

enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabatur donec exactius rē perciperet. Interim Caesar aliquāvisper gestatus per circum, denuo Macronē appellās, An nō, inquit, iussi ut huic vincula iniicias? quo sciāte cui tandē, Agrippa inquā, ille respōdit. Agrippa uerò ad preces uersus, per memoriā filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè usus fuerat, & per collata in adolescentē Tiberiū officia rogabat ueniam: sed frustra, pratorianus ita ut erat purpuratū in vincula trahentibus. Cumq; astus esset uehemēs, et pra inopia uini sitis eū ureret, conspicatus quendā ē Caij seruis nomine Thaumastū gerentē hydriā poposcit potū: & cum libenter oblatū hausisset, inquit, Certē tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministeriū: q̄ primū enim hāc necessitatē euasero, impetrabo tibi libertatē à Caio, quandoquidē etiā uincto mihi non es grauatius ministrare ut antea dum pristina mihi fortuna maneres integra. Nec fefellit hominē, sed gratiā ei reposuit: nā regnū adeptus Thaumastū à Caio impetratū manu misit, & bonorū suorū dispensatorē constituit: quin & moriēs hunc Agrippa filio Bernicaq; filia reliquit eadē ministerij conditione, apud quos in pretio usq; ad extremū diē habitus cōsenuit. Sed id postea cōtigit. Tunc uerò Agrippa uinctus ante regiam stabat inter alios quosdā aequē uinctos, incubens pra mœrore in quandā arbo-

rem: cui cū inſediſſet bubo, unus ē uinctis natione Germanus aliē conſpicatus, ſcitatus eſt ē milite quiſnā eſſet ille purpuratus: & cognito Agrippā eſſe, Iudæorum nobiliſſimū, rogauit milite ut liceret ſibi propius ad eū accedere: cū pere enim ſe quēdā de ipſius patria cognoſcere. Quo imperato, & adhibito interprete, O iuuenis, inquit, cōtriſtas te quidē tam repētina & improuiſa fortuna mutatio: nec facile credes propē eſſe effugiū, ſic cōſulente rebus tuis diuina prouidētia. Sed reſtor patrios deos, et qui huic regioni præſident, & qui nos perduxerū in hac uincula, q̄ nihil auribus tuis daturus ſum, neq; te inani conſolatione lactaturus: non ignarus q̄ huiusmodi prædictiones ſi euentus frūſtretur, maiore afferat mœſtitia cumulū, q̄ ſi nunquā omnino audita fuiſſent: itaq; aquū dixi uel cū meo periculo interpretari tibi quid dii portēdant manifeſtis auſpicijs. Fieri non poteſt quin conſeſtim euadas ex his uinculis, & mutatis rerū uicibus ad ampliſſimā dignitatē ſimul atq; potentiā peruenias, uſq; ad eorū inuēdiam quibus nunc nideris miſerabilis. Felicem quoq; habiturus es uita exitū, reliſtis in opum ſucceſſione liberis. Memento autē quādo hanc alitem iterum uideris, quintum ex eo diem faſalē tibi futurū. Hæc ſunt quæ tibi celeſtes miſſa hæc aue nuntiant: cuius rei cū habeam præſcientiā, niſum eſt impartiri te hæc lætitia, quo
ſpe

spectaturi cōmodi lenius feras præsens infortu-
 mium. Proinde rogo ut quamprimū felicitatem
 istam repræsentrari tibi sentiens, des operam ut
 nos quoq; eripiamur ex his aduersitatibus.
 Hoc Germani præsagiū iam uidebatur Agrip-
 pa ridiculum, quam postea maximā admira-
 tionem est promeritū. At Antonia grauiter
 ferens calamitatē iuuenis, Tiberium quidē pro
 eo deprecari putabat non solū difficile, sed pro-
 pterrepulsam inuile etiā: apud Macronē ta-
 men obtinuit ut in custodia seruaretur à mili-
 tibus cōmodis moribus pradiis, conuictoremq;
 haberet centurionē ei cura prepositum, et quo-
 tidianis uteretur lauacris, et pateret ad eū li-
 beris atq; amicis aditus, quorum subleuaretur
 officijs: admittēbanturq; ad eum, Silas amicus,
 et liberus Marsyas atq; Sicchus, inserētes ei
 cibos quibus delectabatur: et stragula quasi
 uenalia circumserētes, noctu substernebās per-
 missu militū iam ante pramonitorū Macronis
 imperio: atq; in hunc modū sex mēses exegit in
 custodia. Caterū Tiberius Capreas reuersus pri-
 mum languore modice tētatus est: inualecente
 deinde morbo iam malē de se sperās, per Euodū
 libertorū suorū charissimū accersisse filios, quasi
 ad extremum colloquium: erant autē ei nō na-
 turales, sed adoptiui, nam Drusum unicum fi-
 lium amiserat: supererat huius filius Tiberius,
 cognomine Gemellus, et Caius ex Germanico

fratre natus, iam adultus & disciplinis libera-
libus pulchrè exculus, adhuc gratiosus apud
populum propter paternarum virtutum memori-
am: ille enim apud omnes in maximo honore habi-
tus est, quod esset modestissimis moribus, comis in
alloquijs, & nemini se preferens: quibus artibus
non senatus modo ac populi fauorè sibi parauit,
verum etià quosque ubique sunt provincialium,
quos partim affabilitate, partim officijs deuin-
xerat: quã ob rem defunctum omnes non honoris
simulatione luxerunt, sed ueris lacrymis prose-
cuti, tanquã in priuata quisque mortuitia, adeo
citra omnem omnium offensam mixerat: quod &
filio eius plurimum profuit, cum apud ceteros, tuum
maximè apud militare multitudinem, quæ pro
ipsius dignitate tuenda nullum periculum non adi-
cra uidebatur. At Tiberius cum Enodum insis-
set in castrum summo mane filios adducere,
precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo
indicio designaret futurum successorem in impe-
rio, cupiens quidè id nepoti ex filio relinquere,
sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis
numinibus. Itaque augurium concepit, cum sibi suc-
cessurum, qui sequenti mane prior ad salutandum
se uenerit: quare pedagogum nepotis pramo-
nuit, ut mox prima hora adolescentem adduce-
ret, ratus deum huic principatum annuere. Sed
aliter uisum est celestium ueniri: nam cum impera-
tor hac uolens diluculo insisset, Enodum cum
è filijs

è filijs intrinocare qui prior aduenisset, egressus
 ille Caium offendit pro cubiculi foribus : nam
 Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo re-
 moratus est. Tum Euodius, Vocas te, inquit, pa-
 ter : simulq; introducit iuuenē. Quo viso impe-
 rator cogitare cepit diuinā prouidentiam, per
 quā sibi adempta sit potestas statuendi qua de-
 creuerat : sensiensq; diuersam cordi esse superis,
 non tam suam uoluntatē irritā doluit, q̄ uicem
 infelicitis nepotis, cui nō satis esset principatum
 adimi, nisi etiā incolumitas in ultimū discrimē
 ueniat, quandoquidē alio potētiore futuro, parū
 eum tutatūra uidebatur sanguinis propinqui-
 tas in amulatione potētia, altero non ante secu-
 rum putante suum principatū, quā si insidijs
 praecipitū alterū : erat enim mathematicorū
 quoq; disciplinis additior, iuxta quorū cōsilia
 in tota uita pleraq; agere est solitus : nā & Gal-
 bam olim uenientē conspicatus uersus ad inti-
 mos quosdā amicos, Et, inquit, uirū, futurum
 aliquando Romanorum principem. In summa
 nemo Caesarum unquā tantā fidem habuit di-
 uinationibus, non nanas expertus aliquoties.
 Tunc quoq; magno mœrore affectus est ob id
 quod acciderat, nō secur ac si nepotem iam ex-
 trinctum cerneret : seq; ipsum culpabat, qui con-
 fugisset ad huiusmodi omnia : cum enim liceret
 ea securo è uita excodere, nunc corruptam sibi
 hanc felicitatem praescientiū suauri charissi-

morū infortunij. Itaq; quamvis turbatus inopi-
 nata principatus sui successione, inuitus et re-
 clamante animo sic Caiū alloquitur: Fili, etiamsi
 Tiberius propiore cōsanguinitate me cōtingat,
 tamen cum meum de te iudicium, iam uero deo-
 rum immortalium suffragium fecimus, tibi im-
 manus trado Romanū imperium. Rogo autē ut
 hoc adeptus non sis inmemor benivolentiae no-
 stra, qui ubi sum tanta felicitatis amator: Et quā
 poteris gratiam mihi referas, amore cōploctendo
 fratrem Tiberium: quandoquidē mihi nihil gra-
 tius pro hoc beneficio, quod post deos totū meum
 est, potes reponere, quam si illi non desis quē sibi
 natura uoluit esse coniunctissimum: nam alio-
 quin etiam scire te oportet, illo superstite stabili-
 lim fore tuum imperium: extincto uerō infeli-
 citatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est
 solitudo dignitatis culmen obtinētibus: Et qui
 in consanguinitatis iura peccant, nunquā diu-
 nam ultionē effugiunt. Hāc Caio extrema mana-
 data dedit Tiberius, omnia quidē pollicenti, sed
 fictē. Quamprimū enim principatum assēcutus
 est, fratrem inata illius praesagium sustulit: Et
 ipse quoq; aliquanto post coniuratorum insidijs
 oppressus est. At Tiberius Caio successorē sibi
 designato post paucos dies obiit, eum misisset in
 imperio annis uiginti duobus, mensibus quinque,
 diebus tredecim: post quem Caius Aelius praefuit,
 quartus in imperatorū serie. Romanū uero nū-
 tiato

viato eius obitu uehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd uerum esse nuntium non cuperent, quòd iamdudù magno redemissent libèter: sed quòd uererentur ne sentati falsis nuntijs, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorũ opera in certissimam perniciem incurrerēt. Nemo enim ante cum patritiorum ordinē grauius affluerat, quòd esset iracūdus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata saeuitia mortem lenissimam poenam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustrata periculum. Marthas uerò Agrippa libertus cognita morte Tiberij, curriculum ad patronum properauit, latissimũ ei nuntium afferens: quem cum offendisset petenti balineum, admoto capite sermone Hebraico, Mortuus est, inquit, leo. Id ille satis intelligens, inopinatoq; persusus gaudio. At tibi, inquit, tum pro ceteris officijs, tum pro hoc nũtio quam tandem dignam gratiam referam, si modò uera nuntias. Tum centurio, qui custodia praeerat, animaduertens tam Marthae festinum aduentum, quam insecutam illius uerba hilaritatē Agrippa, suspicatusq; accidisse noni aliquid, rogauit quid de re inter se cõferrent. Quibus primo cunctantibus, iam ille urgere nō desinere, tandē Agrippa nã iam familiari aperuit omnia: ibi centurio gra-

eulam ei plurimū hanc felicitatē, cēnā lautam
 apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur ex
 poculis, ecce tibi quidā superneniens affert inco-
 lunem esse Tiberium, & breui in urbē reuersu-
 rum. Quibus verbis territus grauiter centurio,
 capitalis culpa sibi conscius, quod cum nincto
 latum cōiniuium inuissit nuntiato imperatoris
 obitu, proturbat Agrippā de lectulo, hac insu-
 per inonans: Tu me impunē falles mentitus mor-
 tem Caesaris, & nō capite lues hanc lingua petu-
 lantiam? Et cum dicto ninciri iubet, solutū ha-
 elenus, & accuratius imposterū custodiri eum
 imperat: totamq; eam noctē in his malis Agrip-
 pa exegit. Postera uerō die rumor de Tiberij
 morse increbuit, palām id iactantibus homini-
 bus, quibusdā etiam sacra hac de causa facien-
 tibus: moxq; allatae sunt a Caio bina litera: al-
 tera, quibus senatui significabat successisse se in
 defuncti imperium: altera ad Pisonē urbi prae-
 fectū, idem indicantes, mandantesq; ut Agrip-
 pam ē castris dimissum restitueret in id quod
 antē habitauerat domicilium: quapropter bono
 animo nixit postea: nā licet custodiretur, tamen
 suo uictitabat arbitrio. Caeterū Caius Romam
 reuersus, Tiberij simul corpus referens, more so-
 lenni funus celebrans sumptuosissimē: & cum
 uellet Agrippā eadem die solutum dimittere,
 mox Antonia supersedit: non quod ea malē
 uellet hominē, sed negabat decorā hanc festina-
 tionem,

tionem, ne uideretur hoc odio Tiberij facere, se
 confessim solueret quē ille uinxerat. Elapsis ta-
 men non multis diebus, accersitū ad se domum
 tonderi, uelutq; mutare precipit: imposito de-
 inde in eius caput diademate, tetrarchia qua
 Philippi fuerat, regē constituit, adiecta Lysania
 quoq; tetrarchia, & pro ferrea cathena dedit
 aureā pari pondere. In Iudeam autē Marcellum
 misit praesidē. Alio deinde anno principatus
 Caij Caesaris Agrippa petijt ueniam nauigandi
 in suum regnū ordinandi eius gratia, reuersu-
 rum se hoc peracto pollicitus. Quod ubi impe-
 rator annuit, prater omniū spem rex apparuit,
 insigni exemplo quāta sit in rebus humanis for-
 tuna potētia, repuatione praesens felicitatis &
 egestatis pristina: & alij quidem beatū predica-
 bant, qui spes suas secutus esset pertinaciter: alij
 uix credebant tantam felicitatem hominis.

Quo Herodes tetrarcha in exilium missus est. C. I X.

Herodias autē Agrippa soror, nupta He-
 rodi tetrarcha Galilaeae atq; Peraeae, inui-
 debat fratri hanc potētiā, quē in celsiore quā
 maritū cerneret fastigio: urebat eam nimirum
 quod qui profugerat nō ualens debita dissolue-
 re, tum reuersus erat auctus dignitate ac foren-
 na tam splendida: hancq; mutationē iniquissi-
 mo ferebat animo, praesertim quoties illum uide-
 ret ornatum regis insignibus per turbas inuehi:
 adeoq; non poterat imperare suis affectionibus.

270
IN V. D. R. C. A. R. V. M.
ut maritum assidue hortatibus ad familia spe-
randa, & suscepta transmarina peregrinatione
apud urbē ambienda erigeret: negās sibi vitam
ferendā diutius, si Agrippa Aristobuli à pa-
tre supplicio traditi filius, & ob extremam ino-
piam metu creditorum profugus, reuersus regno
fruaturs: ipse uerò filius regis, & à cognatis ad
regnū inuitatus, per desidiā nihil tale affecta-
ret, priuata uita contentus. Atqui marite mi,
inquit, si tibi antea molestum non fuit, in mi-
nore quam olim pater dignitate agere, nunc sal-
tem honorem familia debitū appete: neq; feren-
dā pua existimatione cedere uiro qui tuis
quondā sustentatus sit opibus: neq; per tuam pa-
tialis ignauiam, ut illi uideatur plus in pauper-
tate superfuisse ad quarēdā ampliōrē fortunā
industria, quam tibi in tam optimis facultatibus:
quasi non pudendū sit te nunc ab eo secundum
censeri, qui paulo ante nisi tua misericordia non
posset uiuere. Ergo Romā eam non parcētes
nec labori, nec auri argenti uo impendijs, quan-
doquidē non tam hac seruare sit opeabile, quam
parando regno insumere. At ille resistebat ali-
quandiu quietis amore, & suspecta habens Ro-
mana negotia: conabaturq; eam in diuersam sen-
tentiam traducere. Mulier contra, quāto magis
eum sergiuersari uidebat, tanto urgebat impro-
bius, nihil nō tentandū censens regni cupidines
nec prius desistit, quam mariti extorqueret con-
sensum.

scissum, non ualentis aliàs eius importunitatem
 excusare: itaq; sine parsimonia saclo apparatus
 exquisitissimo, unà cum Herodiade Romā profi-
 ciscent. Agrippa porro cognita eorū mente ac
 apparatus, ipse quoq; se accinxit ad resistendum.
 Et quamprimum eos è portu soluisse didicit,
 etiam ipse Romā misit Fortunatū suum liber-
 tum ad imperatorem cum muneribus, Et literis
 scriptis cōtra Herodem: simulq; mādauit ut per
 occasionē amplius cū principe super hoc nego-
 tio differeret. Qui subsecutus Herodē, Et secun-
 da navigatione usus, tantum modò à tergo reli-
 ctus est, quod tum primū ad Casarē admissus su-
 peruenit, literasq; reddidit: uterq; enim Puteo-
 los appulsi: Et Caius iū fortē apud Baias reper-
 tus est, id oppidulū est Campaniæ, quinq; ferme
 stadijs è Puteolis distitū: ubi palatia sunt splen-
 didissima, dum imperatorū quisq; superiorem
 vincere cōtendis magnificentia: inuicemq; eò
 lauacris calidis sponse è terra scaturientibus,
 tam ad faciendam corporū ualitudinem, quam
 ad animos otio relaxandos cōmodis. Itaq; Caius
 simul ab Herode saluatus est, priorē enim eum
 admiserat: simul Agrippa perlegit literas, ac-
 cusantes Herodem, quod prius cū Seiano conspi-
 rasset in Tiberium, Et uane iterum Arabano
 Partha foueret cōtra Caium non impetrum. Cum
 gumentum erat ipsius tetrarchæ apparatus, qui in
 armamentarijs suis haberes tantum armorum,

quam

quantum instruendis virorū septuaginta millibus sufficeret. Quare Caesar commotus, percontatus est Herodem, utrāne essent quæ nūtiarentur de armorū numero. Quo annūte, neq; enim vera negare poterat: satis approbatā putans defectionē, adimplē illi tetrarchiam ad Agrippa regnum adiecit, pecuniam quoq; eius donans Agrippa indici: Herodē verò perpetuò dānavit exilio apud Lugdunū urbem Gallia. Cognito deinde sororē Agrippa esse Herodiadē, pecuniam ei propriam cōcessit: & ratus nō libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippa gratiam se illi persurū promissa. Ad hac illa: Tu quidem imperator, ut tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimēto est, quo minus fruar hac indulgentia: non enim aequū censeo, ut cui secūda fortuna fuit socia, cum nūc in adversa deseram. At ille indigne ferens tam excelsū animum in femina, ipsam quoq; cum Herode expulit, & bona eius Agrippa largitus est. Atq; hac fuit vindicta, quæ Deus intulit in Herodiadi, fratris successus invidie frētū, cum Herodi ad obsequendū nani loquentia uxoris nimis facili. Caius porrò primò ac sequenti sui principatus anno Remp. administravit egregie: moderatq; se gerens, & Romanorum sibi fauorē conciliavit & provinciarum: procedente verò tēpore inflatus potentia magnitudine, oblitus est se esse hominē, & con-

cunctis

tumeliosus in superos, ad reliquam insaniam divinos etiam honores usurpare ausus est.

Iudeorum & Græcorum apud Alexandriam
seditio.

CAP. X.

Cumq; inter Iudeos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab utraq; parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion vero Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudeos iactavit crimina: interq; cetera, quod Casarem non prosequerentur debitis honoribus, nam cum quam late patet orbis Romanus Caio exstruantur tēpla & alicaria, & pari honore colatur cum ceteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomē Caesaris. Hic acerbe innecto Apione, multisq; alijs quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo ē Iudeorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexāndri Alabarcha frater, & non imperitus philosophia, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Casare iubente illum abire, & per iracūdiam nix temperante ab iniuria: quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudeos affectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Caius in Syriam mittit Petronium iussu Iudeis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuum.

CAP. XI.

Caius porro indigne ferens à solis Iudeis se despici, legatū in Syriam mittit Petronium successurū Vitellio: iubetq; ut cum na-

lido exercitum innadat Iudæa: & sponte id admittas, statuam eius in tēplo Dei collocet: quod si derelictum, bello deuictos imperata facere adigat. Is assumpta administratione rerū Syria, dedit operā ut exsequeretur mādāta Cæsaris: contractisq; quātiū poterat auxilijs, cum duabus Romanis legionib⁹ hybernavit apud Ptolemaidem, primo uere bellū illaturus: quod et Cæso significauit per literas: qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendū gnauiter, & frangendā bello gentis cōtumaciam. Interim Iudeorū multa millia uenerūt Ptolemaidē ad Petronium, deprecaturi ne quid facere coperentur contra leges patrias. Quod si omnino decretū sit statuam in fano ponere, ipsos primū interficeret, ac tum demū suo arbitratu regem perageret: nam quantisper superessent, nō posse ferre niolari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius cōmōtior, Hæc, inquit, qua affertis forte ualerē apud me aliquid, si meis ipsius cōsilijs & auspicijs rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus cōtrahere impunē nō licet. Ad hæc Iudæi: Si tibi Petroni certū est à præscripto Cæij nō discedere, neq; eos transgrediemur legis nostræ mādāta, frecti diuina potētia, & maiorum nostrorū uirutis amuli: neq; enim sumus adeo pusillanimes, ut qua nobis caeleste numē imperauit proposito felicitatis premio, ea prauaricemur inuēpēstina uia cupidine. Quapropter feremus

fortunā quamlibet, dummodo patriæ legi reli-
gio maneat insolumis : Et parati sumus subire
pericula, sperantes Deum nobis nō defore, pro-
pter cuius honorē non reformidamus ancipitem
fortuna aleam, Hoc malum quā tibi per igna-
niam parendo incurrere perpetuā ignominiam,
simulq; ob neglectas leges indignationē numi-
dis, cuius neſte iudice potior quā Caij habēda
eſt ratio. Ibi Petronius animaduertens eorū ob-
ſtinatā peruitaciam, neq; ſe poſſe ſine certamine
Et cade ſtatuum dedicare Caſari, cum amicis
Et famuliſio properauit Tyberiadem, ut ex pro-
pinquo melius res Iudæorū diſpiceret. Iudæi ue-
rò magnū timentes è Rom. bello periculum, ſed
maius ex uiolatis legibus, iterum multorū mil-
lium numero occurrūt Petronio Tiberiadē, ſup-
plicantes ne ſe ad eam neceſſitatē cogeret, nēne
ſacratam urbem pollueret neſtis imaginibus.
Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Caſare,
nec illius opes, nec neſtram imbecillitatem adhi-
bentes in conſiliū? Non pugnabimus, inquit,
ſed moriemur citius, quā diſcedamus à legi-
bus: ſimulq; procumbentes ac nudantes ingu-
los, paratos ſe aiebant ad excipiendos gladios.
Atq; hoc paſſo perduratum eſt per quadra-
ginta dies continuos, neglectis interim agricul-
tura operibus, cum maximè ſementis eſſent tem-
pora: quandoquidem certiffimū illis erat pro-
poſitum, mortem potius, quā ſtatuum illam
admit

admittere. In hoc verum statum Aristobulus Agrippa regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimaribus ceteris eius familia, Iudeorumq; primatibus accedunt Petroniū, rogantes ut cōsideraret obstinationē populi, nēne illis dī sperādi ansam praberet, quin potius Caio scribas quāta pernicacia reclametur dedicatio-
ni statua: utq; relicto agricultura studio, de bello quidē nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius, q̄ tantā religionis labem in se admittere: ad hac semēte omīssa instare latrocinia, dum nō est unde possint persolui vectigalia. Forte enim flecti posse Caesarē, ne quid sa-
uius in eam gentem statuat, nēne illi rebellandī materiam prabeat. Quod si nō moveatur ab inferēdi belli proposito, tum demū aggrediendum esse negotium: atq; ha fuerunt preces Aristobuli. Petronius verō parim deprecatoris res-
pectu enixē urgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim cōtēntiosi Iudeorū propositi, ratus indi-
gnum tam multa hominū millia in gratiā insa-
nientis Caij perdere, & caeleste numen suamq; ipsius consciētiā reueritus, maluit absurditatē rei per litteras docere imperatorē vel suo pericu-
lo, nō ignarus q̄ ille esset iracūdo ingenio, & ad vindicandū prono, nisi quis quā primū furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de senētia, & fortasse indigna-
tionem in ipsum uertat cunctantius mandata
exsequen

exsequenti: esse tamē boni viri officiū, pro incol-
 umitate insonis tam numerosi populi uel cir-
 cum interitū non refugere. Ergo indicto Iudeis
 cōuentu ad Tiberiadē, postquā adesse uidit mul-
 ta millia, progressus in cōcionē ait expeditionē
 nō à se ulterò susceptā, sed mādato Caesaris: cuius
 executionē differri periculosum esse, propter in-
 dignationē summa potestatis: & alioqui cōue-
 niēs esse ut ipse ab auctoritate illius pēdeat, per
 quē ad tantū dignitatis fastigium euectus sit.
 Attamen uestra, inquit, saluti meā securitatē
 aut existimationē nō praeferā, quos scio meritō
 pro patrijs legibus cōtendere. imō ne mihi qui-
 dem probatur, summi Dei templum tuerari
 principū licentia: quamobrē legatos ad Caium
 missurus sum, per quos cognoscat uestrā irreno-
 cabile senectiā, quātumq; in me erit, hortabor
 ut honestissime uestra uolūtati assensum suum
 praebeat. Deus cuius potētia superior est omni-
 bus humanis conatib. faxit ut et religio uestra
 integra ac inuiolata maneat, & ille per immo-
 dicā honoris cupiditatē nullū sibi cōtrahat pia-
 culū. Quod si offensus iram omnē in me uerte-
 rit, patiar quoduis periculū, siue in corpus, siue
 in uitā illi sauire libeat, modō ne tam ingentem
 uestrā multitudinē propter constantē bonā uo-
 luntatē perire uideā. Abite igitur quo suum
 quemq; uocat negotiū, & terrā labore uestro
 colite. Legationem autē ipse in urbē missurus
 sum.

sum, & quicquid in rem nostram potero, tam per me agam, quā per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus ut agros colerēt interim, et bono essent animo: & ille quidē sic populū pro sua virili cōsolatus est. Deus autē manifestē ostendit Petronio suam providentiā, quodq; omnibus iustē atq; honestē cōceptis propitius faueat. Vix enim orationē finierat, cū repente imber prater omnī opinionē decidit, nullis tam serena die signis pramonstratus, & hominibus propter diuturnā ac cōtinuā siccitatē cœlitus pluviā penē desperantibus, etiā si nubes viderent, quæ toties spem eorū frustrata fuerat. Quapropter terra cum prater solū praterq; expectationē rigata largis imbribus, Indais spes facta est nō irrita fore preces Petronij. Quin & ipse præsens magis etiam obstupescit, cernēs cura esse Deo res Iudaicas, attestāte tam insigni prodigio, ne nemo nisi impudēs posset cōtradicere. Cūq; accuratē super hoc negotio scripsisset ad Caiū, dehortans ne tam multa millia in extrēmā desperationē atq; perniciē adduceret, neq; enim nisi bello cōpulsos discessuros à religione patria: ne se ipse mulctaret luculētis ex ea gente prouēribus eternūq; apud eā sibi pararet improperiū: id quoq; adiecit, quā charus sit Deo populus, quāq; manifestis signis declararet suā erga illos beneuolentiam. Hac Petronius. Rex autem

Agrip

Agrippa, qui tum forte Roma degebat, indies
Caio reddebatur familiarior: quando etiā cōni-
xium tale illi exhibuit, de industria procurato
apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni ex-
quisitissimarū lauticiarū ac nolutatū genere,
ut omnes à tergo relinqueret in hoc certamine.
atq; ipsum etiā Casarē: tantum illi studiū fuit
demerēdi principis per omne obsequium. Is de-
miratus eius tam animū quā magnificētiā,
qui etiam supra vires ac facultates placere sibi
cōtenderet, nolēsq; cū eo certare mutuis officijs,
iam uino quoq; factus hilarior, Agrippā ad la-
ritiā prouocantē sic allocutus est. Equidem
ante expertus sum tuā beneuolentiā, quādo ui-
no etiā tū Tiberione periculis quidē a me colē-
do deterritus es: et nūc uideo te modō mihi gra-
tificeris, nulli rei parere, ne facultatū quidem
tuarū ratione habitā: quare cū turpe mihi sit à
te uinci officijs, quicquid haecenus p me cessa-
tum est iam pēsabitur: tantūq; ad pristinā meā
erga te liberalitatē accedat enixē dabo operā,
ut maximū ad futurā tuā felicitatē momentum
allaturū sit. Sic ille benignē promittebat, ratus
ampla latifundia postulaturū, aut urbium ali-
quarū neētigalia. Ille uero quāuis iam pridem
preces parauerat, tamen haecenus dissimulata-
rum demū per occasionein aperuit, dicens neq;
olim propter priuatū cōmodum prater mandatiū
Tiberij se illū coluisse: & nunc nihil aliud ca-
piare

ptare prater ipsius gratiā : nam & priorē munificentiā uberiorē fuisse quā unquā spe cōcipere potuisset, quansūvis improba. Et si enim tu, inquit, maiora praestare ualeas, meis tamen non solū meritis, sed cupiditatibus etiā abūdē satisfactū est. Ibi Caius astonitus hominis modestia, magis urgere corpit, ut uelles uti sua beneficentia, nihil nō polliceri perseuerās. Tū Agrippa: Quandoquidē domine liberalitatē tuā tam benignē mihi offers, equidē petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuā gratiā abundo: illud potius postulabo, quod impetratū & pietatis opinionē, et perpetuū fauorē numinis tibi concilies. Mihi quoq; gloriosum eris, si post innumeras alias hanc unā etiā mihi feceris gratiā. Rogo igitur ne mādātū renoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudaorū tēplo ponenda. Hae ille uelut aleam iaciens, nō ignarus quantū subesset periculū, quodq; capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autē simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudēdā nōnitatē ducēs, si corā tot testib. ultrō ad petendū prouocato, repēte mutatus denegasset gratiā: suspiciēs etiā uirtutē hominis, q pluris faceret pietatē, suaq; gentis tranquillitatē, quam incrementum dominationis aut redditū, fecit eū uoti cōpotē. Scripsit igitur Petronio, collandās eius industriā in cōparādo exercitū, & in exsequēdū mādatis quae acceperat. Quod autē ad statuam

attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinē-
 dā esse: sin minus, nō esse cur in eo negotio plus
 laboris capiat: sed debere eū soluto exercitu re-
 uerti ad intermissa officia: remissum enim esse
 hoc Iudæis in Agrippa gratiā, cui tātū hono-
 ris à se haberi, ut non possit uoluntati eius con-
 tradicere. In hūc modū Caius scripsit Petronio,
 priusquā ad defectionē spectare Iudæos cogno-
 sceret. Allatis postea de rebellionē rumoribus,
 indignē ferēs gentis audaciā, et conieptum
 imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullāq;
 rationē honestatis habēs, & impetu iracundia
 quouis abripi solitus, quē refrenare nunquā stu-
 duit, imò ad felicitatē suam pertinere putans si
 quā maximē affectioni huic indulgeret, denuo
 scribit eidē in hāc sententiā. Quoniā plus apud
 se ualuerunt Iudæorū munera, quā mea mada-
 ta, quibus neglectis omnia illis gratificatus es,
 semet iudicem facio quid de teipso statuere de-
 beas semel indignationem meam meritus. Volo
 enim te exemplū fieri & presentibus et poste-
 ris, nullo modo irrita habenda mandata impe-
 ratoria. Hac epistola missa quidē est ad presidē,
 non tamē Casare uiuo reddita, qui perserebant
 tardius nauigantibus, ita ut prius ille alias ac-
 ceperit literas, nuntiantes de Caij exitio. Deus
 enim nō fuit immemor Petronij, & periculorū
 quæ propter ipsius honorē atq; Iudæorū religio-
 nē subijt: sed amoto à reipub. habenis Caij pro-

pter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis q̃ à prouinciliabus, maximo fauore præcipuus senatoribus cū prosequentiibus, in quos potissimū Caius debacchari est solitus. Is extinctus est nō multo post quā Petronio scripserat illā mortis denunciaticē epistolā. Causam autē propter quā Caius sublatu est, & quēadmodum cōparata sint in eum insidia, procedente stilo significabimus. Cæterū Petronio prius reddite sunt litera de eade imperatoris, ac tuam demū supernenerunt illa, quibus iubebatur mori sibi consciscere: quare letatus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dilatione mercedē habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attulerit. Et ille quidē miro hoc modo euasit mortis periculum.

Quo in statu res Iudæorū apud Babylonē fuerint,
& de Asingo ac Anilzo fratribus. CAP. XII.

XVI. Inciderunt in ea tempora graues motus Iudæorū apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cadesq; & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accurate tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babylonia, frequens populo, & agro sterili, qui tantā multitudinē possit alere: ad hæc non parces hostiū assuleibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis moenibus: eidem flumini est & Nisibis

*N*isibis apposita: quare *Iudai* fressi locorū natura, sacrū didrachma quod *Deo* ex more solens offerre, caterāq; notinā pecuniā, in his urbibus deponebant tanquā in cōmuni arario, inde suo tempore transmittēdam *Hierosolyma*: quae deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentiū latrocinia *Pariborum* quorum ditioni tum suberat *Babylonia*. Ex his *Iudaei* crans *Asinans* & *Anilans* fratres, *Ncerdenses* patria, orbatī patre, & à matre ad cextrini opificiū adhibiti, quod non in decorū habetur illis gentibus, ubi & viri exercēt lanificiū, Hos officina magister, apud quē artē didicerant, quod serius aliquando ad operandū accessissent, castigavit uerberibus. Illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quae seruebantur in eius domus pariete, consulerunt se in quendā locū ubi fluvius scinditur, uberē pascuis, & frugū fertilē, caterorumq; fructuum qui reponuntur in hyemē: ad eos mox confluit inuenum quisq; egētissimus, quorū armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohibēte maleficia: cū enim facti essent inexpugnabiles, & arcē sibi cōstruxissent, dimissis exactoribus tributa colligebāt ab accolis, certū uidelicet pecoris numerū, & quantum in alimenta eorū sat erat, promittentes amicitia morē sibi gerētibus, & propugnationem contra externā nim si qua ingrueret, cōtra occisionē gregum ac pastorum, si deirectarent

imperata facere : quapropter necessitate coacti
 mittebant eis quantumcumq; poscerent. Quo fa-
 ctū est, ut aucta eorū potentia, ualidi essent ad
 incursandū quoslibet, nemoq; uicinorū auderet
 eos offendere, aut armis cum illis cōpredi: adeo
 ut ad Parthorū quoq; regē rumor hac detul-
 rit. Sarrapa autē Babylonia postquā hac audi-
 nit, nolens crescens adhuc malum opprimere,
 priusquā maius aliquod inde proneniret incō-
 modum, collecto quantum poterat ē Parthis ac
 Babylonijs exercitu, properauit contra eos, cu-
 piens ex improviso opprimere: obsessaq; palude
 suos insis aliquāisper quiescere. Postridie ue-
 rò Indaei sabbaticas Ferias otio publico cele-
 brantibus, ratus non ausurū hostē in certamen
 descendere, sed nullo negotio uictos se abdu-
 cturū, paulatim procedebat, ut de repente in eos
 irrueret. Sinens uerò qui tū forte positis pro-
 pe se armis cū socijs desidebat in otio, Viri, in-
 quis, hinnitus equorū mehi aures perculit, non
 qualis est passim pascentiū, sed qui sessorē tergo
 uehant: nam & frenorū sonitū sentio, uereor ne
 circūuenti sumus ab hostibus: sed procurat ali-
 quis speculatū, qui nobis quid immineat ceriò
 renuntiet: optarim autē uana esse quae diximus.
 Moxq; quidā profecti uisum, celeriter redeunt,
 nō falsam suspicionē fuisse referētes: adesse ulto-
 res acceptae iniuria: ex infidijs se obrutos eque-
 stru copioso uelut pecora, ne ad repugnandū qui-
 dem

dem paratos, ne tunc propter serias patriæ con-
suetudine. At Asinaus longe aliter quā spe-
culatori uidebatur statuit, nō concedendā cen-
sens hanc uoluptatē hostibus, ut per otium in se
grassarentur cadibus: quin potius uirtutis &
presentis necessitatis memores cōiti debere, ne
si ita fors ferat, nō inulti pereant: primoq; cor-
reptis armis suos exēplo ad similē excitat au-
daciā, ad cōferēdas cū hoste manus eos animās:
& quia cōtempnim ueniebāt, rem factam se ha-
bere putantes, multis casis reliquos cōegit terga
uertere. Eius pugna postquā ad Parthorū regē
fama peruenit, admiratus fratru audaciā, con-
cupiuit eorū aspectū & colloquiū: confestimq;
ad eos missi fidiſsimū ē satellitibus qui hæc uer-
ba illis referat: Regē Ariabanū tametsi iniu-
riam eorū uolētia in suo regno acceperit, indi-
gnationē tamen uirtuti ipsorū remittere: missis-
seq; se qui fide data impunitatē & securitatem
itincrū eis offerret ipsius nomine, q̄ amicitiam
eorū caperet, sine fraude omni & insidijs: pa-
ratā esse regis munificentiam, foreq; ut hac sua
uirtute posthac rege fauente utatur melius. Tū
Asinaus ipse quidē profectiōē distulit, fratrem
uero Anilaum missi cuon quibus potuit mu-
neribus. Iuit ille ad regē, & facile admissus est.
Ariabanus autē uidēs Anilaum solum ue-
nisse, rogauit cūrnā domi reliquisset Asinaū:
cognitoq; metu illū se cōtinere intra palustria.

per patrios deos deierant, nihil eos se lasurum
in fidem venientes: idq; porrecta iuueni dextra
sancijt, quod apud barbaros cōuenturos certis-
simū est argumentū fiducia: nā post datā dextrā
apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessan-
tibus omnino suspicionibus. Tum quoq; *Ar-
abannus* hoc pacto remisit *Anilaū*, persuasurū
fratri ut simul veniat. Hoc autē agebat rex vo-
lens cōciliatis sibi his fratribus per *Iudeorum*
virtutē illas sacrapias cōtinere in officio, qua nū
debantur ad defectionē spectare occupato rege
alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles per-
domat. *Asinam* auctus apud *Babyloniā* viri-
bus, sine uolentibus provincialibus, sine iniuriis
non tēperaret à maleficijs. Hoc igitur cōsilio illū
accerxit. *Asinaus* uero facile a fratre in eā sen-
tentia inductus est, praeserim cōmemorante quā
luculente erga ipsos rex affectus sit, quodq; ad
firmandā fidē insurandum interposuerit: qua-
re primo quoq; tēpore ad *Arabannum* ambo
perueniūt. Ille perlībeter eos excepit, in primis
miratus generosum *Asinai* animū, q̄ uideret
breui statura hominem, & primo aspectu con-
temnenda specie, quasi nullius precij, apud ami-
cos dictitans, nihil esse in tam illo corpore, quod
tam vasto animo respōderat, et inter epulas ostē-
sum magistro mulierum *Abdagasi* praedicant,
denarrans quanta fortitudine bella gerere so-
leat. Is cū rogasset ut bona regis uenia liceret
illum

illum interficere, pernasq; tot malefactorum de eo
 sumere quibus Parthos laferat: negavit se hoc
 permissurum in hominem qui se credidisset suae fi-
 dei, data dextra confirmata et iureiurando adhi-
 bito. Quod si, inquit, vir bellicosus haberi vis,
 nihil opus habes meo perituro ad abolendam
 Parthorum ignominiam: sed redeuntē aggressus
 per vim absq; meo consensu opprime. Mane de-
 inde accito Asineo, Tempus tibi est, inquit, iuue-
 nis domum reverteri, ne diutius hic ducem in te odia
 pronoces, qui se fortassis etiam me invito conare-
 tur interficere: commendando autem tibi terram Baby-
 loniam, ut eam tua cura tua a latrocinij et ille-
 gam custodias: mihi vicissim cordis erit tua in-
 columitas, quandoquidem tuum caput non dubita-
 bi mea fidei committere: hac locutus, datis mox
 muneribus Asinam dimittit. Ille domum reuer-
 sus castella partim nova condidit, partim qua
 prius habuerat firmavit munitionibus: brevisq;
 instantum auctus est, quantum ante eum nemo
 alius, a talibus exorsus iniurijs: nec contentus ho-
 noribus Babyloniorum, a Parthorum quoq; obser-
 vabatur ducibus, qui in vicinas provincias
 mittebantur cum imperio. Adeo crevit eius au-
 toritas una cum potentia, ut Mesopotamia tota
 ab ipsius penderet iuribus. In hac felicitate flo-
 rentior indies exegit annos quindecim: qua non
 prius coepit in deterius vergere, quam neglecto pri-
 stino viribus studio, contemptisq; institutis pa-
 tris,

trij, voluptate victi, dederunt se externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorū quidā dux cū coniuge, tam alijs dotibus, quā insigni forma laudata usq; ad miraculū: hanc sine aspectu, sine fama cognitā adamantis Asinai frater Anilai: & cū neq; suis imperare posset cupidinibus, neq; ulla alia spes esset potiendi muliere, bello maritū eius petijt: primoq; conflictu caso Partho, uxor in victoris potestatem & thalamū peruenit: quod quidē magnā calamitatē tam ipsi quā fratri fuit principium: cū enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorū numinū quae gentilitio ritu & domi secū habere solebat & in itinere, etiam inter caeterā suppellectilem adnexerat, ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorū recepta, & nacta fiduciā, propalam operabatur sacris quae à defuncto acceperat. Id factum obiurgabatur ab amicis utrinusq; fratris primarijs, indignū facinus dictitatibus, contra Hebraicae gentis ritus ac leges ductā uxorẽ barbarā, deditā impijs patriae suae superstitionibus: quare videndū ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quē diuino favore cōsecuti sint. Sed adeo nihil profectū est his admonitionibus, ut precipuus quidā cōfossus sit, dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numē imprecatus est fratribus eorūq; socijs, ulcerrum lesam & religionem & amicitiam

tiam, utq; simili & ipsi ab inimicis afficeretur exitio: illi quidē q̄ autores iniuria fuerint, hi q̄ patrocinatorē legū per summū nefas opprimī passi sint: quāvis enim molestē ferrēt talia, plus tamē apud eos valebat praeclara uirtutis memoria, cui acceptā ferebant praesentē felicitatē: sed indignationem eorū accēdit mulieris impietas, nō ferētū pertinaciter amplexā sacra Parthica: sacloq; cōcursu ad Asinaum uociscrabātur in Anilaum: dicentes oportere eū, si prius parum potuit quid utile su discipere, nunc cerit erratū corrigere, priusquā id publica expietur pernicie: nam & cōubiū illud nemini probari, ut parū cōueniens patrys ritibus, et superstiosum numinū cultū quē mulier sibi permittat, pertinere ad Dei ueri iniuriam. At ille quāvis agnosceret peccatū fratris allaturū sibi ac suis magnū aliquod incōmodū, niēlus tamen germanitatis affectū facile ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cū maiores indies cōcursus ad eum & uociferationes fierent, tandem super ea fratrē admonuit, anteaēta obiurgans, & iubens ut resipiscat in posterū, mulieremq; domū ad cognatos ipsius remittat. Nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, et uerita ne Anileo propter amorē sui durius aliquid accideret, ueneno Asinaum sustulit, secūra q̄ sub amatore indice impune aufer

auferret hoc facinus. Ceterum Anilcus ad se
 inuē iam principatu redactō, cum exercitū fecit
 impetum in nicos Mithridatis viri apud Par-
 thos nobilissimi, qui in matrimonio habebat
 Ariabani filiā: cosq; magna praeda abacta po-
 pulatus est: nā & pecunia multā & mancipia
 reperit, pecoraq; & res alias quibus fortuna
 possit auctiores fieri. Mithridates uerō qui for-
 te tum nō procul aberat, audita nicorū expu-
 gnatione, indignē ferēs ulrō se ab Anilco la-
 cessitū iniuria, habuāq; ludibrio suā dignitatē
 iudicās, excita iuuenū manu, collectoq; equita-
 tu q̄ potuit maximo, obuiā profectus est consi-
 stens cū Anilco: & cum ad uicū quendā ex
 suis peruenisset, ibi quieuit: q̄ decreuisset postri-
 die Iudeos aggredi, sabbato instante quod illis
 religioso otio colitur. Qua de re premonitus
 Anilcus à barbaro natione Syro aliterius en-
 insdam nici incola, & inter cetera diligenter
 edoctus quo loco Mithridates celebraturus es-
 set cū suis conuiniū: iusso curare corpus milite,
 noctu cōtra hostes properauit, ut inopinos op-
 primeret. Quò delatus circa quartā uigiliā, par-
 tim sopitos occidit, partim attonitos fuga coē-
 git saluē querere. Mithridatē etiā inuē capiu
 secū abduxit, nudū super asinū imposuū, quæ a-
 pud Parthos grauissima habetur conuulsiua.
 Quē cum sic ad syluā quandā perduxisset, hor-
 tansibus amicis ut illū interficeret, ipsi dixer-
 sum

sum visum est, negāsi occidendū virum genere
apud Parthos precipuū, et honoratū affinitate
regia: prateritas enim iniurias posse impetrare
venia: quāvis enim offensus sit *Mithridates*,
habiturū tamē pro cōcessa incolumitate gratiā:
q̄ si gravior in eū consulat, nō quiescitur regem
nisi magnis cadibus in *Iudeos* *Babylone* de-
gentes vindicet: quibus parcendum esse propter
coniunctionē sanguinis. Et ut ad illos sibi pa-
reat refugiū, si qua clades accidat ut sunt belli
nici situndines. Eam sententiā approbavit mul-
titudine cetera, atq; ita *Mithridates* dimittitur:
qui domū reversus, ab uxore exceptus est con-
nitio, q̄ regis gener post acceptas à *Iudeis* tot
tam insignes iniurias, nūc captivus etiā vitā ei
debere sustineret precariā. Aut igitur, inquit,
pristinā virtutē recipe, aut deos testor quibus
cura est regū dignitas, me tua cōditione nō usu-
ram postea. Ille partim nō ferens quotidianum
opprobriū, partim timēs mulieris elatū animū
ne diuortiiū faceret, inuitus quidē, coëgit tamen
quantas potuit copias, indignū seipse vita exi-
stimans, si homo *Parthus* *Iudeis* victoriā cede-
ret. *Anileus* verò ubi cognovit aduētare illū
cū valido exercitu, turpe ducens cōtinere se in-
tra palustria, et sperans fortunā contra hostes
priori similē, fretusq; milite iam assueto vince-
re, et ipse cōtra eduxit copias: cui prater vete-
ranos multi tum etiā prada cupidine se adiun-
gerant.

xerant, rati profligandum hostē quamprimum
 in conspectū uenerit. Progressos autē meridiano
 tēpore per regionē inaquosam ad nonaginta sta-
 dia *Mithridates* adoriunt, aflu & siti laboreq;
 itineris adeo fessos ut arma agrē sustinerēt, ipso
 recētibz uiribus: cōfestimq; in fugā uersis tan-
 ta cades secuta est, ut multa uirorū millia cade-
 rent. *Anilaus* autē stipatus globo iuuenū effu-
 sissima fuga se in quandā syluā recepit, relicta
Mithridati latissima uictoria. Verū ad *Ani-*
laum breui confluit magna multitudo perdi-
 torum hominū, qui licentiā pluriā quam pro-
 priam salutē facerēt: itaq; detrimentū quod ac-
 ceperat in praelio, suppletū est duntaxat nume-
 ro: neq; enim cōferendi erant cū his qui eccide-
 rant, eo qd essent rudes militia. Duxit tamē eos
 contra *Babyloniorū* castellū: lateq; uastabat o-
 mnia. Tum *Babylonij* reliqui; hostes miserūt
Neerdam ad *Iudeos* qui *Anilaum* deposcerēt
 ad suppliciū. Quod cum non impetrarent, neq;
 enim illis integrum erat hominē dedere, ad pa-
 cem eos inuitauerūt: quibus translationē de con-
 ditionibus pacis admittentibus, missi sunt tam
 ab illis quā a *Babylonijs* legati ad *Anilaū*.
 Tum *Babylonij* perlustrato diligenter loco in
 quo se ille cōtinebat, clam noctū irruunt in so-
 pitos et grauios crapula, & impunē quotquot
 adepti sunt interficiunt, & ipsum *Anilaum*
 inter ceteros. Tum uerò hoc metu exoneratus
Babyla

*Babylonis populus, qui antehac non ausus erat
 odiū effundere in nostros homines, eū quibus il-
 li propter diuersos ritus perpetuū est dissidium,
 nunc his nunc illis preualentibus: sublato in-
 quā Anilei sodalisio, in Iudaeos undiq; coor-
 tus est. Itaq; non ferentes eorū violentiā, & sen-
 tientes se ad confligendū impares, nolentes cum
 eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam ur-
 bem eius regionis precipuā, à Seleuco Nicano-
 re olim cōditam: hac cōmune est Macedonum,
 Gracorū, & Syrorum domiciliū. Eò postquam
 confugerunt Iudaei, per quinquēniū nulla af-
 fecti sunt iniuria: sexto autem anno peste apud
 Babylonē grassante, denno inde migratum est,
 quā multisitudine excipiente Seleucia, sequuta
 est Iudaeos maior calamitas ex huiusmodi cau-
 sa. In hac urbe semper Gracis male cum Syris
 cōuenit, Gracorū tamen factione preponderan-
 te: quò postquā à Iudaeis migratū est, eorū fauo-
 re cōditio Syrorum caput esse potior, aucta uiris
 bellicosus, & periculorum contēptoribus: quare
 Graci succumbentes, & uidentes se non posse
 recuperare dignitatē pristinā manēte Iudaorū
 & Syrorū consensu, suos quisq; familiares Sy-
 ros appellauerunt de pace & amicitia. id quod
 facile impetratū est: nam cum utrinq; primati-
 bus cōmissum esset negotiū, secuta est reconci-
 liatio, quā ita demū ratā fore placuit, si utriq;
 Iudaeos cōmunibus prosequerētur odijs: eosq; ex*

improviso aggressi, occiderunt supra quinquaginta uirorum millia: nec ullus euasit, nisi si quē amici aut vicini seruauit misericordia. Hi deinde secesserunt Ctesiphontē urbem Gracanicā uicinā Seleucia, ubi quotannis rex hibernare est solitus, habens ibi maiore suppellectilis partē repositā: ibiq; sedes fixerunt, tutos se rati regia maiestatis reuerentia. Caterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius traētus Iudeos peruagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem: quo factum est, ut pleriq; Neerdam et Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quae alioquin etiam habitantur à uiris bellicosissimis. Atq; ita se tunc habuerunt res Iudeorum per Babyloniam.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IYDAICA-
RVM LIBER XIX.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est. CAP. I.

Caius porro non in solos Iudeos Hierosolymis et in uicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; quam late Romanū patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quam qua unquam ueterum monumentis sunt prodita.

dita. Sed maximè Roma ipsa eius famitiam exper-
 ta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm
 urbes ceteræ, præsertim senatores ac patricij, ca-
 teraq; nobilitas: innumerisq; iniurijs vexaban-
 tur qui vocantur equites, opibus & dignitate
 senatoribus proximi, utpote ex quorum ordine
 senatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs
 afficiebantur & exilijs cadibusq; & confisca-
 tionibus, quæ tunc serè cadis accedebant præmiis.
 Se verò pro deo gcebas, non contentus huma-
 nis honoribus colli à subditis, & Capitolium fre-
 quentans templorum omnium in urbe celeberrimum.
 Iovem eius presidem appellatione fratris
 salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam
 declarabat insaniam, quando à Puteolis urbe
 Campania ad Misenum alicuius maritimū oppidū
 gravatus iremi irascere, & alioqui ad suam
 dominationē pertinere existimās, si à mari ea-
 dem qua à terra obsequia exigeret, ab uno pro-
 montorio ad alterum ponte iuncto medio sinus
 spatio, curru ulro citroq; vectatus est: id enim
 demum iter dignum esse maiestate sui numinis.
 Templorum etiā Græcanicorum nullum in spoliatum
 reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atq;
 statuas edicto ad se cōportari imperavit, quic-
 quid ubiq; terrarū pulchri esset, in pulcherri-
 mo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere
 dictitans. His spolijs palatium suum & hortos
 exornavit, aliosq; suos secessus per Italiā. Ad

hac Iouē qui à loco in quo vniversis Gracis colitur: cognominatur Olympius, opus Phidia Atheniensis statuarij, ausus est iubere in Urbē transferri: quod tamē factū non est, architectus apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotiū, negantibus loco moveri posse illa sum simulacrū, & absq; nitio. Atque etiā prodigijs fidem excedentibus Memmiū netiū, distulisse imperata facere: qua ipse infernis excusantibus cessationē suā literis: cumq; capite luendum esset neglectū mandatū, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò deniq; insania prouectus est, ut natā sibi filiā in Capitoliū delatam, in simulacri genna deponeret, quasi cōmunem sibi cū Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudiciū, utro maiore parente sit genita: atq; hac agencē tolerabant tamē homines. Permissus etiam seruis licentiā deferēdi suos dominos qualicunq; crimine: q̃ eò grauius erat, quia ex ipsius Caesaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeo ut Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter indices audire patrum dicentē causam capiti, sperās sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaq; cum totum sua ditionis orbē repletet sycophantijs, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidia, alios ira stimulante ad vindictam accepta iniuria, alijs ipsius

ipsius eade imminente sibi perniciem precau-
 re uolentibus. Certè ius publicū, nisi illo subla-
 to, saluū manere nō potuit, præcipuè nostrā gēs
 eius eade erepta est ex ipsis interitus faucibus:
 quapropter libet mihi accuratè denarrare totū
 negotium, uel ideo ut argumētū suū diuina po-
 tentia, quod & in aduersis soletur homines, et
 modestia fortunatos admonere, ne opinione
 diuturna felicitatis falsi, neglecta uirtute in
 perpetuā corruant miseriam. Tres in illius necē
 conspirationes facta sunt, quarum singula au-
 tores habebant uiros fortissimos: nā *Æmilius*
Regulus à *Corduba* *Hispania* ciuitate oriundus
 manum conuictorū circa se habebat, quorum
 opera illū tolleret: alterius *Cassius Cherea* tri-
 bunus erat caput: *Annius* quoq; *Minucianus*
 non paucos ad opprimendum tyrannū conci-
 uerat. His *Caius* inuisus erat, *Regulo* quidem q̃
 is natura omnem iniquitatem oderat: erat enim
 magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita
 ut non dissimularet sua cōsilia: qua cum multis
 cōmunicauit, uel amicis, uel alioqui uiris stre-
 nuis. *Minucianus* uerò partim *Lepidum* ulci-
 scendi cupidine, quē illi amicissimum & ciuem
 cum primis egregium *Caius* occiderat: partim
 metu, q̃ uideret eius odia semper esse exosis ca-
 pitibus, decreuit illū ferro inuadere. *Cherea* non
 ferebat exprobratam sibi à *Caio* molliciem, &
 alioqui quotidiana pericula quibus propter sa-

militaritatē eius erat expositus, optimē se p̄-
tabat necesse ipsius euasurū. Commune autem o-
mnium illorum erat propositū, superbe ac im-
potenti eius dominationi finem imponere: spes
enim erat, successurū negotiū, & re bene gesta
seruandam ope sua rempublicā, cuius saluti ho-
nestum esse uel uitam impendere. Sed Cherea
fuit feruentior ceteris, tum cupiditate parandi
sibi clari nominis, tum q̄ propter tribunatum
faciliorem accessum habebat ad perpetranda
facinus. Interim Circenses ludi agebantur, qui-
bus impendio delectatur Romanus populus, &
alacriter in circum concurrens, quicquid desi-
derat ab imperatoribus flagitat, & illi postu-
latis eius perlibenter indulgent, tum quoq; con-
sensione magna rogabant, ut tributorū ac ne-
ligalium releuaret onera. Ille non ferens eorū
nociferationes, dimissis militibus iubet clama-
tores illos passim correptos duci ad supplicium:
multiq; hoc pacto capite plexi sunt: idq; tulit
populus, & cessauit à clamoribus, exemplo do-
ctus maiorem uita rationē habēdam quā pe-
cunia, quod uiderent pro importuno eius stu-
dio multis representatum interitum. Hac mi-
gis etiam Cheream incitauerunt ad aggredien-
dum facinus, & compescendam immanē Caij
ferociam. Et saepe quidem epulantiem inua-
dere decreuerat, certis tamen rationibus id
disuasis: non quòd dubius esset propositi, sed
quia

quia capiabatur occasio cōmodior, ut non irritò
 conatu rem ad effectū deduceret. Iam autē non
 modicum tēpus exegerat in pretoriana milizia:
 cum uerò exactionibus prepositus, & debitis in
 fiscum redigendis, quorū quadam dilatione so-
 lutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo
 esset tempus, & afflicta fortuna hominū misere-
 ratione exsequitur mandata negligentius, con-
 cinit in se iram Caesaris, non sine probro effreni-
 nati ac segnis animus: nec hoc contentus, quoties
 ille redeuntibus nicibus signū à se peteret, firmū
 nunc aliquod & probrosum dabat vocabu-
 lum: atq; hac faciebat, cum ipsum non pudere
 in quibuslibet à se institutis sacris uti amictu mu-
 liebri, cincinnisq; & alio ornatu quo sexum
 mentiretur. Et post hac audebat exprobrare
 Cherea turpitudinē: qui & quoties talia signa
 acciperet ferebat indignissimē, & magis etiam
 cum rideretur tradens ea militibus, essetq; cate-
 ris tribunis ludibrio: nam allaturo eo signum à
 Casare, pradicebans fore ut afferret tale aliquod
 ludicrum: quapropter ausus est sibi aliquot ascie-
 scere, iustam ira causam praeferens. In his erat
 Popedius uir ordinis senatoriū, omnibus ferē
 persūctus honoribus, alioquin Epicureus &
 cum sectator orij: hunc detulerat inimicus eius
 Timidius, q̄ in Caium iecisset cōiuria: & testem
 adhibebat Quintiliam mimā, propter formam
 adamasam cum alijs multis tum Popedio: qua-

cum nollet amatorē suum falso, ut eras, testimo-
nio granare in causa capitis. Timidius urgebat
tormentis eam subijci. Tum Caius exasperatus
Chaream iubet sine mora torquere Quintiliam,
ideo potissimū ei solitus cades & quaestiones in-
iungere, & putaret hac executurū inclementius,
quo mollicia notam effugeret. Quintilia porro
cum torquenda duceretur, consciorū cuiusdam
obiter pedē calcanit, innuens ut bono esset ani-
mo, neue ad tormenta ipsius expanesceret: se
enim ea perlaturā obfirmato animo: itaq; cru-
deliter eam examinavit Charea, non sponse, sed
necessitate coactus. Cumq; illa perduraret, du-
xit eam in Caij conspectum, affectam modis mi-
serabilibus. Cuius miseratione indignē lacerata
imperator nonnihil flexus, Popedium absoluit,
& pecunijs solatus est mulieris, calamitatem
quā fortiter aequē ac feliciter tolerauerat. Id ne-
rō indignissimē tulit Charea, sic traduci putans
suam sauitiam, quasi tam immodicam, ut ipsam
Caium remediū eius adhibere oporteat: quam-
obrem sic Clementem & Papinium alloquitur,
quorum hic & ipse tribunus erat, ille praefectus
urbanarū cohortium: Nos quidem Clemens in
suendo imperatore nunquam officio nostro de-
fuimus: nam nostra opera & industria coniu-
ratorum alij necati sunt, alij tormentis intātam
lacerati, ut ipsi nisi sint miserrabiles. Sed haccine
sunt nostra munia? Tacente ad hac Cle-
mente,

mente, sed vultus rubore pudorem fatentis minif-
 steriorum saluum, ceterum verbis non auso sug-
 gillare insaniam Caesaris. Charca iam confiden-
 tius commemorare cepit calamitates urbis &
 imperij. Harum, inquit, causa vulgi sermonibus
 in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas,
 ego mihi Clemens, & hic Papinius, & ante nos
 tu Romanis, immo toti humano generi horum
 malorum causa sumus, qui mandata eius exsequi-
 mur: & cum finem imponere possimus eius tum
 in ciues tum in reliquos subditos debacchatio-
 nibus, per tam fœda ministeria facti sumus ex
 vulgibus satellites ac carnifices, nō pro libertate
 Romanorum aut imperio gestantes arma, sed pro
 eius incolumitate qui eorum tam animos quàm
 corpora in seruitutem redigit, contaminantesq;
 nos quotidie cruore casorum & atrocissimis qua-
 sitionibus, donec ipsius iussu ab alijs pari modo
 tractabimur: non enim hoc modo chariores ei
 reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui as-
 suetus cadibus, quas libidine moderatur, nō in-
 dicio, nequaquam conquiesces prius quàm nos
 quoq; ceteris adijcias: nimirum iam destinatos
 exitio, nisi mature prospicimus ei cōmuni liber-
 tati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi
 approbaret Charca sententiam, tacere tamē cum
 iussit, ne sparsis in plures his sermonibus, &
 enulgaro ante effectum consilio, raperentur ad
 supplicium. expectandam esse optabilem occa-

sionem, fortuito alicunde offerendam : sibi quidem ob ingruentem iam aetatem non satis esse animi, & habere se tuiora consilia : nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clementis domum se recepit, secum agitans quae audierat, quaeque ipse dixerat. Chareas autem non nihil temere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quod non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem agrè praesentem statum Reipublicae, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decrevit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, et omnem moram periculosam existimans in tanto negotio : hunc postquam libenter id accipere intellexit, ut qui iam ante pari modo animatus, ideo tantum haecenus siluerat, quod cum nemine auderet communicare suam sententiam : tunc vero opem etiam polliceri non modo silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. Itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minutianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum uirtutis studio, Caio vero suspectum propter necem Lepidi, hominis Minutiano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo : omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, praeter ceteris in tales sentire solitus : & iam ante significationem aliquam inter se dederant, quae tum agebantur iniquo se ferre animo :

animo : quamvis enim metus periculi non sine-
ret eos manifestè proferre odiū quo Cæium pro-
sequerentur, tamē occultius quidam eius rei sen-
sus mutuam inter illos benevolentiam concilia-
verat. Et quoniam Minutianus dignitate pra-
stabat, homo cum primis civiū nobilis, omnemq;
laudem meritus, soliti etiam antea plurimū illi
deferre, in eo quoq; congressu postulabant ut
ipse initium sermonū faceret. Ille rogantē Cha-
ream, quòdnam signū ea die ab imperatore ac-
cepisset : vulgatiū enim iam erat per urbem, quo-
modo ei soleret dandis signis illudere. Ibi Cha-
rea cupide arrepta occasione, fretusq; Minu-
tiani fide, At tu mihi, inquit, libertati signum
da, cui gratias habeo, quòd me ultro properan-
tem excitas : neq; mihi ampliori adhortatione
opus est, si quidē tibi quoq; idem placere nideo.
Et priusquam cōveniremus iam antè consensi-
mus : gladius hic, quo accinctus sum, ambobus
sufficiet : quare age aggrediamur opus te auto-
re, equidem uolens ac libens sequar quocunq;
iusseris, adiutus tua prudentia: nec te debet tar-
dare ferri inopia, dum animus tanto facinore
dignus superest, à quo etiam ferrum solet effica-
ciam sumere. Ipse certè totus feror, in hoc nego-
tium, securus quid mihi post eveniat: quādoqui-
dē nec libet nec uacat de me priuatim dispicere
in publica servitute patriæ, sublatiis legibus, Et
omnibus imminente à Caio perniciē; Et dignus
sum

sum opinor uel te indice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari uideo. Tum Minucianus sic animatum sentiens, complexus hominē collaudatum hortatus est ut pergeret, apprecatus ut superi conatus eius ratos habeant: atq; ita mutuum confirmari diuersi abeunt. Ferūt hoc consilium quodā ordine fuisse firmatū. Nam ingrediente curiam Cherea, non quinsdam ē turba audita est, iubens eum, dijs iuuantibus, destinata perficere: & primò suspicatus est rem ab aliquo ē coniuatis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam cōscio, aut uoce Dei, cui cura sunt res mortalium: iamq; multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simulq; milium quotquot erant consēj: nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutē publicā, & ideo pro se quisq; dabat operā ne quis in hoc facinore ceteris uirtute cederet, cunctis tam uerbis quā opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus hū se adiunxit Caij libertus, qui unus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecunijs quas ex munerū corruptelis parauerat: utebaturq; immodicē hac potentia, suspectū nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatus pertinax. Ipsi autem inter alias periculū causas hæc erat non postrema, quòd esset pecun

pecuniosus nimium : quare ad Claudium clam
descebas , colens eum quod sperares successu-
rum in imperiū , & iam tum obsequijs captans
eius gratiam , quò tandē apud illum quoq; esses
in pretio . nam & iactavit apud eum , iussum se ,
ut veneno ipsum tolleret , & hactenus semper
commentū differēdi causas innumeras . Videtur
autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij : nec
enim ille si patrum necare voluisset , tulisset ex-
cusationes Callisti : & liberto cessanti imperata
facere mox representatum fuisset meritum pra-
mium . Claudius tamē qui divino quodā sanore
Caij furorem evasit , gratiam Callisto persuasus
habuit pro nunquā accepto beneficio . Caterum
Charea conatus differebātur indies conscriptorum
quorundam segnicie : nam ipse inuitus cuncta-
batur , omne tēpus patrandō huic facinori oppor-
tunum indicans : etenim aggrediendi ascenden-
tem in Capitolium ad mactandas pro filia salute
victimas saepe dabatur occasio : vel precipitandi
in forū è fastigio basilica , nummos inde aureos
& argenteos spargentē populo : vel opprimendi
celebrantem arcana sacra , qua ipse instituerat :
nam ipse Caius incautus erat propter securita-
tem , licet versaretur inter continuè preparados
ad insidias . Itaq; inter suos iactabat Charea , si
putarent illum à dijs servari , sibi uni & ani-
mum esse & facultatem , vel absq; ferro confi-
ciendi hominem : adeò insensus erat conitratīs ,
timens .

timens ne elaberetur occasio. At illi uidebant
quidem eum pro communi libertate sollicitum,
postulabant tamen paulisper differri negotium,
ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas,
& factis inquisitionibus praecluderetur uiris
fortibus ad opprimendum tyrannum aditus:
satiū igitur esse dum ludi aguntur in palatio
adoriri facinus: hi celebrantur in honorem Ca-
saris, qui primus dominationem à populo in se
transtulit: & exstructa ante regiam scena, con-
ueniunt eo spectatū Romanorū nobiles unā cum
uxoribus ac liberis, praesente etiam principe: ibi
conclusis tam multis milibus intra modicū spa-
tium, conatū facile successurum, non ualensibus
etiamsi uelint succurrere protectoribus dome-
sticis. Assensus Chareas, decretumq; est primo
ludorū die rem aggredi: sed plus fortuna potuit
quā consilium, ita ut uix tertio statuta perege-
rim, qui fuit ludorū dies ultimus: tum Charea
socijs cōuocatis, Multū, inquit, elapsū est tem-
poris, quod nobis segnitiam exprobrat in hone-
stis consilijs, qua uerendū est ne prodita in nihi-
lum recidat, & Caius exasperatus magis etiam
sauiat. An non uidetis quod ad hunc modum
nihil aliud sit quā libertatis detrimentum, &
tyrānidis accessio? cum debeamus nobis primū
securitatē parare, deinde alijs perpetuam felici-
tatem, unde ad nos & gloria maxima reditura
sit. Illis uero tam honesto proposito non contra-
dicen

dicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per
stuporem silentibus: Quid, inquit, boni viri, dis-
ferimus? an nescitis hunc esse spectaculorū diem
ultimum, post quæ peracta Caium esse naviga-
turum? Decrenis enim navigare Alexandriam
Ægypti uisenda gratia: palestrū uero fuerit,
si emittamus è manibus hoc propudium homi-
nis, terra mariq; triumphaturum de Romano-
rum ignavia. An non ignominiosum sit, nos
Ægyptio cuiuslibet libertatē oppressam non fe-
renti hanc gloriam cedere: ego certē delibera-
tiones uestras nō expectabo amplius, sed pericu-
lum faciam hodie, ita ut fortē uirū decet, quic-
quid fors ferat libetius perpeffurus, quā ut me
nino alius laudē tyrannicida occupet. His dictis
& seipsum accendit, & ceteris animū addidit,
ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent:
moxq; palatium armatus gladio petiit, quod ita-
mos sit accinctos tribunos signū ab imperatore
petere: & fortē ea die uices petēdi ad ipsum re-
dierant. Et iam confluebat multitudo ad pala-
tium, magno tumultu se inuicē protrudēdo, dum
quisq; locū spectandi præcipere nititur, magna
uoluptate hāc contentionē spectante Cajo: quod
nec senatoribus assignata essent loca, nec equi-
tibus, sed promiscuē sedebāt uiri cum mulieri-
bus, & serui confusi cum ingenuis. Progressus
deinde imperator rem diuinam fecit Augu-
sto Cesari, ad cuius tum honorem ludi celebra-
bantur

bantur : & cadente uictima contigit respergi
ernore togam Asprenatus unus è senatorũ nu-
mero, quod ominosum ei fuit, licet cum risu ex-
cepum à Casare : nam & ipse in eo tumultu oc-
cisis est. Fertur Caiũ ea die præter naturã suam
fuisse affabilem, ita ut insueta comitate omnibus
fuerit miraculo. Peracto sacro confedis inter
amicos in theatro, quod cõpactile instaurabatur
per singulos annos hoc modo : duas habebat ia-
nuas, alterã uersus subdianalem aream, alteram
uersus porticũ, per quam actores ingrediebãtur
& egrediebantur, non turbato spectatorũ con-
fessu : qua parte erat cella quadam tabularis in-
tersepia, ubi mimi uersabãtur, et musici. Cumq;
iam & multitudo cetera sederet, et Chærea cum
reliquis tribunis nõ procul à Casare, qui dextrũ
theatri cornu tenebat : Batibius uir prætorius
submissa uoce rogauit assidentẽ sibi Cluuium
consularem, ecquid noui audisset : quo negante,
Ergo, inquit, scito instare hodie certamẽ tyran-
nicidij. Tum Cluuius, Tace, inquit, bone uir, ne
quis hæc Achinorũ exaudiat : alludens Home-
rico carmine. Sparsis deinde in spectatores mis-
silibus, qua pomis constabat & auibus propter
raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente
hæc certatim populo : moxq; duo quadã ominosa
secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo in-
dex deprehẽsus in crucẽ suffigit, & fabula acta
est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrra
occid

occiditur: multūq; fœlicij cruoris fufum eft tam circa crucifixū, q̃ circa Cinyrā. Quin & eundē diē fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amynta filius rex Macedonū ab amico Pansania caſus eſt dū theatrū introgreditur. Ceterū Caio dubitante, permaneret'ne uſq; finem ſpectaculi, præſertim cum dies eſſet ultimus: an lotus & cibo ſumptio reuenteretur, ut erat ſolitus: Minucia- nus ſupra Caiū aſſidens, ueritus ne perires oc- caſio, iam enim Charea egreſſum uideras, ſur- rexit iturus ad confirmandū hominē: cū impe- rator comiter apprehendens lacinia, Quoniam, inquit, hōc uir? Quē ille reueritus ſedit denuo: ſed uicit timor, & paulò poſt rurſum ſurrexit, Caio nō amplius retinēte, q̃ cū putaret abire ad aliquid neceſſariū. Tum Aſprenas etiā horta- tus eſt Caſarem, ut more ſolito lotus & prænſus tum demū reuenteretur: cupiebat enim ut con- ſcius quod ſtatutū erat peragi. Et iam Charea coniuratos diſpoſuerat, ut ſuo quiſq; loco nana- ret operā: agreq; moras ferebant, q̃ iam eſſet ho- ra nona diei: & Chareas uolebat in theatrum reuerti, atq; in ſedentē irruere: quāuis enim in- telligeret, id ſine multa equitum qui adcrant ac ſenatorū cade nō poſſe fieri, exiſtimabat tamen eam bene rependi libertate publica: iamq; ten- debat in theatrū, cū ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Caſarem. Tum coniurati urbem di- monent, quaſi Caio hoc uolēte, re autē uera ca-

ptantes solitudinem quo facilius possent eadem
 perficere: praecedebant autem eum Claudius pa-
 truum, et M. Adinutianus sororis eius maritus,
 & Valcrius Asiaticus, quos dimoneri ueta-
 bat sua dignitas, eos ipse sequebatur cū Paulo
 Aruntio. Mox ubi regiā ingressi sunt, relicta
 recta uia per quā eum praestolabantur sernorū
 ministeria, et quā Claudius cū alijs praecefferat,
 deflexit ad infrequentē quandam cryptam du-
 centem ad balineas, pueros etiā eo loco uisurus
 qui uenerant ex Asia, partim ad concinnan-
 dos hymnos sacrorū domesticorum, partim ad
 saluandam pyrrichen in theatro: ibi occurrēs ei
 Charea signum postulat, & illo probrosium
 quiddam dante, conuittio simul ac ferro eum
 adortus ferit grauiter, non tamen letali uulne-
 re: quod quidam data opera factum putant, ut
 multis ictibus consanciatus periret cruciabi-
 lius: mihi nō sit uerissimile, quia tale facinus nō
 admittit leuia consilia: quōd si hoc animo id se
 cit Charea, uidetur mihi fuisse omniū stultissi-
 mus, qui maluerit indulgere iracundia, quā ce-
 leriter se ac suos eximere periculo: maximē
 quando non deerant qui Caio possent succur-
 rere, nisi quamprimum exhalaret animā: alio-
 qui uidebitur se & amicos potius quā illum
 affligere uoluisse, cū posset re bene gesta clam
 se ulioribus eius subducere, non perdēdo teme-
 rē tēpus, uel seipsum potius. Verū hac quisq;

ut libueris astringet. Caius porro pra dolore uul-
neris, quod humerum inter & collum impa-
ctum ne ulterius procederet osse inguli retentū
est, neq; exclamauit attonitus, neque inuocauit
opem amici ullius, siue quid nemini satis fide-
ret, siue pra superbia: gemitu tantū edito, fuga
se proripiebat ulterius: quē paratus in hoc Cor-
nelius Sabinus impulit, ut in genu procideret:
moxq; circumfistentium una vox erat, repetere,
atq; ita confecerūt cum, illatis certatim crebris
ictibus: extremū autē inflixisse fertur Aquila,
qui ultimum exitiū illi attulit: auctor autē fa-
cinoris merito Charea dicēdus est, quāvis enim
adhibuerit socios, omniū tamē primus id cōcep-
sit animo, et modū perficiēdi inuenit, primusq;
ausus est consiliū cōmunicare cū alijs: quod ubi
probari sensit, cōiuratos in unum cōtraxit usuo
extimia prudētia, & ad audendū accendit cre-
bris adhortationibus: cumq; res operā posceret,
hic quoq; primus in eū irruit, & sua uirtute ca-
dē exorsus, trucidati cadauer proculcandū alijs
præbuit. quapropter meritò quicquid et à socijs
perpetratū est, ipsius prudentia, industria, atque
uirtuti, acceptū ferendū est. Sic Caius finijt mul-
tis cōfossus uulneribus. Quo interfecto, Charea
cum socijs recipere se qua uenerat, uidebat im-
possibile: siue attoniti magnitudine facino-
ris, quod non leue esset periculum occidisse im-
peratorem gratiosum apud insanam multitu-

dinem, paratis ad ulsionē militibus: siue quod
 angustia erant nia ubi patrata est cades, & re-
 fertur famulis ac custodibus, qui omnes ea die
 praesto erant ad officiū. Proinde per aliam nia
 consulerunt se ad ades Germanici, cuius filium
 Caiū ium necauerāt: ha fuerūt consigna pala-
 tio: quod ita unū erat, ut tamen excelsum esset
 adificijs per partes à singulis imperatoribus,
 quorū appellationem retinebant: iamq; elapsi è
 turba satis iuni erant pro tēpore, tantisper dum
 in occulto esset casus Caesaris. Primi autē Ger-
 mani senserunt eius interitū, cohors satellitū ex
 ea gente lectorū ad principis custodiā: homines
 natura iracūdi, ut quinis alij barbari, q̄ plerūq;
 quid fiat nō intelligāt, robusti corpore & pri-
 mos hostiū impetus excipere soliti, & magnam
 ad victoriā momentū asferre in quācūq; partē
 incubuerint. Hi cognita morte Caij uhemēter
 indoluerunt, nō ipsius uirtutibus rem metiētes,
 sed suis cōmodis, q̄ graciosus apud illos fuerat
 crebris largitionibus beneuolentiā eorū sibi cō-
 parans: moxq; duce Sabino (is non sua aut ma-
 iorū uirtute, ut qui gladiator fuerat, sed insigni
 robore ad tribunatū pronectus est) strictis gla-
 dijs discurrerāt per domos scrutabundi ubi nā
 laterci interfectores Caesaris: & primum forte
 oblatum Asprenatē frustratim laccerauerunt,
 eum cuius togam crnore uictima respersam di-
 ximus, infauso sanē auspicio. Post hunc Nor-
 banum

banum nati sunt cinem nobilissimum, & genus ducem à multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri suā dignitatem vidēs, homo validus extorsit gladium reluctanti ei qui primus se inuaserat: uidebaturq; non inulius moriturus, ni circumdatus multorū simul obrueretur ictibus. Tertius è senatoribus Anteiū cū paucis mala fortuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eō cupidine uisendi Caij cadaveris, quē uehementer oderat: eius enim patrem eodē nomine appellatum non consensus egisse in exiliū, occidit postremò missis illō militibus: pascebat igitur oculos gratissimo spectaculo: uerū audito tumultu latebras queritās, nō effugit Germanorū diligenti perquisitionē, per irā fontes iuxta atq; insources trucidatū: et illi quidē tali fato absumpti sunt. ceterū postquā in theatrum rumor de morte Caij perlatus est, plus demirationis inuenit q̄ fidei. Quidā enim etsi perlibenter interitum eius acciperent, quem iandudū optauerant, pra timore tamen credere non audebāt. Alijs cōtrā ideo non libebat credere, quia uerū esse nolebant, atq; etiam minus putabant quā ut humana uirtute posset effici. Hi fere erant pueri ac foemina atq; mancipia, tum nonnulli ex militibus: quod eius stipendia merētes simul exercerēt tyrannidē, ministri superbia, cōcutientes optimū quemq; ciuium, & pradarū participes. Mulieres autē & iuuenius

deliniri, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatorijs, niscerationibus, oblectamentisq; id genus alijs : quarū praeextus erat voluptas populi, re autē vera seruiebant crudelitati & insania principis. Apud seruos nem gratiosus fuerat propter licentiā contēnendi dominos, cōtra quos in eo paratū habebant praesidiū. Facile enim erat fidē impetrare conficta calumnia, & indicata herili pecunia non libertatē solū affequi, sed & diuitias, q̄ delatoribus octana cōfiscatorū bonorū esset decreta. Nobiliū autē etiāsi quibus credibile fieret, uel q̄ aliquid praesenscerant, uel q̄ uerū esse miserē cupiebant, adeo nō proferebant gaudiū, ut ne audiuisset quidē se fingerēt: alij ne spe frustrata prodita uoluntatis poenas lucrent: insidiarū alij conscj, & tanto magis praese ferentes ignorantia, ne forte suspecti his quibus expediebat tyrannū uinere, deposcerentur ad supplicium: nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidē sancitū, non tamē occisum, uerū diligenter curari à medicis. Quo factū est, ut audientiū nemo declararet suum animū: aut enim amici eius erant, qui nuntiabant, & hoc ipso suspecti, quasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini, & ideo nimis cupide etiam falsa pro ueris credita cōmunicare cū alijs putabantur. Accessit & alius rumor, qui maxime nobilitatis obscurauit gaudiū: cū contempto uulcerū periculo, sic ut erat cruentatū procurrisse

riffe in forū, atq; ibi concionari apud populum: ita illi in diuersos affectus distrahebatur rumeur ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calūnia, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quā quo factū interpretaretur delatores & iudices. Sed postquā Germani strictis gladijs circumdedere theatrū, nemo spectatorū nō putabat de se actum, & ad cuiusuis ingressum expansebant, quasi iamā contrucidādī: harebantq; inopes cōsilij, ut quibus nec manere tutū esset, nec egredi. Tandē irrupentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantiū, & excusantiū insidiarum ignorantiam, siue insidia illa fuerint, siue quid aliud. addebant et plāctus, & lacrymas, deosq; innocentia testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, qua eos docebat presentaneū uita periculū. His flexa est ira militū, ne quid durius in spectatores consulerent: quandoquidem hoc ipsum quamuis furentibus immane uidebatur, circūlata casorū cum asprenate capita, & in ara deposita, quorū aspectu nihil miserabilius uisum est spectatoribus, dignitatē eorū & infelicitatē reputantibus, & de se quoq; sollicitis, & incerti essent etiā an omnino periculū enaserint. Itaq; etiā qui inēstissimis odijs Caiū prosequerantur, non tamen sincerū capiebant gaudiū, timentes ne auctariū eius cedis fieret, nulla certa spe ostendente se miseris. Tandē Arun-

sine homo graciosus, qui vocalis erat utpote
præco rerū venaliū, paraueratq; sibi ex eo qua-
stu diuitias ingentes cū pari potentia, theatrū
ingreditur habitu quā maximè ad luctū cōpo-
sito: quāuis enim insensissimus esset Cato, tamen
urgente præsentis discrimine ad dissimulandam
letitiam, præferēs insignia mororis omnia, qui-
bus uti mos est in charissimorū desiderio, nūtiat
eius mortē, nō passus multitudinē diutius igno-
rare quæ acciderāt: deinde cepit renocare Ger-
manorū impetū, simulq; tribuni iubebāt gladios
recondere, significantes imperatoris interitum:
quæ quidem certissima salus fuit constipata in
theatro multitudinis, et eorū qui quomodocūq;
inciderent in Germanos: qui si aliquā spem in-
eolumitatis illius habuissent, à nullo abstinu-
issent maleficio: adeo illū diligebant, ut suarum
animarū iactura redēptam salutē eius cuperēt
nullo respectu calamitatis reipublicæ: itaq; tum
demū cognita eius morte cohibuerunt impetum
quo in vindictam ruebant, vel q̄ iam non am-
plius erat tempus declaranda benenolentia, aut
referenda gratia: vel quia timebant nō impunē
sibi fore tantam violentiā, senatu in se animad-
uersuro si forte ad eū rediret rerū regimen. Sic
eandem Germanorum rabies sedata est, per Cātū
cadē paulo antē excita. Caterū Chærea qui na-
de timebat Minuciano, ne periret in furentes
Germanos incidens, singulos militū prensabat,
de eo

de eo rogatus, precibusq; cōmendans eis salutē
 hominis: quo factū est ut ille unā cum Clemente
 ad eum perductus collandarit tam egregiū fa-
 cinus, testatus id esse ē republica, eiq; senatus
 nomine gratias egerit, q̄ nec in deliberādo cō-
 siliū, nec in peragēdo animus illi defuerit: dicēs
 hanc esse naturā tyrānidis, ut elata breui nolu-
 pte ex impotētis & iniqua dominationis li-
 centia, infelicē sortiatur vita exitū, ut inuisa bo-
 nis omnibus: quod & Caio tunc accidisse, qui
 iam tum ante cōspirationē inīā legū concēptū,
 & non ferendis iniurijs etiam amicissimos à se
 alienauerit, à quibus nunc perēptus videatur,
 cū reuera ipse sibi exitij causa fuerit. Iamq; &
 in theatro spectatores tumultuabundi consur-
 rexerāt, huiusmodi occasione diffugiēdi prabi-
 ta. Arcyō medicus correptus ut curaret quos-
 dā sancios, pretextu parandorū remediōrū di-
 misit proximos: re autē uera ut sese presenti pe-
 riculo eximerent. Interea senatus in curiā con-
 uenit, populusq; in comitiū confluens truida-
 tores Caij quarebat, & is quidem serio, senatus
 nerò tantū in speciē. Cūq; Valerius Asiaticus
 uir consularis progressus esset ad tumultuantes
 & indignātes latere interfectores Caesaris, mul-
 tis eum rogantibus quisnā esset eius cadis au-
 tor, Vinā ego, inquit. Consules autē edictū pro-
 posuerunt, in quo continebatur Caij accusatio,
 iubentes ut domū redirent tam populus quā

militēs, populo quidem magnam relaxationem pollicēdo, militibus uerò premia, si modò nihil turbarent & abstinere ab iniurijs: nam metus erat ne exasperati clade aliqua civitatem afficerent, nèue ad rapinas uerterentur & sacrilegia. Iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cedis erant conscij: audebantq; sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Quo Claudius principatum adeptus sit. C A P. II.

IN hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in unū milites & collatis de rebus gerendis consilijs, uidebant populum non suffecturum tot urgētibus negotijs, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij: optimū igitur uisum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudiū, defuncti patrum, nemini eorum qui tum in senatum coierant non præferendum, sine natalium claritatis, sine l.beralis eruditionis habenda esset ratio: qui cōstitutus in rerum fastigio premia cuiq; pro meritis decernat: hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus: In senatu autē Cn. Semius Saturninus, non nescius Claudiū raptum, & instare uirtutis certamen, quasi protusus, nec tamē inuitus, intrepide orationem dignam ingenuis & generosis auditoribus

ribus exorsus est in hanc ferme sententiam. Esi
 incredibile videtur, Quirites, quod prater o-
 mnem spem nobis offertur post tam longū tēpo-
 ris spatiū, tenemus tamen libertatē, incertum
 quidē quā diu māsura, & in potestate deo-
 rum sitam quorum hoc munus est: sed quae in
 praesens certē exhilarare nos valeat, quicūq; se-
 quatur exitus: bonis enim viris incundū est uel
 unam horā liberos in libera patria uiuere, ue-
 terisq; illius & florentis reip. aliquē gustū ca-
 pere: equidē prisca illius libertatis non memini,
 ut post eam sublata natus, praesentis sanē sum
 cupidissimus, & felices existimo quibus datum
 est in illa nasci atq; institui honestis studiis: pro-
 ximumq; post deos immortales honorē his ui-
 ris habendū cēseo, quorū uirtute uel sero tandē
 hac aetate nobis eam degustare cōigit: quae felī-
 citas utinā perpetua propagetur ad posteros: nā
 nobis uel haec dies sufficit, tā iunioribus nostrū
 quā senioribus: his quia nō omnino ignari bo-
 norum libertatis morientur libentius: illis quia
 uirentis exemplum recens propositum est, quod
 amulari sit longe pulcherrimū, & non degene-
 rare à claris maioribus. Quamobrem nihil no-
 bis magis curandum est, quā ut cum uirtute
 uiuamus, quae sola libertatem parit suis cultori-
 bus. Mihi res ueterū auditu tantū sunt cogni-
 ta: ex his uerò quae ipsi uidere licuit, satis intel-
 lexi quantū malorū ciuitates inuehant tyrāni-
 des,

des, nūcūc omnem de medio tolleres, & oppri-
mentes ingenuos spiritus, metum contra atq;
adulationem docentes, quando non iuxta legū
prudenciam, sed ad arbitrium principum ad-
ministrantur omnia. Ex quo enim Iulius Caesar
potestatem populi diminuit, & proculcatis legi-
bus subuerit rempublicā, oppresso iure seruies
suis cupiditatibus, nullum malorū genus est quo
nō attrita sit ciuitas, dum inter successores eius
posterior quisq; precedentē studeat nūcere in
abolendis patria moribus, & exhaurire urbem
generosis cinibus: q̄ existimarent hoc ad suam
pertinere securitatem, si rem habeant cū deprā-
natis hominibus, & optimorū uirorū non solū
magnanimitatem premant, sed ipsos etiam per-
dant nō uno moreis genere: idq; cū multi iam
deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint,
& singuli non ferendis grauaminibus onera-
uerint rempublicā. Quorū unus Caius qui ho-
die fato suo sanctus est, grauiora patranit quā
ceteri, nō in cines solum, sed & cognatos &
amicos pariter immittens indomitā suam ira-
cundiam, & iniustas pœnas eis infligēs, in sen-
sus dijs simul & hominibus. Tyrannus enim nō
sufficit uoluptatū studiū & superbia, neq; ra-
pina & adulteria, sed precipuū commodū du-
cunt si inimicorū totas exscindant familias: pro
inimicis autem habent omnes liberos, nec ad
placādos eos ulla iniuriarum patientia est effi-
cax.

ear. etenim cōscij sibi quàm multis malis opple-
uerint homines subditos, etiamsi illi concēptim
ferant suum infortunium, ipsi tamē maleficientia
sua memores, ita demū securitatem sibi pollicē-
tur, si illos possint omnino tollere. His malis le-
uati, & nemini nisi nobis inuicem obnoxij, id
quod & præsens cōcordia et futura securita-
tis certissimū pignus est, instaurate collapsum
civitatis decus, & iusta cura rempub. in pri-
stinam integritatē restituite. Liberū est senten-
tias proferre de his quæ displicent, quando nul-
lus dominus cernicibus imminet, cui potestas sit
in earum autores animaduertere. Quid enim
aliud nuper crescentē tyrannidē aluit, quā isto-
rum segnities, qui nulli in re libidini eius re-
fragati sunt? quietis enim uoluptate uicti, &
assueti mancipiorū more uiuere, dum honesta
morti turpem uitam præsferunt, coniecerunt ci-
uitatē in calamitates nō ferendas, quas partim
audimus, partim uidimus. Ante omnia uerō
tyrāni interfectoribus honores quàm maximos
decernite, Cherea præcipuē, qui uir dijs sancti-
bus tum consilio tum manu nobis libertatē pe-
perit: cuius rationem haberi decet, ut pro adiu-
uio libertatis amore periculo, à liberatis digna præ-
mia recipiat: honestissimū enim est benefacto-
ribus gratiam reponere, qualis & uir hic ha-
bendus est, Brutorū ac Cassiorū amulus interfe-
ctorū Iulij Caesaris: & hac parte anseferendus,
quod

quòd illorum opera bellis civilibus perturbatū
est totū Romanū imperiū: hic uerò caso tyranno
omnibus malis ciuitatē eripuit. Hac Sennius, se-
natu magna cum uoluptate audiente, & quot-
quot equitum aderant. Tum exsurgens Trebel-
lius Maximus, anulū ei detrahit, in quo lapil-
lus erat inclusus insculptā habens Caij effigies:
quod ille tum intētus aliò nō animaduertēret:
statimq; ea confracta est. Et iam nox processē-
rat, cum Charea signū à consulibus petiit: atq;
illi libertatē dederunt. Ad eò autē mutatas res
mirabantur, ne ipsis sibi uix satis crederēt: tunc
enim primum ex quo reip. administratio popu-
lo est adempta, signi dandi mos ad consules re-
diit, penes quos ante Cæsares imperium fuit in
milites. Id acceptum Charea militibus tradidit
his qui à senatu stabant, uidelicet quatuor co-
hortes amantiores imperij legitimi, quā tyrāni-
dis: hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloq;
post etiam populus letus ac spei plenus, multum
sibi placēs ob reuersam in pristinū statū rempu-
blicā, & Charea nihil nō tribuens. Is indignē
ferens superesse uxore Caij et filiā, mittit unū ē
tribanis Iulium Lupū, qui utraq; interficiat:
ideo potissimum illi demādato negotio, q̃ Cle-
mentis esset cognatus, et dignus ut in paritē ue-
niret tyrānicidij, quasi totius cōsiliij à principio
conscijs. Non deerāt tamen ē coniuratis quidā,
quibus crudele uideretur scire in mulierem,
quando

quando Caius non ipsa incitāte, sed suapte morem gerens ingenio ciuitatē affluxerat, & florē nobilitatis extinxerat. Alij cōtrā illam potissimum malorū omniū causam assenerabāt, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atq; ita unā ueneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas: quorū sententia postremo uicit, & Lupus properauit ad hoc ministeriū, ne quid moraretur publicū cōmodum. Cumq; uenisset in palatiū offendit Cesoniam humi strātam iuxta mariti cadauer, inopē omniū qua solent exhiberi mortuis, et fœdatā cruore uulnerrum, afflictantē se cū iacēte simul filia: nec alia nox eius audiebatur q̄ Caij accusatio, q̄ amatissima uxori non paruisset pramonens toties: quod quidē tum ambigūū uisum est, sicut nunc quoq; duplicē interpretationē recipit: alijs sic intelligentibus, consuluisse eam ut rediret ad saniorē mentē, & in cines sauire desineret, moderatūq; principē ageret, ne fortē promocati eius crudelitate, parē ei uicē reponerēt: alijs cōtrā, instigasse eā maritū ut sine mora coniuatos pleteret, & quāuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignū sit, sua tamen securitati prospiceret: idq; tum exprobratū illi, q̄ etiā admonitus segnior fuerit: adeò in diuersum sensum trahebantur uerba mulieris. Quae dum aduenientē Lupū animaduerteteret, ostēso iacens cadauere, cū lacrymis & lacēis rogabat ne propius

propius accederet : atq; sensit cadis causa eum
 uenisse, nō magni pendente uerba nihil ad suū
 proposuū facientia, cōfessim nudatū ingulum
 praeiuit, miserabiliter suā conditionē deplorās,
 et urgēs ne differret incepta à socijs fabula ex-
 tremum actū addere, atq; ita magno animo ne-
 cem pertulit, cuius comitē habuit etiā filiā in-
 fantulam: quod mox ipse factū renuntiavit Cha-
 rea. Ita Caius quarto sui principatus anno fi-
 uijt, uir & ante principatū maleficus, nolupta-
 ribus deditus, & fautor delatorū, periculorūq;
 metuens, atq; ea de causa sanguinarius, unicū
 fructū potētia existimans si abuteretur ea con-
 tra inmeritos, & pradas ex iniustis cadibus ac
 rapinis ageret: attollens se supra humanū fasti-
 gium, et diuinitatis opinionē affectās, popula-
 riq; assentatione deprauatissimus: legū cancel-
 los non secus quā uirtutis impedimenta abo-
 minans, & ne intimā quidem amicitia pili fa-
 ciens, quoties ira stimularetur ad uindictam ac
 supplicia: osor bonorū uirorū omniū, quicquid
 collibuisse citra omnē contradictionē licere si-
 bi postulans. Quare ne à sororis quidē germa-
 na stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ci-
 ues exorta est inuidia, propter incredibilem &
 multis retro seculis inauditā libidinis licentiā.
 Opus autē eius regale aut magnificū nullū est
 memorabile, aut excogitatū ad utilitatem ho-
 minū, praeter receptacula exstructa circa Rhe-
 gium

gium & Sicilia navibus frumentarijs ex Aegypto uenientibus : hoc enim citra controuersiam maximum opus est, & utilissimū nauigatibus. At ne id quidē absolutū est, sed imperfectum mansit remissa consētionē operantium. In causa fuit studium rerū inutiliū, & q̄ pecuniā in priuatas suas uoluptates insumere maluit, quā in publicā magnificentiā: alioquin orator facundus, & peritus utriusq; literatura tam Graecā quam patriā : facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & uel in maximis negotijs suadendi facultate praeclitus siquis alius, quā uel ingenij felicitate, uel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis amulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hūc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, a quo degenerare in hac parte erubuit, quā ceteros cives a tergo reliquerat. Nec tamen ei bona institutio profuit, quō minus licentiam adeptus perniciē sibi accerseret : imantū ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Usus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonā opinionē sibi pararet, tandē eos à se alienauit usurpāda immodica licentia, quorū odijs indies gliscentibus postremo per insidias eorundē oppressus est. Ca- III. rieriam Claudius, ut suprā dixi, cognito Caij casu, & hac de causa, perurbatione totius palatii, de

tij, de sua salute anxius latebat in quodā angu-
 lo, nullam periculi causam habens præter clari-
 tatem nataliū: nam privatā vitā agens permo-
 destē se gesserat, vel mediocri statu contentus, li-
 ceterisq; se oblectabat Gracis maxime, omnē ne-
 gotiorū denitas strepitū. tum vero attonita nul-
 gi multitudine, regia referta discursantibus cū
 furore ac consternatione militibus, plebe quasi
 metu dominationis soluta ultro citroq; ruente
 temerē, prætoriani qui potiores habentur inter
 reliquos milites, cōsultare ceperunt quid agen-
 dum sit, non tam solliciti de nece principis, quē
 iure casum existimabant: q̄ quomodo rebus suis
 prospicerēt, Germanis in interfectores sanienti-
 bus, suimet respectu magis quā utilitatis publi-
 cæ. quæ omnia magis augebant trepidationem
 Claudij, maxime cum videret circūferri Aspre-
 natis & unā cū eo casorū capita: stabat enim
 in quodā loco gradibus aliquot accessibili, ob-
 scuritate eius se occultens. Ibi Gratus unus ē pa-
 latinis militibus, non valens satis vultum eius
 discernere præ tenebris, hominē tamē esse vidēs
 qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus
 ut discederet: & tandē protrahē agnouit in-
 clamans alios sequētes, profectō hunc esse Ger-
 manicū, dignum qui vacante imperatoris locū
 occupet. Tum Claudius vidēs eos paratos ut se
 rapiant, metuensq; ne iubente Caio plecteretur
 capite, rogabat ut sibi parcerent, innocentia suā
 comme

commemorans, & exensans se inscium rerū omnium. Ad qua Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur: Desine de incolumitate esse sollicitus, cum potius debeas animū ad principatum erigere, quē dū Caio sublato tua virtuti offerunt, orbem terrarū tandē respicientes fessum calamitatibus. Quare age maiorū tuorū soliū recipe: moxq; attollūt eū in humeros, non ualentē pra metu simul ac gaudio pedibus insistere: iam enim cōplures pratoriani circa Gratum uersabātur, ita ut quidā putantes Claudium rari ad supplicium, miseraretur ut hominē innoxium, & qui totā etatē exegisset in otio, ac saepe sub Caio adductus esset in uita periculum: quidam etiam dictitarēt, ad consules pertinere de eius causa iudiciū. Verū militibus magis ac magis affluētibus, & diffugiēte inermi multitudine, Claudius nō procedebat propter imbecillitatem corporis, quādo etiā ipsius lecticarū superant, desperantes de salute domini quē raptum uiderāt. Itaq; cū hi soli tenerent palatium, partē urbis ut ferūt antiquissimā, & iam attētarēt curā reipublica, maior etiā fiebat cōfluxus ceterorū militū, Claudium libetē uidentium, & magno studio conantiū eum ad principatū euehere, etiā ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria harebat adhuc in animis hominū: ad hac succurrebant principuorū senatorū cupiditates immodica, & quantū per eas

peccatum sit ante mutatu statũ reipublica. quẽ
quia in pristinu restitui indicabant impossibi-
le, rursu non esse in rem suã uidebant, si unus
quispiam citra ipsoru operã potiretur imperio,
cui liceat pronecto Claudio dignam ab eo pro
meritis gratiam recipere. Has & alias inter se
conseretes cõsultationes, cũ alijs quoq; affluẽti-
bus cõmunicabãt: cũq; idẽ omnib' probaretur,
armatis cinclũ sublimem in castra pertulerant,
ut ibi sine impedimẽto reliqua peragerẽt. Dis-
sidium antẽ inter senatũ & plebẽ inciderat, dũ
illi ad pristina redire dignitatẽ, & inducãtã à
tyrannis seruitutẽ effugere cupiunt: plebs cõtrã
hanc felicitatẽ eis inuidens, & frenũ eoru cupi-
ditaribus imperatoriã potestatẽ esse existimãs,
sibiq; aduersus potẽtiorum iniurias prasidiũ,
gaudet auditis qua Claudio contigerant, sperãs
huius opera cariturã se bellis ciuilibus, & alijs
malis qua olim Pompeianis tẽporibus ciuitatẽ
afflixerant. Senatus porrò cognito quòd milites
Claudiu in castra transportauerint, lectos sui
ordinis uiros illò miserunt, qui eum doceant,
non esse per uolentiã affeclandũ imperiũ: pra-
stare ut senatui permittat curã reipublica, &
unus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus
cum alijs quomodo res administrari debeant:
memineruq; quã miserẽ tractata sit ciuitas: uel
à prioribus dominis, uel nuper Caio principe,
sub quo ipse in cõmuni fuisset periculo: neq;
decere

decere ut q̄ tyrannidē in alio detestatus sit, nunc patriā sponte intēperys eius subijciat. Quapropter si senatui pareat, & cū laude ad pristinum revertat̃ otii solitā virtutē retinens, fore ut maximis cumuletur honoribus à liberis civibus, & opinionē optimi viri lucrifaciat, q̄ non grauetur sub legibus p̄ nices nūc praeesse alijs, nūc subijci. Quod si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se ceriē obnixuros eius conatibus : nam & nō contemnendā militū manū stare à suis partibus, & armorū superesse copiam servitiorumq; multitudinē, quorū opera in proptu su. Sed principā spem esse in deorū auxilio, q̄ pro recto & honesto certātes adinuare soleāt : nihil autē honestius q̄ pugnare p̄ libertate patriae. Hac legati Veranius et Broechus, ambo trib. plebei; p̄cumbentesq; ad eius genna suppliciter orabāt, ne civitatē in bellū civile conijceret. Et eum viderēt eum septū magna frequentia militū, & nihil esse collatos ad hūc cōsules, rogabāt, ut si principatū ambires, mallet eum à senatu accipere: hoc enim aequius fore & felicius, si absq; violētia, cū bona offerentium gratia habenas imperij capefferet.

Disidium inter senatum & plebem. CAP. III.

Porro Claudius sciens senatus arrogātiā, modestē legatis respōdit pro tempore : sed parum tutum ratus se in eorū fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentiū, incitante etiam Agrippa decrenis principatū ultro oblatus non dimittit.

tere è manibus. Is enim postquam sua digni-
 tatis autorem Caium exanimè collocasset in le-
 III. Etulo, et cōposuisset ut tuum poterat, persanctus
 hoc officio prodys ad eius satellites, nūcians ui-
 uere quidē eum, sed quia crucietur uulneribus,
 nūc se medicos ea de causa petere. Caterum ubi
 cognouit raptum esse à militibus Claudiū, agrè
 dimota turba ad eū peruasit, et nactus cū tur-
 batum, prouumq; ad cedendā potestatē sena-
 tui, cōfirmans, hortatus ut magno animo in re-
 tinēdo principatu pergeret. Iamq; unus erat è
 fantoribus Claudi, cū accersius à senatu igna-
 rum se omniū simulans, et unguētus tanquā
 à cōpotatione ueniens, ex senatoribus quaesuit
 quid de Claudio factū sit: quibus id quod uerū
 erat respondentibus, et insuper ipsam sententiā
 de praesenti statu postulāibus: se quidem aie-
 bas pro senatus dignitate nullū recusare peri-
 culum, suadere tamē ut magis spectet utilitatē
 reipublicae, quā qua in praesens grata uidean-
 tur auribus: cōtendētibz enim de principatu
 opus esse armis et militibus, ne imparatis in cer-
 tamen descendētibz aliquid aduersum acci-
 dat. Illis et arma sibi superesse dicentibus, et
 collaturos se pecuniā: nec deesse militē, et posse
 armari seruitia uocata ad pileū: subiūxit rex,
 Vinā P. C. conatus uester succedat, nō dubitabo
 eamē qua in rē uestā puto premere: Scitis qui
 à Claudio stāt ueteranos esse, et rei militaris lon-
 go usu peritissimos: p nobis aut eris mācipiārū

præter omnem opinionem liberatorum collucies in-
 tractabilis, quos ne gladium quidem satis scien-
 tes stringere, opponemus viris exercitatissimis
 quamobrem mihi placeat mitti ad Claudium qui
 ei deponere principatum suadeant, et ad eam le-
 gationem meipsum offero. Hac ubi persuasum cum
 alijs aliquot mittitur, et Claudio seorsum tre-
 pidationem senatus indicat: auctorque fuit, ut re-
 sponderet sicut decet ad summam potestatem eve-
 lutum principem. Respondit igitur, mirum non vi-
 deri quod senatus agere ferat subesse unius arbitrio,
 experius aliquot principum sententiam: nunc uero
 degustaturum cum etiam aqua ac moderata do-
 minationem, qua nomen quidem principatus ha-
 beat, sed reuera omnia gerat de communi senten-
 tia: quare non esse cur de eius fide dubitent, quem
 in varia temporum conditione nunquam ab honesto
 discessisse suis ipsi oculis uiderint. Cum his man-
 datis legati dimissi sunt, moxque concionem apud
 pratorianos habuit, sacramento adactos ut in fide
 maneant, uirumque diuisit quina drachmarum
 millia. Sub diluculum autem Coss. senatum uo-
 cauerunt in Capitolini Iouis adem: quorum alij
 delituerunt in urbe, ne irent: alij rursus maturè sunt
 profecti, prouidentes quoniam res euasura esset,
 optantesque tantam seruitutem cum otio potius quam
 incipitem aleam reparanda dignitatis pristina.
 Conuenerunt tamen centum non amplius, qui-
 bus consulantibus de presenti negotio, repente

clamor: nihilum pro foribus stantium tollitur
 unum imperatorē à senatu creati postulantium
 ne quod detrimentum pariat imperium com-
 munitum pluribus: & suam quidem senten-
 tiam proferebant de uni alicui cōmittendo im-
 perio, in illorū autem potestate sinebāt delectum
 eius qui videretur principatu dignior. Quod
 senatus valde incōmodum accidit, in locum spe-
 rata libertatis succedente metu à Claudio: nec
 tamen deerant qui affectarent rerum fastidium,
 propter nobilitatem generis, affinitatēque con-
 iunctam cum Caesaribus: nam M. Minucianus
 vir cum primis clarus, & in matrimonio habēs
 sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, consuli-
 bus aliam ex alia causationē necessitibus. Vale-
 rinum etiam Asiaticum alter Minucianus in-
 terfector Caij cohibuit: fuissetq; cades quanta
 nix unquam alijs edita, siquis permissus fuisset
 cum Claudio de principatu contendere: praesto
 enim erat gladiatorū non contemnendus nume-
 rus, & cohortes vigilum, cum magna manu re-
 miguum ultero confluentium: quapropter multi
 metu ab ambiendo sunt deterriti, quod vel sibi-
 ipsi timerent, vel populo. Deinde appetēte iam
 die Cherea cū socijs adcrant allocuturi milites:
 quos illi cū viderent manu silentium innuere,
 concionari nō passi sunt, omnibus unū impera-
 torem, idq; sine dilatione poscentibus. Tum vero
 minime senatus poterat expedire cōsultationem

Reip

Reipublica, militibus auctoritatē eius cōtemnen-
tibus, & intersectoribus Caij amplissimū ordi-
nem militari insolentia cedere non patientibus.
Tandem Charea non cōtinens iram quòd impe-
ratorem peterent, daturū se ait, si quis signū af-
ferret ab Eutycho: is erat auriga Præsums Caio
dilectissimus, cuius equisio stabulis exstruendis
ille uiles operas exegerat à militibus: idq; tum
eo dicto exprobrabat eis Charea, multaq; alia,
allaturū se Claudij caput mimitans: indignum
enim esse, si post insanum stulto principatū com-
mittant. At illi uerbis eius nihil moti, strictis
gladijs, & sublati signis tendebant ad Clan-
dium, aduēcturi se his qui iam sacramēto ipsius
se obligauerant. ita senatus desertus est à suis
propugnatoribus, & consules fermē in primato-
rum redacti ordinē, mortis stuporeq; occupa-
tis omnibus, nec sciensibus quid nam agendum
post irritatū in se Claudium: iamq; pernitentes
alios in alium iactabāt conuicia. Tum Sabinus
ē tyrānicidis unus in medium progressus, citius
se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passu-
rum ut se inspectante imperium committatur
Claudio, et asciscatur ultroque seruitus: simulq;
Chaream obiurgabat, quòd cum primus cōtem-
psisset Caium, nūc metu mortis uideatur publi-
cam libertatē prodere, quasi uerò sine hac ulla
uoluptas uita possit esse uiris fortibus. Ille cōtrā
hac amissa sibi certū ait mortis propositū, nulla

eamcn prius tentare mentem Claudij. Interim in castris multis senatorū per confertos milites enirebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter ceteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quod senatū ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis eum inuadentes gladijs perpetrassent eadem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptū periculo aspidere iussit suo lateri. Sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul uenerāt: aliquos enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius uerò discessit saucius, & eorū nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam auctor fuit Claudio, ne mitius se erga senatores gereret: his enim sublati non habiturū quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitq; eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam urbē lectica delatus est, deducensibus militibus non sine vexatione plebeia multitudinis, è tyrānicidis autē Charea & Sabinus conspicui processerāt in publicum contra edictū Pollionis, quē Claudius paulò ante Praetorianis praefecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiā in Chaream protulit. Quamuis enim facinus per se uidebatur magnificū, perfidia tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendū securitati futurorum principū: ductus est igitur ad supplicium una cum Lupo alijsq; cōpluribus. Fecit Chaream

ream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato nulen ad indecorū habitum, atq; etiam Lupo exprobrantē lacrymas: cumq; is detrahta veste quereretur de frigore, ille canillatus est, lupum nunquā offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogavit militem, num exercitatus esset ad cades, & num acutum haberet gladium: postulavitq; eum quo ipse Caium interfecerat: deniq; uno ictu feliciter perijt. Lupo autē deiecto animo parum fortiter cernicem prabens pluribus ictibus demū confectus est. Paucis post diebus quando solenne parentandi tempus redijt, pop. Rom. dum suorum quisq; manes honorare, eadē opera etiam Chærea suam partē in ignem conijciebant, apprecati ut propius non irasceretur ipsorum ingratitudini, atq; hic fuit exitus Chærea. Sabinus autem non solum absolutus à Claudio, nec uetiam permissus eandem quam antē præfekturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data descisceres, in corpus adacto capulo tenus gladio suamez manu optatum quæsiuit interitum.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum redidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam. C. I I I I.

Claudius porrò ablegatis militibus qui V. cumq; suspecti esse poterant, edictū proposuit, quo Agrippā in regno per Caiū antē concessō cōfirmabat, collaudans simul eius operam & industriā: addita insuper Iudæa et Samaria, quod

quod olim ad eius ani Herodis regnū pertinuisse.
 has igitur velut famulis debitas restituit.
 Abilam autē & finitimam eius ditionē in Li-
 bano, qua Lysania fuerat, adiunxit de suo. For-
 dus deinde regis cum Ro. pop. in as incisum est
 in urbis foro medio. Antiochū autē suo regno
 priuatū Comagena donauit & parte quadā Ci-
 licia. Dimisit etiam Alexandrū Lysimachum
 Alabarchā ueterē amicum, & olim procura-
 torē sue matris Antonia, quē Caius inatus nin-
 xerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit
 Agrippa filia: quo defuncto ante nuptias, rex
 uirginē Herodi suo fratri eam collocauit, impe-
 trato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idē tem-
 pus apud Alexandriā inter Iudaos & Græcos
 exorta est seditio. Occiso enim Caio gēs Iudaorū
 sub eius imperio uehementē oppressa, & multis
 iniurijs ab Alexandrinis affecta, coepit animos
 resumere: moxq; ad arma uentū est. Tum Clau-
 dius per epistolam mandat Aegypti prasidi, ut
 seditionē illam cōpescat: & ad preces Agrip-
 pa ac Herodis regum edictū Alexandriam &
 Syriam mittit scriptū in hanc sententiam. Tibe-
 rius Claudius Cæs. Aug. Germanicus, trib. pot.
 edicit. Quoniam cognitū habemus Alexandri-
 nos Iudaos iam inde ab initio ius eius ciuitatis
 ex æquo cū Alexandrinis ceteris consecutos à
 regibus, sicut patet ex instrumētis super hoc con-
 scriptis et cōstitutionibus regijs, post adiectamq;
 impe

imperio nostro per Augustum Alexandriam
 māsisse illis sua iura integra cōservata per mis-
 sos illò diuersis tēporibus praesides, nullamq; de
 eorū iure cōtrouersiam extitisse etiā cū Aquila
 praefuit Alexandria: permissumq; eis ab Au-
 gusto, ut in defuncti ethnarcha locū alium suis
 suffragijs substituerēt, utq; quisq; in suis ritibus
 maneat, neq; cogatur religionē patriam desere-
 re: ceterum Alexandrinos concitatos cōtra con-
 cines suos Iudeos C. Caesaris temporibus, propter
 insolentem illius insaniam, dum cōtra patriam
 gentis religionē pro Deo coli ab eis postulat, &
 recusantibus insensus est: uolo incōcussa esse iu-
 ra eorū à Caij insania: eisq; ius esse perscuerandi
 in patrijs ritibus. iubeoq; utramq; partē quoad
 fieri potest dare operā ne quid turbarū commo-
 ueat, idq; proposito hoc edicto ita statuo. Atq;
 haec erat quae in illo edicto cōtinebantur. In reli-
 quum autē orbem Romanū tale missum est: Ti-
 berius Claudius Caf. Aug. Germanicus, Pon-
 tifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit.
 Petentibus à me Agrippa & Herode regibus
 mihi amicissimis, ut permitterē Iudeis in impe-
 rio nostro degētibus uti suo iure quēadmodum
 antea, sicut & Alexandriam habitantibus con-
 cessimus: libenter precibus eorū annuimus, non
 deprecatorū tantum causa, sed quia ipsos dignos
 indicamus hoc nostro beneficio, propter serua-
 tam pop. Ro. fidē & amicitiam. Aequissimum
 igitur

igitur censeo, nullam ne Græcam quidē urbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conservatū eis fuit integrum: licebitq; in posterum Iudæis per totum nostrū imperium sparsim habitantibus uti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo ut hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neq; conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu vivant legibus. atq; hoc meum edictum ciuitatibus, colonijs, & municipijs Italicis, ac provincialibus per magistratus publicari uolo, ad reges quoq; atq; dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum, ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Agrippæ in Iudæam reditus.

CAP. V.

His edictis Alexandriam & per totū imperium dimissis Claudius Caesar declarauit quomodo in Iudeos animatus fuerit: moxq; Agrippā ad curam sui regni misit auctū maioribus honoribus, cōmendatūq; per literas praefidis prouinciarum simul & procuratoribus omnibus. At ille ut re bene gesta magna celebritate reuersus est: et quamprimū peruenit Hierosolyma, notina sacrificia persoluit, nihil omittens eorū quæ lege praescripta sunt. unde et multos Nazaraeos tonderi mādauit, & catenā auream à Caio donatam pondere parem illi ferrea quæ regias manus ninxerat, monumentum ad-

uersa

uersa fortune mutata in prosperam suspendi in
 sacrario supra gazophylacium: qua doceret spe-
 ctatores & sublimia posse corrumpere, & Deum
 ualere illa erigere denuo. omnes enim admo-
 nentur per hanc consecratam catenam, quod Agrippa
 leui de causa priuatus dignitate sua uinctus,
 pauloque post compedibus solutus splendidiorum
 quam ante principatum adeptus sit: eam esse na-
 turam rerum humanarum omnium, ut celsissima quoque
 prolabantur facile, rursumque inclinata restituan-
 tur in pristinum fastigium. Rite igitur notis Deo
 redditis Agrippa Theophilum Anani filium
 submouit a summo sacerdotio, & Boethi filium
 Simonem cognomine Canthara in eius locum sub-
 stituit. Erant autem Simoni fratres duo, & Boe-
 thius pater, cuius filiam Herodes rex uxorem du-
 xerat, sicut diximus. Idem igitur quod fratres et
 pater sacerdotum Simon adeptus est: quemadmo-
 dum olim sub imperio Macedonum idem contigit
 tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia pa-
 tre prognatus est, ut supra meminimus. Con-
 stituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis be-
 nivolentia gratiam retulit, remisso eis tributo
 quod soliti erant in singulas ades pendere, deco-
 rum putans si non pateretur se uinci amore mu-
 tuo. Magistrum autem praefecit toti sua militia
 Silam, quem multorum & difficilium laborum in-
 diuiduum socium habuerat. Paulo post Dorita
 quidam iuuenes natura temerarii religionis specie
 posuer

posuerunt in Iudeorū synagoga statuam Caesaris, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patrie. Quare sine mora ad Petronium Syria praefidem profectus questus est de Doritarum audacia: qui & ipse non minus agrè ferens hoc facinus ut impium, nonatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

Epistola Petronii ad Doritas pro Iudæis scripta.

CAPVT VI.

Publius Petronius, legatus Tiberij Claudij Caf. Aug. Germanici, magistratibus Dorienfium. Quoniam tam audax est quorundam nostrū insolentia, ut etiam contra edictū Claudij Caf. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus uiuere, synagogam eorū profanauerint, illata Caesaris statua, quod religioni ipsorū non est licitum, atq; hoc facto non Iudeorū tantum pietas laesa est, sed nomen etiam Caesaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cū institutum sit, & imperatoris iudicio cōprobatum, ut sui quisq; loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post contemptam auctoritatē Caesaris, qui Iudæis non religionē tantum permisit, ne-ruumetiam aequū ciuitatis ius cū Græcis cohabitātib; his ergo de causis eos qui cōtra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam proprijs magistratibus, hac furore populi, nō suo consen

consensu facta assenerantibus, inbeo per centurionem Vitellium Proculū ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ne si uideri uolunt his consensum suum non accessisse, Centurioni fontes indicent, deniq; operā ne quid turba aut rixa oriaturs, quā quidā captare uidetur: cū cōtra ego & mihi charissimus rex Agrippa nihil a quē curemus, quā ne ulla Iudais deius occasio excitādi tumultus defensionis prætexit. Quo autem melius cognoscatis, quā nā sit super hoc negotio uoluntas Augusti, adiūximus eius edictū apud Alexandrinos propositū: quod iam antē satis notū omnibus, charissimus rex Agrippa mihi sedēti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & ut suis beneficiū Caesaris maneat incolume. Quāobrem inbeo ut in posterū nullā quaratis seditionū materiā, & caleste numen suis quisq; colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, ut & admissum erratū corrigeretur, et in posterū caueretur, ne quis tale quippiā audeat. Rex autem Agrippa Simonē Cantharā pōtificatu priuauit, quē Ionatha Anani filio reddere uoluit, digniorē hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidē inā rex beneficētiā libēter amplector, cōtētus tua uoluntate qua mihi tantus honor oblatas est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōificio. sed mihi sacrū illū amictū semel sumpsisse satis est:

tunc enim sanctius illum accepi quā nunc reciperem. Quod si quæris, ostendā qui honore hoc sit longe dignior. Est mihi frater & apud Deū & apud te rex innocentior, ab omniq; peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare ne idoneum officio pontificis. Qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium fratri eius Matthie sacerdotiū id detulit: nec ita multo post Petronio Mar-
sus in administranda provincia Syria successit.

Gesta Agrippæ usq; ipsius obitum. CAP. VII.

VII.

S Illa autē magister militia regie, quia per omnem fortunā ei fidus, nullius unquā periculi socius esse decretauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sape susceperat, fretus amicitia, postulabat etiam paris honoris esse particeps: quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere: semperq; licētius agebat cū eo, & in familiaribus colloquijs molestus erat interdū, exsolles se immodicē, & sape prioris fortuna aduersitates in memoriam reuocans, ut ostendaret quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquā non labores in eius gratiā exhaustos memorās. Quæ cū sine modo repeteret, opprobare uidebatur, ita ut rex tandē offenderetur immodica libertate hominis. inuincunda enim est tēporis ingloriæ acti memoria, & stultiū est indefinenter exprobrare debitiū. Postremò intantiū exasperatus est regis animus, ut ira plus quā rationi ir-
bucis.

duens, non contentus su ademisse illi praefecturam, verum etiā vinculū in ipsius patriā ad seruandū miserit. Elapso deinde aliquanto tēpore lenita iram ira, & ratione defecata in cōsiliū adhibita, reputauit quantiū laborū uir ille pro se perculisses: cūq; natalē suū celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accersuit Silam ut mox interesse uelit regio cōuiuiō. Ille ut erat moribus ingenuis, non dissimulauit indignationē cuius iustā causam habere uidebatur. uocantibus se respondens, ad quē honorē me rex reuocat, paulo post eo priuaturus? neq; enim prius beneuolētia premiū mihi diuurnū esse passus est, sed spoliauit eo me affectū contumelia, nisi forte putat linguā mihi posthac fore minus liberā: imō fretus consciētia nunquā clamare desinā ē quantis eum eripuerim calamitatibus, quantiū laborū tulerim, ut illi incolunitatem & honores parerē: pro quibus officijs nunc premiū retuli uincula & obscurum carcerē. Ego certe horum nunquam obliuiscar. sed etiā apud mē memoret mihi huius iniuriæ memoria. Hac ille nociferabatur, iubens ut eadem regi referrent. Qui cū uideret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorū curam muros noua quæ uocatur ciuitatis permunię sumptu publico, latioresq; & altiores quā antē fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnē humanā nim in-

expugnabilis, ni *Marsus Syria* praeses *Claudio*
Cas. significasset eam rem per litteras: qui suspi-
 casus molituros aliquid novi, diligenter scripsit
Agrippa ut à municnda urbe desisteret: atq;
 ille mox paruit. *Erat autē is rex* adeò natus ad
 liberalitatē ac beneficijs demerēdos populos, ut
 magnis sumptibus pararet sibi celebritatē no-
 minis, pro magna voluptate ducēs quasitā mu-
 nificentia gloriā, longe alius quā *Hicrodes* qui
 ante eū regnauerat. Ille enim maliciosus erat ac
 proclivis ad saevitiā: & propter mutuū odigon
 manifestē praeferens erga *Gracos* maiore quā
 erga *Iudeos* benenoleiā: ut qui externas urbes
 ornaret pecuniarum largitionibus, alias balnea
 & theatra, alias tēpla & porticus exstruens:
Iudeorū autem nullum oppidū ornatum aliquo
 dignatus est memorabili, nec ulla liberalitate
 persecutus est. *Agrippa* contrā mitissimo fuit
 ingenio, in exteros omnes ex aquo beneficus, li-
 beralis & humanus: in sua gentis homines be-
 nignus, & propius ad iuvandos praeceteris in
 adversitatibus: quapropter libet & continē
 degebat *Hicrosolymis*, institutorū ac ritū pa-
 triae servator religiosissimus: purus enim erat à
 contaminamētis omnibus, nec ulla dies ei pra-
 teribat absq; sacrificio. Accidit aliquando ut
 quidā *Hicrosolymita* legisperitus, nomine *Si-*
mon, advocata cōcione per regis absentia agēis
rum Caesarea, criminaretur illū ut impurū &
 arc

arcendū templi adiun, quod non nisi dignis pa-
 reas. Id ubi prefectus urbis illi significavit per
 literas, cōfēssim accersivit hominē: a quo forte-
 fortuna repertus in theatro, assidere sibi eū in-
 su: moxq; sedata nocte et placidē, Dic mihi, in-
 quit, quid tibi nō probatur ex his qua facimus.
 Qui cū nihil haberet quod diceret, precatus est
 ueniam. Tū rex citius quam quisquā opinaretur
 reconciliatus est, clementiā magis quā irā decere
 reges existimās, & lenitatē animi magis quā
 celsitudinē: itaq; illū dimisit non sine munere.
 Inter alias autē multas eximij ornamētis hono-
 ravit civitatē Berytiam, magnis sumptibus ex-
 structo ibi theatro pulcherrimo, simulq; equē
 magnifico amphitheatro, & ad hac balineis ac
 porticibus, nullis parcēs impēdys, modō absolu-
 tā operibus pulchritudinē adderet: dedicatio
 quoq; horū celebrata est splēdidissimē, exhibi-
 tis in theatro spectaculis, & musicorū omne ge-
 nus certaminibus, aliāq; voluptatū varietate: in
 amphitheatrū uerò ad ostētiandā magnificentiā
 inductis plurimis gladiatorū paribus. Volēs de-
 inde spectatores oblectare etiā catervatim cō-
 missis pugnatoribus, ex maleficis in hoc desti-
 natis duas cohortes fecit septingētorū quāq; ho-
 minū, ut illis p. imaginē belli decernētibus, prae-
 mīa noxiorū in pacis voluptatē verteret: atq; ita
 omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post VIII.
 hac apud Berytum peracta migravit in urbem,

Galilæa Tiberiada. Suscipiatur autem ab alijs regibus: uenitq; ad eū Antiochus Comagena rex, Emesinorū Sāpfigeranus, Corys qui regnabat in minore Armenia, Polemonq; Pōei regulus: et prater hos Herodes frater rex Chalcidīs: hos oēs summa hospitalitate excipiebat, ostēdēs per hoc animi sui magnitudinē, ne uideret indignus qui expeteretur à tot regibus: quibus adhuc eū morantibus, Marsus Syria præsēs superuenit, seruans igitur debitā Romanis reuerentiā, usq; ad septimū lapidē illi obuiā processit: quod quidē simulatis cū Marso iniū fēctū est, dum eodē cū hospitibus curru uēctus, se spectā præsidi redderet tantā regum cōcordiā: ratus enim id non esse ē republica, per idoneos nuntios mādauit singulis ut sine mora discederent: quare Agrippa uehementer offensus est. Et Marsum quidē hac de causa exosum habuit. Mathia uerō adempto pōtificatu successorē dedit Elioneū Cithai filium. Iamq; tertiu Iudæa totius regni annū exegerat, cū peruenit in urbē Casarcā, quæ prius Stratonis turris dicta est: ubi solennes ludos celebrans pro salute Cesaris: ad quā festiuitatē magna multitudo nobiliū ac procerū conuenerat ex tota provincia. Eius celebrantis die secunda processit mane in theatrū, amictus ueste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radijs exorientis solis percussa ☉ diuinū quendā fulgorē emittēs, nene-

rationem cum honore incutiebas spectantibus.
 moxq; adulatores perniciosi alius unde accla-
 mantes Deū consalutabant, rogantes ut faueres
 propitius: hætenus enim ut hominē reueritos,
 nunc agnoscere & fateri in eo quiddā morali
 natura excellētis. Hanc impiā adulationē ille
 nec castigauit, nec repulit: pauloq; post suspi-
 ciens uidit supra caput suum bubonē funi ex-
 tenso insidentē: moxq; ut sensit hunc esse cala-
 mitatis nūtiū qui olim felicitatis fueras, ex in-
 timis præcordiis indoluit: secuta sunt uētris tor-
 mina, statim à principio uehementia. Conuersis
 igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille ue-
 stra appellatione Deus nūā relinquere inbeor,
 fasali necessitate coarguente uestrū mendaciū:
 & quē immortalē saluastis, ad mortē rapior.
 Sed ferenda est uoluntas cælestis numinis. neq;
 enim male nixim⁹, imò tāta felicitate, ut omnes
 me beatū predicēt. Hac locutus crescēte dolore
 discruciabatur. Propere igitur relato in regiam
 rumor sparsus est breui esse moriturū: quāobrem
 cōfestim totus populus unā cū uxoribus atq; li-
 beris saccum indutus more patrio supplicabas
 Deo pro salute regis, omnia miscens lacrimis &
 eiularibus. Rex autē in celsiore decūbēs cubicu-
 lo, & in faciē stratos humi prospiciens, nō tēpe-
 rabat sibi à lacrymis. Cruciatu deinde per cōti-
 nuos quinque dies nihil se remittēte confectus, uī
 eam finit, annum patris quartū supra quinquā-

gesimum, postquā regnasset per septenniū: quatuor enim annos sub Caio Casare obtinuit regnū, primū in Philippi tetrarchia per trienniū, cui quarto decimū anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Casare praeter iam dictam diuisionē in Iudaea quoque regnauit & Samaria, simulque Caesarea. Ex annuis autē redditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas: nec his cōtētus, mutuū accipiebat pecunias. Cū enim esset munificus, impensis nō sufficiebāt redditus, quod liberalitatē exercebat sine parsimonia. Caeterū prius quā euulgaretur regis obitus, Herodis dynasta Chalcidus, et Chelcias magister regia militum conspirantes simul Aristonē miserūt, qui Silā cōmunē amborum inimicū interficeret, quasi hoc à rege mandatū acceperit. Atque hic fuit Agrippa regis exilis. Superstites autē ei fuerūt, filius quidē unus Agrippa annū agens decimūseptimū: filiae uerò tres, ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquae duae tunc etiā uirgines erant, Mariāne & Drusilla: haec septennis à patre desponsata Iulio Archelao Chelcia filio, illa decēnis Epiphani filio Comagenorū regis Antiochi. Postquā autē cognitum est excessisse Agrippam, Caesarientes & Sebasteni beneficiorū eius obliti pessimā ei rescribūt gratiā, cōiugia non dicenda iactantes in defunctum: multis quoque uulgus qui tunc forte aderant,

rant, protractas è palatio filiarũ statuas unanimiter detulerunt in lananaria, ei q; ut poterat illudebant modis quos turpe sit eloqui: instruatq; per loca publica epulis conuiuia celebrabat coronis redimiti & delibuti unguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes pra gaudio quod ex obitu regis cõceperant. Atq; hac agẽtibus nec Agrippa recẽtia morosa succurrebat, nec auus eius Herodes uerbũ illarum conditor, quas portubus & tẽplis magnificentissimẽ ornauerat. Filiũ porro defuncti Agrippa Roma erat eo tempore, educabaturq; apud Claudiuũ Cesarẽ: q audito Agrippa obitu, & contumelijs quibus eũ Cesarientes ac Sebasteni post mortẽ affecerat, illius quidẽ causa indoluit, igratis autẽ populus uhemẽter iratus est. Cõfestim igitur noluit successorẽ paterni regni Agrippa iuniorẽ mittere, simul ne iureiurando satisfaceret. Sed liberi & amici qui multũ apud eũ poterat dissuascrũt, negates tantũ admodũ adulescenti & uixdum egresso pueritiam tantum regnũ cõmittere, cui administrãdo sit impar, quodq; etiã uiriles grauari possit humeros: cumq; nisi essent aequum dicere, Caesar praesidem Iudae totinq; regni misit Cuspium Fadum, defuncto hac honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Atque omnia autem Fado iniunxit, ut Cesarientes & Sebastenos acriter castigaret.

propter inflicta mortuo iniuriam, cōtumeliasq;
 illatas adhuc iuuenibus : aliam vero Cafarien-
 ſium & Sebaſtenorum cum quinq; illis cohorti-
 bus ablegaret in Pontiū illic militaturas : mi-
 litesq; è Romanis legionibus Syriam tuentibus
 delectos in eorum locum ſubſtitueret. Nec ta-
 men ei inſioni ſatiſfactum eſt: miſſa enim lega-
 tione flexerunt Claudiū ut manere eos in Iudæa
 permetteret : qui ſequentibus temporibus ma-
 ximarum calamitatum Iudeis fuerunt initium,
 & ſeminarium belli exorti Floro præſide:
 quamobrem Veſpaſianus victor, ut paulo poſt
 dicitur, eos ex illa regione aliò tranſtulit.

FL. IOSEPHI AN-
 TIQVITATVM IVDAICA-
 RVM LIB. XX.

Philadelphium & Iudæorum diſſidium, deſq;
 ſola ſacerdotali.

CAP. I.

DEFUNCTO rege Agrippa;
 ſicut ſuperiore volumine dixi-
 mus, Claudiū Caſar miſit ſuc-
 ceſſorē Marſo Caſſiū Longinū,
 memoria regis amici hoc tri-
 butus, a quo nino adhuc per literas ſæpe rogatus
 fuerat, ut Marſum amoveret ab adminiſtratiōe
 verū Syriæ. Padus autē q̄ p̄curator Caſaris in Iu-
 dæā ueniſſet, offendit Iudeos trās annū Iordanem
 habitantes contendere cum Philadelphienſibus
 de

de *Mia* uici finibus, repleti uiris bellicosissimis. Ceperant autē arma transamnēses sine consensu primatū & magistratū, multosq; *Philadelphensium* interfecerāt. His cognitis *Fadus* vehementer iratus est, q non expectassent suū iudiciū, si putabant sibi factā à *Philadelphensibus* iniuriā, sed iā temerē ad arma cōcurrissent. Comprehensus igitur tribus precipuis seditionis autoribus uinciri eos mādanū: horū unū *Annibam* nomine affectis supplicio, reliquos duos *Amaramum* & *Eleazarū* exilio pūgit. Nec ita multo post capitis dānauit *Tholomaē* latronā principē nūctū ad se perductū, qui plurima damna intulerat *Idumaeis* et *Arabibus*; deditq; operam ut tota *Iudaea* purgaretur à latrocinij. Accitis deinde pontificibus & *Hierosolymitanorū* primatibus, mandatū *Casaris* eis exposuit, ut salarē tunicā, & sacerdotalem stolam, quā solum summū pontificē induere fas est, in castellū *Antoniā* deponerēt, ut esset in *Romanorū* potestate quemadmodū olim fuerat. Illi nō audentes cōtradicare, rogabāt tamē *Fadum* & *Longinū* (uenerat & ipse *Hierosolyma* cū copijs, timēs ne ad *Fadi* postulata *Iudaei* molirent noni aliquid) primū ut legatos sibi ad *Casare* liceat mittere, qui ab eo petāt sacra stola seruanda ius; deinde ut expectetur super ea postulacione rescriptū illius. Respōsum est permissuros ut legati mittantur, si prius darentur obsides.

obsides. Quumq; promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquã Romam pervenerunt, Agrippa iunior disuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, ut diximus, cognito qua de causa venissent, rogavit Casarè ut Iudeis sacra stola custodiam petentibus annuere dignetur, & Fado super eo negotio scribere. Tum Casar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis cõcedere, iubens ut Agrippa gratiã habeat, hoc enim se illius donare precibus: cui responso talem epistolã addidit: Claudius Caesar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. imp. X. P. P. Hierosolymitanorũ magistratibus, senatui & populo, totiq; Iudeorũ genti salutẽ. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quẽ ego domi educo, adduxit ad me uestros legatos, gratias agentes qd sedulo gẽti uestra provideam, rogãtesq; enixè ut pontificale stolã & coronã nobis servare liceat, concedo quod petitis, quẽadmodũ ante vir optimus & mihi charissimus Vitellius cõcesserat: uestraq; voluntati annuo, primũ motus pietate propria. & quia placet quemq; religiosum esse more sua patria: deinde ut gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & uestri studiosissimos, meritoq; illorũ amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Seronũ, Tryphonem Thendianũ, Dorathem.

Nathan

*Nathanaelis, & Ioannē Ioannis filium. Data
quarto Calend. Julias, Rufo & Pompeio Syl-
uano C O S S. Eodē tempore & Herodes dyna-
sta Chalcidis, di functi Agrippa frater, petijt à
Cesare potestati in templum & sacrū arariū,
iusq; eligendorū summorū pontificū: impetra-
uitq; hæc omnia, ita ut etiam posteris eius idem
ius manserit usq; ad belli Iudaici exitum. Ipse
Herodes Canthara in ordinem redacta, Iosepha
Caneī summum pontificatum contulit.*

*Quomodo Helena Adiabenorū regina & eius fi-
lii religionem Iudaicā complexi sint. C A P. II.*

P*ER idem tēpus Adiabenorū regina He-
lena, et Izates eius filius, ad religionē Iu-
daicā se transiuerūt propter causā talem:
Monobazus Adiabenorū rex, cognomine Ba-
zeos, sororis amore captus, in uxore ductā gra-
uidā reddidit. Accidit deinde ut unā cubans,
& manū reclinatā habens in uxoris uterū, no-
cem quandā sibi uideretur audire, iubentem ut
manū à uētre tolleret, nèue premeret fortū, qui
ut non sine diuina promittētia inchoatus sit, ita
finem habiturus esset fortunatissimū. Hac uoce
ille territus, mox ut excitatus est, rem uxori in-
dicauit: & natū eo partu filium Izatē nomi-
nauit: suscepit autē iam ante Monobazum
hoc seniore ex Helena, & alios filios ex alijs
uxoribus, manifestē tamen omnē charitatem in
hunc unum contulit: unde exorta est germano-
rum*

rum inuidia, indies magis ac magis crescentibus
illorum odijs, Izatē sibi praeferrī dolentibus. Hac
pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filijs,
q̃ is affectus nō a malitia procederet, sed quisq;
cupiebat patri esse quā charissimus. Izatē uero
cui ualde timebat à fraternis odijs, cumulatū
magnis muneribus misit ad Abemerigum, re-
gnantem tunc apud castrū quod Spasini uocāt
accola, cōmendans ei salutē filij. Is libēter acce-
pit adolescentē, quem cōplexus singulari bene-
uolentia, filiā ei collocauit, cui nomē fuit Sama-
cho: addita nomine dotis quadā regione, unde
luculentos redditus percipiebat. Porro Monoba-
zus iam admodum senex, uidens sibi superesse
modicū uitae spatiū, concupiuit uidere ante suā
mortem filiū. Accersiuum igitur filium magno
affectu excepit, eiq; donauit regionē qua dici-
tur Caron, amoni feracissimam: in ea seruatur
arca reliquia, qua Noē scribitur euasisse diluuiū,
ostenditurq; ibi hodie quoq; uidere uolentibus.
In hac regione Izates uixit usq; ad patriis obi-
tium. Qui postquā fato functus est, Helena re-
gina accitis eadem die magnatibus suis & sa-
trapis, ac praefectis militū, Nō ignoratis, inquit,
q̃ maritus meus heredē sui regni Izatem opta-
uit, cūq; hoc honore iudicauit dignissimū, at-
tamen nostrum quoq; super hac re iudiciū ex-
specto. Beatus enim est non qui ab uno, sed qui
plurium consensu principatum accipit. Hac
illa,

illa, ut experiretur voluntatem cōcilij. Quibus auditis proceres primū more suo reginā adorauerunt, deinde probari sibi sententiā regina dixerunt, libenterq; parituros Izata, quem scirēs merito & ex cōmuni popularium noto, patris iudicio praelatum ceteris fratribus: offerebātq; suam operam ut primū fratres eius atq; cognatos occiderēt, quo securus nouo regi pararetur imperium: sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorū inuidiā & odia. Ad hac Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamē fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt ut saltem uinctos asseruaret donec ille ueniat, quo magis in eius sit regnū Izata: interim aliquem cui maxime regina fideret, procuratorē regni constituendum. Paruit his Helena, et proregem fecit grandiorē filiū Monobazū, imposuo ei diademate, & dato patris anulo signatorio, simulq; sampsera ut ipsi uocant: iussitq; eū administrare reipub. donec frater ueniat. Is autē celeriter uenit audito patris obitu, & ulro cedenti Monobazo fratri in principatū successit. Ceterum eo tempore quo Izates apud Spasini castrū agebat, Iudaeus quidam mercator Ananias nomine familiaritatē nactus regiarū mulierū, docebat eas ueri Dei cultū ritū Iudaico: per has deinde cum Izata innotuisset, ipsum quoq; in eandem

eandem opinionē traducit : accisumq; à patre in *Adiabenam* comissus est magnis precibus pertractus. Forte autē acciderat ne etiam *Helena* ab alio quodam *Iudæo* instituta leges diuinitus traditas complecteretur. *Izates* porro nō rex postquā in *Adiabena* reuersus offendit frares & cognatos in uinculis, tulit id aggerimē : & cū occidere hos aut uinctos seruare uideret pietas, cōtrā affectos iniuria dimittere parum tutum uideretur, nequando de uindicta cogitarēt : partē eorū unā cū proprijs filijs *Romam* ad *Claudium Casarē* misit, partem ad, *Ariabanū Parthum*, futuros utrobq; obsides. Cognito deinde qd mater multū delectaretur in *deorū* moribus, dedit operam ut et ipse ad eam religionem transiret : cumq; existimaret se non esse perfectū *Iudæū*, nisi circūcideretur, paratus erat et hoc facere : quod postquā mater rescinit, conabatur impedire, periculosum esse dictitās, multum enim eam rem à rege alienaturā subditorū animos ; si eum ad externos ritus desciscere cognoscerēt, neq; ullo pacto laturos *Iudæū* in regio solio : sic illa aliquātiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autē cū *Anania* consulit cōsiliū, qui matris sententiā comprobans, minatus est se eum relicturum, nisi ab hoc proposito desisteret : timere enim se, ne si occulta proſerrentur in uulgus, ipse arriperetur daturus pœnas ut autor omnium, qui non docēda regē docuerit.

rit. Licere autē ei etiā absq; circūcisione Deum
piē colere, si Iudaorū instituta placeant: in hoc
enim magis suam religionē quam in circūcisi-
one corporis: daturumq; Deū ueniā, si necessita-
te coactus signaculū id omitteret, metu nequa
exoriatnr subditorum defectu. His uerbis cum
regi persuasit quod uoluit. Aliquāto aut post,
uodum enim omnino hac cupiditas exciderat,
alius quidam Indus ē Galilea profectus, Elea-
zarus nomine, legis ualde peritus habitus, eum
ad rem perficiendam impulit: ad salutandum
enim regem admissus, cum cū offendisset legen-
tem sacra Moysis uolumina: Nescis, inquit, o
rex, quantā iniuriā legi et per hāc Deo facias:
nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat
imperata eius facere. Quā diu manebis incir-
cumcissus? si nondū legisti legē circūcidi inben-
tem, nunc certē lege, ut scias quāta sit impietas
hanc omittere. His auditis rex nō distulit ne-
gotium, sed secedens in alium cubiculū, accito
chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita
matre & præceptore Anania indicauit eis
quid actum sit: quos continuo stupor ac metus
non mediocri corripuit, ne si res perueniret ad
uulgi notitiam, rex principatū amitteret, nō fe-
rentibus populis imperiū uiri alienis religioni-
bus dediti: sibi quoq; uidebant imminere peri-
culum, ut cōscijs & autoribus eius consilij. Sed
Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerāt:

nam ex multis periculis et ipsum Izatē eripuit,
 Et eius liberos, in rebus dubijs Et desperationis
 incolumitatē eis expediens, Et ostendens qd ad
 se respicientibus, sibiq; uni fidentibus, pietatis
 fructus integer maneat. Sed de his postea nar-
 rabimus. Helena porro mater regis uidens res
 regni pacatas, et filiū opinione omnium tā dome-
 sticorū quā exterorū beatū, diuina fauēte pro-
 uidentia, desiderio capta est uisendi Hierosoly-
 ma, templumq; illud apud omnes mortales fa-
 mosissimū, ut ibi Deū adoraret, uotinasq; ni-
 stimas redderet. Et quia facile cōmeatū impe-
 trauit à filio, postquā magnos apparatus in eā
 processionem fecisset, instructa copioso niatico
 descendit in Hierosolymitanā urbē, deducens
 filio dicrū aliquot itinere: accidit autē perop-
 portune eius aduētus cinibus. Cū enim per id
 tempus cinitas graui fame premeretur, et multi
 perirent alimentorum inopia, regina Helena ex
 suis alios misit Alexandria cōparaturos nim
 magnā tritici, alios in Cyprum, qui copiam fi-
 cium passarum inde adueherēt: quibus omni-
 bus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atq;
 hoc beneficio memoriā immortalem sibi apud
 nostram gentem peperit. Filius quoq; eius Izatē
 comperto quanta fame laboret ille populus,
 multum pecunia misit Hierosolymitanorū pri-
 matibus. Sed horum regum beneficia quibus
 nostram cinitatem inuenerunt, dicentur postea.

Cate

Ceterum Parthorum rex Ariabannus, cum sciret
 sisset structas sibi insidias à satrapis, nec puta-
 ret tutum manere in suo regno diutius, decre-
 nit ad Izatem se cōferre, eius cōsilio quasiturus
 salutē, & si fieri posset etiā reditū in patriam.
 Assumptis igitur cognatis et familiaribus cir-
 citer mille numero, incidit in Izatem in itine-
 re, ex regio strepitu sibi cognitū, ipse non notus
 ei de facie. Ad quē propius accedens primum
 adoravit more patrio, deinde in hac verba eru-
 pit: Ne despicias me rex tuum supplicem, nēne
 contēnas opis indigum. Deiectus enim in pri-
 vatā fortunā ē regio fastigio, ad tuū auxilium
 confugi. Quamobrem ad instabilitatē humana
 felicitatis respiciens, tuis quoq; rebus prospice,
 cum intelligas quibus omnes simus obnoxij ca-
 sibus. Si enim me inultū fueris, animabitur in
 ceteros quoq; reges audacia incondita multi-
 tudinis. Hac ille demisso ungu lacrymans. Iza-
 res autē audito eius nomine, vidēs q; astare sup-
 plicem Ariabanū, ab equo desiliit, & Bono,
 inquit, animo esto rex, nec turberis praesenti ca-
 lamitatē quasi immedicabili, brevis enim finem
 habebis tuae mœstitia: inueniesq; amicum &
 socium meliorē, quā fortē sperasti hactenus:
 aut enim te in Parthorum regnū restituant, aut
 meum tibi cedam. Hac loquutus imposito in
 equum Ariabano, ipse cum comitabatur pe-
 dibus, ut maiori regi hunc honorem exhibere.

*Id Parthus rex tulis permoleſtè, inrauiq; per
futuram ſuam fortunã ac dignitatẽ, deſcendurũ
ſe, niſi ille ruruſum aſcenderet, & pracederet.
Tum aliter morẽ ei geſturus in equũ inſilys, &
perduclò in ſuam regiam omnẽ honorẽ habuit,
in conceſſibus ac cõinijs honoratiorem locũ ei
eccdens, habita ratione nõ præſentis eius ſtatus,
ſed dignitatis priſtina, reputansq; eadem poſſe
cuius mortalium accidere. Scripſit etiam ad
Parthos ſuadens ut ſuum regẽ reciperent, fidẽ
ſuam interponens non fore cum iniuriarũ me-
morem: paratus & iureiurando omnẽ illis du-
bitationẽ eximere. Parthi uerò non recusabant
eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam
principatũ dediffent alteri, nomine Cinnamo:
periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia
flagrarent bellis civilibus. Cinnamus autem no-
luntate procerum cognita, cùm eſſe alumnus
Artabani, & alioqui honeſto ingenio prædi-
tus, ſcribit ei ut accepta à ſe fide reuerteretur,
recepturus amiſſum dignitatis faſtigiũ: à quo
ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam
proſectus, adorato & regis appellatione ſalu-
tato diadema ſuo capiti detractũ impoſuit. Sic
Artabani Izate opera in regnũ ſuum reſti-
tutus eſt, unde eiectus fuerat à magnatibus.
Nec fuit beneficiorũ immemor, ſed affecit Izatẽ
maximis qui apud ipſos habentur honoribus:
nam & iuram rectam ei geſtare permiffit, &
in aur*

in aureo lecto cubare, qua honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus: donauitq; ei regionē magnam ac bonam, ademptā ditioni regum Armenia, cui nomen est Nisibu: in eā olim Macedones condiderant urbem Amiochiam, Mygdoniam cognomine: atq; hos honores Izates accepit à Parthorū rege premium. Non multo post Artabanus moriēs regnū reliquit Vardani suo filio: hic ad Izatem profectus, suasisit ei ut uellet sibi belli aduersus Romanos gerēdi esse socius, quod tamē impetrare non potuit. Adiabenus enim nō ignorās quāta esset Romanorū fortuna ac potentia, cēsebas illū tentare impossibilia. Ad hac quia quinque adolescentes filios miserat ut linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulq; matrem adoraturam in templo, sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoq; conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à laceffendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellum indixit Izata, ex quo tamen nullū retulit opera premium, Deo frustrāte spes eius nanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentē Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre statuerit, illo caso principatum eius fratri Gotarza commiserunt: huic quoq; paulò post sublato per insidias, Vologesus frater successit.

qui duobus germanis eodem secum patre genitis
 regna distribuit, Pacoro grãdiori Mediam, Ti-
 ridati minori Armeniam. Porro Monobazus
 regis frater & cognati ceteri uidētes Izata pro-
 pter eximiam erga Deum pietatē res prospere
 succedere, pradicariq; eum passim tāta felicitas-
 sis nomine, ceperunt & ipsi cogitare de relin-
 quenda religione patria, & assumēdis Iudaicis
 ritibus. Id ubi olfecerunt eius regni magnates,
 agrē ferentes dissimulauerūt tamen indignatio-
 nem, opportunitatē expectantes per quam ab eis
 pœnas repoterent. Scribunt igitur Abia regi
 Arabū, magnā pecuniam ei pollicentes, si expe-
 ditionē contra suum regē susciperes: promisse-
 bantq; primo statim conflictu se eum deserturos.
 Esse enim sibi animū pœnas de eo sumere pro-
 pter contemptū ritus patrij: iēloq; cum Arabe
 fodere, hortabātur ne differret negotiū. Paruit
 ille, & cum magno exercitu cōtra Izatē venit.
 Cumq; iam hostes in cōspectu essent iniuri pre-
 linum, priusquam ad manus veniretur omnes sui
 ex cōposito eum deserunt: tergaq; uertentes ho-
 stibus, tanquā panico errore percini fugam cele-
 riter inueniunt. Nec tamen Izata animus concidit,
 sed sentiens se à magnatibus proditū, ipse quoq;
 intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in-
 auctores ignominie, postquā deprehendit quos-
 dam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio
 deditis, postera die cum hoste conflixit: casisq;
 pluri

plurimis, reliquos meram fugam coëgit capeſſere: ipſum regem atriter perſecutus in caſtrum Arſamum compulſit, impetuq; factò in moenia, ni illud cepit: eo direpto ingenti prada poſitus in Adiabenam triumphabundus reverſus eſt, quamvis Abiam vinum in ſuam poteſtatē redigere non ualuerit, quia captivitatē voluntaria morte prænoverat. Proceres autem Adiabeno- rum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denno ſcribunt Vologeſo regi Parthorū, rogantes ut Izatem interficiat, & dynaſtā alium quempiam genere Parthū ſibi præſticiat: eoſum enim ſuum regē aiebāt, eo quòd patria religioni externā prætulit. His auditis Parthus ad bel- landum excitus, cum nullam haberet iuſtam oc- caſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſe- rat, repetijt: bellum interminatū, ſi imperatis contradiceres. Quo nuntio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi con- ceſſu per metum cedere: ſciensq; quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quie- ſceret, decrevit totam rem Deo committere, ia- cturus extremam de capite aleam: fretusq; hu- ius auxilio liberos & uxores in manitiſſimum quoddam caſtellum depoſuit, frumentum au- tem in arces: quo factò fœnum omne flammis corruptū & pabulum, atq; ita preparatus ex- pectabat advenire hoſtium. Cumq; Parthus

numerosas equitū atq; peditum secum properē
 trahens copias opinione citius uenisset, posuif-
 setq; castra ad fluvium qui *Adiabena* à *Me-*
dia dirimit: *Izates* quoq; non longe in castra
 metatus est, habens circa se equitum sex millia.
 In ea castra *Vologesus* pramissit nuntium, qui
 hosti indicaret quāvis ipse stiparetur copijs, con-
 tractis è toto imperio quam late patet *Bactra*
 inter & *Euphratē* fluvium: minabaturq; da-
 turū eum poenas ingratitudinis erga dominos,
 ac ne *Deum* quidem quem coleret, posse eum è
 suis manibus eripere. Hæc referente nuntio, *Izates*
 respondit, scire quidē se nullo modo cōferendum
 esse *Parthorū* viribus, nec tamē ignorare *Deum*
 esse longe potentiorē univērsis mortalibus: atq;
 ita dimisso nuntio supplex humi ante *D.ū* pro-
 cidit, cinere caput turpatius, & inditelo sibi unā
 cū uxore ac liberis ieiunio, his precibus *Deum*
 inuocans: Si non frustra me dominator domine
 tue bonitati dedidi, teq; meritò solū & primum
 habeo dominū, veni in auxiliū, non tam me de-
 fensurus ab hostibus, quam illorum repressurus
 audaciā, qui nefaria lingua immanes voces non
 horruerūt iactare cōtra tuam potētiā. Sic im-
 plorantē & lamentantē exaudivit *Deus*, illaq;
 ipsa nocte *Vologesus* receptis literis, significan-
 tibus *Daharū* & *Sacarū* validam manum con-
 tempta regi absentia populari regionē *Parthi-*
cam, infestlo negotio reuersum cum exercitu
 abiit:

abijt: ita ut euidenter appareret Izatē cum ser-
uatiū diuina prouidentia. Non multò autē poſt,
exaſto aetatis anno quinto ſupra quinquageſi-
mum, regni uigeſimoquarto, ſuperſtitibus qua-
tuor liberis maſculis, ſucceſſionē tamē regni re-
liquit fratri Monobazo, referens ei gratiā bona
fide ſeruati ſibi aſſenti principatus olim poſt
cōmunis patris obitū. Mater porrò Helena mor-
tem eius cōperiam tulit graniter, ut par erat or-
batam amantiſſimo filio: magnā tamen conſola-
tionē habuit, cum audiret ſucceſſiſſe ſuam ma-
iorē natu filium, ad quē conueniendū ſine mora
proſecta eſt: reuerſaq; in Adiabena, non multo
tēpore Izata ſupernixit. Monabazus autē oſſa
eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda
in exſtructis ab ipſa pyramidibus tribus nume-
ro, tertio ab urbe Hieroſolymitana ſtadio diſti-
tis. Sed quæ Monabazus regni ſui tēpore geſſe-
rit, dicemus poſtea. Fado porrò procuratore I I I I.
apud Iudæa præſtigiator quidā nomine Then-
das perſuaſit magna uulgi multitudini, ut af-
ſumptis ſuis ſaculatis ſequerentur ſe ad Ior-
danē flumini: prophetā enim ſe iactabat, polli-
cens ſciſſurū ſe uerbo flumiū, & facilem prabi-
turum tranſitū, taliq; promiſſione permulſis im-
poſuit. At Fadus effecit ut nihil lucrifacerent
ex ſua inſipiētia, immiſſis in eos turmis equitū,
qui ex impropiſo irruentes ex his multos inter-
emerū, multos uiuos ceperunt, & in his ipſum

Thendani, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma: atq; hac sunt quæ Iudeis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit. CAP. XII.

V. **F**ado autē successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchie magistratū gessit Alexandria, omnium in ea urbe suo tēpore ditissimī, qui etiam erga Deum pietate superavit filium, desertorē religionis patriæ. Horum tempore magna illa fames Iudeam tenuit, quando regina Helena frumentū ingenti sumptu ex Aegypto comparatū in egenos distribuit, ut iam dictum est. Eodem tēpore etiam filij Galilæi Iuda Iacobus et Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syria censum Quirinio Iudeos sollicitabat ad defectionē à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Canyda filium privavit summo pontificio, eiq; succedere iussit Ananiam Nebedai filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippa magni frater uita excessit octavo anno principatus Claudi, superstitibus tribus filiis: quorum Aristobulus ex priore uxore natus est, è Bernyce nerò fratris filia Bernycianus & Hyrcanus: eius principatum Claudius Cesar Agrippa inniori donavit.

¶ I. Sub eodem Cumanō exorta seditione Hierosolymis

solumis multi Iudaeorum desiderati sunt, cuius causam primam explicabimus.

Quomodo plurimi Iudaeorum circa templum
oppressi sunt. CAP. II II.

INstante Pascha festo per quod nostris homi-
nibus uesci panibus infermetatis mos est, con-
currentibus undiq; ad solennitatē turbis pluri-
mis, ueritus Cumanus ne inde nasceretur motus
aliquis, insit cohortem unam armatam stare su-
pra templi porticus, cohibituram tumultū si quis
forse existeret: nam idem & alij ante illum pra-
sides facti auerunt festiuitatū temporibus. Eius
festi die quarta miles quidam ostendit populo
nudata genitalia: qua contumelia furentes no-
ciferabantur non se affectos, sed ipsam Deum
quem honoraret ea celebritas: & quidam au-
daciores in Cumanū iactabant conuitia, dicen-
tes ab illo submissum petulantē illum militem.
His auditis Cumanus & ipse non mediocriter
irritatus est, rogabat tamē ut desinerent mouere
seditionē festo tempore: cumq; illi adeo non pa-
terent, ut maioribus etiam impeterent cum con-
uitijs, inbet totum exercitum cum armis conue-
nire in Antoniam castellum tēplo imminens,
ut supra docuimus. Vulgaris autem multitudo
nisi aduentu militum territa, cepit magno im-
petu fugere: & cum essent angusti uiarū exitus,
rati à tergo hostem insequi, comprimebant se
inuicem inter fugiendam, & concutabant in
ang

angustijs, ita ut perirent plurimi: uiginti enim
 millia extinctorum illo tumuli numerata sunt:
 uersaq; in luctum festa laetitia, omnes sacrificio-
 rum & precessionum obliui, dediderunt se la-
 mentis ac ciuitatibus: tantā cladem intulit unius
 militis impudentia. Rex hic luctus desiderat, cum
 aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa
 turba fugientes euaserant, in publica uia cense-
 suo ab urbe stadio Stephanum Caesaris seruum
 iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnesq;
 eius diripuerunt sarcinas. Quo audito Cumanus
 confestim eō misit milites, iussos ut uicos loco
 propinquos diriperent. In hac populatione miles
 quidam libros Mosaiscos in quodam uico inuen-
 tos proculia, eosq; lacerauit in cōspectu omnium,
 multis debacchatus & in legem & in gentem
 uotam conuictijs. Hoc ubi ad Iudeos perlatum
 est, facto concursu agmine magno petunt Casa-
 ream, in qua tum Cumanus agebat, supplican-
 tes ut non suam, sed lesi numinis ulcisceretur
 iniuriam. Tum praeses ueritus defectionem po-
 puli, de amicorum consilio militem illum uio-
 latorem legis securi fregit, atq; hoc modo tumultu-
 um iam repululantem sedauit.

Seditio Samaritanarum inter & Iudeos orta. C. A. V.

V I I. **P**ost hac inter Samaritanas & Iudeos oritur
 dissidiū iniurijs talibus. Mos erat Galilaeis
 per dies festos Hierosolyma peregrinis iter facere
 per Samariam. Aliquando igitur cum transirent
 in eam

ni cum Samaritarū ditionis, qui Nais dicitur, in
 Magna campo situs, cōmissa inter uicatoses &
 uicanos pugna multi Galileorū desiderati sunt.
 Id indigne ferentes corū primates Iudeos ad ar-
 ma cōciuerunt, hortantes ut se in libertatē affe-
 rerent: Scrutuitē enim etiam per se molestā, tum
 uerò fieri intolerabilem, si cum subditorū iniu-
 rijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos
 conarētur, pollicerenturq; se Cumano persuaso-
 ros, ut pœnas de cadis antoribus sumeret: nul-
 lus contempeis pacificatoribus, arma corripit,
 ascito in auxilium Eleazaro Dinaï filio. Is ex
 professo latro multis iam annis in montibus er-
 rans uicos Samaritanorum incendijs & rapinis
 nastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta
 fuerant, assumit Sebastenorū alam, & quatuor
 cohortes peditū, armatūq; etiā Samaritanis con-
 tra Iudeos proficiscitur: quos affectus multos
 perimit, plures uiuos captos abducit. Tum uerò
 Hierosolymitanorū primi genere atq; honori-
 bus, ut uiderunt ad quantā calamitatē uentum
 sit, induiti saccos, & capita sparsi cinere, modis
 omnibus conabantur flectere multitudinem, pra-
 oculis ei ponētes diruendam patriam, & templi
 incēdium, liberosq; cum uxoribus captiuos ab-
 ducendos ut profanis nationibus seruiant: roga-
 bantq; ut mutato consilio, & abiectis armis
 quiescerent in posterū, & suas quisq; domos re-
 peterent. His uerbis tandē persuasi dilapsi sunt,
 latro

latrones nerò ad loca munita reuerſi ſunt de-
 nuo. Atq; ex eo tēpore uniuerſa Iudæa repleta
 VIII. eſt latronū receptaculus. Porro Samaritano-
 rum primates Numidiū Quadratū Syria præ-
 fidem iñe Tyri degentē conueniunt, & Iudeos
 acenſant, quòd nicos eorū diripuerint ac incen-
 derint: addentes, nō tam ſe agrè ferre propriam
 iniuriam, quàm cōtemptam Romanorū poteſta-
 tem, ad quarum cognitionē ſpectaret de iniurijs
 prouincialium decernere: nunc iſtos quaſi nulli
 uſquā eſſent Romanorū magiſtratus, nicos in-
 feſtaſſe excuſionibus: quamobrē nunc ſe ueniſ-
 ſe, ut iudiciā impetrarent à præſide. Hæ fuerūt
 querelæ gentis Samaritanicæ. Iudæi contra & ſe-
 diſionis & pugna cauſam in Samaritanos refere-
 bant, ſed maxime in Cumanū, qui muncribus il-
 lorum corruptus tantā eadem diſſimulanteſ tu-
 lerit. His auditis Quadratus iudiciū diſtulit,
 dicens ſe prolaturū ſententiā, poſtquā præſens
 apud Iudæam rei ueritatē exactius cognouerit.
 Ita cum infecto negotia diſceſſum eſt. Paulo ne-
 rò poſt Quadratus uenit in Samariā, ubi quoniam
 inſiſſet reos cauſam ſuam dicere, cōperit Sama-
 ritanorū culpa inuultum illum excitatum. Co-
 gnito deinde quòd & Iudeorū quidam res no-
 nas moliri ſint, in crucē egit quos Cumanus ui-
 uos ceperat. Inde proſectus in nicum Zyddam
 inſtar urbis amplum, ſedens pro tribunali, &
 iterum Samaritanorū cauſam audiens, didicit ē
 quodam

quodam Samarita, Dorrium Iudaorū primatem
 cum alijs quatuor socijs Iudeos ad defectionem
 sollicitasse: quos praeses affecit supplicio. Ana-
 niam uerò summū pontificem, & Ananū du-
 cem uinctos Romā misit, ut apud Claudium Ce-
 sare facti sui rationē redderent. Primores etiam
 Samaritanorū atq; Iudaorum, simulq; Cuma-
 num procuratore, & tribunum Celerem ire in
 Italiam iussit ad imperatorem, ut sub eo iudice
 decerneretur de his quas inter se habebant con-
 trouersijs. Ipse ueritus ne nouum aliquid Iudaei
 molirentur adiit Hierosolyma: ubi pacata inue-
 nit omnia, populūq; occupatū patrio festo, &
 operantem sacrificijs. Credens igitur nihil noua-
 ntis, reliquit agētes festa, & Antiochiam re-
 petijs. Cumanus porro & Samarita Romā missi
 statuta die iubentur causam suam dicere. Com-
 parauerant autē sibi fauorem libertorū & ami-
 corū Caesaris, quorū opera uicissent aduersarios
 Iudeos, nisi Agrippa iunior tū Roma degens,
 & Iudaorū primores premi fauore potentū ui-
 dens, multis precibus obtinisset ab Agrippina
 uxore Claudij, ut marito persuaderet legitimē
 causam cognoscere, & in deprehensos tumultus
 autores inflā proferre sententiā. Claudius igitur
 his precibus premollius, auditis partibus ut cō-
 perit à Samaritanis factū tumultus principium,
 eos qui sum ad iudiciū uenerant supplicio ma-
 didit, Cumanū uerò multauit exilio, Celerē uerò

tribun

tribunum iussit perducum Hierosolymā inspe-
 ctante toto populo raptari per uias, atq; ita ene-
 cari hominē. Procuratorē deinde in Iudaeam
 misit Claudium Felicem, fratrē Pallantis. Post
 hac anno imperij sui duodecimo Agrippā do-
 nanit Philippi tetrarchia & Batanea, adiun-
 cta his Trachonitide cū Abila, qua tetrarchia
 Lysia fuerat. Chalcidē uero ei abstulit, cū iam
 dynasta illius fuisset quadriennio. His donationi-
 bus ornatu a Cesare iuuenis collocavit Azizō
 Emesenorū regi circumciso sororē Drusillam.
 Epiphanes enim Antiochi regis filius recusa-
 uit eius nuptias, q̃ mutata senectia Iudaeorū re-
 ligionē amplecti nollet, ut erat pollicitus puella
 parētibue. Mariammen quoq; matrimonio con-
 iunxit Archelao Chelcia filio, cui ab Agrippa
 patre iam ante desponsata fuerat: ex q̃bus nata
 est filia Bernice nomine. Drusilla autē nō multo
 post dimissa est ab Azizō ex causa huiusmodi:
 Felix cū esset Iudaea procurator, uisa hac fo-
 minarū omniū pulcherrima amore eius capens,
 Simonē amicū suum, Iudaeū genere Cypriū, pro-
 mago se gerentē ad eam misit, qui mulierē soli-
 citaret ut relicto priore marito ipsi nuberet, bea-
 tam fore pollicens si nō fastidiret hominem. Illa
 male consilia uolens euadere molestationes so-
 roris Bernices, inuidētis sibi forma praecllen-
 tiam, cōsensu calcata religione patria Felici nu-
 bere: natoq; ex hoc marito filio nomē Agrippa
 impo

imposuit: qui iam adultus quomodo cum uxore
 perierit Vesuviani clade incendiij tempore Titi
 Caesaris, dicemus postea. Porro Bernice post He-
 rodis obitū, qui idem maritus eius & pater
 fuerat, aliquanto tēpore in viduitate acta, cum
 spargeretur rumor eū fratre eā congregari, suase
 Polemoni regi Cilicia, ut circūcisus prius se di-
 ceret, rata sic se coarguturā mendaciū. Nec re-
 cusavit Polemon inductus maximè mulieris di-
 nitijs: id tamen coniugium diuturnū non fuit,
 propter inieperantiā ut fertur discedente ab eo
 Bernice: qui mox desertus ab uxore, & ipse In-
 daica religionis desertor factus est. Eodēq; tē-
 pore etiā Mariamme dedignata Archelaum
 migravit in thalamum Demetrii, primi inter
 Alexandrinos Iudaos tam opibus q̄ genere, &
 tū Alabarchie magistratū gerentis, ex quo fi-
 liū nomine Agrippinū genuit. Sed de horum
 singulis post dicemus diligentius. Ceterū Clau-
 dius Caesar exactus in imperio tredecim annis,
 & octo mēsis, diebusq; viginti fato functus
 est, asseuerantibus quibusdā sublātū esse uxoris
 beneficio: huius mulieris pater fuit Germani-
 cus imperatoris frater, maritus nerò Domitius
 Aenobarbus unus ex Romanis illustrioribus:
 post cuius mortē diu viduā tandē Claudius du-
 xit, adducenē in familiā filiū patri cognominē
 Domitiū: priorē autē uxore Messalinā ob ze-
 lotypiā occiderat, matrē cōmanū filiorū Britā-

nici & Octaviū : nam Octaviā omnium suorum liberorum natam maximam ex Patina prima uxore susceperat, quā Neroni collocavit: sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autē ueritate ne Britannicus adulterus à patre acciperet successione imperij, uolesq; principatum suo filio querere, procurata ut ferretur morte Claudij, cōfestim ad pratorianos milites misit praefectū eorū Burrū cum tribunis & libertorum potētissimis, qui Nerone ad eos perductū imperatorem cōsalutarent. At Nero principatū sic adeptus Britannicū clam ueneno sustulit, nec multo post Agrippinā matrem suā ferro ppalā, ut illi gratiā nō pro natiuitate solū referēs, ueritē etiā q̄ eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & uxore Octaviā, multosq; uiros illusterrimos, quasi cōiuratos in suā perniciem. Sed de his reb⁹ scribere supersedeo, nō desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiā eius ut bene de se meriti, ueritatē neglexerunt: alij indulgentes suis odijs, tam impudētib⁹ mēdacys in eius famā debacchati sunt, ut meritō dānandi sint in historia: quos equidē nō miror de Nerone mēitos, quando ne superiorū quidē imperatorum gesta scribentes rationem ueritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla inusta de causa odisse poterāt. Sed istis ueritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, quando delectari uidentur hac licentia. Nos uerō quibus

bus propositum est à ueritate nusquā discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ uerò nobis Iudeis acciderant, ea non ita quā obiter tractamus, ne calamitatū quidē ac erratorū cōmemoratione uirata. **EX. XI.**
 go ad res nostras narrādas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorū **ARIXO** defuncto frater in principatu successit: minoris autē Armenia dominiū **Aristobulus** Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. **Agrippa** quoq; idem princeps partē Galilæe donauit, iubens **Tiberiada** & **Tarichæas** parēre eius imperio: addita hīs & **Iuliade** trans **Iordanem** sua, agroq; eius habitato uicis **XIIII.**

Gesta Felicis Iudææ præsidis. **CAP. VI.**

Ceterū Iudæa res prolabebātur usq; in deterius: tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitiq; uulgi seductoribus: quorū multos, sicut & latrones, **Felix** quotidie cōprehensos afficiebat supplicijs: & in his **Eleazarū** **Dinai** filiū, qui nō mediocrē latronum globum circa se habebat, dolo uinum in potestātē suā redegit: data enim ei fide q̄ nihil mali esset passurus, persuasit ut ad se ueniret, moxq; uinctum Romam transmisit. Cumq; odio prosequeretur **Ionathā** summum pontificē, ut admonitus ab eo sape de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnī erratorum inuidia publica in ipsum recideret.

ad cuius preces Caesar hunc procuratorem miserat, rationem excogitavit qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Grane enim est nocendi cupidus si admoneantur crebrius. Quae de causa Felix amicū Ionathae fidiſſimū Dorā Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, ut sicarios ipsi pōtiffici immitteret, quod ille in gratiā praesidis perfecit his artibus: Quidam quasi religionis ergo in urbē ascenderunt sicis clam succincti sub uestibus, qui permixti Ionathae famulicio peremerūt hominē: cuius facinoris quia nemo ultor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa nentitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios cōfodiebant propter priuatas inimicitias, alios cōducti pecunia; idq; non modo in reliquis urbis partibus, sed in ipso templo etiam: nam & ibi insectum ausi sunt cadere patrare, ac si nihil hoc modo pietatem laderent: unde fas est credere, Deū tāta impietate offensum auersum esse Hierosolyma, temploq; ut non amplius puro domicilio Romanos induxisse, purificatos id flammis laustralibus, gētiq; cu liberis simul & uxoribus seruitutis iugum imposuisse, quo castigatiores redderētur hoc infortunio. Et urbs quidem talibus inceſtabatur latrocinijs. Impositores autem & magi turbas illectas post se trahabant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostēsuras eis clarissima signa & prodigia: per-
suas

suasq; multitudo mox parvas luit dementia, XII.
 retracts enim eos Felix neci dedit. Eodem
 tempore quidā ex Aegypto uenit Hierosoly-
 ma natem se esse proficiens & plebi suadens ut
 secuta se in montē Olinei ascenderet, qui ē re-
 gione urbis ad quintū abest stadium: illic enim
 uisuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœ-
 nia, ita ut per eorum ruinas aditus in ciuitatē
 pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma
 sumere, stipatusq; multis equitibus ac pediti-
 bus erumpens inuadit turbā seductā ab Ae-
 gyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos
 uivos cepit: Aegyptius ipse pugna elapsus di-
 sparuit. Post hac latrones rursus ad rebellan-
 dum Romanis incitabant populum, dictitantes
 excutiendum illorum imperium, & nō assen-
 sientium uicos direptos absumentes incendijs.

Apud Caesaream quoq; inter Iudeos habi- XIII.
 tantes & Syros de pari iure ciuitatis rixa
 exorta est: nam Iudaei potiore conditione uole-
 bant esse, quod urbis eius conditor Herodes rex
 fuerit Iudeus genere: id Syri non inficiabantur
 quidem, sed dicebant urbem turrim Stratonis
 dictam à principio, quo tēpore nullum Iudeum
 habitasse inibi. Qua res post peruenit ad co-
 gnitionem praesidium, correptisq; ex utraq; par-
 te tumultus autoribus affecerunt eos uerberi-
 bus, atq; hoc modo seditionem compresserunt
 aliquandiu: rursus enim oppidani Iudaei freti.

diuitijs per conuentionem Syros, laceſſebant cō-
 nitio: qui tamenſi inferiores quod ad facultates
 attinet, ferocienſes tamen eo q̃ proximi Roma-
 nis per ea loca militantium Caſarienſes eſſent
 & Sabaſteni patria, aliquantisper & ipſi re-
 gerebant in Iudeos conuitia: deinde ad lapides
 nentum eſt, ita ut mali utriq; uel ſauciaren-
 tur uel caderent: penes Iudeos tamen ſuit ni-
 ſtoria. Felix autem ut uidit conſentionem pro-
 greſſam aſq; ad belli ſpeciem, proſiliens rogabat
 Iudeos ut deſinerent: quibus nō parentibus im-
 miſit armatos milites, mulisq; caſis, plures ca-
 ptiuos fecit: & multas eorū domos diuitijs re-
 fertas in pradam conceſſit militibus. Iudeorum
 uerò honoratiores ac modeſtiores ſibiſſis imē-
 tes rogauerūt Felicem ut militibus recepti ca-
 neret, parceretq; iam, & reſpiſcendi ſaculatiē
 concederet: id quod præſes indulſit eorū preci-
 bus. Per idem tempus Agrippa rex ſummarum
 ſacerdotum Iſmaēlis conſulis Phabai filio: &
 ipſi ſummi pontifices diſſidere cæperunt à ſa-
 cerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorū
 cinium, ſinguliq; incedebant ſtipati manu au-
 daciffimorum & ſeditioſorum hominum, con-
 ſiſtantesq; inter ſe mutuis certabant conuiſijs
 & lapidationibus: nec erat qui compeſceret,
 quaſi uacante urbe magiſtratibus. Inaſſum
 autem exarſit ſummarum pontificum impu-
 dentia, ut auderēt ſermos ſuos in arcem miſtere,
 qui

qui auferrēt debitas sacerdotibus decimas, aliquosq; pauperiores ē sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus eum pollebas violentia seditiosorū quā iustitia.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis. C. VII.

Ceterū postquā Felici successor Porcius Festus, à Nerone missus est, primores Iudeorum Casarem inequentiū Romam profecti sunt Felicem accusaturi: de disseisq; omnino peccatis iniuriarū quibus Iudeos affecerat, nisi Nerō eum donasset Pallanem fratris precibus, qui eum in pretio eras apud principem. XIIII.
Casariem etiā Syrorum duo precipui, Beryllum qui pedagogus Veronis fuerat, nunc nerō Graecis epistolis scribendis praeerat, magna pecunia corrumperunt, ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudeia eius cimitas ius, habentis commune ex aquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. Ex his literis postea calamitas nostrarum omnium causa orta fuit. Iudei enim Casarienses ubi cognouerunt, quae scriptae sunt, magis etiam perhabant in seditionibus, donec initium belli conflatum est. Cum autem venisset in Iudeam Festus, offendit totam afflictam à latronibus nicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij, nunc ad maximum numerum exonerant, utentes gladiolis instar acinacis. Persci, incuruis, quales sicas Romani nominant.

unde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cade infamibus: qui, ut iam dictum est, festis diebus admaxi turba undiq; in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisse tollebant de medio: aliquando etiam armati inuadebant inimicorū uicos, direptosq; tradebant incendio. Festus autē equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magnum, qui homines post se trahabat in solitudinem, deceptos manis promissis, quasi ope eius incolumnes euasuri essent à malis omnibus: hi uniuersi una cū seductore ab im-

- XV. missis militibus oppressi sunt. Eodē tempore Agrippa rex exstruxit insigni amplitudine domū prope porticum in regia Hierosolymitana, qua Assamonaorum fuerat, suam in edito loco unde amenissimus prospectus patebat cōtemplari urbē nolentibus, cuius uoluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templū fieret. Id ubi uiderunt Hierosolymitani proceres, tulerant indignissimè neq; enim leges nostra cōcedunt spectari quid agatur in tēplo, praesertim sacrificia: quamobrē alium parietem excitauerunt supra exhedram, qua erat in inferiore templo uersa ad solem occidū: hac non solum regij triclinij prospectū arcebat opposita, uerumetia occidentalis extra templum sita porticus, ubi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. Quo facto tam res
 offensus

offensus est quàm Festus praeses provinciae, qui etiam insit parietem dirui. Cives autem rogaverunt ut liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negâtes se posse minere, si quid demoliretur de templi adificij. Quo impetrato miserunt ad imperatorem decem cives eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ararij. Qui audita legatione non solum ignovit, sed permîsit etiâ sic manere parietem, gratificatus in hoc uxori suae Poppeae pia femina, quae pro Iudaeis deprecatrix fuerat: quae decem illos viros redire permîsit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa rescivit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

De procuratore Albino.

CAP. VIII.

Cesar autem de Festi morte accepto nuntio, Albinum in Iudaeam misit praesidem. Rex verò Iosepho iussu privatum vitam agere, sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi uocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorum idem Ananum aiunt fuisse omnium felicissimum, ut qui filios habuerit quinque, omnes positos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset persunctus: quod ad eam aetatem nulli ante summorum pontificum conigerat. Junior autem Ananui, quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, au-

dax erat & ferox ingenio, scilicet Sadduceus,
 quod hominum genus apud Iudeos in indicau-
 XVI. do est seuerissimum, ut ante docuimus. Talis igitur
 cum esset, tempus opportunum se nationem
 ratum, mortuo Festo, Albino adhuc agente in
 itinere, concilium indicū aduocat: statimque
 coram eo fratrem Iesu Christi Iacobū nomine,
 & una quosdā alios, reos impietatis peractos,
 lepide ad iradidit: quod factū omnibus in ea
 ciuitate bonis & legū studiosis vehementer di-
 splicuit: missisq; ad regē olim nuntijs rogane-
 runt mandaret Anano, ne quid tale posthac
 ageret, nam ne nunc quidē rectē egisse. Quidā
 etiam Albino occurrentes uenienti ab Ale-
 xandria, docuerunt eum non licuisse Anano
 sine ipsius cōsensu aduocare conciliū: horū ner-
 bis ille persuasus iracundē scripsit pontifici, da-
 turum sibi pœnas minicans: & Agrippa rex
 eam ob causam post tertium mensem ablatum ab
 eo pontificatum Iesu Damnei filio concessit.
 Albinus porro ut uenit Hierosolyma, omnem
 curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret pro-
 uinciā, interfectis multis sicarijs. Ananias au-
 tem pontifex indies apud populū celebrior fie-
 bat & charior, honorabaturq; ob liberalitatē
 ab omnibus: quotidieq; Albinū donis uenera-
 batur & summū pontificē. Sed habebat seruos
 pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoq;
 obuenientes arcas ut aufererēt sacerdotū decimas,

pulsantes eos qui cūctaretur reddere: alij quoq;
 pontifices faciebant simulia, nemina nativæ cō-
 pescere: multiq; sacerdotū quibus antè ex deci-
 mis alimenta fuerant, tunc absumebantur in-
 dia. At ficarij die festo qui tum supervenerat
 noctu urbē ingressi vinum ceperunt scribā du-
 cis *Eltaxari*, is erat. *Anania* pontificis filius:
 hunc vinctum abduxerūt, ac deinde miserunt
Ananiā, qui eorū nomine promitteret scribā
 dimittendū, si pater *Albino* persuaderet, ne ex
 eorū numero decē captivos solveret: eū *Ana-*
nias urgente necessitate ab *Albino* impetravit
 que latrones illi postulaverant, id quod maioriū
 calamitatū fuit initiū. Latrones enim semp aliq;
 artē cōminiscebantur, qua ex *Ananie* cognat-
 is quempia interciperet, nec prius dimittebant
 q̄ suis aliquot reciperet: auctiq; denno magno
 numero. Et recepta audacia, totā eam regionē
 vastabant. Hoc tempore *Agrippa* rex prolasis
 pomærijs *Casarea* qua *Philippi* dicitur, mutato
 nomine in *Neronis* honorē vocavit eam *Nero-*
niada: Et theatrū apud *Berytios* impendij: ma-
 gnis exadificatum ornantē spectaculis annuis,
 assignata in eum usum ingenti vi pecunia,
 Frumentum enim donavit ei populo, Et oleum
 vixitū distribuit: totamq; eam urbē ornantē,
 statua passim dispositis, atq; expressis ad anti-
 qua clarorum artificum archetypa imagini-
 bus: Et omnia pene sui regni ornamenta in eam
 civit

civitatē transtulit: unde magnā sibi apud subditos paravit invidiā, & suos spoliando externā urbē excoleret. Eodē rege iubēte Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu. Damnei filio nō libenter sibi cedenti, unde natū est inter utrūq; dissidiū: ascitis enim globis audacium iuvenū saepe à cōsilijs prorūpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi cōcilians. Costobarus quoq; & Saulus suā quisq; circa se manū habebat sceleratorū hominū, orti genere regio, & propter Agrippa cognationē favorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi: atq; ex illo maximè tēpore labare cœpitis nostrā respub. & indies in-

XVII. deterius ruerē. Porro Albinus audito Gesium Florum sibi successurū venire, nideri nolens gratificatus Hierosolymitanis civib⁹, productis vinētis, quosquos erant in manifeste capitali culpa inssis interini: reliquos qui lenioribus de causis coniecti erant in vinēta, reduc-
 tos in carcerem pecunijs multatos dimittebat aliū post aliū: atq; in hūc modū vacuato vinētis carcere Iudæa repleta est latronib⁹. Interea Lenitica trib⁹ homines, quorū erat sacros hymnos in tēplo canere, adito rege induxerūt: cū precibus, ut aduocato cōcilia decerneret eis usum stola lineæ; quæ tūm solis erat concessa sacerdotib⁹, hāc enim conventionē pervenire ad pcrpetuū
 ipsius

ipsius regni memoriam. Neq; frustra fuit eorū
 postulatio: Rex enim de cōcilij sententia permi-
 sit hymnorū cantoribus, ut deposito priore ha-
 bitu, lineum ut uoluerunt sumerēt. Aliā etiā
 eiusdem tribus partiē addictā templi ministe-
 rīs, ipsorū precibus motus permisit sacros hym-
 nos canendos ediscere: qua omnia fiebāt contra
 instituta legis patria, nūquā uolare absq; pia-
 culo. Iam absolutū erat & tēpli edificiū. Popu-
 lus igitur cum uideret esse in otio circiter octo-
 decim opificū millia, solitorū hactenus in tēplo
 ex operarū mercedibus uictū querere, nolensq;
 sacrā pecuniā repositā habere nequando prada
 Romanis fieret, simulq; opificibus inde promi-
 sum cupiens: q̄ uel una hora operatio statim
 merces repræsentaretur: suasisit regi ut orientale
 instauraret porticū. Ea tēpli extrema claudēbas
 profunda ualli & angusta imminēs, ac proinde
 submixta muro quadringentos alio cubitos, sa-
 xis cōstruēto quadratis ualde candidis: eratq;
 cuiusq; saxi longitudo cubitorū uiginti, sex ue-
 rò aliūdo, opus Solomonis regis, qui primus
 integrū templū condidit. Rex autem cuius cura
 Claudius Cæs. fabricā tēpli cōmiserat, reputans
 quodcūq; opus demoliri facile, reparari diffici-
 le, maxime talem porticū egentē & tēpore lon-
 go & pecunijs plurimis, nō annis populi pre-
 cibus: sed urbē candido saxo cōsternere si li-
 beret non ueruit. Post hac Iesū Gamalielis filio
 pontifi

pontificatū abrogatū concedit *Matthia Theophilus* filio, quo pontifice *Iudaicū bellum* habuit
 XVIII. initium. Cōueniens uidetur prasenti historia
 narrare de pontificibus qua origo eorū, & qui
 ad hunc honorē admittantur, & quot usq; ad
 finē eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc
 Dei sacerdotiū gessisse fertur *Moyſis* germa-
 nus *Aaron* pontifex : quo defuncto successisse
 mox filios, ac deinde illorū posteritati mansisse
 hunc honorē perpetuū : unde consuetudo obti-
 nuit accepta à maioribus, neminē Dei pōtifice
 fieri nisi descēdentē ab *Aaronis* sanguine, nec
 eam dignitatē cōcedi vel regibus oriundis alio
 genere. Fuerunt igitur uniuersi à primo *Aa-*
rone usq; *Phanaſum*, quē belli tēpore seditiosi
 declarauerūt pontificē, LXXXIII. numero :
 horū XIII. præsuerūt sacris ab eo tēpore quō
 primū in deserto *Moyſes* erexit Deo taberna-
 culum, usq; dum in *Iudeam* uentū est, ubi Deo
 templum adificauit rex *Solomon* : nam à prin-
 cipio pōtificibus nō succedebatur nisi mortuis :
 deinde uiuentibus etiā subrogari cōperit aliq.
 Itaq; hi XIII. cū essent duorū *Aaronis* fi-
 liorum posteri, per continuatas successiones hoc
 honore potiti sunt : sub his primò penes opti-
 mates administratio fuit reipublicæ, post ad mo-
 narchas, postremò ad reges trāsijt. Ex quo autē
 die patres nostrī ductū *Moyſis* *Aegyptum*
 sunt egressi, usq; ad templum à *Solomone* rege
 conditū

conditū, elapsi sunt anni DCXII. post XIII.
illos pontifices alij XVIII. sicuti sunt, a tēpo-
re Solomonis regis sibi succedentes usq; dum
Nabuchodonosor Babyloniorū rex contra no-
stram urbem expeditione facta templū incēdit,
& trāslata tota gēte Babylonē, Iosedecū quoq;
pontificē illō abduxit: horū pontificatus tempus
CCCCXVI. annorū fuit, mensū sex, dierū
decem, tempus Iudeorū gubernātibz regibus.
Post septuagesimū autē Babylonica captivita-
tis annū Cyrus Persarū rex dimissis Babylone
Iudeis, & reuersis in antiquā patriā, permisit
templū denno cōdere, quādo Iesus Iosedeci fi-
lius assumpsit summū sacerdotiū. Hic & eius
posterī quindecim uniuersi usq; ad regē An-
tiochum Eupatorā statū reipub. popularē rexe-
runt per annos CCCCXIII. Ceterū iam
dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus
Oniam cognomēto Menelaum apud Berytū
uita simul priuauit, & sacerdotio, repulsoq; a
successione eius filio, Iacimū cōstituit summū
pontificē, natū quidē ex Aaronis progenie, sed
non ex eadem familiā: quamobrē Onias defun-
cti Onia pontificis filius nomine patrē referens,
in Aegyptum profectus & insinuat in Pto-
lemai Philometoris ac Cleopatra eius coniugis
amicitiā, persuasit eis ut in Heliopolitica pra-
fectura Deū templū instar Hierosolymitanū
extuerent, seq; illic pontificē cōstituerent: de
quo

quo templo saepe alias diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus nemine successorē habuit, sed per septenniū sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquā Assamoneorum familia principatus nostra gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionathā creauerunt suum pontificē, qui septennio toto praefuit: quo per insidias Tryphonis sublato ē uiuus, frater eius Simon obtinuit id sacerdotiū, cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. Eum cum per unū & triginta annos gessisset, iam decrepitu successori Iudā reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus: huic frater haeres fuit tā regni quā sacerdoti, postquā ille sumpto cum primo diademate unū annū utraq; dignitate positus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cū uiginti septē annis praefuisset rebus Iudaicis moriens Alexandra uxori permisi deligēdi pontificis arbitriū. Illa Hyrcano id addixit, exactoq; in regia potestate nouēnio ē uiuus excessit: quo toto tēpore Hyrcanus eius filius pontificatu tenuit: nam post matris obitū Aristobulus frater mox bello uictū pontificē ad priuatā uitā redegit, & sibipse regnū simul usurpauit ac sacerdotiū: exactoq; in utraq; dignitate tribus annis, & eoridē mensibus, cū superueniens Pompeius ut cepisset Hierosolyma, a uictore uinctus Romam missus est

cum

eum liberis: et Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatū quoq; suo gēis accepit, sed absq; diademate: praterq; priores illos nouē, per alios x x i i l. annos summū sacerdotiū obtinuit. Post quos cōpletos Barzapharnes & Pacorus dynasta Parthorū traiecto Euphrate beluum Hyrcano inscrūt, eoq; uiuo abdueto Aristobuli filiū Antigonū regē constituūt: qui post tres annos & totidē mēses expugnatus ab Herode et Sosio, apud Antiochiā iussu Antonij dedit suppliciū. Herodes autē accepto à Romanis regno non amplius ex Asamoneo genere creauit pōtiffices, sed cum honorē quibusuis ex sacerdotū ordine concessit etiam obscuris, absq; uno Aristobulo. hūc enim Hyrcani à Parthis capti nepotē, et Marianus suae uxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est: deinde ueritus ne omnes in illū essent propēiores, apud Hierichuntē arte necauit natātē in piscina, ut supra diximus: neq; postea ulli ex Asamoneorū posteritate hoc sacerdotiū cōmittere uoluit. Idē fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui post illum cum potestate praesuerūt provincia. Sunt igitur qui ab Herodis principatu usq; in diē qua templū & urbs incēdente Tito conflagrauit, pontificatum gesserunt, in uniuersum numero uiginti octo: tempusq; eorum sacerdotij centū anni, & septem

insuper: quorum aliqui sub Herode fuerunt, & Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica. collocatis in eius fastigio p̄sificib⁹: de quibus hactenus dixisse sufficit.

Quomodo Florus Albini successor tantis Indrog affecterit iniuriis, ut coacti sint arma sumere. C. I X,

Gessius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos replevit calamitatibus: is Clazomenus erat genere, adduxitq; secū Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam ut Poppæa Augusta amicā Iudæa administrationē impetraverat: adeo uerò potestate uolenter abusus est, ut Albinum Iudæi desiderarēt quasi beneficū, nam ille quantum poterat clam erat malus & nocēs: Florus contra quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostra gētis iniurias, nihil sibi ad summā in rapinis & supplicijs iniquitatem reliquum faciens: erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unquā lucris satiabilis, undecunq; parua aquē captans ac magna, ut etiam latronum esset particeps. multi enim illum quastū exercebant de ineptitudine, quā ab eo redimebant decisis pradarum paribus: adeoq; nullus erat iniuriarū uel modus uel finis, ut miserī Iudæi non ferentes rapacē baronū insolentiā cogereantur laribus relictis & patrijs ceremonijs, ad externos fugere, indicantes ubiuis etiam apud Barbaros se minere posse cōmodius.

Et quid

Et quid multis uerbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos cōpulit, malens semel uniuersos quam paulatim perdere. Itaq; secundo anno postquā is uenit procurator in prouinciā, duodecimo uerò Neronis imperij, bellum id coeptum est: quo tempore quanta uel coacti fecimus, uel perpesti sustinimus, exactè cognoscere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis cōscriptos de bello Iudaico. Atq; hic dicendi finem faciā de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Prasentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimū: quāq; per tot secula Iudæis uel in Aegypto obuenerunt, uel in Palestina ceteraq; Syria, cū quis clades ab Assyrijs & Babylonijs accepimus, quo'ue modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremo à Romano populo. His enim omnibus accuratè descripsis, etiam pontificum suecessiones recensuimus continuatas per annorum duomillia. pari diligentia regum quoq; res ordine tradidimus, & status reipublice monarchiarumq; potentiam, per omnia seculi auctoritatē sacrarum uoluminū, ita ut à principio sumus polliciti. Ausimq; addere, quòd nemo alius scriptor Iudæus externusue potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. Ego enim tribulum meorū confessione disci-

plinas patrias egregie calleo, Græcica quoque
literatura non sine profectu dedi operam, quā-
vis exquisitam pronuntiandi rationem assequi
per patriam consuetudinem non licuit. Noſtri
enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas
perdidicerunt linguas, quod ſtudioſum proſarum
apud eos habetur. & ſeruis commune cum in-
geniis: ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pro-
nuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tan-
tam aſſecuti ſunt peritiā, ut eas etiam inter-
pretari ualeant. Qua in re etiam multi colloca-
runt operam, uix uni ſucceſſit atque aliter, qui-
bus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis
autem nulla inuidia prohibet etiam de meo ge-
nere, geſtiſque per totam uitam rebus pauca ex-
ponere, dum adhuc ſuperſunt qui uel atteſtari
poſſunt, uel coarguere: atque ita concludetur ha-
rum antiquitatum tractatio comprehenſa ui-
ginti uoluminibus, uerſuum uero ſexaginta
millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio
rurſum referam belli caſus, & qua nobis in
preſentem uſque diem euenerunt, qua incidit in
decimumtertium annum principatus Domi-
tiani Caſaris, ætatis uero meæ ſextum & quin-
quageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me
quatuor libros de Iudeorum opinionibus, &
quas de Deo eiusque eſſentia, & de legibus,
quare per eas liceat nobis facere, alia non
liceat.